

IN ASTROLOGOS CONIECTORES LIBRI QVINQVE.

AVCTORE

ALEXANDRO DE ANGELIS,
In Collegio Romano Societatis IESV, ſtudiorum Præfecto.

NVNC PRIMVM PRODIT IN LVCEM.

Cum INDICIBVS pernecesſariis, iiſque copioſiſſimis.

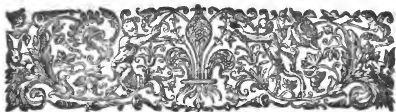
LVGDVNI,

Sumptibus Horatij Cardon.

M. DC. XV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO DOMINO IACOBO, S. R. E. CARDINALI SERRÆ,

ALEXANDER DE ANGELIS, Societatis IESV, Theologus salutem.

ASTROLOGORVM, quos Planetarios S. Augustinus appellat, admirabiles cõiecturas diligentiùs explorare eo cõsilio in animum induxi meum, Iacobe Cardinalis Amplissime, vt hæc iactabũda Genethliaca, quæ se futuros omnes rerum humanarum euẽtus anticipare cognitione sanè quàm cõfidenter profitetur, in publicã lucem educta excutiatur, detractisq; phaleris, detersoq; fuco, nuda cõstituatur ob oculos eorum, quorum animos magnifici nominis ampla specie perstrinxit; equidẽ, vt animum meum aperiam, nihil aliud in huiusce laboris elucubratione sequutus sum, quàm vt ad ipsũ cubile veritatis, si qua tamẽ in Chaldæorũ vanitate veritas delitescit, per veræ rationis vestigia, & quasi filum peruenirem, eorumq; consulerem commodis, qui vita sua ratio-

nes, ex hac, quæcumque demùm est, Coniectorum vaticinatione suspendere non verentur. Quorum alterum exigebat ex me vitæ meæ genus, & nomen, alterum exercitatio doctrinæ: vt enim vtilitatibus inseruiam aliorum, nostri nominis Religio suadebat, cui me penitùs, à reliquis curis abductum, ab ineunte iuuentute deuoui. Vt autem in rerum inuestigatione vera consecter, id sanè, cum ipsa Philosophia, non intelligendi maior, quàm viuendi magistra; tum Theologia veræ sanctitatis, & Religionis Antistes persuadere iam debuit, homini præsertim in vtroque genere doctrinæ, per multos annos, in florentissimis Italiæ Gymnasiis, cum aliqua, si non ingenij, certè laboris laude versato. Quod autem animum indagandæ veritatis studio, non odio partium contrà sentientium, ad hoc scribendi genus adiecerim; satis id magno fuerit argumento, quòd Astrologorum nationem semper sum vnicè amplexatus; quòd eorum non paucis quàm familiarißimè sum vsus; quòd ab illorum nemine sum laceßitus: quòd ipse prouocare neminem debeo, qui vel inimicos diligere sum paratus. Quocircà si veritatis inquirendæ studiũ, ad quod naturæ tacito suasu inducti sumus, si grauißimi, & plerũque insanabiles errores, quibus infœliciter implicantur, quicumq; leuißimum hoc artificium sibi quæstuosum, aliis perniciosum esse voluerũt: si meum instituta vitæ genus, quod quàmpluribus prodesse studet, in re tanta me quiescere otiosè, ac conniuere paterentur, sanè quiescerem, & cõniuerem perlibenter: neq; me aut Astrologiam hoc labore vexarem; si qua verò nominis celebritate ducerer, ineptißimus sim, si doctrinæ laudem, ex nugatoriæ disciplinæ confutatione pòtiùs aucupandam, quàm è grauißimis

Philosophorum,

Philosophorum, sanctissimis Theologorum commẽtationibus, quas propediem expedio, expectandam putem. Neque verò vereri debui, ne temerè in Astrologorum offensionem incederem, vera profitentiũ, veritatis aperiẽda cupiditate prouectus. Nam si constare sibi voluerint, in suscepta sententia, quam ipsi verissimã, nos opiniosissimã esse dicimus; exercere nobiscũ gratuitas inimicitias profectò nolent, neque ęgrè ferent suã doctrinam in bono veritatis lumine collocari: prǽsertim cum hac ipsa, qua ipsi volunt lege quaramus, & ad Astrologię forũ prouocemus: atque ad eos indices, qui quoniã expolitione doctrinæ, mentis aciẽ exacuerunt, & omnẽ ætatem in nobiliũ artiũ tractatione posuerunt, decipi, hallucinariq́ue adeo neutiquã potuerũt; vt quid verè, quid falsò, quid verisimiliter in hoc genere dicatur, & cognoscere intelligenter, & iudicare sapiẽter nequeant. Cæterùm permulta sunt, eaq́ue grauissima nomina, quibus hũc qualemcũque fructũ laborũ meorũ debere diutiùs incolumi officio nõ possũ. Etenim vsuram hanc diligẽtiæ repetit à me primũ ipsa veritas, cuius numine doctorũ hominum studia tum demùm optimè cõtinentur, cùm ad eius certissimam normam exigũtur. Requirit sapiẽtiæ cupida iuuẽtus, quæ tũ videlicet recta via, expeditissimoq́ue cursu fertur, ac peruolat ad veram sapientiam, cùm incitatũ eius impetũ, alacritatemq́ue nulla debilitat, vel retardat iudicij corruptela, vel inaniũ cura studiorũ. Repetit ipsorũ dignitas, & existimatio Principũ, ac Reipub. moderatorũ, quibus magno plerũque cum ipsorũ incõmodo, cõmunisq́ue salutis non raro exitio Cõiectorũ sese callida natio vẽditat, commẽdat, insinuat, addicit. Repetit ipsa suo iure Respub. cuius plurimũ interest, vt boni Principes malas artes, præsti-

 gias

gias falsitatis ciuium societatibus interdicant. Repetit postremò facilitas, ac imbecillitas potiùs imperitæ multitudinis admirabiliū rerum, hoc est, ludibrioru plerūq;, sitientissimæ, leuissimis præsertim Ariolorum lactata promissis. Jam verò quod ad cliētelam spectat, commendationemq; laborum meorum, quonā potiùs vtar præsidio, quàm tuo, Jacobe Cardin. Ampliss. cuius singularem prudentiam, consilium, integritatem, animi magnitudinem summis Pōtificibus, maximisq; Principibus domi, militiæq; probatam, omnes ordines, omnes nationes æquè cōmendant: Te Italia ad bellū cōtra Turcas pro Christiano nomine tertiò, ac quartò proficiscentem incredibili beneuolentia est prosequuta: Te Pannonia Pōtificij exercitus vigilantissimum curatorem etiam nunc celebrat: Te Germania grauissima pericula pro Christiana Repub. fortiter adeuntē, suspexit. Constans tuus, firmissimusq; animus in difficillimis belli temporibus, ipsos etiam Christiani nominis hostes admiratione defixit. Integritatem tuam, & fidem ditionis Ecclesiasticæ Quæstura declarauit, Pietatem, & Religionem cōprobauit templorū Ædilitas: charitatem erga hanc Vrbem testatur publicorum horreorū procuratio, quibus communis annonæ certissima subsidia continentur: & Romæ affluens rerum omniū vbertate fœlicitas: diligētiam, & sedulitatem in tractandis publicis, priuatisq; negotiis ostendunt & nocturnæ vigiliæ, & quotidiani labores tui. Per hos quasi gradus ad celsissimam omniū ordinum cōmendationem euectum te Paulus V. Pontifex & optimus, & maximus, suæq; merito fœlicitatis, ac virtutis immortalitate dignissimus, qui nusquam virtutem esse sine honoris commēdatione patitur, in augustissimū Purpuratorū Patrum

Collegium

Collegiũ magno Christianæ Reip. bono, & incredibili huius Urbis gaudio asciuit, tantaq; auctum dignitate in iisdem adhuc muneribus detinet, vt difficile indicatu sit, vtrùm optimus, ac sapiẽtissimus Pater maiora nobis compararit præsidia fœlicitatis, an insignia quæsierit dignitatis tuæ. Quare cùm nunquã Reip. cura te deserat, quam circũ te circũspicis semper, non possunt nõ gratissima tibi accidere, quæ pro Reip. salute, ac commodo conferuntur in medium. Accedit & doctrina multiplex, & acerrimum taliũ rerum iudicium tuum, & magnis tum Philosophiæ, tum Mathematicæ præsidiis instructum ingeniũ, quod tibi facilem aditum ad omnem laudem per nobilium spatia Philosophorum, ad omnes sapiẽtiæ penetrales fontes, in publico hoc Gymnasio, me etiã duce, & admiratore aperuisti: quæ quidem sapiẽtia sicut te errare non patitur, siue cùm publica cõmoda moliris, siue cùm amoliris incõmoda; sic tu tantæ Nutricis alumnus minimè patieris, per hanc nugatoriam vaticinãtium leuitatem, alios errare, quorũ vtilitatibus quàm diligẽtissimè prospectum, ac cõsultum nunquã non curas. Deniq; qui tuo exẽplo docuisti non fortuita cõspiratione siderum, sed legitima suffragatione virtutum, non astrorum vi, sed iusta meritorum postulatione parari honores: quiq; in maximis rebus gerendis quanto plus cordata consilia, quàm stellarum placita valeant, re, & factis quotidie demõstras: leges sine dubio libenti, ac prono animo eorum lucubrationes, qui id ipsum Physicis, & Astrologicis rationibus probandum susceperunt. Vale.

PRÆFATIO

PRÆFATIO AVCTORIS AD LECTOREM.

TAM auidè plerique omnes præſenſiones futurorum expetimus, adeóque cæca cupiditate perſequimur genus omne diuinationis, nulla vt ſit tam delira anus, nullum tam inſanum ſomniantiũ ludibriũ, nullum tam brutum animal, quod aliquid portendere aliquando non videatur. Calceus ſiniſter pro dextro indutus, abruptio corrigiæ, offenſio pedũ non modò vulgò, ſed etiam ſummis viris religioni fuêre. Hinc S. Auguſt. lib. 2. de doctrina Chriſtiana, cap. 20. [His adiunguntur millia inaniſſimarum obſeruationũ, ſi membrum aliquod ſalierit, ſi iunctim ambulantibus amicis, lapis aut canis, aut puer medius interuenerit: atque illud quòd lapidem calcant tamquam diremptorem amicitiæ, minùs moleſtum eſt, quàm quòd innocentem puerum colapho percutiũt, ſi pariter ambulantibus intercurrit. Sed bellum eſt quòd aliquando pueri vindicantur à canibus: nam plerumque tam ſuperſtitioſi ſunt quidam, vt etiam canem, qui medius interuenerit ferire audeant non impunè: namque à vano remedio citò interdum ille percuſſorem ſuum ad verum medicum mittit. Hinc ſunt etiam illa, limen calcare cùm ante domum ſuam tranſit: redire ad lectum, ſi quis dum ſe calciat ſternutauerit: redire domum, ſi procedens offenderit, &c.] Apes ſuprà caſtra forte fortuna glomeratas proſperam Druſo cõtra Germanos pugnam prænotaſſe, & muſcas poculis, dapibúſque Romanorum militum

tum insidentes Traiano Cæsari mortem significasse putatum est. Creditum præterea mures, qui Lauinei clypeos arroserunt, Marsycum bellum indicasse, & ficum in Capitolio enatam euersæ Romanæ pudicitiæ prodigiū habitum fuit; quin Caius Marcus, vir in Romana Republica clarissimus, asello, qui reiecto pabulo ad aquam cucurrit, triste aliquid sibi notari existimauit. Quid Fauni vxor? nónne furore diuinantis auctoritatem sibi cōciliauit? & Carmenta, id est, vt Plutarchus in Romulo interpretatur, carens mente nónne Vatis item fidem apud Romanos rerum Dominos obtinuit? Quid de auium loquar volatu, cantu, pastu, tripudio, solistimo, quibus res publicæ & priuatæ pudenda superstitione antiquitus administratæ fuerūt? Quid de pecudum extis, & extispicina re omnino vanissima, quę non solùm rude vulgus, sed multorum etiam sapientium animos occupauit? In tam cæca humanæ mentis agnoscendi futuros euentus cupiditate nil mirum Astrologiam etiam rem totam fallaciis, & præstigiis confictam apud multos reperisse fidem. Cùm enim futurorū amplissimam præsagitionem profiteatur, nullo illa quidem rationis ductu, sed eius qua flagramus omnes anticipandi futura cupiditatis inuitatu se in hominum animos insinuauit; nec minimam ei dignitatem atque auctoritatem auxerunt & illa Astrologorum prædicta, quæ magna mortalium admiratione aliquando vera euaserunt. Nam quemadmodum ij qui totum diem iaculantur, collimant aliquando, & qui talos iaciunt Venerem nonnunquam reddunt, sic Astrologi inter innumera, quæ quotidie effutiunt, aliqua interdū vera fundunt, quæ etsi casu quidem vera fuerunt, magno tamen errore putatum est ab Astrologia trahere veritatem. Quare ars vanissima in multorum animos altè descendit, quę mox ab Astrologis multis confirmata fraudibus, & mēdaciis, plus auctoritatis habuit, quàm publica

é priuatá

priuatáque commoda postulassent. Et sanè quotusquisque est, qui non intelligat, quas excitare possint in Republica seditiones Astrologorum præsagia de Principis vita, & morte, de commutatione Imperij, de bellorum exitu, quantum Mathematici detrahant de Principis auctoritate, quem malignis ortum stellis, rudem, & stolidum, infœlicem, infœcundum esse prædicunt; quos in eum ciere motus possint, quádo nouis priuatísque hominibus summam rerum sponsore cœlo promittunt? Non sunt hæc accersita longiùs: expertus est Galba Astrologorum tumultus, quem Ottho Imperio & vita spoliauit vrgentibus (inquit Cornelius Tacitus) Mathematicis, dum nouos motus, & clarum Otthoni annum obseruatione syderum affirmant. Expertus apud Hispanos Alphonsus Rex octauus; aduersùs quem Astrologorum prædictis Abeldelmenus filius cuiusdam figuli excitatus, Regno potitus est: Expertus est Iustinianus, quem Leontius à Paulo Monacho Astrologo nobili ad spem imperij erectus è summo humanarum rerum fastigio deiecit, & amputatis manibus in Chersonessum relegauit. Expertus est Muleaset Tuneti Rex à filio regno priuatus Mathematicis auctoribus & ducibus. Denique bello Cimbrico Athenio Cilix seruus Astrologiæ prę́sidio eorum qui rebellarunt Dux & Antesignanus fuit, & Michaël Balbus apud Leonem Imperatorem Comes domesticorum cùm ab Astrologo quodam cognouisset Imperatoria se genesi ortum, aduersùm Leonem coniurare, eúmque è viuis tollere non dubitauit.

Neque verò minùs priuatis Ciuibus, quàm Principibus viris perniciosa Genethliaca contagio est. Obuiæ cuique sunt clarissimorum Ciuium neces, quibus in potentiorum suspicionem adductis postremi exitij Astrologorum vaticinia causa fuerunt. Nam Tiberius Cæsar, vulpes illa callidissima, qui fraudibus semper & dolis nectebat omnia,

omnia, perſpectis præcipuorum Romanorum Ciuium natalitiis ex aſtris omnes è medio ſuſtulit, quos auriganti-bus ſtellis ad imperium peruenire poſſe compererat, vni Galbæ pepercisse fertur, quòd ſerum illi & breue imperium cœlum polliceretur. Caius Caligula quem natricem populi Romani Tiberius appellare ſolitus eſt, cùm ſibi necem inſtare à Sulla Mathematico accepiſſet, quantum fudit cruoris? quantas edidit ſtrages? quanto ſanguine populo Romano ſtetit illud vaticinium? Iam verò Antoninus Caracalla quàm infenſum habuit Macrinum copiarum Præfectum? eo ſolùm nomine quod ad imperium ſtellarum ductu ferri Mathematici affirmabant. Quid attinet Neronis vel Claudij tempora percenſere? quibus temporibus Babilo Aſtrologo monſtrante in lectiſſima quæque Reipub. capita deſæuitum eſt. Quid Ægypti præterea Reges commemorem, quos inſpectis naſcentium genituris, omnes illuſtribus & regiis ortos ſtellis necare ſolitos accepimus? Quid cauſæ fuit cur Domitianus Metium Pompoſianum interemerit? niſi quia Imperatoriam geneſim habere vulgò ferebatur? Nihil eſt neceſſe ad Indos oratione tranſire, apud quos, qui malignis oriuntur aſtris, eos ab ipſis parentibus per ſummam barbariem ſolitos interfici legimus.

At nihil de Principe, nihil contra Principem loquantur Aſtrologi; tamen eorum prædicta ſocietatem generis humani labefactant, ſoluunt enim neceſſitudines natura ipſa conglutinatas, ſoluunt amicitias ſanctiſſimis firmatas legibus, diſſuunt vno verbo humani generis ſocietatem. Putáſne poſſe illum quietis partem vllā capere, cui Aſtrologus prædixit occultas imminere inſidias, impendere grauiſſimas calamitates? Suis ne ſe permittat amicis ille, cui Cardanus lib. de reuolutione c. 7. prædixit amicorum fraudes, proditiones, inſidias? Quo animo viuet maritus il-

le cum vxore in cuius genitura vagos concubitus, incestus, adulteria, Astrologus vidit? Diligétne vnquam pater eum filium, quem Cardanus lib. 2. de iudicio geniturarum c. 13. ostendit ex adulterio genitum? ferétne quispiam æquo animo liberos, quos idem Cardanus c. 8. eiusdem lib. docet natos in familiæ dedecus, in domus excidium? Eámne ducet vllus vxorem, quam Genethliacus plures habituram viros pronunciauit? degétne cum viro vxor, quem Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 42. vaticinatur interfecturum vxorem? Quanto odio persecutus est Guido Maltrauersus Comes Patauinus Nicolaum filium, quem Iambonus Astrologus perniciosum fore Patriæ cõfirmauit? Potéstne quispiam legere, quæ Iulius Firmicus scribit li. 7. Matheseos, c. 9. de filiorum cum parentibus dissidentium genituris c. 18. de coniugum dissidiis, c. 20. de genituris eorum, qui vxores, fratres, parentes interfecturi sunt, sine magno domesticæ tranquillitatis & pacis incõmodo? Potuítne Alexander Medices nõ infensus esse propinquis omnibus, cui Basilius Mathematicus prædixit necem à propinquis imminere? O præsens humanæ beneuolentiæ venenum! ô formidabilem priuatæ & publicæ rei pestilentiam!

At monerent Astrologi vera, haberemus illis gratiam, nunc verò tam sępe mentiuntur, tam rarò vera prædicunt, tam incertum est tempus, quo vera, quóue falsa denunciant, tam rarò & fortuitò veris vaticiniis aspergunt mendacia, vt ad tollendas amicitias, ad serenda odia, ad interrumpendam beneuolentiam eorum prædicta valeant plurimùm; ad prudentiam, ad tuendam vitam, ad pericula declinanda ne minimum quidem afferant adiumentum. Nã cùm animus vera à falsis præsagia, nulla internoscat nota ex lubrica & inconstanti arte, temeritas quidẽ plurimùm, prudentia verò nihil proficere potest.

Plus

Plus satis habemus rixarum & inimicitiarum è sublunaribus causis, nihil est cur è cœlo fomitem dissensionum, & materiam litium accersamus. Cur falsis præsagiis odia magis accendimus, quæ veris causis excitata restinguere oporteret: parum scilicet contentionum inter mortales est, aliunde etiam, & è cœlo petendæ erant.

Neque verò quicquam adiuuat causam, quòd hoc loci Mathematici respondere solent, nihil se certò pronunciare, sed probabiles & verisimiles sequi præsagitiones, quibus nemo ita permoueri debet, vt propterea vel insidias alicui struendas, vel humanam deserendam societatem, vel naturæ iura sibi reuellenda putet. Quod si quis tamen Genethliacis prędictionibus, quibus cautior fieri debebat, in aliorum perniciẽ abutatur, id non Astrologiæ vertendum esse vitio, sed hominum improbitati tribuendum, quæ sæpissime saluberrimas quasque res & disciplinas in multorum perniciem exitiúmq; conuertit. Nihil, inquam, hæc aut Astrologiam, aut Astrologica præsagia vindicant. Verbis enim Mathematici probabiliter se loqui profitentur, re, & factis in eo sunt toti, vt sua vaticinia verissima esse ostendant, id enim agunt, id experimentis contendunt, tam certa esse Astrologorum placita, quàm certum est scamonea solui aluum, rhabarbaro subduci flauam bilem, veneno eripi vitam. Nullus reperitur, qui suarum prædictionum eleuet fidem, aut extenuet veritatẽ, contrà inuenias omnes, qui sua prædicta sarta & tecta esse velint. Sed demus eos loqui ex verisimili ratione, nihil certi, aut constituti prædicere; nónne ex huiusmodi vaticiniis, quibus quotidie nobis occultas inimicitias, clandestina odia, domesticorum fraudes, amicorum insidias prædicunt, resident in animis nescio qui aculei, qui diu noctúque nos pungant? nónne remanent suspicionum quidã fluctus, quibus huc illúcque agitati sic inter domesticos &

cognatos viuimus vt inter hostes nobis versari videamur, sic inter homines degimus vt inter immanes belluas nos periclitari putemus? vbi de vita, de morte, de honore, de iniuria agitur, leuissimæ etiam suspiciones grauissimas inimicitias accendere consueuerunt. Quid Caium Caligulam impulit, vt Longinum Cassium Asiæ Proconsulem virum in Rep. Rom. longè clarissimum è medio tolleret? nónne leuis affectati imperij suspicio? abigantur licèt huiusmodi suspiciones, & amandentur longissimè, nónne redeunt tamen identidem, & recurrunt dubitationes quędam de fide vxoris, de charitate filiorum, de amicorum beneuolentia, de studiis Ciuium, de voluntate Principis, quę societatem humanam si minus funditus euertunt, certè magnoperè laxant.

Non longum faciam. Aut Astrologi volunt sibi fidem haberi cùm nobis aliquid enuntiant, aut minus. Si fidem postulant eorum prędicta, ea omnia incommoda pariunt, quæ hactenus commemorauimus: si nulla est illis adhibenda fides, non egemus eorum præsagiis; vanus est omnis eorum labor, quem in exponendis genituris suscipiunt.

Iam verò quid commemorem artes, quibus huius disciplinę homines ex imprudentiorũ Ciuium loculis pecunias eradunt? Rectè sanè Phauorinus Philosophus totum hoc præstigiarum atque offuciarum genus dixit commentos esse homines ærusçatores, cibum, quæstúmque ex mendaciis captantes. Scitè & Ennius:

Quibus diuitias (inquit) *pollicentur, ab his drachmam petunt,*
De his diuitiis deducant sibi drachmam: reddant cætera.

Quid loquar de veneficiis, quibus Genethliaci genus humanum inficiunt? non enim temere Iurisprudentes lib. 2. Codicis eodem tit. de Maleficis & Mathematicis, præclaras sanè leges sanxerunt: sed ea de causa quòd vix vllum Astrologorum huiusmodi labis immunem existimarent.

marent. Quin Ptolemæus ipse Astrologorum Magister lib. primo de iudiciis, c. 3. acriter in suos Genethliacos inuehitur, quòd Astrologiæ quasi sipario magicas artes aliasque innumeras pestes obuelent.

Quid dicam de infamia, qua totum hoc genus hominum apud omnes gentes semper laborauit, abundéne declarat quàm salutaria mortalibus sint Astrologica præsagia?

Nec politicis modò humanísque rationibus aduersatur Genethliaca, diuinas etiam res pari temeritate pessundat. Nihil est tam diuinum, nihil tam supra naturam exaggeratum, quod naturalibus causis, & cœlo non subiiciat. Nihil est à Deo tam arcano consilio factum, quod non affirmet ab astris profectum, nihil reperitur aut religione tam augustum, aut veneratione tam sanctum, quod Albumazaris non violarit impietas, quod Bonati non labefactarit temeritas, quod Chebinzij non contaminarit illuuies, quod Cardani non polluerit improbitas. Profitentur quidem Mathematici nihil se de Religione disputare, sed eorum libri nullo discrimine diuina simul & humana perturbant. Nam vt prætermittam quod Abram Iudæus anno Domini 1465. clarus per ea tempora Astrologus ex coniunctione Iouis & Saturni in signo Piscium non dubitauit affirmare Iudæis breui affuturum Messiam, ratus nimirum Astrorum vi non Dei consilio humani generis Seruatorem proditurum in lucem; vt sileam de Rabi Lemlæo, qui anno 1500. ex Astrorum congressu adeò affirmatè prædixit aduentum Messiæ, vt Iudæi euerterint furnos, quos ad panes azymos pinsendos more gentis paratos habebant, certissimi anno insequenti Hierosolymam se reuersuros. Vt alia denique huiusmodi præteream, quibus referti sunt Arabum libri, nónne receptum apud Mathematicos est, non plures quàm sex Religiones esse posse? Iupiter

piter (inquiunt) Religionem significat aliam atq; aliam ex complexu cum alio atque alio Planeta, cùm autem sint sex præter Iouem Planetæ, sex dumtaxat species Religionis esse possunt. Nónne Christianam Religionem à Deo institutam, à Deo miraculis confirmatam, referunt in eam coniunctionem, quæ fuit parte 6. Arietis sex annis ante Christi Domini natalem, aut in eam, quæ hanc 20. annis antecessit in postrema Cancri parte? Vtinam apud Arabes solùm Christiani nominis infensissimos hostes hæc legerentur, vtinam non extarent in eorum etiam libris qui Christianam Religionem profitentur. Quid Cardanus lib. de supplemento Almanach. cap. 22. [Lex Iudaica (inquit) est à Saturno vel eius stella, vel potiùs vtroque, Christiana à Ioue & Mercurio, Mahumeti à Sole & Marte æqualiter dominantibus, vnde iustitiam custodit, verùm cum impietate & crudelitate magna. Idololatria à Luna & Marte. Soluitur autem vnaquæque lex à suo contrario. Saturnum debellat Iupiter auctoritate, & Mercurius ratione. Iouem & Mercurium debellat Mars, non audiens rationes, & sæuiens contra auctoritatem. Martem & Solem debellant Saturnus & Venus, hæc lasciuia, ille dolis. Martem & Lunam Sol & Iupiter destruunt auctoritate, dignitate, & veritate. Ob hoc Christiani erigite capita, qui potest capere capiat.] Hæc Cardanus Astrologorum Magister. Iactent nunc Genethliaci se nihil de Religione pronunciare, occulant nefariam impietatem, quam pectore gerunt, condant venenum quod in sacra ac diuina in tempore promant; deprehendentur Deo auctore eorum consilia, detegentur fraudes, quibus humana æquè ac diuina confundere moliuntur. Quis ignorat Prophetarum vaticinia, vim miraculorum ab Astrologis in astra referri? Manilius libro 5.

Quos potiùs fingat ortus, quàm templa colentes,

Atque

Atque auctoratos in tertia iura ministros,
Diuorúmque sacra venerantes numina, voce
Penè Deos & qui possunt ventura videre.
Idem Hieron. Cardanus lib. de iudiciis Geniturarum, c. 1. [Iupiter (inquit) in nona Christianis sacerdotia pollicetur, vera somnia sacrorum scientiam.] Rursus infrà: [Venus (inquit) in nona facit diuinos sacerdotes magnos, præstat somnia verissima.] Ne morosior sim, omnia Christianæ Religionis mysteria à Dei filio in hominum salutem instituta Mathematicis rationibus impiè & nefariè concludunt.

Tot tantísque malis obuiam sæpiùs itum est publica potestate grauissimísque Principum decretis. Pulsi enim Vrbe, & Italia fuerunt Mathematici frequenter. Ars ipsa Genethliaca grauioribus pœnis interdicta fuit, non rarò in eos seuerè animaduersum est, qui huiusmodi artem exercebant. Cæterùm seueritas Principum facere potuit, ne publicè malum grassaretur, ne occultè sæuiret facere non potuit. Pulsa enim Vrbe, & Italia tanta pestis remansit in hominum animis, & eiecta ex Rep. non exulauit à mentibus Ciuium, sed proposita pœna abstinuit à publico, latebrásque sibi quæsiuit, delituit enim intra seditiosorum Ciuium arcana consilia apud homines, quos re familiari destitutos, vna vel alienæ hæreditatis, vel opulenti matrimonij, vel Reip. commutationis spes sustentabat. In domibus Principibus infensis, in ædibus ære alieno oppignoratis, denique in facinorosorum hominum penetralibus restitit, è quibus nullis vnquam Principum decretis exturbari potuit sic prorsus, vt Rom. historiæ clarissimus auctor scribere potuerit de Genethliacis. [Genus hominum potentibus infidum, sperantibus fallax, quod in Ciuitate nostra & vetabitur semper, & retinebitur; ita planè res habet. nisi Principum decretis accesserint sapientum disputationes,

i quæ

quæ ex hominum mentibus certissimis, firmisque conclusionibus exturbent Astrologiam, semper illa vetabitur, & retinebitur. Hydra enim est multorum capitum, quorum vno reciso, multa succrescunt, & renascuntur; si vnum auferas, statim aliud sufficitur, & hoc amoto supponitur aliud; extingui denique non potest ferro, nisi ferro opem ferat ignis sapientiæ, nisi quod ferro resectum fuerit absumat flamma doctrinæ.]

Omnes adeò, qui literis valent, deberent saluberrimis legibus à Principibus pro incolumitate Reip. de hac abolenda peste sapienter latè opem ferre. Nam quæ cura sanctior? quod studium magis salutare? quæ honorificentior disputatio, quàm quæ hominum genus in libertatē asserit, Religionē, & pietatem ab impio stellarum dominatu vindicat, quæ facinorosorum hominū fallacias detegit, quib. ciuiles motus ciere solent: quæ sacris diuinisque mysteriis venerationem Deo Opt. Max. cultū & auctoritatē reddit? Ipse etiam quanquam ab ingenio & doctrina imparatissimus, rei tamē commotus indignitate, studio publicę vtilitatis, excitatus ad demoliendas Astrologiæ principes arces accessi. Multi mihi auditi huius disciplinæ Magistri, per ea præsertim tempora, quib. Philosophorum scita lectissimæ iuuentuti Italiæ, Germanię, Angliæ, in Principe Vrbe Roma tradidi, clarissimos eiusdem Professores Romæ, Neapoli, Mediolani, in Sicilia mihi licuit cōsulere, diu in Rom. Collegio illud Mathematicæ disciplinæ oraculum mihi patuit, Christophorus Clauius, qui omnes Mathematicæ partes arctissimè complexus, vnam Genethliacā tanquam Mathematicæ futile putamentum constantissimè semper auersatus est; omnia mihi adita delubra, è quibus Genethliaci imperitæ multitudini cōsueuerūt responsa reddere, contemplari per otium licuit arcanas Tripodas, è quibus vaticinantur populo: inspexi monstra & inania ludibria, quæ

Mathe

Mathematici toto cœlo commentisunt: quare cùm præter ea, quæ de vi Solis & Lunæ Physici docent, quorum alterum tum ad Septentrionem, tum ad Meridiẽ cursum inflectens quatuor anni tempora, & ea quæ his temporibus gignuntur efficit, altera crescendo, & decrescendo ciere maria, implere conchylia, leuare morbos, commouere tempestates, & alia id genus præstare solet omnia, quæ de syderum potestate Genethliaci tradunt, conficta esse animaduertissem, ad fallenda rudiorum ingenia, haud ferendam mihi existimaui tantam fingendi licentiam in publicam priuatámque perniciem. Ergo Astrologia diuina æquè ac humana pessundat. Nos nulla tacti religione sinemus illam impunè debacchari? Errore plerique capti post Astrologicas obseruationes insaniunt, nos patiemur eos vana somniantium deliramenta sectari? Non patiemur profectò, sed reuocabimus quoscumque poterimus ad lucem veritatis, detegemus huius disciplinę vanitatem, detrahemus illi laruam, quæ hactenus tam multos fefellit, & pro ea quam hominibus debemus, charitate, pro synceræ veritatis studio, quod viginti & quatuor iam annis in præcipuis Italiæ Academiis professi sumus, pro vitæ instituto, quod ab ineunte ætate suscepimus, iuuandi quam plurimos, dabimus operam Deo bene iuuante, vt inposterum neminem fallere Astrologiæ præsagia possint.

Et quorum, dicet aliquis, auctoritate tanta ineunda disputatio est? Aristotelis in primis, Hippocratis, & Galeni, quorum vberrima & fœlicissima ingenia quæcumque Genethliaci è cœlo, ex astris deducunt, è proximis & coniunctis causis oriri euidentissimis rationibus euincunt. Cùm enim de humani corporis temperamento præcipua lis sit, quòd Astrologi à genitalibus astris nostri corporis constitutionem, quasi habena quadam gubernari

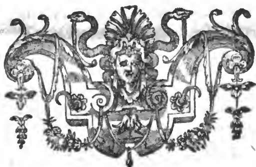
contendant, & animi mores ſequantur corporis temperamentum, nos verò à ſublunaribus cauſis corporis conſtitutionem pendere putemus, non alios huius litis magis idoneos iudices facere potuimus, quàm Philoſophiæ, & Medicinæ Magiſtros Ariſtotelem, Hippocratem, Galenum, quorum doctrinam conſtantiſſima omnium Academiarum, omnium gentium, omnium ætatum, omnium temporum conſenſio comprobauit. Cæterùm ne Philoſophorum, Medicorúmque tribunal quantumuis æquum, tanquam alienum Mathematici excipiant, ad extremum in Aſtrologiæ foro Genethliacos conueniemus. & Claudium Ptolemæum, alióſque Aſtrologiæ principes Magiſtros huius cauſæ teſtes, iudices & arbitros decernemus, quorum iudicia ne ipſi quidem Mathematici improbare queant.

Breuitérne an copioſè differendum: breuiter, & copioſè; breuiter quidem, quia non perſequemur omnes Aſtrologorum ineptias, ſed ſolùm præcipua quædam capita, vnde omnis hæc ars velut è fonte promanat. Copioſè verò, quia ſingulæ rationes pluribus argumentis firmabuntur, vt ſtabilem firmúmque mereantur aſſenſum. Neque enim tantam rem ita ieiunè, anguſtéque tractare debuimus: vt ſi vna aut altera ratio claudicare videatur, totis titubatum caſtris putetur, ſi vna, aut altera ratiocinatio rimas agere credatur, tota ædificatio exiſtimetur ruere. Multa nobis Philoſophia, multa Medicina, multa ipſa Aſtrologia aduersùs Genethliacam vanitatem ſuppeditat. In tam fœcundis ſapientiæ noualibus, cuius ſtylus areſcat, aut cuius potiùs non exuberet ingenium?

Atque hæc initio me præfari oportere intellexi, vt ſtatim lector præ oculis haberet, quæ ſibi ſint ex hiſce libris expectanda. Nam de ſtylo nihil aliud habeo dicere,

re,

re, nisi me quantum per facultatem licuit, operam dedisse, vt neque plus nimio barbarus esset, ne in politiorum Musarum incurreret odium, neque ad Ciceronis lychnos exquisitiùs elucubratus, ne Philosophicæ quæstiones eas Rhetorum pompas & phaleratam illam orationem accerserent, quam veritatis venatori respuendam esse docent, & præcipiunt sapientes. His igitur hoc modo propositis ac delibatis, sic aliquando, propitio Numine, ad disputandum ingredior.

LITTERÆ ADMODVM R^DI IN CHRISTO PATRIS P. CLAVDII AQVAVIVA Societatis IESV, Præpositi Generalis.

C*VM libros quinque contra Astrologos coniectores, P. Alexandri de Angelis, Societatis nostræ Theologi,* Tres eiusdem Societatis, quibus id commisimus Theologi recognouerint; ac in lucem edi posse probauerint, facultatem concedimus, vt typis mandentur; si iis, ad quos pertinet, ita videbitur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 13. Febr. 1614.

CLAVDIVS AQVAVIVA, Societatis IESV Præpositus Generalis.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV, *in Prouincia Lugdunensi.*

NTONIVS SVFFREN Prouincialis Societatis IESV, in Prouincia Lugdunensi, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Christianissimis Henrico III. 10. Maij. 1583. & Henrico IIII. 20. Decembris 1606. & Ludouico XIII. nunc regnante, 14. Feb. 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos, absque superiorum permissione imprimāt: permittit Horatio Cardon Lugdunensi Bibliopolæ, vt librum qui inscribitur, *In Astrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis* IESV, *studiorum Præfecto*, ad sex primos annos imprimere, ac liberè diuendere possit. Datum Lugduni die 22. Septemb. 1614.

SVFFREN.

APPRO

APPROBATIO.

IOANNES CLAVDIVS DEVILLE, in Sacra Theologia Magister, & diuini verbi Prędicator, in sancti Pauli Lugdunensis Canonicus, atque in hac Lugdunensi Diœcesi Librorum Censor designatus: fidem facimus nos hosce *Libros in Astrologos coniectores à Reuerendo Patre Alexandro de Angelis, Societatis* IESV *editos*, euoluisse; eósque singulari mentis acumine, firmarum rationum pondere, multiiuga eruditione, ac cum fide Catholica, Apostolica & Romana ex toto conspiratione perspicuos, nactos esse. Lugduni apud S. Paulum Non. Nouembris, M. DCXIV.

IOANNES CLAVDIVS DEVILLE.

R. D. D. Thomæ de Meschatin la Faye, huius libri imprimendi facultas.

THOMAS DE MESCHATIN LA FAYE, Comes, Canonicus & Camerarius Ecclesiæ Lugdunensis, & Vicarius Generalis in Archiepiscopatu Lugdunensi: Liber qui inscribitur, *In Astrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis* IESV, *studiorum Præfecto*, vt in lucem edatur, facultatem concedo. Lugduni die 14. Nouemb. 1614.

MESCHATIN LA FAYE.

LIBRVM hunc, inscriptum, *In Astrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis* IESV, *studiorum Præfecto*, ab HORATIO CARDON Bibliopola Lugdunensi in lucem dari permittimus: simul, ne quis citra factam ei ab ipso potestatem, denuo excudat, interdicimus. Datum Lugduni die 14. Nouembris 1614.

SEVE.

SVMMA

SVMMA PRIVILEGII A Chriſtianiſſimo Galliarum Rege conceſſi.

VDOVICI XIII. Galliæ & Nauarræ Regis auctoritate ſancitum eſt,atque patentibus Literis cautum , ne quis in Regno ſuo , aliiſve locis ditioni ſuæ ſubiectis , intra proximos annos decem , à die impreſſionis primæ inchoandos , ac numerandos , excudat,vendat , excudendum , vendendúmque quouis modo & ratione conetur librum,qui inſcribitur , *In Aſtrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis* IESV, *ſtudiorum Præfecto* , præter Horatium Cardon Bibliopolam Lugdunenſem, aut illos,quibus ipſemet conceſſerit. Prohibitum inſuper eadem auctoritate Regia omnibus ſuis ſubditis, eundem librum extra Regni ſui limites imprimendum curare , vel quempiam , vbicumque fuerit , ad id agendum impellere, ac inſtigare, ſine cõſenſu dicti Horatij Cardon. Idque omne ſub confiſcatione librorum, aliiſque pœnis originali Diplomate contra delinquentes expreſſis. Datum in Fonte-Bellaqueo, die 25. Octobris , anno milleſimo ſexcenteſimo decimo quarto.

De mandato Regis,

Signatum

BRVLART.

ELENCHVS LIBRORVM ET CAPITVM OMNIVM QVÆ TOTO HOC OPERE IN ASTROLOGOS coniectores continentur.

LIBER PRIMVS.

De cœli actione in hæc inferiora generatim.

LIBER SECVNDVS.

De conceptu, & fœtu.

LIBER TERTIVS.

De natali, & partu.

Principum

LIBER QVARTVS.

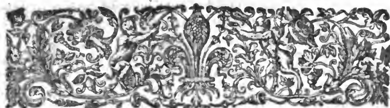
Quo Astrologia Astrologicis conclusionibus exagitatur.

LIBER QVINTVS.

Qui & exoreticus.

Finis Elenchi librorum, & capitum.

IN

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER PRIMVS.

De cœli actione in hæc inferiora generatim.

PROOEMIVM.

VÆCVMQVE hominum generi, omníque mundo sublunari eueniunt, ex astrorum præscripto deducunt Mathematici, aduersus quos ex philosophiæ naturæque principiis disputaturo mihi, licèt non incommodè cederet ab homine initium facere, cuius gratia totus hic labor susceptus est; neque enim de aliis magnopere laborarem, nisi humanas etiam actiones sub stellarum iura & dominatum redigere Mathematici conarentur; addo disputationes à notioribus inchoari aptissimè, auctore Arist. lib. 1. phys. text. 2. at multò notius ac manifestius vel est, vel fieri potest, hominem à syderum imperio eximendum esse, quàm cæteras res. Malui tamen à generali quadam tractatione exordiri de cœli vi, & potestate, quæ cunctas res cœlo subiectas complectatur multis de causis. Primùm quidem, quòd ea, quæ vniuersis sunt communia, priuatis, propriisque sunt priora, illísque contenta & inclusa, sine quibus priuata intelligi cogitaríque nequeunt. Deinde quòd generali hac tractatione incidemus Astrologiæ quasi neruos, quibus vniuersum hoc corpus sustinetur, elidemus fontes ipsos vnde omnis Astrologia promanat, quibus exturbatis, & disiectis sua sponte arescent omnes præsensionum, prædictionúmque lacunæ. Præterea cùm de efficientia cœli in vniuersas res sublunares frequentior in scholis

ſuſcipiatur diſputatio, priùs debuimus ſcholis deſeruire, & Philoſophiæ profeſſoribus, inter quos numerabamur quando aduerſus Aſtrologos ſcribere ſumus ingreſſi. Deniq; quòd hæc philoſophica magis eſt diſputatio, quàm quæ de homine, in qua multa à Medicis, multa à moralibus, multa à publicis officinis repetere neceſſe eſt.

Principiò autem ea de ſyderum poteſtate in hæc inferiora & ſibi ſubiecta corpora proferemus, quæ non grauatè Aſtrologis concedimus, deinde ea quorum illos, vt iacturam facere velint, rogamus.

CAPVT PRIMVM.

Omnes ſtellas lumine eſſe præditas.

STELLIS vniuerſis inſitam eſſe lucem aliquam ſibi propriam, præter eam, quam à ſole mutuantur, nemo fermè philoſophorum ambigit; nec Auer. lib. 2. cœli, com. 42. & 49. & lib. de ſubſt. orbis, c. 2. nec Auicenna apud Alber. 2. cœli, tract. 2. c. 2. nec Alex. aut Simplicius, apud Auer. locis citatis, nec S. Thom. 2. cœli, text. 42. nec Alber. de Saxonia 2. cœli, quæſt. 20. nec Cardani antagoniſta Scaliger exercitatione 62. nec Niphus lib. 2. cœli, text. 49. nec Amadeus lib. 2. cœli, quæſt. 5. nec Alber. lib. 4. de quatuor cauſis, quæſt. 4. a. 21. lib. 2. cœli, tract. 3. c. 6. Et de luna quidem nullum dubitandi locum facere defectiones, quas cùm patitur ex obiectu terræ, quamuis nihil illuſtretur à ſole, lucet tamen, ac rubet, quod exiguæ quidem, ſed cuiuſdã tamen lucis argumentum eſt. Quin & poſt nouilunium, quæ partes ad ſolem conuerſæ non ſunt, obumbrante earum tenue lumen interdiu ſole, noctu lunæ cornibus vix diſpici poſſunt, diſpiciuntur tamen & luminis neſcio quid nobis obiiciunt.

De Venere eadem fermè ratio eſt, teleſcopio enim (quod omnium ſuperiorum ſæculorum caligine diſcuſſa, nouas cœlo, & antehac inauditas ſtellas detexit) nuperrimè eam vidimus accedendo, recedendóve à ſole creſcere, minuique non ſecus ac lunam, quò enim ſoli propinquior eſt, quia ei maiorem ſui partem ad nos conuerſam præbet illuſtrandam, eò magis cornicularis per teleſcopium nobis videtur.

Idem de cæteris conſtat aſtris: licèt enim nunc ad ſolem propiùs accedant, nunc ab eodem recedant longiùs, licèt numquã globoſam eorum formam vllo inſtrumento viderimus variari, in confeſſo tamen eſt, propriam habere lucem, & quidem maiorem quàm Lunam aut Venerem: hæ enim quia totum ferè lumen deſumunt à ſole, quò ſoli propinquiores ſunt, eò minori ſui parte ad nos lumen ſolis remittunt, quo fit vt corniculares videantur, idem cæteris ſine dubio eueniret ſi totum lumen, vel ſi tantum luminis ſoli referunt acceptum, quantum Venus & Luna.

Adhæc conſtat vniuerſim ſtellas omnes perſpicui corporis, id eſt, cœli partes eſſe denſiores, vnde Ariſt. lib. 2. cœli, text. 41. [De vocatis autem aſtris, inquit, conſequens vtique erit dicere, ex quibus conſtant, & in quibus figuris, & quinam

quinam sunt ipsorum motus; rationabilissimum itaque fuerit, & ea quæ à nobis dicta sunt consequens ad vnum quodque astrorum ex hoc facere corpore, in quo existit lationem habens, quoniam diximus aliquid esse, quod circulariter ferri natura natum est; vt enim ignea dicentes esse ob hoc dicunt quia id quod sursum est corpus ignem esse dicunt: vtpote cùm rationabile sit vnumquodque constare ex iis in quibus vnumquodque est, sic & nos dicimus.] Quæ sentẽtia in omnium Philosophorum animis insedit altiùs, veteres enim, qui cœlum esse ignem docuerunt, stellas quoque igneas esse putarunt. recentiores, & Arist. interpretes, Auer. S. Thomas, Albertus, Hypol. cæterique passim, qui cum Magistro cœlum ab elementis secernunt: stellis quoque sui orbis naturam donarunt. Iam verò cœlum totum, quamquam propter raritatem non lucet, tamen suapte natura lucidum esse, declarat, quæ dicitur via lactea, hoc est, partes illæ orbis densiores, quæ medio cœlo albicantes, exiguam quidem, sed aliquam lucem ostendunt.

Neque verò aliter fieri oportebat, cùm enim pleraque alia inferiori longè conditione à Deo procreata lucem sortiri natura voluit, vt videre est in noctilucis, squamis piscium, putridis lignis, oculis felium, minimè hoc idem ornamentum inuidendum fuit cœlo, aut stellis, quæ cœli partes quædam sunt.

Rursus cùm sol, qui pars quædam cœli est densior, tantum effundat luminis, quis reliquas eiusdem cæli partes omni splendore denudet? An quia ignis prope lunam circumpositus ob eximiam raritatem non lucet, negabis ignem sua natura lucidum esse?

Nec magna distantia parum officit, ne tenuem cœli lucem eminus videamus: at non est necesse pluribus confirmare id, quod cum aduersariis litigiosum non est.

CAPVT SECVNDVM.

De potestate cœli in subiecta corpora.

PRINCIPIO conuenit inter nos & Astrologos, magnam esse cœli vim & potestatem in sublunarem mundum, & corpora subiecta non solùm illuminando (quis enim de cœli lumine ambigat, nisi qui cæcus natus sit?) sed calefaciendo, frigefaciendo, siccando, humefaciendo, [Sol, inquit M. Tullius lib. 2. de natura Deorum, qui astrorum obtinet principatum, ita mouetur, vt cùm terras larga luce compleuerit, easdem modò his, modò illis partibus opacet, ipsa enim vmbra terræ soli officiens noctem efficit, nocturnorum autem spatiorum eadẽ est æquabilitas quæ diurnorum; eiusdémque solis tum accessus modici, tum recessus, & frigoris, & caloris modum temperant, circuitus enim solis orbium, V. defectibus, & LX. & CCC. quarta ferè diei parte addita, conuersionem conficiunt annuam, inflectens autem Sol cursum tum ad Septemtriones, tum ad Meridiem, æstates & hyemes efficit, & ea duo tempora, quorum alterum hyemi senescenti adiunctum est, alterum æstati. Ita ex quatuor temporum mutationibus omnium, quæ terra, marique gignuntur, initia, & causæ dicuntur.]

Nec Soli hanc vim Luna inuidet. [In Lunæ quoque, ait idem Tullius eodem loco, cursu est brumæ quædam, & solstitij similitudo, multáque ab ea manant,& fluunt, quibus & animantes alantur, augescántque, & pubescant, maturitatémque assequantur,quæ oriuntur è terra.]

Magis disertè Arist. lib.1.Meteoror. cap. 2. [Est autem ex necessitate continuus quodammodo iste superioribus lationibus, vt omnis ipsius virtus inde gubernetur;vnde enim motus principium omnibus inest,illam causam putandum primam.] libr. 1.de generat. animal.c.2.in vniuerso quoque naturam terræ quasi fœminam matrémque statuit,cœlum autem,& solem, ac reliqua generis eiusdem nomine genitoris patrísque appellat, lib. 2. de generat. animal. cap.2.at verò solis calor & animalis,non modò qui semine continetur, verùm etiam si quid excrementi sit, quamquam diuersum à natura,tamen id quoque principium habet vitale: cæterum calorem in animalibus contentum nec ignem esse,nec ab igne originem ducere,apertum ex his est.

Planiùs lib. 2. de generat. text.15. & 16. lib. 2.cœli, text. 20.& 21.lib.8.physicorum, text.46. lib.12. Metaphy. text.34. lib.2.phys.text.26.Sol & homo generant hominem.

De qua cœli vi in hæc sublunaria disertè disputant S. Thom. p. par. quæst. 115.art.3. lib.3. contra gentes, cap.82.86. in 2. d.15.q.1.art.2. & de pot. quæst.5. art.8. Heru. in 2. dist.15.q.1. Gab. in 2.d.14. q.vnica dub.vlt. Scot. in 2. dist.14. quæst. 3. Capreol. ibidem quæst.1. art. 2. concl. 2. Ferrar. lib.3. contr. gentes, cap. 84.86. S. Bonau. 2. d. 14. quæst. 6. 7. 8. 14. Aegid. 2. dist. 14. quæst.3.art.2. ibidem, dub. primo, & 2. literali & quodl. 4. quæst. 12. Argent. in 2. d.14. quæst.1.art.4.Sonc.lib.12. metaphy. quæst. 13. Iandun. lib. 1. cœli, q. 1. & lib.2. cœli, quæst.12. lib.8. phys. quæst. 6. Pauis. dispu. 4. met. cap. 9. & 10. Achill. quodlib. 4. de orbibus dub. vlt. Auer. libr. 2. cœli, com. 42. lib. 2. de gener. com.55. 56. lib. 1. Meteor. cap. 2. Paulus Venet. de composit. mundi, cap. 21. 22.23.Themon.lib.1.Meteor. quæst.1.&9.Amadeus lib.2. cœli,q. p. art. 3.Mars. lib.1. de gener. quæst.9.Philopon. lib.1. Meteor. cap.4.Augustinus Niphus lib. 2. cœli, q. de hac re, & tract.de causis calamitatum nostri temporis. Albert. de Saxonia lib.2. cœli, quæst.21.Alber. Magnus lib. 1. Meteor. tract. 1. cap. 12. de quatuor causis, quæst. 4. cap. 23. Thienensis lib. 1. Meteor. cap. 4. Scaliger exercit.18.75. Buccafer. lib.2. de gener.text.56.Philalseus lib.1.cœli, quæst.27. Picus Mirand. lib.3. contr. Astrol. cap. 3. Ant. Mirand. de euersione singularis certaminis, libr. 22. 23. 24. Sextus Empir. libr. contra Mathematicos, cap. 21. nonnulla etiam leges apud Trismegistum in Pimandro, Plotinum Enneade secunda, libr.3. Enneade 3. libr.1. & 2.Plutarch. opusc. de Iride & Osiride, Auctorem Philosophiæ secundùm Aegyptios libr.10.cap.3.libr. 11. cap. 1. Auctorem libri de Mundo, cap. 6. Macrob. libr.1.in somnium Scipionis cap.9. Adeò constans de actione cœli, in subiecta corpora, sententia omnium sapientum suffragiis, quotidianísque firmata experimentis; mirum est, quàm varios & ambiguos habeat explicatus; alij solo lumine existimant confici totum negotium;alij lumini addunt secretas alias & arcanas virtutes:alij ad omnia omnino, quæ his inferioribus accidunt,cœli actionem pertinere contendunt; alij certis quibusdam effectis coërcent libentiùs;alij omnia quæ fiunt cœlo solùm auctore fieri volunt,aliis & sublunaribus causis cœli vim temperari placet, & in varios deduci effectus.

CAPVT

CAPVT TERTIVM.

Lumine solo cœlum efficit quatuor primas qualitates.

LICET nulla cœli pars siccitate, aut humiditate, calore, aut frigore affecta sit, alterari enim & corrumpi necesse esset, habet tamen facultatem efficiendi hæc omnia in orbe sublunari per lumen. Et de calore quidem constat, in vmbrosis enim locis minor est calor, quàm apricis, quod non esset, nisi lumen calorem progigneret, vbi est, alibi verò per quamdam viciniam, quæ quò minor est, eò minus est caloris. Huc accedit, quòd lumen ignis calefacit per se, vt experimur, at cœlestis & ignei luminis natura eadem est, quare & sese mutuò solent augere, si misceantur, quod proprium est eorum, quibus natura communis est, Calefacit igitur etiam cœleste lumen.

Neque id solùm, sed arefacit quoque si non per se, saltem per accidens: caloris enim est segregare heterogenea lib. 2. de generatione, text. 8. Ex iis enim in quæ incidit extrahit humidiores partes, relinquit arida quæ sunt, hæc autem arefactio quædam est: quin etiam eadem opera sæpe humectat, humidiores enim vapores, quos lumen extrahit è terra, nec potest absumere, decoquendo, pariunt humiditatem, & pluuiam: nec ea solùm ratione humectat, quia partes humidas dum extrahit ad vnum redigit, omnia autem quæ vnius modi sunt se mutuò fouent, & tuentur meliùs, quàm contrariis admixta, sed etiam quia multa humentia in vnum compacta mole sua magis humectant omnia, quæ attigerint.

Frigefacit tandem, nec solùm, Sole longiùs recedente, quod voluit Aristoteles lib. 2. cœli, text. 20. & accuratiùs lib. 2. de generatione, text. 56. qui enim sol accedendo causa est caloris, idem abscedendo causa fuerit frigoris, eo planè modo quo Arist. idem lib. 2. phys. text. 3. explicauit commune axioma, Eadem est causa contrariorum, [Quod enim præsens (inquit) causa huius est, hoc facimus aliquando causam contrarij, vt absentia gubernatoris nauis submersionis, cuius erat præsentia causa salutis;] eodémque recidunt quæ scribit 2. de Gener. text. 56. [Contrariorum contrariæ sunt causæ.] idem enim, & similiter se habens semper idem natum est facere, idem autem contrario modo se habens, contrariorum causa censetur, sed etiam frigidos extrahendo vapores è terra, marique, qui à sole in sublime delati, mox destituti calore, ad natiui frigoris statum reuertuntur. Quin & duo elementa, terra & aqua solis radiis excalefacta, sole longiùs recedente proliuitate naturæ nulla alia vrgente causa in suum frigus relabuntur, cæteráque omnia, quæ terra, marique continentur, frigore complentur: quemadmodum ollam efferuescentem ab igne amotam sua sponte ad natiuum frigus redire videmus. Atque ex his intelliges, hæc omnia cœlum præstare solius luminis opera, hoc enim calefacit subiecta sibi corpora, est autem calidi secernere, quæ vniusmodi non sunt, hæc à contrariis seiuncta, & frigefacere & siccare, & humectare in confesso est.

CAPVT QVARTVM.

Omne cœli lumen per se vim habet caloris.

OMNE cœli lumen per se vim habet efficiendi caloris; Et quidem de solis lumine, de quo superiori capite, dubitat nullus, sed idem de lumine lunæ tradit Arist. libr.4. de partibus animalium cap. 5. [Echini inquit) habent se in pleniluniis vberiùs, non quia per idem tempus copiosiùs piscantur, vt quidam putant, sed quòd noctes tepidiores sunt propter lunam pleniorem, calorem enim desiderant quando frigori patent, vt pote quæ sanguine carent, ex quo fit vt æstate potiùs vbique vigeant.]

Rursus lib.4.de generatione animal.cap.vltimo.[Luna (inquit) principium est propter solis societatem, receptúmque lucis, fit enim quasi alter sol minor, quam ob rem conducit ad omnes generationes, perfectionésque, calores enim & refrigerationes cum moderatione quadam generationes, sine moderatione corruptiones efficiunt.] Idem significat de cæteris astris lib.2.cœli text.20.21. lib.p.Meteororum. cap. 2. [Oportet mundum hunc inferiorem (inquit) contiguum esse supernis lationibus vt inde omnis eius virtus regatur.] & lib.p.de generat.animal.cap 2.lib.2.cap.3.& lib.p. Meteoror.sum.2.cap.4.Et ratio est in promptu, quia omne lumen astrorum naturæ similis est cum luce solis, ab hac enim illud auctius fieri solet, & plenius.adde quòd caniculæ æstuosa vis notissima est, quare cùm ad eam propiùs sol accesserit, furere dicitur & vrere. Cùm igitur calefaciant nonnihil stellæ omnes, poterunt & calefaciendo vapores aliquos extrahere, eorúmque obstractione humorem, siccitatem & frigus generare:ea ratione qua paulò antè dicebamus.

CAPVT QVINTVM.

De arcanis cœli viribus.

POSSVNT stellæ non solùm lumine, & calore, sed etiam viribus aliis quas influentes vocant, esse causæ per se humidorum, aridorum, frigido rum, & quidem arcanis Lunæ viribus fidem faciunt maris æstus, achini, & conchylia, aliáque id genus plurima. Par esse iudicium de cæteris estris, ex eo planum fit, quòd sole, & luna statas vices suas seruantibus, non vnum semper elementa seruant statum, nec vnquam sunt æqualiter vel calidæ æstates, vel hyemes frigidæ, vel autumni sicci, vel humidum ver, vel salutares anni, vel menses insalubres, sed magnæ fiunt quotannis ventorum, pluuiarum, niuium, nimborum, sterilitatum, serenitatum varietates, quarum causas nisi ad stellas aliàs, quàm lunam & solem, variè habentes se, & inter se, & cum sole, & luna, referamus, laborabit mundus causarum maxima inopia.

Huc accedit, quòd nonnu mquam repentè, vel æstate media niues & frigora grassantur, vel media hyeme calores ingruunt non modici, vel quouis tempore subita

subita grando, improuisa tempestas, inopinati venti sæuiunt, nubes extemplò nigrescunt, ruunt imbres, instant frigora, & tamen solem & lunam cernimus in eo statu, in quo aliàs vidimus, cùm nihil horum baccharetur è cœlo: stupidi aut peruicacis est ingenij, in tam repentinis aëris commutationibus, repentinam vim syderum non videre. [Præterea & musculorum iecuscula (inquit M. Tullius lib. 2. de diuinatione) bruma dicuntur augeri, & pulegium aridum florescere ipso brumali die, & inflatas rumpi vesiculas, & semina malorum, quæ in his mediis inclusa sint, in contrarias partes se vertere, ostreísque & conchyliis omnibus contingere, vt cum luna crescant pariter, paritérque decrescant, arboréfque vt hyemali tempore, cum luna simul senescentes, quia tunc exiccatæ sint, tempestiuè cædi putentur. Quid de fretis, aut de marinis æstibus plura dicam? quorum accessus, & recessus lunæ motu gubernantur.]

Quod de pulegio scribit Tullius, scribit etiam Arist. sect. 20. proble. 21. Porrò quòd nouilunio, plenilunio, quarta luna, tempestates commutari soleant, augeri morbi, turbari maria, concitari humores, excitari dolores, & morbi, non potest nisi occulta aliqua cœli vi contingere.

Quod tradit Arist. & lib. 2. Meteor. sum. 2. cap. 2. oriente Orione vsque ad Etesias & Prodromos, quod contingit octaua die ante ortum canis, auctore Plinio lib. 18. cap. 20. tranquilla solere esse cuncta oriente canicula, calores vrgere, ad Hyadum exortum defluere vberiores imbres, & sect. prima probl. 3. Syderum ortu flatus imbrésq; excitari, obscuréne indicat arcanas cœli vires?

Porrò in altissimis sub terra specubus, ad quos nec lumen, nec calor solis, multò minùs aliorum syderum pertingit, pleraque gignuntur agente cœlo, quæ per facultates alias præter lumen à cœlo effici dubitauerit nemo.

Iam mare, cuius accessus & recessus lunæ motu gubernari per quotidiana experimenta didicimus, quale tandem lumen concitare potest fluere illud oriente luna, idque quacumque diei vel noctis hora illa exoriatur, vbi ad summum cœlum luna peruenit, refluere, post occasum rursus excrescere, vbi imum cœlum luna attigit, iterum recedere videmus. Atque ne quis rem tantam lumini tribueret, natura in nouiluniis, quando luna minùs abundat lumine, mare concitari vehementiùs, quàm in pleniluniis & in lunæ quartis, hoc est, septima & vigesima prima die lunæ nullum æstum esse voluit.

Dicant qui huiusmodi virtutes cœlo denegant, cur Hippocrates & Medicorum natio vniuersa, per solstitia, & vernum, atque autumnale æquinoctium, maximas dicat fieri morborum mutationes. An quia redundat lumen? nihil minus; an quia mediocri luce complentur vniuersa? id non cadit in solstitium æstiuum; an quia minimum est luminis? ne id quidem de æstiuo solstitio dici potest; an quia his præsertim temporibus acriùs incitantur humores, ac prima illa initia, calor, frigus, humor, & siccitas, in quibus omnis corporis cōstitutio consistit? id verò est, quod in quæstione ponimus, luminéne an alia secretiore vi hæc commoueantur? Sed audiamus Hippocratē ipsum in aureo illo libello, de aëre, aquis, & locis. [Maximè autē (inquit) obseruare oportet magnas temporum mutationes, vt neque medicinas in illis nisi coacti, exhibeamus, neque vramus, neque secemus, priùs quàm prætereant dies decem, aut plures & non pauciores, periculosissima sunt etiam ambo solstitia, maximè verò æstiuū; periculosum etiam æquinoctium vtrumque, magis verò autumnale. Oportet autem & astrorum exortus considerare, præcipue Canis, deinde Arcturi, & Pleiadum

dum occasum, morbi enim in his maximè diebus iudicantur, aliíque perimunt, alij verò desinunt, aut aliam in speciem, aliúmque in statum transmutantur.]

Denique cur abditas hasce vires cœlo negabimus? An quia simplex est corpus, corpori autem simplici multiplex virtus repugnat? at simplici corpori mistio primarum qualitatum repugnat, non multitudo virtutum, nec perfectissimo corpori non congruit multiplex agendi modus. An quia non apparent, nec exercentur omnibus in locis, at præter effectricem vim opus est etiam idonea materia, quæ non vbique, nec semper præstò est: quamobrem vinum exhilarat cor, non cerebrum, non pedes, non hepar: & Magnes trahit ferrum, non aurum, non argentum, non item res cæteras. An quia, vt aliqui sensêre, ex cœlesti lumine fluit, non quiuis calor, sed calor viuificus, qui præstare potest quidquid occultis viribus tribuitur. Vnde Arist. lib. 2. de gener. animal. cap. 3. [Solis calor (inquit) & animalium non modò qui semine continetur, verùm etiam si quid excrementi sit, quamquam diuersum à natura, tamen id quoque principium habet vitale. Cæterùm calorem in animalibus contentum nec ignem esse, neque ab igne originem ducere, manifestum est.] Calor autem cœlestis, & vitalis omnium qualitatum potestate præditus est, & cum causis aliis calefacit, frigefacit, cum aliis humectat, arefacitque cum aridis: at calorem cælestem eiusdem esse naturæ cum elementali, exploratæ fidei est. Primò id Iacobus Zabarella lib. de calore cœlesti disertè probauit. Deinde lumen solis speculis, & phialis, & globis vitreis reflexum aut refractum in fomite excitat ignem, non alio sanè calore quàm igneo. Auget insuper calor igneus calorem vitalem & cœlestem, quod non faceret, nisi communis vtrique esset natura. Aduersatur frigus elementale æquè calori vitali, & cœlesti, ac igneo & elementali, at vni vnum solum est contrarium, auctore Arist. vnus igitur sit calor vitalis, & igneus necesse est. Diffidet autem non natura sed siccitate adiuncta, vel alio accidenti. Omnis item calor calefacit, qua calor est, nec minùs naturaliter ac necessariò quàm durities obduret, mollities molliat, sonent soni, sapiant sapores; vnde igitur calor, qua est calor, discrepet à calore, habet nihil. Nec illud prudenter satis dictum est, calorem cœlestem cum frigidis frigefacere, cum humidis humectare, exsiccare cum siccis, nam solis lumen, cùm pluuialibus aquis campi innatant, interdum non humectat magis, sed exsiccat, nec niues frigefacit, sed calore soluit, & humidas res alias non solùm feruefacit, sed etiam comburit, nonnunquam ad igneam porrò formam non nisi per elementalem calorem fit apta via, vt planum fiat quàm ignei, & cœlestis caloris ratio communis sit, & indifferens. Denique si ex vna cœlestis caloris natura contendant plures qualitates fluere non pro conditione materiæ, sed pro fœcunditate agentis, quid magis obscurum audiuit philosophia? quàm ex vna eadémque causa calorem manare, & frigus, humorem & siccitatem? [Contrariorum ait Arist. lib. 2. de gener. text. 56. & lib. 2. Phys. text. 30. eædem sunt causæ sed diuerso modo se habentes.] Quod enim præsens est causa huius, hoc absens facimus aliquando causam contrarij, idem verò vt idem semper natum est facere idem.

Libenter itaque condonamus Astrologis præter lumen & motum alias cœli vires, quas sapientissimi viri in Peripatetico puluere exercitati obstinatè pernegant, Auer. lib. 2. cœli, text. 42. & 45. Alex. Damascius apud Philoponum

num loco citato, Philalteus lib. 1. cœli, tex. 25. Pauisius disput. 4. Met. q. 9. & 10. Mirandulan. de singulari certamine, lib. 22. 23. & 24. Ioannes Picus Mirandul. lib. 3. contra Astrologos, c. 4. & 5. Plotinus Ennead. 2. lib. 3. per totum. Ægid. in 2. dist. 14. q. 3. ar. 2. dub. 2. & 3. literali, aliíque permulti.

Primò quidem Arist. lib. 2. Meteor. summ. 2. c. 2. quòd ad ortum Orionis vsque ad Etesias, ac Prodromos tranquillitas generatim contingat, duas tradit causas, quarum neutra ad occultas cœli vires pertinet [Quapropter (inquit) in Orionis ortu maxima fit tranquillitas, vsque ad Etesias, & Prodromos.] Vniuersaliter autem fiunt tranquillitates propter duas causas, aut enim propter frigus, cùm extinguitur exhalatio, veluti cùm fuerit gelu forte, aut cùm marcescit à suffocatione, plurimæ autem & intermediis temporibus, aut eo quod nondum facta sit exhalatio, aut eo quod iam præteriit exhalatio & alia nondum aduenit. Idem sect. 26. problem. 14. [Qua de causa (inquit) Orionis exortu dies maximè variantur, flatúsque importuni commouentur, an quoniam in mutatione varia maximè omnia sunt, quæ non vno certóque tempore, motúque describuntur. Atqui oritur Orion ineunte Autúno, occidit hyeme. Ergo quia non vno tempore constat, sed alio incipit, alio cessat, flatus etiam inconstantes esse necesse est, vtpote cùm ancipiti conditione proueniant, quos sibi tempus vtrumque sortitum est.]

Rursus cur ortus & occasus Orionis molestus esse soleat, idem Arist. scribit ibidem nulla facta mentione virium cœlestium abditarum. [Infestus (inquit) & molestus Orion esse videtur, & occumbens & oriens, quia in transmutatione temporis accidit occasus & ortus æstate, aut hyeme, & propter magnitudinem astri dictum fit aliqua pluralitas, transmutationes autem omnium turbulentæ sunt, propter indeterminationem.]

[Cur non meminit occultarum astrorum virium? quid erat facilius quàm hæc omnia Orionis occultæ virtuti ascribere? quàm expeditum erat iter ad ignorantiæ asylum, arcanas virtutes? Aut igitur ignorauit influentias, quas vocant, aut improbauit, & quæ circa Orionis ortum, & occasum contingũt, magna sapientia retulit, in temporũ commutationes, quando nimirum vel diuturno solis ardore exhalationibus assumptis, vel vehementi frigore suffocatis, nulla suppetit ventis materia.

Quid molestias, quas oriens & occidens Orion afferre solet? nónne in temporum commutationes, in quas huius astri ortus & occasus incidit, refert potiùs, quàm in astrum ipsum?

Sed & de Etesiis, & de ortu Canis, quid ibidem scribat idem Arist. videamus. [Etesiæ autem flant (inquit) post versiones & Canis ortum, neque tunc quando maximè propè fit sol, neque quando longè, & diebus quidem flant, noctibus autem cessant.] Causa autem est, quia prope diem existens præuenit exsiccans antequam fiat exhalatio, cùm autem abscesserit modicum, mediocris iam fit caliditas, adeò vt congelatæ aquæ liquescant: & terra exsiccata & à propria caliditate, & ab ea quæ solis est, quasi ardescat & exhalet; nocte autem desinit, quia congelata liquescere desinũt, propter frigiditatem noctium, exhalat autem neque quod congelatum est, neque quod nihil habet siccum, sed cum habet siccum humiditatem, hoc calefactum exhalat. Dubitant autem quidam, propter quid Boreæ fiunt continui, quos vocamus Etesias post æstiuales versiones, Austri autem sic non fiunt post hyemales? Habet autem non irrationabiliter.

Fiunt enim vocati Leuconoti, opposito tempore, non sic autem fiunt continui. Quapropter latenter faciunt inquirere; causa autem est, quia Boreas quidem à locis, quæ sub Vrsa flat, quæ plena aqua & niue sunt multa, quibus liquefactis à sole post æstiuales versiones, magis quàm in ipsis flant Etesiæ, sic enim & suffocationes fiunt, non cùm maximè adpropinquauerit ad Vrsam, sed cùm calefecerit ampliori tempore, adhuc autem prope. Similiter autem & post hyemales versiones flāt Ornithiæ, etenim hi Etesiæ sunt debiles, minores autem & tardiores Etesiis flant, septuagesimo enim die incipiunt flare, propterea quòd longè existens sol incalescit minùs. Non continui autem similiter flant, quia quæ in superficie & debilia tunc segregantur, magis autem congelata ampliori indigent caliditate, quapropter interpolantes isti flant, donec subuersionibus iterum æstiualibus flauerint Etesiæ, quoniam vult quàm maximè continuè hinc semper flare ventus.]

[Idem sect. 26. prob. 12.] [Cur Auster (inquit) canicula oriente moueatur, idque lege naturæ certissimum fieri soleat? An propterea quòd regio inferior orbis sole scilicet remoto, minùs calida est? itaque vapor inde largè emigrat, & multi profectò Austri spirarent, nisi anniuersarij prohiberent.]

Iterum problem. 13. [An omnibus Austris tum orientibus, tum occidentibus aër soleat commutari, sed Cane præcipuè? quod quidem flatibus latissimè constat, qui eius ortum & post ortum sequuntur. Quod cùm æstus tunc vigeat, spiritus calidissimos per idem tempus oriri congruum est. Auster autem calidus est, & cùm ex contrariis in contrarium maximè commutari solitum sit, ortúmque canis præuij nuncupati antecedant, qui Aquilones sunt, meritò post eum Auster spirat, quādoquidem assignari necesse est, ídque Austris fieri orientibus. Huic autem verbo, cùm assignari dicimus, subiecta notio est, aërem insigniter commutari, & quidem mutari flatuum omnium genera, in ventos aduersos, aut dextros solent; cùm Aquilo non transeat in latus dextrum, reliquum est vt in aduersum, hoc est, in Austrum transeat. Quinetiam dies post brumam quintusdecimus Austrum præfert, eò quòd bruma initium quoddam est, mouetúrque à sole is potissimùm aër, qui brumæ vicinus est, solem autem tunc ad Austrum vergere certum est. Vt igitur cùm ort perreptat, flatus excitat, Subsolanus, ita cùm meridiem adit, Austros euocat, nec tamē statim à bruma id facit, quoniam breuissimas tunc agit distantias, sed quintodecimo, quia tempus id modicè se habeat ad primam discessus sensionem, totum enim id tempus pars conspicata est.]

Quàm silent apud Arist. cœli influentiæ, quàm frigent arcanæ astrorum vires, quàm nouitiæ sunt huiusmodi virtutes in philosophia, in conuersiones, commutationésque temporum, in anni tempestates, quæ accessu recessúque solis constant, in lumen generale cœli instrumentum, quo omnis astrorum vis ad nos defertur, refert Arist. quæcumque ad sydèrum ortum vel occasum contingunt, naturalémque omnium rationem haud paulò melius reddit, vel è proximis causis, vel è cœli conuersione, quàm alij ex astrorum arcana vi, & potestate.

Deinde quòd Echini, & reliqua id generis in pleniluniis vberiùs impleantur, non refert in occultas lunæ vires Arist. vt faciunt recentiores aliqui, & leuioris nominis Philosophi, sed in calorem qui per plenilunia redundat. [Laborant (inquit lib. 4. de partibus anim. c. 5.) testata omnia per frigus, & æstum,

atque

atque exuperantiam temporis,pati nequeunt,argumento est,quod Echinis euenit,habent enim id iam inde ab ortu naturæ,& plenilunijs vberius,& non quia per id tempus copiosiùs pascuntur,vt quidam putant, sed quod noctes tepidiores sint propter lucem pleniorem , calorem enim desiderant , quoniam frigori patent,vtpote quę sanguine careant;ex quo fit,vt a state potiùs vbique vigeant, præterquam in Pirensi Euripo, nam ibi non minùs tempore hyberno probantur,cuius rei causa est,quòd tunc vberiùs pabulētur, cùm pisces per idem tempus ea loca derelinquant.]

Ita incrementum & decremētū conchyliorum à calore,calorem à maiori, & minori copia luminis reperit Aristoteles. quæ causa est , cur ligna cæsa luna crescente faciliùs quàm quæ decrescente cæduntur, putrescant , vt rectè notauit Mirandulanus lib. 3. contra Astrologos, c.5. Etenim crescente luna,minùs viget calor , maximéque abundant humores, qui putredini materiam, & causam exhibent,decrescente luna , diuturno lumine tum solis, tum lunæ, & longiori tempore dominante calore resoluti multi humores, & ligna fieri ficciora necesse est , quæ deficiente humore diutissimè perdurare oportet : aptè enim Aristot.lib.4 de gener.anim.c.2. [Sol(inquit) per totum annum hyemem atque æstatem facit,luna per mensem id agit, quod ita fit non accessu discessúque lunæ, sed alterum increscente luce, alterum decrescente,hinc per plenilunia,& nouilunia temporum commutationes frequentes , morborum incrementa , & decrementa, medicamentorúmque purgationes, vberiores, aut parciores, aliáque huiusmodi,quæ ad stabiliendas influentias passim proferri solent.] Quod verò scribit Aristot.lib.4.de gener. animal. c.2. [tempus esse humidius & frigidius decrescente luna] intelligo esse humidius quàm in plenilunio, non humidius quàm luna à sole discedente.

Præterea omnes rerū sublunariū mutationes, generationes , corruptiones, augmentationes , alterationes,primæ quatuor qualitates,calor,frigus, humor, siccitas,peragunt,omnes primas qualitates,lumine,& motu,cœlū progignit,vt vidimus c.3. Alias itaq; secretiores virtutes,cœlō nequidquā affigimus.id quod planum fiet, si ea,quibus potissimùm freti, minuti Philosophi nonnulli, huiusmodi cœlo virtutes attribuerunt.lumine & motu fieri posse docuerimus.

Dies enim criticos , quorum mira vis est in morbis & morborum curatione,non pertinere ad lunam , vel aliud astrum, vt quidam nuperrimè commenti sunt,docet Hieronymus Fracastorius libro de crisibus,c. 4. Ioannes Picus Mirandulanus lib. 3. contra Astrologos, cap.16.vel ex eo quòd septimus,decimusquartus, vigesimus, vel vigesimusprimus dies à contracto morbo sunt maximè critici , in quacumque tandem die lunæ, & in quodcumque astrum inciderint; non itaque à luna,nec ab astris dies huiusmodi expectamus,sed ex natura morbi, vel humorum, qui statas habent vices; non secus ac febres ipsæ , & certum incrementi & decrementi tempus ex proprijs & intrinsecis initijs,quemadmodum animantes,& plantæ,& fruges.

Quod quibusdam locis aër insalubris,in alijs maximè sit salutaris,oritur,vt docet Hippocrat.lib.de aëre,aquis,& locis,ex putrescētibus aquis,ex corruptis vaporibus intra terrę viscera inclusis,ex deprauatis exhalationibus,ex alijs malè olentibus,quæ noxios spiritus exhalant,inficiúntque aërem,& regionem,aut prouinciam aliquam,quibus quæ carent loca salutaria censentur.

Nec pestilentiæ alios habent ortus , quæ vbi aëri ipsi insederint, longè latè-

que grassantur, si corpora solùm occupauerint non inficiunt, nisi contactu & afflatu, huiusmodi spiritus concitantur actione primarum qualitatum, prout in varias materias inciderint.

Neque ea quæ fiunt intra terræ viscera desiderant astrorum vires occultas, quamquam enim eò non pertingit lumen cœli, pertingit tamen calor lumine excitatus, per æstatem præsertim, excalesiunt enim partes terræ extimæ, quæ afficiunt intimas, in quibus procreantur metalla, & cætera huius generis. Faciunt ad rem, & spiritus calore excitati, & à contrario per antiperistasim retroacti ad ima terræ viscera, agendo enim, patiendoque fundunt multa naturæ opera ad vsum & ornatum mortalium. Quicumque pulegium agente cœlo asserit vtroque solstitio florescere, docere debet cur cœli potiùs quàm ipsius pulegij arcana vi florere velit, contra philosophiæ tabulas ab Arist. signatas sect. 20. problem. 21.

Æstus porrò maris res vna in vniuersa philosophia inenodabilis stellarum quoscumque occultos, & latétes laqueos eludit, atque perrumpit, Nam eædem stellæ, eadémque luna, supero & infero mari fulgent, Tyrrhenum non concipit æstum, quem concipit Adriaticum mare. Extra Herculeas columnas secundùm littus Africæ, & meridiem versus, ad insulas vsque capitis viridis, quæ non longè absunt à tropico Cancri, nullum mare patitur incrementum vel decrementum, vt videre est in historia rerum Indicarum, lib. 2. c. 10. Idem mare ab iisdem columnis versùs Septentrionalem plagam magnos habet accessus, & recessus, sinus Mexicanus, & mare totum quod ad insulam Hispaniolam, insulam Cumbam, Ciuitatem nominis Dei latissimè patet, totúsque ille Oceanus Septentrionalis ab æstu, vt scribunt Petrus Martyr, Gonzales de Ouiedo in summariis de rebus Indicis, quæ leges tom. 1. Historiæ rerum Indicarum, c. 2. immunis est & liber. Mare verò Sur, quod huic ex altera parte respondet, atque ita respódet vt interposito breuissimo tractu terræ, vix 20. millibus passuum ab eo diuidatur, æstu vel agitantur vehementissimo, lib. 2. de historia rerum Indicarum, c. 10. Gonzales de Ouiedo & Petrus Martyr locis citatis. Id quod scribit Scaliger exercitatione 52. Franciscus Vicomercatus lib. 2. Meteor. com. 4. Oceanum Gallicum, ad fauces Garumnæ fluminis, inter Aquitaniam, & Hispaniam septem horis fluere, quinque refluere constat, non seruato lunæ ortu neque occasu: Denique quod tradit Aloysius Cadamustus, in suis nauigationibus quæ extant to. 1. rerum Indicarum, ad caput rubrum per 50. vel 60. millia passuum mare quatuor horis decrescere, octo excrescere, referri in lunam, & influétias non potest. Ad extremum illud etiam quæro cur luna non exagitat etiam mare Caspium, lacus, fontes, aquas omnes? An dicturus es id euenire, quia maria solú hæc virtus petit, sicut magnes ferrum non alias aquas. at multi præterea fontes æstuare solent. nam Plin. lib. 2. natural. historiar. c. 92. tradit in Gadibus ad columnas Herculeas fontem esse, qui interdum cum Oceano augeatur, & minuatur, interdum vtrumque contrariis temporibus præstet; & in ripa Boëtis oppidum esse, cuius putei crescente æstu minuuntur, decrescente exundant, multáque alia huius generis refert Georgius Agricola lib. 3. de iis quæ è terra effluunt, fermè initio: Andreas Baccius lib. 1. de thermis, c. 24. Alber. de proprietate elementorum, tract. 2. c. 5. Hier. Barrius dialogo de fluxu & refluxu maris.

Quid habet ratus & sibi constans cœli motus, & natura, cum tanta æstus inconstantia, & varietate? cur è cœlo petimus causam æstus marini potiùs, quàm febris

febris & morborum omnium? O ignaua & iners ratio, quæ in difficilem quoties locum incidit, ad larẽtes confugit cœli virtutes, cur non audimus Strabonem lib. 1. Solinum lib. 1. c. 25. Stoicos apud Plutarchum lib. 3. de placitis Philosophorum, c. 17. qui id totum in naturam maris referunt, [quemadmodum (inquit Seneca lib. 3 natur. quæst. c. 16.) quartana ad horam venit, quemadmodum podagra ad tempus respondet: quemadmodum purgatio, si nihil obstitit, statum diem seruat, quemadmodum præstò est ad mẽsem suum partus, sic aquæ interualla habent, quibus se retrahant & quibus reddant.] Cur non audimus Alexandrum lib. 2. Meteororum, comm. 5. Ioannem Buridanum eodem loco, Andream Cisalpinum lib. 3. quæst. Peripateticarum, c. 5. Ludouicum Buccaferrum lib. 2. Meteor. lect. 18. & 19. qui ex natura soli, cui mare incumbit, huius rei causas repetunt. [Sunt illic specus vasti (inquit Seneca, loco citato) sunt ingentes recessus, & suspensis hinc & inde montibus, laxa sunt spatia, abrupti in infinitum hiatus, qui sæpe illapsas vrbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condidêre. Hæc spiritu plena sunt, qui nunc huc collisi, nunc illuc repercussi mare exagitant.]

Si cœlum malumus tantæ rei auctorem facere, cur non audimus Auer. lib. 2. Meteor. c. 2. Vicomercatum ibidem com. 5. Paulum Venetum in summa Meteor. c. 12. Albert. lib. de causis & prop. element. tract. 2. c. 5. Contarenum lib. 2. de elemen. Hieronymum Burrium dialogo de fluxu & reflexu maris, Mirandulanum lib. 3. contra Astrologos, c. 15. Scaligerum exercit. 25. & 52. aliósque permultos, qui lumine rarefactum mare à luna & cœlo redundare, & ebullire, cessante rarefactione, deferuescere, & subsidere docuerunt.

Atque hæc quidem ambiguas & inconstantes esse cœli latentes vires & influentias quibus Astrologia omnis nititur, planè cumularéque concludunt. Nos verò, qui multò plura Astrologis vltrò dare solemus, quàm ipsi probare possint, libenter recipimus præter lumen, & motum, alias secretiores, & abditas cœli vires, sed vt sobriè iis vtantur rogamus. Quod si fecerint, Primum quæ nondum definitè distinctéque norũt de stellarum viribus, pro certis & definitis non venditabunt. Deinde exploratam iam & perspectam cœli actionem non extendent ad plura quàm eius natura, vel experimẽtum patiatur, qui est Astrologis omnibus familiaris error. Denique vires quas colligunt ex eo quòd luna in fretis, in conchyliis, in arboribus, cœlis, in herbis, in hominibus morbo affectis, facere solet, non tribuent solis natalitiis astris, sed fatebuntur omnia astra in hæc inferiora agere non minùs quàm quæ ortui aut conceptui præesse dicuntur.

CAPVT SEXTVM.

Motum cœli non pertinere ad hæc vsque infima, &c.

ASTROLOGI non modò lumine, aliisque viribus arcanis, sed etiam motu in his inferioribus cœlum efficere multa contendunt, alterare aiunt aëris proximi partes, eumque calefacere plus quàm natura ferat, trudere præterea ignis vicini partes deorsum, quibus æstum fieri maximum apud nos, & non paucas summo aëre exhalationes accendi, in cometas, in stellas

crinitas, & barbatas, in alia spectra, quæ non rarò è cœlo terrent mortales. Hæc ille.

Animaduerti hæc eadẽ placere Peripateticis nonnullis propter duo Aristot. loca difficultatis plenissima, quæ verbatim hîc describimus lib. 2. cœli, tex. 42. [Calor autem ab ipsis (loquitur de astris) & lumen generatur attrito aëre ab illorum latione, nam natura aptus est motus ignire ligna, & lapides & ferrum; rationabilius igitur est id, quod est igni propinquius, propinquior autem est aër, veluti & in iis quæ feruntur sagittis, hæ.n.& ipsæ sic igniuntur vt plumbei mucrones colliquescant, & quoniam hæ igniuntur, necesse est & eum, qui in circuitu ipsarum est, aërem hoc idem pati.]

Rursus lib. 1. Meteor. summ. 1. c. 4 extremo. [De facta autem caliditate (inquit) quam exhibet sol magis quidem secundùm se, & diligenter in iis, quæ de sensu conueniţ dicere. Calidum enim passio quædã sensus est. Propter quam autem causam fit non talibus existentibus illis secundùm naturam dicendum est nunc. Videmus itaque motum, quod potest disgregare aërem & ignire, vt & quæ feruntur liquefieri videantur sæpe. Vt igitur fiat tepor & calor, sufficiens est efficere etiam solis latio tantùm, velocem.n. oportet, & non longè esse. Quæ igitur astrorum est, velox quidem, longè autem: quæ autem lunæ, deorsum quidem, tarda autem: quæ autem solis, ambo hæc habet sufficienter. Fieri autem magis simul cum sole ipso caliditatem, rationabile est, sumentes simile ex iis, quæ apud nos fiunt. etenim hic eorum quæ violentia feruntur, vicinus aër maximè fit calidus: & hoc rationabiliter accidit, maximè.n. motus solidi disgregat ipsum, & propter hanc igitur causam pertingit ad hunc locum caliditas, & quia ambiens ignis aërem spargitur motu frequenter, & fertur violentia deorsum.]

Quæ Philosophi loca multiplices habent explicatus, quos leges apud Alex. lib. 1. Meteor comm. 16. & 17. Auer. S. Thom. Simplicium, Augustinum, Hispanum, Philactum lib. 2. cœli, tex. 42. Philoponum, Olympiodorum, Vicomercatum, Caiet. Vicnensem lib. 1. Meteŏr. summ. 1. c. 4. Albertum lib. 1. cœli, tract. 3. cap. 2. & lib. 1. Meteor. tract. 1. c. 10. 11. 12. Trimonem ibidem q. 7. Flaminium de Nobilibus, lib. 1. de gener. c. 6. Iacobũ Zabarellam libro de calore cœlesti, à c. 1. vsque ad 10. & lib. de regionibus aëris; commodior Aristo. explanatio, & quæ ad veritatem accedat propiùs mihi videtur pendere ex iis, quæ subiiciam.

Principiò igitur cœli motu deferri ad nos astrorum efficientiam, in confesso est, id tradit Aristot. lib. 2. de generat. t. 56. lib. 2. cœli, t. 20. id docet quotidianus vsus & experimentum.

Deinde fatemur exhalationes supremo aëre degentes vnà cum elementali igne, & aëre à cœlo circumferri, immò & atteri, & ad ignis formam præparari illius regionis æstu & agitatione cœlesti.

Detrudi præterea aliquas exhalationes inferiùs dum circumducuntur à cœlo, & aëri allisæ atteruntur, probabile ducimus, iaculari etiam fulmina, aliósque ignes è nubibus expressos libenter recipimus.

Adhæc motu cœli ignis aërisque calorem foueri ac conseruari, eáque de causa non incongruè dici motu cœli aërem & ignem calefieri, vltrò damus.

Postremò motum diurnum, quamuis nõ sit solis proprius, sed octauæ Sphæræ, cùm tamen in sole maximè splendescat, qui suo ortu, & occasu dies, noctésque

que designat, iure merito soli potiùs quàm vlli aliorum astrorum tribui non inficiamur.

Atque hæc omnino Arist. tradere locis citatis longè verisimilius fit, quàm in absonas & imperitissimas sententias descendisse de attritu, & iaculatione ignis ad terras vsque; illa porrò verba libri primi Meteoro. [Propter hanc igitur causam pertingit ad hunc locum caliditas] ad locum, de quo erat sermo, hoc est, ad summum aërem referenda sunt: non ad hunc locum in quo degimus.

Maneat igitur, cœli motum vsque ad supremum aërem pertingere, non inferius, ibique exhalationes aliquas excalefacere non aërem, neque ignem corpora natura sua calidissima, auctore Aristotele lib. 2. de gener. à tex. 16. ad 24. idque voluisse solum Aristotelem, qui ait motu Solis atteri aërem & calescere, loquitur.n. de supremo aëre, in quo cometæ, aliàque id genus fiunt, non de nostrate ad quem motus Solis neutiquam pertingit.

CAPVT SEPTIMVM.

Non omnia, quæ cœlo continentur, ita à cœlo pendere, vt eo non agente, nihil agere possint.

PHilosophorum & Theologorum nonnulli ita omnia, quę cœlo subsunt, à cœlo pendere arbitrati sunt, vt eo non agente nihil cæterorum aut agere, aut pati, aut mouere, aut moueri, aut à contrariis dissolui, aut à propriis causis generari possit. Ita Soncinas libro 12. Metaphysices, q. 13. Dominicus de Flandria lib. 8. Met. q. 1. a. 1. Dominicus à Soto, lib. 2. Physicorum, q. 4. conclus. 1. & lib. 2. sent. d. 48. q. 2. a. 2. Chrysostomus Iauellus lib. 12. Met. q. 13. Iandunus lib. 1. cœli, q. 1. lib. 12. Met. q. 13. Pauisius disput. 4. Met. c. 9. & 10. Gaspar Contarenus lib. 2. de elementis, qui sicut lumen à sole, ita res omnes sublunares à cælo perpetuò conseruari, eòque sublato ne momento quidem temporis cæterorum quidquam permansurum docet. Ioannes Bauonius in 2. dist. 15. q. 1. ar. 4. Ægidius in 2. d. 14. q. 3. dub. 2. literali, Ierrariensis 4. contra gentes, c. 97. §. aduertendum tertiò. Dominicus Bagnes 1. parte q. 66. a. 3. dub. 2. Medina & Corradus 12. q. 109. ar. 1. Capreolus in 2. d. 14. q. 1. ar. 2. conclus. 2. a. 3. extremo. Claudat agmen S. Thomas 1. 2. q. 109. ar. 1. in c. [quantumcumque ignis habeat calorem perfectum, non tamen alteraret, nisi per motionem corporis cœlestis.]

Idem q. 5. de potentia Dei, a. 8. in c. [Elementa (inquit) agunt in virtute corporum cœlestium, & corpora cœlestia agunt in virtute substantiarum separatarum, vnde cessante actione substantiæ separatæ, oportet, quòd cesset actio corporis elementaris, sed sciendum quòd corpus habet duplicem actionem, vnam quidem secundùm proprietatem corporis, vt scilicet agat per motum, (hoc enim proprium est corporis vt motum moueat & agat) aliam autem actionem habet secundùm quod attingit ad ordinem substantiarum separatarum, vt participat aliquid de modo ipsarum: sicut naturæ inferiores consueuerunt aliquid participare de proprietate naturæ superioris, vt apparet in quibusdam animalibus, quæ participant aliquam similitudinem prudentiæ, quæ

propria est hominum. Hæc autem est actio corporis, quæ non est ad transmutationem materiæ, sed ad quamdam diffusionem, similitudinis fermè in medio, secundùm similitudinem spiritualis intentionis, quæ recipitur de re in sensu, vel intellectu, & hoc modo sol illuminat aërem, & color speciem suam, multiplicat in medio. Vterque autem modus actionis in istis inferioribus causatur ex corporibus cœlestibus, nam & ignis suo calore transmutat materiam ex virtute corporis cœlestis, & corpora visibilia multiplicant suas species in medio virtute luminis, cuius fons est in cœlesti corpore, vnde si actio vtraque corporis cœlestis cessaret, nulla actio in istis inferioribus remaneret, sed cessante motu cœli, cessabit prima actio, non secunda, & ideo cessante motu cœli, erit quidem actio in istis inferioribus, illuminationis & immutationis medij à sensibilibus, non autem erit actio, per quam transmutatur materia quam sequitur generatio & corruptio.] Hæc S. Doctor.

Rursus quodlib. 6. q. 4. ar. 19. [Ideo (inquit) primum cœlum, scilicet empyreum, singulariter per suam quietem influit, hoc autem est proprium huic corpori quòd influat absque motu, inquantum est supremum, attingens quodammodo ordinem substantiarum spiritualium] pro vt Dion dicit 2. de diuinis nominibus, quod diuina sapientia coniungit principia secundorum finibus primorum. Audiunt hanc inferiorum, superiorúmque causarum colligationem naturalem libentibus & gaudentibus animis Genethliaci, cùm. n. ad affectionem vnius cuiusque, tantorum virorum sententia, cum proximis causis astra & cœlum venire necessariò dicuntur, ita vt cessante cœlo proximæ causæ efficiant nihil; perbelle Astrologiæ fundamenta iaci existimant, quæ ex constitutione cœli, stellarúmque configuratione quidquid futurum vmquam sit, longè antè & præsentiri, & prædici posse profitetur.

Cæterùm nihil est, cur magno huic Philosophiæ loco Genethliaci confidant, causas enim sublunares ab æternis, & cœlestibus pendere, bifariam intelligi potest; vno quidem modo secundùm ea, quæ mundo elementari communia sunt vniuersim, & sic omnes inferiores causæ aptè à superioribus, & cœlestibus ducuntur.

Duobus. n. modis intelligi potest quod Auctores citati aiunt. Primum ita hæc inferiora à superioribus pendere, vt hæc sine illis diu perdurare non possint, quod verissimè dicitur. Nam si quiesceret cœlum, hemisphæriũ, in quo sol consisteret, sine dubio æstuaret, breuíque omnia occuparet ignis, alterum verò nimio frigore, & ipsum dissolueretur. Propterea sapienter Aristot. libro primo Meteororum, cap. 2. scribit [à superioribus lationibus omnem huius mundi virtutem gubernari.] hoc est, ordinatè conseruari & disponi. & lib. 8. Phys. c. 52. & aliis. Iterum lib. 2. cœli, tex. 20. euidentissimis rationibus euincit, necessitatem alicuius principij sempiterni, vnde pendeant, quæ nunc mouentur, nunc quiescunt, ordo namque in statis vicibus, & motus, & quietis, & generationis, & corruptionis, ferè cœlitus administratur, nec posset ita rerum vicissitudo, quam videmus perstare, nisi Solis, qui astrorũ obtinet principatum, tum accessus modici, tum recessus, & frigoris, & caloris modum temperaret.

[Quoniam autem (inquit Aristoteles lib. 2. de generat. tex. 56.) suppositum est & demonstratum, continuam esse rebus generationem, & corruptionem, dicimus autem lationem causam esse generationis, manifestum est, quod vna existente latione non contingit fieri ambo, quia contraria sunt, idem enim, & similiter

militer se habens semper idem natum est facere. Quocirca generatio erit semper, aut corruptio: oportet autem multos esse, & contrarios motus, aut latione, aut inæqualitate, contrariorum enim contrariæ sunt causæ; ideóque non prima latio causa generationis, & corruptionis est, sed quæ secundùm obliquum circulum, in hac enim & continuũ vnum est, & moueri duobus motibus, necesse enim si erit semper continua, generatio, & corruptio, semper aliquid moueri, vt non deficiant ipsæ transmutationes, duobus autem, vt non solùm contingat alterum.]

Infrà textu 58. [Apparent autem (inquit) secundùm sensum confessa, his quæ à nobis dicta sunt. Videmus enim quòd adueniente quidem sole generatio est, recedente autem corruptio, & in æquali tempore vtrumque, æquale enim tempus generationis & corruptionis, quæ secundùm naturam, sed contingit sæpe in minori corrumpi, propter ad inuicem confusionem. Inæquali enim existente materia, & non vbique eadem, necesse est generationes inæquales esse, & has quidem celeriores, illas autem tardiores. Quocirca accidit propter horum generationem, aliis fieri corruptionem, semper verò, vt dictum est, continua erit generatio, & corruptio, & nunquam deficiet propter eam quam diximus causam.]

Deinde anni tempora, rerúmque vices non fierent sine definito quodam cursu, recursúque Solis, vt idem notauit locis citatis. Vnde Marcus Tullius lib. 2. de natura Deorum, [Sol (inquit) inflectens cursum tum ad Septemtrionem, tum ad Meridiem, æstates & hyemes efficit, & ea duo tempora, quorum alterum hyemi senescenti adiunctum est, alterum æstati, ita ex quatuor temporum mutationibus, omnium, quæ terra, maríque gignuntur initia, causǽque ducuntur. Hæc itaque sapientes viri aiunt, quando aiunt à superioribus causis gubernari inferiores, sublunares causas ita à cœli efficientia pendere, vt eo cessante cæterorum nihil agere possir.]

Adhæc quia rebus animatis generatim magna vi caloris opus est, vt generentur, ideo dixit ille lib. 2. Phys. text. 26. Sol & homo generant hominem, calor autem bona parte à cœlo proficiscitur, ideo nonnihil auctores citati procreationem animantium cœlo tribuerunt. Sed hoc quid ad Astrologiam? quæ omnia ex astris deducit?

Tandem pleraque sunt in arboribus, in segetibus, in herbis, in fodinis, in aquis, in meteoris, in aliis, quæ certam cœli temperiem postulant, nec fiunt nisi certo anni tempore, & quibusdam dominantibus astris; propterea cœlum in ordinem generalium causarum referre potuerunt summi viri, nec propterea cœli efficientiam rebus omnibus sine idonea ratione, vt Genethliaci, temere admiscent.

Altero modo intelligi potest cessante cœlo cæteras causas efficere nihil, hoc est, sublata cœli conuersione, vel actione, nihil omnino, quod sub cœlo sit, posse vel breui tẽpore subsistere; vel aliquid operis efficere. Id Cardanus, id Bellatius, id cæteri clamant Astronomi. Incerta sanè res, & dubia non parũ.

Primò quidem id non probatur S. Thomæ, quem suæ sententiæ patronum adsciscunt opusculo 10. art. 8. quæst. 5. de potentia à 10. ad 8. quodl. 6. quæst. 8. art. 19. non Scoto in 2. dist. 14. quæst. 3. extrema, non Ricardo ibidem art. 2. quæst. 6. non Durando, in 2. dist. 14. part. 2. q. 3. num. 11. non Henrico quodl. 11. quæst. 15. quodl. 14. quæst. 1. non Gulielmo Ochamo in 2. quæst. 23. §. quantùm

ad generatam per putrefactionem; non Gabrieli in 2.dist.14.quæst. vnica.dub. vlt. non Herueo quæst. 5. de natura cœli, ad 5. ad 7. ad 12. ad 14. ad 25. non Alexandro Aphrodisæo, si malunt in philosophorum foro causam agere, quam in Theologorum lib. 3. naturalium quæstionum, cap. 4. apud Simplicium, lib. 2. cœli, text. 13. Simplicio ipsi eodem loco, & text. 20. non Philopono aut Buccaferro lib. 2. de generatione, text. 56. non Achillino lib. 4. de orbibus, dubio vlt. non Philalteo lib. 1. cœli, text. 27. non Mirandulano lib. 22. 23. & 24. de euersione singularis certaminis, non Scaligero exercitatione 52. non aliis innumeris.

Deinde quis dicat lapidem, vt sit vel ad semihorulam, egere cœlo? nónne ab elementis quibus constat, conseruari posset tantisper? num omnia ita à causis extrinsecis pendent, sicut lumen à sole? Nónne filius superstes sæpe est patri? num non perseuerat lapis sublatis etiam causis, quibus procreatus fuit, ac si sine cœlo esse potest aliquo tẽpore, cur non & ad centrum tendere, sine cœlo? non enim indigentior est naturalis actio, quàm subsistere naturaliter cum suis facultatibus integris: dicésne ingenti fragore ruentem è sublimi lapidem subsistere repente medio aëre? si in nihilum redigeretur cœlum? Multiplex est cœlum, quo potissimùm sublato dices subsistere lapidem?

Præterea humectandi vis inest aquæ per se, & ex naturæ principiis. negas? id docet Aristoteles lib. 2. de generatione, text. 23. id euincit experientia. Si vestis ad eam quantum oportet admoueatur, quid opus est cœlo vt madefiat? nónne par humiditas est, quæ in aqua, ex aquæ natura, non à cœlo procedit, & quæ in vestem debet immitti? cur igitur humor vestis à cœlo, aquæ non item dependet?

Age verò nónne causa quælibet per se præstare potest effectum, quem in se continet? nónne continet id omne quod eius perfectionem non excedit? calor porro ligni superátne calorem ignis? cur igitur tali causæ talis effectus ex æquo non respondet? sed postulat præterea actionem cœli? ergo nec stipulam incensa fornax, nisi cœlo concurrente combureret? talia iactant Astronomi, & si non credimus indignantur; indignentur licèt, à nullo impetrabunt fidem.

Libenter sciscitarer ex iis qui omnium rerum causas è cœlo deducunt, an id omne rei cuiuslibet causam dicant, quod simul cum illa in hac rerum vniuersitate existit, an id solum, quod efficit rem cuius est causa? Si rebus omnibus quæ sunt, faciunt nomen causæ commune, quis eos ferat? Si autem non quodcumque est causa, sed id solum, quod sua vi rem efficit, cuius est causa, videndum etiam atque etiam an cœli virtute res omnes sint. Ratio porro effectus aperit sine dubio suam causam. Dicimus lucem effici à sole, propterea quòd recedente sole lux perit; accedente sole, coruscat. Id itaque efficienter rem antecedit, quo sublato, res vel non stat, vel non fit: quo debilitato imminuitur effectus, quo alio, & alio modo se habente, aliter, & aliter res fit. At quoquo modo se cœlum habeat, in terris multa fiunt, vno semper & pari modo, sub quacumque cœli constitutione, quæcumque fulgeant astra, vbicumque sol existat: ignis semper exurit, aqua madefacit, lapis è sublimi descendit, vulnus interficit: non pertinent igitur hæc ad cœli efficientiam, sed ad proximas rerum causas, & cum exitu coniunctas.

Postremò conuenimus pridem cum Genethliacis, nihil è cœlo requirendum esse eorum quæ causæ proximæ per se præstare possunt, exigo nunc con-

uentionis

uentionis fidem: aridæ ſtipulæ imponantur igni magno: cur earum exuſtio cœleſtem opem deſiderat? An quia ordinis optimi ratio poſcit, vt inferiora ſuperioribus ſubdantur? verum id quidem, quoad partes vniuerſi, quoad elementa generatim, quod paulò ſuprà docuimus; particulatim fallit, nam aqua vt madefaciat, operam non poſtulat ignis elementaris, quamuis excelſior ſit, neque hominis, quamuis ſit præſtantior.

An quia præcipuum in vnoquoque genere, quale eſt cœlum in ordine reliquorum corporum, cauſa eſt cæterorum? At Ariſtot. lib. 2. Met. text. 4. docuit, quòd in vnoquoque genere cauſa ſit reliquorum, id eſſe omnium in eo genere maximum. non item hæc viciſſim reciprocari, & aurum metallis præſtat omnibus, eorum verò cauſa nequaquam eſt.

An quia circularis motus cæteris prior eſt, auctore Ariſtotele lib. 8. Phyſic. text. 75. ſemoto priori nihil, quod poſterius ſit permanere poteſt? Nihil certè ordinatè, & vt oportet, nihil diu, & longo tempore, quomodo id intelligunt Auctores citati, & nos ſuprà explicauimus, id ſolùm conficit ratio, qua Ariſtoteles docet, motum circularem eſſe primum motuum.

An quia ſol in mundo eſt id quod in animante cor, ſine quo nihil fit actionis? nonnulla quidem, ſed non omnis eſt cordis, & ſolis ſimilitudo, eſt enim cor fons præcipuus caloris, qui ad cerebrum dimanat: ſol fons luminis, & magna ex parte caloris, non tamen omnis: ignis enim calefacit etiam abſente ſole: non igitur à ſole eſt omnis facultas agẽdi, ſed permulta, ſicut nec omnis motus eſt à corde, quod teſtatur S. Thomas quæſt. 5. de potentia à 10. ad 8. Cur igitur à ſole petimus omnes affectiones? proprium eſt Dei optimi maximi adeſſe omnibus rebus, & cunctis cauſis opitulari.

An quia duo ſunt cauſarum genera: aliæ perfectæ & principales, aliæ adiuuantes & proximæ, cuiuſmodi ſunt omnes ſublunares, & noſtrates, quæ ſine principalibus facere poſſunt nihil? cur obſecro calor caloris, equus equi, non dicitur cauſa perfecta & principalis? an vnus calor non eamdem naturam habet ac alius? quid requiris aliud ad cauſam perfectam, quàm vt ſit eiuſdem naturæ cum eo quod efficit? cur cœlo tribuis omnes perfectæ cauſæ numeros? cur negas calori quando calores progignit?

Quare cùm nullam afferant, nec afferre poſſint idoneam rationem, cur in cuiuſcumque operis communionem cœlum ſit accerſendum? nihil incertum magis, quàm cauſas inferiores nihil efficere non concurrente cœlo, eo ſenſu quem volunt Aſtronomi.

CAPVT OCTAVVM.

De elementorum conſeruatione.

PROBAT Bellaritius quæſtione ſecunda, articulo primo, elementa omnia ſubiici cœleſtibus corporibus; damus id quidem libenter, ſed illud manifeſtum non eſt, quod ſubdit, cùm elementa contrariis viribus inſtructa inter ſe perpetuò pugnent, niſi agente cœlo continerentur in

officio, fore vt mutuo se perderent, & ex quorumdam generatione aliorúmve corruptione nimirum procedente, vniuersum interiret.

Id fortasse locum habet in iis quæ contrariis constant, [desiderant enim, quod Aristoteles vidit libro 2. de Anima, text. 38. aliquid, à quo contineantur prohibeantúrque, ne ad interitum vsque pugnent, & deseuiant; at elementa, quæ certis detinentur interuallis, quæ magna quadam mole consistunt, quæ mira sibi proportione respondent, quæ suas operandi, resistendíque æquales vires obtinent, quæ generationis & corruptionis statas vices habent, non egét aliquo extrinseco à quo conseruentur, tueri se suis viribus possunt abundè; non enim pugnant, nisi in confinio, vbi magnæ non sunt timendæ corruptiones, paruæ autem & quasi subitæ excursiones in alienas regiones, ne longiùs serpant, integrum elementum obstat, frangítque contrarij irruptiones mole sua, naturali vi, & facultate debilitantur: præterea contrarij vires, quò longiùs à suo principio recedunt.]

Quin etiam ita elementa disposita sunt, vt vnumquodque cognatum & affine sit ei, cui est confine, altera enim semper qualitate ei coniungitur, magnáque raritatis & densitatis proportione: vbi porro vna est contrarietas, in certa raritate & densitate magna est agendi & patiendi æqualitas & proportio. Non constat igitur cur elementa nequeant se tueri à contrario sine cœli præsidio, cùm exæquatis omnium iuribus cur vnum alterum extinguat causæ sit nihil.

CAPVT NONVM.

Materiam non præparari ad formas à cælo solo.

PLACET Genethliacis à cœlo præparari omnem materiam ad formas suscipiendas, idque cœlum efficere vel per se solùm, vel vtendo ad id aliis causis vt instrumentis. Vtrumque nobis displicet, & displicere oportet omni Philosophorum Senatui.

Atque vt à priori membro faciamus initium, omnis generatio naturalis, vel est perfectorum, vt hominis, equi, ficus, brassices; vel imperfectorum, seu sponte nascentium, vt vermium, pulicum, &c. Vt priùs agamus de perfectis, in eorum procreatione non tantùm à cœlo aio materiam instrui ad formam, sed etiam à causis proximis, & vniuocis: completa enim dispositione, nouam oportet introduci formam, priore depulsa, non enim manere potest prior peracta dispositione contraria, nec materia omni forma carere: superest igitur vt noua inducatur, at à solo cœlo non inducitur forma perfectorum, & quis vidit vnquam procreari equum sine equo & equa? aut bouem sine boue? aut leonem sine leone? quid ad hæc Astrologi enarrabunt? ne Ainm haruspicinæ auctorem in Hetruria? proferent Deucaleoneos lapides ex fabulis? dignum patella operculum.

Sed ne præcipuè quidem materia præparatur à cœlo, quod ostendi potest hoc ferè modo; licèt efficientia cœli quolibet tempore vniusmodi non sit: constat enim ex multorum syderum viribus non parum dissimilibus, vno

tamen

tamen eodémque loco vniusmodi est & sibi similis. Vnde igitur adfertur diuersitas in eodem loco? tritici, lolij, auenæ, vitis, vlmi, oleæ, mali persici, & nucis.

Vnde in eâdem materia diuersæ partes, os, caro, neruus: vena, arteria, nulli tendones? non nisi ex proximis & contiguis causis; ab his itaque, tanquam à potentioribus, præcipuísque adornatur materia. Quod ipsum & alia ratione efficitur; materia siquidem non momento, sed aliquo temporis interuallo præparatur ad formas; quandiu fouendum est Gallinæ ouum? priusquam includat pullum? quot dies semina delitescunt, antequam germinare incipiant? Omne quod mouetur, tempore aliquo mouetur, auctore Aristotele 6. Physicorum, text. 37. nec formam, quæ habet contrarium, induci in instanti docuit idem libro 8. Physicorum; at toto aliquo tempore non vna est stellarum configuratio, nec vna cœli vis, & efficientia; quo itaque modo astra prosequuntur inchoatum materiæ ornatum? aut qua ratione non dissoluitur à sequenti, & contraria constitutione syderum, quidquid priori horoscopo inchoatum fuerat vt prorsus nihil videatur cœlum materiæ suppeditare quo ad formas suscipiendas præparetur, sed à sublunaribus causis omnia illi præstari quæ ad inducendas nouas formas sunt necessaria.

Dabo & alteram rationem Astrologis soluendam ex iis, quæ per idem tempus & locum consueuerunt progigni: sicut homines, equi, columbæ, canes, agni, sues, brassicæ, ficus, vites, frumenta, legumina, fraga. Quid iis magis diuersum? quantò maior cum iis vel omnibus vel nonnullis dissimilitudo naturæ, quàm cognatio? Non enim quantùm ab equo differt triticum, tantùm cum equo conuenit, sed longè magis differt quàm congruat. hæc discrepantia cùm non a materia nuda, quæ vna est omnium sublunarium rerum proficiscatur, nec cœlo tribui possit, cùm eodem tempore & sub eodem astro, eâdémque hora vtrumque ortû ponamus; à proximis equi & tritici causis nascatur oportet. Deponenda igitur necessariò est Astronomorum sententia, in præparatione materiæ præcipuas partes agere cœlum.

Id quod magis adhuc conspicuum fiet ex Solis actione, quam esse omnium astrorum validissimam docet Ptolemeus libro primo capit. 4. in æstate præsertim, at quam plurima nascuntur intra eandem regionem, eundémque locum, sub idem tempus perfectorum genera dissimillima, in quibus plus valent reliquæ causæ ad dissimilitudinem, quàm Solis vis maxima ad similitudinem; Cedant igitur astra proximis causis, & viribus impares cedant valentioribus.

Accedat his ratio manifesta, quæ neminem patiatur hoc loco errare. Perfectorum generatio fit, aut ex semine, aut ex surculo satiuo vel insito, semini ferè tota temperies & virtus insita est ab iis, à quibus funditur; est enim quid à viuente decisum, & tale, quale id, vnde decisum est. Quod multò magis quadrat in surculum, qui pars viuens & viuentis est, quo excinditur, trahit autem alimenta surculus. Idem de semine iudicium est, in suum temperamentum, quod ab arbore vnde decisum fuit, desumpsit alimentum, inquit Aristoteles lib. 2. de Anima, text. 45. patitur aliquid ab eo quod alitur, sed non hoc ab alimento, sicut neque faber à materia, sed ab illo hæc. Superat ergo natiua vis aduentitiam & cœlestem, secus si fiat, arescit surculus, aut putrescit.

Hactenus de perfectis. Quid de imperfectis? animalculis, herbulis, lapidibus, metallis, fruticibus, quæ ab vniuocis causis non proueniunt, & natiua,

C 3 potiùs

potiùs quàm satiua sunt, de quibus Aristoteles lib. 2. de generat. animalium, cap. 1? Idem fermè iudicium est, quod de perfectis; nam & in iis plerumque plus differentiæ quàm affinitatis est: generantur tamen per idem tempus, eodem loco, eodémque præside astro, vt euidens sit eorum diuersam procreationem, & naturam non posse in cœlum & sydera reuocari.

Quin terra etiam, quam locis quibusdam totam saxeam, aliis argenteam, aliis ferream, vel aromaticam cernimus, non agnoscit huiusce ornatus cœlum auctorem. Nam & ipsa spectat varia sydera, nec propterea variè imbuitur, sed vno & eodem modo. Cur sydera varia variè non afficiunt huiusmodi terram? Quin iisdem locis, vbi auri argentíque fodinæ, vbi lapicidinæ, vbi inexhaustæ venæ visuntur, animantes, variæ stirpes, herbæ multiplices; vt necesse sit fateri, aut horum varietatem non esse à cœlo, si eodem modo ea loca semper spectet, aut totius regionis vniusmodi temperamentum, lapideum, ferreum, non esse à cœlo, si variè ad eam se habeat. Eligant quod voluerint Genethliaci, tanta enim varietas consentire nequit cum aliquo cœli statu, vna & sibi similis temperies non potest à varia constitutione syderum proficisci.

CAPVT DECIMVM.

Specificæ effectuum naturæ non proueniunt à cœlo.

RES omnes aut natura dissident inter se, &, vt aiunt, specie aut accidenti aliquo, & qualitate, vtramque discrepantiam à proximis causis ducere originem potiùs quàm à cœlo, si ostenderimus, iacebũt omnia, quæ de apparatu materiæ à cœlo dilapso tradunt Genethliaci.

Et quidem, vt à priori ordiamur, nascuntur hyeme animalia plurima, quibus multò vberior calor inest, quàm quẽ in aëre experiamur è cœlo dilapsum; in æstate item fructus, herbæ, frutices, fruges, proueniunt multæ, in quibus longè plus est frigoris, quàm quod descendit de cœlo: quanta siccitas per idem tempus, at humidissima plura æstate quoque progerminant: experimúrque fœliciùs ea prouenire, quibus ex irrigatione crebra per riuos humor accedit, copiosior arescente cœlo, quàm quæ vberiùs perfundit cœlum in maligna terra. Quid hyeme, aut vere humidius? Multa tamen vtroque tempore nascuntur siccissima, quibus ab humidissimo cœlo non paratur materia, sed ab aliis causis.

Præter calorem, inquiunt, humiditatémque Solis & Lunæ, quibus aër afficitur, manifestò per temporũ vices, sunt aliorum syderum vires arcanæ, quæ licèt spargantur per aërem, eum tamen non semper imbuunt calore, vel frigore, humore vel siccitate, sed iis solùm rebus has qualitates impartiuntur, quæ sibi naturæ quadã cognatione, & sympathia coniunguntur. Quare efferuescente solis æstu possunt frigida plurima procreari per tacitã alterius syderis vim, frigidúmque afflatum, qui vberius frigus profundat, quàm proximæ causæ, sed certis quibusdam rebus, non omnibus.

Verùm ne cum Genethliacis rursus de abditis syderum viribus litigemus, de quibus suprà, largiamur nos vltrò, quod Aduersarij probare nequiuerunt: non

non negabunt tamen cùm rem aliquam circumſtant extrinſecus; duæ cauſæ, vna caloris, altera effectrix frigoris, ambarum actiones ſe mutuò impedire ac frangere, vincere autem vehementiorem. Naſcetur igitur frigida frutex, dum tropicum Cancri ſol, & frigidum ſydus obtinet: de quibus Ptolemeus lib. 1. cap. 4. Et Saturnus præſertim, qui omnium eſt frigidiſſimus, vt idem ſcribit ibidem longè plus illi caloris impertiet Sol, quàm frigoris Saturnus; tum quia Solis efficacitas maxima eſt, auctore Ptolemeo lib. 1. cap. 4. tum quia etiam ſi par eſſet Solis, & Saturni vis, tamen acrior eſt in agendo calor quàm frigus. Non extrinſecus igitur frutici aduenit frigiditas, ſed à ſemine, quod naturali vi frigidum eſt, & potens externis impreſſionibus reſiſtere: ita vt intereat priùs quàm calidum inducat temperamentum.

Hùc accedit, quòd ſi quando frigidum ſydus, vt Saturnus, dum eſt in Cancro poſſit cum Sole contendere, aut etiam Solem vincere, id tamen facere non poteſt, quando longiùs à nobis receſſit: non ſanè æſtate Saturnus ſemper in Cancro exiſtit, aut aliæ ſtellæ frigidæ, quarũ congreſſus aduersùs Solis æſtum Saturno ferebat opem: abſunt nonnunquam in Capricorno: diſtrahuntur ad alia ſigna, impediuntur ab aliis calidis aſtris, vt non poſſint cum Solis, aliorúmque ſyderum ardore contendere: ſemper ac perpetuò frutices quidam frigidiores in æſtate progerminant, ſemen igitur frigidam fruticis ſubſtantiam conſtituit, non inconſtans & vana ſyderum vis.

Quod de frigidis diximus, intellige de calidis, de humidis, de ſiccis, quorum caloris, humoris, ſiccitatis, niſi pars magna aliunde accederet, quàm à cœlo, multa forent, quæ variatis aſtris gigni non poſſent ſingulis annis. Nemo vberes annos, & ſteriles: agrorum infœcunditatem, & vbertatem pro frugibus noxia, fructibúſque cœli temperie, aut intemperie nobis obiiciat; nulla enim eſt cœli intemperies, ſub qua triticum non hordeum, aut legumina, aut pulegium creſcat, exuberat quidem genus vnum, magis vno tempore, quàm alio; omnes tamen fruges ſingulis annis progerminant, quod ſanè non contingeret, ſi ſtellarum vi pubeſcerent, potiùs quàm propria, & innata virtute, vt oſtendimus.

CAPVT VNDECIMVM.

Quæ rebus adueniunt, non aduenire à cœlo, &c.

NEQVE vèrò ex tanta rerum diſſimilitudine ſpecifica oſtendi ſolùm poteſt, minus in rebus eſſe ab efficientia cœleſti, quàm à ſublunari, ſed etiam ex iis, quæ propria ſunt, ſingulis ſub eadem ſpecie comprehenſis; & quidem ea, quæ vniuſcuiuſque rei naturam ſpecificam ſequuntur, non à cœlo petenda, ſed à cauſis ſublunaribus euicimus ſuperiori capite. Inſtant magis dubitationem habent illa, quæ ſingulis accidunt, & non comitantur ſpeciem, de quibus nunc differere ingredimur, ſed res fiet exemplis illuſtrior.

Proueniunt eodem hortulo lactucæ plurimæ: nullæ aliis ſunt planè ſimiles, in foliorum numero, ac latitudine, in colore, in ſapore, in tyrſo, minus, aut magis oblongo, craſſo, obtorto, in magna conueniẽtia maxima cernitur diuerſitas.

Quo

Quo obsecro pacto? vnum & idem cœlum tantam præstat rerum diuersitatem? cur non fatemur in iis enariandis magnam esse vim terræ, immò & glebæ, valere etiam situm, semen, irrigationem, & alia huiusmodi?

Quid de satiuis loquor? in viticis, in mericis, in vacciniis, in ligustris, in quouis alio natiuorum genere quanta diuersitas, quanta in eodem prato varietas eiusdem herbulæ? nihil de iis, quæ putri materia fiunt: nihil de piscibus in eodem lacu dico, quæ sole clariùs testantur singulorum discrimina, & proprietates proximis deberi causis potiùs quàm cœlo?

Iam verò inter equos, inter boues, inter asinos quanta intercedat discrepantia, stabularij etiam & agasones norunt: hanc varietatem à proximis oriri causis hoc modo conficio.

Sublunarium causarum vis & facultas non est res aliqua generalis, sed singularis, & cuiusdam modi, quare & actio quæ inde proficiscitur, siue vna & simplex sit, siue ex multis collecta, non commune quid, sed singularis, ac definita sit oportet: & quoniam actio vna eadémque res est cum effectu, necessariò fit, vt effectus certus & definitus sit, propterea si calor magnus est, calefacit multùm, si modicus, paruum: denique modò pleniùs, modò parciùs, prout vberior vel tenuior fuerit, fundit calorem.

Quæram & illud, effectus qui subest efficientiæ causæ sublunaris sítne res aliqua communis, & vniuersa, an singularis & definita? Non dicent esse communem, effectus enim in genere sub nullius cadit efficientia; præterea id quod fit, qua parte fit à causa hac definita, aut est paruum aut magnum, aut neutro modo: si paruum, aut magnum vniusmodi est & definitum; si neutro modo, aut nihil est, aut sola cogitatione est.

Quid quæso est effectum à causa produci? nisi ab ea accipere suum esse, quod esse cùm sit capax cuiusdam modi, siue secundùm qualitatem, siue secundùm vigorem, siue secundùm virtutem, pugnantia omnino sunt: effectum habere esse à causa, & non habere modum vllum, seu non habere esse terminatum & definitum.

Denique non sunt duæ res: effectus & hic effectus; quo itaque modo causa efficit commune quid, non tale ac definitum, si id quod à causa prodit singulare est, & vnius modi, varietas, quæ inter res eiusdem generis, vtputà inter equos, boues, leones cernitur, velint nolint Astrologi, non à cœlo, sed à proximis causis proficiscitur.

Hoc ipsum explico obiter: Nam ignis vel potest à cœlo impediri ne calorẽ efficiat pro modulo caloris sui, vel impediri non potest. Si primum; vel ita cœlum inhibet ignem, vt nullum penitus edat calorem, & aliquando esset ignis stuppæ proximus ne combureret, quo quid magis absurdum? vel prohibet ne hunc fundat calorem vel talem, & quoniam nullus esse potest calor, qui non sit vnius, vel plurium graduum, non sit definitus & singularis, rursus relabimur ad ignem, qui stuppam non exurit, vel denique cœlum obstat, ne ignis fundat calorem octo graduum, quot ipse habet, non autem impedit, ne proferat calorem, vt quatuor, aut etiam minorem, & tunc minor calor ab alio longo interuallo dijudiditur, causa igitur proxima est: multitudo, & varietas effectuum singularium, id quod instituerамus dicere. Si secundum, id est, si cœlum non potest inhibere, ne ignis suam obeat actionem, non pertinet ad cœlum singularium effectuum multitudo, & discrepantia, sed ad proximas causas, à quibus cùm

cùm probatum ſit, eſſe etiam diuerſitatem rationum, & ſpecificam, nihil omnino eſt in effectu, quod à proximis cauſis non proficiſcatur.

Verùm ne in propriis ſeorſim & communibus hæreamus, cùm obiicere poſſint vtraque ab vtriſque ſimul pendere cauſis cœleſtibus, & ſublunaribus, ſed magis à cœleſtibus, vt omnis ad effugiendum aditus præcludatur, illud vrgeo, ſiue cœlum arcana vi agat, ſiue lumine, & motu, cùm multifaria eius efficientia variabilis ſit, quo pacto ſit præcipua ratio eorum, quæ perpetuò gignuntur; & vno definitóque modo, cùm ob varios acceſſus, receſſus, congreſſus, ſyderum, quorum alia frigida, alia calida, alia ſicca, alia humida, nunc frigus, nunc calorem, nunc ſiccitatem, nunc humorem cœlum in hæc inferiora fundat, quî fit, vt ope cœleſti ignis perpetuò calorẽ promat? num frigida quoque cœli efficientia calefacit, ò licentiam iocularem! num ſemper calida aſtra præpollent frigidis? frigida igitur nihil cœlo, omnia debent proximis cauſis. num frigida vis cœli, frigida, quæ ſunt: calida petit calida? ſicut magnetis virtus ferrum optat, cum quo naturæ illi cognatio magna intercedit, non argentum aut aurum, nónne pudet Aſtrologos hæc dicere: Primò enim hinc fit, illos è cœlo definitè nihil poſſe effari, propterea quòd vis omnis, quæ cœlo defluit à cauſis ſublunaribus diſtrahi, diſſolui, extingui poſſit. Deinde in rebus efficiendis potiores cœli partes non eſſe. Denique nihil à cœlo progigni, ſed ab aliis cauſis quod perfectum eſt aliqua qualitate imbui poſſe. nam vis frigifia aſtri ſi petit frigida non calida, quæro à quo res illa frigida effecta ſit frigida? Si à ſtella non igitur petit, ſed efficit frigida. non petit frigida ſolùm, ſed calida potiùs, quæ ſola frigefieri poſſunt, ſi ab alia cauſa quemadmodum magnes non afficit ferrum, ſed trahit, quod ab aliis cauſis eſt confectum, friget cœlum, cauſæ enim ſublunares ſine influxu cœli frigus præſtãt, quod ſi frigus, & calorem & humorem, & reliqua. Euanuit igitur omnis virtus cœleſtis; omniáque in cauſarum ſublunarium iura redierunt.

Illud quoque ſciſcitabor, cùm pro triangulorum, vel quadratorum ratione velint Aſtrologi modò pleniùs, modò parciùs, modò ferè nihil, cœlum in hæc ſubiecta corpora agere, qua ratione ignis, niſi opitulante cœlo efficit, nihil ſemper calefaciat?

Duarum cauſarum, quæ ita ad conſtitutionem effectus conueniunt, vt neutra ſeorſim effectum præſtare poſſit totum; ſi altera debilitata, aut præpedita fuerit, nunquam tantumdem effectus, altera ſola edere poteſt, quantum vtraque ſolet proferre cõiunctim: ignis eumdem fundit calorem, cum minori, ac minori ſyderum vi, quid ergo aliud conſequens eſt niſi cœlum, nihil in effectione caloris apponere de ſuo, ſed omnia ab igne proficiſci?

Denique locum hunc, vt tandem concludamus, non rarò ſimul duo gignuntur equi, ſues, boues, agni, canes, vnus altero fortior, vnus altero maior, vnus altero pinguior, vnus altero magis gracilis, quæ fuit ratio diſparitatis rantæ? cæleſtíſne virtus? quomodo à communi quadam efficientia, quæ ſimilis, ac par in eumdem incidit locum, in eamdem mareriam, tam magna diuerſitas? à coniunctis, proximiſque cauſis conclamata eſt Genethliaca diſciplina.

* * *

D CAPVT

CAPVT DVODECIMVM.

In rerum procreatione nullas esse cœli partes.

VNVM adhuc Astrologiæ vulnus aperiendum est, quæ ad singulorum generationes cœlum venire contendit; vel enim pares vult esse cœli, & proximarum causarũ vires generando, vel maiores cœli, quàm aliarum causarum, vel minores: exemplũ duci potest ab equo in generatione, siquidem equi, vel pares exercet vires cœlum, & semen, cæteræque causæ cõiunctæ: vel minores, vel maiores, si maiores, aliquid est in equo, quod non est à semine, neque à proximis causis effectum, sed à solo cœlo, id nimirũ quod sublunarium causarũ vires excedit. & cur equum quoque totũ non proseminat sine proximis causis? quid agunt causæ inferiores, si cœlum per se sine ope alterius causæ efficit quæcumq; efficiuntur? si minores, aliquid causæ sublunares præstant sine ope cœlesti? sit igitur istud pars vna, cur non & alia? cur nõ totũ? cur quidquam debemus cœlo, si pares fateantur primum in effectione rerũ cœli partes non esse potiores? deinde nihil causas sublunares iuuari à cœlo, cùm enim simile nihil patiatur à simili, neque ab æquali æquale, pares si sunt cœli, & causæ proximæ vires, neutrum alterũ efficere, aut augere potest. Præterea nihil certò, immò nec probabiliter, ex sydetum congressu, de rebus sublunaribus coniici posse. Nam sit validissimũ sydus: semen verò equi infirmũ, ac debile: sydus nihil efficit supra seminis vires; imbecillis igitur prodibit equus, sub valido sydere; quid ergo nugãtur Astrologi, cum horoscopo suo? quid rimãtur ex astris?

Postremò si cœli vires non augent proximæ causæ efficientiã, sed illud idem efficiunt quod causa proxima & coniuncta, fatendũ necessariò, nihil esse in effectu, quod à proxima causa non sit profectũ: Eant igitur Astrologi & suum prædicent genitale cœlũ, & doceant cùm sit nihil, quod à proximis causis non sit profectum, quódque earum vires excedat, cur in rerum omniũ efficientiam astra quoque pertrahant. At rationum magna se inopia laborare ingenuè confitentur, proferant saltem experimẽta, quibus se abundare iactitant frequenter.

Conuenimus iam nihil in his inferioribus fieri, quod à causis sublunaribus non fiat, non eget id vlla probatione, proferant si possunt experimenta, quæ præter causas sublunares, quæ omne id quod est in effectu præstant, ostendant, necessarias esse causas etiam cœlestes; si nullæ sunt. (at verò esse non possunt) experimenta, quæ id euincant, patiantur Genethliacam in illud sepulcrum inferri, in quo aliæ diuinationes, in quo aruspicina, in quo sortilegium, in quo auguria iam dudum fœtent mortalibus.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

De cœlo in animo.

VLIVS Firmicus lib.1. Meteororum cap.3. cui Bellantius & Astrologi plures apud Albertum lib.11. Metaphysices tract.2. cap.10. non grauatè subscri

ſubſcribunt, cœlum facit animatum, ſenſu, intelligentiaque præditum. Stultum quidem eſt videre, quid quiſque deliret; hunc tamen errorem, qui multorum etiam Philoſophorum mentibus inſedit, quod videre eſt apud Plutarchum libro primo de placitis Philoſophorum, cap. 17. & 23. & Ariſtot. lib. 3. Metaphyſ. text. 15. lib. 1. Meteoror. cap. 2. libr. 1. cœli, t. 21. Platoni id inprimis placuit, præſertim in Timæo, in Dialogo 10. de legibus, dialogo 7. de republica, & Marſilio Ficino in argumento 10. dialogi de legibus, Carpentano lib. de doctrina Platonis, cap. 12. quos ſequitur ex Peripateticis Simplicius lib. 2. cœli, comm. 3. S. Thomas lib. 3. de anima, t. 61. Alex. lib. 3. ſuo de anima. Philoponus lib. 3. de anima, text. 59. Auguſtinus Niphus diſput. 3. Metaph. quæſt. 5. art. 6. Achilleus lib. 3. de orbibus, dub. 1. Pariſ. diſput. 5. Metaph. part. 1. cap. 26. Auic. tract. 1. Met. cap. 5. tract. 9. cap. 2. & Xenocrates apud M. Tullium lib. 1. de natura Deorum. Plinius lib. 2. de hiſtoria naturali cap. 8. Philoponus lib. de opificio mundi, lib. de ſomniis, lib. de Gigantibus. Nec alienum ab inſtituto noſtro, nec ſuperuacaneum fuerit paucis confutare. ad quod faciendum multæ ſuppetunt rationes; proferam de multis vnam aut alteram.

Ac primùm cuiuſnam gratia orbi ſuo coniungitur intelligentia, veluti forma materiæ? gratiáne orbis tantùm? nihil minus. materia enim cùm ſit gratia formæ, orbis potiùs ſit ob intelligentiam oportet, quàm intelligentia propter orbem: & meritò. perfectior enim eſt intelligentia quàm orbis: natura non ſubiicit perfectiora imperfectioribus. non itaq; ipſius orbis tantùm gratia intelligentia ad huiuſmodi conuentionem pertrahenda eſt, niſi id etiam intelligentiæ conducat. An etiam in bonum intelligentiæ id cedit? in quod bonum? vt ſit & viuat. An vt agat? non ſanè. vt viuat vel ſit, nam ſubſiſtens eſt & immortalis, nobilior animo noſtro, nec eget opera corporis vt ſit. quin liberum ac ſeiunctum eſſe à concretione materiæ melius & optabilius eſt. id enim & independentiæ & ſimplicitatis, & perfecti nota eſt certiſſima. Neque vt agat, ad quid enim agendum præſidio corporis iuuanda eſt intelligentia? ad mouendum? at etiam extra corpus, corporis poteſt eſſe motrix, qualis eſt Deus Optimus Maximus; multáque alia etiam corporata, quæ extrinſecè moueret.

An ad intelligendum? At intellectio non eget corporali organo, vt videre eſt in Deo. Quin hebetari mentem ſocietate corporis in confeſſo eſt. Nec alia ratione mens iuuari poteſt à corpore ad intelligendum, niſi quia corpus illi ſuppeditet ſenſibiles formas, quæ phantaſmata nominantur, vnde ipſa ſecernit rationes intelligibiles & notas eorum quæ intelligit, at ſi phantaſmatum vſum affingis intelligentiæ, addas oportet & phantaſiæ ſenſum, quæ certam primarum qualitatum temperiem poſtulat, vnà cum ſentiendi organum vegetantem, præterea animum cogeris adiicere, à qua nequit ſenſus abiungi; vt planum facit Ariſtoteles lib. 2. de Anima, text. 31. & 50. lib. 3. text. 61. & 66. [Quòd ſi vegetante animo intelligentias donas, & augmentum & decrementum, & repletionem, & inanitionem, & generationem, & corruptionem illis tribuas neceſſe eſt, ſi huiuſmodi commutationibus cœlum ſubeſt. Non igitur ſempiterni orbes, & orbium conuerſiones.] Hæc fermè Ariſtoteles lib. 3. de Anima, textu 61. 62. 63. 64. & 65.

Rurſus quæro, cur intelligentiam orbi deuinctam eſſe velis? An quia non poteſt eſſe extra corpus? at corpus cohæret ſine mente in ſtirpibus, in ſaxis, in brutis, cur non poterit & intelligentia corpore præſtantior ſe ipſa cohærere

sine corpore? At Aristoteles lib. 8. Physicorum, text. 82. intelligit motorem extra magnitudinem, lib.12. Metaphys. cap.30.35. & 41. seiungit intelligentias ab omni materia lib.1. cœli, text.100. ponit extra orbem.

Sin posse quidem substantias esse sine corpore dicis, sed non decere, multò longiùs aberras à vero, cur enim substantias corporatas & concretas in corporales & simplices esse non decet? quæ & esse possunt, & auctori rerum factu facillimæ, & mundi totius illustre sunt complementum.

Hinc S. Augustinus lib.1. retractationum, cap.5. & 11. damnat quodlib. de immortalitate animæ, cap.15. lib. de Musica, cap. 14. mundum præditum esse animo, libro de agnitione veræ vitæ, cap.6. irrationales eos appellat, qui mundum aiunt esse rationis compotem.

Denique nullum corpus simplex, capax est animi, qui est ratio corporis organici potentia vitam habentis lib.2. de Anima, textu 6. id quod non probabilibus, sed necessariis rationibus efficit Aristoteles libro 3. de Anima, textu 66. 67. 68. non enim corpus simplex aptari potest ad obeunda animi munia, ad augmentum & decrementũ, ad auditum & visum, ad olfactum & tactum, quæ multiplicia variáque instrumenta postulant, at corpora cœlestia simplicia sunt, & vniusmodi, Aristotele auctore lib.1. cœli, tex.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Causas sublunares non esse omnes cœli instrumenta.

Cavsas sublunares omnes instrumenta cœli facit Bellantius quæst. 1. art. 1. & 2. quæst. 2. & quæst. 6. easque ait ab illo adaptari, dirigi, moueri, ad id, ad quod eius virtus tendit, vel propendet.

Ego verò quam rationem instrumenti causæ sublunares habeant non video. Prima non instruméto, sed causæ principi adsimilatur, id quod fit. At quæcumque fiunt terra, maríque proximis causis similia prodeunt, nec vllam cœli formam referunt. Deinde ab artifice mutuatur vim omnem, & efficientiam instrumentum, at causis sublunaribus nihil à cœlo accedere virium ostendimus, cap. 12.

Verùm, vt vniuersim disputemus, sex potissimùm rationes hanc instrumentariam subiectionem persuasère Bellantio, quarum nullum est robur, nulla firmitas.

An cœlum his inferioribus causis vtitur, tanquam instrumento, quia perfectius est, aurum perfectius est aliis metallis, neque propterea iis vtitur instrumentis, equus dignitate præstat muscis, non vtitur illis instrumentis, quando vlcera sibi liguriunt. nec illud recipio, cœlum inanimum esse perfectius animantibus.

An quia cœlum generalis magis causa est quàm proxima, at elementa quoque generales magis causæ sunt quàm proximæ, vt bos, leo, canis, nec quisquam ausus est hactenus hæc illorum instrumenta facere.

An quia nihil agunt cæteræ causæ, nisi agitatæ à cœlo, id iam pridem explosum est.

An quia omnis agendi vis è cœlo defluit, id quoque tanquam folium deflauimus.ergo dices ignem à cœlo expectare vim exurendi stuppam? delabitúrne ex astris vis etiam intelligendi, sentiendi, appetendi, vegetandi? his certè caret cœlum.

An quia cœlum si non semper, certè frequenter ad agendum conuenit cum causis proximis? Ita sanè: sed id si instrumentariæ rationi satis esset, duorum nautarum,qui vnum trahunt rete, alter alterius esset instrumentum.

An tandem,quia in quolibet effectu plus cœlum ponit de suo, quàm proximæ causæ? neque id satis est ad rationem instrumenti, sed si satis esset, nego plus à cœlo quàm ab aliis effici, & demonstrata res est.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Formas substantiales non esse à cœlo.

A PROXIMIS propriisque causis materiam ornari,& instrui,mox cœlesti quadam vi extrudi de sinu,& fœcunditate materiæ formas omnes substantiales,si animum nostrum excipias,sensère nonnulli,quos mordicùs tuetur Fernelius Ambianus, Scotus in p.distinct.37.in 2.dist.18. Accuratius in 4.distinct.12. quæst.3. artic.3. Ochamus in 2. quæst. 23. Guilielmus de Rubeonis in 4. distinct.12. quæst.6. Maior ibidem quæst.13. Ioannes Bauon. in 2. distinct.18. quæst.2. Ant. Andreas lib.3. Metaphysic. quæst.11. Achillæus lib.3.de elen.dub.4. Ab his non multùm discrepat Bellantius quæst.2.art.2.qui disposita materia per inferiores causas, formas imperfectorum soli efficientiæ cœlesti tribuit;perfectórum verò etiam inferioribus,sed vt instrumentis cœli. Quorum omnium ratio præcipua videtur,'quòd nulla causa efficere possit aliquid perfectius, & præstantius se, omne autem accidens imperfectius sit substantia, impotens igitur videtur ad procreandas formas substantiales, procreantur autem formæ, vbi nulla suppetit substantia, quæ illas queat efficere, accenditur enim ignis à lumine, vbi nullus est ignis quo excitetur. prodeunt animalcula ex putri materia, vbi nullus apparet auctor generationis animatorum, pullulant herbæ è terra in qua nulla est vis efficiendi viuentia, cœlum itaque præster hæc omnia oportet; quod virtute cōtinet res omnes inferiores, viuentia quidem,qua vnitur & agitatur ab intelligentia, cætera qua perfectissimum quoddam & præstantissimum corpus est,in cuius comparationem nullus aliorum veniat.

Ego verò non verisimile solùm, sed etiam verum semper duxi quod tradit S.Thomas 1. parte, quæst. 45.art. 8.ad 2.& 3. quæst. 53. artic.3. quæst.77. a.1. ad 4.quæst.115. art. 1. ad 5. 3.parte, quæst.77. art.3. De potentia Dei, quæst.3. art.11.& 12. quæst.de spiritualibus creaturis,art.11. Capreolus in 1.distinct.3. quæst.3.art.2. in 4. dist.12.quæst. 1.art.3. Ferrariensis 4.contra gentes, cap.66. Ægidius quodlib. 3. quæst. 1. ad 2. Heruæus quodlib. 3. quæst. 12. Henricus quodlib. 14. quæst.1. Durandus in 1. dist.3. quæst.3. Auerr. lib.7. Met. comm. 129. Zimara Theoremate 114. Simplicius 5.Physic.tex.8. Soncinas lib.7.Met.

quæst. 22. Dominicus Soto 2. Physicorum, quæst. 4. Petrus Fonseca lib. 5. Met. cap. 2. quæst. 6. sect. 3. Franciscus Suarez disput. 18. Metaphysices, sect. 2. num. 9. Franciscus Albertinus in corollarij principio secundo philosophico, puncto 2. Formas substantiales effici à qualitatibus accidentariis vt instrumenta sunt substantiæ; duo enim requiro in causa instrumentaria, vt assimilet effectum principi causæ; & vt sit quid alterius. Primum didici ab Aristotele libr. 7. Metaphys. text. 23. & 31. libr. 12. text. 24. libro primo, de part. cap. primo, quibus ille locis vult assimilari artificium non instrumento, sed artifici, non qua homo est, sed qua formam operis mente gerit, alterum continetur ipsa instrumenti notione. continetur exemplo seminis quod Aristotel. libr. 2. de generat. anim. cap. 1. docet esse instrumentum eius à quo decisum est: dicitur verò semen instrumentum viuentis, non quòd à viuente continenter moueatur, sicut serra ab opifice, vel nouam vllam vim accipiat, quoties agit aliquid: agit enim etiam post obitum viuentis; sed dicitur instrumentum viuentis, quia viuentis aliquid est, à quo habet vim omnem agendi, & quia viuenti assimilat effectum. Vtrumque reperio in qualitatibus accidentariis quæ non suam, non cœli, non calcodeæ, non intelligentiæ, sed substantiæ, cui famulantur, reddunt similitudinem. Calor & siccitas, qui ignem præbent, vires sunt ignis; & quadam ratione temperati eiusdem proprietates, & faciunt ignem similem ei, cuius sunt virtutes; nihil autem vetat instrumenta efficere aliquid præstantius se, & æquali causæ principi; quorsum igitur longiùs accersimus causas, quæ ex materiæ ritè instructæ sinu promat substantiales formas? ipsa accidentia instrumenta substantiæ virtute præcipuæ caussæ eas in rerum naturam effundunt.

Mihi verò non id munus in præsentiarum incumbit, vt doceam, quem auctorem substantiales formæ agnoscant: nihil eas cœlo debere immediatè, satis est ostendere Astrologis.

Ac primùm quidem, quidquid ab intelligentia ad cœlum, vel à cœlo ad nos descendit, ex accidentium genere esse oportet. Quare quo argumento probant aduersarij imbecillitatem accidentium, promendo formas substantiales, probant & stellarum inefficaciam, & sanè multò firmiùs: nam cœli qualitas instrumentum est inanimati, & simplicis corporis, vt suprà probatum est; semen verò, eiúsque potestas est instrumentum viuentis, quod si viuentis natura, suo genere præstat, omni corpori, quod vita careat: Cœli facultas duplici laborat incommodo, & quòd accidentaria est, & quòd est à corpore inferioris generis, quàm viuentia. Quare & gignendæ substantiæ longè magis, quàm alia accidentia impar est.

Qui verò ad intelligentiam cœli motricem huiusmodi qualitatem instrumentariam reuocant, fallunt manifestò: intelligentia enim nullam qualitatem impartitur cœlo, sed ordinatum motum; quòd si quam qualitatem tribueret cœlo, tribueret vnius speciei, cùm intelligentia non omnes contineat species, neque sit omne ens, immò nec omne viuens, sed quoddam certum & definitum ens, certum & definitum viuens, nempe compos intelligendi, non sentiendi, neque vegetandi; Habeat porrò omnes viuentium gradus, cur qualitas fluens ab intelligentia ad cœlum, à cœlo in materiam, vt continet gradum equinæ naturæ, sufficit pro creando equo, non autem semen equinum

de

desumptum ex ipso equo,& in quo tota vis naturæ equinæ inest? Quare si seminis instrumentariam qualitatem inefficacem putas, non minùs intelligentiæ, aut cœli qualitatem facies impotentem.

Vrgeo hoc ipsum pressiùs; Vel hæc qualitas cœlestis nunquam illabitur materiæ, & nunquam eam afficit; cùm inter agens, & patiens contactum intercedere oporteat: vel delapsa per intermedium aërem descendit in materiã: & quidem si est diuersa à temperie equi, aliam omnem formam progignet potiùs quàm equi; sin est ipsa temperies equi, hæc est ex primis qualitatibus, sicut omne temperamentum mixtorum, de quo Aristoteles lib. 1. de generatione, textu 48. Primæ itaque qualitates edunt formam substantialem, quæ certa ratione temperatæ non cœli, sed substantię instrumenta esse docuimus, non ergo cœlo, sed proximis causis formas substantiales debemus.

Quòd si fingas duplicem dispositionem ad formam equi suscipiendam, alteram ex primis qualitatibus elementorum, alteram è cœlo, commentum id quidem est ineptissimum, sine probabili coniectura, quod infrà discutiendum est; sed interim quæro, cur equus genitus per vtramque temperiem non possit in eum, quem generat, vtramque transfundere, sed altera expectanda sit è cœlo? cœlestis enim illa in equo quamuis sit, agendi tamen potens est, & efficiendi sibi similem aliam, quomodo cœli lux prolapsa in aërem, aliam similem lucem procreat, & hæc eadem cœli vis demissa per elementarem ignem & aërem sibi similem procreauit, in equo, in semine, in vtero, in fœtu, quantò igitur aptiùs equum ab equo dicimus proseminari, quàm à cœlo: tantã ineptiã substantiarum procreationi cœlum admiscent Astrologi?

Rursus vsus docet quotidianus, quidquid potest & solet progignere formas, posse etiam & solere formæ adaptare materiam, id quod rationi congruit multùm, materiæ namque dispositio licèt formam antecedat, formæ tamen est veluti inchoatio quædam, quæ potestate in forma continetur. Quin Philosophorum plurimi, Auerroës libro quarto, Physicor. comment. 129. Simplicius quinto Physic. textu octauo, Soncinas libro septimo, Metaphys. textu vigesimo secundo, Ferr. libro secundo contra gentes, capite 17. generationem substantialem non distingui ab alteratione, eadémque actione, qua vltimo disponitur materia ad suscipiendas formas, induci volunt formam, nec cogitari quidem posse adornari vltimo materiam, & non simul induci formam. At quod efficere potest formam, cur non etiam formæ inchoationem, & proprietatem: quare si cœlum potest perfectorum formas generare, poterit & materiam præparare ad formam; hoc non potest, alioquin sine propriis causis cœlum equos, boues, elephantos gigneret: quare nec formas sciscitari. Præterea liber ex iis, qui cœlestem orbem faciunt formarum substantialium opificem, concurrántne stellæ omnes, an vna solùm, an plures ad earum procreationem? Non omnes planè, numerent enim omnia, quæ de variis & contrariis syderum viribus tradit Genethliaca & Ptolomæus libro primo, capite quarto, libro tertio, capite decimo, cur aliæ stellæ benignæ, aliæ malignæ, aliæ salutares, aliæ noxiæ dicuntur à Ptolomæo locis citatis? nugatúrne Ptolomæus libro primo, capite quarto, quo Saturnum frigificum, Martem calidum & siccum, Lunam & Venerem humidam, Iouem temperatum dicit esse? An ea quoque, quæ frigus fundunt astra, accendunt ignem? quæque calorem causant, procreant aquam & terram,

quæ

quæ frigore continentur? suntne omnia conficta, quæ Firmicus lib. 2. Met. cap. 28. de auctore vitæ, cap. 29. de cronocatore quæ lib. 3. toto de Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, Lunæ decretis per singulas cœli stationes tradit?

Si omnes stellæ æquè res omnes præstant, quorsum tanta Mathematicorum diligentia in obseruandis syderum viribus, triangulis, quadratis, diametris, henagonis, altitudine, ascensu, descensu, finibus, domibus, familiaritate, coniunctione, dominatu, deiectione? Ruit sine dubio omne Astrologorum cœlum ex horoscopis, triangulis, quadratis, configurationibus, constitutionibus, conflatum, si quodlibet fit à quolibet astro.

Si vna quælibet stella solùm est generatim causa formarum substantialium; quæ tandem? quomodo vna omnes? quomodo tam varias & discrepantes? idem qua idem semper facit idem, lib. 2. de generatione, tex. 56. Nec id sanè Astrologis imponere velim, cùm apud Ptolemæum lib. 1. cap. 4. lib. 2. cap. 8. fœcunditatem tribuat Soli, Lunæ, Veneri, aliisque stellis, quæ sunt Solares, Lunares, Iouiæ, Venereæ.

Sin plures, vel ex quolibet statu, vel etiam ex qualibet configuratione cum aliis, stellæ promunt formas omnes, vel fundunt varias, pro varia constitutione, & habitu ad cæteras. Si primum, eadem sunt incommoda quę esse diximus, si quælibet procrearet quodlibet: si enim stellæ quoquomodo se habeant, formas omnes edunt, frustra metimur earum altitudines, deiectiones, triangula, quadrata, quibus Genethliacæ arcana omnia mysteria continentur. Immò nec illud docere possunt Astrologi, cur variæ, & inter se maximè discrepantes formæ prodeant ab iisdem, & nihil variatis astris.

Iam verò si certas formas ex certo & definito statu stellæ ferunt, requireretur certus, & definitus earum congressus, ad accedendum ignem, ad transmutandum aërem, ad vertendum alimentum in carnem, in sanguinem, in os; expetendus esset certus astrorum habitus, ad canes, ad homines procreandos; & quibus hæc persuadebunt maritis an vxoribus?

Itaque pro comperto esse debet, formas perfectorum non esse ad cœlum, vt effectricem causam, sed ad accidentia & substantiam, cuius illa sunt instrumenta referendas.

Eadem planè ratio est formarum imperfectarum, harum enim aliquæ animæ sunt vermium, herbarum, fructuum, quæ cœli vim transcendunt vniuersam, quædam licèt animæ non sunt, tamen earum dispositiones, vel à causis sublunaribus pendent magis, quàm à cœlestibus; vel ita à sublunaribus, vt per has impediri possint cœlestes, vt paulò antè disputauimus; vel igitur dependent ab omnibus, vel à certis, & definitis astris? non ab omnibus: à quo enim esset tanta formarum varietas, quanta terra, marique videtur? non à certis; expectandus enim esset astrorum certus quidam conuentus, vt pediculi, vt pulices, vt vermes, vt tineæ, vt muscæ, vt culices, vt herbula, vt frutex orirentur. Immò, vt hæc omnia alimentum sumerent, & in propriam substantiam redigerent.

At vnde, dicet aliquis, animantium imperfectorum formæ, tanquam ab efficiente primario? Aristoteles lib. 2. de genera. animalium, cap. 1. statuit in harum materia præcedere temperiem quandam, non seminis quidem, sed perfectorum semini respondentem, eámque non minùs valere ad formas educendas imperfe-

imperfectorum, quàm semen ad extrudendas formas perfectorum; sicut igitur calor est ignis instrumentum, non cui ignis motum aliquem imprimat, vel aliquod aliud apponat, nam etiam nullo existente igne calor attritu lapidum excussus ignem generat, sed quia calor est proprietas ignis naturalis, & eius virtus agens, per quam efficit quidquid efficit; ita ea temperies, quæ loco seminis antecedit imperfectorum generationem, est instrumentum substantiæ, eiúsque vi formam ex potestate materiæ educit, cuius est proprietas, & instrumentaria vis, & cui similem reddit effectum. Atque ita oportuit fieri, cùm enim huiusmodi animantes, & substantiæ generatrice vi careant, accidentaria illis potestas tribuenda fuit, minor quidem suo effectu, sed quæ virtute primariæ causæ illum efficere possit; quare si semen idoneum est suæ generationi, erit etiam hæc temperies suæ. Hæc haud paulò probabiliùs dicuntur, quàm quæ disputant astrorum patroni, qui non reperta in proximis causis facultate, quæ formis imperfectorum animalium effingendis par esse possit, protinus ad cœlum confugiunt; cur ad cœlum potiùs, quàm primam rerum omnium supremam causam? cur ad cœlum infimum & impar viuentium formis non minus, quàm sublunares causæ? cur ad cœlum quod ab effectu longiùs abest, quàm elementa, multáque alia corpora eiusdem cum effectu naturæ & proprietate?

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Omnium corporum temperamentum à primis qualitatibus ducere originem.

IN eodem homine duo distinguit temperamenta Bellantius lib. I. q. 2. artic. 9. 10. 11. [Vnum quidem formæ consentaneum, ac debitum ex quatuor primarum qualitatum, totidémque humorum permixtione conflatum. Hinc pituitosi, sanguinei, biliosi, quibus nimirum inest cuiusquam humoris maior vis, & copia. Alterum quod materiam sequitur, confectum ex occultioribus astrorum viribus, ex quo variæ hominum propensiones, ac proprietates existunt, quarum ratio non potest ex priori temperamento desumi; licèt enim Philosophi omnia ex humana varietate deducant, Astrologi tamen, inquit, docent à stellis, tum humores ipsos variè temperari, vnde sunt varij corporum habitus, tum præter humorum temperamenta, infundi aliud secretum, & arcanum, ex occultioribus cœli virtutibus conflatum, quod aliò trahit quàm humores; aduersatúrque primarum qualitatum temperamento non parum.]

Cum Bellantio facit Cardanus text. 11. lib. Ptolomæi, & Fernelius Ambianus, lib. I. de abditis rerum causis, cap. 8. 9. 10. 11. quamuis enim hic, duobus, tertium quoddam addat Cardano & Bellantio inauditum, duo tamen temperamenta, alterum formæ, materiæ alterum, cum Bellantio, & Cardano distinguit.

Redeamus ad Bellantium: tres ille profert rationes, cur temperamenta hæc secernat, sed huiusmodi quæ sola inficiatione tollantur, nec possint ampliùs reparari.

[Ac primùm videmus, inquit, interdum sanguineum, auarum, melancholicum, liberalem, phlegmaticum, intrepidum, cholericum, meticulosum, & litigiosum: cùm hæc longè aliter oporteret esse ex humorum constitutione. Item animaduertimus Saturno subditos, nunc quidem sanguineos esse, nunc cholericos, nunc alterius temperamenti, semper tamen inuidos, auaros, fœdos, vltores, obscœnos, libidinosos: eos verò, quibus Mars præsidet, aliquando phlegmaticos, nonnunquam sanguineos, aut aliter temperatos, semper verò bellicosos, iracundos, homicidas, stupratores, prædatores, vltores, sanguinarios. Non itaque temperamentum quatuor humorum, & primarum qualitatum quod formæ cognatum esse diximus, est mensura morum, neque inde oriuntur omnes propensiones, & procliuitates; sed aliud admittendum est annexum materiæ, ex arcanis cœli facultatibus; permixtum, quod aliò longè impellit, quàm humorum temperatio postulet.]

[Neque verò horum ratio, inquit art. 6. reiicienda est in educationem, consuetudinem, præceptores, parentes, domestica exempla, & alia id genus: hæc enim præsidis Planetæ vim non pertrahunt aliò, quàm eius natura postulet, sed ipsa potiùs à planeta pertrahuntur, & tanquam instrumenta à cœlo mouentur. Hæc ille.] Cuius ignaua, & iners ratio, & assumit id, de quo disputamus, & ea ponit principia, quæ ne Astrologi quidem recipere possunt. Assumit omnes, qui Saturno præside nascuntur, esse inuidos, auaros, obscœnos, libidinosos; omnes qui Marte duce prodeunt in lucem, esse iracundos, homicidas, bellicosos: res omnino controuersa, & plena dissensionis, & de qua tota est suscepta disceptatio. Ponit prætererea cœli efficientiam non trahi à proximis causis ad varios effectus: id verò Astrologorum decretis aduersatur, qui cœli vim, prout in variam materiam inciderit, varios edere effectus tradunt, cùm enim ex eodem agro, immò ex eadem agri & glebæ parte prodeunt triticum, far, hordeum, auena, milium, panicum, lolium, ad diuersa semina reuocant, cur ex eodem semine radix, lanugo, vaginulæ, culmo, cortex, genicula, folliculi, capillamentum simul, & sub eodem astro fiant, non referunt ad astra, sed in partes seminis dissimilares, & varias materiæ dispositiones.

Denique cur animi mores non semper sequantur temperamentum corporis, aduentitiis causis tribuendum esse, bene longa disputatione lib. 3. à cap. 12. planum fiet. Probet itaque Bellantius nihil valere ad mores, vsum, institutionem, familiaritatem, domesticam disciplinam, parentum exempla, morbos, Principum seueritatem, Reipublicæ instituta, deinde ventitet occultum temperamentum è cœlo diuinitus delapsum.

Altera Bellantij ratio huiusmodi est. [Humorum qualitas modum præscribit spiritibus, & hi sensuum functionibus, hæc verò appetitionibus, itaque videmus hæc varia pro diuersitate humorum, humores variari pro ætate, pro modo, pro tempore; at cœlum imperat humoribus; quare, & rebus cæteris, quæ naturam humorum sequuntur.] Huc vsque non malè Bellantius. Neque aliud S. Thomas, & Scotus, quos eo loco testes excitat, docuêre. Sed quid tum? Obsequuntur quadam tenus astris humores, & humoribus spiritus, spiritibus sensus, sensui appetitiones, num propterea cogor recipere duo temperamenta? [At stellæ, inquit, suum faciunt quoddam temperamentum, temperamento humorum frequenter aduersum, quod declarant mores humorum, temperamento minimè respondentes, reuoluimur eodem.] Primum nullus explicare quiuerit,

uerit, quo pacto ab iisdem stellis, eodem temporis momento in eumdem, qui oritur puerum contrariæ propensiones descendant; perinde quæ altero temperamento è stellis sumpto effici dicuntur, aduentitiis causis præstare contendo; ostendat Bellanrius in his locum nullum habere posse huiuscemodi causas, obseruet eos, quorum mores temperamento corporis aduersos esse ait ex incunabulis, domi, foris, in schola, in scena, in triuiis, in lecto, in mensa, in ludo, in foro, in agro, in naui, in senatu, in curia, in templis, in sacris, in profanis. Hæc omnia ad institutionem morum pertinere contendimus, ab his esse mores, qui à naturali temperamento dissident.

Tertiam rationem ita conficit. [Non solùm per humorum spirituúmque commutationem, ad appetitiones multiplices cœlum nos impellit, sed etiam per formas, speciésque sensibiles, quas nostris sensibus & phantasiæ inferri posse à cœlo, sine ope primarum qualitatum, constat, tum experimento puerorum, quibus phialam aquæ plenam spectantibus colores varij, agente cœlo, sine qualitatibus primis dilucescunr, tum ratione, quia virtures alias cœlum continet, plerasque longè perfectiores his formis, quas cùm possit generare, poterit, & has sine dubio impetfectiores.] Nunquam Bellantius præclariùs somniauit phialæ colores ex lucidi & opaci commixtione existere, quotus quisque ignorat? scilicet arcanas cœli vires perscrutus est Vitellius, qui huiusmodi colorum causas aperuit, lib.... cap.... [Non fuit luminis refractione, reflexionéque contentus, neque minùs ridicula est ratio. Esto, ne omnia negare videar, sit cœlum perfectius, quàm species sensibiles, quomodo procedit argumentatio? Nónne homo nobilior est formica? An idcirco possumus speciem visibilem formicæ sine formica oculis immittere? Esto, præstet cœlum formas alias perfectiores speciebus sensibilibus, An quia homo generat hominem, generare potest columbam? frustra à perfectioribus rebus, quas, aut continet, aut efficere potest cœlum, argumentum deducitur, ad ea, quæ à rebus tantùm obiectis possunt effici.]

Postremò saxum illud dimouendum est: mores, qui à corporis temperamento discrepant, non posse, neque in extrinsecas causas, neque in diuersorum organorum diuersam temperiem referri, alioquin iubemus Bellantium discedere à sententia, quæ & Ptolomæo, quem Ducem sequitur, & Medicis, & Philosophis aduersatur vniuersis.

Multi quidem Medicorum, & Philosophorum, non nemo in eam abierunt sententiam, vt existimarint mixtorum temperamenrum non esse quid conflatum ex primis qualitatibus, sed esse formam quamdam simplicem; in qua virtute continentur formæ elementorum. Ita Auicen. lib. 1. sufficientiæ, cap. 6. & prima primi Doctrina 3. cap. 1. Gentilis Vgo Senensis ibidem, Forolimensis eodem loco quæst. 5. Thomas de Garbo in summa, tract. 2. quæst. 1. Conciliator differentia 17. Turrisanus lib. 1. Regni, com. 15. Albertus lib. 2. Phys. tract. 2. cap. 1. Hieronymus Taglia petra lib. 2. tract. 2. cap. 13. Soncinas lib. 10. Met. q. 21. Iauell. lib. 4. Metaphysic. quæst. 4. Albertus de Saxonia lib. 1. de gen. quæst. 19. Buccaferrus lib. 1. de generat. digress. post. text. 88. rursus lib. 2. de generat. ad texr. 48.

Aliis contrà, temperamentum visum est complexio quædam, & mensura primarum qualitatum, quæ in mixto, quasi in mixtario continentur, quod Galenus præfatione ad librum de temperamentis his verbis explicat. [Constare

(inquit) animantium corpora, ex calidi, frigidi, ficci, humidi mixtura, nec esse horum omnium parem in temperatura portionem, demonstratum est abundè antiquis, tum Philosophorum, tum Medicorum præcipuis. Diximus autem, & nos de iis ea, quæ probabilia sunt visa, alio opere, in quo de iis, quæ Hippocrates constituit, elementis egimus.] Idem Francisco Valesio lib. 1. controuersiarum cap. 6. Valeriolæ libro 1. de locis communibus, cap. 10. idem Hali. lib. 2. Tegni com. 8. idem Alexandro opusc. de mixtione, idem Simplicio, Themistio, Auerroë, Nipho, lib. 5. Phys. text. 19. idem Marsilio lib. 1. de generat. quæst. 22. visum est. At duplex temperamentum: alterum simplex, è cœlo delapsum, alterum ex primis qualitatibus conflatum, à causis sublunaribus, & à priori planè dissitum, monstrum est: & Ptolemæo Astrologorum magistro inuisum, & Medicis, & Philosophis inauditum. Ptolemæo primùm, tum Medicis, & Galeno in primis, denique Philosophis Bellantium aduersari ostendamus.

Ptolomæus enim ad primas qualitates refert omnia: has ab astris effici; & reliqua per has sine vlla arcanæ virtutis è cœlo prolapsæ mentione docet lib. 1. de iudiciis cap. 2. his verbis: [Quid contrà obstabit quominus, qui exquisiuerit stellarum omnium, atque Solis & Lunæ motus, vt iam nullum configurationum, neque tempus, neque locum ignoret: si etiam ordine, & consequentia expositionis harum rerum, perceptas distinctè naturas omnium, quæ diximus, perspexerit. Non iam duo, quæ in rebus subiectis apparent, sed quarum affectiones potestate constent, vt quod Sol calefaciat, Luna humectet, déque reliquis similiter, sique insit, cui ingenium hac in parte suppetat, quid inquam obstabit, quominus naturaliter, & certò omni commixtione proprietatem habitudinum discernere possit ita, vt de quocumque tempore proposito, explicet iuxta rationem eorum, quæ sunt in cœlesti contemplatione obseruanda, circumfusi cœli proprium modum & statum veluti futurum, aut calidiorem, aut humidiorem; similiter & hominum propriè singulorum constitutionis generalem cognitionem habeat collectam à statu circumdantis cœli, veluti corpus alicuius tale esse, talem autem, & animum: quæ etiam consequetur casuum singulorum præuisio, nempe quòd talis cœli status, tali constitutioni aptus sit, & conducat ad proprietatem: talis verò contrarius & in aduersa impellat.] Hæc ille. Vidésne poni primò à Ptolemæo primas qualitates ab astris descendere solitas? Subinde verò deduci casus, & mores hominum. Si adhæc aliæ internirent arcanæ qualitates è cœlo excussæ non à primis, quo pacto ex calore, frigore, humore, siccitate, deduceret Ptolemæus omnia, quæ fiunt.

Idem eodem libro cap. 4. disserit de viribus Planetarum, eósque omnes in frigido, calido, humido, sicco, collocat, & subdit hæc ad finem: [Quæ cùm ita se habeant, cùm quatuor sint humores, seu primæ naturæ: duæ fœcundæ, & viuificæ, nempe calidi, & humidi, ex his enim omnia, & coalescunt, & corroborantur; Itémque duæ exitiales, & detrimentosæ, aridi, & frigidi, vnde rursus dissipantur, & debilitantur omnia, tradidère similiter veteres, & stellas beneficas esse, Iouem, Venerem, & Lunam, eo quòd temperatæ naturæ sint, & in qua plurimum insit calidi, & humidi; stellas verò Saturni, & Martis maleficas, quòd contrariæ sint naturæ, & effectus; alteram enim frigidissimam, alteram feruentissimam esse voluerunt: in mediò verò reliquerunt Solem, & stellam Mercurij, vt participes vtriusque naturæ, suósque effectus accommodantes,

dantes, illarum stellarum, ad quas accesserint, proprietatibus.]

Idem cap. 5. eiusdem libri, Planetas alios masculinos, alios fecit fœmininos, hos ex humiditate, illos ex caliditate, frigiditate, siccitate, metitur, & æstimat.

Consimili ratione cap. 6. ex humido nocturnos, ex calido diurnos, planetas facit.

Idem cap. 7. cùm Planetarum vires remitti, augerique pro eorum variis configurationibus ad Solem, doceat, nihil omnino in his viribus ponit, nisi frigoris, caloris, siccitatis, humoris incrementa, vel decrementa.

Rursus cap. 8. de inerrantium stellarum facultatibus, ita disputat, vt alias faciat Saturninas; alias Martias, alias aliis Planetis similes, iuxta eas vires, quas plantis tribuerat, in primarum qualitatum efficientia. Itaque cùm omnes stellæ referantur ad Planetarum naturas, hi verò nihil præter vim primarum qualitatum obtineant; consequens fit; omnem cœli actionem, Ptolemæi sententia, positam esse in primarum qualitatum affectione, secundùm quas cap. 9. distinguit ventos, quorum originem ducit à cœlo, & lib. 2. c. 2. gentium mores. Constat itaque, apud probatos Astrologos (si quis tamē eorum probatur) temperamentum, vel mixtionem esse primarum qualitatum, vel simplicem qualitatem in mixtione primarum qualitatum exortam.

Vnum etiam est temperamentum apud Medicos, qui hæc accuratiùs tractant, & Medicorum Principem Galenum libro de elementis, libris de temperamentis, libris de locis affectis, libris de Medicamentorum facultatibus, præsertim lib. 7. c. 18. 19. 21. libris de Methodis, maximéque cap. 10. Sed placet hîc describere, quæ habet præfatione ad libros de temperamentis. [Constare animalium corpora (inquit) ex calidi, frigidi, humidi, sicci mixtura, nec esse horum omnium parem in temperatura portionem, demonstratum est abundè antiquis, tum Philosophorum, tum Medicorum præcipuis: diximus autem & nos de iis ea, quæ probabilia sunt visa, alio opere, in quo de iis quæ Hippocrates constituit, elementis egimus. hoc autem opere, quod illi ordine succedit, omnium temperamentorum differentias, quot hæ, qualésque sint generatim: quis siue membratim decidat, inuenire docebo: sumámque ab ipsa nominum interpretatione principium. Cùm namque ex calidi, frigidi, sicci, & humidi temperatura, compleri corpora dicunt: de iis, quæ summo gradu, sic se habent, ipsis scilicet elementis, igne, aëre, aqua, terra, intelligendum aiunt: cùm verò animal, stirpem, calidum, humidum, frigidum, siccum esse, non item: neque vllum animal, aut calidum in summo esse posse, vt est ignis, aut in summo humidum, sicut est aqua; pari modo, nec frigidum, siccúmve in summo, sed ab eo, quod in mensura præpollet, appellationem sortiri, vocantibus nobis id humidum, in quo maior est humiditatis portio, siccum, in quo siccitatis; ita verò, & calidum, in quo calidum frigido præponderat; frigidum verò, in quo frigidum calido præstat.]

Nullus autem plures inuenit arcanas cœli virtutes, aut magis absonas, & absurdas Fernelio Ambiano, lege duos libros, quos edidit, de abditis rerum causis, lib. præsertim primo, cap. 8. & 9. lib. 2. cap. 8. 9. 10. 12. 13. Temperamentum tamen in primis qualitatibus posuit, non in secreta aliqua vi, libro 3. de elementis, cap. 1. cuius verba, quia temperamenti naturam ante oculos bellissimè ponunt, merita sunt, vt hoc loco describantur. [Elementorum consi-

nio (inquit) proximè iuncta est, atque connexa temperamenti proprietas, quæ quodammodo propago, & soboles permixtionis est. In hac cognoscenda, atque tractanda rerum continuata series expostulat, vt ab elementorum vi, & natura rursum ordiamur, & ab ea maximè, qua modò, ac planè paulò ante destitimus. Simplices mundi naturæ, quò in permixtione integræ, & incolumes seruarentur; & ne si pauca multis, aut parua magnis componerentur, debiliorum occasu ea, quibus multum esset roboris, ac virtutis, potiùs augescerent, quàm perfunderentur; æquales quodámodo esse debuerunt. Hanc æqualitatem non magnitudine molis, non pondere metiri licet, quod terræ, quàm cæterorum elementorum, vberior est in nobis copia; sed potestatis vi, & efficientia, cui omnia planè accepta referuntur. vis autem ea, atque facultas, non nisi efficienria principum qualitatum, quæ in mixtis elementis sunt, obseruatione æstimatur, hæ porrò vsquequaque, sæpius quodammodo pares confluunt, nempe mediocritate quadam; quæ non vrique indiuidua, verùm latitudine definita limitibus coërcetur; in quorum ambitu mixtio continetur. hos autem vltra citráque interitus est, atque dissipatio. Quæ igitur intra mediocritatis huius limites inciderit principum qualitatum concursio, vt mixtionem, sic & continuò temperamentum progignit. Est autem temperamenrum, non ipsa mixtio, sed mixtionis ratio: poterit & id earum, quæ in mixtis elementis sunt, principum qualitatum harmonia, & concentus definiri, vt in cantu, fidibus, soni, longis locorum interuallis distracti; aut coniuncti quidem, sed dispares, & non pro rata portione distincti, concentum haud quaquam efficiunt, nisi primi cum vltimis temperati, & medij vtrisque respondentes, æqualiter dulci sono aures compleant; ita neque diuulsorum elementorum qualitates, neque coëuntes illæ quidem temperamentum efficiant, nisi moderata & concordi quadam mediocritate, se mutuò complectantur; non igitur ipsa rerum primordia, per se, & absolutè perpensa, temperamentum sunt; neque illorum mixtio, sed mixtorum comparatio, tametsi re ipsa, & subiecto finitima sunt, & plurimum consentiunt elementorum mixtio, & eorum proportio; rationibus tamen illa disiuncta sunt. Non desunt, qui temperamentum à mixtione, hoc discrimine seiungant, quòd hæc maximè elementorum propria sit, illud verò qualitatum. nos autem illa tametsi quodammodo adinuicem sequi videmus; sic tamen iuncta sunt, vt neque mixtio citra efficientium qualitatum operam, neque sine elementorum omnium substantia, temperamentum induci possit; non enim si quis aquam & ignem paribus quodammodo portionibus coire statuat, & coalescere, mutuáque pugnantium qualitatum vi, temperationem quandam inferri, ea protinus temperamenti rationem subeat; vt neque ex duobus illis facta perfusio, exacta mixtio censeatur. perfectum enim non est, sed inchoatum, atque mancum, quod ex duorum triúmve dumtaxat elementorum connexione fit, cuiusmodi est plurimum genus eorum, quæ ex sublimi deturbantur, μετέωρα Græci vocant. Quocirca temperamentum concentus quidam est quatuor principum qualitatum, ex omnium elementorum permixtione. Hanc temperamenti rationem cum minimè perspiceret, nec satis animo complecteretur Auicennas, subabsurdam commentus est definitionem, qua primarum qualitatum effectione mutua, quæsitam qualitatem, cámque simplicem emergere confirmat; quæ vna superstes, reliquis in congressu pereuntibus, omnium vires potestate complet, eásque quasi suo sinu complexúque recipit.

Id autem,

Id autem, quàm absonum sit, quámque secum pugnet, hoc in primis patefacit, quod fieri nequit, vt omnes per actionem qualitates dissolutæ euanescant, neque non ea tandem superet, quæ validior cùm esset, conflictus principia dedit. sed esto. donemus hoc exorto temperamento, omnes illas periisse; quæ nam tunc restabit in genito corpore contrariorum pugnantia? Si plura illi non insident, eáque contraria, quî fiet temperamenti per singulas ætates conuersio, quæ insita illi erit causa morbi, senij, mortis? Adde quòd neque dum corpus dissolutione occidet, poterunt simplices naturæ in vniuersitatem recurrere, suis instructæ qualitatibus; illas enim vnde sibi resument, quæ iam dissipatæ in composito non manent? Itaque nouam illam qualitatem pro temperamento inuehere, cùm vanitas quædam sit opinionis, quæ multorum animos imbecilles diu multúmque vexauit; nos clarissimorū Philosophorum imitatione, vt elementorum substantias, sic omnino, & qualitates incomposito teneri fatemur, & harum perfusione, & concentu temperamentum consistere.] Hæc ille.

Neque verò vt ostendamus quàm à philosophorum decretis hoc figmentum abhorreat, eundum nobis est longiùs per omnes auctores, omnium nomina obscurauit excellens, & illustre Aristotelis lumen, vni Aristoteli à multis iam sæculis reliqui submisére fasces; cui si Bellantij nugamentum aduersari constiterit, infinitum sine dubio sapientum numerū aduersum habuerit. Aristoteles igitur libr. 4. Meteor. cap. 2. quod facit generationis mixtorum principium? qualitatem cœlitus demissam? nihil minus. [Generant autem (inquit) calidum, & frigidum dominantia materiæ, cùm autem non dominantur secundùm partem quidem, inquinatio, & inchoatio fit.]

Infrà: Putrefactio autem est corruptio eius, quæ in vno quoque humido propriè, & secundùm naturam caliditatis, ab aliena caliditate; hæc autem est quæ ambientis putrefactio quæ est solutio proprij temperamenti, est corruptio non qualitatis cœlestis & arcanæ sed natiui caloris.]

Idem lib. 2. de generatione, tex. 7. & 8. lib. 2. de partibus animalium cap. 1. calorem, frigus, humorem, & siccitatem, ea ratione docet esse primas qualitates quia ab his reliquæ dependent, & his solutis cæteræ quoque euanescant necesse est; vbi itaque est istud cœleste temperamentum, quod non agnoscit harum qualitatum principatum, quid poterat fingi Aristotelis principiis magis repugnans? Verùm non aduersantur solùm Aristotelis decretis; sed multò magis experimentis, & rationi.

Per quotidiana namque experimenta videlicet, dissipata primarum qualitatum temperie, interire mixta omnia: ligna, lapides, carnes, igne exuruntur, non alia actione, nisi caloris & siccitatis: sublata substantia mixti, & accidentia interire necesse est, substantiæ propria; nullum itaque est temperamentum, quod horum actioni non subiiciatur humor. item collapsus ex aqua, nónne putrefacit omnia, in quæ incidit? quod sanè non faceret, si vllum esset temperamentum, quod non à primis qualitatibus, sed solùm è cœlo originem repeteret. Ostendant denique aliquid, quod primarum qualitatum efficientiam subterfugiat; deinde proferent temperamentum, quod à primis qualitatibus non ducat ortum. quandiu harum principatum videmus, non recipiet Philosophia alias virtutes, quàm quæ his subiiciuntur.

Accedit eodem, quòd duo temperamenta, quando inducit Bellantius, cogitur

gitur fateri, posse eumdem hominem, & meticulosum, & audacem, & imbecillum, & firmum, & mitem, & asperum, & solertem, & bardum, esse naturaliter: cur enim duo inuenit temperamenta? nisi vt ostenderet, aliam esse temperiem, quam e cœlo, aliam, quam ex elementis haurimus. Si in idem propellit vtraque temperatio; cur duplex fingitur? Vna satis est. At hæc contraria sunt, & pugnantia. Dicent, opinor: Contraria in summo non posse consistere, posse verò secundùm gradus remissiores? quomodo remissiores? Contraria enim in summo non sunt, medium quoddam, ac temperiem faciant oportet. quare non erit idem audax, & timidus, sed inter audacem, & timidum, medius, qui status optimus est, & proficisci ex atra, flauaque bili mediocriter temperatis, nec desiderat, aliud temperamentum cœlitus delapsum, quòd si sit paulò audacior, quàm timidus; flauæ bilis vis maior id potest præstare, vt opus non sit viribus aliis occultioribus; cùm frigus, & calor variè temperati ad metuendum, & audendum valeant plurimùm.

At inquies vnum, & eumdem hominem experimur in quibusdam actionibus melancholicum, in aliis colericum, in aliis timidum, in aliis audacem: esto planè: sed id vel extrinsecùs accedit per aduentitias causas, vt suprà diximus, vel si naturaliter insit, cùm eiusdem humoris multæ sint actiones, non oportet consimili, paríque modo ad omnes esse expeditum. denique non vna est omnium membrorum temperies. quid vetat in corde redundare flauam, in cerebro atram bilem: spiritus vitales esse affabrè elaboratos, animales non item: alios neruos expeditos esse ad motum, alios implicitos, & malè grauatos? quid igitur mirum, si functiones aliquæ vnum, aliæ contrarium indicant, semper autem à contrariis illæ proficiscuntur principiis, sed hæc contraria temperies non in eodem est organo; sed in alio, & alio. Si hæc ignoras, lege Galeni lib. 2. de temperamentis, cap. 5. & 6.

Item temperamentum primarum qualitatum estne à cœlo solùm, aut saltem præcipuè? si negas, ruunt Astrologicæ diuinationes ex syderum obseruatione; ruit instrumentaria seruitus, qua omnes causæ sublunares cœlo subiiciuntur ab Astrologis, vt suprà vidimus, cap. 14. Si ais: quomodo ex iisdē astris, eodem situ, atque ordine dispositis, eodem loco, ac tempore, in eumdem hominem, & in eamdem hominis partem descendunt propensiones ad contraria; vna per temperamentum primarum qualitatum; altera per arcanam quamdam qualitatem; vna per qualitates, quibus præparatur materia ad formas, altera per qualitatem, quæ formam ipsam consequitur: quomodo ad auaritiam stellæ incitant hominem, immissa atra bili; ad liberalitatem verò ingenerata alia secretiore virtute?

Euanuit itaque duplex temperamentum, vnum primarum qualitatum, quo imbuitur materia, priùs quàm formam suscipiat; alterum, quo instruitur forma ad sua munia obeunda: nec enim contraria in eodem organo, & corporis parte consistere possunt: & in diuersis diuersa principum qualitatum aut humorum temperies præstare potest, quidquid ex secreta, & cæca virtute deducunt Astrologi.

* * *

CAPVT

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Rerum effectus mirabiles non commodè ab Astrologis referri in astra.

FAMILIARE est Astrologis effectus omnes mirabiles, ad quorum caussas mens humana vel ægrè, vel ne ægrè quidem pertingit, qui naturæ obscuritate inuoluti maximè sunt, ad syderum efficientiam reuocare. Itaque contendunt vi syderum ingenerari rebus sublunaribus agendi facultates illas secretiores, & admirabiles, quibus herculeus lapis ferrum, adamas electrum, pilos, & surculos ad se trahunt; echines pisciculus nauim sistit, aut certè remoratur; hircinus sanguis emollit adamantem; miluus, non elephas, gallinaceum pullum terret; hic verò leonem; Nassi & Psilli illæsi tractant serpentes: Thessali fascinant, quem laudant; & intuendo tabefactant pueros; neruis ac fidibus aliis pulsis alij resonant vnisoni. Catablepha animal homines ad mille passus conspectum necat, Rhabarbarum flauam, epithymum atram bilem, agaricum pituitam educit, Struthiocamelus ferrum, coquendo exterit, veratrum & cicuta hominem interimunt, non coturnices, aut sturnos; Helleborum ex Plinio, lib. 25. cap. 5. medetur morbis comitialibus, vertigini, melancholicis, insanientibus, lymphaticis, elephantiæ albæ, lepris, tetano, tremulis, podagricis, hydropicis, stomachicis, spasticis, isiadicis, quartanis, quæ aliter non desinunt, tussi veteri, inflammationibus, torminibus, redeuntibus, aliáque id genus innumera alia efficiunt.

Nos verò primùm, quamuis horum, aliorúmque, quæ breuitatis gratia prætermisimus, reddi caussa non possit, ex vi primarum qualitatum, atque adeò opus esset abditis aliquot facultatibus; eas potiùs (cùm incerta res sit) ex rerum formis, ac proprietatibus, quàm è stellis esse deducendas, existimamus: comitantur enim huiusmodi vires, certas ac definitas formas, purà Herculei lapidis, adamantis, ouis, pulli, milui; atque ita comitantur, vt sine illis numquam sint: euanescere vim Rheubarbari, Magnetis, cæterarúmque, temporis diuturnitate compertum est; retundi vires magnetis allio, experimentis didicimus quotidianis: vis tamen illa, nisi in magnete non residet. Cur igitur non existimemus à forma magnetis, illam nasci, nisi impediantur ab aliquo contrario? cur repetimus potiùs è cœlo? quis astris ipsis, & cœlo indidit tam miras, & arcanas vires? quid sequitur Saturni arcana vis? nónne formam? nónne sui orbis naturam? & negabimus ex magnetis natura profluere vires magnetis?

At esto; non sequantur huiusmodi vires, formas substantiales, nec primarum qualitatum temperamentum, an propterea ingenerantur ab astris? vnde, aut qua dialectica id conficit?

An si nihil queam disputare, quamobrem scamoneæ radix ad purgandum, Aristolodica ad morsus serpentum valeat, continuò ad astra suffugiam? Quomodo cœlum in Helleboro inclusit tantam potestatum copiam; quomodo ita copulauit, vel distinxit, vt vna alteri non officeret? quomodo tot virtutibus congruentē sedem materiámq; parauit? Est fortasse in natura satis certa caussa, cognitioni autem hominum obscurior; cur hæc ita fiant, nescire me fateor: à

cœlo non effici perſpicio. Certè animantium proprietates è cœlo non defluũt; daret enim cœlum inanimum vires animali, quas non habet, efficeret aliquid, quod neque actu, neque poteſtate continet; quid pugnantius cum Philoſophorum decretis? cum Ariſtotelis potiſſimùm? Ad intelligentiámne confugies? non ſatis munitum perfugium, non ſentit, non vegetatur, definita eſt quodam genere, nuda mens eſt, vnius motus eſt cauſa, præterea nihili.

Deinde cœli vires, quibus formarum proprietates procreari dicuntur, perpetuóne præſtò ſunt aëri è cœlo demiſſæ? vt ſi quam paratam materiam nanciſcantur, in eam inuadant continuò, aliis prætermiſſis? an ſub certa ſolùm ſyderum conſtitutione fluunt non quocumque tempore? Hoc poſtremum conuellit quotidiana experientia: nulla enim ſit dies, nulla nox, nulla diei, noctíſque pars, qua innumerabilium rerum genera non gignantur, terra, mari, libero cœlo, quónam pacto tam multiplices vires, quolibet temporis momento cœlum habet paratas, quas tam diſſidentibus rerum proprietatibus? Quid denique agitis, vt vnum aliquem ventum, pluuiam, conchyle, margaritam generetis, certum ſydus expectandum dicitis, quia non quorumcumque aſtrorum ea poteſtas ſit, vt efficere poſſit margaritam, lapidem, & huiuſmodi; ad gignendas autem tot rerum proprietates, tam diſſimiles, & planè contrarias, tam admirabiles, & prorſus arcanas, quemlibet cœli ſtatum, quamuis ſyderum congreſſu parem eſſe affirmetis? quid ſupereſt, niſi vt Ptolemæum etiam magiſtrum deturbetis de cœlo, quòd tot ſyderum configurationes, fines, retrogradationes, ſtationes, dominatus, familiaritates, domos, altitudines, triangula, adaptauerit; quòd tam multas ſtellis vires indiderit; quòd non quodlibet aſtrum, quibuſlibet progignendis idoneum eſſe docuerit, libro ſecundo de iudiciis? quàm multa ſunt in Genethliaca pugnantia? quàm ſæpe iam Genethliacos cum Genethliacis commiſimus? vt non minùs hæc diſciplina ſecum ipſa, quàm cum veritate pugnet. Immò quia cum veritate pugnat, cogitur ſecum ipſa diſceptare.

Primum illud obſcurum eſt magis: ſiue enim in aëre ſit vis ipſa magnetis, ſiue arcana alia virtus poteſtate eam continens, trahat oportet ferrum, non minùs quàm Herculeus ipſe lapis. nam quidquid eſt poteſtate, quale alterum, eóque dignius, & melius, præſtare poteſt, quod alterum: ſi patientis ſit æqua conditio: ita lumen terram calefacit, ſicut calor ipſe, & piper ſtomachum non minùs, quàm feruens polenta; quare ſi facultas magnetis in aëre ſit, aut actu, aut poteſtate, ferrum ſi affectum ſit, vt oportet, trahet ad ſe: idcirco enim vna virtus dicitur poteſtate talis, qualis altera actu; quia efficere idem poteſt, quod altera. Cur ergo aër non rapit ferrum, ſicut rapit vapores? Idem de electro, de adamante, de herbis, ſuccis iudicium: Eia Aſtrologe quando ægrotas, cur à ſeplaſiariis medicamenta quæris, quorum viribus morbũ expellas? ſunt in promptu hæ vires in aëre, in cubili, in ſpiritu ipſo, quem ducis, eas tibi cœlum, tanquam diuina virgula compluit, cur times morbum? aut mortem? habes paratas omnium medicamentorum vires?

Adhuc, & illud miror in eodem aëre eſſe tot, támque diuerſas virtutes lapidum, metallorum, arborum, herbarum, animantium, pilorum, vnguium, ventriculi, hepatis, renum, inteſtinorum, neruorum, adipis. ô chaos indigeſtum! ruſúſne frigida pugnabunt calidis, humentia ſiccis; mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus? an contraria quoque amicè coaleſcunt caduceatore Aſtrologo?

Redite aſtrorum Magiſtri aliquando in gratiam, cum ſublunaribus cauſis; audite celeberrimum illud in Philoſophorum Academiis axioma: Qui dat formam, dat conſequentia ad formam. Et quid conſequentius quàm proprietates, facultatéſque naturales proficiſci à natura & forma vniuſcuiuſque? ſi cœlum, vt latè docuimus cap. 15. formas non gignit, cur eas vires impertiat, quæ naturaliter ſequuntur formam: illa, quæ naturæ lege deuincta ſunt formis; non agnoſcunt alium auctorem, quàm formam, aut cauſam efficientem formam. quid nugamur inter aſtra? Colligatio illa naturalis, quæ inter formas, & proprietates intercedit maxima, abundè declarat harum virtutum principium.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Vnde rebus ſympathiæ & antipathiæ?

SVNT quidam plurimarum rerum conſenſus, ſunt & diſſenſus mirabiles, intercedítque inter plurima mira quædam cognatio, & coniunctio; inter alia diſſidium, & diſſenſio, de quibus Plinius libro 10. cap. 74. & libro 2. in prooemio aggreſſurus hominum cibos. [Pax (inquit) ſimul in his, aut bellum naturæ dicetur: odia, amicitiæque rerũ ſurdarum, ac ſenſu carentium.] & lib. 36. cap. 16. [A marmoribus digredienti (inquit) ad reliquorum lapidum inſignes naturas quis dubitet in primis magnetem occurrere? quid enim mirabilius? aut qua in parte naturæ maior improbitas? dederat vocem ſaxis, vt vidimus, reſpondentem homini; immò verò & obloquentem. quid lapidis rigore pigrius? Ecce ſenſum, manúſque tribuit illi. quid ferri duritie pugnacius? ſed cedit, & patitur mores; trahitur namque à magnete lapide: domitríxque illa rerum omnium materia ad inane neſcio quid currit, atque, vt propiùs venit, aſſiſtit, tenetúrque & complexu hæret: ſyderitim ob hoc alio nomine appellant; quidam Heracleon, magnes appellatus eſt ab inuentore, vt Auctor eſt Nicander; in Iada repertus.] De quibus enucleatè diſputat Hieronymus Fracaſtorius libro de ſympathia, & antipathia. Horum quoque rationes Aſtrologi, quos Fernelius libro ſecundo de abditis rerum cauſis, cap. 2. ſequitur, ad aſtra ex more referunt; qua verò id probabilitate faciant, ſatis declarant ea, quæ ſuperiore capite ſcripſimus, quamuis enim nulla ratio explicaret, vnde vis hæc, & vnius rei in aliam tanta propenſio; ab alia tantùm diſſidium exiſtat, adhuc nihil eſſet cauſæ, cur ſtellarum opem imploraremus; ſi illæ tantis rebus impares ſunt: ſi ex varia earum conſtitutione, & commutatione continua adeò conſtantium, & vno ſemper modo ſe habentium rerum cauſæ non aptè ducuntur. Nunc verò phyſicam rationem promere decreuimus, eorum, quæ ſyderalibus machinis non poſſunt diſſolui, eius, quæ inter animantes intercedit, ſympathiæ, & antipathiæ rationem à fine petunt recentiores nonnulli; aiunt enim conſentire aut diſſentire animantes ob pabulum, ob Venerem, ob locum, ob paratam noxam, ob tuendam vitam. Leo ſiquidem diſſidet à Leone ob Leænam, & Venerem: Taurus à Tauro eadem de cauſa ob pabulum. Duplex eſt ſympathiæ, aut antipathiæ ratio: nam duæ animantes, aut diſſident, quia idem expetunt pabulum, vt mus, & muſtella: aut quia vna eſt alterius

esca, vt lupus, & ouis: & quibusdam mutuus est hic affectus. Est & quarta ratio; nam quædam pastu arcent alia, tametsi eo non vtantur, vt canis lupum ab oue pellit, quam ipse non attingit, ob noxam, quam sibi ab alio timent, dissident multipliciter: aliter enim homo auersatur serpentem, à quo sibi mortem intentari autumat: aliter pediculum, à quo molestiam, non mortem timet: aliter inimicum, aliter illum, cum quo nihil habet rixarum; sed auersatur eius mores. Ob Venerem, est sympathia inter marem & fœminam, & antipathia inter riuales existit. Quotidie ad tuendam vitam, & aues, & aliæ animantes socialem vitam degunt, & gregatim incedunt. Verùm causa finalis nequicquam sollicitas habuit Philosophorum scholas; causa effectrix magis exercuit eorum ingenia; ego verò in naturæ officinis, in primarum qualitatum rationibus, vnde res omnes natura constantes existunt, eam contineri existimo.

Rerum enim omnium temperamenta, ex primarum qualitatum existere permixtionibus in confesso est apud Philosophorum gentem: has verò nemini dubium esse potest, variari posse modis innumerabilibus; quorum alij cognati sint & amici; alij dissimiles; ac diuersi; alij contrarij: idque, vel parum, vel plusculo, vel magis, vel plurimum. non enim contrarius est calor frigori cuicumque; sed certus gradus cum certo pugnat; cum quo misceri nequit, huic aduersatur plurimum; cum hoc illi implacabile dissidium. Hinc prima rerum dissensio. oriuntur enim hinc virtutes quædam arcanæ, & humanis sensibus inaccessæ; quibus vna res cum alia pugnat; oriuntur pugnantes formæ. quamquam enim substantiæ nihil sit contrarium, per se; ratione tamen harum qualitatum inter ipsas etiam substantias oriuntur amicitiæ, & inimicitiæ, familiaritates, & odia. Solet autem vnaquæque res quomodo affecta ipsa est, eodem aërem proximum afficere, idque vel propagatione eiusdem qualitatis, sine tractabilis & manifestæ sensibus, qualis est calor, frigus, odor, & huiusmodi; siue arcanæ, & occultæ, quæ à nobis non percipitur per se; patet verò ex effectu, qualis vis magnetis, adamantis, scamoneæ, aliorumque medicamentorum, vel emissione tenuiorum quorumdam spirituum, quos effundere corpora solent, quæ propterea diuturnitate temporis consenescunt, & deperdunt huiusmodi vires.

Hinc triplex ordo rerum existit. Primus earum, quæ cùm diuersæ sint, nihil tamen sibi nocent, vel officiunt inuicem; nihil inter eas est amicitiæ, vel inimicitiæ; propterea quod agendi, patiendique vis vnius, eodem modo temperata est, ac alterius: simile vero non pati à simili receptum est in scholis axioma. Quo in genere fulmen, aurum colliquat intacto loculo, cum quo agendi, patiendique proportione iungitur, non cum auro: tum vina absumit, vase nequidquam leso: eadem de causa adamas, non alio cum quo consentit, sed hircino sanguine, qui impar est, mollescit: qua de re Plinius lib. 37. c. 4. hæc scribit: [De discordia rerum, concordiáque quam antipathiam, & sympathiam appellant Græci, non aliter clariùs intelligi potest: siquidem illa inuicta vis duarum violentissimæ naturæ rerum, ferri, ignisque contemptrix hircino rumpitur sanguine; nec aliter, quã recenti calidoque macerata, sic quoque multis ictibus, tunc etiam præterquam eximias incudes malleósque ferreos frangens; cuius hoc ingenio inuentum? quóue casu repertum? aut quæ fuit coniectura experiendi rem immensi secreti, & in fœdissimo animalium. numinum profectò muneris talis inuentio omnis est, nec quærenda in vlla parte naturæ ratio, sed

volun

voluntas,& cùm fœliciter rumpere contigit,in tam paruas frangitur crustas,vt cerni vix possint.expetuntur à sculptoribus,ferróque includuntur,nullam non duritiem ex facili cauantes.Adamas dissidet à magnete lapide,in tantum vt iuxtà positus ferrum non patiatur abstrahi; aut si admotum magnes apprehenderit, rapiat,atque auferat.Adamas & venena irrita facit, & lymphationes abigit, motúsque varios expellit à mente. Alter earum, quæ contrariæ cùm sint, parum,multumque nocent aliis, cum quibus nimirum simultates exercent.Quare nucis vmbra proximis stirpibus,& arboribus grauis est:transmittit enim noxios quosdam afflatus.Hinc apud Ouidium:

Ne,sata ne lædam(quoniam sata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.

Narbonensis etiam Taxus sub ea considentes lædit, & non rarò necat.Basiliscus eos,quos oculis afflarit,aut sibilo contigerit,momento interficit; Torpedo stuporem adfert piscatori,etiamsi tantùm hasta tangatur;Brassicæ,& Rutæ tantum inimicitiæ est,vt iuxtà seri nolint; nihil hic de scorpionum, rabidi canis, aliarumque morsibus feratum;nihil de medicamentis, vel antidotis, quæ morborum causas,vtputà sibi inimicas, abigunt,vel auertunt. His etiam, qui argentea vasa inaurant,solius hydrargyri vapore eousque nerui emolliũtur, vt paralysi laborare videantur. Concusso quoque tympano,quod è corio lupi cõflatum sit,aliud ex agni corio confectum (tanta est harum animantium etiam post mortem dissensio)dissolui perhibent:& alia id genus innumera.

Tertius rerum cognatarum ordo est, quæ mutuò se fouent, ac iuuant;quo ferè modo certis nostri corporis partibus medici adhibent quædam, quibus priuatim iuuentur, roborentur,conseruentur.Hinc Euphrosinum herba cordi amica in paucis:de qua Plinius libro 25.c.2.aliáque plurima,de quibus Galenus libris decem,de compositione medicamentorum,secundùm locos,libris de locis affectis,Plinius libro 26.toto.Huc etiam fortè pertinent Psilli, & Marsici, quibus angues blandiuntur; ficus,quæ alligatum sibi furentem taurum mansuefacit;argentum viuum, quod aquam,& oleum ebibit;statim naturalis quorumdam hominum necessitudo,atque animi propensio, qua repentè in amorem,& odium quorumdam exardescimus,quos numquam antè videramus.

Hæc prona satis, illud explicatu arduum est, quo pacto magnes trahat ferrum longè dissitum: mustela educat murem,è penitioribus latibulis: rubeta, de qua Plinius li.32. cap.5. mustelam ex arbore quamquã vociferantem & auxilium vndique implorantem,deuorandam polliciat;cerui ex imis terræ cauernis serpentes euocent;id quod tripliciter contingere posse video. Primùm nihil vetat è re quapiam virtutem aliquam accidentalem prodire, per medium, & rem longius distantem afficere,quæ ab ea apta est commoueri, non mediũ, quod alterius est naturæ,& modi. quid enim prohibet ex magnete vim aliquã accidentariam per medium progredi ad ferrum,quæ ferrum percellat,& agitet non plumbum, aut argentum,quod alterius est temperamenti?Simili vi Chamæleõ superuolantem aquilam ad se rapit deuorandam. & rubeta quid ni fundat vim aliquam, qua non aliæ animantes, sed mustela quamquam inuita,& vociferans ad certum exitium pertrahatur?quidquid recipitur,per modum recipientis recipitur,vt est in Philosophorum trito prouerbio. Deinde magna Philosophiæ approbatione receptum est,omnes animantium motus, aut boni, aut mali opinione cieri;siquidem opinione magni alicuius boni præsentis, læ-

titia existit & voluptas:opinione boni futuri,appetitio,& libido:opinione magni mali impendentis,metus,& timor: opinione mali præsentis,mœror,& tristitia.Hi motus omnis prosecutionis,& fugæ,animantibus causæ sunt,fugit ergo pullus miluum,ouis lupum, mus felem,præsensione imminentis mali:rursus sequitur leo leænam,& equus equam, antecepta notione venereæ voluptatis.Non abibo longiùs.Hinc animantium simultates,& amicitiæ ob cibum,ob venerem,ob alios fines,de quibus suprà.

Opinionis & præsensionis vim maximam non ignoramus , dicent aliqui, sed ignoramus,quo auctore:quis enim in leone mali præsensionem facit Gallinaceo gallo canente? Cur pullo non ingerit mali præsensionem alia auis,nisi miluus? cur furenti Elephanti , repentè viso ariete,ea existit sensio,qua omnis furor concidit? cur ouis conspecto lupo, tristem sensionem concipit ; cane viso, non item? Cæterùm,ne id quidem ignorare possunt Peripatetici, qui docent res sensibiles per medium , & interuallum transmittere sua simulacra ad sensum,quibus illum ad sui sensationem commoueant:non modo propria,sed communia etiam sensibilia , magnitudinem, motum,situm,figuram,quoniam hæc simulacra sensui repræsentant; quid mirum, si ouis in oculis , in gestu , in figura, in ore lupi videt sibi paratam necem ? quid mirum, si imminens auersatur malum? Quod de oue,& lupo dixi,intelligo de mure,& fele,de pullo, & miluo,de lepore , & cane. quod dixi de nece , intelligo de aliis multis incommodis , quæ vna alteri animanti parat, circa pabulum,circa Venerem,circa locum,& huiusmodi.

Denique tenues quosdam spiritus emittere corpora solent, quibus afflant res etiam dissitas,quæ propterea diuturnitate consenescunt. Hoc modo crediderim basiliscum fundere venenum,eos, qui peste laborant,inficere vestes,domum,edulia: à ceruis necari serpentes , nucem subiectis satis obesse;Taxi vmbra necari animantes.simile quid ex serpentis, rabidíque canis morsu relinqui in vulnere,verisimile fit.

Ita de sympathia,& antipathia disputare possunt , qui physicas rationes sequuntur.Nos verò ad Astrologos reuertamur; largiamur illis quod petunt.

Esto, oriantur hæc omnia à cæca quadam & secretiori virtute ; vnde probabis hanc non nasci ex forma magnetis , adamantis, smaragdi, nucis , ficus, aliorúmque, aut ex primarum qualitatum temperamento? Quid magis decantatum est in scholis sapientum , quam naturam quamlibet certas ex se fundere proprietates: quæ cum suo principio arctissimis coniunguntur necessitudinis vinculis? Doceant,qui secretarum virtutum causas è cœlo aptiùs,quàm ex elementalium qualitatum temperamento , aut rerum naturis duci contendunt, cur adamantis vires cœlum non fundat, aut in res omnes,aut in reliquos quoque lapides:cur magnetis vim non impertiat etiam aliis multis rebus, quæ simul cum magnete generantur? cur Euphrosino vim imprimat hilaritatis , non cæteris herbis? Vt se in omnem partem vertant,nihil aliud reperient,quod respondeant,nisi cœlum diuersimodè afficere adamantem ; magnetem, smaragdum,nucem,ficum,brassicam,rutam,pro varia eorum natura,pro varia elementarium qualitatum temperie: Cur ergo non putamus ex primis qualitatibus, & rerum naturis oriri has virtutes? quid cogit nos admiscere in earum ortu,cœli actionem,& efficientiam aliam, quàm quæ primis qualitatibus debetur ? quocumque Adamas generetur sub cœlo, quibuscumque astris fulgentibus coagmentetur,

mentetur, eamdem vim, & facultatem ſortitur. Rurſus huic poteſtati tanta neceſsitudo cum adamantis natura intercedit, vt ab eo ſeiungi ſepararíque non poſsit; & putamus à cœlo eam, non ab adamantis natura aut temperamento proficiſci? quid eſt deſipere, ſi hoc eſt ſapere?

CAPVT DECIMVMNONVM.

De criticis morborum diebus.

VOCANT morborum dies criticos, quibus ita commouentur humores, vt natura cum morbo acriter pugnet, in quo congreſſu, ſi illa debilior fuerit, victoria inclinet ad morbum; ſin fortior, æger vergat ad ſalutem. Non quouis morbi tempore cernitur hæc lucta, ſed certis quibuſdam diebus: Cùm enim vis quædam membris inſita, vt nocentia quæque repellant; Et, quãtum fieri poteſt, noxios humores demittant, duo hæc excretio, quæ criſis dicitur, neceſſariò exigit, vt & humor noxius, qui eiiciendus eſt, concoctus ſit, & præparatus. cruda enim, ſicut immitia poma, difficilè auelluntur. Hinc Hippocrates ſectione prima Aphoriſmorum, aphoriſ. 22.

[Concocta (inquit) medicamentis aggredi oportet, & mouere non cruda.] & libro quinto Epidemiorum. [Subducere oportet ventrem, ſi materiæ ſint concoctæ.] Qua de re planè, cumulatéque diſputauit Celſus lib. 3. cap. 14. & vt naturam irritet; tunc enim illam acriùs eiectionem aggreditur, quando corrupti humoris ſtimuli vehementiores ſunt. Quamobrem Galenus in paroxiſmis, [& in ſtatu morbi, ait criſes præcipuè contingere, in paroxiſmis quidem, quia tunc corruptus humor naturam ſtimulat, ac pungit acriùs: in ſtatu verò, quia concocti iam, & ſubacti humores, quaſi matura poma, ſua ſponte decidunt. Contingit autem aliquando, vt natura magnis irritata ſtimulis amoliatur indigeſtos adhuc & peruicaces humores; ſed magno ægroti incommodo & periculo: aliquando vt ſubactos, & ritè præparatos abigat feliciſſimè, magnóque laborantis commodo, & bono. Hinc morborum critici dies, quibus nimirum criſes ſolent eſſe ſalutares. ex quibus decernere licet, quid de euentu morbi ſperandum, aut timendum ſit: & non critici, ex quibus nihil certi de morbo coniicere poſſumus, quibus ſi qua excretio fiat non criſis, ſed violentia quædam ſit, & impetus furentis naturæ, quæ cum morbo paribus adhuc viribus luctatur, & incerto pugnæ euentu.]

[Iudicia (inquit Galenus lib. 1. de diebus decretoriis, cap. 2.) ſeu criſes, omnibus diebus accidunt, ſed neque pares numero, neque ex æquali fide: hoc intercedit diſcriminis inter illas, quòd aliæ bonæ, aliæ malæ eueniunt; quædam cum pluribus, & difficilioribus ſymptomatis, & maiori certamine: nonnullæ ſtatim ab initio tutò inuadunt.]

Non vendito mea. Hæc omnia accepi ex Galeno lib. 3. de diebus decretoriis, cap. 8. [Nam perturbationis violentia (inquit) naturam ea, quæ moleſtant, etiam ante tempus propellere compellit: quippe virtus ipſa eſt alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus antea demonſtratum

ſtratum eſt. Tempus autem actionis poſt finem alteratoriæ facultatis eſt:tunc enim functionem obire omnibus ſecundùm naturam abſolutis oſtendebatur, cùm illa ab actione deſierit.verùm ante perfectam concoctionem interim,quę offendunt amoliri cogitur, vt interdum concoctione iam abſoluta, moratur adhuc,& lentè propter imbecillitatem munus ſubit. Vtrumque autem in ventriculo clarè licet contemplari: inſtigatus enim concoctionis tempus non expectat;ſed protinus etiam idoneum, cum eo, quod moleſtat, excernit,& vbi iam ſatis concoxit,interdum lentè ac cunctanter ſuperfluum imbecillitatis vitio expellit; ac cum naturali habitu fruitur,perfectæ concoctionis tempus ipſius recrementorum expulſionis terminus eſt, quem neque præuertit, neque præſentem adhuc moratur.]

Quid porro ſit criſis,& quibus conſpicata notis, tradit idem Galenus lib. 3. de criſibus,cap.2. [Sola (inquit) ſubita ad ſanitatem conuerſio, ſimpliciter criſis nominatur; & quidem omnino fit,per manifeſtas quaſdam excretiones,aut effatu dignos abſceſſus;quicumque enim aliter quieuerint, maligniùs retrocedunt:antecedit autem huiuſmodi excretiones & abſceſſus non mediocris perturbatio in corpore ægrotantis;nam & difficiles tolerantiæ,& difficiles ſenſus, dolores capitis,colli,& ſtomachi,& multorum aliorum membrorum;nonnullis verò aurium ſonitus,& vani ante oculos apparent ſplendores; & lacrymæ inuoluntariæ effluunt;& vrina retinetur; & labrum agitatur;aut aliquid aliud tremulum fit: obliuio,& præſertim ignorantia,& vehemens accidit rigor, & plurium acceſſio conſueta anticipat horas; & multus æſtus, ſitiſque intolerabilis ſequitur; clamant,& ſaliunt,ſicuti furentes; neque poſſunt in eodem ſitu recumbere,deinde repentè multus ſudor erumpit, aut vomitus aliquis nó paruus ſequitur,aut venter ſubitò ſoluitur, aut abundans fit fluxus ſanguinis, aut hæc omnia ſimul contingunt.vnde non paruus inuadit timor inſpicientes. Et quiſpiam homo vulgaris,cùm iſtis adeſſet ipſe, re cogente, ita pronunciauit, quod iudicium tunc de vita ægrotantis ageretur. neque enim Medicorum aliquis primus inuenit id nomen,ſed omnino neceſſarium fuit,vt qui pręſens eſſet conturbaretur, atque adeò exclamaret; & criſin, id eſt, iudicium rem ipſam nominaret.decet autem Medicum generoſum, nec perturbari,neque futurum euentum ignorare;melius autem fuerit,ſi ſe ad prænoſcendam futuram criſin exercuerit:neque enim iſta dignotio quæ habetur de præſentis criſis euentu,multum diſtat à prænotione eiuſdem futuræ;ſed ex eadem contemplatione vtraque proficiſcitur.]

Atque his planè cumulatéque explicatis,alij dies ſunt critici, alij non critici, alij inter vtroſque medij critici ſunt 4.7.11.14.20.vel vt alij volunt, 21. ſed vigeſimum anteferendum eſſe vigeſimo primo, auctorem habemus Hippocratem,& Galenum libro 3. de diebus decretoriis c. 9. qui accuratiſsimè hanc controuerſiam diſcuſsit.

Non critici ſunt 6.8.10.12.16.19.22.25.quamquam 6. nonnunquam criticus videatur.

Medij ſunt 5. 9. 13. 17. 18. 24. quorum 13. & 17. ad criticos propiùs accedunt.

Præter dies criticos ſunt indicatiui;qui indicant,quid futurum ſit alio quodam die; nam quartus, indicat quid ſeptimus; vndecimus, quid decimusquartus,decimusſeptimus,quid vigeſimus moliatur.

Neque

Neque verò critici qui ſunt,ſunt æquè critici, ſed vnus alteri præſtat.Primas enim obtinet ſeptimus. Proximus eſt huic decimusquartus.Cæterùm cùm res hoc loco nobis ſit non ſolùm cum Genethliacis, ſed etiam cum medicis, cauendum eſt diligenter,ne non ſatis prouiſa,& explorata principia ponamus, quare hæc omnia ex Galeno audiamus, quem vnum noſtra diſputatio præcipuè petit.

De ſeptima enim die ita ſcribit libro primo de diebus decretoriis,capit.2. [Nam, quod in tot annis ſeptimum iudicantem ſubinde ſimul, & abſolutè, fideliter, manifeſtè, conſpicuè, & ſalubriter, ſextum è contrario ſemper viderim.]

De ſexto ibidem ait:[Iudicatur ſed cum difficillimis ſymptomatis, & periculo maximo,& ad hæc abſque fide,imperfectè, obſcurè, ſine notis & ad malum.]

Die 12.& 16. ibidem ſcribit, [In duodecimo,& decimo ſexto, nullum vnquam iudicatum vidi.]Rurſus c.5.[Non ſoluitur morbus duodecimo, neque decimoſexto.]

De octauo,decimo,duodecimo, decimoſexto, decimonono, idem ſcribit ibidem.

Contrà verò docet morbos ſolui die 3.4.5.6.7.9.11.14.17.18.20.

Rurſus libro ptimo,cap.4.[Qui quarto die ad peiorem ſtatum recidũt, plerique ſexto moriuntur.quo die ſi bona conuerſio contingat,ſeptima die, criſim expectandam docet.]

Denique eodem libro primo capite quinto, [Septimi(inquit)naturam decimus & quartus imitantur: maximè proximi his ſunt, nonus, vndecimus,vigeſimus; prope hos quintus,& decimus ſeptimus,poſt hos quartus. Hunc ſequitur tertius, & decimus octauus; at ſexti naturam nullus alius exactè imitatur. Si in octauum,vel decimum diem ſubita morbi ſolutio incidat,ſimilis ferè eſt ei,quæ in ſexto accidit.]Et libro ſecundo,capite ſecundo,[Quartus(inquit) ſeptimi, vndecimus decimiquarti, indicatiuus eſt.]

Eia Aſtrologi, res eſt explicatu difficillima, cauſa,quæ humores mouet per criticos dies potiùs, quàm per non criticos;Democriti profundo demerſa puteo deliteſcit penitus, altiſſimiſque naturæ occultatur tenebris. Ad occultas cœli vires,inſcitiæ aſylum confugite nuſquam:licuit maiori licentia aſtrorum abditas vires iactare:præclarum nacti eſtis locum,venditandi admirabiles ſtellarum & arcanas virtutes.Ita planè: id enim facit Carda. libro de iudiciis, cap. 15.libro de reuolutionibus, cap.9.Id facit Bellantius, id facit Donatus;nam in lunam criticorum dierum rationem referunt, quæ cæli ſigna decurrens humani corporis humores per ſtata tempora mouet.dupliciter autem cum lunę curſum metiamur, & per reditum ad Solem: quem menſem ciuilem vocant, & per reditus ad certum punctum Zodiaci, quem lunarem appellant menſem;vtroque menſe aiũt lunam per cœli quartos,& ſeptenarios dies commotionem, impetúmque rebus ſublunaribus afferre;ciuilis ſiquidem menſis, diebus 29.& horis ferè tredecim conſtat: quod tempus ſi in quatuor æquales partes diuidas, continebit earum quælibet dies ſeptem,& horas ferè nouem:quo tempore commoueri maximè res ſublunares teſtantur,& qui circa maritima verſantur,& qui ruſticam artem exercent, lunaris quoque menſis diebus 27. & horis octo conficitur. Quod ſpacium ſi item in quatuor æquas portiones diuidas,

quælibet septem dies, & nescio quid præterea hinc crises per dies septemnadios fieri, quod per septem dies luna conficiat quartam Zodiaci partem; septimus enim, decimus quartus, vigesimus, vel vigesimus primus, vigesimus septimus, maximè critici censentur. Post hos criticos esse etiam quartum, vndecimum, decimumseptimum, vigesimumquartum, qui medij sunt inter integros septenarios, sed præstat hæc omnia à Galeno, qui Astrologorum dogmata secutus est, audire lib.3. de diebus decretoriis, c.5.

[Quemadmodum (inquit) annum integrum, Sol disponit; ita Luna mensem, immutatione per septimanas ei accedente: nam à prima apparitione ad dicatomum, & ab hac ad plenilunium, vtrumque quidem per se tempus est septem dierum; ambo verò simul quatuordecim. Simili modo, si inde vbi ipsa æquali portione mensem diuidit, vsque ad secundam dicatomum connumeraueris, septem & hos inuenies dies: reliquos etiam, qui vsque ad absolutam Lunæ occultationem sunt septem; cæterùm aërem nos ambientem magnas suscipere mutationes, dum Luna primum occultatur, & rursus primùm apparet, nemo mortalium ignorat; maximè ij, quibus hoc studij est, agricolæ, & nautæ, qui statum aëris tunc vocant, cùm Luna primùm apparens, secundum aliquem ventum stet. Quamobrem Aratus quodam loco verissimè scribit de Luna, vbi primum post coitionem apparuerit hoc modo inquiens:

Cynthia si cornu, quod se sustollit in altum
Incuruum specie, velut annuat adfore cælo,
Sæua procellosi prædicet sabro Aquilonis;
Rursus eò veniet pluuius Notus. Hanc vbi partem
Pone supinari conspexeris, hinc recliuem
Sponte habitum; verum si lumen tertius ortus
Proferat, atque Dea conuoluat circulus oras
Suffusus rutilo, mox tempestate sonora
Spumosum latè pelagus canescere cernes.]

Quin etiam hæc in eodem libro scribit:

Non vnum deprehensa diem sibi signa loquuntur:
Sed quæ signa nouo dederit nox tertia motu,
Quartáve, sustollit medios dum Cynthia vultus,
Durabunt cælo: medio quæ edixerit ore,
Altera prouisa signantur tempora Luna,
Illa dehinc; donec germani luminis ignes
Accedat Phœbe, mensis postrema notabunt.

[Non ad omne tempus, quod ab initio est, vsque ad finem primæ apparitionis signa sufficere ait, sed dicatomos, & plenilunij mutationes quasdam afferre. Omnis autem velox mutatio crisis appellatur, & statum quidem in Luna falcata potissimum dicunt; deinde ad plenilunium transferunt, similiter vocantes. Hoc enim validas vires etiam obtinet: hoc autem imbecilliores quidem sunt semilunares stationes; attamē & hæ quoque de aëre decernunt. Quare mensem à Luna immutari secundùm septimanas iam est perspicuum. Quòd autem aliæ res vniuersæ inde quoque mutantur, omnibus non perinde constat; sed iis qui huiusmodi accuratè obseruarunt, in confesso est. Adhæc post seminis conceptionem, omnis imprægnatio insuper nihilominus, hoc, & post partum adauctio. Item omne actionis initium magnas alterationes in septimanos circui

circuitus obtinet.quæ namque quotidie omnibus,quę ſubſiſtunt,incidunt;horum cauſam Luna habere obſeruata eſt, maximáque tetragonis, & diametris ſtationibus,ea immutans. Nam ſi Luna in Tauro exiſtente, ſemen concipiatur, vel partus,vel omnino alterius cuiuſdam principium contigerit; magnas eius mutationes faciet, quando ſigniferum percurrens in Leone,Scorpio, & Aquario fuerit.Verùm in Leone tetragonos, id eſt, quadrata ſtatio ſeptimanæ vnius exiſtit; in Scorpio diametra, dicas ſeptimanas habet: ita quoque in Aquario ſecunda, quadrangularis ſtatio in tertiam ſeptimanam procedit; ídque neceſſario;quod Luna, ſicut ante diximus, vicenis diebus, ſepteníſque, & particula quadam adiecta maximè tertia diei parte,vniuerſum ſigniferi ambitum peragit.ſi namque in toto tempore totum orbem pertranſire oportet, conſtat quartam ipſius partem in ſeptem propè diebus eam expedituram.]

Propterea huius rei admodum meminiſſe ad futura conuenit;nempe Lunæ tranſpoſitionem tetragonem, non diebus ſeptem integris circumſcribi; hæc quidem generatim de Luna. Sed eodem libro capite ſecundo ita ſcribit.

[Omnium certè ſuperiorum aſtrorum potentia fruimur: verùm qui maximè hunc orbem exornat, & concinnat, & diſponit,eſt Sol:quippe veris,& æſtatis., autumni,& hyemis auctor alius nemo eſt:nec alius tam manifeſtò, vel ex terreſtri limo, animalia generare poteſt: neque fruges maturare, neque ad coitum,& generis propagationem animãtia prouocare.Magna ſanè, & Lunæ opera in hanc rerum ſubſtantiam apparent. Verùm Solis effectibus poſteriora. etenim mentes hæc perpetuò diſponit,ídque euidenter adeò,in marinis animalibus; quamquam & hoc ipſum Solis beneficio habet: nouum enim ipſa lumen ſortitur, cum Sole primùm fruitur. Tanta verò eius portio ſemper illuminata eſt, quantum Sol aſpicit: prorſus autem deficit, luciſque expers redditur,vbi terra ſuo interuentu ipſam obtenebtat.Quapropter, vt illa diſtat à Sole, omnes mutationes ſuſcipit: Etenim plena eſt cùm diametra eſt: æqua portione diuiſa,ſeu ſemilunaris, & dicatomos,cùm quadrangula eſt: vtrimque gibba,cùm triangula eſt, & falcatam ſpeciem refert, vbi ſexangula eſt:atque tunc primùm noua eſt,cùm poſt Solis congreſſum apparet: obſcura omnino, cùm Solis lumine circumuallatur.Igitur fructus auget, incraſſãtque,animantia implet,adhæc menſtruorum tempus mulieribus conſeruat: item comitialium circuitus cuſtodit,indéque Solis plus,vel minus participat: omnia ſiquidem, quæ facere nata eſt, vbi falcis figuram repræſentat, languida fiunt: valida omnia,cùm plena fuerit.quapropter & fruges interea auget, maturátque celerrimè:mortua corpora putrefacit:ſomno ſopitis ſub eius lumine, vel aliter diutiùs immoratis pallorem,& capitis dolorem conciliat. Vt igitur Luna Solis auxilio in omnibus indiget: ita Sol ad nullam rem maximam, vel alterius cuiuſdam aſtri, vel ipſius Lunæ operam deſiderat.à nullo enim impeditur, quominus æſtatem faciat: cùm in vertice noſtro conſtiterit: aut frigus adducat, ſi humilis feratur; aut æquinoctium vtrumque diſponat,ſi mediocriter obliquus ſit.Sed ipſe veluti Rex quiſpiam maximus eſt:Luna verò, vt Hipparchus, quaſi ſub Principe dicas,non exiguus.Inter illum enim, & nos media conſtituta, terreſtrem regionem meritò gubernat:non potentia cæteros planetas, ſed vicinitate exuperans. huius rei gratia omnino frigus locum noſtrum occupat, cùm Sol ad hyemales plagas declinauerit: tunc calor omnino nos exercet,vbi ſupra verticem noſtram,aut prope ipſam fertur.Luna vel particulares cuiuſque

G 2 menſis

mensis dies disponit, paruæ mutationis facultatem habens, eámque non simpliciter ex se, verùm ex Solis aspectu consequitur.]

Hæc verbosè satis, Græcorũ more Galenus sequitur, & capite tertio his verbis: [Vehementiores itaque mutationes eueniunt, vbi ipsa cum Sole coit.]

[Insuper in apparitionibus plenilunij minores his contingũt dum dichotomos seu dimidia apparet imbecillæ; dum vtrimque gibba, & falcata videtur, nam validissima eorum, quæ priùs erant, mutatio committitur, dum Luna cum Sole coit, ac eius lumine circumuallatur. quippe quæ priùs apparebat, nũc nulli conspicitur: deinde diametra Lunæ statio tanquam distinguens, in bináſque partes secans contrarias maximæ Lunæ dispositiones, aliarum omniũ est validissima: quæ verò incrementorum diminutioni maximè sit cõtraria dispositio ostendere non est opus. deinde post hunc congressum, & plenilunium, duo dichotomi, medium vtraque secans augmenti tempus, priore diminutiones, altera verò omnium extremæ imbecillæque aëris nos ambientis conuersiones in falcatis, & vtrimque gibbis apparitionibus fiunt, magis autem in vtrimque gibbis, nulla siquidem in eis magna mutatio, sicut in falcatis apparet. Quare nec stratus malè ipsas neglexit, tanquam imbecillas existentes: conuenitque eos laudare, qui de eis scripserint, tanquam ne, vel minimum quidem omittentes. At in pleniluniis conuersiones, & his adhuc magis in congressibus proprium hoc præter cæteras habent: illa siquidem celerrimas statim mutationes faciunt, congressus vero inæquales & diuturnos. Quid autem ante Lunam apparentem manifestò pronuncies, non est. longum autem hoc tempus occultationis est: integri ferè bigoni spatium explens, mutationem verò ex incremento ad diminutionem, punctum exactè definit: liquétque hoc Lunam momentaneo tempore pertransire. Itaque verè celeres plenilunij mutationes sunt: diuturnæ coniunctionales: nam occultationis tempus sibi ipsi simile est, & primæ apparitionis tempus occultationi vicinum est; tum propter paruitatem eius particulæ, quæ de tota Luna apparet; tum ob luminis imbecillitatem; tum ob breuitatem temporis, quo supra terram fertur.] Pergit etiã, capite quarto, & ad rem propiùs accedit.

[Tota (inquit) crisis euadet, cùm in toto mense, status in secundo die accidit, quo primò, & manifestò Luna, & longo satis tempore super terram iam apparet; & lumen sensile de se emittit, adhæc vmbram euidenter ostendit. Primus autem dies tamdiu Lunam supra terram vagantem habet, quamdiu is adhuc quoque Solis lumen, quod post occasum est, retinet. Quare in hoc Luna simul cum Solis lumine occidit; sæpe verò & prior est occidua. Primùm verò manifesta in secundo die, nunc quidem magis, nunc verò minùs. atque hoc ei accidit, tum longitudine à Sole recessus, qui ob peculiarem Lunæ motum fit (non enim ex æquo semper mouetur,) tum propter signorum occasum non æquali tempore euenientem. insuper ob præteriti congressus tempus. Vnde non semper vnum tempus est, quo clarè Luna conspicitur. sæpissime autem triduo, in ortu Solis remorata, planè inuisibilis est; quo nondum hæc terrena immutare potest; & quodammodo tempus est, tum peculiaris eius circuitus, tum in nos actionis, in idem recidit: etenim circuitus vicenis diebus septenísque, & tertia fere diei parte peragitur: in tanto enim tempore signiferi circulum percurrit: vt quo nobis lucescit circuitus, quod is quoque eidem conueniat, numero planè intelliges; si occultationis tempus de toto menstruo eximas; quod autem

menstruum

menstruum tempus non omnino triginta diebus constet, sed minus vnius diei ferè dimidio, Hyparchus integro vno libro demonstrauit, quin & vulgus iam propè vniuersum nouit mensium, alium, quem κοῖλον Græci nominant, quasi mutilum & imperfectum dies viginti nouem continere; alium nempe absolutum, triginta: Nam vniuersos amborū dies quinquaginta & nouem esse oportet: si quidem vterque omnino triginta: minus dimidia diei parte continet.]

Rursus capite octauo: [Neque (inquit) septimi, vel quarti numerus crisis auctor est, sed quòd Luna innouante, & immutante terrena, motuum quoque circuitus ad hos principes numeros venire contingat: meritò in ipsis tanquam stata alterationum tempora inueniuntur; quippe non à numeris, sed à Luna mutationes terrenis adueniunt: at cum motu mutans consistat, tempus mutationibus necessariò coniunctum est. Quare etiam numerus necessariò, non igitur, quòd omnis par numerus fœminam, impar masculum referat, auctorum iudicia, imparibus diebus accidunt: neque enim impar absolutè pari fortior est, neque si fortior, ideo fœmininus imbecillior, neque si fœmininus quidem hic, masculus aut alter sit acutos morbos in masculinis numeris iudicari, diuturnos in fœmininis rationi consentaneū est. omnia si quidem, quæ de numerorum virtute nugantur, tam facilè absurda esse deprehendimus, vt mihi subinde mirari subeat Pythagoram illum sapientem virum numeris tantum tribuisse: atque nunc aduersùs ipsos etiam nobis nugari non vacat. nam satis est ad rem institutam terrena Lunam alterare, & in septimanis potissimùm magnas parere mutationes: pòst in quaternionibus exiguas. adhæc crisim accessione plurium indigere. Item accessiones tertio quoque die in morbis acutis euenire; his etenim subiectis acutos morbos in imparibus diebus magis ad iudicium tendere necessitas erit; huius rei gratia tertius & quintus meritò decernunt: non ex Lunari circuitu decernendi potentiam sortiti; sed vel ob violentiam accessionis, tertius crisim quarta die futuram præuertat: vel & per Iouem quod natura, dum quarto die lapsa nec incitata conquiescit, quinto ad iudicium commoueatur; nam hic vero decretorio tardiùs venire, tertius paulò magis anticipare conspicitur, atque ambo crisim obtinuisse, quod vicini ambo vere decretorio accessiones susceperint. Iam verò & nonus inter duos decretorios septimum & vndecimum medius, vel non factum in septimo die iudicium, vel vndecimo futurum, ipse sibi vendicat, rariùs quidem septimi diei propria crisis, non ad nonum modo pauci errores commissi sint, vnquam peruenerit. sed hoc libris de crisibus declarauimus; vndecimi verò è contrario, cùm & exactè omnia gesta sint, & violenta noni diei accessio inundat. Porrò iudicia in huiusmodi diebus propter accessionem vehementiùs incidere clarissimè demonstrat, quòd videlicet in diuturnis morbis non similiter eueniunt: sicut enim accessionum vehementia, ita dierum quoque coincidentium numerus in illis exoluitur: sic quoque accessionis vehementia crisim, quam stato tempore fieri compellit. Quare in omnibus ferè diebus per acutos morbos iudicari videre licet, quoniam vltimus ipsorum dies decretorius est septimus; & ante hūc non quartus modò, sed & tertius, quintus, sextus aliquādo decernūt.]

Iterum capite nono. [Cur autem vigesimus & vigesimusprimus multò magis viginti decernat, explicabo. Primùm, quoniam huiusmodi morbus diuturnus iam est: ipsas accessiones dies pares accipiunt, deinde quòd septimana, verè integris septem diebus constat, nouit hoc quoque Hippocrates, cùm enim

dixisset in opere prognostico; hi verò ex acutissimis morbis per 24. ex additione perueniunt, his subiungit. Verùm huiusmodi supputatio per integros dies, nimirum fieri non potest, quippe cùm nec annus, nec menses ipsis integris diebus numerari possint; vt igitur annus ad 365. dies particulam diei maiorem quarta adiectam habet: tum mensis ad 30. dies absoluendos, cuius dimidium desiderat; sic & septimana sexta diei parte, vt septem integros habeat, indiget. quamobrem fit, vt tres septimanæ non vnum, & viginti dies integros, sed minùs ferè tota dimidia parte vnius consequantur, ob quod etiam numerus huiusmodi, non magis 20. quàm 21. diebus vicinum vtrique parti conuenire videas: nam cùm totus lunaris circuitus 27. diebus minùs sex stante, constet, tres septimanæ viginti dies, & dimidium habebunt: quoniam igitur viginti exactam periodum propinquam sibi vendicat, tales iam morbi inueterascunt, & accessiones paribus diebus accipiunt, quorum verò accessiones in imparibus eueniunt; horum & iudicia ad 21. delabuntur. Non solùm autem Lunæ circuitus, sed & menstruum tempus apparitionis, virtutem quamdam in nos possidet, vti priùs docuimus: ipse enim signiferi circuitus accõmodatissimus est, vniuscuiusque rei propriis principiis: menstruale verò tempus, quo Luna conspicitur, ambientem nos aërem immutãs, omnibus ex æquo hominibus communem effectum ostendit. demonstratum est autem, & hoc tempus 27. dies propemodum continere, ideóque septimana eius minor adhuc priùs dicta meritò euadet, siue enim à 30. tres illos, qui circa coitionem sunt, dies; in quibus nihil adhuc de aëre decernitur, auferre cogites; siue à 29. & dimidio, reliquum tempus, quo Luna manifestum de se lumen præbet, priori modo 27. dies, altero 26. & dimidium habebit: quomodo ergo mutationes corporibus nostris accidere diximus, quasdam proprias, quasdam communes; proprias, quæ tanquam ad propria principia spectent: communes, quæ ad communem ambientis vsum.]

Addit cap. 6. eiusdem libri, facere ad rem, quo quisque sub cœli statu, & sub quibus stellis ortus, aut procreatus sit. [Fingamus enim (inquit) homine quodam nascente, salutares planetas in Ariete, malignos in Tauro esse; is cum Luna in Ariete, in Cancro, Libra, Capricorno fuerit, pulchre deget: cùm verò Taurum ipsum, vel tetragonum aliquod, vel diametrum signum occupat: malè tunc, & molestè vitam transiget: atque morborum initia huic, cum Luna, in Tauro, Leone, Scorpio, Aquario fuerit, pessima: sine periculo autem, & salutaria sunt, cùm Arietem, Cancrum, Libram, Capricornum, Luna permutat. Adhæc alterationes magnas, quas in tetragonis, & diametris, per septimanas fieri diximus: in lethalibus quidem morbis lethales & ipsas, in salutaribus bonas euenire necesse est.] Hæc Galenus.

Crediderim Galenum his locis Astrologorum placita describere voluisse, nihil propria sententia constituisse: vix enim adduci possum vt credam clarissimum Medicorum magistrum ad prima medicinæ & philosophiæ principia offendisse, adeóque allucinatum fuisse, vt neque cum experimento, neque secum consentiat.

Primùm quidem per nouilunia maximas à Luna concitari mutationes, scribit, libro 3. cap. 4. [Sæpissime autem (inquit) triduo in coitu Solis remorata, planè inuisibilis est, quo tempore nondum hæc terrena immutare potest.] Et cap. 9. eiusdem libri. [Quamuis Luna 29. diebus & dimidio conficiat orbem,

viginti

viginti & septem diebus mensem lunarem constare, non 29. & dimidio: & 27. diem esse, decretorium non 29. propterea quòd detractis tribus diebus, quibus Luna cum Sole coit, quibus nullas fermè vires habet, 27. dies supersint, quibus illa inferiora commouere solet.]

At contingit quam frequentissimè, vt dies morbi 7.14. 21. 27. qui sunt maximè critici, incidant in 28. aut 29. Lunæ. Crises igitur, quæ his diebus contingunt, non fiunt semper Luna auctore. Rursus euenit sæpissimè vt 7.14.21.27. Lunæ, quibus illa maximos his inferioribus ciere solet motus, incidant in 6. diem morbi, quo Galenus scribit, nunquam contingere bonam crisim: quam ergo habet crisis cum Luna consensionem?

Quid? illa mediocritérne pugnant, quæ capite quarto tradit, non æquali semper temporis spatio in coitu cum Sole, Lunam delitescere: sed interdum diutiùs, interdum minùs diu; cum iis quæ capite nono ait, perpetuò ex mense Lunari detrahendos esse tres dies occultationis; ideóque semper vigesimumseptimum, nunquam vigesimumoctauum, diem esse criticum.

Quàm præclarè nugatur capite octauo. Tertium diem ait esse decretorium, quia futuram quarto die crisim præuertitur; quintum quia eiusdem quarti diei crisim remoratur; vndecimum magnas obtinere vires, ex eo quòd medius sit inter 7. & 14. non quòd per se decretorius sit. Rursus nonum criticum esse, quòd inter duos decretorios per se 7. & 11. medius sit; & quòd vndecimi, aut septimi diei crisin sibi vsurpet: cur vndecimus non vsurpat, potiùs iura noni? Cur octauus nō vendicat sibi crisin septimi? cur duodecimus, quem nunquam esse decretorium scribit Galenus, non assumit vllius alterius vim, & potestatem?

Adhæc vis fieri crises per dies septenarios, ex eo, quòd per septem dies Luna conficit quartam Zodiaci partem, quæ solet esse ratio earum mutationum, quas tu ipse capite quinto refers, ex Arati , & agricolarum præsertim obseruatione? hoc perpetuum esse nequit, cùm non omnes ægrotare incipiant in nouiluniis, vt septimus morbi dies in septimum diem Lunæ, & decimusquartus morbi, in decimumquartum Lunæ incidat: sed contingit, criticos morbi dies, in quemlibet diem Lunæ incidere, vt suprà dicebamus.

Præterea ad quartas zodiaci partes non semper Luna peruenit, stato quodam ac definito die, sed modò tardiores, modò velociores habet ad zodiaci signa reuersus; quî itaque fit vt status, & certus sit semper septimus morbi dies, quem tantopere commendas.

Vel vis septenarios dies, & criticos numerari, non à nouilunio, sed ab initio morbi, quod velle videris, cap. 5. & 11. tunc enim solent morbi & humorum materies esse ita affecta, vt ad crisim aliquam commodè commoueri possit à Luna. At septimus dies à morbi principio cadere potest in tempus, quo Luna est falcata; & quando feriari ais, nihilque in his inferioribus agere: incidere potest in tres dies nouilunij, quando nullas Lunæ esse vires doces cap.3.

Deinde vigesimus dies sine dubio criticus est, & multorum quidem sententia, & Galeni in primis, magis criticus, quoniam vigesimus primus: at vigesimus nullo modo pertinet ad septimos dies Lunæ. Quid ergo nugamur, vel septenariis Lunæ diebus, vel lunaribus quartis? Quod porrò Galenus scribit lib. de diebus criticis, c.9. Lunam conficere quartam Zodiaci partem, septem diebus, sed non integris, ideo tres quartas non absoluere vigesima prima die, sed

sed vigesima cum dimidia; euertit totam dierum criticorum structuram, à Galeno excogitatam: nam neque 20. neque 21. essent decretorij, deficiente alteri media die, in altero redundante, neque 27. sed 26. criticus dici deberet, contra omnia Medicorum tabularia, contra quotidiana experimenta.

Postremò. Quoniam ais interesse quo quis genitus, vel ortus sit horoscopo: & illum qui in ortu malignas habuit stellas in Tauro, benignas in Ariete, meliùs habiturus Luna existente in Ariete, quàm in Tauro: faciamus duodecimo die morbi Lunam decurrere signum salutare, erit etiam decretorius dies duodecimus, quem negas vnquam fuisse decretorium.

Missum facio Galenum, qui Astrologorum potius doctrinam, iis libris de diebus decretoriis, quàm suam descripsit, maluítque aliorum referre sententias, quàm suum iudicium in re grauissima interponere; in quo laudanda magis est viri modestia, quam ridendi lapsus, & errores.

Venio ad Astrologos, Bellantium præsertim & Gauricum, qui ab exordio morbi, non à coitu Lunæ cum Sole dies criticos numerandos docent, quibus humores à Luna commoueri existimant.

[Aut Luna huiusmodi vim, quæ humores exagitat ex se habet, aut ab altero, putà loco, aspectu syderum, lumine. Si primum placet magis; cur decimasexta? cur octaua die non idem præstat, quod vndecima? decimaseptima? septima? vno verbo: Cur vnus dies potiùs, aut magis criticus, quàm alius? An dicent quouis die Lunam ex se mouere posse humores; illos verò non esse semper huiusmodi commotionum capaces, vel quia crudi adhuc, & peruicaces sunt: aut quia non sunt ritè parati? nihil ad rem: hoc ipsum quærimus; cur septima die materia sit ita affecta, vt moueri possit: octaua nō item? hoc est quod disputamus, à quo præparentur humores in septimum diem, in decimumquartum, in vigesimum; cur ab eo, à quo disponuntur, commoueri etiam non possint? cur exigant præterea Lunæ impulsum?]

[Si alterum sequuntur libentiùs, aliunde eam vim Lunæ aduenire, non semper Lunam propellere humores, sed aut quando est in certo loco; aut quando modo quodam se habet ad reliqua astra, vel quando tanto lumine à Sole completur. Faciamus hodie corripi febre Platonem, cras Socratē, postridie Aristotelem; & sit idem genus febris: manifestum est octauum diem, qui Platoni non est criticus, Socrati esse criticum; vt septimum, vndecimum diem, eidem Socrati qui est criticus, Platoni esse duodecimum, quem Galenus numquam se vidisse criticum testatur, necessariò sequitur eidem Lunæ, in eodem signo existenti, eamdémque cum reliquis astris positionem tenenti simul inesse vim criticam, vt ita loquar, & non esse inesse, quia Socrati auctor est crisis, & diem præstat criticum: non inesse, quia Platoni diem duodecimum efficit, qui nunquam est criticus.] Pudétne adhuc Bellantium, & Gauricum Genethliacæ suæ? Dicent fortasse: quamuis Plato, & Socrates eodem morbo laborent, non eodem tamen die fieri crisim in ambobus. quòd eiusdem morbi non idem sit modus, & gradus in vtroque, nec vtriusque humores eodem tempore, ad eam proficiscere temperationem, quam Luna commouere solet ad crisim: id verò ita paulò antè euertimus, vt constare nullo fulcimento possit. quando enim de criticorum dierum causa instituitur disputatio, non suscipimus ludicram disquisitionem; sed quærimus, quæ sit causa, vt quibusdam diebus & fœlices eueniant crises, & de statu morbi ferri possit iudiciū; in aliis crises sint insalubres, & de

& de morbo nihil certò constitui possit. hoc verò si oritur ex humorum præparatione, concoctione, & dispositione, causa ceciderũt Astrologi: causæ enim præparantes, subigentésque rebelles humores, sunt ratio dierum criticorum, non Luna. Præterea quæ causa præparat humores ad crisim, eadem expellere potest, & debet, sine Lunæ auxilio. Natura ipsa, inquit Galenus libro tertio de diebus decretoriis capite octauo, est alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus, antea demonstratum est: tempus autẽ actionis post finem alteratoriç facultatis est: tunc enim functionem obire, omnibus, secundùm naturam absolutis, ostendebatur, cùm illa ab actione desierit: non cœlum, non astra, non Luna, sed natura concoquit, subiicit, disponit humores noxios. natura itaque, non Luna expellere eos debet, & excernere.

At præcipuè dicet aliquis. Hæc sanè disputata sunt; sed si Luna non est dierum criticorum auctor, vnde tandem eorum causas eruemus? Non id agimus in præsentiarum, vt horum dierum causas aperiamus. Aduersus Astrologos disserimus, quibus si probatum fuerit, non posse è Luna, & astris criticorum dierum probabilem deduci rationem, abundè, cumulatéque satisfactum erit.

Verùm ne quis iure meam desiderare possit sententiam, mihi vero simile fit, id nasci ex natura, & temperatione humorum: quatuor enim in humano corpore aluntur humores, atra, & flaua bilis, phlegma, & sanguis; in quorum certa quadam proportione, & temperie sanitas consistit; vno aliquo plus æquo redundante morbus existit, & ægritudo. Inter hos humores illud intercedit haud paruum discrimen, quod alij celeriùs, tardiùs alij, & agunt, & patiuntur. Hinc quotidianæ febres, tertianæ, quartanæ; quæ sicut rariùs recurrunt: ita maximè sunt diuturnæ: quòd atra bilis, quæ dat febres quartanas, etiam agendo segnis sit, & resistat contrariis validissimè, ac diutissimè. hinc criticorum dierum ratio duci haud difficile potest: agunt enim inuicem humores in omni morbo, & patiuntur; adeò quod interdum agendi, patiendíque vires æquantur; vt nullus sibi contrarium subiicere possit, aut loco pellere; sensim tandem, & pedetentim vnus debilitat alterum, retundit, ac frangit; quæ pugna in septimum, in decimumquartum, in vigesimum, in vigesimumseptimum diem distrahitur, quòd ea sit proportio inter agens, & patiens: vt nec illud priùs debellare possit contrarium; neque hoc, cùm firmum & validum sit, antea debellari. Cur quæris dierum criticorum rationem? Ratio est, proportio agentis, & passi, quæ ita affecta sunt, vt intra certum tempus sustinere pugnam possint; vltra non possint: vbi verò, qui morbo fomitem præbebat, humor castigatus, & subactus ab alteratrice facultate fuit, vt Galenus ait à facultate expultrice, qua nimirum viuentia noxia omnia excernunt, quod putridum, ac corruptum est secernitur, & eiicitur.

Expectas exemplum? do libenter. [Tertiana exacta (inquit Hippocrates sect. 4. Aphorism. 59.) in septem circuitibus ad summum iudicatur. cur ita? quia humor ille tertianæ talis est naturæ, vt non possit diutius perdurare. Quartana, quæ humori magis peruicaci adhæret, non potest adeò breui tempore solui.] Hinc Hippocrates sect. 4. Aphorism. 53. Ex eo quòd viscosa, & crassa materies, circa dentes, & os ægroti inueniatur, febres fortiores, & morbos magis peruicaces esse colligit. Cur quæso te, aliæ febres tertio, aliæ quarto, aliæ quinto, aliæ septimo, aliæ nono quoque die recurrunt? Nónne ex natura humorum id nascitur? auctore Hippocrate libro primo de morbis popularibus, qui tar-

diores, aut acriores sunt, quidni igitur ex eorumdem natura, & constitutione oriantur crises, & salutares, aut insalubres excretiones? Non est meum hæc pluribus explanare: nec ad propositam disputationem contra Astrologos pertinet, hæc subtiliùs limare: habent, quem consulere possunt, Hieronymum Fracastorium, libro de duobus criticis, qui hæc explicatiùs cognoscere cupiũt.

CAPVT VIGESIMVM.

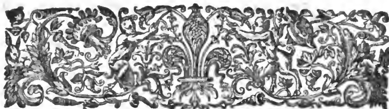
De pestilentia, & morbis popularibus.

SCribit Fernelius libro 2. de abditis rerum causis, cap. 12. & 13. pestilentiam, & morbum omnem actum: æstu immoderato vel intemperantia accendi: cúmque morbus latè vagatur in omnes, seu plures prouincias, eius causas non posse referri, nisi in pestilentem vim syderum; item quando morbus genus quoddam animantium, putà, boues, capellas, oues, non alia inficit, originem duci non posse ab aëris putredine, quando eadem appa-ret, nam nunquam aëris constitutio tempore pestilente, quæ erat tempore salubri. Ideo ab occultis astrorum viribus morbum trahere fomitem.

Mihi verò nondum demonstrauit hasce varietates ex causis sublunaribus oriri non posse; quid enim prohibet omnium vnius generis morborum popularium, seu epidemiorum vnam aliquam primarum qualitatum esse causam? quid prohibet abditam aliquam virtutem ex primis qualitatibus ortam auctorem esse huiusmodi morborum? An quia non semper animantibus omnibus morbus est communis? at multæ sunt rerum abditæ vires, quæ afficere non solent nisi ea corpora, quæ sibi certo quodam modo, ac temperamento respondent; non enim vnius causæ vis idem semper efficit in quolibet subiecto, quod antea cumulatiùs disputatum est. Itaque fieri potest, vt huiusmodi vis desæuiat non in omnes, sed in eas animantes, quæ ab ea pestilenti vi, apta sunt infici; nam interdum sub eodem putri cœlo (vt ita dicam) degunt plurimi, quorum aliquos ea tabes afficit, aliis innoxia est; non aliam sanè ob causam, nisi ob temperamentorum diuersitatem. An quia eamdem sentimus aëris temperiem pestilentiæ tempore, quàm salubri cœlo? At vis hæc est occulta, nec sentitur per se, sed per effectus: sic enim magnetis non animaduertimus in aëre, sed ex ferri motu agnoscitur. Vnde fit, vt sæuiente morbo non percipias spiritus, qui afflantur è putridis corporibus, sentias tamen morbum inde deriuatum. Inde nascitur, vt non sentias putre cœlum, quod pestilentiæ tempore sæuit. Sicut itaque pisciculus, vt suprà vidimus, stupefacit piscatoris manum occulta nescio qua, & nusquam apparente vi, nisi in manu piscatoris. Ita aër pestilentiæ tempore occulta quadam vi tabefacit mortales, quæ nusquam apparet, nisi vbi

——— Tabida membris
Corrupto cœli tractu, miserandáque venit
Arboribúsque, satísque lues, & lethifer annus.

IN

IN ASTROLOGOS LIBER SECVNDVS.

De conceptu, & fœtu.

CAPVT PRIMVM.

Aſtra non animum, ſed corpus afficere: ſi afficiunt.

YDERVM poteſtates, quibus fœtus afflatur, aut imbuitur, ſi quid poſſunt id ſummum eſſe, vt corporis temperamentum variè commutent, ipſi quoque Aſtronomi profitentur; per ſe enim non attingunt animum, ſed corpus; quin & corporis ſubſtantiam conſtat ab iis non immutari per ſe; ea itaque, quæ ſubſtantiæ accidunt, aſtra perſtringunt, ſi quid efficiunt: in quibus principem locum, & qui latiſſimè pateat, obtinent ea, ex quibus, vel totius corporis, vel ſingularium partium temperamentum coagmentatur. Maximum igitur, quò vis aſtrorum pertingere poteſt, corporis eſt temperamentum, ex quo poſtea nonnullæ animorum propenſiones exiſtunt (nam & animum corpus, & corpus animus ſolet permouere) ex quibus anticipare ſe animo Aſtrologi affirmant cuncta, quæ cuique in omni vita euentura ſunt. Quare Ptolemæus lib. 1. de iudiciis aſtronomicis, capite quarto, & octauo, aſtrorum errantium, & inerrantium vires diligenter perſecutus eſt, vniuerſas in calido, ſicco, humido, frigido, cæteriſque, quæ ex his primis fiunt, collocat: at hæc ad corpus, & corporis temperamentum, pertinere planum eſt. Et capite 2. cùm inſtituiſſet, probare aliquam eſſe ſyderum vim, & efficientiam, non aliunde id probat, quàm ex ſeminum, animantium, cæterorúmque corporum quotidianis mutationibus, quas à cœlo fieri contendit, atque, vt planè intelligeremus corpora eſſe, quæ ſyderibus obnoxia primùm ſunt, animos autem, non niſi, quia pendere ſolent à multiplici corporis conſtitutione, ſubdit: [Aſtronomus hominum propriè ſingulorum conſtitutionis, generalem cognitionem habeat collectam, à ſtatu circumſtantis cœli, veluti corpus alicuius tale eſſe.] Talem autem animum,

quæ etiam consequitur casuum singularium præuisio, nempe, quòd talis cœli status tali constitutioni aptus sit,& conducat ad prosperitatem:talis verò contrarius, & in aduersa impellat.

Audiamus & Theologos, immò Theologorum principem sanctum Thomam, 1. parte, quæst. 115. art. 4. quo inquirit vtrùm corpora cœlestia sint causæ humanorum actuum, & respondet his verbis: [Dicendum, quòd corpora cœlestia, in corpora quidem imprimunt directè,& per se, sicut iam dictum est, in vires autem animæ, quæ sunt actus organorum corporeorum, non directè quidem,sed per accidens;quia necesse est huiusmodi actus harum potentiarum impediri secundùm impedimenta organorum, sicut oculus turbatus non bene videt. Vnde si intellectus, & voluntas essent vires corporeis organis alligatæ, sicut posuerunt aliqui dicentes,quòd intellectus non differt à sensu,ex necessitate sequeretur, quòd corpora cœlestia essent causa electionum, & actuum humanorum,& ex hoc sequeretur,quòd homo naturali instinctu ageretur ad suas actiones, sicut cætera animalia,in quibus non sunt nisi vires,animæ corporeis organis alligatæ:nam illud,quod fit in ipsis inferioribus,ex impressione corporum cœlestium,naturaliter agitur; & ita sequeretur, quòd homo non esset liberi arbitrij, sed haberet actiones determinatas, sicut & cæteræ res naturales, quæ manifestò sunt falsa,& conuersationi humanæ contraria.Sciendum est tamen,quòd indirectè,& per accidens impressiones corporum cœlestium,ad intellectum,& voluntatem pertinere possunt, in quantum scilicet intellectus,& voluntas aliquo modo ab inferioribus viribus accipiunt, quæ organis corporeis alligantur. Sed circa hoc diuersimodè se habet intellectus, & voluntas. Nam intellectus ex necessitate accipit ab inferioribus viribus apprehensiuis, vnde turbata cogitatiua,vel imaginatiua, vel memoratiua, ex necessitate turbatur actiò intellectus, sed voluntas, non necessariò, sequitur inclinationem appetitus inferioris,licèt enim passiones, quæ sunt in irascibili,& concupiscibili habeant, quandam vim ad inclinandam voluntatem; tamen in potestate voluntatis remanet, sequi passiones, vel eas refutare, & ideo impressio cœlestium corporum, secundùm quam immutari possunt inferiores vires, minùs pertingit ad voluntatem, quæ est proxima causa humanarum actionum, quàm ad intellectum.Ponere igitur corpora cœlestia esse causam humanorũ actuum, est proprium illorum, qui dicunt intellectum nõ differre à sensu,vnde quidam eorum dicebant, quòd talis est voluntas in hominibus, qualem in die inducit pater virorũ, Deorúmque. Quia ergo constat intellectum,& voluntatem non esse actum organorum corporeorum, impossibile est, quod corpora cœlestia sint causa actuum humanorum.] Rursus articulo quinto,negat dæmones subesse actioni cœlestium corporum, nec per se, nec per accidens, nec directè, nec indirectè; quia sunt substantiæ intellectuales à corporibus seiunctæ, ita sentire debent de sydերum potestate, quicumque rectè sentiunt & de animi immortalitate, & de libero arbitrio, agere nimirum,illa siquidem agũt in corpus per se, in animum,non nisi indirectè;& quia animus sequi solet temperamentum corporis. Quin etiam Marcus Tullius libro secundo de diuinatione scribit hanc fuisse veterum sententiam Chaldæorum,nempe animorum mores,ex corporum temperamento è cœlo hausto petendos esse. [Cùm anni tempora (inquit) tempestatúmque, cœli conuersiones, commutationésque tantæ fiant, accessu stellarum,& recessu, cúmque ea vi Solis efficiantur,quæ videmus,non verisi

verisimile solùm, sed etiam verum esse censent, perinde, vtcumque temperatus sit aër, ita pueros orientes animari, atque formari, ex eóque ingenia, mores, animum, corpus, actionem vitæ, casus cuiusque, euentúsque fingi.] & Aristoteles Philosophorum Princeps: quia animus immortalis, & impassibilis non potest ab agente corporato immutari, lib. 3. de anim. tex. 18. negat, intellectum possibilem moueri à sensu; vel organo corporeo, aitque ab intellectu agente reuocari ad actum.

At idem lib. physiognomiæ, capite 1. quòd animi mores sequantur temperationem corporis docet his verbis: [Et animæ (inquit) sequuntur corpora, & ipsæ secundùm se ipsas non sunt impassibiles à motibus corporis; id manifestũ fit valde in ebrietatibus, & ægritudinibus; multum namque animæ mutatæ videntur à passionibus corporis, & è contrario, quod corpus compatitur passionibus animæ, manifestum est circa amores, timores, & dolores, & voluptates, ampliùs autem & in iis, quæ natura fiunt; magis vtique aliquis conspiciet, quòd corpus, & anima ita se habent connaturalia, vt fiant causæ plurimarum passionum adinuicem; nunquam enim animal factum, vel generatum est tale, quod formam haberet alterius animalis, animã verò alterius, sed semper eiusdem corpus, & animam. Quare necessarium est consequi tale corpus, talem formam. Ampliùs autem, & scientes circa vnumquodque animalium ex forma possunt considerare, equites equos, venatores canes.]

Atque hoc est totum physiognomicæ, & syderalis scientiæ fundamentum, vt Astronomi ipsi profitentur. Quale autem illud sit, alius erit explicandi locus, in præsentia fundamenta huius disciplinæ patefacere solùm volumus.

CAPVT SECVNDVM.

Philosophis potiùs, & Medicis credendum quàm Mathematicis.

PHYSICI (Philosophos, & Medicos appellamus hoc nomine) digniores sunt, quam Genethliaci, quibus adhibeamus fidem. Primò quidem, quòd honestiorem grauioremque sustinent personam; Genethliaci enim, & quia non bona fide, quod artis suæ est exercent, id quod Ptolemæus libro primo capite 2. & 3. obiicit Astrologis sui seculi, & quia inanem, & temerariam profitentur scientiam, & quia Reipublicæ, ac Principibus maximè perniciosi sint, semper malè audiuerunt, adeóque eos suæ conditionis, ac vitæ pudet, vt non audeant, sicut Physici, publicè suam artem profiteri.

Deinde, quod Physicorum longè maior est numerus, vt in tanta multitudine, nulla cadere possit suspicio fraudis, & technarum, quibus Genethliaci ita abundant, vt nullus hactenus repertus sit hac labe immunis.

Adhæc illi proximam, tractabilem, & omnibus expositam materiam tractant, cámque variis experimentis versant: isti verò semotissimam, & vix menti tenuiter prouisam, quæ tardò admittit experimentum; quo fit, vt illi certis, exploratísque nitantur principiis, isti tenuissimis, fallacibus coniecturis.

Præterea Astrologi innituntur experimentis veterum (si tamen facta sunt vnquam) ad illa nihil adiiciunt recentiores; immò nec adiicere possunt, quod longissimi temporis indigeant, physici verò, quibus paruorum dierum aliquando etiam horarum satis est interuallum ad experiendum, mirum quantum proficiunt quotidianis experimentis: Et quis sit, qui, cæteris paribus, senem, & exercitum per multos annos medicum non anteferat iuueni, nouóque in ea arte?

Accedit eodem, quòd Astrologi generales causas, quales sunt cœli, & stellæ, spectant; Physici proprias, & particulares. At generales aptantur particularibus, Sol, & homo generant hominem, inquit ille, Sol, & triticum procreant triticum, Sol, & ficus efficiunt ficum, non aptantur particulares generalibus; nusquam ignis præstat aliud quam ignem, nec frigus, nisi frigus, illi igitur istis iure merito anteferuntur.

Præterea eorum, quæ experiendo Physici didicere, rationes etiam exquirunt, & reddunt optimas, id, quod Astronomis insolens, & lubricum est. [Tandem Physicæ disciplinæ ab eximiis, & illustribus exultæ sunt ingeniis, quale penè nullum habent, quod ostentent Mathematici iudiciarij. Quis enim Albumazarez, Aomares, Firmicos, Gauricos, Bonatos, Alchibitios, Leopoldos, Cardanos, Bellantios, Guidones, comparet cum Socrate, Platone, Aristotele, Theophrasto, Hippocrate, Galeno, Auicenna, Cornelio Celso, aliisque eximiis naturæ interpretibus?

Vnico gloriantur Ptolemæo, at is in alias totus incumbit Mathematicæ partes, Genethliacas vix delibauit; idque ex aliorum obseruationibus, breuiter, & hæsitanter, nec veretur fateri sub initium primi libri, huius disciplinæ imbecillitatem.

Postremò impudentes non vsque adeò esse arbitror Genethliacos, vt cum medicis audeant contendere. Nam, si per multas res commendat Antiquitas medendi artem, primam omnium reperit necessitas; si scientiam auctores illustrant, auctores medicinæ inter Deos coluit Antiquitas; si quid auctoritatis addit honos, non alia disciplina, tot, & tam celebres honores meruit; si magnifiunt, quæ summis viris magnopere probantur, hæc summos Reges, hæc Principes viros, non solùm delectauit, sed etiam illustrauit plurimùm; si dignitatem rem æstimamus, quid excellentius, quàm tuendo hominum genus, proximè ad Dei beneficentiam accedere? si facultate, quid potentius aut efficacius, quàm homines à certo exitio vindicare? si necessitate, quid æquè necessarium, atque id, sine quo viuere non licet? si honestate, quid illustrius, quàm seruare genus humanum? si vtilitate, nullius vsus neque maior est, neque latiùs patet; si compendio; medicinâ nulla ars est magis frugifera.

Denique Diogenes Cynicus, cùm intueretur medicos, Philosophos, gubernatores, hominem sibi videri omnium animalium sapientissimum dicebat, cùm autem somniorum interpretes, coniectores, & huiusmodi inspiceret, nihil tunc se existimare inanius homine aiebat.

Sed labor longius; Cardanus ipse huic veritati adstipulatur sect. 3. Aphorismorum, aphorismo 155. [Astrologi (inquit) vt diuinatores pessimi homines sunt, deceptores, ac malorum morum; Philosophi naturalis, veritatis studiosi, ac probi: ob hoc Astrologus tantùm verax est, ac probus, quantùm in sua diuinatione adhæret principiis Philosophiæ naturalis.] Hæc Cardanus.

Hinc

Hinc fit, Physicorum dogmata, & pronunciata Astronomicis præceptionibus longè esse certiora; nec Physicis posse Astronomos fidem derogare, sed cùm de re quapiam Mathematici à Physicis discrepant, Physicis potiùs habēdam esse fidem. Quare quando ab horum doctrina dissident Genethliaci, lapsos eos esse oportet, quando alicuius rei proximam, & idoneam causam Physici tradunt, frustra Mathematici ab astris eius causas repetunt. Si quæ igitur Astronomis restant, ea solùm restant, quorum Physicis nulla suppetit ratio; nulla autem res est, cuius Philosophi, & Medici idoneas non proferant rationes, nihil igitur est hac facultate magis inane. Cur cœlum diuexas Astrologe, vt eius rei rationes proferas cuius causæ suppetunt sub cœlo? Si effectus habet in sublunaribus suam causam perspicuam, & manifestam? quid attinet secretam aliam, & cæcam toto cœlo quærere? Si in hoc persistas studio, euertes scientiam omnem; nam si cuiusque rei causam, quæ in promptu sit, despicies fastidiosus, & nouam aliam, abditámque quæris è cœlo, aut potiùs cudis domi tuæ, poteris eadem quoque ratione quamcumque causam, licet sensibus expositam, aspernari, & exigere ignotam aliam ex Astris; ex quo fiet, vt dum notas causas fastidis, & ignotas non assequeris, omnes tollas demonstrationes per causas.

Fiet præterea quodlibet ex quolibet, in totius contemptum Philosophiæ. Nam si cuiuspiam effectus causam paratam, & aptam è proximo sumptam repudias, si tibi similis esse velis, idem in aliis petulanter præstare debes, quod si facias, nullis rebus suæ; id est, proximæ, & adæquatæ, constabunt causæ, sed solùm communes, & generales, nutante verò, aut potiùs sublata propria, certáque causa, liberum erit, quodlibet fingere de quolibet.

Concludamus igitur, cùm cœlo non sit assignanda efficientia, nisi eorum, quorum nulla sub cœlo causa possit ostendi; nihil autem sit, cuius Metaphysicus, Physicus, Medicus, Philosophus, non possit proximam afferre causam, futilem, & inanem esse eam disciplinam, quam Genethliaci profitentur.

CAPVT TERTIVM.

Ex astrorum, quæ conceptui præsunt, solo congressu, nihil de fœtu posse decerni.

HÆc generatim aduersùs Astrologorum nationem principio protulisse sufficiat: nunc accedamus ad eas stellas, quæ conceptui præsunt, vel præesse dicuntur, ostendamúsque ex eorum conspectu nihil posse de fœtu certo constitui; quòd cœli vires ad id parum valeant solæ, nisi aliæ quoque causæ proximæ accedant, quas Astronomi obseruare non solent; & si medicina, aut Philosophia carent (vt carent omnes) ne possunt quidem; nam alias etiam causas obseruandas, præter astra, docuit Astrologorum Princeps Ptolemæus, qui de hoc toto genere modestissimè disputauit. & animaduettens, se in præcipitem, & lubricam incidisse materiam, vndequaque iubet auxilia conquiri ad prædicendum, & non in solo cœli conspectu hærendum: nam libro primo de iudiciis cap. 2. [Si quando (inquit) in prædicendo erratum fuerit cō-missum

missum, ex eo vsu veniet, quòd subiecta exempla dissimilia fuerint inter se. Atque hæc vna est in aëris exploratione difficultas, ad quam nulla accedit causa comperiendorum motuum cœlestium, quod autem ad Genethliaca, & alia singillatim, & particulariter compositarum rerum iudicia attinet, permulta cernere est, quę singulares constitutiones illarum adiuuent, & conficiant. Quis enim nesciat, quantum seminum diuersitas; ad proprietatem generis vniuscuiusque momenti habeat? cùm, & hoc ipsius cœli circumfusi, & definiti omnibus terris hemisphærij ambitus opus sit, vt vires omnibus seminibus instruātur, quibus vnumquodque in sui generis affectione, & informatione excellat, vt hominis, equi, & cæterorum, loci etiam, in quibus gignimur, ne ipsi quidem mediocres mutationes afferunt constitutionibus: nam & singulorum generum seminibus propositis, vt exempli gratia humanis, & eodem in statu veris, tamen multum diuersis in locis geniti, & corporibus, & animis inter se differre comperimus. Et, vt hæc omnia paria faciamus, ipsam tamen educationem, & consuetudinem non nihil ad vitam degendam sigillatim conferre constar. Quocirca etsi vis maxima est circumfusi cœli, quòd hæc omnia, quæ diximus, & ipsum in talem modum adornarit, cùm illa contrà in hoc nihil cōtulerint, tamen, nisi quis, & ipsa coniunxerit cum cæteris causis multùm turbabuntur, qui omnia arbitrati fuerint sese collecturos, ex solo superiorum motu, etiam, quæ ab illis absolutè non dependent.] & infrà. [Atque non vertimus Medicis vitio, cùm & de morbo, & de ægrotantis natura sæpe percontantur, ita etiam hac in professione, ne pigeat assumere & genus, & regionem, & alimoniam; atque adeò non nihil etiam eorum, quæ iam acciderunt.]

Rursus capite tertio. [Non autem existimandum est, omnia à supernis causis in res rectè humanas deriuari, tanquam inuiolabili, & diuino quodam edicto proposito singillatim; vt nulla alia vis obsistere, quin illa ita grassentur, valeat, nam ipse quidem cœlestium corporum motus sempiternus est, & procedit diuino, & inuariabili ordine ac lege: inferiora autem mutationibus subiiciuntur, de superioribus quidem, & primis causis, sed accidit hoc illis per cōsequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis.]

Iterum infrà: [Quod ipsum (inquit) animaduertere est, similiter geri in omnibus, quibus naturalia sunt principia; nam, & saxa, & gemmæ, & animantes, atque insuper etiam vulnera, & morbi, & ægritudines, partim necessarias habent affectiones, partim ex eo, quod contrariam habent affectionem, dependent. atque ita existimare par est naturæ studiosos pręd icere hac scientia euenturas res hominibus, non inanitatem quamdam opinionum ingredientes; quæ enim habent multas, & ingentes affectionum vires, euitari non possunt, cùm alia, quibus illud non accidit, facilè conuersiones admittant. Hoc modo, & Medici, si qui in notandis morbis exercitati sunt, planè præuident, qui lethales sint, quique curabiles. De his igitur, quæ mutationibus obnoxia sunt, ita audiemus differentem Genethliacum: vt si, verbi causa, talem orationem habeat, quoniam talis est de qua loquor constitutio, fiet si proprietates aëris tali modo conuertantur magis quidem, aut minus ad subiectas congruentias, vt illinc talis quispiam morbus existat, eodem modo & Medici prædicunt de vulneribus, vel vt serpant vel vt putrescant; similiter & de metallis exemplum dari potest; vt si quis doceat lapidem Magnetem, id est, Herculeum, ferrum ad se trahere, nam quemadmodum horum vtrumque per se tendit ad rectam viam;

à qua

à qua primæ illius naturæ vita petitur, si relictum sibi sit ignoratione contrariæ affectionis; sed si Medicinam contrariam vulneri apposuerimus, neque illud iam serpet, neque putrescet, neque lapis Herculeus illito allij succo, ferrum trahet; sicut igitur hæc obsistunt, & contrarias effectiones inducunt naturaliter, & fatali lege, ita in his quoque rebus fit de quibus loquimur. ignorata enim aut præuisa quidem, sed neglecta tamen ea, quæ hominibus euenire debeant, haud dubiè seriem illius primæ naturæ sequuntur, præuisa autem & sortita curam naturaliter & fatali etiam lege aut auertuntur penitus, aut leuiora efficiuntur.

Hæc Astrologorum clarissimus Magister, nec vllum cæterorum puto ita desipere, vt adimat cæteris rebus omnibus infra Lunam positis vim omnem, & efficientiam, negétque ignem stuppæ applicatum comburere, aut ficum producere ficos, equam procreare equum, homines scribere, vel ambulare, contendens à solo cœlo hæc omnia præstari, cessantibus nihílque agentibus causis sublunaribus.

His ita stabilitis, vt aliquid fiat, non satis esse cœli vim, & efficientiam, sed requiri prætereа sublunarium causarum operam, manifestum est, quoties pluribus causis opus est, vt aliquid fiat, earum vna, si desideretur, vel impotens sit, non posset id, quod agebatur, perfici. Hinc monstrorum informitas, corrupto principio aliquo, vt ait Aristoteles libro 2. Physicorum tex. 83. & lib. 4. de generatione animalium, capite quarto. Hinc animalium sterilitas, ex patris, vel matris vitio, vt idem explicat lib. 7. de historia animalium, capite 1. 2. & 3. Hinc non semper positis, scientia, & appetitu sentiente, sequitur in homine motus ad locum, nisi accedat etiam voluntas, vt docet idem lib. 3. de anima, tex. 46. Hinc non quoties vigil est sensus, & expedita mens, fit intellectio, nisi adsint, & phantasmata, sine quibus intelligimus nihil, vt idem declarat ibidem, tex. 39. Hinc causarum, quarum vna ab altera dependeat, in opere quopiam numerus repugnat infinitus; deesset enim prima, qua sublata, nihil efficerent reliquæ, vt idem disputat lib. 2. Metaphysices, textu quinto.

Denique ne fiat inductio prolixior, pugnantia sunt ista operi necessarias esse plures causas, & ab vna dumtaxat earum confici posse. Ad constitutionem fœtus plures necessarias esse causas, negabit nemo, requiritur materia, cuius mira est varietas, vt videre est apud Hippocratem libro de genitura, libro de natura pueri, apud Galenum lib. 14. de vsu partium cap. 6. Apud Aristotelem libro quarto de Generatione animalium requiritur vis formatiua de qua Arist. lib. 2. de gener. animal. cap. 3. & 4. requiritur idoneus locus, quo conformetur, ná vteri figura, situs, durities, humiditas, lenitas, vlcus auctoribus Hippocrate libro de sterilibus, Aristoteles libro 7. de historia animalium, capit. 3. multum impediũt: ad conformationẽ fœtus, requiritur alimentũ quo nutriatur, & augescat genitura, requiritur naturalis calor, quo foueatur, requiritur bona constitutio matris. [Si mulier (inquit Hippocrates libro primo de morbis mulierum) ægrotauerit, aut debilis fuerit, aut saltauerit, aut onus leuauerit, aut percussa fuerit, aut animi deliquio correpta, si timeat, aut exterreatur, si vociferetur, aut intemperatè viuat, fœtum corrumpit.] & libro Aphorismorum sectione 5. aphorism. 31. [Mulier vtero gerens, secta vena abortit, & magis, si maior fuerit fœtus.] Galenus li. 7. de vsu part. cap. 8. [Proinde (inquit) cùm vitium aliquod fœtui acciderit huiusmodi, vt non ampliùs alimentum, quod satis

sit, attrahere queat:aut cum in mulieris corpore delictum huiusmodi contigerit,vt non satis sanguinis suppeditare ampliùs possit,eo casu operum naturæ ordo confundatur necesseest.] Et concludit:[Non ita autē multò pòst fit abortus, cùm scilicet nutrimentum omnino defecit.] Iam verò,si mater intemperatè viuat,si corripiatur morbo,si timeat aut saltet,si incidat sibi venam quid agent stellæ feraces? solæne vindicabunt fœtum ab interitu ? at quonam modo repugnantibus proximis causis,sine quibus cœlum facit nihil ? cur Hippocrates iubet puellam saltare ad ambigendum fœtum , libro de natura pueri , si à solis stellis fœtura,vel abiicitur,vel retinetur? An quando mulier concepit dominantibus prolificis stellis,de quibus Ptolemæus lib.1.cap.4.lib.2.cap. 8.non poterit per id tempus,quo in vtero gerit ampliùs saltare,timere, percuti,tollere onus,comedere,aut bibere intemperatè? quid vanius:Laborante graui quopiam morbo matre,medentúrne stellæ fœtui:an matri etiam:si matri : cur spectas natales stellas,quando de mulieris vita agitur: scrutari debueras genitales stellas filiorum, vt de matris sanitate , & morbo,vita,& interitu pronunciares; si fœtui solùm finge quantam velis,stellarum fœcunditatem,laborante matre, fœtus tandem interibit ; faciamus deficere alimentum,aut putridum,& corruptum esse,nam deficere aliquando scribit Galenus lib.7.de vsu partium, cap.8. Vndénam stellæ comportabunt alimentum in mulieris vterum? An nunquam fœcundæ stellæ fulgent, quando viri accedunt ad effœtas mulieres ? vel steriles?anile somnium. Súntne vlla medicamenta , quæ tollant sterilitatem ? quid facient genitalia sydera?nullum est apud Medicos remedium ad fœcunditatem procurandam, rideantur eorum pharmaca , solis astris supplicetur. si magis fœtus pendet à proximis causis , quàm à cœlo,quid nugatur Astrologus circa geniales stellas?quam tandem ex astrorum inspectione de conceptu facere potest coniecturam? attellanas ille fabulas obtrudere potest,probabilem præsensionem exhibere potest nullam.

Duo hoc loco pro sua causa respondere possunt Mathematici.Primò,stellas Genitales esse artificem vniuersalem,& principem, sublunares causas veluti eius instrumenta. Artificis autem cùm sit aptare sibi instrumenta,stellas quoque conceptuum Præsides parare sibi omnes causas necessarias ad tuendum,& perficiendum fœtum.Secundò respondere possunt ex sola quidem stellarum configuratione nihil certi pronunciari posse de fœtu , se verò non astra solùm,sed alias etiam causas spectare , quando aliquid de conceptu statuunt.

Hoc postremum capite sequenti discutiendum est. Primum satis reuellunt, quæ diximus. Quid enim medicamenta faciunt , si astra totum generationis negotium peragunt,si aptant omnes causas ad procreationem necessarias?Leuis igitur Hippocrates,qui librum de sterilibus scripsit, multáque huic morbo præscripsit medicamenta,syderum nulla habita ratione:finxit Galenus,qui medicamenta prægnantibus fecit:mentiti sunt innumeri alij,qui de curando fœtu summa cum laude scripserunt:sola enim astra præstant quæcumque incolumitati fœtus opportuna sunt.

Nónne sub iisdem astris degunt,& steriles,& fœcundæ mulieres? Cur stellæ artifices conceptus non aptant æquè omnes ad generationem si præstant omnes causas generationi necessarias ? cur per quotidiana experimenta vidimus sub quacumque cœli configuratione medicamentis procurari abortum? Plusque in fœtibus valere proximas causas,quàm prolificas stellas:Quid,quod hoc

hoc totum aduersantur Ptolemæo Astronomorum Magistro lib.primo de iudiciis, cap.3.vt suprà retulimus? qui docet astra sæpe impediri à causis inferioribus,& in centiloquio can.5.posse multos stellarum effectus impediri. Sed veniamus ad secundum, de quo dicebamus.

CAPVT QVARTVM.

Astrologi non obseruant, nec obseruare possunt fœturæ omnes causas.

HACTENVS diximus ex solo syderum statu, quæ conceptui præsident, nihil posse Astronomos certò de fœtu prædicere; sed quoniam aliqui iactant se cum obseruant de cœlo, spectare etiam, quomodo aliæ causæ se habeant, disquirendum est, an id faciant, immò an facere possint, nam non in solo cœli aspectu hærendum, sed proximas præterea causas diligenter inspiciendas esse, scribit Ptolemæus libro 1. de iudiciis, cap.2. vt suprà retulimus, idque declarat exemplo medicinæ his verbis:

Vtque non vertimus Medicis vitio, cùm & de morbo, & de ægrotantis natura sæpe percontantur; ita etiam hac in professione, ne pigeat assumere & genus, & regionem, & alimoniam, atque adeò nonnihil etiam eorum, quæ iam acciderunt.

Et capite 3. [Non autem existimandum est, omnia à supernis causis in res recta humanas deriuari, tamquam inuiolabili, & diuino quodam edicto proposito, sigillatim, vt nulla alia vis obsistere possit, quin ita illa grassentur. Nam ipse quidem cælestium corporum motus sempiternus est, & procedit diuino & inuariabili ordine, ac lege: inferiora verò mutationibus subiiciuntur.]

Et Hieronymus Cardanus ad librum primum Ptolemæi tex.16.& 17. grauissimè disputat hac de re, docétque pernecessarium esse Astronomo omnes causas perscrutari, & vndecumque conquirere auxilia ad prædicendum.

Ita præcipiunt Astrologorum Principes, sed in suis iudiciis nihil de aliis causis omnia deducunt ex syderum statu. Itaque situlam fecerunt, non hauserunt aquam è puteo. Legantur eorum libri. Mentiar, si quid in eis reperitur de materia, de nutrimento, de natura fœtus, de habitu mulieris, de complexione, de cibo, de potu, de exercitatione, de curis, vnico verbo, si non sunt toti in contemplatione stellarum, spectántne parentum complexionem naturalem? at è quibus eam signis colligunt? An è cœlo, & ex astris, quibus illi geniti sunt? non profectò, ad iudicandum enim de fœtu quocumque non ipsius solùm genituram obseruare oporteret, sed etiam parentum. Parentum dixi? Immò auorum, atauorum, maiorúmque omnium; vt enim fœtus pendet à constitutione parentum, constitutio parentum non aliunde cognosci potest, quàm ex eorumdem natalitiis astris, ita & parentum temperamenta, non solùm ex propriis astris, sed etiam à maiorum constitutione, & stellis. Vnde eorum constitutio hausta fuit, repetenda erunt. Eundum itaque erit, vt de fœtu iudicare possis, per singulos maiorum gradus, pérque infinitum successionum ordinem;

& quia nemo est, qui possit Maiorum suorum omnes genituras proferre, consequens est, non posse Astrologum omnes causas inspicere, è quibus fœtus ducit originem. Dices non ex astris parentum temperamentum colligi sed ex externo corporis habitu, ex multis variisque accidentibus, & operationibus. At hæc egent diuturna obseruatione, Genethliaci verò vno die conficiunt genituras. quid, quòd parentes sæpè longè distant, & obseruari non possunt, sæpe diem obiere suum, sæpe detinentur morbo aliquo. Nec potest Astrologo eorum naturalis constitutio esse perspecta. Denique nihil magis lubricum, quàm ex externis signis de interna corporis constitutione coniecturam facere, id quod libelli de signis complexionum accuratius docuimus.

Quòd si Cardanus, qui & Philosophū Medicum egit, in suis illis iudiciis, quæ ad finem commentariorum Ptolemæi adiunxit, in prædicēdo stellarū statum, considerat præterea nihil, quid facient puri Astrologi, qui nihil præter stellas norunt? Si Magistri Mathematicorum, à quibus hanc disciplinam cæteri tanquam è fonte hauriunt, cœlo toti defixi nullam habent cæterarū causarum rationem, quid aget vulgus Astrologorum, qui innituntur Maiorū disciplinæ, & tāquam oues pabulabundæ duces sequūtur suos pecorisq; Magistros?

Ego verò etiam si velint Genethliaci has causas inquirere, non video posse, faciūntne id tanquam Astrologi? saltant extra chorum, tanquam Medici? vbi didicerunt Medicinam? audiendi potiùs sunt Medici de re medica, quàm Genethliaci. Cur Medici, qui exercitatissimi sunt, non profitentur iudiciariam? & inanes diuinationes, profiteri certè possent, si Astrologus, quà Medicus, eam artem exercet.

Largiamur id planè, vt aliquando compertum habeant parentum habitum, at nō semper ab eodem viro genituram fortem, sed neque semper debilem; sed alias aliam procedere scribit Hippocrates libro de genitura, quam seminū inconstantiam proficisci ex variis eiusdem corporis commutationibus, quas singulis diebus, vel potiùs horis experimur, docet idem Hippocrates. Quis autem obseruare potest omnes mutationes, quæ singulis momentis humano corpori contingunt? Concedamus id quoque notare Astrologos; num obseruare etiam possunt mulierū cibum, potū, somniū, vigilias, occultos animi motus, appetitiones, mœrores, lætitiā, timores, curas, sollicitudines, saltationes, negotia, repentinos casus, à quibus fœtum pendere quamdiu in vtero materno continetur, suprà probatum est? Nisi enim hæc omnia cognita, & perspecta habeant Astrologi, non minus incertis ducentur iudiciis, quàm qui visa trabe asserat ex ea cymbam fabrefactum iri; quia cymba non fit sine trabe; qui leui nube conspecta pluuias statim futuras denunciet; quia sine nube non pluit; qui incidit in equum in nemore pascentem, & inde equestre bellum vaticinetur; spectatis enim astris de vita, de morte, de integritate, de ægritudine, de sexu, de incolumitate fœtus denunciant, quæ ab innumeris aliis causis Astronomis planè ignotis dependere, nulli dubium esse potest. Obseruent itaque mulieres vtero gerentes domi, forisque in choræis, in conuiuiis, in itinere, in quiete, in Sole, in vmbra, in lecto, in sterquilinio, in balneo, in ludo, inter amicos, inter inimicos, inter domesticos, inter alienos; noctu, die, æstate, hyeme, quæ omnia si obseruari non possunt, vt verè non possunt, nemo nō videt, quam temerè, cæcóve casu diuinent, quæcumque diuinant.

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

Quæ de parentum ſtellis Aſtrologi comminiſcuntur.

SOLEM & Saturnum patribus, Lunam & Venerem matribus naturaliter aſſimilari ſcribit Ptolemæus lib. 3. cap. 4. [Quapropter (inquit) quemadmodum harum ſtellarum qualitates ad inuicem, & cum aliis inuenientur; ita fore parentum qualitates, exiſtimandum eſt. Quid hac fabella frigidius? & quid habet Saturnus commune cum patribus? frigidiſſimus cum calidis, & qui niſi ſint fœmina calidiores, patres non fiunt?]

Dicant, ſi poſſunt, cur non potiùs Iouios fecerunt patres? quid enim de Ioue Ptolemæus libro primo, capite quarto? [Stella (inquit) Iouis temperatæ naturæ eſt; media enim fertur inter frigidificam Saturni, & æſtuoſam Martis; calefacit autem, & humectat, ſed, quia calefaciendi vis præcellit, ideo fœcundi ab illo venti excitantur. Cur non aptiùs præficitur patribus Iouis, quàm Saturni ſydus? An quia humidum Iouis alienum eſt à patribus? magis aliena eſt Saturni ſiccitas; humidum enim, & calidum iuuenile temperamentum eſt, & fœcundum. Aſtrologi verò ſenile temperamentum ex frigido, & ſicco attribuunt patri. Quid magis præpoſterè aſciſcere potuerũt? An fabuloſam Saturni canitiẽ dignam auctoritate patris exiſtimarunt? quando ceſſabunt fabellæ? ſed & illud rogo. Saturnus, & Sol præſúntne patribus, quia generant, an quia mares ſunt? ſi quia mares, non præerunt parentibus modò, ſed etiam fratribus, & filiis. At his alias ſtellas præficit Ptolemæus libro 3. cap. 5. lib. 4. cap. 5. [Præerunt etiam omnibus ciuibus, & accolis eiuſdem loci, ſi quia generant, eodem res recedit: nam & fratres, & filij, & conſanguinei, & vicini, & amici, & ciues generant: & non rarò ſimul, quorum omnium diſpar, & diſſimilis eſt conditio.]

Explicent, obſecro, cur hæ ſtellæ non agunt, niſi in eos; qui generationi dant operam, & quando generationi dant operam? an non idem corpus habent, eaſdémque qualitates, ante, & poſtea?

Adhæc non video, quid hæ ſtellæ parentibus afferre poſſint, quod iiſdem non afferant, etiamſi non generarent, quid in illis immutant? an fortunas? ſunt nimis externæ. An dignitatem? continuò cadent è Magiſtratu. An valetudinem? & hanc aliunde, quàm à ſtellis reperit Ariſtoteles, lib. 7. de hiſtoria animalium, capite primo, Galenus libro quartodecimo de vſu partium. probent mihi ineptum eſſe Ariſtotelem, deſipere Galenum.

Sed eſto, afficiantur parentes ab aſtris ſæpe aptius ad generationem matres afficerentur à Sole, quàm à Luna, videlicet, ſi frigidæ, & humidæ nimiùm eſſent, ſæpe meliùs patres commouerentur à Luna; nimirum ſi nimiùm eſſent ſicci. Denique cùm aliis vnum, aliis aliud ſydus congruit magis, quo igitur conſilio vnam de omnibus legem ſtatuunt? Non ſecus hi faciũt, quàm ſi phlebotomiam omnibus morbis adhiberent, quia morbi frequenter, ex vitioſis humoribus exiſtunt, quos expedit vnà cum ſanguine imminuere. At quid longo morbo defeſſis, aut viribus pœnè conſumptis? quid morbis nonnullis, quibus phlebotomia lethalis eſt, præcipiésne emittere ſanguinem? Nec illud præte-

ribo, quod Genethliaci docent, has stellas in occasu senectutem, in ortu pueritiam, medio cœlo iuuentutem protendere. hinc enim fit, quamdiù hæc astra ad occasum vergunt, non conuenire ad procreandum nisi senes, in medio cœli dum sunt, non dare operam Veneri, nisi iuuenes, dum oriuntur solùm, pueros concumbere, quis audiuit vnquam tam lepidum apologum?

CAPVT SEXTVM.

Cur filij similes parentibus.

SATIS opinor, supérque labefactata sunt Mathematicorum apotelesmata, verùm, ne qua vel illis ad tergiuersandum, vel nobis ad præuaricandum, facultas reliqua foret, suam natura interposuit auctoritatem, & publicam fidem, in ore filiorum, in oculis, in frontibus, in lingua, in moribus, suum sculpsit testimonium, similitudinem, & quasi imaginem, parentum; vt hæc tam illustris, tam conspicua nota filios à stellarum dominatu vindicaret, & ad parentum iura reuocaret. [Naturalissimum (inquit Aristoteles lib. 2. de anima, text. 24. viuentibus est, quæcumque perfecta, & non mutilata sunt, generare sibi simile: cùm igitur filij referant parentes, frustra Genethliaci è cœlo accersunt causas fœtuum effectrices. Cur obsecro stellæ assimilant filios parentibus, potiùs quàm aliis quibuscumque? an quia parentes indefinitam stellarum efficientiam finiunt, ac terminant? nihil ex stellis pronunciari poterit de fœtu; generale enim quod est nihil indicare valet singulare, & determinatum. Commune (inquit Arist. libro quarto de generatione animalium cap. 3. semper in generando magis quod proprium, & particulare est; coriscus enim & homo & animal est: sed proprius à proprio distat homo, quàm animal, generat autem, & quod particulare est, & quod genus est; sed magis quod particulare.]

Nec naturæ modo Antistites Philosophi; sed Poëtæ etiam rem tam perspicuam viderunt.

Horatius lib. 4. Carminum, Ode 4.

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant Aquilæ columbam.

Virgilius libro quarto Æneidos:

Saltem, si qua mihi de te suscepta fuisset
Ante fugam soboles, si quis mihi paruulus aula
Luderet Æneas, qui te tantùm ore referret.

Iterum Ecloga prima:

Sic canibus catulos similes, sic matribus hœdos
Noram. ——

Martialis lib. 6. Epigrammatum ad Nepotem,

Est tibi, quæ patrij signatur imagine vultus,
Testis materna nota pudicitia.

Iterum eodem libro ad Cinnam:

Pater

Pater, ex Marulla, Cinna, factus es septem,
Non liberorum (namque nec tuus quisquam,
Nec est amici, filiúsve vicini:)
Sed in grabatis, tegetibúsque concepti
Materna produnt capitibus suis furta.
Hic qui retorto crine Maurus incedit,
Sobolem fatetur esse se Cogisantra.
At ille sima nare, turgidis labris,
Ipsa est imago Pannici palaestrita.
Pistoris esse tertium, quis ignorat?
Quicumque lippum nouit, & videt Damam,
Quartus cinaeda fronte, candido vultu,
Ex concubino natus est tibi Lygdo:
Percide, si vis, filium, nefas non est.
Hunc verò acuto capite, & auribus longis,
Quae sic mouentur, vt solent asellorum,
Quis morionis filium, neget Gyrtha?
Duae sorores illa nigra, & haec rufa:
Croti choraulae, villicique sunt Carpi.

Hesiodus libro primo Operum & Dierum:

Et similem sobolem genitrices patribus edunt.

Euripides in Electra:

Solet enim idem sanguis paterno
Pleraque similia corpori producere.

Nec solùm filios parentibus similes esse Poëtae scripserunt, sed etiam causam attigerunt similitudinis: in vnaquaque enim re materia valet plurimùm.

Virgilius libro primo Georgicorum:

Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati durum genus. ------

Durum (inquit Seruius) propter lapidem, vnde nati sumus.

Idem libro 4. Aeneidos:

Nec tibi diua parens generis nec Dardanus autor,
Perfide, sed duris genuit te cautibus horrens
Caucasus, Hyrcanaeque admorunt vbera tigres.

Et libro octauo Aeneidos:

Génsque virum truncis & duro robore nata.

Ouidius libro primo Metamorphoseon:

Inde genus durum sumus, experiénsque laborum,
Et documenta damus, qua simus origine nati.

Idem in epistola Didonis ad Aeneam:

Te lapis, & montes, innatáque rupibus altis
Robora, te saeua progenuêre ferae.

Statius libro tertio Thebaidos:

------ Scopulísque sata vel robore gentes.

Et libro primo Syluarum in epithalamio Stellae & Violantillae:

------ Duro nec enim ex adamante creati:
Sed tua turba sumus. ------

Cur

Cur nos diutius Poëtæ morantur? Nónne & Iurisconsulti sapientissimi viri ad l. Gallus,ff. de liberis & posthumis. quoties dubitatio incidit ad quem maritum proles pertineat,ad mortuum,an ad viuum,ex similitudine prolis de lite statuendum esse docent? Legatur Aleiatus l.quæret, de verborum significatione: legatur Alb. l. septimo mense, ff. de statu hominum: legatur Raphaël Fulgosius consil.2.12.col.3.legatur Marcius Salomanius l.gallus, ff. de lib.& posthumis: legatur Andreas Tiraquellus l. septima, connubialium glossæ primæ; parte 7. num.52.

Nos verò illud potiùs doceamus,cur filij aliquando patri, aliquando matri, non rarò auo aliisque maioribus, interdum nulli suorum similes procreentur, & Aristotelis præsertim, cui à multis iam seculis omnes Sapientes submiserũt fasces, verbis id doceamus; is enim libro primo de Generatione animalium, cap.19. ita disserit: [Atque vt filij similes sint parentibus ratio exigit, simile est enim quod ad partes accesserit ei quod remanet. Itaque semen manus, aut faciei, aut totius animalis, est manus indefinita, aut facies, aut animal totum indefinitum, & quale illorum quodcumque est actu, tale semen potentia est, aut corpulentia sua, aut facultate,siue virtute, quam in se ipso contineat.] Et libro quarto, cap.3.

[Eædem(inquit) causæ sunt,& vt alij similes parentibus generentur,alij dissimiles,alij patri,alij matri,tum corpore toto, tum partibus singulis, & parentibus magis,quàm maioribus suis,& iis potiùs,quàm quibuslibet,ac mares potiùs, patri, fœminæ matri, alij nulli consanguineo similes, sed tamen homini similes, alij ne homini quidem, sed monstro; qui enim suis parentibus similis non est, monstrum quodammodo est, discessit enim in eo, quodam modo natura ex proprio genere,cœpítque degenerare;sed initium primum degenerandi est,fœminam generari, non marem,verùm hoc necessarium est naturæ, genus enim seruari oportet eorum quæ fœmina,& mare distinguuntur. Sed cùm fieri possit,ne aliquando superet semen maris, aut ob ætatem iuuenilem, seniléinve, aut ob aliam huiusmodi causam, fœminam ob eam rem gigni necesse est, at monstrum gigni non necesse est, scilicet ad causam cuius gratia, & finem, quamquam per accidens necesse est; nam principium hinc sumatur oportet.]

Et infrà in generatione interdum patrem, interdum matrem docet dominari,quando pater dominatur, filios patri nasci similes; quando mater, matri.

[Sed cùm omne (inquit) quod mutatur, non in quodlibet,verùm in sibi oppositum transeat,ideo & quod in generatione non superatur transeat in oppositum necesse est pro ea facultate,qua non superauit, quod generat,mouétque. Quòd si quà est mas,non potuit,fœmina gignitur; sed,si quà est Coriscus, aut Socrates,non patri,sed matri simile gignitur,vt enim omnino patri mater opponitur, sic singulis generationibus singulæ generantes opponuntur, similique modo in sequentibus facultatibus agitur; semper enim in sequentem, & proximum maiorum potiùs transitur,tam in patre, quàm in matre; insunt autem motus alij actu,alij potentia; actu insunt motus eius qui generat, & vniuersalium, vt hominis, & animalis; potentia insunt motus fœminæ,& maiorum,tam in patre,quàm in matre. Mutatur igitur transiens in opposita;motus autem eorum,qui creant,soluuntur in propinquos. V.g. motus eius,qui generat si soluatur, primùm differentia minima in motum patris transibit, mox in

aui,

aui, atque deinceps adhunc modum in cæteros similes. In fœminis quoque transitus fit, motus enim concipientis in motũ soluitur matris, si non in eum, in auiæ, eodémque modo, in superiores, sed potissimùm, ita natura fert vt qua mas, & qua pater est simul, & superet, & superetur, patum enim discriminis est. Itaque, vt simul vtrumque eueniat nequaquam difficile est; Socrates enim vir talis quis est: quamobrem mares magna ex parte similes patri existunt, fœminæ matri; simul enim in vtrumque discedítur. Opponitur autem fœmina mari, mater patri, discessúsque in opposita fit; sed si motus, qui à mare est, superarit, qui verò à Socrate est, non superarit, aut hic superarit, non ille, ita eueniet, vt mares similes matri, fœminæ similes patri, generentur. Item, si motus soluantur, & quà mas est, seruetur, Socrates autem soluatur in patris, mas erit auo similis, aut alicui cæterorum superiorum maiorum, prout solutio tetenderit, sed si quà est mas superetur, fœmina erit similis potissimùm matri. Si autem, & hic soluatur motus, matri assimilabitur, matris, aut alicui, superiorum pari ratione: Idem modus partium quoque est, sæpe enim aliæ patri similes, aliæ matri, aliæ maiorum alicui similes, constituuntur; insunt enim, & partium motus, alij actu, alij potentia, vt sæpius diximus. Omnino subiicienda sunt, tria illa: vnum, quod modò dixi, motus inesse, alios potentia, alios actu; alterum, degenerare in oppositum, quod superatur; tertium, transire in motum proximum id, quod soluitur, & si minùs soluitur in propinquum; si magis, in remotiorem discedere; demúmque ita confundi, vt nemini suorum similes prodeát, sed commune tantùm relinquatur vt homo sit, cuius rei causa est, quod commune particularia consequitur omnia; homo enim vniuersale est, Socrates pater; & quæcumque est mater, particulare est; causa, vt motus soluantur, est, quòd omne agens patitur etiam à patiente; vt quod secat, hebetatur, ab eo quod secatur; quod calefacit, refrigeratur à calescente, denique quodcumque mouet, excepto primo, mutuò mouetur aliquo motu. V. g. quod pellit pellitur quodammodo, quod premit premitur; interdum autem ita fit, vt quod agit, magis patiatur, quàm agat, & refrigeretur quod calefacit, & calescat quod frigefacit, cùm autem nihil fecerit, aut minus quàm ipsum affectum est. Dixi de iis, cùm de ratione agendi, patiendíque docerem: videlicet quibus quod patitur, nec superatur, aut defectu facultatis eius, quod coquit & mouet, aut copia, frigiditatéque eius, quod concoquitur, & distinguitur; cùm enim partim superet, partim non superet, facit multiforme, quod constituitur, vt athletarum nonnullis per vsum cibi nimium accidit; cùm enim per copiam pastus natura nequeat superare, vt proportione augeat, formámque seruet eamdem, diuersæ efficiuntur partes, & adeò interdum, vt nihilo ferè similes primis euadant. Proximus huic est morbus, quẽ Satyriam appellamus; etenim in eo præ abundantia fluxionis, aut flatus crudi in partes faciei decumbentis, facies animalis diuersi, & Satyri apparet. Sed quam ob causam mares, & fœminæ generentur, & alij parentibus similes, fœminæ fœminis, mares maribus, alij è diuerso fœminæ patri, mares, matri, denique alij, maioribus suis similes, alij suorum nemini similes existant, idque tum corpore toto, tum partibus singulis, de iis, inquam, omnibus dictum iam est. Sententiæ autem aliorum, etiam naturæ interpretum, sunt de his rebus, scilicet, quamobrem similes parentibus generentur; afferunt illi duplicem modum rationis; nonnulli enim ita censent, vt ab vtrouis plus seminis venerit, ei similes magis, generentur æquè toti totum, & parti

K pars,

pars, quasi ex vnaquaque parte semen decidat, sed si pars de vtroque venerit, similis neutri procreatur. Quod si falsum est, nec omni ex parte decedit, constat, nec similitudinis, nec dissimilitudinis id causam esse, quòd referunt, tum etiam quemadmodum simul & fœmina sit, & patri similis, aut mas, & similis matri, non facilè explanare possunt; qui enim, vt Empedocles, aut Democritus, causam de mare, & fœmina reddút, impossibilia modo alio dicunt; sed qui plus, minúsve à mare, aut à fœmina secesserit, alterum marem, alterum fœminam gigni causantur, ij nequeunt explicare, quemadmodum fœmina patri similis, mas similis matri reddatur; simul enim plus de vtroque venire impossibile est. Adhæc, cur similes maioribus suis magna ex parte, remotísque generetur, cùm nihil seminis ab illis secesserit, nihil profectò isti, quod bene tueantur, habent: sed, qui reliquum similitudinis modum afferunt, ij tum cætera, tum verò hoc melius dicunt; sunt enim, qui semen genitale dicant, quamuis vnum, tamen veluti omnifariam quamdam esse multorum seminum mixtionem. Itaque vt si quis multa saporum genera, in eodem humore miscuerit, móxque inde sumat, posśitque sumere semper non tantumdem ex vnoquoque, sed modò huius, modò illius plus, aliàs etiam ex hoc sumat; ex illo nihil sumat: sic in semine genitali esse, cùm ex multis, ac variis mixtum sit; à quocumquè enim gignente accesserit plurimum, ei similem forma generari. Sed hæc ratio nec plana est, & passim fictitia est; vult hæc non actu, sed potentia inesse, quam omnifariam seminis mixtionem appellat, & quidem ita dici melius est; illo enim modo impossibile est, hoc possibile est. Verùm, qui ita causam reddunt; nullo modo afferre rationem de omnibus facilè poterunt, cur fœmina, cur mas gignatur; quamobrē sæpenumero fœmina patri similis, mas matri proueniat, atque etiam de maiorum similitudine. Adhæc qua de causa interdum homo quidem, sed nulli suorum similis generetur. Aliàs vsque adeò procedendo degeneret, vt demum ne homo quidem, sed animal tantùm aliquod existat, quæ monstra dicuntur.

Explicationem horum si aliquis desiderat, præstabo paraphrasim breuissimam; quoties plures causæ vnum quid efficiunt, illa, quæ actuosa magis est, assimilat sibi magis effectum, & quò fortior fuerit aliis, eò magis sibi similem effectum efficit: ad procreationem autem fœtus, mater, paterque conueniunt; Quicumque igitur maiori vi præditus fuerit, & ea ratione, qua alteri præstat, magis fœtum sibi similem efficiet, & eatenus reddet sibi similem, qua superat alterum. Contingit interdum, matrem efficacem magis esse, interdum patrem, ratione vel alimenti, vel laboris, vel temperamenti naturalis, vel morbi, & accidentarij temperamenti, patri igitur interdum, interdum matri magis similes filij procreantur: rursus contingit aliquando patrem vna in re, matrem in alia superare; aliquando igitur vna parte patrem, alia matrem filius referat necesse est; nam si pater superat, quà mas est, non quà Socrates, mater contrà superat, quà talis est, non quà mulier procreabitur mas, sed similis matri, non patri: si mater fortior fuerit quà mulier, & pater quà Socrates, gignetur mulier, sed similis patri; si impediatur pater ne possit sibi perfectè fœtum assimilare, assimilabit auo, vel aliis maioribus, quibus ipse genitus est: denique interdum causæ, quæ fœtum constituunt, ita & agunt, & patiuntur, vt earum vires omnino misceantur, sicut multi sapores vnico liquore misceri solent: & tunc nulla causarum valet sibi similem fœtum reddere, sed procreatur fœtus ab vtroque

parente

parente dissimillimus. Hæc Aristoteles eo loco.

De qua re iterum libro septimo de historia animalium, capite 6. [Gignuntur quoque læsi ex læsis, v. g. claudi ex claudis, cæci ex cæcis. Denique similes sæpenumero in re, quæ præter naturam comitetur, & signa habentes sibi cognata hæreditaria, vt verrucas, vt næuos, aut cicatrices, aut aliquid aliud generis eiusdem. Iam tale quid, vel tertia prole pòst regeneratum est, vt cùm quidam suo in brachio puncti notam haberet, filius non id retulit, sed nepos, ea corporis parte nigritiem quandam habens confusam, prodiit. Sed rarò hæc eueniunt. Integri autem è mancis ne gignantur, nulla res obstat, & sæpissime ita agitur. Similes etiam aliqui parentibus, aut auis, suísque maioribus generantur: aliqui similitudinis nihil referunt. Redditur etiam vel post plures eiusdem prosapiæ, vt in Sicilia eius, quæ adulterium cum Æthiope commiserat, filia non colorem patris Æthiopis retulit, sed qui natus ex hac est; is auum Æthiopem regenerauit. Fœminæ magna ex parte matri, mares patri proueniunt similes; sed fit etiam è diuerso, vt fœminæ patri, mares matri similes procreentur; particulatim etiam similes fiunt, vt alia corporis parte similes sint patri, alia matri; gemini, vel dissimiles inter se nati iam sunt, sed plurimi magna ex parte similes prodeunt; nam & quædam cùm septimo die à partu concubuisset, concepissétque, peperit similem superiori quasi geminum: naturæ etiam ratione aliæ sibi, aliæ suo marito similes generant, vt equa Pharsalia cognomine Iusta.]

Hæc Peripateticorum princeps, sed & eadem Stoicorum præco, & quasi Pica Lucretius, lib. 4. rerum naturalium:

Et commiscendo cum semine fortè virili
Fœmina, immulsit subita vi, corripuítque.
Tum similes matrum, materno semine fiunt,
Vt patribus patrio, sed quos vtriusque figura,
Esse vides iustim, miscentes vulta parentum,
Corpore de patrio, & materno sanguine crescunt.

Eadem Empedocles, cæteríque omnes Philosophi apud Plutarchum, libro quinto de placitis Philosophorum, cap. 11.

Eadem & Medici, & Medicorum pater Hippocrates lib. περὶ γονῆς, id est, de genitura; Galenus libro de fœtu, & Auicenna 21. Terrij.

Nec aliam causam præterire debeo fœtus in varias formas affigentem, imaginationem eorum, qui generationi dant operam; [Similitudinum quidem, ait Plinius libro 7. Historiæ naturalium capite 12. in mente reputatio est: & in qua credantur multa fortuita pollere, visus, auditus, memoria, honestæque imagines sub ipso conceptu cogitatio etiam vtriuslibet animo, subitò transuolans, effingere similitudinem, aut miscere existimatur; ideóque plures in homine, quàm in cæteris omnibus animantibus differentiæ; quoniam velocitas cogitationum, animíque celeritas, & ingenij varietas multiformes notas imprimit, cùm cæteris animantibus immutabiles sint animi, & similes omnibus, singulísque in suo cuique genere, cuius varietatis subiicit exempla quàm plurima.

Et Aristoteles sect. 10. problem. 12. quærenti cur proles cæterorum animantium magis quàm hominis sui parentis similem gerat naturam, respondet: [An quòd homo vago, varióque plurimùm animo in coitu est? prout

autem pater, matérve in conceptu affecti fuerunt, ita partus euariant; cætera verò animantia omnia, aut certè plurima rei tantùm ipsi intendunt.] Et Hippocrates, auctore Cœlio Rodiginò lib. 11. lectionum antiquarum cap. 15. [Cùm Æthiops, quæ pulcherrimum filium ediderat, suspecta esset adulterij; iussit spectari, quid artis Pictoriæ in eius cubiculo esset, repertísque egregiis signis, omni eam suspicione liberauit.] Marcus item Tullius libro primo Tusculanarum quæstionum ita scribit: [Similitudo magis apparet in bestiis, quarum animi sunt rationis expertes: sed in his quoque phantasmata suam vim habent.] Id quod Iacob etiam intellexit Genes. cap. 30. tollens enim virgas populeas virides, & amygdalinas, & ex platanis, ex parte decorticauit, detractísque corticibus in his, quæ spoliatæ fuerant, candor apparuit: illæ verò, quæ integræ fuerant, virides permanserunt, atque in hunc modum, vbi color effectus est varius, posuit vir magnus virgas in canalibus, vbi effundebatur aqua, vt cùm venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent varij coloris virgas, dum concuberent, factúmque est, vt in ipso calore coitus, oues intuerentur virgas & parerent maculata, & varia, & diuerso colore respersa. Neque verò, vt hæc argumentatio magis, ac magis in Genethliacam vanitatem exacuat, pigebit me, hîc adscribere Plinij verba, libro septimo naturalis historiæ, capite 12. qui varia huius rei exempla recenset. [In Lepidorum genere (inquit) tres intermisso ordine obducto membrana oculo genitos accepimus, similes quidem alios auo, & ex geminis quoque alterum patri, alterum matri, annóque post genitum maiori similitudine, vt genitum quosdam sibi similes semper parere, quosdam viro, quosdam nulli, quosdam fœminam patri, marem sibi. Indubitatum exemplum est Nicei nobilis Pictoris Byzantij, geniti, qui adulterio Æthiopis matre: nata nihil à cæteris colore differente, & ipse auum regenerauit Æthiopem. Similitudinum quidem in mente reputatio est, & in qua creduntur, multa fortuita pollere visus, auditus, memoria, honestæque imagines sub ipso conceptu, cogitatio etiam vtriuslibet animum subitò transuolans effingere similitudinem, aut miscere existimatur; ideóque plures in homine, quàm in cæteris omnibus animantibus differentiæ, quoniam velocitas cogitationum, animíque celeritas & ingenij varietas multiformes notas imprimit, cùm cæteris animantibus immobiles sunt animi, & similes omnibus singulísque in suo cuique genere Antiocho Regi Syriæ, è plebe nomine Artemon, in tantum similis fuit, vt Laodice coniux Regia, necato iam Antiocho, mimum per eum commendationis, Regníque successionis peregerit. Magno Pompeio Vibius quidam è plebe, & Publicius etiam seruitute liberatus, indiscreta propè specie fuère similes, illud os probum reddentes, ipsúmque honorem eximiæ frontis. Qualis causa patri quoque eius monogenis coci cognomen imposuit. Tum Strabonis à specie oculorum habenti vitium imitata, & in seruo Scipioni Serapionis, is erat suarij negotiatoris vile mancipium eiusdem familiæ Scipioni, post eum cognomē Salutio Mimus dedit; sicut Spinter secundarum, tertiarúmque Pamphilus collegio Lentuli, & Metelli coss. in quo perquam importunè fortuitum hoc quoque fuit duorum simul Consulum, in scena imagines cerni. E diuerso Lucius Plancus Orator histrioni, Rubrio cognomen imposuit; rursus Curioni patri Burbuleius; itémque Messalæ Censorio Monogenes perinde histriones, Suræ quidem proconsulis, etiam rictum in loquēdo, contractionémque linguæ, & sermonis tumultum non imaginem modò

Piscator

Piscator quidam in Sicilia reddit. Cassio Seuero celebri Oratori, armentarij Mirmidonis obiecta similitudo est. Toronius M. Antonio iam triumviro eximios formæ pueros, alterum in Asia genitum, alterum trans Alpes, vt geminos vendidit, tanta vnitas erat; postquam deinde sermone puerorum detecta fraude à furenre Antonio increpitus est, inter alia magnitudinem pretij conquerente, (nam ducentis mercatus erat sestertiis) respondit versutus ingenij Magno, ob id ipsum se tanti vendidisse, quoniam non esset mira similitudo in vllis, eodem vtero editis, diuersarum autem gentium natales tam concordi figura reperiri, supra omnem esse admirationem, adeóque tempestiuam admirationem intulit, vt ille proscriptor animus, modo & contumelia furens, non aliud in censu magis, & fortuna sua duceret.

Probent nunc Astrologi, omnes Philosophos in re hac allucinatos esse, omnes scriptores deceptos; se solum verum vidisse. Errassent autem, si in parentes filiorum similitudinem retulissent, quæ à stellis, stellarúmque configuratione est. Doceant, cur grauissimi viri nullam stellarum mentionem fecerint si existimarunt fœtus confirmationem, à constitutione cœli pendere. Dicant, cur sub quacumque constellatione formatur fœtus, si mas fortior est, si magis robustus, si præcipuas in generatione partes egit. Patri similis prodeat puer. si verò prædominatur mulier cur hæc, quæcumque effulgeant stellæ, cur reddat sibi partum similem? & quam obsecro vim hac in re exercent stellæ conceptui præsides? nullam planè. sed & illud quæso, si quod ius astra in fœtu habent cur patri potiùs, quàm vlli alteri virorum similem effingant filium? Saturnus quidem, & Sol, qui patribus præsunt, Socrati potius, quàm Platoni non fauent: Luna & Venus omnibus matribus adsunt. Vnde igitur similitudo cum hoc patre? cum hac matre, potiùs quàm cum aliis?

Rursus cum eodem temporis momento, sub iisdem stellis Gemini seminētur, cur vnus aliquando patri, alter matri similis prodeat, explicare oportet Astrologos. Præterea respondere eosdē oportet, cur omnes, quæ eodem tempore vtero concipiunt (concipiunt autem plurimæ) similes patri, vel matri, vel alteri maiorum liberos non fundant. Ad hæc, cur quædam semper sibi, quædam marito, quædam nulli maiorum, quædam mares sibi, fœminas viro similes edant. Item Niceius Nobilis Pictor, ex adulterio Æthiopis matri nihil à cæteris differente natus, auum Æthiopem cur regenerauit? Cur in Lepidorum genere tres intermisso ordine obducta mēbrana oculo geniti fuerint? Postremò, cur cognitio, quæ sub ipso conceptu parentum, animos commouet effingat, aut misceat similitudinem? Expediant Genethliaci hos nodos, si possunt; si non possunt audiant Marcum Tullium, de diuinatione libro 2. [Quis non videt (inquit) & formas, & mores, & plerosque status, ac motus effingere à parentibus liberos? quod non contingeret, si hoc non vis, & natura gignentium efficeret, sed temperatio Lunæ, cœlique moderatio.] abiectísque Astrolabiis, redeant aliquando ad se: redeant ad veritatis castra: redeant in gratiam cum Philosophis, cum Medicis, cum genere humano, quòd nimiùm diu sub stellarum iniquo dominatu ingemiscit.]

CAPVT SEPTIMVM.

De sexus diuersitate.

[PRIMARII sexus (inquit Ptolemæus libro primo de iudiciis c. de stellis) masculinis & fœmininis, duo sunt: masculinus, & fœmininus conferenda ex suprà dictis naturis humiditas ad fœmininum, quòd illa in hoc sexu abundet, reliquæ verò ad masculinum apponentur. Proinde conuenienter traditur Venus & Luna fœminini sexus: Sol verò, Saturnus, & Iupiter, & Mars, masculini.]

Et infrà: [Cæterùm ipsæ etiam stellæ masculinas, fœmininásque vires suscipere dicuntur, pro eo, atque erga tales se habuerint, masculescere quidem matutinas, & antecedentes; Vespertinas, & sequentes effœminari.] Ita sexuum diuersitatem distinguit Ptolemæus, tum eo loco, tum libro tertio, cap. sexto, quæ reliqui Astrologi tanquam oracula è cœlo delapsa impensè venerantur. At Philosophi & Medici haud paulò meliùs diuersitatem sexus deducunt ex parentum habitu, & constitutione, quorum, vt magna potestas, ita mira varietas.

[Si ab vtrisque parentibus (inquit Hippocrates libro περὶ γονῆς, id est, de genitura) semen fortius prodierit, partus erit masculus; si verò debile, fœmina nascetur.

Vtrum autem multitudine, ac copia præualuerit, iuxta illud ipsius partus nascetur; si enim multò plus fuerit debilis seminis, quàm fortioris, superatur forte, & debile, permistum in fœminam transit, si verò plus fuerit fortis seminis quàm debilis, superatur debile, & in marem transit, quemadmodum si quis ceram, & adipem misceat, & de adipe tamen plus coniiciat, eáque ad ignem liquefaciat, quamdiu quidem liquida fuerint, non apparet, vtrum tandem horum superet, vbi verò congelata fuerint, tunc iam conspicuum est, quòd adeps ceram copia superet. Sic habet etiam masculi & fœminæ genitura: quòd verò in fœmina, & in viro genitura fœminina sit, & masculina, ex factis manifestis coniectare licet; multæ enim mulieres iam fœminas pepererunt ex propriis viris, verùm ad alios viros transgressæ, masculos genuerunt; & viri illi ipsi, ad quos mulieres fœminas pepererunt, ad aliarum mulierum mixturam progressi masculos genuerunt. Atque hæc sanè ratio declarat, tum virum, tum fœminam, & fœmineam, & masculam genituram habere, nam apud quos viros fœminas pariebant, superabatur fortius, tamen à copia debilioris, & gignebantur mares.

Idem libro de natura pueri, quòd fœmina posteriùs conformatur, & coarticulatur, causa hæc est, quòd genitura fœminea debilior est ac humidior, quàm mascula; & iuxta hanc rationem necesse est, posteriùs conformari fœminam, quàm masculum, atque ea gratia etiam purgatio diuturnior est in fœmina, quàm in masculo.

At non semper iidem parentes eodem modo affecti sunt, ideóque non semper ex iisdem simile semen procedit, nec iidem semper mares aut fœminas generant, sed nunc marem, aliàs fœminam fundunt.

[Non

[Non semper (inquit Hippocrates libro de genitura, ab eodem viro genitura fortis, sed neque semper debilis, sed aliàs alia, atque sic etiam in muliere res habet, vt minimè mirandum sit, easdem fœminas, eosdémque viros sobolem masculam, & fœmininam producere.] Hippocratis doctrinam cumulatè explicauit Galenus libro decimoquarto de vsu partium, capite sexto, copioséque ostendit, tam in viro, quàm in fœmina fortiorem partem esse dexteram, calidiorémque non solùm, quòd secus à sinistra nutriatur, sed quòd plus ab hepate in illam caloris redundet; hepar enim cùm ad dexteram partem situm sit, partes quæ ad hepar propiùs accedunt necessariò calore maiori perfunduntur. Et quoniam masculus fœmina calidior est, fœtum, qui in dextera parte matris formatur, vel ex dextera patris latere decisus est marem esse oportet, contingere quidem potest, vt semen adeò forte sit, vt etiam in sinistra parte mas generetur, vel adeò debile, vt in dextera fœmina gignatur, sed cæteris paribus dextram partem contendit Galenus maribus, sinistram fœminis aptiorem esse formandis. Quare subdit: [Potest tamen accidere, vt interdum à caloris, qui semini inest, vi subacta, masculum pro fœmina fœtum fieri permittat, hoc certè est rarum magnóque eget excessu; vt plurimum autem masculus in dextera, fœmina in sinistra parte innenitur.]

Nec Aristoteles generationis diligens, & accuratus peruestigator, rem hanc silentio præteriuit, nam libro quarto de generatione animalium, capite primo. [His (inquit) ita subiectis apertius fortasse iam fuerit, qua de causa alterum mas, alterum fœmina fiat: cùm enim principium non superat, neque concoquere potest, propter caloris inopiam, neque ducit in suam formam, sed tantisper superatur, mutari in contrarium necesse est, contrarium autem maris fœmina est, & cùm facultatis suæ virtutis differentiam habeat, instrumentum quoque habet auersum, itaque in tale mutatur. Parte autem aliqua opportunè mutata, constitutio tota animalis multò discrepat forma. Licet hoc perspicere in spadonibus, qui vna parte truncati, tam à pristina forma discedunt, parúmque à fœmina specie distant, cuius rei causa est, quòd partes nonnullæ principia fiunt, principio autem mutato, multa ex iis, quæ sequuntur, mutari, & dimoueri necesse est.]

Adhuc capite secundo eiusdem libri: [Nouella & senescens ætas magis quàm florida fœminas generat, in altera enim calor nondum perfectus est, in altera deficit. humidiora etiam, & effœminatiora corpora fœminam potiùs gignunt, & semina humida magis, quàm spissa hoc idem faciunt; hæc enim omnia eueniunt caloris naturalis inopia, flatibus item Aquiloniis, magis quàm Austrinis mares gignuntur.]

Infrà: [Pastores aiunt interesse ad maris, ac fœminæ pecoris fœturam, non solùm, si ita accidit, vt initus Aquiloniis, Austrinísque flatibus fiat, sed etiam, si cùm pecus coit, spectat ad Aquilonem, aut Austrum. Ita minimo interdum momento, causa datur caliditatis, aut frigiditatis; hæc verò causam complent generationis.] [Ita sexuum discrimina ex imbecillitate, vel robore parentum, ex multiplici variáque viri, ac fœminæ temperatione, ex alimento quo fit genitura, deducunt viri doctissimi: sed, quid adhæc Genethliaci, negabunt debiles, qui sunt maritos fulgentibus masculinis stellis, posse ad vxores accedere suas? fumos vendunt. An dominantibus virilibus astris, fatebuntur gigni fœminam? ruit tota Genethliaca disciplina. An fœminas tunc concipere posse

inficia

inficiabuntur? quo id modo, si omnia ad conceptum necessaria parata, & expedita sint? quid? quando nocte eadem, eadémque noctis hora, addo etiam momento, matres plures concipiunt: pariunt autem mares aliæ, aliæ fœminas: obdormiúntne stellæ, & stertunt? Iterum perit omnis Astrologia, quæ è syderum dominatu sexuum diuersitatem deducit, agunt, vímque suam etiam tunc exerunt, eadem ergo stella fœminam, & marem generat, Ciziceni stateres, ex Cybele, & Leone, quid adhuc cœlo hæremus? An respondebunt non eodem loco dare procreationi operam plures parentes, pro locorum autem, vel minima diuersitate, etiam intra eamdem ciuitatem diuersos, immò & contrarios esse syderum aspectus. Sit ita: at si, vel minima commutatio loci contrarios facit astrorum aspectus, quæ ars, quæ disciplina, obseruauit, quid vnaquæque stellarum intra eadem mœnia in hac domo efficere soleat, quid in illa, immò quid in hac ædium parte, quid in illa, hæc vel illa stella valeat: Turdus sibi suum creauit malum.

Consulant Astrologi suas stellas, rogéntque qua se ratione valeant è tot angustiis expedire; sed frustra consulent: nulla enim tanta est syderum vis, quæ eos ex his laqueis educere possit. Nos verò tanquam mutos pisces nassas, & retia, vndique pertentantes relinquamus: & ad alia transeamus.

CAPVT OCTAVVM.

Fœtus ab alimento potiùs quàm à stellis pendet.

ADDERE poteram non pauca de sterilitate, quæ mihi suppeditāt Hippocrates libro de sterilibus, & sect. 5. Aphoris. 63. Aristoteles libro 7. de historia animalium, capite primo, & libro secundo de generatione animalium, cap. 5. & 6. In quos quando incidūnt prolificæ stellæ vim omnem amittunt; sed gratia breuitatis ad alimentum transgredior.

Matris sanguine ali fœtum in vtero quamdiu est, docet Hippocrates libro primo, de natura pueri, Aristot. libro septimo de historia animalium, capite secundo, Galenus libro septimo, de vsu partium, capite octauo. Multum autem interest quanto, qualíve sanguine pascatur. [Cùm vitium (inquit Galenus loco citato) aliquod fœtui ipsi acciderit eiusmodi, vt non amplius alimentum, quod satis sit, trahere queat; aut cùm in mulieris corpore delictum huiusmodi contigerit, vt non satis sanguinis suppeditare amplius possit, eo casu operum naturæ ordo confunditur; ac perturbatur, contrariis autem affectibus maximè comprehendantur necesse est: impleantur quidem lacte ante tempus cùm fœtus est imbecillis, gracilescant autem postea, cùm matres alimenti penuria laborent. Vnde Hippocrates dicebat: Mulieri in vtero habenti, si lac ex mammis fluxerit copiosum, fœtus redditur imbecillis, nempe quod superfluum est. Omne sursum ad mammas ascēdat, quod fœtus in venis reliquit, cùm ipse præ imbecillitate, quantum sibi ad moderatam nutritionem satis esset, trahere nequit. Quando verò rursus, inquit mulieri in vtero habenti, si mammæ graciles repente fiant oborti, & tunc fœtum quidem fortem esse putandum est, sed copiosum ei alimentum deesse, nam primum quidem ex venis matrici communibus,

munibus,ſanguinem trahit, atque interim mammæ gracileſcunt: Non ita autem multò pòſt fit abortus, cùm ſcilicet nutrimentum omnino defecit.] Hæc Galenus.

Nos vt à penuria alimenti ordiamur,cùm fœtus ex ſanguine,qui matri redundat,nutriatur:oportet fœtui deeſſe pabulum,quoties matri nihil redundat alimenti,ſed abſumit totum,eo, quòd ſiccioris ſit temperamenti;vt de auibus idem Galenus tradit ibidem, cap. 14. quam ob cauſam etiam pingues rarò fœcundas eſſe ſentit Ariſtoteles libro ſecundo,de generatione animalium, capite quinto.

Incidat itaque ſtellarum ferax concurſus in huiuſmodi mulierem: curabítne illas annon? ſi non feraces ſtellæ fœtui ſatis non ſunt, ſed inhiberi iuuaríque poſſunt aliis cauſis,immò, & caſibus,qui euenturi ne ſint, & quãdo euenturi, & quibus de cauſis,& quamdiù duraturi: cùm ignorari ſoleat: fruſtra Aſtrologi ſollicitant cœlum, vt de futuro fœtu reſponſa reddant. Si curabit, mutabítne repentè aridiorem mulierem in humidiorem? aut pinguem in gracilem? Quis vidit vnquam momentaneas haſce commutationes? An ſenſim potiùs & paulatim? At momentaneus eſt ſtellarum aſpectus: & quod vna conſtellatio inchoauit, alia ſuperueniente deſtruetur: ſuperuenire ſingulis momentis nouas, & contrarias ſtellarum formas Genethliacum axioma eſt.

Nec illud quærere omittam,an hæc matrum curatio,quam ſtellæ conceptui præſides ferunt,pertineat vllo pacto ad natales ſtellas, ſub quibus matres natæ ſunt: ſi nihil pertinet, plus obtinuimus quàm peteremus: habemus enim fruſtra à Genethliacis obſeruari natales ſtellas matrum: ſi pertinet quidquam. Primò pugnare ſtellas maternas cum ſtellis fœtus neceſſe eſt;& ad Genethliacæ artis deſtructionem decertare.

Deinde ſi qualis quæque futura ſit,aut quales procreatura liberos; ex ſuis, & parentum pendet ſyderibus: non ſatis erit ſtellas, quæ conceptui præſunt, inſpicere: matrum etiam natales ſtellas rimari te oportet, idque per auos, & atauos eundo ad primum vſque hominem, atq; adeò ad mundi exordium perueniendum.

Rurſus ſi mater abundè ſuppeditet alimentum fœtui, ſed ſanguis, quo infans in vtero alitur, ſit impurus, malignus, & incoctus: eligant quodcumque voluerint Aſtrologi; vel huiuſmodi ſanguinis improbitas manat à ſyderibus natalitiis matris,vel infantis etiam,vel ab aliis cauſis. Si aliunde quàm è cœlo, cur de fœtuum euentis canunt reſponſa de cœlo? Si non ſyderum vi, ſed aliis de cauſis, ſanguis quo puer nutritur, impurus eſt, omníſque fœtus ratio è nutrimento pendet, quod ex aſtris præſagire de fœtura poſſit, Aſtrologus habet nihil.

At ſi matris natalitia ſydera elaborant, nutrimentum fœtui matris, potiùs quàm fœtus illi ſpectandæ ſunt ſtellæ: qui de fœtu vult vaticinari. Quid matris dixi? Auiæ,proauiæ,atauiæ,tritauiæ,& omnium,quæ matrem anteceſſerunt.

Denique ſi fœtus Genitalia ſydera apparant alimentum, inuadunt alienam dictionem,ſanguinem enim matris elaborant,quæ ſub alio ſtellarum congreſſu genita,ſub aliis ſtellis,quàm fœtus degit, quantum erit diſſidij inter matris, & filij horoſcopos? quanta diſſenſio & pugna inter vtriuſque cœlum: quanta in prægnantis vtero perturbatio? aliis huc, aliis illuc ſanguinem auertentibus

astris, & tandem subeundum est illud incommodum, vt de fœtu fiat iudicium: conferenda esse matris & fœtuum sydera: & expendendum quæ quibus præstent.

CAPVT NONVM.

Quæ matri vtero gerenti accidunt, afficiunt & fœtum.

ACCIDVNT gestantibus vtero plerique casus, à quibus nec fœtus potest esse immunis. Scribunt Aristoteles libro 7. Historiæ animalium, cap. 4. Paulus Æginera libro primo rei Medicæ capite primo, Plinius libro primo historiæ natural. capite 6. aliique grauissimi viri, grauidis incessere dolores capitis, vertigines, fastidium, in cibis, appetitus absurdos, languores plurimos, oculorum molestias, & tenebras: ad bonum autem habitum & valetudinem: vitámque fœtus refert, primum hæc curare remediis, quæ præsertim perscribit Paulus Ægineta loco citato, & prudenter cauere ab iis quæ officiunt embryoni: [Adeóque (inquit Plinius loco posito superiùs) incessus, & quidquid dici potest in grauida refert, vt salsioribus cibis vsæ, carentem vngulis partum edant, & si respirauere, difficiliùs enitantur. Oscitatio quidem in enixu lethalis est; sicut sternuisse à coitu abortiuum.

Et capite septimo. [Plerumque (inquit) abortus causa fit odor à lucernarum extinctu.] Hippocrates sect. 5. Aphorismorum, Aphoris. 24. [Mulieri vterum gestanti, si aluus multùm fluxerit, periculum est, vt abortiat.]

Et Cornelius Celsus, libro secundo, capite septimo, [Mulieri grauidæ, sine modo, fusa aluus, elidere partum potest.]

Narrat Hippocrates, libro de natura pueri, abortum saltatricis cuiusdam ex septem saltibus: ideo libro de aëre, aquis, & locis, [Si (inquit) hyems australis fiat pluuiosa, & clemens: ver autem boreale, & siccum, & tempestuosum: primum quidem mulieres quæ vterum gestant, & partus ipsi, qui ad ver instant abortum facturas esse verisimile est: quæ verò etiam pepererint, impotentes, ac morbosos, pueros parere: ita vt, aut statim pereant, aut tenues, debiles, ac morbosi viuant.]

Rursus sectione quinta, Aphoris. 31. [Mulier vterum gerens, secta vena, abortit, & magis si maior fuerit fœtus.] Aphoris. 44. [Quæcumque præter naturam tenues existentes vterum gestant, abortiunt, priusquam crassescant.] Aphorismo 15. [Quæcumque vtero habentes à febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur sine manifesta occasione, difficulter pariunt, & periculosæ, aut abortum facientes, periclitantur.]

Denique Aristoteles lib. 7. Politicorum, cap. 16. [Sicut quæ gignuntur è terra (inquit) sic fœtus ex prægnante matre, bonam, malámque valetudinem contrahunt.] Et Hippocrates libro de genitura fœtus: præter suos (inquit) matris labores participat, qui locus optimum interpretem nactus est Federicum.] Bonauentura libro octauo de octomestri partu, cap. 17.

Atque hæc quidem incommoda fœtibus eueniunt à matribus: matres verò propter fœtum non minora subeunt vitæ discrimina. [Mulierem vterum

gerentem

gerentem (inquit Hippocrates sect. 5. Aphorismorum 30. ab aliquo acuto morbo corripi lethale est.] & Aphoris. 43. [Si mulieri prægnanti ignis sacer in vtero fiat, lethale est.] [Præterea euenit (inquit Aristoteles libro septimo, de historia animalium, cap. 4.) vt mulieres à conceptu corpus totum grauentur,& oculorum caligines, & dolores capitis moueantur; quæ aliis maturiùs, & ferè die decimo accidunt; aliis seriùs, prout magis, minúsve ex materia superuacua tentantur; nauseæ item, & vomitus plurimas capiunt, & præcipuè, quibus purgationes constiterint, necdum ad vbera transeant.]

Ita matres afficiunt suos fœtus, hísque morbis, & molestiis à fœtu afficiuntur matres, quæ omnia ex matrum tolerantia, ex Medicorum solertia, ex obstetricum sedulitate, ex adiacentis aëris temperatione, ex aliorum consilio,& imperio pendere nemo non videt. Quid igitur agunt concepti fœtus præsides stellæ? Artem fortasse, & diligentiam Medico, aut obstetrici inspergent, qua ab his morbis prægnantem eximant? trahent Medicum, aut obstetricem ad prægnantem? curabúntne, vt vocati adsint maturè, & cùm remediis opus est, dirigéntne earum manus, ne quid palpando vacillent? Facient, vt mater patienter ferat Medicorum opem, præstabunt,ne dominus præcipiat ancillam saltare,auertent prægnantium insanas cupiditates, lenibunt graues curas anicularum næniæ.

Agedum,vidéntne Astrologi ea,quę in matribus,ex matrum affectionibus, fœtibus contingunt in pueri, an in matris stellis? Si in pueri, indignè ferent natales stellæ matris, suum partum alienis vexari syderibus; si in matris, filij horoscopus vacat: arbitraberis matris, & filij syderalem configurationem similem esse,at filij,& matris dissimillimum est vitæ, mortísque genus. An existimabis matrem diuexari à filij stellis quoties sunt validiores; rursus filium sequi matris astra, quando firmiora sunt suis? At qua igitur imprudentia è stellis natalitiis matris,de eius vita,morte,matrimonio,& liberis diuinas? spectandi tibi erãt fœtus,priusquam aliquid pronunciares de matre. Addo,ante quàm de fœtu vaticineris,expendendum tibi, & qui ex eo filij prodituri: eorũ enim stellis aliquando est exagitanda; si verò in matris horoscopo qui fortior est, & vincet infantis stellas, Cernis quid fœtui euenturum, quid non euenturum sit, vnde nosti vtrius horoscopus matris an fœtus cessurus sit alteri. Si matris filiíque ais te stellas conferre, & earum vires expendere, fatendum tibi erit è stellis quæ conceptui præsident nihil posse de fœtu certo statui,nisi consulantur,filiorum, nepotum, & omnium futurorum seculorum stellæ, quod nullus Astrologorum solet, aut potest facere.

CAPVT DECIMVM.

Monstra non posse ad astra reuocari.

MONSTRORVM rationes, vt aliarum rerum omnium, è cœlo deducunt Mathematici. Ptolemæus lib. 3. de prædict. Astrolog. [In his (inquit) luminaria frequentiùs inueniuntur remota, vel ab ascendente depuncta,& quod ab infortuniis anguli continentur,cùm hoc igitur sic inuentum fuerit,conuenit, si hoc, illud fortè contigerit, quod in miseris,& infortu-

natis natiuitatibus multoties euenire dicitur. Et si natiuitates illæ monstruosarum figurarum non fuerint, vt præteritam coniunctionem, vel præuentionem obseruemus; quantus coniunctionis, vel præuentionis, necnon loci luminarium natiuitatis hora, dispositores planetas deprehendamus: quoniam si loca eorum in natiuitatibus, & locus Lunæ, vel ascendentis. Iterum omnia, scilicet, vel plura loca conuentionis, vel præuētionis non alligentur, erit natus formæ monstruosæ. Hæc autem, si sic fuerint, & cum hoc in quadrupedibus, vel feralibus signis, luminaria reperiamus, fuerintque infortunæ in angulis existentes, non erit natus ex hominibus, si qua verò fortunarum, cum luminaribus testimonium non habuerit, sed eis infortunæ testificatæ fuerint; natus non erit domesticus, eritque natura ipsius ex ferarum impedientium naturis. Quòd si Iuppiter, aut Venus luminaribus testificetur: erit natus ex animalibus domesticis, vt sunt canes, furones, & his similia; si Mercurius autem testificetur: natus erit ex animalibus, quibus opus habent homines, & vtuntur, vt ex Gallinis, Porcis, Bobus, Capris, & his similibus: At si luminaria mouentur in signis, quorum imagines sunt hominis, omniáque similiter fuerint: natum ex hominibus, vel ex iis, quæ cum hominibus conuersantur fore non dubitamus, nisi quod eum monstruosam formam habere dicemus.]

Item Cardanus, [Perspicuum est (inquit) quòd Sol, & cæteri planetæ, cùm sunt in Piscibus, decernant surditates, & mutitates: Pisces enim parum audiunt, & voce carent.]

Iulius etiam Firmicus lib. 7. cap. 6. [Luna (inquit) si in contortis, vel ferinis signis fuerit inuenta, hoc est, in Tauro, Cancro, Scorpione, Capricorno, vel Piscibus, nec dominus eius signi cum Luna sit partili societate coniunctus: & alia etiam maleuola stella ipsam, aut diametra, aut quadrata radiatione respiciat, aut cum ea sit pariter constituta; secunda verò maleuola stella in anaphora sit horoscopi, & dominum fortunæ respiciat, quadrupes de quadrupede nascetur: præsertim si dominus horoscopi, & dominus fortunæ in iis signis, in quibus diximus, fuerit inuentus. Si verò dominus fortunæ, aut dominus horoscopi in humano signo fuerit constitutus, & in sexto ab horoscopo loco, cæteris omnibus, sicut diximus, constitutis: nascetur ex homine portentum. Si maleuolę stellæ in cardinibus partiliter fuerint collocatę in cardinū anaphoris: Sol verò, & Luna in cardinibus positi, diametra se radiatione percutiant: beneuolæ autem stellæ, neque in cardinibus sint positæ, neque in anaphoris cardinum: sed sub radiis sint Solis absconsæ: aut quadrupes nascetur, aut monstrum. Si verò Mars, aut Sol, aut Luna, aut horoscopus, quadrata aut diametra radiatione respiciat, & fuerit natus quadrupes, sacrificiis publicis destinabitur. Si verò cæteris sic, vt diximus, ordinatis, Iupiter, & Venus extra ordinem positi, aut Solem, aut Lunam, aut horoscopum viderint; quadrupes quod natum fuerit aut coletur ab hominibus, aut templorum, & simulacrorum consecrationi destinabitur.]

Item capite octauo, [Sol (inquit) si in horoscopo fuerit inuentus, & Luna in medio cœli, maleuolæ verò ambæ ita sint diuisæ, vt vna Solem, altera Lunam, anaphoram teneat, & ab iis aliæ sint beneuolæ stellæ, cæcos efficiunt, aut luminibus viriatos. Sed si Luna cum Sole, synodica radiatione coniuncta fuerit: & sit in anaphoris, aut epicataphoris cardinum constituti, & Saturnus, & Mars in cardinibus sint partiliter collocati: oculis vitium cæcitatis infertur. Semper autem

autem generaliter, si in maleuolarum anaphora Sol sint, & Luna constituti, vitium oculis faciunt inferri.] Hæc Genethliaci de monstrorum causis.

Mihi verò hæ causæ promendæ sunt ex officinis Physicorum, & obiiciendæ iis, qui spectant & admirantur astra: præterea nihil. Et Aristoteles quidem lib.2.Phys.text.82. Monstra dicit esse peccatū illius, quod propter aliquid agit, quo frustratur, aliquo corrupto. Empedocles apud Galenum libro de historia philosophica docuit, oriri monstra, si plus iusto fuerit semen, sin minus, si diuulsum, si euanidum, si inordinato motu emissum.

Tria verò monstrorum genera sunt. Quædam enim à progenitoribus differunt specie. Mulier (auctore Plinio lib.7. naturalium historiarum, capite 3.) Elephantem enixa est; & inter initia Marsici belli serpentem peperit ancilla quædam; & Hippocentaurus in Thessalia natus dicitur. Quædam verò eamdem cum parentibus retinent speciem, sed non eadem membra, vel non eodem ordine.

Franciscus Valeriola libro quarto Obseruationum Medic.obseru. 2.narrat, Auenione à se visum puerum duplici corpore ab imo ventre ad pectus, vno capite, prægrandi, quatuor cruribus, totidem brachiis, septem in singulis pedibus digitis non satis distinctis, sex in manibus singulis. Et sanctus Augustinus lib.16.de ciuitate Dei, cap.8. [Ante annos (inquit) aliquot, nostra certè memoria, in Oriente natus est homo duplex superioribus membris, inferioribus simplex, duo erant capita, manus quatuor, venter vnus, pedes duo, & tandiu vixit, vt multos ad eum videndum fama traxerit.]

Quædam denique sunt ex duabus, vel pluribus speciebus composita, quæ refert Aristot.2. Phys.tex.83. bouigena, viriprora, vitigena, oleoprora. Marcus Varro, hæc monstra bigeneres vocauit. Apud Aristotelem Agnus capite bouis, vitulus capite pueri, puer capite ranæ inuenitur, lib.6.de historia, cap.23. Apud alios Cynocephali leguntur canis capitibus latratus edere, bestiis similis, magis quàm hominibus, de quibus Solinus, Diodorus Siculus, & alij.

Hæc sunt monstrorum genera: nunc causas inquiramus, quas quatuor numero faciunt Peripatetici lib.2. Physic. tex.82. vel 64. Themistius, Auerroës, Simplicius, S.Thomas, Augustinus, Nyphus, Ferrariensis, Dominicus Soto, Franciscus Cardinalis, Toletus, Benedictus Percrius lib.9. de principiis, cap.10. materiam qua formatur viuens, hæc enim si deficiat, si redundet, si commixta & confusa sit, monstri causa existit. Agens aut principale, aut instrumentale, aut vtrumque huiusmodi est vis formatiua fœtus: & accidentia illa quæ in Philosophorum scholis toties audiuimus in virtute substantiæ producere substantiam. Vterum & locum in quo formatur viuens, nam auctore Hippocrate libro de genitura sicut cucumer adhuc cucumerario cohærens recipit figuram vasis in quo alitur, & crescit, ita fœtus habet formam vteri in quo formatus fuit; tunicam denique qua fœtura obuoluitur: nam sicut ouum continetur cortice, ita genituram complectitur tunica quædam, quæ secundina vocatur, teste Hippocrate libro de genitura. Itaque auctore Aristotele libro quarto de generatione animaliū, capite quarto, ex ouis, habentibus duo vitella, si desit membrana quæ ea disterminet, nascitur pullus vel biceps vel quatuor pedibus, ita rupta secundina qua fœtura continetur monstrum aliquod fieri necesse est: Ita sine stellatum ope monstra procreari existimant Peripatetici, sed quid eorum Princeps & Magister Aristoteles? Proximum (inquit lib.4.de generatione

animalium capite quarto) ab iis quæ iam explicauimus, est vt causam de monstris reddamus: ad extremum enim cùm motus soluatur & materia non superetur, remanet quod maximè est vniuersale, id est, animal. Iam puerum ortum capite arietis aut bouis referunt, idémque in cæteris membrorum nominant animalis diuersi: vitulum capite pueri, ouem capite bouis natam asseuerant. quæ omnia accidunt quidem causis prædictis, sed nihil iis quæ nominant est quamuis similitudo quædã generetur. quod euenit etiam non in Monsttorum peruersis. Quamobrem sæpenumero per conuitium nonnulli deformes assimilantur, aut capræ ignem afflanti aut arieti peculco. Physiognomon quidam omnes ad duorum aut trium animalium formas redigebat: & dicẽdo plerumque persuadebat. Sed enim impossibile esse, vt tale monstrum gignatur, id est alterum in altero animal, tempora ipsa grauiditatis declarant quæ plurimum discrepant in homine & cane, in oue, & boue, nasci autem nullum, nisi suo tempore potest. Partim igitur hoc modo, dicuntur monstra, partim quòd forma prodeant multimembri, scilicet multis pedibus, aut multis capitibus, sed profectò rationes monstrorum, & oblæsorum animalium propinquæ, & similes inter se quodammodo sunt. Monstrum enim oblæsio quædam est. Democritus verò monstra fieri ea de causa scribit, quòd duo subeunt semina: alterum antè, alterum postea; quæ cùm in vtero confundãtur, euenit vt membra coalescant, atque dissideant. auibus verò quoniam coitus agitur crebrò, idcirco semper & oua, & colorem euariare autumat; sed si ita sit vt ex vno semine, eodémque coitu, plura generentur: quod patet: præstat non circüire, via omissa breui, & facili, iis enim tunc maximè id accidere necesse est, cùm semina non distinguuntur, sed simul subeunt, quòd si semini maris causa tribuenda est, hoc modo dicendum sit, sed enim ex toto potiùs, causam in materia, constituendísque conceptibus esse censendum est. Quamobrem, monstra huiusmodi rarò admodum fiunt in iis, quæ singulos pariunt, sed crebriùs, in iis quorum partus est numerosus: non modò quòd sæpe pariant, vt columbæ, verùm etiam quòd multos simul conceptus intra se continent, & temporibus omnibus coëunt. Hinc gemina pariunt etiã plura: cohærent enim conceptus, quoniam in propinquo alteri alter est, quomodo interdum fructus arborum complures: quòd si vitella distinguuntur, membrana, gemini pulli discreti, sine vlla superuacua parte generantur; sed si vitella continuãtur, nec vlla intericcta membrana disterminantur, pulli ex iis monstriferi prodeunt; corpore, & capite vno, cruribus quaternis, alij totidem, quoniam superiora ex albumine generantur, & priùs, vitellum enim cibo iis est, pars autem inferior postea instituitur, quámque cibus idem indiscretúsque suppeditatur. Iam serpens etiam biceps visus est. videlicet eadem de causa, nam id quoque genus oua parit, & multa numero, sed rariùs in eo monstri institutio euenit propter vteri formam, porrecta enim inuersum copia ouorum continetur pro vteri longitudine. Nec verò in genere apum, aut vesparum tale quid accidit, cellulis enim discretis partus earũ continentur; at in gallinis è contrario fit. Vnde apertum est, causam euentorum huiusmodi in materia esse putare oportere: vt enim in iis, quæ plura pariunt, magis: sic in iis quæ pauciora, minus id accidit. quocirca homini minus: singulare enim perfectúmque parit, nã & homini locis, quibus mulieres præfœcundæ sunt, magis id euenit, vt in terra Ægypto. Capris verò & ouib. magis: vt fœcundioribus accidit, atque etiam magis multifidis, multifera

tifera enim id genus animalia sunt. nec partũ perficiunt,vt canis; cæcos enim magna eorũ pars solet parere,quod quam ob causam accidat, & quam ob rem pariãt multos:postea explicabimus. Sed enim hæc propensiora sunt suapte natura ad monstrificã portionem,quando non similes sibi generant, sed imperfectos,nam & monstrum quid dissimile est,quamobrem iis quibus talis natura est,faciliùs casus hic obuenit,in iis enim potissimùm,& quę metachæra appellantur, consistunt. quæ aliquatenus labe monstrifica sunt affecta:nã deesse,aut superesse quidquam monstruosum est: monstruosum enim est res præter naturam, sed præter eam, quæ magna ex parte fit. nam præter eam, quæ semper, & necessariò est, nihil fit: verùm in rebus iis, quæ magna quidem ex parte ita fiunt, sed aliter etiam possunt fieri: euenit, quod præter naturam constat. nam & inter eas ipsas, quibus accidit quidem, prætet hunc ordinem, sed nunquam quolibet modo, minus monstrum esse videtur: quoniam quod præter naturam sit, idem etiam secundùm naturam quodammodo est, cùm naturam materiæ natura formæ non superat, quamobrem, nec ea monstri nomine appellantur, neque vbi fieri aliquid solet, vt in fructibus. Vitis enim quædam est, quam aliqui capneum vocant, quæ cùm vuam albam soleat ferre, si nigram tulit, monstrum id esse non putant: quoniam sæpissime id facere ea solet, causa est, quòd sua natura inter albam, & nigram est:itaque non longè discedit, nec præter naturam ferè: non enim, in aliam naturam transitur.

Has tradunt monstrorum causas Peripatetici & Peripateticorum Princeps Aristoteles.

Strato verò Lampsacenus apud Plutarchum libr. 5. de Placitis Philosophorum cap.8. in semine omnes monsttorum causas vidit, quas vidit & Empedocles inter Poëtas; summus Philosophus, inter philosophos princeps Poëta, apud Galenum, libro de historia philosophica, [Monstra (inquit) nascuntur si multum fuerit semen:si parum,si diuulsum,si euanidum,si inordinatum.]

Nec Philosophi modò, sed & Medici omnes has faciunt monstrorum causas: quorum sententias paucis sed lectissimis verbis complexus est. Franciscus Valeriola ille quem Gallia suspicit vniuersa libr. 4. Medicarum obseruationum obseruatione secunda, [Ludibria (inquit) hæc sunt ludentis naturæ, quæ vel ad materiæ copiam, aut defectum, aut ad situs in vtero, peruersionem, aut ad formatricis naturæ vitium, & impotentiam, aut ad locorum vitium, figuram, positionemque, aut ad impedimentum, quod in illis sit, referenda sunt.]

Atque hæc de monstrorum causis, sapientissimi viri Philosophi & Medici, quæ & naturæ ipsius certissimis confirmata iudiciis, & quotidianis comprobata experimentis, & eximia quadam veritatis luce conspicua cùm sint, nulli in dubiam, aut ambiguam fidem vocare licet. Fingant itaque sibi Astrologi quantam velint syderum benignitatem, si vterus distortus, si aliqua parte mancus, si durior, si mollior, si laxus; quid agent stellæ, vt fœtus aptè formetur? An materiam aliquam aliunde comportabunt, eique qualitatem, & figuram vteri induent; aliisque partibus longè recedere iussis, priori vtero nouam materiam affluent? Si minus sit seminis, quàm formando fœtum satis sit, vnde illud astra comportabunt? si redundet, quonam modo monstrum impedient?si disrupta secundina, qua ratione continebunt

tinebunt fœtum,ne diſſluat? perturbato aliquo quopiam caſu ſemine,quo pacto formabunt membra ſuo loco cohærentia?

Rurſus fingant monſtrifica aſtra, quæcumque volunt,ſi parum in vtero ſit materiæ, vnde illa effingent, plura capita, plures pedes,plura membra,quàm natura fœtus poſtulet?vtero,membranis,ſemine,ex naturæ præſcripto ritè diſpoſitis,quomodo aſtra fingent monſtrum?

Hæc expediant Genethliaci ſi poſſunt, quæ ſi ex aſtris deduci nõ poſſunt,vt verè nõ poſſunt,cedát ſydera proximis cauſis,fateamur,quod res eſt,nihil illis iuris eſſe in formandis monſtris, nihil in procreatione fœtus, ſed omnia ſibi vendicare materiam,vterum membranas, vim formatiuam, & cætera huius generis.

Illud prætera libenter quæſierim, ex Genethliacis,An redeant aliquando eædem ſtellarum configurationes, an non? Si redeunt,cur eadem non procreantur Monſtra?cur certis ſtatiſque temporibus eadem monſtra non redeunt quemadmodum redit æſtas,& hyems,poma,& fruges,auium nidificatio, procreatio pecudum? quæ omnia è ſyderum congreſſu Aſtrologorum ſententia pendent? ſi non redeunt,vnde norunt monſtrificam, vt ita loquar,vim ſtellarum? Præterea monſtra eſſe per accidens, & libro 2. Phyſicorum tex. 80.Idem Ariſtoteles,& ſapientum ſenatus decreuit, omnium mortalium ſuffragiis. At id,quod à conſtitutione cœli, & ordinatiſſimis cœlorum motibus proficiſcitur,non eſt per accidens,ſed per ſe intentum; pugnantia itaque hæc ſunt: eſſe monſtrum,& eſſe à cœlo effectore.

Deinde cùm multi ſimul procreantur, doceant cur nunquam plura: immò ne duo quidem monſtra ſimul gignantur;& ſi gignuntur: cur nunquam ſimilia planè gignantur?

Addo quo die monſtrum naſcitur,aut gignitur, naſci & procreari plures integros,& omnibus partibus abſolutos. cur ita? cur ſtellæ per id tempus præſides non omnes ad inuſitatam formam traducunt? Quid in hunc plus iuris habent,quàm in illos? Integri qui formantur à quo quæſo formantur: à ſtellis? At illæ eo tempore,eóque die in ſignis contortis ſunt,in quibus Aſtrologorum ſententia,vt vidimus,non poſſunt integros conformare: An à vi formatiua ſeminis,& proximis cauſis? fatendum erit, ſtellas nullam vim in conformatione fœtus exercere;quod ſi Aſtrologi admittant:& illud tandem admittendum erit, è ſtellarum configuratione nihil de fœtu decerni poſſe, aut cognoſci.

Quid illud, mediocris ne ſtuporis, ac tarditatis eſt,quod ait Cardanus,quãdo Planetæ ſunt in piſcibus,naſci filios mutos, quia piſces voce carent; aliæ credo ſtellæ fari poſſunt:quod ait Ptolemæus:ſi luminaria mouentur in ſignis, quorum imagines ſunt hominis:natum futurum menſtruoſum quidem,ſed ex hominibus,ſi in figuris brutorum:futurum ex brutis;itáne ſtellæ generant ſibi ſimile?

Ad extremum ſapientiſſimi viri, Ariſtoteles in primis, qui de monſtrorum cauſis diſertè & accuratè diſputarunt, cur nullam aſtrorum mẽtionem fecerũt? An ignorarunt ea,quę Pictoribus,Fabris,Architectis,Sutoribus perſpecta ſunt? nõ ita,ſed quod ad omnia naturæ arcana auditum ſibi fecit ſingulare Ariſtotelis ingenium Aſtrologica non attigit,non quod aſſequi non potuerit,ſed quod fictitia,nulláque ratione conſtare intellexit.

Denique, qui monſtra aiunt,è ſtellis proficiſci:omniáne, an aliqua aiunt eſſe à

se à stellis? non omnia: quia sub quocumque stellarum schemate coëant animantes, diuersorum generum, monstra prodire; per quotidiana experimenta didicimus. qua de causa, Deus Leuitici cap. 19. n. 19. præcipit, [Iumentum tuum non facies coïre cum alterius generis animantibus.] Si aliqua, quæ est causa, cur hæc potiùs cœlum auctorem habeant quàm alia?

CAPVT VNDECIMVM.

Ratio qua secundùm Astrologos fœtus stellis respondet.

NON prætcribo quæ Astrologi de fœtu docent, apud Conciliatorem differentia 49. fermè extrema. [Talem (inquit) Planetarum ordinem & modum in embryonis ducatu adinuenit: in vnoquoque mense dominantium. Posuit namque mense primo, super conceptionem Saturnum dominari: frigidum, & siccum, tunc enim semen aquosum est & fluxibile, & indiguit aliquo, quod ipsum sisteret, constringeret, & fixaret. Secundo quoque mēse super ipsum Iupiter dominatur, fortunans, calidus, & humidus, augmentatiuus est, namque virtutis crescentis origo. Tunc enim conceptus eget calido dilatante, ipsius materiam, & humiditate, ad extensionem dilatante. Reliquo mense, Mars accurrit, qui sua caliditate iam finientem embryonem calefacit, & desiccat. Mense autem quarto superuenit Sol, vt cœli, mundíque princeps, qui sua caliditate viuifica in tantum perficit embryonem, vt spiritus in ipsum gradiatur rationalis: Quinto verò mense, Venus ordine superoccurrit, frigiditate, & humiditate contemperās, quod calidum Martis & siccum, ac Solis, carnémque augmentat. Reliquo nimirum mense aduenit Mercurius humida exiccans, superfluo contemperantiam inducendo. Luna quoque septimo adiicitur mense, carnem & pinguidiorem sua humiditate infantem nutriens. (cùm ipsa virtutis naturalis sit origo) denique mense octauo reuertitur Saturnus.]

Quam vellem hæc conficta esse à Conciliatore in odium Mathematicorum, quàm vellem non legi apud Cardanum, apud Albumalar, apud Maternum, aliósque Astrologiæ Magistros; Ergo vbicumque sit Saturnus, siue in Oriente, siue in Occidente, siue in medio, siue in imo cœlo, in quacumque domo, in quocumque signo, & in quocumque gradu signi, quomodocumque sit, cum aliis astris constitutus. Primo mense fœtui præsidet: & quocumque tandem tēpore ille concipiatur. & vbi sunt Astrorum congressus: configurationes, anguli, aspectus, ascensus, descensus, domus, antiscia, ortus, occasus? In nihil reciderunt hæc omnia. O pudenda mendacia, & inter se pugnantia principia!

CAPVT DVODECIMVM.

Egregium Astrologorum figmentum.

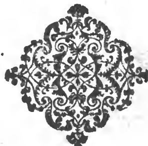
LIBEAT librum hunc de fœtu egregia fabella concludere. Explicare (inquit Iulius Firmicus libro secundo Meteororū c. 27.) debemus duodecim signa, quos partes humani corporis teneant, hoc enim, & ad apo-

telesinata, vehementissimè proficit, præsertim cùm locum valetudinis, vel vitij voluerimus inuenire, caput hominis in signo Arietis est, ceruix in Tauro, humeri in Geminis, cor in Cancro, pectus & stomachus in Leone, venter in Virgine, renes, & vertebræ in Libra, natura in Scorpione, fœmora in Sagittario, genua in Capricorno, tibiæ in Aquario, pedes in Piscibus, & sic per hæc signá, tota membra hominis diuiduntur.] Hæc ille.

Quis audiuit tantam fingendi licentiam? quid est fabula, si hæc est disciplina? cur non ponunt cor in Leone? cur ceruicem potiùs in Tauro, quàm in Piscibus collocant? cur cor in Cancro, pectus in Leone est? nonne pectore continetur etiam cor? obliti sunt hepatis præcipui membri in homine, cerebri, cui principatum tribuunt Medici. O licentiam iocularem? Hæc ludibria habent fidem apud homines?

Prouoco ad Ptolemæum Mathematicorum Principem: qui libro 1. cap. 8. ex Arietis stellis alias facit Iouias, alias Martias, alias Saturninas, alias alterius naturæ. [Stellæ in capite Arietis (inquit) effectus habent commistos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore sunt: idem possunt quod Mercurius, & non nihil quod Saturnus, quæ in posteriore pede Martiæ, quæ in cauda, Venereæ sunt.] Nego igitur harum stellarum vires esse miscendas, nego ad vnum membrum omnes posse trahi: pudeat egregios vates, tam fœdi vesanique erroris, non in Philosophiam, & in Medicinam solùm, sed multò turpiùs in Genethliacam, quam profitentur, peccant, & exigunt à nobis fidem: tenerent saltem Astrologica dogmata, & non offenderent ad prima Astrologiæ principia, loquerentur falsa, sed cohærenter, haberemus fortè illis fidem: nunc verò qui possumus pugnantia quæ sunt, vera existimare? Miseram Genethliacam? Nullus hostis plura aut magis lethalia tibi vulnera imposuit quàm amasij tui. hi te omnibus ludibrium fecerunt.

IN

IN ASTROLOGOS LIBER TERTIVS.

De natali, & partu.

PROOEMIVM.

A,quæ ad conceptum & fœtum ſpectabant,iam auſpice Deo, exegimus: ſatiſque videmur oſtẽdiſſe,quàm multis cauſis, ac modis lubricum,ac fallax fieri ſoleat, Aſtrologorum iudicium de fœtu : ſequitur iam alterum quod ferre ſolent de Partu,& nato puero, ex Natalitiis Aſtris, in quæ cuiuſque ortus incidit, & quidem facilius fuerit,ex materni vteri ergaſtulo eductum, & libero apertóque cœlo fruentem hùc illúcque pro voluntate, pro cupiditate, pro ambitione,pro ſtudio, pro timore, pro amore, pro iracundia,pro honeſtate,pro commodo, pro incommodo,liberè vagantem hominem à ſyderum dominatu eximere:quàm aluo incluſum & extrinſecis cauſarum factionibus impeditum:nihil,ex ſe,& per ſe agentem.

Sed priuſquam natalitias ſtellas exagitare ingrediar, non abs re fuerit paucis humanam libertatem aſſerere, quam etſi hac tempeſtate, metu nimirum publicæ poteſtatis,non audent Genethliaci aperto Marte oppugnare, occultis tamen cuniculis eam petere non dubitant.

CAPVT PRIMVM.

Liberum arbitrium ex omnium gentium consensu.

OMNIA quidem, quæ Astrologi è stellis denunciant, perstringunt, nec leuiter humanæ voluntatis libertatem, sed ea, quæ à natalitiis stellis euentura homini iam nato, in omni vita pronunciant: apertiùs syderali necessitati nostras mentes subiiciunt: Quamobrem huius secundi libri principio humanis voluntatibus eam inesse libertatem ostendendum est, vt quò, aut vnde voluerint, possint se, & conuertere, & auertere ita planè, vt nulla fati, aut necessitatis lege teneantur, ex quo efficietur nihil mortalibus à natalitiis astris, ab Astrologorum prædictionibus, magnopere timendum, sperandúmve esse.

Ne verò argutiis potiùs, se à nobis circumueniri, quàm veritate premi Astrologi existiment, omnium gentium, omnium seculorum, omnium disciplinarum consensu, contra eos agemus, humanis enim mentibus insitam libertatem, in vtramque partem agendi facultatem, omnes ætates, omnes nationes, omnes doctrinæ agnouerunt.

Agnouerunt primùm Theologi, quibus quotidie Spiritus sancti numen, Vatum oracula, Apostolorum literæ, Conciliorum decreta illam inculcant.

Agnouerunt Patres Græci, S. Irenæus libro 4. c. 71. 72. Clemens Alexandrinus, lib. Strom. pag. 65. Origenes lib. 2. cont. Celsum. pag. 780. lib. 3. de principiis, cap. 1. Eusebius Cæsariensis lib. 6. de præparatione Euangelij, cap. 5. S. Athanasius serm. de passione, & cruce Domini, S. Basilius serm. de libero arbitrio, & in oratione quòd Deus non sit auctor malorum, S. Gregorius Nazianzenus primo Apolog. fermè in initio, Greg. Nazianz. lib. 9. Philosophiæ, c. 3. S. Ioannes Chrysostomus homilia 60. in Matthæum, & serm. secundo de fato. S. Epiphanius hæresi 16. S. Cyrillus Episcopus Alexandrinus lib. 2. in Ioannem c. 54. lib. 9. c. 10. S. Ioannes Damascenus lib. 2. de fide, c. 26.

Agnouerunt Patres Latini. Tertullianus libro 2. aduersùs Marcionem, circa medium, S. Cyprianus libro primo epistolarum, & ad Cornelium Optatus Mileuitanus libro septimo in Parmenianum, S. Hilarius Ps. 2. S. Auileo Psal. 40. S. Hieronymus epistola ad Ctesiphontem extrema, & in cap. 26. Hierem. S. Augustinus lib. 5. de ciuitate Dei, cap. 10. lib. 12. cap. 6. lib. de prædestinat. Sanctorum, c. 8. lib. quæst. q. 29. li. de Gratia & libero arbitrio, toto, S. Leo serm. 16. de Passione, Prosper Aquitanus in responsione ad sextum responsionum Gallorum, S. Bernardus libro de Gratia & libero arbitrio.

Agnouerunt Philosophi, qui de moribus scripserunt, Aristoteles in primis libro 3. & 6. qui de consilio, de electione, de gnome, de synesi, copiosè disputans, totam vim, ac rationem virtutis & vitij in eligendi libera facultate collocauit.

Agnouerunt Physici, Philosophorum Princeps libro primo vel 3. de anima, tex. 57. [De anima sensitiua (inquit) imaginatio, sicut dictum est, & in aliis anima

animalibus inest,deliberatiua autem in rationalibus: vtrùm enim aget hoc,an hoc, iam rationis est opus, & necesse est vno mensurare, maius enim persequitur, quare patet vnum ex pluribus phantasmatibus facere, & causa hæc est, quòd opinionem non videtur habere, quoniam ea, quæ est syllogismo non habet: hæc autem illam. Quapropter deliberantium non habet appetitus, vincit autem aliquando,& mouet voluntatem,aliquãdo autem illa hunc:sicut sphæra appetitus, appetitum, cum incontinentia facta est, natura autem semper superior,principalior est,& mouet,adeò vt tribus lationibus iã moueatur.]

Agnouerunt Metaphysici. Quare Aristoteles lib.9.Metaphys.tex.10.[Quoniam(inquit)quod potest aliquid potest,& aliquando,& aliquo modo,& quæcumque alia necesse est adesse, in definitione, & quædam quidem ratione, possunt mouere: & potentiæ eorum cum ratione, quædam verò irrationabilia, & potentiæ irrationabiles, & illas quidem necesse est in animato esse,has verò in ambobus;huiusmodi quidem potentias necesse est,vt cùm quoad possent,actiuum,& passiuum approximent,hoc quidem faciat,illud verò patiatur:illas verò non est necesse. Hæ enim omnes,vna vnius factiua,illæ verò contrariorum. Quare simul ne faciat cõtraria,hoc verò impossibile est. Necesse est igitur,aliquid quiddã esse,quod dominetur.Duo autẽ siue appetitũ,siue electionẽ:quodcũque n. appetat,principaliter hoc faciet,cũ quoad possit approximet passiuũ.]

Agnouerunt Medici. Cur enim vel præscribit Hippocrates,tribus libris victus rationem,si non possumus nobis ipsis temperare? vel Galenus suadet paruæ pilæ exercitationem, si liberum non est, qua re se quisque velit exercere? vel Celsus sanxit canones de sanitate tuenda, si eius præcepta sequi penes nos nequaquam est? vel alij omnes morbo cuique medicinam parant, si necessitas nullum prudentiæ locum reliquit? Agnouerunt Iurisconsulti, qui, si malè rectéve viuendi facultas in nobis nõ esset, per summam iniuriam tantam legum pœnarúmque varietates constituissent,ad hominum libidinem reprimendam, & quidem longè aliter,quàm bruta soleant,aut homines mente capti coërceri.

Agnouerunt Principes, qui non animaduerterent in ciues, nisi integrum illis esset, perturbationibus, quibus incitantur quoties perperam agunt, imperare.

Agnouerunt Rhetores, quorum inanis omnis ad persuadendum apparatus esset,si inflexibilis necessitas aures animósque audientium occupasset.

Agnouerunt ipsi etiam Mathematici. Ptolemæus libro primo de iudiciis, cap.3. [Neque(inquit)in iis rebus quæ necessariò accidunt, ignoramus subitis & inopinatis aduersitatibus,animos percelli, & successibus extolli, sed præuisio futurorum animum componit,& moderatur:meditatione absentium,túmque præsentium, & præparat ad percipienda ventura, cum tranquillitate, & constantia.]

Post pauca quæcumque à prima causa, vel in vniuersum,vel sigillatim mouentur,hęc inuariabili modo procedere,cur illa insuperabilis sit,& omni contra nitente vi præstantior,quæ autem se aliter habeant, eorum quibus contrariæ affectiones contigerint, facilè esse conuersionem, quibus verò defuerint, illas primas causas sequi: hoc verò fit in scientia hominum, non illarum necessitate, & potentia.

Idem in centiloquio canone si potest qui sciens est,multos stellarum effectus auertere,quando naturam earum nouerit,& se ipsum p̃ræparare.

Iulius item Firmicus libro primo Matheseos, capite 3. [Inuocemus(inquit) suppliciter Deos, & religiosè promissa numinibus vota reddamus, vt confirmati animi nostri diuinitatem, ex aliqua parte stellarum violentis decretorum potestatibus resistamus; hoc debere nos facere vir diuinæ sapientiæ Socrates docuit. Nam cum quidam ei de moribus suis cupiditatibúsque dixisset, quos ille simili ratione collegerat. Tum, inquit, vt dicis, agnosco, confiteor, & cur prudentissimus latentia corporis vitia facili confessione detexit? Sed hæc inquit omnia à me prudentia, ac virtutum auctoritate superata sunt, & quidquid vitij corpus ex praua concretione habuerat animi sibi bene conscia, diuinitas temperauit.]

Rursus Albumazar iis qui Astrologiam inutilem esse obiiciunt, respondet, percommodam esse: [Nam qui conscius (inquit) est futurorum euentuum, poterit sibi præcauere mutando bonum, in quo futura est passio, poterit etiam aliquando totum à se malum repellere, & futuram infirmitatem, aut hostium inuersionem deuitare.]

Agnouerunt denique Gentes vniuersæ, populi, nationes, omnésque ætates, quæ quotidiano vsu & experimento vident, nos odisse, quod aliquādo amauimus; amare, quod maximè auersabamur, quod fugiebamus sequi, fugere quod sequebamur.

Huic constantissimæ veritati omnium populorum, omnium disciplinarum consensu firmatæ, quos Genethliaci inuexerunt, sydemum ductus, & dominatus aduersari nemo non videt. Iactant illi quidem, salua libertate se diuinare futura: sed suas prædictiones, tam firmas ac ratas esse volunt, quàm, quæ ineuitabili necessitate eueniunt. Si quid in Astrologicis denunciationibus deprehendatur falsum, id in Astrologum, non in Astrologiam referendum esse contendunt. Hinc Ptolemæus libro primo de iudiciis, capite primo: [Primum quidem intelligendum(inquit) multa errata eorum, qui parum accuratè in re magna, & multiplicis considerationis versentur, derogare fidem scientiæ, & facere, vt fortuita videantur etiam, quæ veritatem complectuntur. quod non rectè fit: nam hæc imbecillitas non est scientiæ, sed professorum.]

Nullam possunt Genethliaci suæ disciplinæ conciliare fidem, nisi irretita, ac vincta humana voluntate, & illi quidem nostrarum mentium libertatem in speciem acriter tuentur: re, & factis funditus euertunt, quantum enim suæ arti firmamenti ac certitudinis astruunt, tantum ex liberis voluntatibus detrahant necesse est: quæ si liberæ sunt, vt verè sunt, nō ex cœli præscripto, sed suo arbitratu viuere debent, nihil enim liberæ voluntati aduersatur, magis quàm alieno imperio, & ducatu hūc, & illūc circumferri, aut certis prædictionibus magis repugnat, quàm humanæ mentis inconstantia, & lubricus euentus.

Et quid agent prædictiones, post liberam voluntatem? voluet illa, ac reuoluet pedes, quò nunquam putatum est, recta procurret, deflectet in sinistrum latus, apparebit, in dextro latebit, in mæandris desiliet repentè in lucem, eludet omnes prætentiones, Astrologorúmque obseruationes.

Atque ne vllus reliquus fiat dubitandi locus, Astrologorum verbis solum retinere liberum arbitrium, re & factis negare, plerique omnes Astrologi veteres ex quibus initia vel incrementa sumpsit hæc ars, impudenter docuerunt nullam esse humanæ voluntatis libertatem, sed homines veluti muta pecora agi stellarum vi. Id Arabes, quorum adhuc libri leguntur, tradidêre: id Chaldæi,

dæi,quos Marcus Tullius lib.2.de diuinatione refellit: Id omnes Genethliaci, qui per Augustini, Basilij,Chrysostomi,Cyrilli,Theodoreti,Gregorij, tempora floruerunt, qui eo nomine potissimùm ab his Patribus confutantur, quòd humanæ mentis libertatem euerterent, negabant illi quidem infringere voluntatis libertatem, sed sapientissimi viri rectè intelligebant, non posse cum prædictionibus, & astrorum vi,quas astruebant,liberum arbitrium consistere.

CAPVT SECVNDVM.

Humanas mentes syderum potestati non rectè subiici.

HVMANÆ mentis liberam in vtramque partem agendi potestatem satis iam videmur commonstrasse omnium Gentium testificatione, nunc liberas voluntates à syderum dominatu vendicare aggredimur.

Ac primùm naturam omnibus, quibus inest, rationis, & ordinis causam esse,vt confessam iam rem,& manifestam pronunciat Arist.lib.8.Phys. t.15.li 3. cœli,tex.23.& 24.quin lib.2.de cœlo,tex.69.non aliā reperit rationē,cur supremo orbi astra multa,singula inferioribus infixa sint,nisi quia cùm natura æqualitatis, & ordinis auctor sit, vni conuersioni stellas multiplices,vni verò stellæ multiplices cōuersiones attribuit,vt ordine quodam paria faceret omnia. Iam verò quid à recto ordine cogitari potest abhorrentius, quàm incorporeas animarū naturas syderalibus, & corporatis necessitatibus subiicere? [Natura (inquit Aristoteles lib.3.de anima, text.57.) superior, semper principalior est, & mouet.] Et Ptolemæus libro primo de iudiciis, cap.3. [Semper (inquit) minor causa maiori succumbit.] In omni sanè causarum genere cernimus, regi, gubernarique à perfectioribus imperfecta, ab imperfectis perfectiora, nusquam præstat elementis cœlum: propterea ex necessitate ait Aristot.lib.1. Meteororum,cap.2. continuus quodammodo hic mundus inferior est, supernis lationibus,vt omnis ipsius virtus inde gubernetur: vnde enim motus principium omnibus inest, illam causam putandum primam.

Dignitate nos superamus animantes cæteras,idcirco & iis imperamus, iisque vtimur, omniúmque finis sumus: id quod docet Aristoteles lib.2. Physic. text. 24.

Quid in artibus? audiamus eumdem libro primo Ethicorum,capite primo. [Quæcumque artes huiusmodi sunt, sub vnam aliquam facultatem, & potentiam reducuntur: quemadmodum sub equestrem frænorum effectrix,aliæque omnes,quæ equestria instrumenta efficiūt,atque hæc, omnísque demum actio bellica,sub militarem, atque eodem modo sub aliis aliæ, atque in iis omnibus fines earum,quæ Architectonicæ habentur: magis quàm reliqui omnes, aliarum,quæ subiacent expetendi sunt:nam illos quoque horum causa sectamur.] Quò pertinet & illud ex procemio Metaphysices: [Quare,& eos, qui in vnaquaque re architecti sunt honorabiliores, & doctiores, ac eis, qui manibus operantur sapientiores putamus. quoniam causas earum,quæ fiunt sciunt: illi verò sicut & quædam inanimata faciunt quidem, sed nescientia faciunt ea, quæ faciunt: vt ignis comburit,sed inanimata natura quadam horum singula faciunt,

faciunt, manibus laborantes, propter consuetudinem, tanquam sapientiores sint, non prout actio sunt: sed prout rationem habent causásque cognoscunt.]

Quid in virtutibus? nonne idem lib.3. Ethicorum, cap.1. iustitiam, quam inter cęteras virtutes Hesperum & Luciferum facit, ita cum lege coniungit vt legitima omnia ex iustitia etiam affirmet esse, ideóque iustitiam virtutibus cæteris imperare vnà cum lege?

[Lex (inquit) præcipit, & id quod fortis viri opus est, vt non deserere ordines, non fugere, non abiicere arma. Et id quod est temperãtis, vt non committere adulterium, non contumeliosè se gerere, & id quod est mansueti, vt non verberare, non maledicere, simili modo quoque secundùm alias virtutes, & vitia, alia iubet, alia prohibet.] Rursus lib.6. capite octauo: cum prudentiam diuisisset in familiarem legum latricem, & ciuilem, cuius altera pars consulat, altera iudicat eam, quæ cæteris antecedit, nempe legum latricem, facit etiam aliis præsidere, instar Architectonicæ. Quid in scientiis & habitibus? in rerum contemplatione petitis, sapientia vt præstat, ita & præest reliquis, quam Aristoteles scribit libro primo Metaphysices, cap.2. principaliorem, quam ei subministrantem, potiùs sapientiam esse: non enim vt sapienti præcipiatur, sed vt ille præcipiat: nec vtile ab altero, sed vt ab eo minùs sapienti suadeatur docet.

Eodem pertinet illud li.6. Ethicorum, cap.7. vbi cum prudentiam virtutum Principem, & Aurigam fecisset, subdit ad finem capitis vltimi. [At verò prudentia, neque præsidet sapientiæ, neque melioris, quàm ipsa partis est, quemadmodum neque sanitati medicina, neque enim ipsa vtitur, sed vt fiat prouidet, quocirca illius causa præcipit, non autem illi. Simile præterea illud est, si quis ciuilem propterea, quòd de omnibus præcipit, quæ in ciuitate sunt, Diis præesse, ac dominari etiam diceret.] Exercitui mundum comparat lib.12. Metaphysices, text.52. [Quemadmodum (inquit) exercitus, etenim bene esse eius in ordine, & dux ipse est, ac magis ipse: non enim ipse propter ordinem, verùm ordo propter ipsum est: cuncta autem coordinata quodammodo sunt; verùm non similiter, & natantia, & volatilia, & plantæ, nec ita se habent, vt sit vllum alteri ad alterum, sed sunt ad quippiam; ad vnum namque coordinata sunt omnia: verùm quemadmodum in domo, liberis quidem minimè licet quodcumque facere, sed ea omnia, aut plurima, quæ ordinata sunt, mancipiis verò & bestiis parum, quoad commune conferat, sed vt plurimum, quodcumque contingit, tale namque principium cuiusque eorum natura est.]

His planum fit, cum rerum naturis ordinem inditum esse, vt præstantiora dominentur, ignobiliora deseruiant: propterea nihil peruersum, nihil præposterum, nihil à naturæ consilio magis alienum, fingi aut cogitari potest, quàm humanas mentes cœlestibus orbibus subiicere; hoc est, incorporales substantias corporatis, impartibiles, & simplices partibilibus, & concretis, rationis, & sapientiæ participes, ratione & sapientia carentibus; sentientes, mutis, ac surdis; motrices sui, & aliorum, iis quæ motoris indigent: virtutum, & beatæ vitæ capaces, expertibus virtutis, & beatitudinis famulari.

CAPVT

CAPVT TERTIVM.

Altera ratio ex fine.

LLVD etiam libenter quæsiuerim, cui nam bono sit, si nostris voluntatibus sydera moderentur: nam si nulli, frustra id esse oportet. Deus autem, & natura, quod frustra sit, faciunt nihil, auctore Aristotele libro primo cœli, tex. 32. lib. 2. text. 59. cui inquam id bono est? An syderibus? Egregiam verò laudem syderibus affigunt, si in ea reiiciunt causam tot vitiorum, quæ inter homines grassantur. Neque sanè aliunde morum innumeras prauitates, & corruptelas, quàm à rectissimis ordinatissimísque cœli conuersionibus proficisci decuit: scilicet à sempiternis, & à Deo constitutis orbibus manare debuerunt peruersæ, & immanes multorum naturæ, Neronis, Claudij, Heliogabali, & cæterorum eiusdem ordinis. An bono est humanis mentibus? At per huiusmodi astrorum dominatum omni solertiæ, sapientiæ, virtutis laude spoliantur; nullus erit in pretio labor, cessabit in edomandis animi perturbationibus studium, languescet omnis ad virtutem conatus; quin etiam, si qui modò rectam rationem colunt, abiicient eam curam, nec aduersùs syderum vim, niti audebunt, fracti multis difficultatibus, quas obiicit virtus; abiecerint mortales omne recti, honestíque studiũ; & orbis terrarum, qui ex fabuloso illo chaos emerserat, in verum iam chaos, id est, in summam rerum omnium perturbationem prouoluetur.

An denique id rerum vniuersitati conducibile est, vt quid in ea præclarum & illustre fuerit, si tot mundi partium apparatus omnis, ac splendor eò solùm spectet, vt omnia astris obtemperent? Certè cùm duo quædam bona in deliberationem, atque optionẽ veniunt, amplectitur, & perficit natura id quod melius est; quod vidit & Aristoteles libro primo de Generatione animalium, capite quarto. Si mundum igitur omnem in vnum aliquid referri oportuit, optimum id ac præstantissimum fuisse necesse est. Vtrùm autem præstantius quid sit, humana mens, intelligendi sapiendíque potens, an cœlum nullo sensu, solertiáque præditum, qui non videt, videre quid possit, haud video. Aristoteles qualis auctor lib. 12. Metaphysices, tex. 51. de primo entium loquens. [Si non intelligit (inquit) non erit optima substantia; si quidem eò quòd intelligit, ei honorabilitas inest.] & lib. 1. de Anima, text. 82. [Dubitabit autem vtique aliquis, & quid est, vnum faciens ipsa: materiæ enim similia sunt elementa, principalissimum enim est illud, quod continet quodcumque est: anima autem aliquid esse melius, & præstantius impossibile est: impossibilius autem adhuc intellectu: rationabilissimum enim esse hunc, antiquissimum, & dominum secundùm naturam.] Non erit igitur nostra mens, propter cœlum, sed cœlum in nostrum vsum, & commodum: semper enim habet rationem optimi, id cuius gratia aliud est, ait Arist. lib. 2. Physic. tex. 23. lib. 5. Metaph. tex. 3. Intellectu autem nihil melius, aut præstãtius; vt idẽ testatur lib. 1. de Anima, t. 82. & lib. 12. Metaph. t. 39.

Nónne ad Sapientiam nos, pietatémque nati sumus? At Sapienti auctore Aristotele, libro 10. Ethicorum, capite 7. & 8. famulantur omnia, tanquam alteri Deo. Propter quod idem Aristoteles libro primo Metaphys. cap. 2. iure indignatur Simonidi, quòd sapientiam nõ humanã, sed diuinam possessionem

ita fecerat, vt ab ea deterreret homines. [Si quid (inquit) Poëtæ dicunt secundùm Prouerbium, multa mentiuntur, nec aliam quam huiusmodi decet honorabiliorem putare: quæ enim diuinissima, eadem etiam honorabilissima est:] & lib. 12. text. 39. [Illud magis (inquit) quàm illud est diuinum, quod intellectum videtur habere, & speculatio optimum, & maximè delectabile est. Si igitur ita bene se habet Deus semper, vt nos aliquando, admirabile est, quod si magis adhuc, admirabilius est.]

Item lib. 10. Ethicorum, cap. 7. de sapientis fœlicitate disputans, [Talis (inquit) vita præstantior esset, quàm homini conueniat, non enim quatenus homo est, ita viuet, sed quatenus diuinum quid, in ipso inest: quantò autem id præstat composito, tantò quoque eius operatio ab operatione distat, quæ ex virtute alia existit. Si igitur intellectus diuinum quid est, si ad hominem respiciamus, sic quæ ex intellectu traducitur, si humanæ vitæ comparetur, diuina etiam ipsa est: neque verò oportet quemadmodum nonnulli monent, vnumquemque cùm sit homo, humana, & cùm sit mortalis, cogitare mortalia; sed quatenus licet immortalem se reddere, omniáque efficere, vt ex præstantissimo omnium, quæ in ipso est, vitam traducat; Nam licet id mole sit parum: vi tamen & pretio omnia longo interuallo antecellit.] cap. 8. [Dei (inquit) operatio cum beatitudine excellat, contemplatiua erit, & ex humanis ea erit fœlicissima, quæ huic maximè est cognata: argumento illud est, quòd cætera animalia, quæ tali operatione penitus carent, expertia fœlicitatis quoque sunt. Diis enim beata sola vita est, hominibus autem eatenus, quatenus similitudo quædam eiusmodi operationis, in ipsis inest.] Et infrà: [At qui ex intellectu operatur, húncque extollit, atque optimè afficit, is esse Deo charissimus videtur: nam si aliquam humanarum rerum curam Dij habent, sicut videtur, consentaneum est ipsos re illa, quæ optima est; atque ipsis maximè cognata, delectari, qui est intellectus, eósque qui eam maximè amant, & honorant, remunerari: vtpote, qui eorum, quæ ipsis sunt amica, curam habeant, rectéque & honestè agant; hæc autem omnia sapienti maximè inesse obscurum non est; igitur est Deo charissimus.] I nunc, & homines sapientiæ compotes cœlo sensu carenti subde tota reclamante natura.

CAPVT QVARTVM.

Tertia ratio ex dominatu mentis in corpus.

ACCEDIT his, quæ superiori capite disputata sunt, quòd etiam si deceret maximè fieri: tamen non posset, vt humana mens syderum ductu, ac vi agatur, in ea, quæ appetit, aut molitur, non enim sydera mentem afficiunt, per se, sed per corporis inmutationes, vt tradit Ptolemæus libro primo de iudiciis, capite primo, & secundo: Metienda igitur, atque existimanda est syderum potestas, ex statu corporis nostri: tantùm itaque illa valere possunt ad incitandam mentem, quantùm impressione corporali, cuius nostrum corpus sit capax, humana mens præcelli potest, aut perfici.

Experimur autem, ita se corpus ad animum habere, vt primò quædam animus, aut facere non possit, aut non nisi mutilè & præposterè flaccessente corpore:

pore: deinde, vt animus impulsus quosdam imprudens, ac nolens patiatur ex insolentia corporis & sensus, subditur enim illi politico, non positiuo vel despotico iure; Aristot.lib.1.Politicorum,cap.3.

Nunquam porrò ea est horum impulsuum vis, vt ei nostra mens, sit modò sui compos, nequeat obsistere. Huic rei fidem faciunt tum vsus propè quotidianus, tum naturalis, ac subitus angor conscientiæ in animo se ipsum incusante, quod cesserit cupiditati, quod libidini non restiterit, clarissimum sanè naturæ testimonium, quod potuisset non cedere,tum voluntatis natura, quæ id solùm appetit, quod ei bonum videatur, & quia minus bonum, si cum maiori conferatur. Ratione mali suscipi potest quoduis bonum: potest habere studio melioris si velit: & quoniam quodcumque bonum sit, ad quod corporalis appetitus impellat, corporale esse necesse est: quo longè præstantius est incorporale, consequens sit quodcumque bonum motus corporalis menti obtendat respui ab ea posse, boni præstantioris amore, quod obiicit, rectáque ratio neque vlla syderum vi, inhiberi potest, ne abiiciat, si quidem stellæ nullam exercent, non nisi in corpus, bonum autem rationis, & honestum in sola ratione residet, & astra sanè, vel organum phantasiæ ita deprauarunt, vt ad liberum vsum rationis ineptum planè sit: & tunc non vitio, sed morbo tribuendum est quidquid homo efficiat: vel non tanta est organi perturbatio, quin menstruo munere fungatur: & tunc nisi animus aliò sponte cogitationem intendat: fieri non potest, quin animaduertat, quale sit id ad quod incitatur à sensu: quantò sint illo meliora, quæ recta ratio obiicit, cùm enim apto vtatur organo, nec sit impedita: résque ex iis sit quæ cadunt in humanam mentem; cur cæcutiat media luce, nihil omnino est causæ, offundere sæpe tenebras solet sensus, per quas animus nequit rationes omnes dispicere, sed per suam ignauiam passus est sibi eas offundi: quas discutere poterat, & sponte, ac libens in eas se coniecit angustias: vt quid agat clarè non videat, ideóque eius impotentiæ crimē in ipsum iure recidit: quod eam caliginem, cùm adhuc sui iuris esset, & discutere posset, noluit. Id quod Aristoteles lib.3.Ethicorum,cap.5. declarat his verbis. Quod si quis dixerit, omnes id appetunt quod bonum esse ipsis videtur, visionis autem dominium habet nemo: sed talis vnicuique finis apparet, qualis quisque est: verum si vnusquisque habituum sibi quodammodo in causa est, visionis quoque quodammodo erit: sic iudicij caligantis errores in nostra posuit potestate Aristoteles.

Quod fit ex prauo habitu, contingere etiam potest ex affectus vehementia: ratio tamen initio perturbationis, saltem & agnoscere, & reprimere potuisset grassantem libidinem: declarat id Aristoteles exemplo incontinentis libro septimo Ethicorum, cap.3. Nostráque culpa fieri quidquid ex huiusmodi errore fit, docet idem libro tertio de anima, text.46. Amplius & præcipiente intellectu, & dicente ratiocinatione, fugere aliquid, aut prosequi: non mouetur, sed secundùm concupiscentiam agit, vt incontinens: & omnino videmus quòd qui medendi artem habet, non medetur tanquam aliud quidpiam principatum obtineat agendi per scientiam, sed non scientia. At verò, neque appetitus huiusmodi dominus est: continentes enim, appetentes, & concupiscentes, non operantur ea, quorum appetitum habent, sed sequuntur intellectum. Constat itaque priusquam libidine mens absorbeatur, penes eam esse iudicium quodammodo illecebrarum, & altioris boni cuiusdam appetitum, quod sensui op-

ponere potest,ac debet: quod nisi faciat ipsam sibi causam esse ruinarum.

Si ergo in eo posita est omnis stellarum facultas, vt corpus titillent, ac moueant, nullam autem commotionem possunt inferre menti, quæ præstare se potest superiorem omnibus corporis commotionibus, in quibus incitandis, valent stellæ, si tamẽ valent quidquam: vnde Astrologus noster vaticinari possit, suspensa adhuc mente, ac paribus in vtramque partem momentis librata, nihil habet ex astris. Sapientes certè viri, S. Thom. 1. p. quæst. 14. art. 13. Scotus in quodlibeto 39. quæst. 1. Durandus, & alij, ne Deum quidem ex causa libera, & ad vtrumque æquè parata agnoscere posse contendunt: quid futurũ, vel non futurum sit, & probabilis omnis prædictio, quæ non temere, non fortuitò feratur, vt plurimum saltem sortiatur effectum oportet, at agentibus stellis integrum est voluntati sequi, vel respicere earum ductum: euentúsque est ad vtrumlibet, ac liber, ac denunciamus adhuc amicitias, connubia, peregrinationes, magisterium, mercaturam, opificium, militiam, religionem, aliáque innumera, quæ scribit Ptolemæus libro quarto de iudiciis, capite 3.

Non pigebit me iterum inuictam mentis nostræ potestatem confirmare, aduersùs corporis impulsum in quod cœlum agit, quod agit. In confesso namque est iure animum corpori, appetitui rationem præesse, cui rei non solùm fidem facit Aristoteles, & in Ethicis passim, & libro primo Politicorum, cap. 3. lib. 1. de Anima, textu 82. lib. 3. textu 46. sed & naturalis ratio: nam [quod mente potest prospicere, natura imperat] ait Aristoteles libro 1. Politicorum, capite primo, quod autem non potest hoc facere, patet natura, & seruit: & cap. tertio. [Imperare (inquit) & parere non solùm necessariorum sunt, sed etiam vtilium: ac statim ex generatione quædam distincta sunt, alia quidem ad imperandum, alia verò ad parendum, & species multæ, & imperantium, & parentium sunt, & semper melius imperium meliorum parentium est, ceu hominis, quàm bestiæ; nam, quod à melioribus proficiscitur, melius est opus.] Et post pauca: [Animus quidem in corpus dominicum habet imperium, mens verò in appetitum ciuile, ac regium.] In quibus clarum est, secundùm naturam, & vtilitatem imperari ab animo corpori, & ab ea parte, quæ habet rationem ei parti, quæ subiacet perturbationi; æqualitatem verò ac vicissitudinẽ omnibus nocere. Quin etiam ex eadem causa deducit ibidem Aristoteles, quosdam natura seruos esse, quòd imbecillæ mentis sunt; quosdam dominos, quòd ratione præcellant, & illorum intersit subesse prudentioribus. Neque vllus obiiciat, sæpe appetitũ imperare rationi, quia vt idem docet Aristoteles, oportet considerare naturam, non in corruptis, sed in integris; Quocirca eum hominem, qui & animo, & corpore optimè dispositus sit, inspiciendum, in quo certè id manifestum est: nam prauorum quidem, aut prauè dispositorum sæpe inuenietur corpus imperare animo, sed ex eo, quòd peruersè, & præter naturam se habeat.

Ex quibus perspicuum est, mentiũ esse corporibus imperare, animorúmque in corpora naturale ius esse, neque hoc quale quale ius esse, sed tale, quod illa, & exerceat passim, & pro arbitratu vtatur. qualis enim ordo naturæ esset, dominari mentem debere, sed non posse sensum sibi subiicere, etiam si maximè conetur? Nónne illud in naturam caderet, quod est apud Aristotelem libro primo cœli, textu 72. [Frustra calceamentum dicimus, cuius non est calceatio.] Quid iratet, & illud, quod idem Philosophus libro 2. cœli, textu 50. probat, si vis motrix inesset astris, & organa motus defutura non fuisse. [Irrationabile est

est(inquit) nullum organum ipsis præbuisse naturam ad motum,nihil enim,vt contingit,facit naturam,neque curam quidem animalium habuisse,quæ autem tam pretiosa sunt,despexisse:sed videtur tanquam ex industria abstulisse omnia,per quæ cótingebat progredi per se ipsa,& quam plurimum se mouisse ab iis,quæ organa ad motum habent.] Quadraret,& illud, quo plantis sensum, & motum deesse,idem libro 3.de anima,tex.44.& 45.ostendit, quia carent instrumentis sensus, & motus:natura autem,sicut nihil facit frustra,ita nec deficit in necessariis.

Atque hinc liquet,si naturale est imperium mentis in corpus,& sensum,quę rationem semper spectat, coërcérque corporales commotiones : nihil Mathematicos habere certi ac constituti,immò nec verisimilis,aut probabilis.ex stellis & astrolabiis , quæ si quam nactæ sunt vim , eam omnes in solum corpus exercent,cui mens præsidet, ac moderatur pro consilio, & arbitratu suo.

CAPVT QVINTVM.

Postrema ratio ex Dei prouidentia.

ACCEDAT postremò diuinæ mentis prouidentia, quam quia mundi totiúsque ordinis causam dixerat Anaxagoras,sobrium illum appellat Aristoteles , primo Met.summ.2.c.2. comparatum ad antiquiores vana dicentes.

Prædicat mirificè Dei admirabilem sapientiam in dispositione vniuersi, idē Auctor lib. 12. tex.52.[Quemadmodum exercitus bene esse in ordine , & dum ipse est,ac magis ipse:non enim ipse propter ordinem, verùm ordo propter ipsum est:cuncta autem ab eo ordinata quodammodo sunt. Verum non similia, & natantia,& volatilia, & plantæ,nec ita se habent,vt sit vnum alteri ad alterum,sed sunt ad quidpiam, ad vnum namque ordinata sunt omnia. Verùm, quemadmodum in domo liberis quidem minimè licet quodcumque facere, sed ea omnia,aut plurima,quæ ordinata sunt : mancipiis verò & bestiis parum quoad commune conferat,sed,vt plurimum quodcumque contingit:tale namque principium cuiusquam earum natura est.]& tex.51.cùm accuratè, ac subtiliter peruestigasset rationem,ac principium totius ordinis quo mundus omnis continetur,subiicit ad finem libri : [Entia nolunt malè gubernari,non est bonum pluralitas principatuum,vnus ergo Princeps,atque huius quidem sapientissimi Principis gubernationem,ei enim quod optimum est conuenit sapientis nomen,vt idem auctor est libro primo Metaphysices capite 2.&l.6.Ethicorum cap. 7. Si quam optimam, & numeris omnibus absolutam esse oportet, quis putet ab illo vitam hominum in syderum potestate collocatam ? vnus est omnium finis vltimus; cuius vnusquisque capax, & appetens est,vt probat Aristoteles libro primo Ethicorum capite 1.& 2.& illum quidem actionibus nostris omnibus præpositum esse oportuit, vt idem docet , eodem libro., capite nono,in has porrò actiones, quibus ad fœlicitatem peruenitur,si vllū ius astra haberent,multa incommoda pateremur.Primò rem optimam Deus & diuinissimam stellis sensu carentibus commisisset. An non melius est hominem spó-

te sua fœlicem, infœlicémque fieri quàm cæco stellarum impulsu?

Præterea, multi quibus nascentibus parum benignæ stellæ affulserunt, quanto bono innocentes, & inuiti fraudarentur? Denique quid ab ordinis ratione magis aberrat, aut à Dei prouidentia magis est alienum, quàm stellas facere auctores bonarum malarúmque actionum, quæ nec malæ malos, nec bonæ bonos internoscunt?

Mitto iam, quod ad Astronomicæ vanitatis cumulum nō parum facit, morbos, pestilentias, bonorum iacturam, monstruosos partus filiorum, interitus parentum, mortem, exilia, carceres, inopinatos obitus, non rarò Dei optimi maximi ira solitos immitti: id quod non modò diuinis literis traditum est, sed & Gentilium historiis. Nā propterea Capitolinus in Maximo & Balbino, Liuius libro 4. & 7. ab Vrbe condita, Valerius Maximus libro 2. titulo de institutis antiquorum, perhibent institutas fuisse expiationes, & sacrificia, quibus placato Numine auertantur morbi, quod Poetæ quoque scribunt, Homerus Iliadum lib. primo, Hesiodus de opere & diebus, denique Virgilius noster Æneidos libro duodecimo, si quando lethum horrificum, morbósque Regum Rex molitur. Num ergo expectare debet Deus Astrologorum horoscopos, quando hæc molitur? An præter ordinem agitare cœlum? an nullam oportuit esse stellarum vim, cui singulis diebus Deus vel cogeretur, si quæ esset suam gubernationē attemperare, nec pro suo arbitratu, sed pro syderum influxu, & exigentia: rebus humanis consulere, aut cum singulis ludificare, in Astrorum contemptum, & ludibrium Astrologorum?

CAPVT SEXTVM.

Astrologos ignorare stellas quæ conceptui præsunt.

SATIS ex libero arbitrio, ex Dei prouidentia & gubernatione videmur labefactasse Astrologorum prædictiones; nunc ex ipsius Astrologiæ principiis, quæ omnes Genethliaci recipiunt, huius artis vanitatem efficere placet. Nam Ptolemæus libro 3. capite secundo duo sancit pronunciata, quibus vti qui velit, tabellis agit signatis in Astrologos. vnum quidem, omne corporis temperamentum, ac constitutionem, omnémque qualitatem, quæ puero accedit ex cœli configuratione pendere, ex hora conceptus, neque mutare à natalitiis, vel aliis quibuscumque stellis, sed potiùs quidquid ab his ad infantem descendit, trahi in rationem, iam constitutam, per priores opifices stellas, quæ corpus efformarunt. Alterum pronunciatum Ptolemæi est tempus, quo concipitur fœtus, ignorari ferè in coniugibus, præsertim, quorum frequēs coniunctio nullum relinquit argumentum, in quam potissimùm horam conceptus inciderit. Quare Hippocrates libro de natura pueri, & Aristoteles 4. de generatione animalium, capite septimo, libro 7. de historia animalium, cap. 4. monent non raro falli mulieres, opinantes se concepisse, cùm non conceperint, falli verò mense vno interdum, eóque amplius: itaque libro 3. Apotelesmatum, Ptolemæus principium seminale inquit, maxima ex parte ignorari, & non posse,

se,nisi aut casu,aut obseruatione deprehendi;casu, inquit Græcus interpres, quando contingit mulierem sentire conceptionem;obseruatione,quando consultò vir abstinet à coïtu, vt notare possit conceptus tempus. Itaque Ptolemæus loco citato,cùm inquit,hora conceptus ignorabitur, sicut multoties euenire compertum est,initium,quod est in infantis exitu necessariò conuenit obseruare.

Ex his pronunciatis colligi potest,huiusmodi syllogismus.Tota corporis & animi constitutio, quæ pendere potest ex syderum vi, ingeneratur puero, sub eius conceptu: nec variatur postea à puerperij stellis,sed harum facultas,ac vis ab eo quod per se valeret:transfertur ad prosequendam constitutionem,quam genitalia astra inchoarunt: Sed tempus conceptus, & cœli configuratio, sub qua fœtus formatus fuit, ignoratur:Ergo Astrologos ignorare necesse est,quali syderum afflatu imbutus sit puer,& quidquid in eius corpus,aut animum defluxit,ex stellis.

Hic syllogismus ita angustè contortus,mirum quàtum diuexat Astrologos, qui propterea labentem Genethliacam suam pluribus adminiculis fulcire nituntur.Aiunt enim,ortus & conceptus stellas sibi conuenire, & ita correspondere,vt ex illis hæ,& ex his illæ colligi possint, natales autem stellas obseruare posse,haud magno negotio,genitales quoque propterea haud difficile esse, inuestigare.Cæterùm vim huius syllogismi,nisi me mens egregiè fallit; nondũ elapsi sunt;siquidem Ptolemæus ait, natales stellas transferri à sua naturali vi, & impulsu,trahíque aliò longè à genitalibus, ad prosequendum id, quod genialibus astris inchoatum fuit: At quænam fuerint genitales stellæ, scire nullus potest:Nullus igitur intelliget,quò natales stellæ translatæ, quídve facturæ sint:præter naturam enim suam agent quidquid agent; sed quid illud tandem sit,ignorari necesse est.

Quod denique aiunt locum Lunæ in natiuitate eumdem esse,qui in conceptione fuit, disertissimè refellit Picus Mirandulanus, libro nono, cap. 3. 4. 5. multa enim esse,quæ partuum tarditatem,aut festinationem faciunt, nemo ignorat:morbi,diarrhϾ,ac renum,calculi dolores, febres,corporis gracilitas, infantis habitus,situs,robur,moles,errata denique omnia,quæ in sex rebus nõ naturalibus admitti possunt,& solent.Quare ridiculi sunt, quicumque, aut ex nouilunio, aut plenilunio,quod natalem horam proximè antecessit, & ex planeta, qui eo tempore plus virium obtinet,inquirunt natalis horam,non solùm quia hanc sycophantiam Mathematicis rationibus reiecerunt, Abraham Iudæus,Alchibitius,Henricus Butensis,aliique Astrologiæ Magistri: sed etiam quia,cùm multa præter astra,accelerare,aut remorari possint partum, vt diximus: frustra ab astris petitur natalis hora,quæ à proximis, & coniunctis caussis continetur, & nihil stellis debet; procedat horum ratio, aut commentum, quando partus obstetricantibus stellis, prodit in lucem, & quando aliis agentibus causis funditur, insania est à cœlo repetere natiuitatis tempus.

* * *

CAPVT

CAPVT SEPTIMVM.

Astrologos ignorare veram natalis horam.

INTER conceptus, & natiuitatis horam, perbellè ludunt cœli curatores, & nunc ex natali hora, tempus conceptus, nunc ex hora conceptus, natale tempus, pudenda circulatione, colligunt: ponunt enim, tanquam exploratissimum, Ptolemæi præsertim testificatione, in centiloquio, numero 51. locum, quem Luna tenet, quando infans prodit in lucem, esse horoscopum conceptus; contrà verò locum in quo Luna fuit tempore conceptus, esse horoscopum natalis. Quare si interroges, qua ratione natalem horam cognoscant? respondent parentum & obstetricum relatione: incertam totam hanc rem aio, quæ est totius genituræ fundamentum, & magnis erroribus expositam, propterea quod horologia semper fallant aliquid, nec ea, quæ inter horarum terminos innumera cadunt, momenta, indicent, & nostra vulgata horologia, quibus Italia vtitur, ab occasu Solis ducant initium, incertum admodum, & anceps; vbi præsertim horizon non est liber, & quando nubilo cœlo obseruare accuratè non licet, occasum Solis, & quoties post Solis abscessum, horologium non ex æquo diuidit temporis interualla, & quando his omnibus, accuratè notatis obstetrices obseruare non possunt illud transuolantis temporis leuissimum momentum, quo primum infans trahit spiritum, & quando primum ab astris afflatur. Sed non est necesse causam vrgere rationibus, vbi reus fatetur, Astrologi ipsi fatentur, incertã hanc horam, ideoque eam vocant horam existimatam, siue suspectam, eique nihil fidendum palàm docent: sed methodum se adinuenisse iactant, qua sine errore ortus hora reperiatur. Mentiuntur in caput suum. Nulla iniri potest ratio, qua ostendatur quo momento temporis ortus sit ille, qui quolibet oriri potuit, quolibet autem tempore nasci posse homines, & verè nasci desipiat, qui vocet in dubiũ, rem per se perspicuam sapientibus, vulgi docebimus exemplo. Dicatur à parẽtibus Cardanus natus prima hora noctis, hæc hora existimata vocatur ab Astrologis, non vera, quare, aut seriùs aut citiùs, ille in lucem venit, si dicas, citiùs, sciscitabor, an possit quisque seriùs nasci, si potest: quare negas Cardanum seriùs ortum, si non potuit aliquis nasci post primam horam noctis? fatendum erit, non quolibet tempore nasci posse mortales: si seriùs, quæram cur non respondeas citiùs: & reponam camdem quæstionem quæ priùs fuit. Iterum si qua methodo inuestigare potes horam, quam parentes Cardani natali adsignarunt, non esse veram, vel ea hora potuit Cardanus, aut alius quispiam nasci, aut non; si potuit: qua methodo deprehendes illam existimatam esse horam, non veram, si non potuit, nec quolibet tempore liceret coire coniugibus, nec quacumque hora possent homines nasci, nec Genethliaci docerent, ex qualibet cœli constitutione dicere mortalium fata: si confugiant ad horam conceptus, & ex ea deduci posse contendant, veram partus horam, meminerint eisdem incommodis subesse horam

etiam

etiam conceptus: si quidem conceptus etiam hora alia est existimata, alia vera, qua methodo internosces, inter veram & existimatam, redibis ad natale tempus, ex sartagine in prunas, ex prunis ad sartaginem.

CAPVT OCTAVVM.

Ea, quæ à pluribus transiguntur, non posse ex vnius horoscopo coniici.

NON possunt Astrologi perspectas habere conceptus stellas, quæ subitæ, quæ momentaneæ sunt: sed faciamus eas notas esse, & probè notas: adhuc aio nullam eos posse ex huiusmodi Astris coniecturam facere: idque ex earum principiis ineuitabili ratiocinio concludo.

Ex iis enim, quæ nobis in lucem editis accidunt, nihil ferè est, quod ab vno, & in vno tantùm homine confici possit: quódque ad plures non pertineat prospera, & aduersa valetudo, coniugium, filij, amicitia, negotia, mercimonium, magisterium, dignitas, omnia, quæ Astrologi præsagiunt; vel præsagire profitentur; plures sine dubio attingunt.

Ea, quæ à pluribus hominibus peraguntur, à genitalibus singulorum astris pendere, in confesso est Astrologis, quo igitur modo ex vnius horoscopo deducere queunt, quæ quisque in omni vita facturus, vel non facturus sit?

Syderum, oto, quorum quædam vnius, quædam alterius genesim fecerunt, quales sunt vires? An tales, quæ non oppugnent se, nec iuuent? at quomodo ad vnum, & eumdem effectum conuenient, constituendum? peribunt, quæ de contrariis stellis, angulis, quadratis, hexagonis, tetragonis, docent Genethliaci. Ptolemæus libro primo, docet quidem aliqua esse astra, inconiuncta, sed pauca: reliqua omnia coniuncta, & pertinentia esse tradit. An contrariæ mutuóque pugnantes vincent sine dubio fortiores? sed, quæ sint fortiores, Astrologus ignorat: nisi omnium, qui ad vnum aliquod negotium conueniunt genitales, & natales stellas inspexerit. An cognatæ & amicæ? Primum acriùs in vnum aliquod conspirabunt inscio Astrologo: deinde id non placet Astrologis, & Ptolemæo præsertim, libro primo, capite de diurnis, & nocturnis stellis. [Si stellis (inquit) bonæ constitutionis similia applicata fuerint, augentur vires bonitatis illarum: sed exitialibus admista dissimilia coërcent vehementiam malitiæ illarum; qua de re frigidam Saturni stellam attribuere calori diurno, ac Martis siccam humiditati nocturnæ: hoc enim modo vtroque ad temperatam conditionem accedit, postquam à contraria constitutione correpta, moderationem adepta fuerit.]

Rursus capite sequenti: [Neque ignorandum vires, tum Lunæ, tum trium stellarum, Saturni, Iouis, & Martis, intendi, aut remitti, à figurationibus erga Solem: Luna enim ab Oriente vsque ad primum incrementum, cùm quasi dimidiata apparet, efficiens est, humiditatis maximæ. Inde verò vsque ad plenilunium caloris: hinc aliam, atque iterum, ad dimidiationem siccitatis, atque etiam hinc, ad interlunium vsque frigiditatis, & stellæ: quas diximus, mutua-

O toriæ

toriæ vsque ad proximam stationem, humoris plurimum habent; à prima verò statione, vsque dum oriantur de nocte, magis calefaciunt. Hinc etiam vsque ad secundam stationem magis desiccant: à qua quidem, donec occultentur, magis frigefaciunt. Atque has singulas vires in vniuersum quidem in confuso, cælum nobis exercet, quibus præualentibus varietates, constitutionum plurimæ existunt, ex commistione diuersarum stellarum, coërcente semper contraria natura, vniuscuiusque effectuum vehementium.]

Item capite de genere euentuum: [Sed multis (inquit) sibi dominationem vindicantibus, propter æqualitatem respectus, ad vtrumque locum, præponatur reliquis, vel cardinalior, vel potentior, vel qui magis conditionis, sectæq; fuerit.]

Denique nihil est apud Genethliacos magis certum, & exploratum, quàm stellas inter se pugnare: se præpedire, ac inhibere, hinc rerum omnium varietatem, hinc huius artis difficultatem, hinc pugnantes, & contrarios effectus illi deducunt.

Ex quibus necessariò fit, quidquid inter plures homines transigitur, prædici non posse, ab Astrologis futurum, ne sit omnino, aut non futurum; quantum, aut quale, aut vbi, aut quando futurum sit, nisi perspectis, & inter se diligenter collatis, earum omnium stellis, quæ ad huiusmodi negotium conuenire debent. At non potest Astrologus ire per omnium ciuium horoscopos; quid ciuium, dixi? Omnium potiùs mortalium, qui tempore eodem viuunt: quibuscum vnicuique negotium aliquod esse potest: nullus enim hominum tanta est locorum intercapedine seiunctus, qui non possit ad alium accedere, cum eo agere, contrahere, loqui, pati, efficere. Quid hinc sequitur aliud, nisi ineptire omnes Astrologos, qui aliis amplos pollicentur honores; à multorum stellis pendentes, aliis fortunatos amicos, aliis fratres, aut sorores, aliis denunciant interfectiones, & neces. Perinde ac si ex vnius stellis res penderet, quam denunciant, desipere omnes, qui huiusmodi Zingaris habent fidem.

Atque hinc patet Astrologorum error, vel potiùs fraus maxima: qui si consulantur de re quapiam, inter Socratem videlicet & Platonem transigenda, dum Platoni potiùs interroganti respondent, ex Platonis Genethliaco rem totam metiuntur; perinde ac si Socratis astra nihil agerent. Posteà verò si contingat eadem de re interrogari à Socrate, in Socratis dumtaxat horoscopum, mentem, & cogitationem omnem defigunt, perinde ac si Platonis sydera nihil in Platonem virium haberent, &, quod magis mirari soleo, quoquo modo consulant horoscopos, siue ex Socratis, siue ex Platonis Genethliaco dent responsa, prædictionem sortiri volunt eamdem veritatem.

Respondere nonnulli solent, Platonis horoscopo affici etiam Socratem, & in communionem, & societatem trahi suæ efficientiæ, rem omnino absurdissimam, & Astrologicis principiis repugnantem: nam aliæ stellæ, vt Astrologi tradunt, aliis officiunt, aliæ prosunt aliis, aliæ officiunt partim, & partim prosunt. Id Ptolemæus locis paulò superiùs positis docet, id scribit Cardanus libro de Iudiciis, cap. 6. id tradunt, quotquot Astrologiam via, & ratione tradiderunt. Sed, si Platonis genitale sydus ad Socratem etiam pertinet, & rursus Socratis Genethliacum pertinet ad Platonem: vincit autem fortius quod fuerit: si pugnant, si conueniunt, efficaciùs agunt. Vnde tandem Astrologus intelliget, vtrius sydus fortius sit, nisi vtriusque horoscopum inspexerit. Non potest

autem

autem inspicere, vt planum fiet, capite sequenti, cùm sæpe accidat, vt vnius horoscopus dum spectatur, nondum natum, aut conceptum esse illum, cum quo negotium transigendum est. An censent illius, de quo consuluntur, sydus adeò efficax esse, semper vt nihil referat perspicere, quale sit alterius sydus. Quid vanius cogitari potest, in tam varia præsertim, & multiplici sydérum, & configurationum conuersione? Quid magis Astrologiæ præceptis repugnans? quæ nunc hæc, paulò pòst illa astra dominari tradit, & imperij iura exercere?

CAPVT NONVM.

Nec plures horoscopos satis esse ad prædicendum.

DVORVM, quos ad opus aliquod oportet conuenire, aliqui sunt naturaliter definiti, ac certi, vt ij, quorum vnum patrem, alium filium fecit generatio naturalis; aliqui verò indefiniti, & quodammodò arbitrarij, quos voluntas potiùs, quàm natura copulat: vt si duo socij sint in negotio, in pugna, in studio literario, in itinere, & huiusmodi aliis. Et quidem indefiniti cùm sunt, antequam ad opus conueniant, genitales eorum stellæ nequeunt obseruari: ignoto enim eo, cum quo Platoni res futura sit, quî possunt sciri eius natalitia astra? An naturalem spectabunt sympathiam? ex hac enim propensio magna est vnius ad alterum: at quorum sympathiam obseruabunt? omniúmne hominum? opus est supra vires humanas. An ciuium solùm? Oportet igitur perspectas habere omnium, non modò qui sunt, sed etiam qui futuri aliquando sunt, naturas; & nosse, cui magis, cui minùs, cui ferè nihil natura Platonis consentiat. Id verò vnde cognoscent? ex stellis? quis omnium ciuium, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt, horoscopos peruestigare potest? ex aliis causis? nihilo faciliùs, immò longè difficiliùs quis potest obseruare omnium ciuium mores, consuetudines, appetitiones, procliuitates, propensiones, studia, cibos, somnia, potus, labores, vires, excrementa, & alia sexcenta, quæ loquacem percensendo defatigarent Homerum.

Atque hinc patescunt ineptiæ Mathematicorum, prædicentium aliis amplas hæreditates ex alieno testamento: aliis honores, & dignitates ex aliorum electione: aliis victorias ex militum concertatione, & virtute: aliis amicitias principum virorum: aliis felicem nauium appulsum: aliis institutores, educatorésque egregios: aliis denunciant odia, inimicitias, æmulationes, insidias, contentiones, lites, probra, vulnera, neces filiorum, fratrum, consanguineorum, & alia huiusmodi, quæ non magis ab ipsis, de quibus agitur, quàm ex aliis, quibuscum res est futura, pendent: & ab aliorum magis interdum. Hinc tam multos tam crebrò in spes erigunt vanissimas, & quidem pretio emptas non exiguo, coruum nimirum deducunt hiantem, murem pro leone, vt ait Synesius, ostendunt. Sed thesaurus, vt est in prouerbio, carbones erant. Quid enim poterant ex stellis coniectare, quas ignorabant? Vel singulis suas præsidere volunt stellas: & fatendum est, quando non possunt omnium, quibuscum agendum est, horoscopi in calculum vocari, nullam è cælo Astrologos futurorum habere cognitionem. Vel aliqui sunt à syderum potestate exempti, & frustrà sollicitantur Astrologorum cortinæ.

Obseruent itaque, si possunt, omnium horoscopos hominum explorent, quis à quo vincendus sit, quis à quo dissideat, quis quibuscum consentiat, qui cui sit occursurus, priusquam de viro aliquo aliquid pronuncient: omnium hominum diximus nimis multum. Ciuium saltem? cum iis enim frequentiùs, quàm cum cæteris versamur. Quid ciuium? nimium etiam est. Vicinorum saltem? aut consanguineorum, cum quibus quotidiana ferè est vitæ consuetudo, & rerum communio, genituras inspiciant: quorum si genitales stellas explorare se posse desperant. Illud ratum, ac firmum sit, cùm incidit quæstio de euentu quopiam, qui plures necessariò requirat: nihil de eo certi posse pronunciari: quid certi? nec probabile quidem. Nam huiusmodi res, vel non minùs pendet à Socrate, quàm à Platone; & constat rem illam ex Socratis tantùm astris non posse probabiliter cognosci, sed fortuitò prædici, quidquid prædicitur, vel magis pendet à Socrate, quàm à Platone, & tunc quidem id exigitur, quod de suo Plato deberet opponere, incertum est, an appetiturus sit, résque manet anceps, ac dubia. Incertum autem oportet esse, si Plato quæcumque agit, agit ex sydèrum impulsu: & Platonis ignorantur astra genitalia. Iam verò, cùm nullum fermè negotium sit, quod multorum, & diuersissimorum hominum operam non requirat, requirit mercimonium, requirit magistratus, requirit matrimonium, requirit procreatio, requirit literarum studium, requirit seruitus, requirit dominatus; sequitur necessariò, omnia fermè, quæ in humanam vitam cadunt, à Genethliacorum notitia esse extranea.

Sin ij, quos ad rem aliquam faciendam conuenire oportet, certi sunt, & natura definiti, vt pater, & filius; fratres, & sorores; si quis ab hoc homine genitus fuit, ab alio procreari non potuit: vel ex horoscopis filiorum vaticinantur, de parentibus & descendendum illis erit per omnem posteritatem, vsque ad vltimum mortalium: cur enim de Platonis vita decernunt è stellis Calliæ filij, & de Callia non pronunciabunt ex filij horoscopo? Item quando plures quis suscepit filios, ac liberos, fortunatos, vel infortunatos, mercatores, aulicos, Religiosos, milites, cuius stellas spectabimus? vel è stellis patris de filio iudicant; id verò nihilominùs lubricum, & inconstans est. Primò, vnde coniicient illum, qui pater est futurus, matrimonio copulandum? id enim multorum requirit consensum, quorum stellas ignorari necesse est, vt vidimus paulò antè: si id norunt, vnde norunt, quam sit ducturus vxorem, quam ad rem duas oportet concurrere familias, loco sæpe remotissimas, cognitione alienas, conditione dispares; non duas tantùm, quæ conuenient, nosse oportet, sed omnes, quæ conuenire possunt: vt statuatur quæ potior sit in horoscopo. Magnum opus, nec Astrologorum diligentia par, vel si id quoque sciatur. Vnde intelligent, an hæc fœcunda sit? si fœcunditas constat, an cum hoc viro gignere queat? si hoc compertum sit, an alere possit fœtum? si & id teneatur, an ab aliis, quos inter agit, ac viuit, molestias passura sit, quibus suprà diximus fœtus intra materna viscera frequenter elidi. Nihil igitur de filio statui potest ex paterna genesi, neque ex materna, iisdem de causis: oporteret enim scrutari omnium genituras, inter quos mater victura est: longæ ambages, quæque Ægyptium, Cretenses, Lemnium, Elusinum, labyrinthos superent.

CAPVT

CAPVT DECIMVM.

Quæ de coniugiis effingunt Astrologi pugnantia.

HIc locus monet me, ne silentio prætercam quæ de coniugiis docent Genethliaci, & Genethliacorum princeps Ptolemæus libro 4. de Iudiciis, capite 4. [In masculorum itaque coniugiis (inquit) lunares qualitates, horæ, natiuitates, viri, nos subtiliter inspicere non est inconueniens: primitùs enim obseruandum est, si in altera duarum quartarum Orientalium Luna permaneat, tunc in iuuentute matrimonium faciet, vel post suorum annorum plenitudines, iuuenculam in vxorem accipiet: si autem in altera duarum Occidentalium extiterit, tardè vxorabitur, vel vetulam ducet. Quòd si sub radiis fuerit, & in figura cum Saturno societatem habuerit, nunquam vxorabitur. Post hæc autem obseruabimus, si in vnius figuræ signo Luna fuerit, vel si ad vnum solum Planetam Ietasal habuerit, vni tantùm vxorabitur: sed si in signo duorum corporum, vel multarum figurarum permanserit, & in eodem signo plusquam ad vnum Planetam Ietasal habuerit, sibi quamplures desponsabit. At si Planetæ, cum quibus ex coniunctione, vel aspectu Ietasal habuerit, fortunæ fuerint sua sponte conuenientes erunt, & aptæ: si autem infortunæ fuerint, erit contrarium. Nam si ad Saturnum Ietasal habuerit, erit eius vxor laboriosa, & ipsius qualitates erunt ferales: si verò ad Iouem Ietasal habuerit, conueniens erit, & idonea: si ad Martem, animosa erit, & indomita: si ad Venerem, erit formosa, valdéque iocosa: si ad Mercurium, erit boni intellectus.]

Hæc de virorum coniugiis. Quid de mulierum? [In fœminarum (inquit) matrimoniis solares qualitates, hora natiuitatis fœminæ sunt obseruandæ: nam cùm Sol in altera quartarum Orientalium fuerit, scilicet in figura, in iuuentute viro desponsabitur, vel in senectute virum iuuenem accipiet: at si in altera duarum Occidentalium extiterit, tardè marito ligabitur, vel iugabitur, vel in prima iuuentute seni marito desponsabitur: quòd si in signo vnius fuerit figuræ, & in eo Planetam matutinalem inuenerimus, vni tantùm viro tradetur: & si in signo duorum corporum, vel plurium figurarum extiterit, aut in figura plusquam vni matutinali Planetæ fuerit associatus, multos maritos habebit. Item si in figura Solis Saturnus associetur, erit suus vir probus, & iustus, & laboriosus: si verò cum Ioue Sol societatem habuerit, humilis erit, & magnanimus: si autē cū Marte, erit crudelis, & nullius dilectionis, nec humiliabit se: & si cum Venere, erit probus, & formosus.] Hæc Ptolemæus. Eadē Cardanus, & alij.

Sic Lunam marito, sic Solem vxori præficiunt illi, qui libro 3. capite 4. Solem, & Saturnum Patribus; Lunam, & Venerem matribus præsidere docuerant. Oportuisset mendaces esse memores; sed liceat istis ex quolibet facere quodlibet, figere, refigere, signa dare, & adimere stellis dominatum, pro arbitratu, pro libidine, pro ludibrio. Faciamus, quæso, vxorem sub iis stellis genitam, quæ plures postulat maritos; virum item genitum fulgentibus astris, quæ plures illi vxores destinant, quid fiet? Vterque primas nuptias celebrauit, vtrique stellæ secundum coniugium pollicentur, an dissoluet matrimonium? Inter Christianos non licet. Decedet vxor, euanescet vis stellarum, quæ illi portendebant secundas, & tertias nuptias. Monetur maritus, redit idem incom-

O 3 modum:

modum: superabunt eius stellæ, quæ fuerint firmiores. Quis metiri potest astrorum vires? quis omnium horoscopos ad calculum vocare? Quid si maritus Saturni beneficio ortus sit? cur non potest ducere vxorem iracundam? formosam? instabilem? quis experitur huiusmodi difficultates in contrahendo matrimonium? Quid in tanta syderum pugna nugaris, Astrologe, vnam de quamplurimis causis vidisti, si vidisti, eámque nec præcipuam, nec stabilem, sed in varias partes cõmutabilem; & vaticinaris adhuc in perniciem, & exitium multorum, quos nunc vana spe accendere, nunc falso timore exanimare ludus tibi est.

CAPVT VNDECIMVM.

Alter Astrologorum error.

NEQVE verò illud minùs improbauerim, quod cùm Astrologi de fortuna cuiusque, qui ad Principis alicuius aulam, obsequiúmque proficiscitur, interrogantur, solent vtriusque horoscopos comparare, & ex sympathia vtriusque, & consensione stellarum fœlicem euétum, & obsequium denunciare. Consulant sanè astra Principis, quid inde? cur non perpendunt aulicorum insidias, criminationes, odia: quoties his deiicitur ille, quem in excelso, atque illustri loco Princeps collocarat? At non cadat è Principis tutela; sed quid si Princeps priùs moriatur, quàm illo familiariter vti queat? vel antequam adsit opportunitas aliqua euehendi ad magnam dignitatem, quem familiarem habet? Sit diu Princeps superstes, quid si ab aliis pluribus iam sit occupatus, eorúmque arte diuinitùs obsequiis, quos dum munificè prosequitur, non multum redundat in nouos homines? Verùm non sint illi plurimi, quid si vnus genesim habeat magis Principi amicã? Adhæc, quid si adscito iam aulico, in Principis familiaritaté, calamitas aliqua sic Principis opes atterat, vt in multos annos ab aliis subsidia ipse potiùs imploret, quàm exhibere queat?

Quid si bene educatus Princeps horoscopum emendauit, vel bonum deprædauit, malè institutus? vel iratus repentè dissoluat amicitiam, vel deficcet? vel amicum occidat? quod Alexandro Magno vitio datum fuit.

Accidit tandem aulicis in Principum palatiis, quod in vrbe Roma veterum candidatos pati solitos scribit Tullius: [Ciuitas ex nationum conuentu constituta, in qua multæ insidiæ, multa fallacia, multa in omni genere vitia versantur, multorum arrogantia, multorum contumacia, multorum maleuolentia, multorum superbia, multorum odia, ac molestiæ perferenda sunt: ad quæ nulla stellarum virtus pertingere potest.]

CAPVT DVODECIMVM.

Nec vtplurimùm eueniunt quæ sunt ex astris.

OSTENSVM iam est ex rebus humanis, si quæ in astrorum potestate positæ sunt, ea, quæ nonnisi à pluribus transigi, & confici queunt, cuiusmodi sunt omnia, de quibus Astrologi respondere solent,

ſent, nonniſi ex multorum genituris cognoſci poſſe, probatum prætereà eſt, non poſſe vnius, nedum multorum genitalia aſtra obſeruari propter incertam generationis horam; denique docuimus Aſtrologorum ſententia, natales ſtellas vim omnem, & efficientiam mutuari à genitalibus, quas Genethliaci ignorant: ex quibus efficitur, eos non poſſe ex aſtris mortalium conſtitutionem, aut temperamentum cognoſcere. Nunc etiamſi, notatis aſtris, hominum temperamenta perſpecta haberent, lubricum adhuc, ac temerarium eorum eſſe iudicium, ex naturali temperamento deſumptum probare aggredimur: idque propterea quòd multis, magnis, frequentibus, neceſſariis, diuturnis, efficaciſſimis, variis, ineuitabilibus cauſis, hominum temperationes ſubinde commutari ſoleant.

Fingamus enim Socratem ſtellarum vi naſci, vel iracundum, vel ad Venerem pronum, vel pecuniæ cupidum, vel honoris appetentem, vel aliter affectum, aio non poſſe adhuc Aſtrologos Socratis euentus præſagire: ad hæc enim ferè prodire non ſolet quiſquam, niſi præſtent alij vel occaſionum momenta, vel exequendi opportunitatem, vel adiumentum aliquod, vel conſilium, vel conſenſum, vel opem, vel laudem, vel tolerantiam, vel inſcientiam: nihil ergo è ſtellis Aſtrologi perſpicere poſſunt, niſi iracundia incitandum Socratem, ſi habuerit occaſionem, adepturum honores, ſi alij ei obtulerint; multum collecturum pecuniæ, ſi opportunitas ſeſe obtulerit; ad ſcientiam peruenturum, ſi ſtuduerit; ductutum vxorem, ſi nihil difficultatis obſtiterit; victurum in multos annos, niſi priùs fuerit mortuus; vel moriturum breui, niſi ſuperſtes fuerit; ſi quid præſentire poſſunt è cælo. Hæc ſolùm poſſunt Aſtrologi, quæ nulli ignorare licet. Verumenimuerò è quamplurimis cauſis, quæ ad efficiendum aliquod neceſſariò requiruntur, vnam dumtaxat Aſtrologi norunt; ſi norunt, cælum, cuius vis omnis, & facultas à cauſis ſublunaribus, vel eluditur planè, vel trahitur in contrarias partes. Quid igitur cognoſcere poſſunt aliud, niſi effectum futurum: ſi nulla cæterarum cauſarum defuerit? præclara verò ratiocinatio, profundum oraculum, quis neſcit ollam vnam eſſe de cauſis conuiuij, quoties quis ollam viderit in amici domo, opiparum ſtatim inde vaticinabitur conuiuium? dormire cogetur incœnatus, & argumentationis ſuæ fallaciam fame cruciante cognoſcet, quicumque hoc modo deſipiat.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Omnia, de quibus Aſtrologi vaticinari ſolent ex ſyderum ductu, pendere à cauſis ſublunaribus.

EORVM, quæ iam natis infantibus contingunt in omni vita, duplex eſt genus: vnum quidem eorum, quæ natiuum corporis temperamentum ſyderali, vel alia vi coagmentatum conſeruant, ſeu quadamtenus immutant: cuiuſmodi commutatio non parùm valet ad vitæ breuitatem, ſeu longitudinem ad rerum agendarum facultatem, ſeu difficultatem, ad effectus animi varios.

Alterum,

Alterum eorum, quæ propriè spectant ad rationem morum, humanarúmque actionum. Hæc duo rerum genera posthac nobis expendenda sunt, probandúmque illorum euentum pendere nihilominùs, immò multò magis à sublunaribus causis, quàm à cælestibus, quæ cùm sexcentis modis in singulas horas, in singula horarum momenta variari soleant, totam penè Astronomicæ prædictionis vim exsufflant.

Nihil est autem, cur respondeant Astrologi, ipsis quoque sublunaribus causis motionem omnem, & modum præscribi, à certo quodam statu cæli: nam à quo statu? à propriône singulorum, an ab aliquo communi multis? non à communi: deducendæ enim causæ sunt ad certos, & definitos effectus, non ad communes; id præstare non possunt communes influxus stellarum. [Effectus singularis (inquit Philosophus lib. 2. Phys. tex. 33. singularis adsignanda est causa non communis, non à proprio: obstat enim quòd singulis causis suæ sunt stellæ, nec vllus horoscopus inuadere potest dominatum alterius; & si inuadat, deturbata passione, reus fit ab aliis.] In qua stellarum inter se certantium pugna, planè caligat Astrologorum acies.

Age igitur, ostendamus sublunarium causarum vi mutari, vel aliò trahi quidquid in conceptu, vel partu syderales causæ infantibus indidêre: quod vt planius fiat, à primo genere causarum, quæ variare solent natiuum corporis temperamentum, exordiamur, percurramus verò plurimas, si non omnes, vt innotescat, quot modis natura ludificare soleat vim, & conatus syderum, quibus auctoribus Genethliaci tam multa, tam certò, tam constanter denunciant mortalibus.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Parentum, & obstetricis sedulitate mutari temperamentum, quod puer è stellis hausit.

TEMPERAMENTVM nihil est aliud, quàm certa quædam qualitatum, humorúmque symmetria, & proportio, quæ si integra sit, sanitas existit; sin minùs, febres, morbi, mors. Immò sanitas ipsa non est aliud, quàm huiusmodi temperamentum, auctore Galeno lib. 1. de differentiis morborum, & lib. περὶ ὑγιείας. [Temperantia, (inquit) seu symmetria calidi & frigidi, sicci & humidi, naturalis est sanitas.] Receperunt id omnes Medici, receperunt omnes Philosophi, recepit Hippocrates lib. 1. de diæta, & sect. 2. Aphorism. 51. recepit Auicenna can. 1. fen. 1. doct. 3. c. 1. post proœmium: recepit Speculator eodem loco: recepit Conciliator differentiarum, 65. & 77. & alij Medici, quos Conciliator citat: recepit Diocles apud Stobæum, c. 98. dicens morbos ab inæqualitate prouenire: recepit Alcmæon, vt scribit Plutarchus lib. vlt. de placitis Philosophorum: recepit Plato in Timæo, vt refert Galenus lib. de elementis: recepit Aristoteles lib. de sanitate, & morbo, & lib. 4. Meteororum: receperunt omnes Philosophi.

Hinc planum fit, quæcumque momentum aliquod habent ad sanitatem, ad morbum, ad vitam, ad mortem, valere etiam ad temperamentum tuendum, corroborandum, minuendum, dissoluendum.

Interest autem temperamenti non parum, qua cura, solertiáque recèns natus infans

infans foueatur, præsertim ex octimestri partu, qui rarò vitalis est, de quo Hippocrates libro de octimestri partu ita scripsit. [His infantibus alimenta, ac respirationes periculosæ mutantur: si quid enim morbidum inducunt, per os, & per nares inducunt.] De remediis, quibus infantes huiusmodi adiuuari possunt, scribit Aristoteles libro septimo de historia animalium, capite quarto, plura verò Hippocrates libello de octomestri partu, & is, qui nostras commentationes commendare solet, Federicus Bonauentura, aureo illo volumine eiusdem tituli. Vniuersim de omnibus infantibus multa tradit Galenus libro primo de tuenda sanitate. Auicenn. capit.1. Ferrarius 3. doctri.1. cap. 1. Sed de obstetrice priuatim hæc Aristoteles libro septimo, de historia animalium, capite 10.[Iam verò obstetricis officium pars ingenij, perspicacísque intelligentiæ est: non solùm enim difficultati partus opportunè expeditéque succurrendum est, sed etiam contra ea, quæ accidunt, protinus agendum ingeniosè;& in secando, deligandóque vmbilico infanti prudentia requiritur, & peritia.]

In nutrice verò quantum momenti est invtramque partem:emittere dentes etiam maturiùs infantes, quorum nutrices lac habent calidius, prodit idem Philosophus libro septimo de historia animalium, cap. 10.& capite 12. Solent(inquit) pueri plurimum conuulsione excipi,& præcipuè corpulentiores & lacte vescentes copiosiore crassioréque, & nutricem lactentes succi plenam,& corpulentam, nocet etiam ad hoc morbi genus, vinum,magisque nigrum,quàm album; & quod minus dilutum est;atque etiam in cibis qui inflāt plurimi obsunt,&si aluus subsfiterit,nociuum est,plurimi ante septimum diem intereunt, vnde fit vt nomina septimo die imponantur, tanquam saluti iam pueri magis credamus.]

Quàm multa de lacte parentum, & nutricum,Galenus libro 14.de vsu partium:sed præstat hac de re audire Hippocratem libro 4. de morbo ferè extremo.[Cæterùm(inquit) calculi morbus principiū habet à lacte,vbi puer lac impurum sugit.lac autem in nutrice impurum fit, si pituitosis cibis, ac potibus, & alimentis impuris vtatur,conferunt enim omnia in ventriculum illabentia in ipsa lac: habet autem se res hoc modo: si nutrix sana non fuerit, sed biliosa,aut aquosa,aut pituitosa, lac etiam puero morbum generat:cōsentiunt enim corpus & ventriculus, plurimum verò ipsi ad lac cedit de eo quod ipsa plurimum in se habuerit,& puer si de nutrice lac non purum suxerit, at vbi suxit lac non purum,sed biliosum,vel,vt dixi,morbosus fit ac debilis puer,& in pręsens maximè affligitur, quamdiu lac impurum,ac morbosum suxerit, at vbi suxit lac non purum,sed terreum ac pituitosum, & habuerit puer venas de vētriculo ad vesicam cadentes amplas,ac attrahentes,procedit autem & quod bibet nutrix, & lac in ventriculum pueri tale quale trahit à ventriculo,de lacte in totum similiter, prout venæ ad ventriculum detrudere possunt.Si quid sanè in lacte non purum fuerit,id quo vesica fruitur lapis fit tali modo, veluti in aqua non pura in calce aut in vase æneo turbata,& rursus sedata, fæx conseruatur, fit in medio.

Rursus libello de aëre,aqua,& locis,ex lacte calidiori, & bilioso calculum in pueris procreari tradit.

Obseruatum est quemdam, vt Martinus Vratislauiensis scribit comment. de Monstris cap.15. capræ lacte nutritum cùm adoleuisset; semper saltare soli-

P tum

tum,plantásque,vt capræ solent,abradere petulanter.

Alium suillo sanguine pastum cœno semper delectatum.

Docent & Medici, eos qui à senescentibus iam nutricibus lactantur, citiùs senescere,quàm qui à iuuenibus sugunt. Faustina Marci Antonij Imperatoris & Philosophi vxor,cùm sanguinem gladiatoris cuiusdam,cuius amore peribat, calidum bibisset, & cum marito statim coiisset, Commodum Imperatorem peperit ex eo concubitu hominem crudelem,gladiatorem potiùs,quàm Principem.

Consentiunt Galenus,& Auicenna multò salutarius esse lac maternum,quã nutricis,quod & Plutarchus libro de liberis educandis confirmat his verbis. [Oportet,vt mihi profectò videtur,vt matres filios educent,eisque vbera porrigant,quoniam maiori cum charitate,& impensa magis diligentia nutrient, vt quæ natos ex intimo,&,vt dici solet,ex cordibus ament. Nutrices verò & alumnæ suppositam quamdam,& arreptitiam beneuolentiam habeant, vtpote mercedis gratia diligentes, quod matres eos quos progenuerunt nutrire, aleréque conueniat,ipsa etiam natura demonstrat, vnicuique etiam animantium generi,quæ pariunt, idcirco simul & lactis alimenta suppeditauit,eius quoque sapientem fuisse prouidentiam constat,quæ duplices mulieribus mammas dedit, vt si gemellos peperisse contigerit, duplices ad alendum fontes haberet. Præterea vt maiore in eos, quos procrearat amore beneuolentiaque fouerет,quod medius fidius haud iniuria factum est,victus enim cibíque sodalitiũ, quoddam beneuolentiæ, & amoris incrementum existit. Nam & belluæ dum à sociis pastus auellunt,magnum præ se ferre desiderium videntur.Danda præsertim opera, vt matres, quemadmodum enarratum est, filios educent,iisq; vbera porrigant.]

Plutarchus quidem moralem nimis disputationem instituit. Phauorinus apud Aulum Gellium,libro 12.Noctium æstiuarum è Philosophiæ penitioribus principiis eamdem rem conficit. [Quod est(inquit)hoc contra naturam imperfectum,atque dimidiatum matris genus peperisse, ac statim ab se abdicasse? aluisse in vtero sanguine suo nescio quid quod non videret,non alere nunc suo lacte quod videat iam viuentem,iam hominem,iam matris officia implorantem? An tu quoque putas naturam fœminis mammarum vbera,quasi quosdam næuos venustiores,non liberorum alendorum,sed ornandi pectoris causa dedisse?sic enim,quod à vobis scilicet abest, pleræque prodigiosæ istæ mulieres,fontem illum sanctissimum corporis,generis humani educatorem, arefacere, & extinguere, cum periculo quoque auersi corruptíque lactis laborant: tanquam pulchritudinis sibi insignia deuenustet; quod quidem faciunt eadem væcordia,qua quibusdam commentitiis fraudibus nituntur, vt fœtus quoque ipsi in corpore suo concepti aboriantur, ne æquor illud ventris irrugetur,ac de grauitate oneris,& labore partus fatiscat.Quod cùm sit publica detestatione, communíque odio dignum,in ipsis hominis primordiis, dum fingitur, dum animatur,inter ipsas artificis naturæ manus,interfectum iri; quantulum hinc abest,iam perfectum,iam genitum,iam filium proprij, atque consueti cognati sanguinis alimonia priuare?sed nihil interest,(hoc enim dicitur)dum alatur, & viuat cuius id lacte fiat.Cur igitur iste qui hoc dicit,si in capessendis naturæ sensibus, tam obsurduit, non id quoque nihil interesse putat,cuius in corpore, cuiusque ex sanguine concretus homo & coalitus sit? An qui à spiritu multo,&

to,& calore exalbuit,non idem sanguis est nunc in vberibus, qui in vtero fuit? Nónne hac quoque in re solertia naturæ euidens est?quod postquam sanguis ille opifex in penetralibus suis omne corpus hominis finxit, aduentante iam partus tempore:in supernas se partes profert, & ad fouenda vitæ, atque lucis rudimenta præstò est, & recens natis notum, & familiarem victum offert. Quamobrem non frustrà creditum est sicuti valent ad fingendas animi, atque corporis similitudines,vis & natura seminis,non secus ad eamdem rem, lactis quoque ingenia,& proprietates valere. Neque in hominibus id solum, sed in pecudibus quoque animaduersum.Nam si ouium lacte hœdi, aut caprarum agni alerentur,constat fermè in his lanam duriorem,in illis capillum gigni tenuiorem.In arboribus etiam,& frugibus maior plerumque vis, & potestas est, ad earum indolem,vel detrectandam,vel augendam aquarum atque terrarum, quæ alunt,quàm ipsius quod iacitur seminis.Ac sæpe videmus arborem lætam & nitentem in locum alium transpositam deterioris terræ succo deperiisse. Quæ(malum!) igitur ratio est,nobilitatem istam nati modo hominis, corpusque,& animum benignè ingenitis primordiis inchoatum, insitiuo, degenerique alimento lactis corrumpere ? præsertim si ista,quam ad præbendum lac tunc adhibebitis, aut serua,aut seruilis,&, vt plerumque solet, externæ atque barbaræ nationis,si improba,si informis,si impudica,si temulenta est.Nam plerumque sine discrimine, quæcumque id temporis lactans est, adhiberi solet: Patiemúrne igitur infantem hunc nostro pernicioso contagio infici, & spiritum ducere in animum & corpus suum ex corpore,& animo deterrimo.Id hercle ipsum est quod sæpenumero miramur, quosdam pudicarum mulierum liberos,parentum suorum neque corporibus,neque animis similes existere.Scitè igitur & peritè noster Maro, cùm versus illos Homeri consectaretur.

οὐκ ἄρα σοί γε πατὴρ ἦν ἱππότα πηλεύς
οὐδὲ θέτις μήτηρ γλαυκὴ δὲ σ᾽ ἔτικτε θάλασσα
πέτραι,τ᾽ ἠλίβατοι ὅτι τοῦ νόος ἐστὶν ἀπηνής.

Non partitionem solam támque illam,quam ille sequebatur, sed alituram quoque feram, & sæuam criminatus est:addidit enim ferè de suo:

Hircanaque admorunt vbera tygres:

Quoniam videlicet, in moribus inolescendis,magnam ferè partem ingenium altricis & natura lactis tenet,quæ à principio imbuta paterni seminis côcretione ex matris etiam corpore & animo recentem indolem configurat. Et præter hæc autem quis etiam illud negligere, aspernaréque possit, quod quæ partus suos deserunt,ablegántque à se,& aliis nutriendos tradunt:vinculum illud,coagulúmque animi atque amoris, quo parentes cum filiis natura consociat,interscindunt,aut certè quidem diluunt,deterúntque? Nam vbi infantis aliorsum dati,facta ex oculis amolitio est,vigor ille maternæ fragrantiæ sensim atque paulatim extinguitur,omnísque impatientissimæ sollicitudinis strepitus consilescit. Neque multò minor amandati ad nutricem aliam filij, quàm morte amissi obliuio est.Ipsius quoque infantis affectio animi,amoris,consuetudinis, in ea sola vnde alitur occupatur,& proinde vt in expositis vsu venit, matris,quæ genuit, neque sensum vllum,neque desiderium capit : ac propterea obliteratis,& abolitis natiuæ pietatis elementis, quidquid ita educati liberi amare patrem, atque matrem videntur, magnam ferè partem non naturalis ille amor est,sed ciuilis,& opinabilis.] Hæc Phauorinus Græca oratione, quæ nobis

bis Aulus Gellius Latinis literis repræsentauit.

Vnde Astrologus nouit, quæ ex tanta lactentium multitudine asciscenda sit puero nutrix, vnde inuestigat, quæ se obtrusura sit quæ ab aliis sit parentibus præ cæteris laudanda, quę commendatione aliis anteferenda sit? Qua fronte definiet quo nutrix eduliorum genere vsura sit, an indultura cibis pituitosis, flatuosis, terreis, aquosis, an coitura cum marito? Rimetur horoscopos, quantum velit, vertet Astrolabia omnia, si hæc ignorat, quæ nosse non potest, fiet infans nihil illo tale cogitante calculosus, valetudinarius, morbosus ac debilis; & cui præsagiebat diuturnam vitam, integram valetudinem, firma latera, vel ipso vitæ ingressu extinguetur, vel inter viuos hominis cadauer aget.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

A victu magis quàm ab astris temperamentum pendere.

NIHIL esse, quo naturale temperamentum foueatur magis, aut dissoluatur, quàm victu, testatur Hippocrates tribus de diæta libris, quibus etiam luculenter prosecutus est singulorum eduliorum vim, ac naturam, vt quibus quæque noceant quæve vtilia sint edoceret. Fecit idem alter Medicinæ Magister, & de hominum salute optimè meritus Cornelius Celsus, libro 2. capite 18. & aliis sequentibus. [Ad ea (inquit) veniendum est, quæ nos alunt, id est, cibum, & potionem. Hæc autem non omnium tantùm morborum sed etiam secundæ valetudinis communia præsidia sunt, pertinétque ad rem, omnium proprietates nosse. Primò vt sani sciant, quomodo his vtantur, deinde vt exequentibus nobis morborum curationes liceat species rerum, quæ assiduò necessariæ erunt subiicere, neque necesse sit eas subinde singulas nominare. Scire igitur oportet omnia legumina, quæque ex frumentis panifica sunt, generis valentissimi esse. Id valentissimum voco, in quo plurimum alimenti est. Item omne animal quadrupes dominatum omnem grandem feram, quales sunt capræ, ceruus, aper, onager; omnem grandem auem quales sunt anser, pauo, & grus, omnes belluas marinas, ex quibus cœtus est, quæque his pares sunt. Item mel & caseum, quo minus mirum est opus pistorium, valentissimum esse, quod ex frumento, adipe, melle, caseo constat. In media verò materia numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos assuminus, ex quadrupedibus leporem, aues omnes à minimis ad phænicopterum. Item pisces omnes, qui salem non patiuntur, solidíve saliuntur. Imbecillimam verò materiam esse omnem caulem oleris, & quidquid in caulico nascitur, qualis est cucurbita, & cucumis, & capparis, omnia poma, oleas, cochleas itémque conchylia: sed quamuis hæc ita discreta sunt tamen etiam quæ sub eadem specie sunt, magna discrimina recipiunt; aliáque res alia valentior est, vel infirmior, si quidem plus alimenti est in carne quam in vllo alio; firmius est triticum quàm milium, id ipsum, quàm hordeum, & ex tritico firmis

firmissima siligo, deinde simila, deinde, cui nihil ademptum est, quod ἀυτόπυρον Græci vocant. Infirmior est ex simila, deinde cum polline infirmissimus cibarius panis; ex leguminibus valentior faba, vel lenticula, quã pisum: ex oleribus valentior rapa, napíque, & omnes bulbi, in quibus cæpam quoque & allium numero, quàm pastinaca, vel quæ specialiter radicula appellatur, tum firmior brassica, beta, & porrum, quàm lactuca vel cucurbita vel asparagus. At ex fructibus surculorum valentiores sunt vuæ, ficus, nuces, palmulæ, quàm quę poma propriè nominantur. Atque ex his ipsis firmiora quæ succosa, quàm quæ frigida sunt. Itémque ex his auibus, quæ in media specie sunt valentior ea, quæ pedibus quàm quæ volatu magis nititur, & ex his quæ volatu fidunt, firmiores sunt quæ grandiores aues, quàm quæ minutæ sunt, vt ficedula, & turdus, atque ea quoque quæ in aqua degunt leuiorem cibum præstant, quàm quæ natandi scientiam non habent: inter domesticos verò quadrupedes leuissima suilla est, grauissima bubula: itémque ex feris, quo maius quodque animal, eò robustior ex eo cibus est, pisciúmque eorum qui ex media materia sunt, quibus maximè vtimur, tamen grauissimi sunt, ex quibus salsamenta quoque fieri possunt, qualis lacertus est, deinde qui quamuis tenuiores tamen duri sunt, vt aurata, coruus, scarus, oculata, tum plani post etiam leuiores lupi, mulique & post hos omnes saxatiles.]

Item Galenus, tertium medicinæ & lumen, & columen, libro primo de facultatibus alimentorum. [De facultatibus (inquit) alimentorum, plerique præstantissimorum Medicorum præcipuo studio in eam speculationem conuersi conscripserunt, quòd omnium quæ sunt in medicina ea propemodum sit vtilissima: nam aliis præsidiis non omni tempore vtimur, sine alimento autem ne viuere quidem neque secunda, neque aduersa valetudine possumus. Meritò igitur præstantissimorum Medicorum plurimi facultates, quæ eis insunt diligenti magnóque studio peruestigarunt.]

Idem libro de tenui victus ratione. [Cùm victus (inquit) attenuans ratio plerisque diuturnis morbis adeò conferat, vt sola ea sine vllo alio medicamento sublati sæpe fuerint, operæpretium fuerit, aliquid de ea præscribere, sunt enim quos præstiterit sola victus ratione, sine medicamentis persanare.]

Rursus libro de cibis boni, & mali succi. [Annonæ (inquit) caritas assidua, quæ non paucos ab hinc annos multas nationes Romano Imperio subditas afflixit, iis, qui non omnino rudes sunt, planè significauit, quantum vitiati corporis succi ad gignendos morbos vim habeant: nam qui intra vrbes degebant sicuti moris est, dum sibi æstate pararent quæ in proximum annum victui suffectura essent, vniuerso ex agris fruměto, hordeóque, fabis, lentibúsque asportatis; cereales reliquos fructus, quos legumina, & chedropa appellant, eorum etiam parte in vrbes aduecta agricolis relinquebant, quæ cùm illi per hyemem consumpsissent, mali succi alimentis toto vere vesci coacti sunt: teneris namque fructibus arborúmque germinibus & extremis ramulis, tum bulbis, & mali succi plantarum radicibus alebantur agrestia quoque olera, & quidquid sors illis vberiùs attulerat vt pote herbas ferè omnes virentes decoctas, quas nemo vnquam priùs degustauerat ad satietatem edebant. Ea propter cernere erat nonnullos vltimo vere, sed ferè omnes ineunte æstate multis, variísque modis per cutem vlceribus laborantes, ex his namque alia erysipelatode, alia erant phlegmode, alia ad herpetis similitudinem serpentia, nonnulla impeti-

ginem,vel scabiem, quasi & lepram referre videbantur, sed ex his, quæ se mitissimè per cutem extulerunt,vitiosos humores ex visceribus, & imis corporis partibus extraxerunt.

Nec omiserim quæ Paulus Ægineta libro primo, capite 23. scribit. [Senectus(inquit)cùm sicca frigidáque existat per calefacientia,& humectantia corrigi debet, imbecilliores ter die cibo refici debent, ad tertiam quidem horam panis exiguo cum melle Attico,septima verò hora vbi frictionem exercitationésque ipsis congruas & balneum fuerint experti, primum sanè quæ aluum emolliunt assumant;deinde pisces,aut auiculas.Hinc in cœna quæ optimi succi sunt,& ægrè corrumpuntur,non prohibeo tamen vinis ex melle præparatis vti, præcipuè quibus de calculo in renibus creato,aut etiam de podagra suspicio est quando petroselinum vino rectè iniicitur; At si quando pituita in ventriculo collecta necessitas est, aliqua quæ eam incidant deligere, protinus ad humectantem victus rationem digrediendum est, ac ficus maturæ ante alium cibum ipsis exhibeantur. Per hyemem verò cassiæ,si nullum in dextro præcordiorum symptoma accedere sentiat.]

Idem capite 53.describit victus rationem pro singulis anni temporibus,cap. 54. iis qui labore exercentur, cap.55. iis qui iter agunt, cap.56. iis qui nauigant cap.71. [Inter frigidas (inquit) intemperies, tres numerantur differentiæ; ex quibus sicca est deterrima, quod enim successu temporis senescentibus obuenit,id statim ab initio hos affligit. Itaque humectare eos,& calefacere oportet quod commodè fiet exercitiis mediocribus,cibo humido, & calido, vini calidioris potu.] Cap. 73. [Cùm de alimentorum facultatibus pars sit operis, quo de sanitate tuenda præcipitur, proximum est dictis, vt eum subiiciamus, vbi priùs quàm particularia prosequamur, pauca quædam prælibabimus:quæ igitur attenuandi virtutem habẽt meatus aperiũt,viscera adhærentia abstergunt, crassa incidunt, quòd si diutius in cibum ea adhibeas serosa, biliosáque contrahes excrementa,ac si vberiùs ingeras,sanguis ater, & vitiosus redditur.]

Quorsum Medicos grauissimos viros in re certissima fatigamus? ipsi etiam Poëtæ intellexerunt,quantum in ratione victus momenti sit. Horatius lib. 2. Satyt. 2.

Accipe nunc victus tenuis, quæ quantáque secum
Adferat. In primis valeas bene; nam varia res
Vt noceant homini credas: memor illius escæ,
Quæ simplex olim tibi sederit, at simul assis
Miscueris elixa,simul conchylia turdis,
Dulcia se in bilem vertent, stomachóque tumultum
Lenta feret pituita: vides, vt pallidus omnis
Cœna desurgat dubia?

Et Iuuenalis in suorum temporum ingluuiem acerrimè inuehitur, Satyra secunda, & enumeratis quibusdam eduliis, quæ nullis sunt ornata macellis, subdit:

Hæc olim nostri iam luxuriosa Senatus,
Cœna fuit, Curius paruo quæ legerat horto
Ipse focis breuibus ponebat holuscula, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid vulua popinæ.

Vertant

Vertant Genethliaci sua astrolabia, spectent sydera, rimentur abditas astrorum vires, obseruent stellarum configurationes, quanam è specula prospicient, quo quisque alimentorum genere sit vsurus? quanta in his diuersitas pro natura locorum, pro anni temporibus, pro ætate, pro copia, vel inopia, pro eorum quibuscum quisque viuit conditione, pro valetudine, pro Medicorum consilio, pro palato, pro patriæ consuetudine, pro vsu domestico, pro subita, ac fortuita necessitate, pro amicorum inuitatu, pro propria libidine, pro familiarium arbitratu, pro proprio appetitu, tantúmne causarum in vno syderum schemate videtur? Si hæc omnia non vident, nihil vident, sed temerè efficiunt, quidquid efficiunt de hominum temperamento: quantò meliùs de temperamento, & temperamenti causis disputant Hippocrates, Celsus, Galenus, Paulus? hos audire malumus quàm Astrologos.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Plus labores valere ad tuendum vel mutandum corporis temperamentum quàm Astra.

MENTIANTVR astrorum internuncij, in stellis videri vniuscuiusque victum & cibaria, adhuc non viderunt eius temperamentum cuius vident genesim: magnam enim vim ad sanitatem vel tuendam vel labefactandam habet exercitatio & labor. [Oportet (inquit Hippocrates libro 1. de diæta) scire quomodo ciborum fortium natura vim detrahere oporteat, & quomodo debilibus robur per artem addere oporteat, prout singulorum occasio sese obtulerit, & si relata iam etiam cognouerit nondum sufficiens est hominis curatio, propterea quòd homo edens sanus esse non potest, nisi etiam laboret: contrarias enim inter se vires habent cibi & labores, verùm inter se mixtis conferunt ad sanitatem, labores enim ea quæ insunt consumere solent, cibi autem & potus ea quæ euacuata sunt explent; oportet autem, velut par est, laborum vim pernoscere tum naturalium, tum eorum qui per vim fiunt, & qui ex ipsis carnem in augmentum properant, & qui in defectum; & non solùm hæc, sed etiam mensuram ac proportionem laborum ad multitudinem ciborum, & hominis naturam, & corporum staturas, ac ætates, & ad tempora anni & ad mutationes ventorum, & ad situs regionum in quibus degunt, & ad anni constitutionem ac statum.]

Ecce quàm multa nosse astrorum consiliarios oportet, si volunt de nostro temperamento vaticinari.

Rursus idem Hippocrates eodem libro. [Cursibus vtendum est velocibus, quo & corpus humore euacuetur & humor amplius siccetur, luctis autem, & fricationibus, & huiusmodi exercitiis vti non conducit, ne meatus cauiores redditi repleantur, à talibus enim animæ motum grauari necesse est. Confert & deambulationibus vti, his verò neutrum sæpe fieri oportet, sed sæpius alterutrum pro corporis natura, post hæc paulùm conquiescere opus est.]

Galenus quoque libro primo de sanitate tuenda. [Nutricibus (inquit) tribus infantibus excogitata dimotio est in cunis, in lectulis pendetibus, in suis ipsarum

rum

rum vlnis,vbi iam hoc aliud quoque nobis æstimandum oritur ad sanitatis tutelam vel in primis necessarium. Cùm Asclepiades planè apertéque exercitationes damnet, Erasistratus verecundius timidiúsque decernat. Cæterum idem cum Asclepiade sentiat,reliqui verò Medici non solùm ad bonam corporis habitudinem, sed etiam ad sanitatem eas prædicent. Porro exercitationum tria saltem prima notantur genera,vtique quot motionum differentiæ,quippe aut à nobis ipsi mouemur, aut ab aliis,aut à medicamento. Horum tamen tertia species ad sanos nequaquam pertinet, sed qui ab altero præstatur motus, nauigando, equitando,vehendo, atque vt paulò antè dictum est, in cunis, lectulis, vlnísque obitur, recenter tamen nati puelli tam valentem motum, quàm qui vehiculis,nauigiis,equísque præstatur, adhuc non desiderant. At qui iam tertium, aut quartum annum agunt, hos vehiculo,nauigióque modicè agitare licet, septemni verò etiam valentiora exercitia tolerant, ita vt equitare iam assuescāt. Per se verò moueri tunc primùm cuiuis licet,cùm iam repere cœperit, magísque etiam cùm ingredi; immaturè verò omnino cogendi non sunt, ne crura eorum pondere vitientur. Sanè vel hac ætate facilè declaratur quanta sit naturæ nostræ cum exercitiis societas cùm pueros, ne si concluseris loco aliquo prohibeas quominus discurrant, ac pullorum vitulorúmque ritu lasciuiant. Quippe sua cuique animanti natura satis est ad proprias conuenientésque excitandas appetitiones, quibus sanitatem, salutémque tueatur. Verùm Asclepiades nihil horum cogitans,per magnum otium captiunculas texit,quibus docere conatur nihil ad bonam valetudinem exercitia conferre. Verùm huic postea,quod par est,respondebitur, ceu garrulitate ad finem potissimùm taxanda, est enim nobis hoc loco propositum, non Sophistarum nugas refellere, sed quod ad sanitatem conducit præcipere.]

Idem libro de exercitatione paruæ pilæ. [Quantum (ait) ad valetudinem tuendam exercitationes conferant, & quod opus sit vt illæ cibos præcedant cùm veterum multi, & Philosophorum, & Medicorum optimi diligenter sint executi,nullus tamen,ô Epigenes,hactenus quantò hæc, quæ parua pila fit exercitatio,reliquis præstet satis exposuit. Quare nūc licere nobis arbitror de ea, quatenus eius cognitionem habemus disserere sub te præsertim omnium in hac arte exercitatissimo Iudice,quæ porrò & in aliorum dicta erunt vtilitatem quoscumque huius tu libelli participes esse volueris. Ego igitur sic sentio eas omnium esse vtilissimas exercitationes, quæ non corpus solùm exercere, verùm etiam animum oblectare possunt; vnde sapientes mihi humanæque naturæ probè periti fuisse videntur illi, quicumque venationes,& alias animalium capturas laborem voluptate, oblectatione, laudis cupiditate temperantes primi inuenerunt,adeò enim potentes sunt, qui in ea fiunt motus animi,vt multi morbis fuerint delectatione liberati.]

Rursus capite 3. eiusdem libri multis nominibus commendat exercitationem paruæ pilæ. Immò reuera id solùm est(inquit)quòd omnes corporis particulas cum iustitia mouet,dū enim procedimus,aut recedimus,aut nos in obliquum transferimus,alij atque alij nerui,ac musculi plus fatigantur quicumque est vno motionis genere,crura mouet,quemadmodū qui sine ratione cursitāt, sic quoque non secus, quàm qui crebrò sese in obliquum transferunt partes inæqualiter exercent; verùm quemadmodum cruribus, sic & brachiis exercitatio hæc summa cum iustitia mouet,propriúmque partitur opus, siquidem in omni

omni figura pilam excipere consueuerunt. Hic enim necesse est figurarum varietatem, alios, atque alios musculos vehementiùs tendere, adeò vt omnes vicissim laborantes, intermissionem his habeant æqualem; qui, dum alij operantur, quiescunt: atque ita vicissim omnes operantes, & quiescentes, neque segnes omnino relinquuntur, neque soli laborantes, lassitudine corripiuntur. Quòd autem & oculos exercere oporteat, hinc videre licet, si animaduertimus, quòd nisi quò vergat pila, diligenter præuiderit, quominùs eam attingat, ipsum aberrare necesse est. In hoc autem & consilium æquale, sollicitudini par, & opus est, tum illam ne humi in cassum deiiciat, tum vt versantem in medio eamdem assequi prohibeat, vel ipse transmissam rursus accipiat. Atque sollicitudo quidem corpus sola extenuat, cuipiam verò exercitio, ac laudis desiderio commissa, vtpote in lætitiam desinens, ad bonam corporis valetudinem, atque animi prudentiam plurimum confert. Illud autem exercitium non modicum præstiterit, quòd ambo, corpus videlicet, & animum, pro sua vtriusque virtute iuuare possit.] Hæc Galenus, multáque alia de vsu paruæ pilæ.

Cornelius verò Celsus non sanis modò, sed ægris etiam corporibus exercitationes vtiles esse putauit. [Gestatio (inquit lib. 2. cap. 14.) longis etiam, & inclinatis morbis aptissima est, vtilísque & his corporibus, quæ ex toto febre carent; sed adhuc exerceri per se non possunt, & iis, quibus lentæ morborum reliquiæ remanent, nec aliter eliduntur.

Asclepiades etiam in recenti, vehementíque febre, præcipuéque ardente, ad excutiendam eam gestatione dicit vtendum esse; sed id periculosè fit, meliúsque quiete huiusmodi impetus sustinetur: si quis tamen experiri velit, sic experiatur, si lingua non erit aspera, si nullus tumor, nulla durities, nullus dolor visceribus, aut capiti, aut præcordiis subierit. Et ex toto nunquam gestari corpus dolens debet, siue id in toto, siue in parte est. Si tamen solis neruis dolentibus, neque vnquam in recenti febre, sed in remissione eius. Genera autem gestationum plura sunt adhibenda, quæ sunt pro viribus cuiusque, & pro opibus, ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili obsint. Gestationum leuissima est nauis vel in portu, vel in flumine, vehementior alto mari naui, vel lectica, aut scamno, acriore vehiculo, atque hæc ipsi intendi, & remitti possunt; si nihil eorum est, suspendi lectus debet, & moueri; si ne id quidem est, certè vni pedi lecti subiiciendus funiculus est, atque ita lectus huc illuc manu impellendus: & leuia quædam genera exercitationum infirmissimis conueniunt; vehementiora verò iis, qui pluribus iam diebus liberati sunt; aut iis, qui grauium morborum initia sic sentiunt, vt adhuc febre vacent, quod & in tabe, & in stomachi vitiis, & cùm aqua cutim subit, & interdum in morbo regio fit, aut vbi quidem morbi, qualis comitialis, qualis insania est sine febre, quamuis diu maneat, in quibusdam affectibus, ea quoque genera exercitationum necessaria sunt, quæ comprehendimus eo loco, quo quemadmodum sani, neque firmi homines se gerant, præcepimus.] Hæc Celsus.

Sicut porrò moderata, & tempestiua exercitatio salutaris est; ita nimia, vel intempestiua noxia censetur. Itaque Plutarchus lib. de liberis educandis, [Perinde (inquit) ac in cella quadam reseruandus est corporis labor, vt ne fragiles, leuitérque cedentes, ad doctrinæ studia fatigati succumbant: hostes enim disciplinarum, vt à Platone dictum est, sunt labores, atque somni. Quid his tam insisto: cùm ad id, quod dictum, longè principalius explicandum summo ducar

ſtudio: militaribus namque certaminibus pueros exercere conueniet, vt in iaciẽdis haſtis, tractandis arcubus, venationibus, magnoperè cõtendant, victores eorum, quos bello deuicerint, bona ipſis præmia eſſe proponant, bellum educatam in vmbra corporis habitudinem repudiat. Macilentus autem miles, bellicis aſſuetus certaminibus, pugiles, & ſtructas prælio acies propulſat. Quid agis, dicit quiſpiam, tu, cùm de ingenuorũ educatione liberorum daturũ te præcepta ſpoponderis; mox inopes, ac populares ita videris prætermiſiſſe, vt ſolis inſtitutionem locupletibus exhibere cogites: Quibus occurrere haud certè difficile eſt: ego namq; hanc ipſam inſtitutionem communem omnibus, ac vtilem eſſe maximè velim: verùm ſi propria laborantes indigentia, meis vti cõmonefactionibus nequiuerint, fortunam, non autẽ me cõſulentem accuſent; enitendũ itaq; pro viribus, vt optima pueris, vel etiã ipſis pauperibus fiat educatio; ſin minùs poſſibili ſaltem vtendũ erit. Et iſta quidem, quæ grauiter in ſermone obiici poterant, adduxi, vt quæ ad rectam iuuenum inſtitutionem non ferunt, adiungam.

Illud igitur aſſero, ad honeſta pueros exercitia non plagis, aut verberibus, ſed monitis, ac rationibus adduci oportere: omitto enim ea magis ſeruos decere, quàm liberos, qui durati rigeſcunt, & ad labores ſuſtinendos, nunc ob plagarum dolores, nunc ob contumelias horreant; liberalibus autem pueris maiorem laudes, ac vituperia, quàm verbera, afferunt commoditatem: illa enim ad honeſta incitant, hæc à turpitudine cohibent, mixtim verò, & alternis vtendum erit obiurgationibus, & laudibus; poſtquam vehementer obiurgarint, pudore agendum erit, rurſúſque laudibus reuocabunt, iiſque imitandæ nutrices erunt, quæ vbi infantes lugere coëgerint, vbera denuò ad eos ſolandos admouent. Cauẽdum autem erit, ne immodicis elati laudationibus intumeſcant, quoniam nimiis demoliti laudibus frangũtur. Pleroſq; iam ego patres vidi, quibus amor nimius ne amarent cauſa extitit: quid enim eſt, quod dicere velim, vt exemplo luculẽtior fiat oratio: nam cùm hi feſtinent, vt filij in cunctis ocyùs antecedant, immenſos illis labores adiiciũt, ſub quibus defeſſi corruũt, & alioquin pondere moleſtiarũ oppreſſi, doctrinam minùs cõſuetè percipiũt. Plantæ enim cùm modicis alũtur aquis, tum multis ſuffocantur: eodem modo animus, cùm mediocri vegetatur labore, ſub nimio demerſus opprimitur. A cõtinuis igitur laboribus danda quædã pueris reſpiratio: reminiſci enim oportet, omnem noſtram vitam in remiſſionem, ac ſtudiũ eſſe diuiſam; quocircà non vigiliam modò, verũetiam ſomnũ eſſe repertum; non bellũ ſolùm, ſed & pacem; non hyemem tãtùm, ſed & æſtatem, nõ operoſos, ſed & feſtos dies; &, vt generatim eloquar, laboris cõdimentũ eſt otiũ, idq; non in animãtibus modò, ſed etiã in iis, quæ anima carent, cõſpicias: arcus enim, lyráſq; remittimus, vt tẽdere poſſimus, ac ſũmatim corpus quidẽ indigẽtia, & replemẽto, animus verò remiſſione, atq; labore cõſeruatur.

Tanta cùm in exercitationibus, & laboribus vis ſit, ad valetudinem conſeruandam, vel affligendã, quis ferat Aſtrologos omnia è ſyderũ poſitione metientes, an mentientes? Quid hoc genere magis liberũ otioſis? magis incertũ liberis hominibus? quid magis neceſſariũ indigentibus? quid magis fortuitũ vniuerſis? quid erramus per aſtra, & è cælo quærimus cauſas humanarum actionũ? nónne & genus, & modum exercitationis imponit multis neceſſitas, aliis voluptas, comitatus aliis, aliis contubernium, aliis eorum imperium, quibus ſubſunt, aliis euentus varij, qui fallunt Aſtrologos, fallunt ſapientum prudentiam, fallunt beatarum mentium intelligentias, vnius Dei ſolùm præſenſioni ſubſunt.

CAPVT

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Sedes, & domicilium magis, quàm astra, afficiunt temperamentum.

QVID cæli temperies? parúmne promouet corporis vires, & sanitatem? Hippocrates lib. de aëre, aquis, & locis: [Quare (inquit) si quis ad vrbem sibi incognitam perueniat, circumspicere oportet aëris situm, quomodo scilicet ad vẽtos, & Solis exortus iaceat: non enim ęquales vires sunt ad Septentrionem sitæ, & vergentis ad Austrum, neque eius, quæ Solem exorientem, & quæ eumdem occidentem spectat. Hæc igitur diligẽter oportet perscrutari, ac simul quomodo se habeant circa eam aquæ, num palustribus vtantur, & mollibus, aut duris, & ex sublimi loco prolabentibus, & scaturientibus ex petris, siue salsis, & crudis.] Terra etiam ipsa cõsideranda, nudáne sit, & aquis carens, aut densa, & aquosa, & an concaua sit, & æstuosa, vel alta, & frigida. Hominum insuper dięta perquirenda, qua maximè capiantur, an bibuli sint, & lurcones, & otio dediti, aut exercitiis variis vtentes, & tolerantes laborum, ciborúmq; plus appetentes, quàm poculorũ: ex his enim singula sunt inuestiganda. Nam qui hæc omnia probè, quãtum fieri potest, cognouerit, aut horũ plurima, eum non latêre possunt, cùm in vrbem etiam ignotam peruenerit, neq; morbi regioni peculiares, & patrij, neq; communis regionis natura, quæcumque tandem ea fuerit, vt non possit in cognoscendis morbis dubius hærere, aut errare, sicubi ad morborũ curationem adhibeatur. Quæ ambo illis euenire solent, qui non priùs prouidi hæc diligenter cognouerunt. Quare qui ea studiosè rimatus fuerit, vniuscuiusque temporis, ac anni futuri constitutionem prædicere poterit, qui videlicet morbi cõmuni affectione ciuitatem sint inuasuri, tum æstate, tum hyeme, & quæcumque pericula vnicuique sint timenda, ex dięta, & victus immutatione.

Aristoteles lib. 7. Politicor. c. 11. [Vrbes autem, quæ terræ, marísq; participes esse debent, & quod ad totam regionem similiter debet esse cõmunis, quantum fieri potest, dictũ est priùs. Ipsius autẽ ad seipsam optandũ est positionem sortiri ad quatuor respicientes: primum ad sanitatem: ad Orientem enim Solem conuersæ vrbes, & ad eos ventos, qui inde perflant, salubriores sunt, secundo loco quæ sunt secundùm Boream sitæ: hæ namque sunt ad hyberna potiores.]

Iterũ infrà: [Cùm oporteat de sanitate habitantiũ curam habere, hoc autem sit primũ in situ, & qualitate loci, secundũ in aquarum salubriũ vsu, in ea quoq; re est diligentia meritò adhibẽda: quibus enim plurimùm, & freq̃uẽtissimè vtimur ad corpus, ea plurimùm important ad sanitatem; aquarũ autem, & vẽtorum potẽtia talem habet naturã. Quapropter in ciuitatibus, quæ rectè sapiũt, distinguẽdus est aquarũ vsus, si non omnes sint pares, nec abũdantia sit earũ aquarũ, vt aliæ seorsim aquæ ad cibũ, & potum, aliæ ad aliam indigẽtiam deputentur.]

Vitruuius lib. 1. c. 4. [In ipsis verò mœnibus ea erunt principia: Primò electio loci saluberrimi, is autem erit excelsus, & non nebulosus, non pluuiosus, regionésque cæli spectans neque æstuosas, neque frigidas, sed temperatas. Deinde si euitabitur palustris vicinitas: cùm enim auræ matutinæ cum Sole oriẽte ad oppidũ peruenerint, & iis ortæ nebulæ adiũgentur, spiritúsq; bestiarũ palustrium

venenatos, cum nebula mistos, in habitantium corpora flatus spargent, efficient locum pestilentem. Item si secundùm mare erunt mœnia, spectabúntque ad Meridiem, siue ad Occidentem, non erunt salubria; quia per æstatem cælum meridianum Sole exoriente calescit, Meridie ardet. Item quod spectat ad Occidentem, Sole exorto tepescit, Meridie calet, Vespere feruet. Igitur mutatione caloris, & refrigerationis, corpora, quæ in iis locis sunt, vitiantur.]

Et post pauca: [Licet etiam considerare hæc ita esse, quòd æstate non solùm in pestilentibus locis, sed etiam in salubribus, omnia corpora calore fiunt imbecilla; & per hyemem etiam, quæ sunt pestilentissimæ regiones, efficiuntur salubres, ideò quòd à refrigerationibus solidantur. Non minùs etiam quòd quæ à frigidis regionibus corpora traducuntur in calidas, non possunt durare, sed dissoluuntur: quæ autem ex calidis locis sub Septentrionem regiones frigidas non modò non laborant in mutatione loci, sed etiam confirmantur.

Infrà: [Hæc autem vitia efficit feruidum à certis partibus cælum, cùm insidet in apertas venas plus, quàm patitur è mistionibus naturali temperatura corpus. Item si humor occupauit corporum venas, imparésque eas fecit. Item ex refrigerationibus humoris ventorum, & aurarum, infunduntur vitia corporibus, non minùs quàm aëris.

Denique post pauca: [Itaque etiam atque etiam reuocandam censeo veterum rationem: maiores enim è pecoribus immolatis, quæ pascebantur in iis locis, quibus aut oppida, aut castra statiua constituebant, inspiciebant iecinora, & si erant liuida, & vitiosa; prima talia immolabant, dubitantes an morbo, an pabulo læsa essent, cùm pluribus experti erant, & probabant integram, & solidam naturam iecinoris ex aqua, & pabulo, ibi constituebant munitiones; si autem vitiosa inueniebant, iudicabant humanis corporibus pestilentem futuram, nascentem in iis locis aquæ, cibíque copiam, & ita transmigrabant, & mutabant regiones, quærentes omnibus rebus salubritatem.]

Cornelius item Celsus lib. 2. cap. 1. [Vbi (inquit) est æqualitas, saluberrimi sunt sereni dies, meliores pluuij, quàm tantùm nebulosi; optiméque hyeme, qui omni vento vacant; æstate, quibus Fauonij perflaut. Si genus aliud ventorum est, salubriores septentrionales, quàm subsolani, vel austri sunt: sic tamen, vt in hæc, interdum regionum sortes mutentur: nam ferè ventus vbique à mediterraneis regionibus veniens, salubris; à mari, grauis est: neque solùm in bono tempestatum habitu certior valetudo est, sed priores morbi quoque, si qui inciderunt, leuiores sunt, & promptiùs finiuntur. Pessimum ergo cælum est, quod ægrum facit, adeò vt in id quoque genus, quod natura peius est, in hoc statu salubris mutatio sit.

Inter summos hos viros Marcum Tullium mihi videor numerare posse, cuius alij dicendi, ego doctrinæ etiam copiam admirari soleo lib. de fato: [Inter locorum naturas (inquit) quantum intersit videmus: alios esse salubres, alios pestilentes, in aliis esse pituirosos, & quasi redundantes, in aliis exsiccatos, atque aridos; multáque sunt alia, quæ inter locum & locum plurimùm differunt. Athenis tenue cælum, ex quo acutiores etiam putantur Attici: crassum Thebis, itaque pingues Thebani, & valentes.]

Quid ad hæc astrorum clientes faciunt, ne homines vasa Samia, quæ domicilium mutare non possint? aut lorophagos, loco, quem semel insederunt, inseparabiliter adhærescentes, deserunt illi solum frequenter; ídque non

non agentibus stellis,sed variis de causis, nunc è proximo, nunc de longinquo petitis.

Ad bellum, ad celebres Academias, ad Principum aulas, ad lites, ad nundinas, ad exilium, ad vsuperitiam rerum, ad amicos, ad familiares, ad salubritatem,ad voluptatem,ad alios innumeros vsus,pro temporum, ac personarum, pro rerum vicissitudine, pro negotiorum opportunitate, pro rei publicæ, vel priuatæ ratione, quæ omnia, vt stultè ducũtur ex solo cælo,sic valetudo,cui ex domicilio accedit, recedítque, non parũ prorsus ineptè ex solis stellis petitur.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Quid consuetudo & vsus aduersus Astrorum vim possint.

OBEST præterea plurimùm valetudini, & naturali temperamento eorum, quibus quis assueuerit, repentina commutatio, & ab extremis ad extrema transitio. Quare Galenus lib. 1. de sanitate tuenda: [Videtur (inquit) in his tria deinceps pari inter se iure potuisse, morbum,ætatem,consuetudinem.Atque in morbo quidem contrarij adhibendi, indicationem accipit ab ætate, & consuetudine similium: febri namque, ceu morbo calido & sicco humida cõueniunt:puellis,& quibus ea ætas,non morbus, sed secundùm naturam sit;id maximè est vtile,quod planè est simillimum.Pari modo consuetudine, vtpote quæ adscititiam, acquisitámque naturam in corporibus gignit contraria, in primis dedisse est noxium;atque hæc meritò : quæ enim corpora secundùm naturam se habent,iis conseruari,custodiríque suum habitum decet; quæ morbo aliquo premuntur,iis contrà alterari,& ad contrariũ habitum trahi expedit, ac seruatur quidem similibus vnũquodque, alteratur autem cõtrariis.]

Cornelius etiam Celsus lib.1.c.3. [Neq; verò(ait)ex multa fame nimia satietas,neq; ex nimia satietate fames idonea est, periclitatúrq; & qui semel,& qui bis die cibum incontinenter contra consuetudinem assumit.Itémque ex nimio labore subitum otium,neq; ex nimio otio subitus labor sine graui noxa est:primò,cùm quis mutare aliquid volet,paulatim debebit assuescere,omnem autem laborem faciliùs vel puer,vel senex,quàm insuetus homo sustinet. Atque ideò quoq; nimis otiosa vita vtilis non est,quia potest incidere laboris necessitas;si quando tamen insuetus aliquis laborauit,aut multò plus quàm solet:etiã is,qui assueuit,huic ieiuno dormiendum est;multò magis si etiam os amarum est,vel oculi caligant,aut venter perturbatur:tum enim non dormiẽdum tantummodò ieiuno est,sed etiam in posterum diem permanendum, nisi citò id quies sustulerit:quod si factũ est,surgere oportet,& lentè paululùm ambulare;& si somni necessitas non fuit,quia modicè magis aliquis laborauit,tamen ingredi aliquid eodẽ modo debet.]Infrà:[Si assidua(inquit)fatigatio vrget,inuicẽ modò aqua, modò vinum bibendum est,raróq; balneo vtendum,leuátq; lassitudinem etiam laboris mutatio;eúmq;,quem nouum genus laboris pressit:id quod in consuetudine est,reficit,fatigato quotidianum cubile tutissimum est,insolitum contrà laxat:quod enim contra consuetudinem est,nocet,seu molle,seu durum.]

Idem qui suprà Galenus lib. de curandis animi morbis, neque ait deterreri quempiã oportet,ne seipsum conetur meliorem efficere, etiãsi factus quinquagenarius sit,quinetiã omni ratione conabitur ipsũ corpus in melius restituere,

quamuis compertũ habeat se nunquã Herculeam valetudinem consecuturum.

Infrà:[Omnium autem maximè tui ipsius te pudeat,quod quidem si feceris, poteris quandoque expertem illam rationis vim,qua excandescimus, quasi feram quamdam mitigare, ac mansuefacere; alioquin absurdum admodum sit, viros equitandi peritos,vbi equos acceperint, breui eos ad parendum idoneos reddere,te autem,qui non aliquid extrinsecus animal acceperis,sed rationis illam expertem vim,quæ in tuo ipso animo est,& cum qua semper meditans,ratio simul habitat,nou posse itidem mitiorem reddere,& quamuis non ita continuò, at longiori saltem spatio.] [Infrà:Adhuc delige optimum vitæ genus,id iucundum efficiet consuetudo.]

Ac de mutanda ratione victus,hæc Hippocrates scribit apud Galenum libro de consuetudinibus,cap.1. [Atque facilè addisci potest,quod vitiosa dicta comestionis, & potionis ipsa sibi ipsi semper similis, tutior vt plurimùm est ad sanitatem, quam si quis repentè magnam mutationem faciat,ad aliud melius, quandoquidem & iis, qui bis cibum capiunt,in die,& iis qui semel cibum capiunt repentinæ mutationes, noxas, infirmitatésque inferunt; & ij sanè, qui prandere non consueuerunt, si pransi fuerint statim infirmi fiunt, & toto corpore graues, & imbecilli,& tardi,si verò etiam supercœnauerint, acidum,ructantes, quibusdam etiam sputile, hoc est, humida deiectio aduenit, quando præter consuetudinem onere grauatus est ventriculus, solitus supersiccari, & non bis intumescere, neque bis elixare cibaria.]

Idem de eadem re magis laborauerit, si ter in die cibum capiat ad saturitatem,& adhuc magis si pluries, quamquam sanè multi sunt qui facilè ferunt ter in die cibum capientes,ad satietatem, si sanè ita fuerint assueti;quin & qui bis cibũ in die capere consueuerunt,nisi pransi fuerint,imbecilles,& infirmi fiunt, & ad omne opus timidi,& cardialici, pendere enim videntur ipsius viscera,& mingũt calidum & viride, & stercus comburitur. Sunt & quibus os amarescit, & oculi cauantur,& tempora saliunt,& extrema frigescunt;& plurimi quidem eorum,qui pransi non sunt cœnam comedere non possunt;si verò cœnauerint ventriculum grauant,ac multò magis ægrè cubant,quàm si pransi fuissent.cùm ergo talia sanis eueniant ob dimidij diei mutationem, diætæ præter consuetudinem,neque addere commodè videtur,neque detrahere.Si igitur hic qui præter consuetudinem cibũ capit,semel tota die exinanitis vasis cœnauerit quantum solebat, verisimile est ipsum multò magis grauari, si verò longiori adhuc tempore exinanitis vasis,derepentè pòst cœnauerit,magis vtique grauabitur.

Cibos etiam, quibus quis assuetus est, quamquam minùs salubres Hippocrates ibidem commendat.[Multi(inquit)facilè ferunt esculenta,quibus assueti sunt,etsi non sint bona natura,similiter autem & poculenta.]

Galenus verò libro de consuetudinibus,citato cap.2.docet cur quis faciliùs concoquat cibos, quibus est assuetus, quicumque illi tandem sint,quia cibum in qualitatem nobis familiarem redigi oportet, vnus autem cibus vni familiaris est,alter alteri:[Aliud enim nutriens(inquit)alij corpori familiare est,ideóq; animantes ad familiaria nutrimenta,à nullo doctæ,sed à natura impulsæ accedunt, iumenta quidẽ ad herbas,paleam,fœnum, & hordeum,leones autem ad carnes;sicuti etiã pardales,& lupi.Quemadmodũ igitur animalibus secundùm genus non parua differentia familiarium vnicuiq; nutrimentorũ est,sic etiam, & secundùm speciem in generibus reperiuntur differentiæ magnæ,cùm alij ne gustare

gustare quidem vinum possint, alij autem plurimùm innoxiè bibāt, alij boum & hircorum, & arietum carnes cum delectatione comedant innoxiéque concoquant, alij nec odorem ipsarum sustineant, nec esum, & si per alterius escæ penuriam, vt in fame fit, huiusmodi carnes ingerere cogantur, cócoquere ipsas nequeunt citra nocumentum, ac appetitū ex ablatione subuertunt, grauāturq; derepentè, si quis nutus ipsis superueniat, nec ipsum quoq; innoxium tolerāt. Quoniam autem hæc ita se habere cōspiciuntur, primum quidem illius meminisse oportet, homines assumere, quę suauiora sunt, alios alia secundùm naturæ familiaritatem, accedere ad talium esum libentiùs, tanquam ea sibi ipsi concoctu faciliora visa sint esse, auersari autē, & fugere quæ insuauia sunt, cōcoctuq; difficiliora, ita vt consuetudo signum sit, familiaritatis naturalis. Quod autem & vt causa sæpenumero fiat, constat ex iis, quæ in principio quidē in suauitate, aut nocumento, à quibusdam ingestis afficiuntur, si autem ipsis paulatim assuescere sustinuerint in suauitate, aut nocumento, non ampliùs afficiūtur; causa autem & huius rei talis est, sicut vnumquodq; eorum, quæ comeduntur, & bibuntur, secundùm aliquam qualitatem alterantur, ita & ipsum quodāmodo afficit id, quod alterat; licet autem huius rei euidens capere argumentum ex humorum ab vnoquoq; cibario genitorum differentia: nam alia quidem melancholicum gignunt sanguinem, alia pituitosum, vel qui pallidam flauámq; nominatam bilem, non paucam habent, sicuti nonnulla purum sanguinem; differentiam ergo aliquā eorum quæ nutriuntur inter se, necesse est fieri, secundùm nutrientis sanguinis ideam; euidens autem argumentū assimilationis nutrientium ad id, quod nutritur est, ipsa plantarum, & seminum trāsmutatio eo vsq; sæpenumero facta, vt quæ maximè nociua in alia terra erāt, si in aliā transplantata fuerint non solùm innociua, sed etiam vtilis fiat, frequens enim est horum experiētia apud eos, qui de agricultura, & de plātis cōmentarios cōposuerunt, quemadmodum & trāslationis secundum regiones factę apud eos, qui de animalium historiis scripserūt. Quoniam igitur non solùm alteratur id quod nutrit ab eo quod nutritur, sed & ipsum aliquo modo exigua quadam alteratione alterat, necesse est exiguā hanc alterationem, tractu temporis notabilē fieri, ita vt ad æqualē vim cum familiaritate naturali veniat ea, quæ ex diuturnis cōsuetudinibus fit ac in iis quidē, quæ comedūtur, & bibuntur inuenta mihi videtur causa facultatis, cōsuetudinū. Hæc ille. [Tanta est consuetudinis vis, vt ne praua quidem tutò omittatur, nec cōsuetudines ipsæ (inquit Galenus lib. 5. de sanitate tuenda, c. 11.) tametsi prauæ sunt displicētibus, adhuc sibi corporibus mutandæ non sunt, quin nec per summā sanitatem semper id tentandū, sed tunc eū is cui mutādę sunt à ciuilibus curis vacat &c.] Legātur, quę li. 9. de methodis c. 4. idē narrat, de adolescēte, qui per triginta dies exercitationē, cui assueuerat, omiserat.

Longior sim, si adferam quæ Galenus li. de consuetudinibus c. 3. disputat de vi consuetudinis, ex alteratione externa, cap. 4. de consuetudine exercitiorum corporis, & animi. Quare à Medicorum theoriis, ad Poëtarum amœnitatem animi causà transgrediamur: non enim Medici solùm rigescere & emollescere nostra corpora consuetudine, vsúque contra genitalium, nataliúmque sydcrum vim viderunt, sed Poëtæ quoque experti sunt, à quibus discere poterant Astrologi consuetudinis vim: nam Ouidius 3. libro de Ponto:

Hoc quoque Naso feres, etenim maiora tulisti,
Iam tibi sentiri sarcina nulla potest.

Ductus

Ductus ab armento taurus detrectat aratrum,
Subtrahit & virgo colla nouella iugo.
Nos, quibus assueuit fatum crudeliter vti,
Ad mala iam pridem non sumus vlla rudes.

Idem libro 3. de Tristibus:

Quiq́; fugax rerum, securaq́; in otia natus,
Mollis, & impatiens antè laboris eram.
Vltima nunc patior, nec me mare portubus orbum,
Perdere diuersa nec potuêre via.
Suffecitq́; malis animus, nam corpus ab illo
Accepit vires, vixq́; ferenda tulit.

Idem libro 5. de Tristibus:

Pone metum, valeo, corpusq́;, quod antè laborum
Impatiens nobis, inualidumq́; fuit,
Sufficit, atque ipso vexatum induruit vsu.
An magis infirmo non vacat esse mihi.

Idem libro 4. de Tristibus:

Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet & incuruo colla premenda iugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore sæuorum compescitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet:
Quæq́; sui iussis obtemperat Inda magistri
Bellua, seruitium tempore victa subit.
Tempore vt extentis tumeat facit vua racemis,
Vixq́; merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus & incanas semen producit aristas,
Et ne sint tristi poma sapore facit.
Hoc dentem tenuat terram renouantis aratri,
Hoc rigidas silices, & adamanta terit.
Hoc etiam sæuas paulatim mitigat iras,
Hoc minuit luctum, mæstaq́; corda leuat.
Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,
Præterquam curas attenuare meas.

Idem libro 4. de Ponto:

Gutta cauat lapidem, consumitur annulus vsu,
Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Idem libro primo de Arte amandi:

Ferreus assiduo consumitur annulus vsu,
Interit assidua vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo, quid mollius vnda?
Dura tamen molli saxa cauantur aqua.

Quæ exempla desumpta sunt ex Lucretio, libro primo de natura rerum.

Quin etiam (inquit) *multum Solis redeuntibus annis,*
Annulus in digito subter tenuatur habendo,

Stillicidij casus lapidem cauat,vncus aratri
Ferreus occulto decrescit vomer in aruis.

Idem lib. 2.

Nam leuiter quamuis quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in longo spatio tamen, atque labascit,
Nónne vides etiam guttas in saxa cadentes
Humoris longo in spatio perfodere saxa?

Quid Propertius noster libro secundo?

Ac veluti primo taurus detrectat aratra,
Mox venit assueto, mollis ad arua iugo.

Claudianus quoque libro secundo in Ruffinum:

—Iam nulli,inquit,flebile damnum,
Sed virtus solemnis erat, campúsque furori
Expositus sensúmque mali detraxerat vsus.

Hinc tandem sapienter Marcus Tullius libro secundo,de diuinatione: [Illúdne(inquit)dubium est, quin multi cùm ita nati essent,vt quædam contra naturam deprauata haberent, restituerentur, & corrigerentur à natura, cùm se ipsa reuocasset,aut arte,aut medicina? aut quorum linguæ sic adhærerent,vt loqui non possent,ea scalpello resectæ liberarentur? Multi etiam naturæ vitium meditatione,atque exercitatione sustulerunt,vt Demosthenem scribit Phalereus, cùm Rho dicere nequiret, exercitatione fecisse,vt planissimè diceret.]

At cuius tandem horoscopi tanta lux esse potest, qua Astrologi præuideant aliquando, quibus de causis, quo auctore, cuius suasu, quo consilio, qua occasione,quo casu,quo incitamento,cuius imperio,aut vi,qua spe,quo metu,consuetudinem aliquam quis sit suscepturus in victu, in exercitatione, in studiis, in otio,in somno,in vigilia,in vestitu,in medicinis, in cessatione, & in iis omnibus,quæ in humanam vitam cadunt, aut cadere possunt: nimirum quantum sibi arrogant, qui hæc omnia in stellis inspicere se posse confidunt? supra humanas vires spondent,qui tot rerum præsensionem nobis pollicentur.

CAPVT DECIMVMNONVM.

Medicamentorum vim, & Medicorum peritiam cum astris pugnare.

QVID ergo medicamentorum vim, aut Medicorum peritiam commemorem? quàm multa pharmacis vitia temperamentorum corriguntur? resecantur exuperantiæ,replentur inanitates,debilia corroborantur,effræna cohibentur; fouetur memoriæ domicilium, vegetantur sensus, corpus tandem animo tanquam equus indomitus, facilior, promptior, aptior redditur. Quoties impendentes morbos seduli Medici auertunt? quoties vitiosum corporis habitum emendant in melius? quoties oppressas morbo vires subleuant? quoties lapsas confirmant? quoties propè fugientem animum remorantur ac sustinent? adeò eorum opera illustris aliquando fuit, vt mortuos etiam

ad vitam reuocatos Antiqui existimarint, vt refert Plinius libro septimo, capite septimo. Non quòd vita functos reddiderint luci, sed quòd morti proximos & letho adiudicatos, atque etiam quosdam, qui mortui putabantur, cùm non essent, sanitati reddiderunt. Quo in genere scribit Cornelius Celsus libro secundo, cap. 6. Asclepiadem celebrem Medicum, cùm in funus incidisset cuiusdam, quem imperiti nonnulli Medici extinctum putabant, & intellexisset eum viuere qui efferebatur, à sepultura ad lectum reuocasse. Ab aliis claris Medicis scribit Apuleius libro quarto Floridorũ, sæpe animam in corporis latibulis delitescentem medicamentis prouocatam fuisse: sed hæc alij viderint. Nos ostendamus, medicamentorum vi, naturale temperamentum quod è natalitiis, vel genitalibus stellis hausimus, si tamen hausimus, commutari solere, adeò frequenter vt Astrologi, ne corporis quidem constitutionem, & habitum è stellis, quantalibet arte polleant, cognoscere possint.

Quamcumque tempericm, quam ex vtero materno corpus humanum tulerit, medicamentis corrigi, & aliò conuerti posse ambigit nemo. Hinc Galenus lib. 7. Methodi, cap. 10. [Calida (inquit) intemperies refrigeranda est, frigida verò calefacienda: similiter humida siccanda, & sicca humectanda. Quòd si per copulationem aliquam duarum qualitatum intemperies consistat, miscenda amborum consilia sunt: ac quæ humida, calidáque, siccanda & refrigeranda, quæ verò humida, & frigida, siccanda, & calefacienda; ad eumdem modum, sicca, & frigida humectanda, & calefacienda, sicca verò, & frigida humectanda, & refrigeranda. Scire autem licet harum omnium potissimum esse, inter simplices siccam, inter compositas siccam & frigidam.

Idem lib. 3. de temperamentis, cap. 3. [Illud fortasse (inquit) dissonare videbitur, quod ex iis, quæ vt nutrimentum comeduntur, aliqua cuti imposita, hanc erodunt, atque exulcerant, sicuti sinapi, muria, allia, cæpæ. Verùm hæc quoque cum positis à principio hypothesibus concordant: etenim fit, propterea quòd mutantur, alterantúrque, dum & in ventre coquuntur, & in venis in sanguinem vertuntur, propterea quòd vno loco non permanent, sed in multas partes diuisa quoquo versùs feruntur: adde & quòd non solùm multis succis miscetur, sed etiam cibis, cum quibus sumuntur. Adhæc, quòd celeriter eorum concoctio, & partium separatio conficitur, ita vt quod conueniens in eis est, assimiletur; quod superuacaneum est acre, per aluum, vrinam, & sudores excernatur. Propter hæc inquam omnia, quod foris impositum exulcerat, id comestum non exulcerat: & si vnum quodlibet istorum illis accederet, satis esset ad ea, quæ foris sunt integra conseruãda: verbi gratia, mutatio ipsa prima, si namque non maneat sinapi, quale extrinsecus fuit, cùm est assumptum, manifestum est, nec vim eius manere, quod si tum dirimuntur eius partes, tum sparguntur, multò vtique magis sic censendum est. Iam satis erat, quòd non eodem loco remaneret, cùm nec circa cutem aliquid efficere posse videatur, nisi diutius immoretur, sed nec mixtio ipsa, cum multis cibis parum momenti habet; si enim id citra alium cibum solum assumas, facilè intelliges quantum molestiæ, & mordicationis ventriculo afferat incommodi. Cùm igitur prædictorum vnumquodque per se satis prohibere possit, quominus sinapi, quod foris facit in cute, idem facere intus possit, multò arbitror magis, vbi omnia simul conueniunt: nam & coquendo alteratur, & secernitur, & expurgatur, & cum multis aliis miscetur, & variè distributum in omnem partem fertur, nec in vlla moratur

moratur, quod autem si acrimoniam suam seruaret interna quoque omnino exulceraret, cum iis, quæ sponte accidunt vlceribus intelliges: gignitur enim non rarò aliis ex vitioso cibo, aliis ex quapiam in ipso corpore corruptela, & putredine, viscosus succus, quam cacochymiam vocant: his aliquando interiorum quoque aliquid exulceratur: magna tamen ex parte cutis, quoniam in hanc excrementa, quæ habitu corporis colliguntur, natura expellit multis, & assiduis vlceribus, afficitur, quippe cancri, phagedænæ, herpetes, erodentes, carbunculi, multæque aliæ vlcerum generationes, ab huiusmodi cacochymia nascuntur. Nec igitur talium quidpiam est dubitandum, sed nec cur medicamentorum nonnulla cum nihil nos extrinsecus offendant intrò assumpta, magnum adferant malum, alia rursus intrò assumpta aliquando lædant, nonnunquam conferant, aliqua non solùm intrò assumpta, sed etiam extrinsecùs applicata offendant, quippe vt semel dicam nihil foris, intúsque parem agendi facultatem habet, neque enim, aut viperæ venenum, aut rabidi canis spuma, aut aspidis virus (quæ tamen si extrinsecus corpori occurrant offendere creduntur) parem vim habent, vel soli cuti applicata, vel intrò assumpta; sed nec illud est mirandum, si cæterorum medicamentorum vis ad profundum non peruenit, neque enim necesse est, vt omnia parem habeant vim, quòd si ex iis, quæ initio sumuntur non pauca certo tempore, & certa quantitate, & in mixtura cum cæteris accepta conferunt, intempestiuè autem, & largiùs, nec cum aliis admista lædunt, ne id quidem dubitationem vllam disputationi pariat, si quidem id tum cibis, tum igni, tum verò omnibus, vt sic dicam, quæ corpori occurrunt accidere solet: nam & mediocris nobis flamma nonnunquam opus est, eáque vsi plurimum ex ea iuuamur, cùm tamen immodica flamma nos vrat; ad eumdem modum & frigida potio, quæ mediocris est, confert, quæ immodica est, maximam adfert læsionem.]

Quàm multa de ratione siccitatis & humoris superflui, emendanda trâdit Galenus libro tertio de sanitate tuenda, capite duodecimo, de regendis corporibus, quæ calidiorem naturam sortita sunt libro sexto eiusdem operis, capite tertio, de fouendo corpore, natura frigidiore, capite 4. de lassitudine emendanda, libro tertio, capite octauo, de corporibus lapsis reuocandis, libro quinto, capite secundo, de gracilitate, aut procuranda, aut tollenda, libro sexto, cap. 18. de totius corporis optimo habitu restituendo, libro sexto, capite 13. Hæc quidem generatim singula præterea membra libro septimo de Methodis, capite 3. Idem Galenus docet medicamentorum vi alterari, & huc illúcque inflecti. [Quoniam (inquit) vnaquæque animalis particula propriam actionem edit, qua tantùm ab aliarum actionibus differt, quantùm ipsa particula ab aliis, quę illas edunt est diuersa, qui tueri actionem vult, hic temperamentũ earum custodiat oportet, custodiet autem, si id, quod ad calidius est conuersum, refrigerabit, quod ad frigidius est inclinatum calefaciet. Pari modo, si quod ad siccius est alreratum, humectabit, & quod ad humentius est versum siccabit. Rursus quoque si siccabit, ac calefaciet, quod humidum est redditum, ac frigidum siccabit pariter, & refrigerabit, quod humidius simul, & calidius euasit, & in reliquis duabus coniugationibus ad portionem; semper enim pro eo quod exuperat inducendum est eousque contrarium, quoad particulam in symmetriam vendicauerimus.]

[Nihil attinet referre, quæ de temperanda ventriculi nimis calida vel nimis

R 2 frigida

frigida complexione scribit Galenus tum lib.7. de Methodis,c.4.5.6.7.8.9.10. tum lib.6.de sanitate tuenda,c.10.de educendis humoribus,qui ventriculũ afficiunt lib.7.de Methodis, cap.11.12.& 13. de custodiendis iis qui renum calculo laborant, lib.6. de sanitate tuenda, cap.11. de inhibenda capitis effluxione ibidem cap. 9. 12. 13. de curandis iecinoris affectionibus lib. 8. de compositione medicamentorum secundùm locos cap.7. lib.5. de locis affectis, cap.7. de humoribus cerebrum infestantibus arcendis,lib.3. de locis affectis,cap.7. de memoriæ & rationis curatione, libro tertio eiusdem tituli, capite quinto, de cephalæa, capite 9. de apoplexia, & neruorum resolutione, libro tertio,de locis affectis, capite sexto & decimo,de affectibus oculorum,aurium, linguæ, lib.4. capite 2. libro 5. capite 5. de medulla spinali, libro 4. capite 3.& 4. de cordis & pericardij cura,libro 5.cap.2. de sanando thorace, libro item quinto, cap. 3. de intestinis,lib.6. cap.2.de vesica, cap.4. Sed præterire non debeo quæ idem lib.9. c.2. de compositione medicamentorum secundùm locos habet. [Ex horum(inquit)genere est lien qui ex hepate veluti fæcem sanguinis trahit,quemadmodum vesica ex hepate bilem,& renes vrinam ; si igitur præ imbecillitate huiusmodi sanguinem ad se trahere non potest vitiosus humor vniuerso corpori affricatur;ob id naturalem ipsius firmitatem custodire oportere,quo conueniens sibi alimentum trahat per quam actionem vniuerso corpori ad humorum bonitatem confert; & generata in ipso recrementa in ventrem dimittere potest vnà cum ciborum recrementis excernenda, ea gratia valde amara medicamenta illi offerimus, quædámque ipsis ex austeris miscemus, quædam verò ad materiã commoda, ad cæterorũ videlicet malagmatũ, præparationem apponimus;quale pharmacum est cera,resina,pix,bitumen,& quæcumque alia huiusmodi; iuxta primam autem rationẽ,& acetũ & mulsum misceri commoda sunt vt pote siccare,& attenuare crassos humores potentia citra calefactionẽ.]

Rursus lib.6.de locis affectis. [Cùm splen (inquit) multa habeat accidentia cum hepate cõmunia,illa nulla re differre videntur, nisi quòd quædam magis, quędã verò minùs alterutro euenire solent:nam quod ad caloris rationem pertinet,vniuersum corpus,vt splen imbecillitate affectus est,magis nigrescere videtur:nam hoc ei natura officium dedit,vt melancholicũ sanguinem ex hepate ad se trahat, quo ipsum ali destinatum est ; igitur attrahendi facultate illi facta imbecilliori,sanguis in vniuersum corpus impurus transmittitur;quo circa color nigrior euadit, quinetiam hepatis exemplo sæpenumero excrementa ex se reiicit,ita vt & vomitione,cui nausea quoque accedit, melãcholicũ sanguinem aliquando excernat; qui interdũ per inferiora quoque decidere videtur,ac citra huiusmodi euacuationẽ athymias,id est,animi defectiones,& dithymias,id est, mœstitias melãcholicas facit:ac nonnunquã ciborũ vehemẽtissimas appetitiones,pręcipuè quãdo exquisitè acetosũ est,id quod ad vẽtrẽ fertur excrementũ.]

[Non solùm immutare possunt medicamenta, tum totius corporis,tum singulorum membrorum temperamentum,sed planè etiam dissoluere.Quare Galenus lib.3. de medicamentorum facultatibus,capite 18.& 19.contendit medicamẽta frigida solùm quantitate interimere;quin etiam lib.3.de temperamentis, cap.3. quædam esse medicamenta tradit, quæ corpus ipsum erodant & absumant,& lib.3.de simplicium medicamentorũ facultatibus,cap.21.[Quoniam (inquit)de iis etiam medicamentis,quæ erosione,ac putredine interimere sunt nata,dictutum me, quod tempore perniciosiora reddantur, & ipso genere naturam

turam nostram corrumpere possint, non vt refrigerantia dumtaxat, multitudine, sum pollicitus, tempus est nunc promissis satisfacere.]

Iterum capite 22.[Cæterùm(inquit)quæ nos contactu,aut per putredinem, aut per erosionem, interficiunt, ea quidem recta ratione humanæ naturæ deleteria existimanda sunt, toto genere: nam vt frigefacientia dumtaxat quantitate,&c.]Tanta cùm sit medicamentorum vis, in vtramque partem à Medicis potiùs,quam ab astris repetendam esse, humani corporis constitutionem nemo non videt: hi enim medicamenta tractant, & pro peritia, aut imperitia,pro vsu, aut insolentia,pro timiditate, aut audacia: in contrarias habitudines nostra corpora conuertunt,& ab eo temperamento deiiciunt,quod à natiuitate obtinuerunt. Quare Galenus libro 4. Methodi, capite 4. cùm salutarem in primis esse emissionem sanguinis, vsque ad animi deliquium docuisset:in tempore factam;idque certissimis experimentis comprobasset. [Ex sanguinis(inquit)emissione,quam vsque ad animi defectum faciendam paulò antè diximus,non paruum subsequetur incommodum,nisi opportuno tempore,aut debita mensura fiat: duos namque in ipsis Medicorum manibus perire vidi,qui postquam animo linquerentur, nusquam reuixerunt; multi verò etsi non protinus, at postea propter virtutis infirmitatem perierunt, quos si quis citra resolutionem euacuasset ,minimè periissent:quin etiam alij in morbos inciderunt longos, postquam immodica inanitione resoluta vis naturalis fuit:aliis cùm immodicæ vacuationis noxam resarcire non potuissent, in omne reliquum vitæ tempus, totius corporis temperamentum redditum est, frigidius. Quid hîc agunt astra?Quidquid illa astruunt, destruit Medicus; & obtruduntur adhuc Astrologicæ prædictiones.At quibus?iis nimirum qui Medicorum ope quotidie tentant,aut hepatis,aut ventriculi, aut renum,aut capitis intemperiem naturalem, castigare, aut coërcere.]

Duo sanè Galenus in Medico requirit;doctrinam, & experientiam, cui alterum desit,illum grassari in genus humanum, soluere natiuum temperamentum,labefactare nostra corpora. Faciamus aliquem benignis ortum stellis in huiusmodi Medicum incidere,quid aget cœlum? quò se vertet?an repentè ex rudi faciet expertum? an docebit illum sine magistro? an patefaciet ei secretiora Medicinæ arcana? cur Medicos potiùs doctrina, & fama inclytos adhibemus, quàm rudes & bardos?Non est expertus huiusmodi stellarum vim ille, qui apud Galenum commento primo, in Prognosticon Hippocratis ægrum incipientem sudare dimisit in balneum, tum autem sudoris copia affluẽte Medicinæ tyro gauisus est, tanquam exquisitè opportunum tempus coniectasset; paulò pòst mortuo ægro à familiaribus tanquam ægrum interemisset accusatus fuit.Deplorat Galenus libro octauo de compositione medicamentorum secundum locos, capite primo Medicorum imperitiam, & tarditatem, qui contraria medicamenta adhibentes multorum temperiem resoluunt,multósque interimunt.[Quod ipsum(inquit)vel maximè circa affectiones oris,vẽtriculi,videre cõtingit, præsertim,cũ fuerit inflãmatũ:eius enim itémq;iecinoris inflãmationes astringentiũ cõplexa opus habẽt,si nãq;per relaxantiũ medicationũ ductũ,citra admixtionẽ facultatis robur addẽtis curentur,periculũ incurrũt de ipsa vita,atq; hoc ipsũ,cũ omnes empirici Medici per experiẽtiã edocti sint,& omnes dogmatici,in ipsis artis operib.obseruẽt,nõ pauci tamẽ huius tẽporis Methodici(neq;enim de omnib.dico)innumeros stomachicos in animi

deliquium inducunt, omnes verò hepaticos occidunt: nullum enim ego vidi sanatum ex his, qui in huiusmodi Medicum inciderunt.]

Idem libro de præcognitione ad Posthumum, cap. 1. [Si vulgares Medicos (inquit) audiamus, quæ singulis morbis euentura sunt, ægrotantibus præcognoscere non possumus: nam ex quo numerus eorum, qui videri potiùs, quàm esse volunt, non solùm in Medicina, sed in aliis etiam artibus maior esse cœpit neglecta sunt quæ in disciplinis erant pulcherrima, dataque est opera, vt ea dicantur, & fiant quibus vulgi gratiam ineant; & ab eis approbentur; dico autem quibusuis adulari quotidie, salutare, diuites per vrbem comitari, Principes domum reducere, in conuiuiis discumbere, atque in eis tum ministrare, tum iocos, & facetias serere; quidam verò non hæc modo faciunt, sed pretioso quoque vestitu, & annulorum ornatu, magnóque subsequentium comitatu, & argentea spicillorum supellectile populo persuadent, se dignos, qui beati, & amabiles ab omnibus habeantur; atque cùm partim illecebris, partim ostentatione, iudicium illorum, qui res veras iudicare nesciunt, perstringant; multa vt ipsi putant, bona consequuntur, vt ego sentio, veris omissis, falsa bona arripiunt: & tales cùm sint, in cæteris quoque Medicinæ præcepta trãsgrediuntur, qui minimo etiam tempore, se docturos polliceantur: magnum discipulorum numerum contrahunt, per quos, plurimum ipsi possunt in vrbibus in quibus versantur.]

[Rursus libro quinto de sanitate tuenda, capite 11. Quò magis (inquit) de Medicis omnibus mirari cuipiam licet, quicumque nullo priùs facto naturarum discrimine, de sanitare tuenda scribere sunt aggressi, sicut enim fieri non potest, vt vnum calepodium ad omnes homines, sutor accommodet, ita nec Medicus vnam omnibus vitæ speciem quæ conducat. Hac igitur de causa quidam saluberrimum esse affirmant abundè quotidie exerceri, quidam nihil obstare, quominus in quiete prorsus degatur, & sunt quibus lauari maximè salutare esse videatur, aliis minimè, &c.] Et cap. 1. eiusdem lib.

[Est verò illud veluti elementum (inquit) totius artis, quæ valetudinem tuetur, quod numerosæ sunt hominum naturæ, prout in confesso est omnibus tũ Medicis, tum Gymnastis, quorum tamen plurimi, ita de valetudine tuenda scribunt, quasi de vno homine agant, ídque ne vno quidem ostenso quem priùs iuuerint, quamquam non vnum sed multos, quos morbis priùs assiduis implicatos, ipsi postea multis annis in sanitate sua opera seruassent, indicasse, ac sic ad scribendum accessisse par erat. At nos ipsis rerum effectis id ostendimus, & iis qui priùs assiduis premebantur morbis, inde adeò quòd sanitatis præceptis paruissent, in omni integritate seruatis, sic demum de ipsis scribere sumus ingressi quippe alios exercitari in totum vetuimus, ac solis vitæ actionibus contentos esse, suasimus, alios de multitudine exercitationum demere aliquid iussimus, vt totum ad minimum contraheretur, aliis qualitatem totam, aut ordinem, aut tempus, alios vniuersam speciem mutare iniunximus. Æquè verò de balneis præcipientes, vtique, quod aut omnino ab his supersedendum esset, aut sæpius quàm antè vtendum, aut rariùs, aut ante cibum tantùm, aut etiam post cibum, aut calidioribus, quàm antè, aut magis tepidis, aut frigidioribus, prorsus omnis morbi expertes, multis annis reddimus: at nihil horum facere licuisset, si neque naturales corporum differẽtias, compertas habuissem, neque debitam cuique salubrem victus rationem.]

Dupli

Duplici exemplo quantum Medici solertia valeat, declarat idem auctor, li.9. de Methodis, c.4. [Duo erant, (inquit) adolescentes, alter liber, & palæstræ peritus, alter seruus, haud inexercitatus ille quidem, cæterùm in palæstra parum vehemens; prior vbi febricitare prima hora noctis cœpisset, postridie cum manè circa horam diei tertiam, vidimus, cùm autem inuenissem febrem admodum calidam, sed pulsus æquales, maximos, celeres, frequentes, vehementes, tum caloris qualitatem, quæ tactum minimè morderet, iam verò & vrinas, tum crassitudine, tum colore à naturali habitu, non multùm alienas; audiens præterea hominem, circiter triginta dies exercitationis consuetudinē intermisisse, pridie tamen exercitasse se vehementiùs, cæterùm non multum, sumpsisse autem solitos cibos, atque eos concoxisse, quamuis tardè & ægrè, vtpote cùm febris vespere occupasset, cùm interim rubicundus plenúsque homo appareret, atque plenitudinis sensum se percipere diceret, faciente interim quodam eorum, qui aderant, de vena secanda mentionem, visum est nobis eius auxilij considerationem, in aliud tempus reiicere, simul vt certiùs sciremus cuius generis febris esset, simul necessariò propter eam, quæ præcesserat euacuationis tarditatem; cùm autem vesperi similem vigorem, tueri febris est visa, ceu nihil sensibiliter remittens, suspicio iam erat synochon esse, hán-que ex obstructione sanguinis, & abundantia, præ carnis copia; & cùm parem magnitudinem febris, per totam noctem seruasset, postero die visum est, Medicis omnibus, qui inuiserant, sanguinem esse mittendum, discordia verò orta de tempore, & vincentibus iis, qui id in sequentem diem differendum suaderent, febris per totam eam diem visa est, suum vigorem augere, mox tertia sequente nocte, alia quidem accessio minimè incidit, quæ primæ ad portionē responderet, erat tamen æstus ipse laboranti intolerabilis, vrgebátque eum tētio totius corporis, tum capitis pulsatio, atque ob hæc grauis vigilia, iuuene se in aliam, & aliam figuram coartante, atque cùm vltrà ferre non posset, hora noctis octaua, mittit ad me ministrum, rogátque vt ad se omnino veniam: ipse annuo, atque ab eo, inuenióque febrem calidissimam, pulsum qualem prædixi, quoniam autem neque in hac, neque in lotio, neque in ipsa caloris qualitate indicium aliquod humorum putrescentium apparuit, optimum factu visum est, venam incidere, antequam putredo inciperet; aufero itaque ab homine de industria eousque sanguinem, quoad animo linqueretur, maximum planè vbi valentes vires sunt, continentis febris remedium, id, quod tum ratione, tum experientia didici: primò namque in contrarium statum agitur corpus, celerrimè ex animi defectu refrigeratum, hoc verò nemo inuenire potest, neque quod ipsis ægris, neque quod naturæ, quæ animantes gubernat, iucundius vtiliúsque sit; postea in huiusmodi corporibus necessariò superuenit alui deiectio, nonnumquam etiam bilis vomitus, quas res statim à toto corpore sudores, madorésq; excipiunt quæ omnia cùm hîc quoque contigissent: protinus febrem extinxerunt, vt quidam ex iis qui aderant, iugulasse me febrem per iocum dicerent. Verùm quo narrationem omnem absoluam, nihil mali erit pauca quædam addidisse, post duas namque à sanguinis emissione horas, paulum nutrimenti dato, ac iusso quiescere, discessi. Quinta hora reuersus tam profundo somno indormientem inueni, vt tangentem me pulsum, non sentiret. Cùm verò & ministri altum adeò illi somnum fuisse dicerent, vt nec cùm madores eius abstergerent, expergisceretur, suasi ita facerent, esse namque homi-

hominem iam prorsus à febre liberum; reuersus autem, & decima rursus hora, etiam tum dormientem inueni, egressus autem iterum, ad alios visendos ægros, redeo hora prima noctis, non tamen, vt antè tacens, sed voce de industria sublata, quo ægrum à somno excitarem quod cùm ita accidisset, vbi solo ptisanæ cremore ipsum nutriui discessi; cuius modum postero die iniungens, tertio leuatum dimisi. Ac quæ ad hunc pertinebāt infirmum, ita sunt gesta, quę verò ad alterum nunc dicam.

Is cùm toto die multùm laborasset, deinde lauatus paucula comedisset, cœpit nocte febricitare, totum etiam continuans sequentem diem. Nūc nos post secundam noctem vidimus, in cæteris quidem omnibus, iam dicto iuueni similiter affectum, verùm putrescentiam humorum euidentes præbentem notas. Itaque venam huic quoque protinus incidimus, & vsque ad animi defectū euacuauimus; post id modico interposito spatio, cibauimus primo, multa deinde, vna interposita hora ptisanæ cremore, atque hæc omnia, intra quintam acta sunt horam, cùm autem similis sibi perseueraret febris, synochon eam fore ex putredine expectauimus; quippe cùm eam secunda noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertiæ diei accessionem, futuráne esset, an secus diligenter obseruare volebamus, cuius in septimam horam noctis suspicio erat. Itaque cùm summo mane superuenissem, inueni quod expectaram: nam nec tertiana inciderat accessio, febrísque remissior paulùm, quàm vesperi erat. Vt autem rursus hominem meridie vidi, erátque iam certissimum, & febrem decreuisse, & synochon febrem esse, sed assiduè decresceret, sanius visum est, tunc quoque hominem similiter nutrire; quarta verò exacta nocte, manifestè minor quarto die erat, quo rursus ad eumdem modum, homine cibato, aduertimus tum illo die toto, tum quæ hunc secuta est, quinta nocte, magnitudinem remittere, sic vt quinto die, liquidò appareret, minorem esse febrem. Itaq; ad portionem minuentis febris, vrinæ quoque concoctio, præcesserat, erátq; haud obscurum septima die, quod factum est, finiendum. Hanc quoque igitur planè continentē, ex humorum putredine febrem, quæ assiduè decresceret, vidimus.]

Nec minori aut solertia, aut diligentia vsus est, idem Galenus libro quarto de locis affectis cap. 5. [Cùm viderem hominem, integra valetudine (inquit) huiusmodi cruorem euomentem, hoc est, tenuem & saniei similem, interrogaui qua victus ratione antea fuisset vsus, ille verò inter alia, quæ narrauit hoc quoque addidit, quòd cùm nocte quadam sitiret, misso puero qui aquam afferret ex immundo fonte bibisse, quibus auditis sciscitatus sum apparuisséntne aliquando sanguisugæ in ipso fonte, qui cùm id quoque fateretur, apposito subinde idoneo pharmaco hirundinem vomitione reiecit: Porro cùm alius quispiam huiusmodi cruorem emungeret & expueret, ipso narrante, audiui eum rure æstatis tempore in stagno quodam cum cæteris iuuenibus iuuenili ludo, qualem adolescentes in aqua ludere solent, exercitatum, tunc ego sciens in huiusmodi stagno sanguisugas esse, duxi laborantem ad splendorem, conuersóque directè ad Solis radios narium foramine, in eo loco, vbi nasus ad oris regionem perforatur, hirundinis in meatu latentis caudam aspexi.

Comburamus iam omnes Medicinæ libros, deleamus omnia Medicorum monumenta, omnia decreta sanè viuendi euellamus, abrogemus certissimis quotidianísq; experimentis fidē, condemnemus omnes viros doctissimos, & de genere humano optimè meritos, Hippocratē, Galenū, Asclepiadē, Celsum, aut

igno

ignorantiæ,aut fraudis,aut stultitiæ, irrideamus vniuersum hominum genus, qui in extremo vitæ periculo, Medicorum potiùs, quàm Astrologorum operam implorant, eísque omnes vitæ rationes committunt: fateamur delirare ciuitates, quæ magno proposito stipendio è remotissimis etiam regionibus Medicos fama, & arte inclytos conducunt: demus desipere gymnasia sapientiæ,& publicas Academias, in quibus à celeberrimis viris traduntur Medicinæ præcepta? contemnamus Medicos, tanquam vanos, & futiles dicamus errare Philosophiam,& omnes scientias, non habeamus sensibus fidem vllam, nobis ipsis non credamus. Nam si nobis credimus, si stat Medicina,si Medici pro experimento, pro doctrina, aut quæ natura frigidiora sunt calefaciunt, aut calidiora castigant, aut coërcent redundantia, aut debiliora confirmant, aut caduca sustinent, aut noxia subducunt, aut inducunt salutaria; vno verbo, si ex vno in aliud permutant natale,& si Deo placet è stellis petitum temperamentum nihil de eo ex astris aptè cognoscere Astrologi possunt, omnis illa quam Genethliaci profitentur de vniuscuiusque temperamento è cœlo hausta cognitio deperit. Si enim Medici pro peritia, pro solertia, pro vsu, nunc resoluunt, nunc huc, nunc illuc conuertunt naturale temperamentum, omnes Astrologiæ prædictiones labascunt: quarum vnum est fundamentum, vt initio huius operis dicebamus, quòd animi mores sequantur corporis temperamentum,& corporis temperatio dependeat à natalitiis astris.

CAPVT VIGESIMVM.

Casum non cohærere cum Astrologorum præsagijs.

LONGVM esset percensere casus hominum multiplices,quosdam fortunatos, alios voluntarios, quibus valetudinis, & temperamenti ratio variatur quàm maximè & quàm frequenter.

Primum quidem, quàm multis mortalium vita exposita sit casibus, docet Horatius Flaccus libro 2.carminum,ode 13.

Quid quisque vitet,nunquam homini satis
Cautum est,in horas nauita Bosphorum
Pœnus perhorrescit, neque vltra
Cæca timet aliunde fata:
Miles sagittas,& celerem fugam,
Parthi, catenas Parthus,& Italum
Robur, sed improuisa lethi
Vis rapuit rapiétque gentes.

Innumeris hoc ipsum docere possem exemplis,sed vnum sit satis:nam Octauianus Augustus, instar omnium esse potest is qui ad Imperium orbis terrarum peruenit,is de quo Poëta:

Hic vir, hic est tibi, quem promitti sæpius audis,
Augustus Cæsar diuûm genus,aurea condet
Sæcula,qui rursus Latio regnata per arua
Saturno quondam,supra Garamantes,& Indos
Proferet imperium.

S In

In Octauio quoque Augusto (inquit Plinius libro septimo capite quarto) quem vniuersa mortalitas in hac censura nuncupat, si diligenter æstimentur, cuncta magna sortis humanæ reperiuntur volumina: Repulsa in Magisterio equitum apud auunculum, & contra voluntatem eius prælatus Lepidus, proscriptionis inuidia in collegam, collegium in Triumuiratu pessimorum ciuium, ne æqua saltem portione, sed prægraui Antonio Philippensi prælio, morbo, fuga,& triduo in palude latebra ægrotanti: &, vt fatentur, Agrippa, & Mœcænas aqua subter cutem fusa, turgida latera, naufragia, Sicula,& alia, ibi quoque in spelunca occultatio, iam in nauali fuga vrgente, hostium manu preces Proculeio mortis admotæ, cura Perusinæ contentionis, sollicitudo Martis Attiaci, Pannonicique belli ruinæ pontis, tot seditiones militum, tot ancipites corporis morbi, suspecta Marcelli nota, pudenda Agrippæ ablegatio, toties petita insidiis vita, iniustæ liberorum mortes, luctusque non tantùm orbitate tristes, adulterium filiæ, consilia patricidæ palàm facta, contumeliosus priuigni Neronis secessus, aliud neptis adulterium, iuncta deinde tot mala, inopia stipendij, rebellio Illyrici, seruitiorum delusus, iuuentutis penuria, pestilentia vrbis, fames sitisque Italiæ, destinatio expirandi, & quattridui inedia, maior pars mortis in corpus recepta: iuxta hæc Variana clades & maiestatis eius fœda suggillatio, abdicatio posthumi Agrippæ post adoptionem, desiderium post relegationem, inde suspicio in Fabium, Archanorúmque proditionem. Hinc vxoris, & Tiberij cogitationes suprema eius cura, in summa Deus ille cœlúmque nescio adeptus magis, an meritus herede hostis sui filio excessit.

Quæ Plinius de Octauiano Augusto commemorauit refricarunt mihi Publij Ventidij Bassi Asculani memoriam, quo haud scio, an ex omni vetustate proferri possit illustrius exemplum ludentis fortunæ. Hunc Asculi in Picæno humili loco natum, Pompeius Strabo Magni Pompeij pater, bello sociali, quo & Asculanos subegit, vnà cum matre cepit, & ætate adhuc impuberem, in sinu matris, triumpho suo populi Romani oculis subiecit, puer adhuc in opulentissima vrbe sordidam paupertatem expertus, postremæ fortunæ specimen dedit; vbi adoleuit comparandis mulis, & vehiculis iis, qui in prouincias proficiscebatur victum sibi quæsiuit; quo in quæstu fortè fortuna Iulio Cæsari in Galliam proficiscenti innotuit, & à mulionum, ad clarissimi Imperatoris familiaritatem euectus, ciuili bello, mandata sibi à Cæsare pleraque impigrè, ac strenuè fecit, proptereáque in amplissimum ordinem adlectus est, mox Tribunus quoque plebis creatus fuit, deinde præturam etiam accepit, mirantibus stabulis, quæ sæpius emundarat, post Cæsaris necem, cum Marco Antonio Reipublicę hostis iudicatus, sed coniunctis postea partibus raro fœlicitatis exemplo, non solùm pristinam dignitatẽ recuperauit, sed etiam Pontificatũ adeptus est, viditq; vrbs Romana sacrorum custodẽ, quem stabulariũ vidit, neque hic fœlicitatis finis, Consulatũ quoq; obtinuit; enimuerò indignè id populus Romanus tulit, qui Ventidiũ Bassum meminerat curãdis mulis victitasse, nec ferre poterat mulionẽ in ea vrbe Consulatũ gerere, in qua M. Cato, Cęcilius, Metellus, Æmilius Paulus, repulsam passi sunt, quare per vias vrbis versiculi proscripti sunt,

Concurrite omnes Augures, Aruspices,
Portentum, inusitatum, conflatum est, recens;
Nam mulos qui fricabat, Consul factus est.

Aliud

Aliud maius portentum Romanorum oculis subiecit fortuna, ille Ventidius, qui inter vilissima mancipia in triumpho à Pompeio Strabone ductus fuerat ex Parthis,quos tribus prælîis fudit,triumphum duxit amplissimum, & in sublimi curru triumphantem Romani spectarunt,quem in maternis vlnis captiuum ante Strabonis currum conspexerant:tandem vita functus,publico funere elatus est,Pompeij Magni cadauere,in Ægypti littore, marcidis piscatoriæ nauiculæ reliquiis exusto.

Quæ potest esse in tanta rerum inconstantia,constans & semper eadem corporis temperatio?quis neget in tanta vicissitudine vices temperamenti?Æneus ille sit oportet,qui tantis motibus non frangitur, mutari non potest,si in tantis mutationibus humani corporis constitutio non mutatur.

Deinde verò permagnam esse vim huiusmodi rerum, quæ casu & fortuna agitantur, ad commouendam corporis constitutionem, declarant turbidi animi motus, quos concitare solent. [Sunt porrò (inquit Galenus libro 12. Methodi,cap.5.) affectus animi,timor subitus & vehemens, præterea quæ contraria huic timori est voluptas maxima: scimus enim malorum occasione periisse quosdam. Iam reliqui quoque magni timores quosdam, & cum his maximè voluptas, etsi non pullulát, at certè facilè resolubilem infirmúmque spiritum reddunt,tristitias verò & anxietates,& ira,& cura,eo genere sunt noxiæ, quo frequentes vigiliæ,quoniam vires resoluunt.]

Rursus, libro 3. de locis affectis capite 7. [Etenim summis tum Medicis tum Philosophis in confesso est, humores,& omnino corporis temperaturam, animæ actiones inalterare.] Et lib.5.eiusdé operis,capite primo. [Mori(inquit) contingit nonnullos vehementi dolore,& timore graui,& voluptate maxima. Iterum, [Quibus vitale robur infirmum est, animi verò affectiones ob imperitiam fortes, his animæ essentia facilè dissolui potest,atque aliqui ob mœstitiam perierunt; sed non illico.] Iterum libro de paruæ pilæ exercitatione, capite primo, [Tantum(inquit)in ipsa potest motio animæ, vt multi præ sola lætitia morbos euaserint,multi etiam præ mœrore ægrotauerint,neque vlla tam vehemens est corporis passio, vt affectiones animi vincat; non igitur parui pendere oportet, huius mutationes, qualésnam sint, immo verò longè magis, quàm corporis motus obseruare,tum aliis de causis,tum quòd corpore dignior sit anima.] Item libello de incantatione, cap.1. (si tamen est Galeni.) [Ex timore (inquit) tristitia, lætitia, stupore, non solùm corpus in colore mutatur, sed etiam in multis aliis rebus, vt in ventris solutione, siue constipatione,vel nimia defectione: ego autem vidi ista sanitatis,& diuturnarum passionum fuisse causas, maximè illarum, quæ corruptiones sunt mentium, in sanis autem fuêre infirmitatis causæ hæc eadem: Vnde Socrates, incantationes inquit, verba sunt, decipientia, rationales animas, secundùm spei aut secundùm timoris incensionem. Libro præterea 2.de crisibus,cap.13. [Hæc (inquit) communia signa sunt omnium febrium ephemerarum, propria verò singulis, quæ à me dicta sunt, etiam in primo libro, artis curatiuæ, ad Glauconem, nunc verò inchoabo sermonem ab affectibus animæ, à cura, à timore, ab ira, tristitia, siquidem remanentibus adhuc animi affectibus consideratio fiat, ex pulsibus maximè tentandum est facere dignotionem, quemadmodum in libris de pulsibus scriptum est: post autem etiam ex aliis inuestigandum; quòd si illi quidem affectus sedati fuerint, dispositio verò re-

manserit, debile quidem & hic in pulsibus iudicium inuenies illarum, quæ febrem antecesserunt passionum, tibi etiam sine pulsibus reliqua omnia sufficient, communiter enim omnibus vrinæ rufiores, adest autem iis, qui ob tristitiam febricitāt, acritudo potiùs, quàm multitudo caloris, sicuti iis, qui ob iram, contrario modo, sed & sanitas corporis in iis, qui tristitia, quàm in iis, qui cogitationibus vexati sunt, manifestius apparet & oculorū cōcauitas, & quædam insolita decoloratio, & hæc quidē cōmunia sunt etiam aliorum, qui quacumq; ratione cogitationibus impliciti sunt, iudicia, sed præcipuè ex oculis sunt cognoscendi, licèt enim ex his etiam in sanis animi affectum coniicere, in ægris autem manifestissima signa sunt ei, qui inspiciendi habet facultatem: si quidem illos, qui propter disciplinarum, aut propter meditationem aliquam cogitauerunt, ab iis, quos tristitia corripuit, discernere oportet, eos autem qui nimiùm vigilarunt distinguit, decolorationis modus: nam subhumida ipsis facies est, & oculorum motus manifesti: vix enim attollunt palpebras. Ita cùm pēdeat corporis constitutio, ab animorum constitutione, & ea quæ casu, & fortuna in hominum vitam quotidie veniunt, nunc debilitare metu, nunc liquefacere futili lætitia nunc vrere desiderio, nunc affligere molestiis, nunc inflammare odio, nunc iracundia incendere, nos soleant; quis non videat, quantùm corporis constitutio, & status pendeat à quotidianis casibus, & fortuitis euentis? At cuius horoscopi tanta lux esse potest, vt non dico rariores, sed propè quotidianos, neque hos omnes, sed paulò frequentiores, non multorum, sed vnius hominis casus demonstrare possit vt mihi quidem facilius videatur esse, frondium, fluctuum, arenarum, atomorum numerum inire, quàm tot casus tam varios, tam inopinatos, tam inexcogitabiles, tam præter omnium hominum opinionem in calculum vocare? Disertissima M. Tullij Ciceronis libro secundo de diuinatione, de hac re disputatio merita est: vt hoc loco describatur. [Potest ne (inquit) earum rerum, quæ nihil habent rationis, quare futuræ sint, vlla esse præsensio? quid est enim alind sors, quid fortuna, quid casus, quid euentus, nisi cùm sic aliquid cecidit, sic euenit, vt vel non cadere, vel non euenire, vel aliter cadere, atque euenire potuerit? quomodo ergo id, quod temere fit cœco casu, & volubilitate fortunæ præsentiri & prædici potest? Infrà: [Qui potest prouideri quidquam futurum esse, quod neque caussam habet vllam, neque notam cur futurum sit? Solis defectiones, itémque Lunæ prædicuntur in multos annos ab iis, qui syderum cursus & motus numeris persequuntur: ea enim prædicunt, quæ naturæ necessitas perfectura est. Vident ex constantissimo motu Lunæ, quando illa è regione Solis facta incurrit in vmbram terræ, quæ est meta noctis, vt eam obscurari necesse sit: quandoque eadem Luna subiecta Soli, atque opposita nostris oculis, eius lumen obscuret: quo in signo quæque errantium stellarum, quoque tempore futura sit, qui exortus quoque die signi alicuius, aut qui occasus futurus sit. Hæc qui antè dicunt, quam rationem sequantur, vides. Qui thesaurum inuenturum, aut hæreditatem venturam dicunt, quid sequuntur? aut in qua rerum natura inest, id futurum? quòd si ea, quæ sunt eiusdem generis, habent aliquam talem necessitatem, quid est tandem quod casu fieri, aut forte fortuna putemus?]

Quid enim est turpius, quàm sortis, & casus è cœlo ducere rationes? quæ si rationem haberēt, non essent neque sors, neque casus. Quare, aut non intelligimus,

gimus adhuc quid temerè,& cæco casu fiat:aut ea,quæ casu eueniunt,astrorum fatali necessitate soluta,& libera existimamus.

CAPVT VIGESIMVMPRIMVM.

Vitia,quæ obsunt valetudini,obstare stellarum propensionibus.

QVID de vitiis dicam? quibus, vt nihil voluntarium magis, ita à syderali necessitate nihil magis liberum, ac solutum. Non negabunt, opinor, Genethliaci illa officere plurimùm corporis incolumitati. Siquidem Hippocrates libro de flatibus,multipliciter eos,qui gulæ indulgent, docet peccare in sanitatem. [Primùm quidem (inquit) cùm quis plures cibos liquidos,aut siccos ingerit in corpus,quàm vt ipsum corpus ferre queat, neque laborem saltem aliquem ciborum multitudini adiungit, deinde cùm varios,& dissimiles inter se cibos assumit:seditionem enim mouent,quæ sunt dissimilia, aliáque citiùs,aliáque difficiliùs coquuntur.] Et libro 1. Aphorismorum,aphorism. 14. [Cibus varius morbos generat:turbulenta enim,& inæqualis est eius concoctio.] Quò sine dubio spectauit Quintus Horatius libro 2. Satyra 2. scribens:

——————— At simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
Dulcia se in bilem vertent,stomachoq; tumultum
Lenta feret pituita. Vides,vt pallidus omnis
Cœna desurgat dubia?

Sed lectissima sunt,& digna, quæ hoc loco ponantur, quæ idem Hippocrates libro eodem de flatibus,scribit: [Quando igitur corpus cibis(inquit)expletum est, ac spiritus quoque multitudo vehementer excellit, dum cibi in ventre diu immorantur, & inferior venter, vel aluus ipsa sit obturata, per vniuersum corpus permeant flatus, sanguinéque plenas corporis partes, maximè patentes frigefaciunt, frigefactis autem his locis,vnde fontes, & radices sanguinis prodeunt, per vniuersum corpus horror consequitur: vniuerso autem sanguine frigefacto, totum corpus horret. Quæ ratio est,cur primùm horrores ante febres corpus concutianr,quantóque maiore impetu multitudinis,& frigiditatis ipsi flatus præcelluerint, tanto maior sit horror, & à pluribus videlicet, & frigidioribus fortior, à paucioribus, & minùs frigidis minùs fortes,cum horroribus & tumores corporis accidunt.]

Non recensebo verba, quibus docet, nimio cibo præfocari naturalem calorem. Eos, quorum vita sagina est, nec diu, nec sanè viuere. Legimus apud Cœlium Rhodiginum libro 13. variarum lectionum, cap. 25. morbo articulari,& podagra laborantes, bonorum proscriptione ad simplicem, tenuémque vitam redactos conualuisse.

Veneris porrò vsu corporis robur imminui quis ignorat? Id intellexerunt prisci athletæ, quorum multi ab hoc ludibrio penitùs abstinuerunt, quos nominat Plato libro 8. de legibus. Intelligunt & Turcæ luctatores hodie, qui tuendarum virium studio Veneris omnem vsum fugiunt: cuius rei causam reddit Medicinæ magister Hippocrates libro de genitura: [Quia id, quod

Venere excernitur, robustissimum quid est.] Et libro 4. de morbis: [Non minima, (inquit) nec debilis pars Venere excernitur.] Et Aristoteles sect. 4. problemate 6. quærenti cur maximè animantium omnium homo post concubitum languescat, & dissoluatur? respondet, proportione sui corporis plurimum emittere seminis. Video equidem non satis constitutum esse apud Medicos sitne omnis vsus Veneris corporis noxius, an immoderatus solùm: nam referunt Aulus Gellius libro 19. cap. 2. Macrobius libro 2. Saturnalium sub finem, auream Hippocratis sententiam, coitum partem esse morbi teterrimi, quem nostri comitialem dixerunt: quam sententiam dignam per thalamos omnes scribi. Clemens Alexandrinus libro 2. Pædagogi, cap. 10. Democriti auctoritate confirmat: & Galenus libro 3. Epidemiorum, commento 1. textu 4. Sabini testimonio tradit: Theophrastus libro 2. de causis plantarum, animalia fœcunda citissimè senescere scribit: Hippocrates lib. Epidemiorum, sect. 6. eos, qui casti sunt, diutiùs ait viuere. Nec Iulius Cæsar Scaliger exercitatione 269. aduersus Cardanũ, eorum probat iudicium, qui existimant retentum semen prohibere concoctionem, augere melancholiam, propterea quod exonerari solet natura, vbi oppressa est, per somnia, & vigilantibus defluere possit sine sensu, quando redundat; sed quomodocumque se res habeat, luxuriæ vitium valetudini valdè perniciosum esse in confesso est apud omnes; vitia verò voluntaria esse, & à syderum potestate aliena, Genethliaci etiam profitentur: velint ergo, nolint, necesse est corporis constitutionem non pendere à cælo, sed à multis præterea causis, nec de eo quidquam ex astris illis constare posse.

CAPVT VIGESIMVMSECVNDVM.

Prouidentiam diuinam eludunt Astrologorum prædicta.

NON vitia modò, sed etiam vitiorum pœnæ solent corporis temperationem afficere: pestilentias enim, ægritudines, morbos, Dei Optimi Maximi de nostris sceleribus iustam pœnam sumentis ira immitti solitos, non modò diuinis monumentis traditum est, sed etiam Gentilium historiis proditum, Poëtarum carminibus decantatum, Philosophorum disertissimis disputationibus stabilitum, omnium gentium consensu receptum. Horatius libro 3. Ode 6.

Dij multa neglecti dederunt
Hesperiæ mala luctuosa.

Et infrà:

Fœcunda culpæ sæcula nuptias
Primùm inquinauêre & genus, & domos,
Hoc fonte deriuata clades,
In patriam, populumq́, fluxit.

Quos autem caduceatores Astrologi ad diuinam prouidentiam delegabunt, quæ cum fatali syderum necessitate implacabile bellum semper gessit? aut quo sequestro vtentur Dei Opt. Max. liberrimi motus, qui rerum momenta nunc huc, nunc illuc conuertunt, naturalis astrorum vis in vnam partem determinata est; & quamuis eludi possit, non potest tamen in contrarium flecti? Non confugient,

confugient, opinor, Genethliaci ad vulgarem cantilenam, vtplurimùm astra suos sortiri effectus, séque, si non perpetuò, vtplurimùm saltem vera præsagire: Dei enim prouidentia, quæ pugnat cum astrorum vi, & nisu, non vtplurimùm, sed semper finem suum assequitur, nec quædam astrorum administrationi concedit, alia sibi seponit, sed attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter; nihil mundo toto euenit, quod Dei consilio non eueniat, quod eius effugiat imperium. Nulla ergo potest esse alia astrorum vis, quàm generalis quidam influxus, ex quo nihil certum, & singulare, aut definitum esse, vel cognosci possit.

Denique, ne quis reliquus fiat Christianis dubitandi locus de Astrologorum mendaciis; plerique omnes Astrologi veteres, ex quibus initia, vel incrementa sumpsit hæc ars, impudenter negauerunt diuinam prouidentiam, omnia fatali necessitate euenire docuerunt. Id Arabes, quorum adhuc libri leguntur: id Chaldæi, quos M. Tullius, quos Aulus Gellius referunt: id vniuersi Mathematici, qui per Augustini, Basilij, Chrysostomi, Cyrilli, Theodoreti, Gregorij tempora floruerunt, professi sunt. Et quid magis apertè prodere poterat horum mendacia, quàm quod eorum scita, & dogmata sectantur, qui diuinam prouidentiam è medio sustulerũt? Et quidem qui laborant rationum magna inopia, Genethliaci experimentis suam artem partam esse contendunt, experimenta autem facta aiunt à priscis Chaldæis, & Ægypriis, qui Dei prouidentiam nullam agnouerunt. At quomodo sub experimentum venit, quod cum fide orthodoxa pugnat? Euentis igitur, experimentísque, ais, fidei dogmata refelli, Christiani videre volumus, & eorum experimenta admiramur, qui Christianæ Religionis firmamenta euertunt; & credimus vlla esse, aut reperiri posse experimenta aduersus ea, quæ Christiana veritas docet?

Hæc pauca, multis aliis, quæ in eamdem sententiam proferre poteram, missis, satis esse existimaui ad frangendam Mathematicorum confidentiam, ex suis lineis, triangulis, exagonis, sexagonis, quadratis, tamquam Clotho, Lachesis, Atropos, vitæ nostræ, & valetudinis pensa deducunt, & aliarum ignari causarum, quæ frequentes, & propè quotidianas inuehunt in vitam, varietates toti è stellis dependent, sola astra contemplantur, prætereà nihil, agant aliquid astra, afflent spiritum pueris, afficiant corporis temperamentum, quod anceps adhuc est, & dubium valdè. Quid tum? scintillam expressam è silice vidisti incendium orbis dices inde futurum? O ridiculum caput, extingui illa potest, vel impediri innumeris interuenientibus causis, multóque pluribus & frangi, & retundi, & præpediri potest astrorum vis omnis, & facultas. Quid ergo de vita, de morte, de sanitate, de morbo, de temperamento corporis, de incolumitate, de integritate membrorum, ex genitura aut præsentire, aut prædicere potes?

CAPVT VIGESIMVMTERTIVM.

Quo tria Mathematicorum effugia præcluduntur.

TRIA hoc loco pro sua Genethliaca respondere possunt Mathematici. Primum, astra esse causas principales, inferiora omnia esse eorum instrumenta, instrumenta verò nihil moliri, nihil agere posse, nisi quatenus

mouentur

mouentur à principe causa: ideò ex astris aptè deduci posse ea omnia, quibus in vita variari potest natiuum temperamentum. Secundò, non solùm astra, & cælum se spectare quando vaticinantur, sed alias etiam omnes causas, quas à cap. 14. huc vsque numerauimus, & ex omnibus capere coniecturam eorum, quæ prænunciant. Tertiò, Genethliacam artem esse coniecturalem, & opinabilem, quæ etsi aliquando fallit, id quod declarant ea, quæ hactenus disputauimus, vtplurimùm tamen ad veritatem dirigit. An Medicina ars non putanda est, quæ multis obluctantibus causis non semper finem assequitur suum? an propterea nulla est Reipublicæ gerendæ ratio, atque prudentia, quia multa eam quotidie fallunt? Sed hæc omnia superioribus libris abundè confutata non sunt ampliùs in quæstione reponenda. Primum quidem, inferiores causas non esse cæli instrumenta, neque ita omni efficiendi vi destitutas, vt à cælo expectent omnem impulsum, & motum, quo agant, cumulatè docuimus libro 1. cap. 7. Hoc quoque libro 3. cap. 13. ineluctabili ratiocinio euicimus non moueri à cælo sublunares causas, tamquam instrumenta, neque astra proximis causis præscribere posse agendi modum. Deinde non eam esse vim genialium astrorum, vt possint suis effectibus inferiores omnes causas aptare, vt illa satis sit Astrologo spectare, vt vaticinetur, nec vlla habenda sit ratio aliarum causarum, tradit Ptolemæus lib. 1. de Iudiciis, cap. 2. & 3. cuius verba nos descripsimus lib. 2. c. 3. Præterea recipiunt omnes Astrologi ea, quæ inter plures transigenda sunt, & à diuersis genituris dependent, non posse ex vnius solùm horoscopo cognosci. At ea, de quibus nos hactenus disputauimus, & quæ naturale temperamentum mutare solent, dependent à pluribus, à nutrice, à parentibus, à domesticis, ab amicis, ab inimicis, à seruis, ab ancillis, à Medicis, à ciuibus, & huiusmodi aliis: non possunt igitur aptè ex vnius genesi deduci, nec horum omnium Astrologi cognoscere possunt horoscopos. Egregiè ergo falluntur, qui hæc omnia aiunt ex genitalibus astris præuideri posse. Ad hæc recipiunt Mathematici, Cardanus in primis lib. de temp. & motu, cap. 11. non omnes, sed principales actiones ex genitura prospici: non enim an sis iturus ad balneum, an fricaturus barbam, & id genus alia, astra demonstrant; sed pleraque eorum, quibus docuimus mutari constitutionem corporis, pendent ex leuissimis animorum motibus, ex appetitione cibi alicuius, ex balneo, ex ludo, ex vsu, ex suasu alicuius, ex exemplo eorum, quibuscum degimus: non possunt itaque ex genesi hæc præuideri. Denique profitentur Astrologi hominum arbitria libera esse à stellarum iure; at omnia, quæ hactenus commemorauimus, à liberis hominum consiliis proficiscuntur, non possunt igitur ex constitutione astrorum præuideri.

Secundum porrò, quod aiunt non solùm astra se spectare, quando vaticinantur, sed omnes proximas etiam causas, & ex omnibus sumere coniecturam, discussimus lib. 2. cap. 4. planúmque fecimus eos neque id facere, neque facere posse: ea verò, de quibus hoc tertio libro à cap. 14. disseruimus, ostendimus luce clarius esse huiusmodi, quæ nullus hominum, immò nullus Angelorum præuidere, nedum expendere, & in calculum vocare possit, quando Astrologus genituras interpretatur.

Denique neque vtplurimùm posse esse vera Mathematicorum vaticinia disertè docuimus lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 12. quoties enim pluribus causis opus est, vt aliquid fiat, earum vna si desideretur, vel præpedita sit, constat non posse quod

quod intendebatur perfici ad tuendum naturale temperamentum:non satis est astrorum vis,opus est præterea causis proximis & coniunctis, quas superioribus capitulis percensuimus. Qui igitur solum cælum spectat, ignoratis aliis causis à quibus constitutio naturalis per singula fermè momenta variatur,qui potest de temperamento corporis vera vt plurimum prædicere? fortuito ille aliquando & imprudens in verum aliquod incidet; ex arte nusquam veritatem attinget.id quod experimentum confirmat:quis enim non experitur multò plura falsa esse Astrologorum præsagia quàm vera? Illa, quæ aut temere aut astutè vera dicunt,(inquit Phauorinus apud Gell.lib.14.c.1.) præ cæteris quæ mentiuntur,pars non fit millesima.

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

Quid hactenus disputando effectum, quid in posterum efficiendum sit.

X duobus Genethliacæ artis firmamentis, quod animi mores sequantur corporis temperamentum, & quòd corporis temperamentum è stellis hauriatur,alterum multis admotis machinis iam euertimus, tum quòd ad conformationem hominis stellæ non veniant,tum quòd multis aliis interuenientibus causis, & quidem potioribus, quas ignorare Astrologos oportet, nihil è stellis de nostro habitu corporis denunciari possit,tum quòd natiuum corporis temperamentum, multis modis, in vita,& immutetur, & labefactetur,& soluatur.Nunc alterum aggredimur, An animi mores sequantur corporis temperamentum. Innasci propensionem quamdam animo ex constitutione, habitúque corporis,non inficiamur, sed à multis aliis causis, eam frangi ac coerceri contendimus, cùm enim nihil liberam voluntatem cogat,sed instigent quædam & incitent tantùm, certò prædici non possunt voluntatis motus, sed probabiliter solùm, & quoniam hæc probabilitas sita est,in causis, ad impellendas voluntates idoneis, voluntatem autem permouere solent non solùm corporis temperamentum,sed multa prætereà alia, horum impulsuum,expendenda sunt momenta, vt appareat, quam Mathematici prædicendo sequantur probabilitatem;nam cùm animum impellant astra (vt Genethliaci volunt) eundémque aliæ causæ aliò trahant,si has & plures esse, & vehementiores euicerimus,arcem sine dubio Astrologiæ euertimus;effectum enim erit nullam Astrologos prædicendo sequi probabilem rationem;sed temerè denunciare, quæcumque denunciant: quis enim probabiliter illum vaticinari dicat, qui ex variis causis, quæ ad rem constituendam concurrunt, cæteris omnibus ignoratis vnam dumtaxat spectauit, eámque infimissimam omnium & inconstantissimam.

* * *

T CAPVT

CAPVT VIGESIMVMQVINTVM.

Gentium mores facere contra Astrologos.

De moribus Gentium disputat Ptolemæus lib. 2. de indiciis, cap. 1. 2. & 3. [Vt enim (inquit capite 3.) in prædictis constitutionibus aëris, & iis, quos generaliter calidos, frigidos, temperatos esse perhibuimus, certorum quædam sunt proprietates locorum ac regionum, vbi illa generalia intenduntur remittuntúrve, vel ob positus sui naturam, vel altitudinem, vel humilitatem, vel propter etiam vicinitatem: itaque cùm alij equestres sint propter campestria suæ patriæ loca, alij nauigatores, ob vicinitatem maris, necnon mitiores aliqui, ob soli bonitatem.] Infrà: [Britanniæ; Galliæ Bracatæ, Germaniæ, Bastarnæ incolæ sunt communiter feroces, peruicaces, truces: at Italiæ, Apuliæ, Siciliæ, Galliæ togatæ incolæ, præstantiæ, benignitati, amicitiæ student: Thyrreni verò, & Celtæ, Hispanique libertatis, simplicitatis, munditię sunt amatores.]

Iulius præterea Firmicus libro primo, capite primo. [Quædam gentes sunt sic formatæ, vt propria sint morum quodammodo vnitate perspicuæ: Scythæ soli immanis feritatis crudelitate grassantur; Itali fiunt Regali semper nobilitate præfulgidi; Galli stolidi; leues Græci; Aphri subdoli, auari Syrij, acuti Siculi, iniuriosi semper Asiani, & voluptatibus occupati; Hispani elatæ iactantiæ, animositate præposteri.]

Denique Marcus Tullius libro secundo, de diuinatione. [Quid (inquit) dissimilitudo locorum? Nónne dissimiles hominum procreationes habet? quas quidem percurrere oratione, facile est. Quid inter Indos & Persas, Æthiopes, & Syros differat corporibus, & animis, vt incredibilis varietas, dissimilitudóque sit? Ex quo intelligitur, plus terrarum situs, quàm Lunæ tractus ad nascendum valere.]

Quid ad hæc Genethliaci? Quæ genti, vel regioni alicui conueniunt ex astris etiam esse repetenda. [Nam nostræ terræ (inquit Ptolemæus lib. 2. cap. 2.) quæ iacet in vno Aquilonari quadrante, incolæ qui subiecti sunt Australibus paralellis, id est, iis qui describuntur ab Æquinoctiali, vsque ad tropicum Articum, cùm supra verticem eorum feratur, quasi vstulatis, nigrísque corporibus videntur, & capillo esse crispo, & denso, facie etiam contracta, & statura contorta, natura ferè calidi, moribúsque feris, propter magnitudinem æstus, in locis suis, quos Æthiopes vocare consueuimus, qui & ipsi ad expositum modũ se habent, & aëris ibi talis constitutio est, omnésq; animantes ac quæ nascũtur è terra, cum his congruere reperiuntur. At qui subsunt Aquilonaribus parallelis, hoc est, sub Septẽtrionibus posita loca incolũt, cùm eorum pũctus verticalis à signifero, & Solis calore longè absit, ideo etiam frigore & humiditate abundant in qua cum alimenti copia insit, non exhauritur ipsa à vicino calore. Ibi sunt igitur colore albo homines, capillo prolixo, statura proceri, & boni habitus, natura subgelidi, sed & ipsi moribus feris, propter frigoris in illis locis vim, & conueniens cum his accidit hyemis magnitudo, & è terra nascentium

tiũ granditas,& animantiũ sæuitia;hos vocamus generaliter Scythas.Qui autẽ loca tenent interiecta, inter Tropicum articum, & Septemtrionẽ, quia neque supra verticem illorum Sol fertur, neque inde longissimè ab austro recidit, in aëre degunt valde illo quidem temperato,& singulariter,sed frigoris ęstusque differentię admodum paruæ, notantur.Quapropter & medio quodam colore , & mediocri statura , & natura temperata sunt habitationibus coniuncti, & moribus mansueti,harum autem propiores Austro,ingeniosiores,& calidiores,& rerum diuinarum periti magis esse consueuerunt,quod punctus ipsorũ verticalis propinquior sit cum signifero , tum errantibus sub illo stellis, pro quarum quasi familiaritate,& ipsi animos habent promptos,& faciles in comprehensione,ac inuestigatione rerum,vel artium,maximéque earum,quæ Mathemata vocantur. Præterea Oriẽtales harum viriliores sunt, & animis firmis, nihílque celantes.Orientem enim verè Solaris naturæ esse dixerimus , proinde & pars illa diurna,& virilis,& dextera putanda,cernimus autem in animãtibus quoque dexrra esse magis valida,& robusta,contrà Occidentales effœminatiores sunt,& molliores , & occultatiores, nam hæc pars Lunæ debetur,quę ab Occidente semper post interlunia se conspiciendam præbet, atque ob hanc causam , & nocturna & sinistra,vt opposita Orienti rraditur.]

Hæc Astrologorũ Antistes Ptolemæus , in quo constantiam primò requiro: nam initio capitis tertij docuerat hominum mores , oriri ex locorum , & regionum proprietate.[Vbi (inquit) illa generalia intenduntur, remittuntúrque, vel ob positus loci , & regionis naturam,vel ob altitudinem, vel humilitatem, vel propter etiam vicinitatem.Itémque cùm alij equestres sint , propter campestria suæ patriæ loca,alij nauigatores ob vicinitatem maris,necnon mitiores aliqui ob soli bonitatem,locorum igitur natura , & positus superat stellarum peruicaciam.]Postea sui oblitus , & nescio qua mendace stella vrgente , diuersos hominum mores ad astra reuocat per summam imprudentiam.Deinde Britannos,Gallos,Bracatos,Germanos,Bastarnos idem facit;ibidẽ feroces, peruicaces,truces,ex dominatu Arietis,& Martis. Atqui apud eos multi nascuntur, etiam præside Venere,vel Ioue,stellis beneuolis,ac mitioribus,vt idem docet, libro item 2.capite octauo.]Quas stellas sequemur pronunciando Natalitias, mirem ac benignum illum esse dicemus , cui Ioue, vel Venere , præside gigni, aut nasci contigerit, nationales,& regionis ferocem,ac truculẽtum,eumdẽ esse pronunciabimus.]O delirationem incredibilem:[Non enim omnis error (ait, Tullius libro 2.de diuinatione)stultitia est dicenda.] Denique,[Et Græcorũ leuitas(vt ait Iulius Firmicus li. 1.c.4.)frequenter modestæ grauitatis pondus accipit,& effrænata Scytharum rabies quandoque humanitatis clementia mitigatur,& in finibus Galliarum populus sapientiæ prudẽtia conualescit,Aphrorúmque subdolas mentes honestæ fidei ornamenta cõdecorant , & à plurimis Hispanis iactantiæ vitia deseruntur,& Syrorum auaritiam mutauit repentina profusio,nec est inter acutos Siculos stultos inuenire difficile, & ab Italis frequenter dominationis imperia translata sunt , nec huius rei longè tibi , aut ex antiquis libris proferemus exempla.]

Vbi est igitur nationalium syderum, quam prædicatis, potestas? in nihilum recidunt quæcumque Ptolemæus lib.2.capit.3. scribit de moribus gentium;ex triangulis,Barrolybico Austro,Solano Notholybico, Subsolano, de dominatu Arietis,supra Britanniam,Galliam, Celesyriam,Palæstinam,Idumæam,Iudæã,

Tauri super Parthiam, Mediam, Cycladesin sulas, insulam Cyprum, aliorumque Zodiaci signorum supra alias regiones. Perit altera Astrologiæ pars, quam in generalibus prædictionibus collocat idem Ptolemæus lib. 2. cap. 1.

Scripsit quidem Ptolemæus lib. 2. cap. 1. concurrentibus generalibus singularibus astris, vincere efficaciores, infirmioresque subiici, generales autem plus habere virium, quàm particulares, idcirco spectato regionis habitu, Astrologos sine hæsitatione denunciare. [Cùm autem (inquit) prædictiones Astronomicæ in duas potissimùm, & propriè partes diuidantur, quarum vna, & prior totas gentes, regiones, vrbes, generaliter, quam nominant vniuersalem; altera particularis singulorũ hominum fata cõplectatur; quæ dicitur à genituris Genethliaca, conueniens videtur, de vniuersalibus priori loco disputare, quando hæc quidem maiore vi quadam, & efficacioribus causis mouentur quàm particularia. Iã cùm necesse sit submitti imbecilliores naturas, valentioribus; atq; adeò particularia vniuersalib. si quis singularium rerum prædictionibus operã dare velit, non possit sine comprehensione generalium, esse ad illas instructus. Sed adhuc non emersit è salebris: nam primò cedo, quãnã decempeda metiẽdũ sit quantum horoscopo particulari decedat vel accedat ex generalibus astris.

Deinde, quod ait Iulius Firmicus li. 1. c. 4. nec inter acutos Siculos, difficile esse bardos aliquos inuenire, nec apud Scythas deesse aliqua humanitatis exẽpla; velit, nolit Ptolemæus, extorquet generalia astra, interdũ particularibus sub mittere fasces, interdum particularia cedere generalibus. Mitigantur itaque generales stellæ à particularibus, & particulares à generalibus. at quoties? vbi? quando? quantum? Hæc enim sicut ad rem maximè pertinent, ita fugiunt omnem Astrologorum diligentiam, peritiam, sedulitatem: dicat enim Genethliacus ferociam cuiusdam Basternæ, sub Ioue nascentis, fore cæteris paribus minorem, quàm cæterorum illius gentis hominum; non intelligat tamen quãtò minorem, quo nam modo, quid, quando, vbi, quoties, quantum, acturus, vel passurus sit. Bastarna definiet; definire porrò debet: quoties aliquid certi, & definiti denunciat.

Quin & in eadem regione, alia vnius oppidi, alia alterius facies est, quæ non parum valet ad cœli salubritatem, & ad variandum corporum habitum, moresque incolarum, teste Ptolemæo libro secundo c. 3. sed, & in eadem vrbe aliæ partes aliis salubriores, cultiores, potentiores, altiores, humiliores, atque ita de aliis, quæ non exiguam tribubus, viciniis, familiis, inspergunt morum dissimilitudinem, eosque aperti erroris arguunt, qui à cœlo circumstante descendere gentium mores contendunt.

Quid dicam de crebra morum mutatione sub eodem cœlo? parùmne illa virium habet aduersus Astrologos, & Ptolemæum præsertim, qui libro secundo, capite tertio, omnia ex astrorum triangulis, vt suprà retulimus, metitur? Quantò nunc maior est Germanorum cultus, & vrbanitas, quàm eorum, quià Cæsare & Strabone, scribuntur? à Cæsare dixi, & Strabone? longè petitum, quã eorum, quos S. Bonifacius Germanorũ Apostolus Christianæ Religionis præceptis excoluit, qui legunt, quæ Ouidius de Getarũ feritate, & barbarie tradit, nõ credẽt; eodem loco, nunc degere Polonorum vrbanitate inclytam gentem. Quàm multi in eadem gente ritus, & consuetudines, subinde exolescunt & oriuntur? quæ ante quinquaginta annos damnabantur, nunc renascuntur; quæ ante vigesimum annum vsurpabantur, nunc deflorescunt. Eant nunc

Astrolo

Astrologi, subiiciant certis astris singulas regiones, & inde earum mores descendere affirment: frustra huic belluæ multorum capitum, huic Proteo in varias se formas transformanti stellarum certos laqueos intentant, si hi ritus, & consuetudines è cœlo defluunt cum iisdem regionibus, eædem semper stellæ, auctore Ptolemæo libro secundo, capite tertio præsideant, cur non semper iidem florent mores? Vnde est tanta vicissitudo? cum tanta cœlestium motuum constantia vt cohæret hæc rituum inconstantia?

Denique nondum assecuti sunt Astrologi vim illius axiomatis, Animi mores sequuntur corporis temperamentum, qui indiscriminatè semper, & vbique habere veritatem arbitrantur. Et boni Auctores ita illud interpretantur, vt animum velint sequi temperationem corporis, quoties nihil obstat: obstant autem vtplurimùm mores, ritus, vsus gentium, multáque alia de quibus paulò postea differemus. Hinc igitur Mathematicorum frequentes ineptiæ, ludificationes quotidianæ, fœda mendacia.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

Educatio & domestica exempla sæpe obstant astris.

QVIS non videt (inquit Marcus Tullius, libro secundo de diuinatione) & mores, & plerosque status, ac motus effingere à parentibus liberos?] Hinc & Ouidius:

Pyrrhus Achileides animosus imagine patris.

Et Virgilius Æneidos lib.3.

Et quid in antiquam virtutem animósque viriles,
Et pater Æneas, & auunculus excitat Hector?

Iuuenalis Satyra 6.

Scilicet expectas, vt tradat mater honestos,
Aut alios mores, quàm quos habet?

Item Satyra 14.

— Expectas, vt non sit adultera Larga
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos,
Tam citò, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret? ——

Item Horatius libro secundo Carminum, Ode 4.

— Neque sic fidelem,
Sic lucro auersam, potuisse nasci
Matre pudenda.

Non solùm Poëtas, sed etiam Oratores huius veritatis lux percutit M. Tullius oratione pro Roscio Comœdo. [Nemo ex improbo patre probum filium nasci posse existimat.] Et Fabius Quintilianus libro quinto de argumentis docet [sæpe à persona, & genere sumi argumenta, propterea quòd similes parentibus filij moribus esse creduntur.] Et Aristoteles in Rhetorica. [Nemini est obscurum, qui ex bonis, & claris parentibus nati sunt eos consentaneos fieri suis maioribus.] & lib.3. Rhetoricorum ad Theodectem. [Verisimile est probum ex probis, & bene educatum in probum virum euasisse.] Diogenes Cynicorum princeps cùm ebrium in foro vidisset. [Illius (inquit) patrem oportet

fuisse ebrium.] Nec sine magna causa Martialis miratur libro sexto Epigrammatum: ad Tibullum ebriosi filiam bibere aquam:

Miror, quòd Brassi filia potat aquam.

Inde Prouerbium: *Effluxit malum ouum ex malo coruo.* Plutarchus libro de liberis educandis: [Vbi impudens est senectus, ibi & inuerecundos esse iuuenes necesse est ad comparandam filiis modestiam, danda est opera, vt omnia pro rerum conuenientia perficiantur.] Et Galenus libro de curandis animi morbis. [Mihi (inquit) ingenti fœlicitate contigit, vt patrem ab omni iracundia alienum, iustissimum, frugalissimum, humanissimum haberem vt matrem vsque adeò iracundam, vt etiam interdum morderet ancillas, semper autem & vociferaretur, & contēderet cum patre, & longè quidem odiosiùs, quàm Xantipe illa cum Socrate. Mihi itaque intuenti bonitatem honestatémque paternorum officiorum, quæ vitiositatem maternorum affectuum, in proximo collocatam quasi è regione respiceret, venit in mentem cùm illam amplecti, & amare, tum verò hanc alteram fugere, adeóque prosequi. Vt autem in his ipsis maximam cernebam parentum meorum dissimilitudinem: sic item in hoc agnoscebam patrem meum quidem ex nullo damno dolorem concipere, matrem verò etiam ob res minimas oppidò quàm mœstam euadere. Porrò nosti tu quoque pueros, quæ vehementer attenderint, ea imitari solitos, quæ autem iniucundè, & cum molestia inspexerint, ab his longè fugere consueuisse.]

Cur Poëtas, Rhetores, & Philosophos potiùs huius veritatis testes adhibemus, quàm Iurisconsultos, qui filios tradunt eiusdem præsumendum esse affectus cum patre, l. si operarum iudicio, ff. de oper. liber. Sic Bartholus tractatu de Guelphis & Gibellinis, col. 3. versic. circa quartum. Ita Bald. noster l. liberti. col. 1. versu opp. 3. C. eodem & Alb. Gand. tract. malef. rir. de præsumpt. & indiciis dubitatis, col. 4. vers. præsumptio enim naturæ est, monet eius, qui accusatur parentum mores inspiciendos. [Nam qui bonos (inquit) habuit parentes, bonus; qui malos, malus præsumitur.] Et Angelus, l. fugitiui, C. de seruis fugitiuis. [Ex eo (ait) præsumendum aliquem transiuisse ad hostes, quòd natus est ex patre eo nomine infami.] Quam coniecturam laudat Borbosa cons. 34. col. 18. versic. modò sacratissimus, lib. 2. & Imperatores Arcadius, & Honorius, l. quisquis, C. ad legem Iuliam, Maiest. §. filij. [In quibus (inquiunt) paterni, hoc est, hæreditarij criminis exempla metiuntur,] in quam sententiam Gloss. l. si quis militibus, 6. quæst. 1. citat vulgarem versum,

Insequitur leuiter filia matris iter.

Quin & sanctus Ambrosius libro secundo de Virginibus. [Quid potuit (loquitur de Herodiade) filia (inquit) de adultera matre discere nisi damnum pudoris?] Denique, ne vllus superesset ambigendi locus, interposuit Deus ipse auctoritatem suam, Ezechielis cap. 19. [Sicut mater (inquit) ita & filia.]

Tandem quid ego de educatione loquar? Plato dialogo 4. de Republica. Quippe (inquit) educatio, eruditióque bona seruata, ingenia quoque bona efficit: rursúsque bona ingenia educationem huiusmodi consecuta, meliora etiam quàm priùs euadunt.]

Laudat iure Plutarchus libro de pueris educandis, Euridicem his verbis: [Imitemur autem potissimùm Euridicem, quæ quamuis Illyrica & barbarissima foret mulierum, ad erudiendos tamen liberos, quamquam in ætate iam prouecta studium, ac disciplinam attigit. Quantam verò in eius filios indulgentiam

gentiam habuerit, vel illud abundè, quod Marti dicauit, epigramma, declarat Hyropolitana Euridice, postquam doctrinæ, ac eruditionis desiderium cœpisset, hunc Martis titulum consecrauit, pubescentibus enim liberis, matre iam grandæua studiorum, atque virtutis monumenta, & literas ingenti cum labore perdidicit.]

Idem & eodem libro, [Nutrices (inquit) non viles aut aduentitias, verùm quàm maximè idoneas, probásque suscipiendas esse censeo. Primùm quidem moribus instructas patriis: sicut enim infantium membra simul ac nati sunt formari componíque debent, vt recta miniméque obliqua fiant, ita puerorum mores principiò, aptè concinnéque fingere conuenit: illa namque nouella ætas ad fingendum facilis, ac tenera est, & ipsorum animis dum molles adhuc extant, disciplinæ meliùs instillantur; difficiliùs autem quæ dura sunt molliuntur: quemadmodum enim sigilla mollibus imprimuntur ceris, ita & doctrinæ dum puerilis adhuc animus est, insculpuntur aptissimè. Igitur diuinus ille Plato nutrices admonuisse videtur, vt ne friuolas, aut turpes pueris fabellas narrent, ne illorum animos ex initio stultitia, & corruptis induant moribus. Pulchrè igitur Phocylides Poëta monuit:

Dum tener est gnatus, generosos instrue mores.]

Eadem fermè Galenus libro de curandis animi morbis, vbi plurimam esse vim educationis, multis ostendit, licet in quibusdam aliquando fructus tenuis sit, sicut in arborum satione.

Postquam Aristoteles libro secundo Ethicorum, capite primo docuit virtutem assuetudine comparari, subdit ad finem. [Non igitur parum refert, sícne an sic statim ab adolescentia consuescat aliquis, sed quamplurimum: immò totum in eo penitus consistit.

Discant iam Mathematici tantis Magistris pueros non sequi syderalem propensionem corporis, sed parentum exempla, educationem, & doctrinam, mores, consuetudines, virósque ex educatione, & consuetudine, à pueritia parta operari potiùs quàm ex instinctu natalium astrorum, & intelligant aliquando, quamuis naturalem corporis propensionem: in stellis tanquam in speculo intuerentur adhuc non posse se cognoscere, quid acturi, passurive sint qui in hâc lucem veniunt: naturales enim propensiones, & si placet, syderales coguntur vincere & edomare, nullus enim est, qui naturalibus propensionibus vim afferre non cogatur. Maritus frangit suas cupiditates, in gratiam vxoris, liberorum, domesticorum; vxor elidit quas naturale temperamentum excitat appetitiones, vt gratificetur marito, socero, agnatis, maioribus, filius fingit se ad imperium patris, matris, pædagogi, auunculi, seruus studio obtemperandi compescit animi vehementes motus; Princeps regnandi libidine, & simulare multa, & dissimulare cogitur, etiam inuita Mineruа.

Sed redeamus ad Aristotelem, qui lib. 10. Ethicorum, cap. 10. [Fieri (inquit) bonos alij natura, alij consuetudine, alij doctrina existimant; & quod ad naturam quidem attinet in nobis non esse manifestum est, sed ex quadam diuina causa iis, qui reuera fortunati sunt: ratio verò, & doctrina videndum est, nunquid non in omnibus vim habeat, sed opus sit, vt præcelsus auditoris animus sit ad rectè gaudendum & odio prosequendum, non secus, ac terra, quæ semen sit nutritura: non enim audiret orationem dehortantem, neque intelligeret, qui ex perturbatione viuit, qui autem ita affectus est, dissuaderi quî potest: non

enim omnino orationi, sed vi, cedere perturbatio videtur. Oportet igitur mores priùs virtuti esse accommodatos, vt, & honestatem diligant, & abhorreant turpitudinem: vt autem à pueritia quis institutione recta ad virtutem instruatur difficile est, nisi sub talibus legibus fuerit educatus: nam temperanter, tolerantérque viuere plerisque, & præsertim adolescentibus, viuendum non est: quocirca est opus, vt educatio, & studia constituta legibus sint: ita enim fiet, vt consuetudine tractata molesta esse desinant.]

Rursus infrà: [Scriptæne sint leges (inquit) an non scriptæ, interesse nihil videtur, neque vnúsne, an multi per eas instituantur, quemadmodum neque in musica, & exercitatoria, cæterísque aliis studiis: sicut enim in ciuitatibus legum institutores, & leges valent, ac mores: quin & ob cognationem & beneficia etiam magis, quippe cùm affecti erga parentes iamdudum atque obtemperantes natura sint: adde quòd priuatæ educationes à politicis differunt: non secus atque in medicina: cur enim vniuersaliter febricitanti inedia, & quies conferat, alicui tamen fortè non ita conducit, vt pugillandi artifex non omnibus fortasse eamdem pugnam imponit, videntúrque magis exactè absolui singula, si priuata cura adhibeatur? magis enim, quod accommodatum est, sibi vnusquisque consequitur.]

Si pueri, qui perturbationibus maximè aguntur, & animi impulsibus resistere, & naturæ procliuitates coërcere, vincere, ac domare à parentibus, à magistris, à domesticis coguntur, quid faciant alij in quibus ratio dominatur? Si viri in vltimam vsque senectutem retinẽt mores, & consuetudines adolescentiæ, & quæ semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu, vt ait Horatius libro primo epistolarum, qua Dialectica astrologi, ex syderali corporis temperamento, deducunt humanas omnes actiones? qua confidentia ex habitu corporis genitalibus, vel natalitiis stellis indito, de humanæ vitæ actionibus pronunciant nónne omnium gentium vsu, & experimentis compertum est, quouis sub sydere veniant in lucem infantes eos parentibus nutricibus, magistris domesticis similes esse moribus? nónne ex raritate vituperantur degeneres? Quis igitur non fateatur omni syderum impulsu efficacius esse quod parentes filiis indiderunt, procreando, vel docuerũt educando, vel ostenderunt viuendo?

Ego verò, dicet aliquis, non quid quis facturus sit, denuncio, sed quid facturus sit astrorum vi, & impulsu: & nisi ab aliis causis natalium stellarum efficacitas præpediatur: nam & Ptolemæus syderum impulsus impediri posse scribit lib. 1. cap. 2. lib. 3. cap. 4.

Egregia verò vaticinatio. Fingis tibi hominem qui non sit inter homines educatus, qui nullum vnquam hominum viderit, nullum à parentibus, à domesticis hauserit aut virtutum, aut vitiorum exemplum, qui nullum audierit de virtute, aut vitio differentem, & in hanc tua vaticinia cadere vis: at cùm nusquam huiusmodi reperiantur homines, consequens est non cadere in hanc, quam nos degimus vitam, Astrologorum prædicta.

Respondent aliter alij, educationem bonam paucorum esse, ideo plurimos sequi id ad quod syderali vi propendent: sed huius responsionis duplex est vitium: prius quòd si quid scire possunt, in genere dumtaxat possunt Astrologi: solùm enim intelligunt plurimos agi stellarum impulsu, quia non multi solent bene educari. At quoniam, qui sedulos, qui ignauos habituri sint educatores incertum est, nil possunt certò definire plures sanè Parisiis sint ciues, qui

qui negligenter, quàm qui diligenter liberos educant; aliqui tamen diligenter parentis munus obeant. Sit causa exempli, quarta pars ciuium, vel sexta, vel, si ita vis, decima, cùm in arbitratu parentum positum sit, velintne de paucorum, an de multorum numero esse: quantalibet sit paucitas eorum, qui accuratè liberos educant; quia tamen indefinita res est: lubricum omnino, & anceps iudicium Astrologorum sit, necesse est.

Alterum huius responsionis vitium est, quod incautè cælo derogant, quod ei maximè volunt arrogare. Hæc enim negligentia parentum in educandis liberis, è cælóne habet ortum, an aliunde? Si aliunde, iam cælum spoliant dominatu magno in res humanas. Nam si tanta est bonæ, malæve educationis vis, vt ad eius normam, vt suprà comperimus, totius vitæ cursus dirigatur, erepta è stellarum imperio, & potestate, liberorum educatione, reliqua quoque viuendi ratio tota tamquam è manibus stellarum eripitur: sin educationis quoque sedulitatem, vel negligentiam cælum sibi vendicat, quærendum est quodnam? An genethliacum, & particulare? at non esset commune malum, nec ad multos hæc corruptela pertineret, an communis cæli status? at nullus in educandis liberis sedulitatem haberet, an gentis, vel ciuitatis vnius horoscopus, nullus in ea gente, vel ciuitate hoc vitio vacaret? an indefinitus cæli habitus? cur hos potiùs, quàm illos sedulos, segnésve facit?

CAPVT VIGESIMVMSEPTIMVM.

Conatus, & consuetudinis vis aduersus astra.

QVIBVS educatio fœlix defuit, studio, bonáque consuetudine proficere posse ad virtutem, multis docent duo Medicinæ, & moralis Philosophiæ lumina, Galenus, & Plutarchus. Et Galenus quidem libro de curandis animi morbis: [Scire (inquit) eos oportet, progressu temporis non similiter idem habituros difficile: quo enim maius rationalis animi nostri pars in huiuscemodi exercitationibus, ac studiis incrementum acceperit, (quatenus scilicet superabuntur, minuentúrque vitia) eo facilius obsequium, ac perfectiorem obedientiam obtinebit. Nam cùm ea, quæ maxima sunt, ratio nondum exercitata superauerit, haud dubium est, quin vbi duplicem excellentiam spatio temporis adepta sit, faciliùs sit superatura: etenim ex iis, in quibus ipsa se exercuerit, multò extat generosior, quàm priùs: sic etiam illis, quæ minora aliquantò euaserit, abundè sufficiet.]

Nec ad bonum tantùm, sed ad malum etiam consuetudo valet quamplurimùm. Itaque idem Galenus: [Quod quidem (inquit) tantò est amplius excandescentis animi vitium, quantò magis diuturnum: altera est, quæ ad id, quod ipsi iucundum, suauéque visum sit, præceps fertur, antequam vtiléne sit, atque honestum, an noxium, & turpe cognouerit: hanc igitur, quæ vehementissima est, cohibere priùs oportet, quàm vbi incrementum acceperit, viribus inuictam, inexpugnabilémque se præbeat: tunc enim etiamsi volueris, eam vltrà compescere non poteris; ac tunc demùm id dices, quod olim quemdam amantem audiui dicere, velle se quidem desinere, sed non posse, frustráque me aduocabis, quemadmodum & ille quondam, vt tibi supplicanti opem feram, vitiúmque

huiusmodi excidam: nam corporis etiam nonnulla vitia propter magnitudinem insanabilia sunt, quod ipsum fortasse tu, ne cogitasti quidem vmquam ante hoc.

Quid Plutarchus? quàm subtiliter hac de te disputat? ne longior sim, satis fuerit aureum eius locum ex libro de liberis educandis hîc exscribere, vbi hunc ipsum tractat locum, quem præ manibus habemus, eos, quibus minùs commoda educatio fuit, studio adhuc compescere posse prauos mores, vel motus. [Quòd si quis (inquit) haud idoneum existimat ingenium, postquam doctrinam, & rectam ad virtutem nactus est exercitationem, ingentes naturæ defectus, vt fieri potest, non remittere magnum incommodum, immò verò prorsus errare se sciat: socordia enim naturæ vires perimit, doctrina tollit ignauiam, facilia quoque ipsos fugiunt negligentes, difficilia quoque cura, & diligentia capessuntur, quàm expeditissima, quàm efficax sedulitas, pariter ac labor existat, compluribus in rebus facile, si conspexeris, disces. Aquarum enim guttæ lapides cauant; ferrum, & æs manuum tractibus obteruntur. Carpentorum rotæ summis inflexæ viribus, haud vllo pacto pristinam rectitudinem reparare possunt: curuatas histrionum virgas nullo dirigere modo licet. Quin factus præter naturam labor, naturæ vim superauit. An hæc dumtaxat diligentiæ potestatem indicant? minimè: immò verò & infinita cætera. Si quod fertile natura solum incuriæ datur, squalet incultum; quódque natura præstantius est, eò magis si per otium, ac negligentiam omissum erit, perditur. Estne quispiam infœcundus, & supra modum asperior ager? at cultus generosos edet fructus. Quænam arbores sunt, quæ datæ neglectui non simul & tortæ pullulent, & steriles perstent, cùm eædem rectum assequutæ patrocinium fructuosæ sint, & magnoperè fertiles? Quæ corporis fortitudo non obtunditur, & propter incuriam, mollitiem, & malam valetudinem, siue habitudinem non perit? Quæ autem imbecilla adeò natura, quæ per exercitationes, atque certamina ad maximas non augeatur vires? Qui verò equi à primis bene domiti annis, suis non obsequuntur sessoribus; qui autem indomiti perstant, nónne circuire durissimi, & animis feroces euaserunt? Et quid admirari cætera opus est, cùm truculentissimas feras laboribus mitigari, mansuefieríque plerumque cernamus? Bene Thessalus ille, qui cùm interrogaretur, quinam abiectissimi Thessalorum essent? qui bellicarum rerum quietem agunt, inquit. Et quid multis opus est verbis? consuetudo est, quæ longæua permaneat. Si quis proprias, familiarésque ex consuetudine virtutes agat, is nullo aberrare posse modo videtur. Qua in re vnico vsus exemplo, ampliùs de hisce rebus prolixiora narrare desinam. Lycurgus ille Spartanorum legislator geminos ex iisdem parentibus catulos suscipiens, haud similibus educauit moribus: alterum enim helluonem, luxuriáque solutum; alterum indagine sagacem, & venationibus idoneum reddidit. Posteà cùm aliquando Lacedæmonij vnum in locum conuenissent, Ad parandam (inquit) virtutem, viri Lacedæmonij, ingens est momentum, consuetudo, disciplina, doctrina, & vitæ institutio, quæ vobis illicò manifesta vehementer esse faciam: duos subinde catulos adducens, cùm ollam in medio, leporémque coram eis posuisset, alter quidem in leporem, alter in ollam magno erupit impetu. Cùm autem Lacedæmonij nondum quidnam id sibi vellet coniectarent, aut quemadmodum catulos ostentasset, Hi ambo, dixit, iisdem orti parentibus,

rentibus, cæterùm diuerſam conſuetudinem vitæ aſſequuti, alter guloſus, alter venator euaſêre.

Ita quas in lucem egreſſi hauſimus animi propenſiones, vſus, & conſuetudo euellere, & funditùs tollere conſueuit.

Poſtremò Marcus Tullius libro ſecundo de diuinatione: [Illúdne (inquit) dubium eſt, quin multi ita nati eſſent, vt quædam contra naturam deprauata haberent, reſtituerentur, & corrigerentur à natura, cùm ſeipſa reuelaſſet, aut arte, aut Medicina, aut quorum linguæ ſic inhærentes, vt loqui non poſſint, ea ſcalpello reſecta liberarentur; multi etiam naturæ vitium meditatione, atque exercitatione ſuſtulerunt, vt Demoſthenem ſcribit Phalereus, cùm *Ro* dicere nequiret, exercitatione feciſſe vt pleniſſimè diceret.

Quàm multa oppugnant naturæ propenſiones, quibus omnis Aſtrologia innititur; immò quàm multa eas ſuperant, vel elidunt, penitúſque abradunt? Quid igitur mirum, ſi omnes Aſtrologorum prædictiones nutant? Vſus, conſuetudo, exercitatio, ſtudium, conatus, ars, diſciplina, educatio, patrij mores, ciues externi, ſublunares omnes res, earum fundamentum vocant in ruinam. Quî ſtare poteſt præſagium aduerſus omnes ſublunares cauſas, quarum, vel vna ſatis eſt, euertere omnes Mathematicas machinas.

CAPVT VIGESIMVMOCTAVVM.

Exempla eorum, quibuſcum viuimus, eludunt aſtrorum vim.

NEc vſus ſolùm pugnat contra Aſtrorum vim, ſed etiam exempla eorum, quibuſcum degimus, quorum vim ſupra omnem cæli poteſtatem eſſe declarat Plato libro ſecundo de legibus, his verbis: [Vtrùm probabile, an potiùs neceſſarium hoc ipſum eſſe, ſicut cùm quis cum prauis improborum hominum moribus conuerſatur, nec eorum mores adit, ſed delectatur, & indulget, & tamen veluti per iocum reprehendit, quaſi per ſomnium, in ſeipſo percipiens eorum malitiam; tunc profectò neceſſe eſt, vt ſimilis euadat illis, quibus gaudet, etiamſi laudare vereatur.]

Et Plutarchus libro de dignoſcendo vero amico ab adulatore, ſcribit, [tantam habere vim aſſiduam conſuetudinem, vt imprudenter exprimamus vitia eorum, cum quibus agimus; ſic familiares Platonis expreſſiſſe contractos ipſius humeros, ſic Ariſtotelis amicos eius balbutientem linguam imitatos, ſic aſſeclas Alexandri Regis, eius inflexam in alteram partem ceruicem, vociſque aſperitatem repræſentaſſe.]

Idem libro de liberis educandis [Generaliter (inquit) liberos noſtros flagitioſorum hominum conſortio ſegregare decebit: eorum enim malignitatem reportant; quod & Pythagoras obſcuris quibuſdam præcepit ſermonibus, quos hoc in loco poſitos explanabo, quoniam ad conquirendam virtutem non minimum videntur afferre momentum, quale eſt illud, Ne guſtes ex iis, quibus nigra cauda eſt, hoc eſt, cum hominibus conſuetudinem non eſſe habendam, quos morum deprauatio denigrat.]

Adfert & veterum illud oraculum, Si iuxta claudum habitaueris, disces & tu claudicare. Quod prouerbium Pindarus quoque vsurpauit:

Claudo vel vni si propinquus fueris,
Disces & ipse claudicare protinus.

Quid Seneca? quàm eloquens hac in re est? [Sumuntur (inquit libro 3. de ira) à conuersationibus mores, & vt quædam contactu in corpus vitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit. Ebrietas conuictores in amorem vini traxit, impudicorum cœtus fortes etiam viros emollit, auaritia in proximos virus suum transtulit: eadem è diuerso ratio virtutum est, vt omne, quod secum habent, mitigent. Nec tam valetudini profuit vtilis regio, & salubre cælum, quàm animis parum firmis in turba meliorum versari. Quæ res quantum possit, intelliges, si videris feras quoque conuictu nostro mansuescere, nullique immani bestiæ vim suam permanere, si hominis contubernium diu passa sit.

Idem libro de tranquillitate vitæ: [Serpunt (inquit) vitia, & in proximum quemque transiliunt, & contactu nocent. Itaque sicut in pestilentia curandum est, ne corruptis iam corporibus, & morbo fragrantibus assideamus, quia pericula inde trahemus, afflatúque ipso in proximo laborabimus; ita amicorum legendis ingeniis dabimus operam, vt quàm minimè inquinatos assumamus.]

Idem libro ad Lucilium, non dubitat asserere, nullam rem magis pertinere ad ferendos bonos mores, probotum consuetudine. Acriùs idem vrget epistolà sextà.

Philo quoque Iudæus libro de prouidentia: [Non facilè (inquit) potest euadere, qui degit in regione pestifera, ac veluti cùm magna vis pluuiæ descendit, nisi sub tecto sis; necesse est etiam, si sapiens sis, imbrem perferre; cúmque frigidissimus Boreas perflat, frigore premi, & æstatis ardore calefieri te oportet. Eodem modo si cum iniustis vitam agis, necesse est multa inde mala perpeti.]

Idem Philo apud Eusebium Cæsariensem, libro 8. de præparatione Euangelica, cap. 4. loquens de Essæis: [In ciuitatibus (inquit) non habitant, existimantes, vt contagionem aëris corporibus, sic conuersationem animo nocere.]

Et Eusebius Cæsariensis libro 6. de præparatione Euangelica, cap. 5. In hoc ipso argumento versatur, & ostendit multis de causis animum corporis incitamentis resistere, ac de aliorum consuetudine sic ait: [Illi, quibuscum viuimus, voluntatem plerumque nostram rationibus, aut quouis alio modo ad suam conuertunt, & alios meliores, alios deteriores efficiunt: solet enim conuersatio praua nocere, sicut è contrario bona prodesse; bonos quippe mores conuersatio mala corrumpit, velut etiam praui mores proba conuersatione corriguntur: sic igitur rationalis animæ virtus huc, illúcque ab exterioribus fertur.]

Iuris porrò cósultus leg. ædiles. ff. de ædil. edicto. præstandű censet domino, si in aliena familia seruus deterior factus sit; hoc autem, quòd deterior seruus factus sit, inquit non solùm ad corpus, sed etiam ad animi vitia referendum est, vtputà si imitatione conseruorum apud emptorem talis effectus est, aleator, vel vinarius, vel erro.] Et causa vigesimaoctaua, quæstione prima, capite, sæpe legimus: [Sæpe malorum consortia etiam bonos corrumpunt.]

Claudat

Claudat agmen Marſilius Ficinus lib. 3. de triplici vita, cap. 23. [Memento (ait) familiaritatem eorum inire, quibus gratiæ cœleſtes affluant, quod ex bonis animi, fortunæ, corporis perpendes: ſicut enim odor ex muſcho, ſic ex bonis boni non nihil exhalat in proximum, ac ſæpe perſeuerat infuſum, mirificus autem feret cœtus, trium fœlicium, vel duorum, inter ſe moraliter redundantium; memento denique effrenatos, & impudentes, & malignos; ac infœlices procul fugere: hi namque malorum pleni dæmonum, vel radiorum malefici ſunt, & tanquam leproſi, peſtilentéſque non ſolùm tactu nocent, ſed & propinquitate etiam, & aſpectu. Sanè propinquitas ipſa corporum animatorum, putatur eſſe contactus, propter efficacem vaporum exhalationem, foris à calore ſpiritu affecto manantem, maximè autem peſtilens erit flagitioſorum familiaritas, atque crudelium.

Non exẽplo modò, ſed & conſiliis, ac ſuaſionibus plurimùm familiares apud familiares valent, qua in re plurimus eſt Galenus, lib. de curãdis animi morbis, totámque ferè ſpẽ emendationis eorũ, quæ peccamus in fido, & ſapiente amico collocauit; qui ſeuerus index ac iudex ſit, eorum quæ deliquimus, quia duplicem, inquit, vt Æſopus aiebat, manticam è collo ſuſpenſam gerimus; alteram quidem ante pectus alienorum; alteram verò à tergo noſtrorum ex quo fit, vt aliena ſpectemus ſemper, propria autem nunquam intueri poſſimus. Quam quidem narrationem, cùm omnes probent, vt veram, tum Plato dat cauſam cur id fiat, nobiſque exponit. [Quidquid enim amat (inquit) cæcum eſt erga eam rem quam amat, itaque ſi noſtrûm quiuis ſeipſum maximè omnium diligit, vnuſquiſque noſtrûm ad ſe ipſum maximè cæcus ſit, neceſſe eſt: quomodo igitur propria mala inſpiciet? aut quomodo ſe peccantem intelligat, niſi altero admonente?] Profert exemplum cuiuſdam Cretenſis inſigniter iracundi, quem ipſe ſuis monitis fecit mitiorem.

Quàm numeroſum exercitum conſcripſimus, aduersùs Aſtrologorum apoteleſmata! quàm libenter, omnes, qui doctrina pollent, huic militiæ dant nomina? quanto impetu Philoſophorum omnium manus irruunt, in Genethliacorum vanitatem? Innumeras alias acies educere poteramus ſapientum aduersùs Mathematicorum caſtra, ſed non fuit neceſſe; hi ſatis, ſupérque frangunt eorum audaciam, qui ex ſolo corporis temperamento omnes vitæ rationes deducunt: nam ſi ex corporis temperamento inſuperabilis quædam neceſſitas, quæ omnia complectatur, innaſcitur, quod prædicant ſapientes viri de exemplorum vi, & efficacia in vtramque partem futile eſt, & inane: ſi familiarium conſuetudo euincit propenſiones corporis, quod Aſtrologus præſagire certò poſſit, ex conſtitutione corpus, è cœlo hauſta habet nihil.

CAPVT VIGESIMVMNONVM.

Obiectorum præſentiam plus habere virium quàm Aſtra.

NIHIL eſt quod æquè in vtramque partem valeat, ac obiectorum præſentia, cuius vi ſolere pertrahi ad bonum malúmve plerique omnes experimur. Hinc laudat Ariſtoteles Troianorum proceres, qui Helenam, ne eius caperentur ſpecie, fugiebant. Hinc prohibuerunt Græci in

certaminibus, & ludis Olympicis, nudare corpora, vt legere est, apud Homerum libro 23. Iliados, vbi Euryali, & Epei certamen describit: & lib. 18. Odysseæ, vbi Vlyssis, & Iri luctam refert: hinc iidem vbi inoleuit mos, corpora nudandi, in ludis Olympicis (cuius rei primam originem recenset Tzerzes Historicus chiliade prima capite 23. & Philostratus in Apollonij libro 6.) lege vetuerunt, huiusmodi ludis, mulieres se inserere. quò spectat & illud Statij Thebaidos lib. 1.

Exclusæ expectant præmia matres.

Et illud Valerij Maxim. lib. 8. c. 16. Berenicis non vulgaris honos, cui soli omnium fœminarum Gymnico spectaculo interesse permissum est. Et illud Menandri Rhetoris, [In quibusdam (inquit) Panegyricis conuentibus non ferè visuntur mulieres.] Quare Sempronius, vt est apud Plutarchum in Problem. Rom. cap. 13. vxorem repudiasse fertur, quod ludos funebres spectasset; nec Romani fuerunt hac in re minùs cauti, quàm Græci: Augustus enim (quod leges apud Suetonium in Augusto, cap. 44.) fœminis, ne gladiatores quidem, nisi ex superiore loco, spectare concessit. Athletarum verò spectaculo, muliebrem sexum submouit. Habes in C. de repudiis, l. consensu, §. vir quoque, licuisse marito, repudiare vxorem, vel sine iusta, & probabili causa, foris pernoctantem, vel Circensibus, vel Theatralibus ludis, vel arenarum spectaculis, in ipsis locis; in quibus hæc assolent celebrari, se prohibente gaudentem.

Quod Lactantio libro 7. de vero cultu, cap. 20. satis causæ fuit, vt spectacula cuncta damnaret; quoniam magna sunt irritamenta vitiorum, & ad corrumpendos animos plurimùm valent.

Et infrà: [In scenis quoque (inquit) nescio an sit corruptela vitiosior: nam & comicæ fabulæ, de stupris virginum loquuntur, aut amoribus meretricum, & quò magis sunt eloquentes, qui flagitia illa finxerunt, eò magis sententiarum elegantia persuadent, & faciliùs inhærent audientium memoriæ versus numerosi, & ornati.]

Infrà: [Tragicæ historiæ (inquit) subiiciunt oculis parricidia, & incesta Regum malorum; & cothurna scelera demonstrant. Histrionum quoque impudicissimi motus, quid aliud nisi libidines docent, & instigant, quorum eneruata corpora, & in muliebrem incessum habitúmque mollita, impudicas fœminas, inhonestis gestis, mentiuntur? Quid de mimis loquar, corruptelarum præferentibus disciplinam, qui docent adulatoria dum fingunt, & simulatis erudiunt vera? quid iuuenes, aut virgines faciant, cùm fieri sine pudore, & spectari ab omnibus libenter cernunt, àdmonentur vtique quid facere possint, & inflammantur libidine, quæ aspectu maximè concitatur, ac se quisque pro sexu in illis imaginibus præfigurat; probántque illa, dum rident, & adhærentibus vitiis corruptiores ad cubicula reuertuntur, nec pueri modò, quos præmaturis vitiis imbui non oportet, sed etiam senes, quos peccare iam non decet, in talem vitiorum semitam delabuntur.]

Addamus & aurea S. Cypriani verba lib. 2. epistolarum ad Donatum. [Tunc delectat, in mimis turpitudinum magisterio, vel quid domi gesserit recognoscere, vel quid gerere possit audire, adulterium discitur dum videtur, & lenocinante ad vitia publicæ auctoritatis malo, quæ pudica fortasse matrona, ad spectaculum accesserit, de spectaculo reuertitur impudica. Ad hæc deinde morum

tum quanta labes? quæ alimenta vitiorum histrionicis gestibus inquinari? videre contra fœdus iúsque nascendi patientiam incestæ turpitudinis elaboratam, euirantur mares, omnis honor, & vigor sexus eneruati corporis dedecore emollitur, plúsque illic placet quisquis virum in fœminam magis flagrarit, quid non potest suadere, qui talis est? mouet sensus, mulcet affectus, expugnat boni pectoris conscientiam fortiorem.]

Tantam vim habent obiecta præsentia ad commouendos animos; vt eorum etiam imagines, incitamenta sint acertima, ad scelera quoque perpetranda.

S. Augustinus libro 2. de ciuitate Dei expendit locum illum Terentij in Eunucho, vbi Chærea adolescens suspectans tabulam, in qua Iouis & Danaes concubitus visebatur, in feruentem libidinem exarsit.

Quin Propertius lib. 2. elegia 4. impudicitiæ veluti originem ascribit picturis obscœnis:

Quæ manus obscœnas depinxit prima tabellas,
Et posuit casta turpia visa domo,
Ille puellarum ingenuos corrupit ocellos,
Nequitiaq; suæ noluit esse rudes.

Sapienter quidem Aristoteles libro septimo Politicorum cap. 17. monet publicos Magistratus, vt à Republica huiuscemodi tabulas, & signa semoueant.

Lacedæmonij verò non imagines modò, sed & libros etiam Archilochi parum pudicos à sua Republica iusserunt exulare apud Valerium Maximum lib. 6. c. 3. & meritò quidem: libri enim vehementer libidinem accendunt, quod tradit lasciuiæ Magister Ouidius lib. 2. de Remed. amor.

Eloquar inuitus, teneros ne tange Poëtas:
Summoueo dotes, impius ipse, meas.
Callimachum fugito, non est inimicus amori,
Et cum Callimacho tu quoque Coë noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amica,
Nec rigidos mores Teia Musa dedit.
Carmina quis potuit tutò legisse Tibulli?
Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit.
Quis potuit lecto durus discedere Gallo,
Et mea nescio quid carmina tale sonant.

Quare sanctus Basilius oratione de Poëtis cautè legendis Poëtas adulteria Deorum impudenter describentes ablegandos censet.

Quid Hiero Syracusanorum Tyrannus? nónne Epicharmum Poëtam comicum multa affecit, quòd vxore sua præsente lasciuum nescio quid protulisset?

Romulíque legibus, vt est apud Plutarchum in vita Romuli, qui coram fœminis obscœnum aliquid dixisset, non secus quàm homicida puniebatur. Quod Iurisconsultus noster æmulatus l. item apud Labeonem §. qui turpibus. ff. de iniuriis. iniuriarũ voluit teneri, qui cum muliere turpes sermones miscent.

Rectè Tertullianus libro primo ad vxorem:

Bonos corrumpunt mores congressus praui.

Et Naumidius Poëta:

Verba bonos vitiant mulierum turpia mores.

Rursus

Rursus Pontanus lib. I. de Amore:

Corrumpunt maledicta animum, moresq; verendos.
In veros sensus sæpe abiere ioci.
Lascivos igitur sensus, lasciuaq; verba,
Pignoribus nostris ritè cauenda vides.

Mantuanus contra eos qui petulantiùs scribunt:

Verba (inquit) *mouent animos, oris lasciuia pectus*
Pulsat, & in venas semina mortis agit.

Quare Marcus Tullius non iniuriâ succensuit Poëtis libro primo de natura Deorum. [Nec enim multò absurdiora sunt (inquit) ea, quæ Poëtarum vocibus fusa, ipsa suauitate nocuerunt : qui & ira inflammatos, & libidine furentes induxerunt Deos : fecerúntque vt eorum bella, pugnas, prælia, vulnera videremus; odia præterea, dissidia, discordias, ortus, interitus, querelas, lamentationes effusas in omnem intemperantiam libidines, adulteria, vincula, cum humano genere concubitus mortalésque ex immortali procreatos.

Itaque Clemens Alexandrinus libro secundo Pædagogi, capite decimo. [Impudicorum (inquit) verborum & turpium figurarum, meretriciorum osculorum, & huiusmodi lasciuiarum nomina ne sunt quidem memoria tenenda, Beatum sequentibus Apostolum, qui apertè dicit ad Ephesios 5. Fornicatio autem & omnis obscœnitas ne nominetur quidem apud vos, sicut decet Sanctos.]

Si tanta est imaginum & verborum vis ad pelliciendos animos, quanta erit rerum ipsarum efficacia ? Non est mihi per Romanas aut Græcas historias longiùs eundum, nec commemoranda quæ de Antonio Caracalla & Iulia eius Nouerca narrat Ælius Spartianus, aut quæ de Tyberio voluptatis libidinísque assertore impudentissimo, refert Suetonius in eius vita, aut quæ recenset Plutarchus in Amatoriis narrationibus de Strabone qui Aristocleam formosissimam puellam nudam videns, in eam magno vtriusque malo exarsit. Habemus enim domestica exempla, Susannæ & Seniorum Israël Danielis 13. capite, Dauidis & Bersabeæ libro secundo Regum cap. II. [Neque enim (inquit sanctus Hieronymus) eris vel sanctior Dauide, vel sapientior Salomone, vel Samsone fortior.]

Plorat præterea sanctus Augustinus grauissimos quorumdam, quibus non minùs quàm Ambrosio & Hieronymo deferebat, lapsus ob incautam mulierum consuetudinem.

Nec propria est hæc Venerei obiecti vis, sed communis: cernimus enim lapsos ferè vniuersos (aliqui enim se continuère) ex præsentissima ambitionis, furti, cædis, gulæ, adulterij opportunitate. Per quotidiana experimenta videmus accendi iracundiam iniuriis, irritari odium præsentia inimici, suscitari consopitas animi appetitiones à vehementi obiecto.

Valet hoc idem in vtramque partem : quoties enim cernimus homines nequiter affectos si in aliquam incidant ciuitatem, viciniam, domum, contubernium, pietatis, modestiæ, sobrietatis, continentiæ, frugalitatis, plenum suorum scelerum pertæsos resipiscere, aut certè perfundi pudore, qui primus est, auctore Galeno, vitæ emendatioris gradus. Ex huiusmodi porro actionibus præsente obiecto conceptis omnes vitæ rationes cùm dependeant, (inde enim adulte

adulteria, inde matrimonia, inde cædes, inde rixæ, ſimultates, perpetuæque inimicitiæ, inde morbi & ægritudines, inde vita & mors) Aſtrologos iure prohibemus in poſterum, de amicitiis & inimicitiis, de matrimoniis & liberis, de principum gratia & beneuolentia, de morbo & morte, de vitæ aut mortis genere ex ſyderali temperamento præſagire; fortior eſt enim obiecti præſentia quouis temperamento è ſtellis delapſo, cuius eſt enim tanta conſtantia, tam firmum ac ſolidum pectus, quod non frangat vehemens & violentum obiectum? Quid reſpondebunt ſtellarum internuncij? An dicent rapi quidem ſenſus omnes à præſenti obiecto, ſed eò trahi quò naturalis procliuitas vergit? ſit ita: at niſi vrgeret obiectum, niſi accenderet appetitionem, natura ſponte ſua non conciperet huiuſmodi motus: quid enim faciunt obiecta, de quibus locuti ſumus, ſi tantumdem natura præſtaret per ſe nullo vrgente obiecto, quantum facit inſtigante obiecto? Iam vero ſi agente obiecto ſuſcipit eas appetitiones animus, quas ſuſcipit, nullam aut ferè nullam Aſtrologi ex ſolo temperamento corporis capere valent coniecturam. De hac ipſa obiectorum præſentia ex temperatione corporis audebunt fortaſſe vaticinari. Primò infinitam rerum ſyluam ingrediuntur ex omnium mortalium & immortalium bonorum malorúmque genere cohęrentem. Nam ſi quæcumque in omni vita obiicienda ſint ſenſibus, explorari de cœlo poſſe confidunt, nihil eſt cur è cœlo cognoſcere non poſſint, quot atomi lucente Sole per aërem volitent, quot & quæ folia bruma adueniente è ſyluis decidāt; quæ maris partes furente Borea dimouendæ ſint; quot arenæ in littore maris iaceant: Deinde hæc obiectorum occurſatio à liberis aliorum voluntatibus pendent, quos alterius temperamentum commouere non poteſt. Denique quæ eſt iſta præpoſtera reſponſio? Nos docuimus obiecta iniicere quaſi violentas manus ſenſibus, iſti vt exuant difficultatem explicant quomodo à ſenſibus trahantur obiecta. O ridiculam diſciplinam! ô nouam Dialecticam!

CAPVT TRIGESIMVM.

Ad mores plus valere genus, conditionem, fortunam, quàm aſtra.

QVANTVM ad virtutem aut vitium ponderis habeat externorum bonorum copia vel inopia, Roma teſtatur, quæ Aſiæ quam vicerat victa ſuccubuit, vicerat armis, frugalitate, patientia, victa eſt opibus, luxu, deliciis. Omnéſne priſcorum horoſcopi viriles fuerunt, effœminati recentiorum: parum certè vel nihil ad eam rem pertinuerunt aſtra, ſed mediocritas, tenuitas, opulentia, voluptas, fuerunt horoſcopis potentiores.

Queruntur boni ſcriptores de ſuorum temporum corruptela, priſcas commendant ætates ſub eodem cœli tractu, & ſub eodem climate non diuerſos modò, ſed etiam contrarios fuiſſe mores tradunt. Vnus inſtar eſſe poteſt multorum Seuerinus Boëtius metro 5. lib. 2. ſic inquiens:

Fœlix nimiùm prior ætas
Contenta fidelibus aruis,
Nec incerto perdita luxu
Faciléque sera solebat
Ieiunia soluere glande,
Somnos dabat herba salubres,
Potum quoque lubricus amnis,
Vmbras altißima pinus,
Nondum maris alta secabat,
Nec mercibus vndique lectis
Noua littora viderat hospes,
Odiis neque fretus acerbis
Cruor homicida tinxerat arma:
Quid enim furor hosticus vlla
Vellet prior arma mouere,
Cùm vulnera sæua viderent,
Nec præmia sanguinis vlla?

Sed libeat Christiano philosopho addere Gentilem Poëtam Iuuenalem qui Satyra vndecima in suorum temporum ingluuiem acerrimè inuectus, cùm recensuisset veterum escas, subdit:

Hæc olim nostri iam luxuriosa Senatus
Cœna fuit. Curius paruo quæ legerat horto,
Ipse focis breuibus ponebat olusculа, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede fossor:
Qui meminit, calida sapiat quid vulua popina.

Quid de copiosis ciuibus, de Dynastis, de Regulis sentir Galenus libro de curandis animi morbis? [Oportet (inquit) qui talia ab amico sit auditurus neque diuitem esse, neque cultu & reuerentia quadam apud ciues suos esse conspicuum: nam si eiusmodi reuerentia insignis fuerit, nemo planè illi vellet vera dicere ob timorem, quemadmodum ne locupletibus quidem solent adulatores lucri gratia: quin etiam si quem istis veridicum aliquis casus obtulerit ad se hunc illicò suósque mores distrahere consueuerunt: si quis igitur sit vel apprimè potens vel opulentus, qui velit in virum egregium ac frugi euadere, ab hoc deponi se ipsum necesse erit, atque his præsertim temporibus, in quibus nullus sit inueniendus Diogenes, qui opulentissimo ac Monarchæ cuipiam sit dicturus veritatem. Illi igitur quod sibi facto opus sit viderint.]

Ibidem: [Cùm audieris in vrbe (inquit) quempiam ex iis, quos sibi neque amore vllo, neque odio prosequendos intelligis, laudari à multis, quòd nullis hominibus aduletur, cùm tu ad illum vbi propiùs accesseris, quò de illo possis ferre iudicium, num sit talis qualis esse perhibetur, huiusmodi periculum fac; primùm, si videas ab homine & diuitum & apprimè potentum, aut etiam Principum ac Tyrannorum ædes frequentari, pro comperto habe te frustra audiuisse hominem omnia vera dicere solere (obsequia quippe huiusmodi mendacium sequi consueuit.) Deinde siue id genus hominum salutantem, siue illis se ipsum comitem exhibentem, conuiuiisque illorum ac cœnis inferentem conspicias, quisquis enim huiusmodi generis vitam sibi ipsi sequendam proposuit; non solùm non verax esse consueuit, sed etiam omnem malitiam habere

necessa

necessariò, quippe qui aut pecuniarum, aut principatus, aut gloriæ, aut honoris sit cupidus, & vel aliquibus eorum seorsim, vel omnibus simul insidietur.

Nec Aristoteles non vidit bona fortunæ secum afferre mores, qui libro secundo Rhetoricorum, capite decimotertio disserit de moribus Nobilium, & capite decimosexto. [Mores autem (inquit) qui diuitias comitantur, facilè omnes perspicere possunt : contumeliosiores namque sunt ac superbi, qui possessione opum perturbantur : nam quasi bona possideant sic afficiuntur, sunt enim quasi pretium aliorum diuitiæ, quibus eorum dignitas æstimatur, & idcirco cuncta videntur emi posse diuitiis; delicati etiam sunt, sibíque plurimum arrogantes, illud, propter delicias ac fœlicitatis ostentationem; hoc, quoniam omnes in eo versari soliti sunt quod ipsi amant & admirantur, & quoniam quæ ipsi, ea cæteros quoque putant admirari, nec iniuria sic affecti sunt, cùm multi sint qui habentium auxilio egeant. Vnde à Simonide quoque de diuitibus & sapientibus ad Hieronis vxorem dictum est, cùm interrogasset vtrùm melius esset diuitem an sapientem esse; sapientem, inquit: sapientem enim in diuitum ianuis video.]

Plato dialogo quarto de Republica.[Ex vtrisque(inquit)tam opulētia quàm paupertate & praua artificum opera,& ipsi artifices praui fiunt.

Rursus infrà loquens de opulentia & inopia. [Illa(inquit)delicias,desidiam, seditiones,rerum nouarum studium parit,hæc autem cum rerum innouatione illiberalitatem & maleficia gignit.]

Meritò sanè Seneca in Hippol. laudat eos qui ruralem vitā degūt his verbis:

Non alia magis est libera & vitio carens,
Ritúsque meliùs vita quæ priscos colat,
Quàm quæ relictis mœnibus syluas amat,
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Qui se dicauit montium insontem iugis,
Non ille regno seruit, ac regno inuidet,
Spei metúsque liber, aut illum niger
Edax liuor dente degeneri petit,
Nec scelera populos atque inter vrbes sita
Nocuit,nec omnes conscius strepitus pauet.

Quid Venusinus Horat. lib. 2. Sat. 2.

— Vides,vt pallidus omnis
Cœna desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque prægrauat vna,
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ
Alter, vbi dicto citiùs curata sopori
Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.

Rursus infrà.

Rusticus inermis sapiens crassáque minerua
Discite non inter lances mensásque nitentes
Cùm stupet in sanis acies fulgoribus, & cum
Auditis falsis animus meliora recusat:
Verùm hic impransi mecum disquirite cur hoc
Dicam si potero malè verum examinat omnis
Corruptus iudex. ———

Idem libro 2. Ode 16.

Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leuet somnos timor, aut cupido
Sordidus aufert. ——

Laudat Ouid. lib. 5. Fastorum veterum moderata conuiuia:

Ante focos olim scamnis considere longis
Mos erat, & mensa credere adesse Deos.

Nónne à parentum statu pendent hæc plurimùm? An astra in pauperum tuguriis instruent opulentas mensas? an cœlum apparabit cœnas Luculleiáque conuiuia? sed veniamus ad genesim. Nónne ex nobilibus nobiles, ex diuitibus diuites, ex Principibus Principes, opifices ex opificibus, ex stabulariis stabularij, ex nautis nautæ, ferè solent nasci quouis sub cœlo? An genus etiam genitale sydus largitur? Cyparissi fructus? An cœlum principatus largitur? Cur solis Regum filiis præterea nulli, in Hispania, in Gallia patris semper filius est hæres imperij? Num Gallorum Hispanorúmque Reginæ regales stellas opperiuntur, vt concipiant aut pariant? cur aliæ matres easdem non spectant?

Scitè Plinius lib. 7. cap. 49. & breuiter, [Hoc quotidie toto mundo euenit, vt pariter domini ac serui gignantur, Reges & inopes.]

Quantum verò rusticana vita, labor & quies, quantum vrbani strepitus, & negotia & fastus valeant ad morum rationem, quis ignorat? Vulgatissimum est Horatianum illud:

Beatus ille qui procul negotiis,
Vt prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis
Solutus omni fœnore.
Neque excitatur classico miles truci
Nec horret iratum mare,
Forúmque vitat, & superba ciuium
Potentiorum limina.

Vulgatissimum & illud Virgilij Georgicon 2. lib.

Fortunatus & ille Deos qui nouit agrestes,
Panaq́, Syluanúmque senem, Nymphasq́, sorores.
Illum non populi fasces, non purpura Regum
Flexit, & infidos agitans discordia fratres,
Aut coniurato descendens Dacus ab Istro:
Non res Romana, perituráque regna, neque ille
Aut doluit miserans inopem, aut inuidit habenti.
Quos rami fructus, quos ipsa volentia rura
Sponte tulêre sua, carpsit: nec ferrea iura,
Insanúmque forum, aut populi tabularia vidit.
Sollicitant alij remis freta cæca, ruúntque
In ferrum: penetrant aulas, & limina Regum.
Hic petit excidiis vrbem, miserósque penates,
Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat ostro.
Condit opes alius, defossóque incubat auro.

Hic

Hic stupet attonitus rostris, hunc plausus hiantem
Per cuneos, geminatus enim plebisq; patrúmque
Corripuit, gaudent perfusi sanguine fratrum
Exilióque domos, & dulcia limina mutant,
Atque alio patriam quærunt sub sole iacentem.
Agricola incuruo terram dimouit aratro,
Hinc anni labor, hinc patriam, paruósque nepotes
Sustinet: hinc armenta boum, meritósque iuuencos.
Nec requies, quin aut pomis exuberet annus,
Aut fœtu pecorum, aut Cerealia margine culmi,
Prouentúque oneret sulcos, atque horrea vincat.
Venit hyems, teritur Sicyonia bacca trapetis,
Glande sues læti redeunt, dant arbuta syluæ,
Et varios ponit fœtus Autumnus, & altè
Mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
Interea dulces pendent circùm oscula nati,
Casta pudicitiam seruat domus, vbera vaccæ
Lactea demittunt, pinguésque in gramine læto
Inter se aduersis luctantur cornibus hœdi.
Ipse dies agitat festos, fusúsque per herbam,
Ignis vbi in medio, & socij cratera coronant.

Vulgatissimum illud Tibulli libro primo elegia decima.

Quàm potius laudandus hic est, quem prole parata,
Occupat in parua pigra senecta casa.
Ipse suas sectatur oues: at filius agnos,
Et calidam fesso comparat vxor aquam.
Sic ego sim, liceatq; caput canescere canis,
Temporis & prisci facta referre senem.

Vulgatissimum denique illud Claudiani:

Fœlix qui propriis æuum transegit in aruis,
Ipsa domus puerum, quem vidit ipsa senem.
Qui baculo nitens in qua reptauit arena,
Vnius numerat secula longa casa.
Non illum vario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hospes aquas.
Non freta mercator timuit, non classica miles,
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum vicinæ nescius vrbis,
Aspectu fruitur liberiore fori.
Frugibus alternis non Consule computat annum,
Autumnum pomis ver sibi flore notat:
Idem condit ager soles, idémque reducit,
Metitúrque suo rusticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qua in gramine quercum,
Æquæuumque videt consenuisse nemus.
Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
Benacumque putat littora rubra lacus:

Sed tamen indomita vires firmísque lacertis
Ætas robustum tertia cernit auum.
Erret,& extremos alter scrutetur Iberos,
Plus habet hic vita,plus habet ille via.

Claudianus item libro primo in Ruffinum:

Hæc mihi paupertas augustior,hæc mihi tecta
Culminibus maiora tuis, tibi quærit inanis
Luxuries nocitura cibos,mihi donat ineptas
Terra dapes,rapiunt Tyrios tibi vellera succos,
Et picturata saturantur murice vestes.
Hic radiant flores,& prati viua voluptas
Ingenio variata tuo,fulgentibus illic
Surgunt structa thoris,hic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura soporem
Turba salutantem latas tibi prostrepit ædes,
Hic auium cantus labentis murmura riui.

Quid mihi iam diu nauseanti genitalem horoscopum obtrudis? Plus momenti est in rusticano vitæ genere ab omni cura soluto, libero à forensium causarum strepitu,à ciuium simultatibus, ab insidiis potentum,ab æqualium æmulatione,ab inimicorum fraudibus, à partium contentionibus, quàm in stellis quibuscumque doctissimorum hominum sententia: his plus tribuo, & iure, quàm nugiuendulis Astrologis.

CAPVT TRIGESIMVMPRIMVM.

Maiorem casus in moribus habet vim quàm Astra.

NEc infrequenter ratio morum ducitur ex casibus.Quàm crebrò opus vnum aliquod fortuitum plurimorum seminarium est:Dum aliud ex alio trahitur,nocte vnaquis patrimonium alea profudit, vertit se statim ad furtum,ad fœnus,ad rapinam,ad seruitium,ad opificium,& in iis,de quibus nihil antè cogitauerat,consenescit.Lacessitur alius probro, iniuria,maledicto,indignè fert,vulnerat lacessentem.Hinc odia, neces,rixæ, & familiarum perpetuæ simultates.Iter facit adolescens, obuiámque habet muliérculam in cuius amore exardescit, eámque sibi matrimonio poscit, atque iungit,inuitis parentibus, eam ob rem exhæredatur à patre,eiicitur domo,agit longè à suis,viuit ex fraudibus,rapinis,lenociniis.quàm multa id genus in dies videmus?

Sanguinarius vicissim impotens sui,superciliosus,petulans,alcator,blatero, impudicus, iuuenis,diuturnitate carceris, iactura bonorum, morbi grauitate, potentiorum iniuria,sic interdum edomatur,vt ad meliorem frugem conuersus,reliquo vitæ tempore temperantiam, iustitiam,modestiam,pietatem colat. Hinc Ouidiana illa libri vndecimi Metamorphoseos:

Aspera crescit hyemi, omnique à parte feroces

Bella gerunt venti fret[illegible]
Hic votis numen aderat.

Et alia libro 3. Fastorum.

Vincitur ars vento, nec iam moderator habenis
Vtitur, at votis, is quoque poscit opem.

Quare & Lucretius libro 3. rerum naturalium:

Multóque (ait) *in rebus acerbis*
Acriùs aduertunt animos ad religionem,
Quò magis in dubiis homines spectare periclis
Conuenit, aduersisque in rebus noscere qui sint:
Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur persona, manet res.

Syluius Italicus libro 7.

Tanta adeò cùm res trepidæ reuerentia diuûm
Nascitur. ------

Quid nugaris Astrologe circa corporis temperamentum? Præter omnem propensionem, præter inclinationem omnem naturæ, præter voluntatem, immò & præter opinionem sæpenumero accidunt quædam, quibus in aliud longè vitæ genus agimur, quàm natura postulet: vrgétque sæpe repentina necessitas, & susceptum iam vitæ institutum deserere cogimur, eáque relinquere, in quæ magna naturæ procliuitate ferebamur. Age verò, cantu & modulatu morbos curari nónne scribit Plato lib. 4. de Republica, Plinius libro 2. cap. 28. Ammianus Marcellinus libro 16.

[Creditum hoc à plerisque est (inquit Gellius libro 4. cap. 13.) & memoriæ mandarum, Ischiadici cùm maximè doleant, tum si modulis lenibus tibicen incinat, minui dolores]. Ego nuperrimè in libro Theophrasti scriptum inueni, viperarum morsibus tibicinem rectè modulatéque adhibitam mederi. Refert & Democriti liber qui inscribitur, περὶ λοιμῶν ἢ λεγικῶν καιρῶν, in quo docet plurimis hominum morbis medicinam fuisse incétiones tibiarum, tanta prorsus est affinitas corporibus hominum mentibúsque, & propterea quoque vitiis aut medelis animorum & corporum. Pythagoras etiam perturbationes animi lyra componebat, vt scribit Seneca libro de Ira.

Et Xenocrates organicis modulis lymphaticos liberauit. Asclepiades quoque phreneticorum mentes sæpe per symphoniam sanitati restituit, vt auctor est Censorinus libro de die natali.

Scribit & Plutarchus libro de Musica, irarum ardores concentu residere, molliri animi mores: id quod exemplis illustrat Ælianus libro 14. variæ historiæ.

Tu verò Genethliace, si intelligis tam multis variisque causis compesci animi perturbationes à naturali temperamento ortas: si fateris infinitis modis corporis motus frangi & retundi, qua consequentia ex syderali temperamento deducis omnes vitæ & mortis rationes. Video Astrologos iam vnco ad scalas Gemonias lethaliter infractos. Ideo ad alia transgredior.

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVMSECVNDVM.

Principum seueritatem & leges facere plurimùm ad morum disciplinam.

VT Principum socordia ad omnem morum corruptelam habenas laxat, ita eorum seueritas quamuis effrenem & insolescentem naturam coërcet. Propterea Plato libris de legibus grauiter commendat iis qui cum imperio sunt, vt primam operam ponant in sontibus puniendis. Et Aristoteles libro 10. Ethicorum capite vltimo, [Si verba ad reddendos homines (inquit) probos sufficerent, multas sanè & magnas mercedes, vt inquit Theognis, afferrent, oporteretque ea comparare. Sed videtur quidem posse liberales adolescentes hortari atque inuitari, moresque eorum ex virtute sibi obnoxios generosos, ac veræ honestatis studiosos reddere, at plerosque ad probitatem prouocare non posse; non enim pudori sed timori obedire, neque abstinere à malis ob dedecus, sed ob pœnam consueuerunt. Nam cùm ex affectu viuant, proprias voluptates, atque ea ex quibus existunt persequuntur, doloresque oppositos fugiunt; eius autem quod honestum ac verè iucundum est, cum id prorsus non gustauerint, ne notionem quidem vllam habent. Eos igitur qui tales sunt ad moderationem traducere quæ oratio posset? fieri enim nequit, aut facile non est, vt quæ ex diutino vsu moribus sunt præoccupata verbis amoueamus, sed satis fortasse est, si quamuis omnia adsint, quibus probi effici videmur, euadere participes virtutis possimus. Fieri autem bonos alij natura, alij consuetudine, alij doctrina existimant, ac quod ad naturam quidem attinet, in nobis non esse manifestum est, sed ex quadam diuina causa iis qui reuera fortunati sunt. Oratio verò & doctrina videndum est, numquid non in omnibus vim habeant, sed opus sit, vt præculsus auditoris animus sit ad rectè viuendum & gaudendum, & odio prosequendum, non secus ac terra, quæ semen sit nutritura: non enim audiret orationem dehortantem, neque intelligeret, qui ex perturbatione viuit. Qui autem ita affectus est, dissuaderi quî potest? non enim omnino rationi sed vi cedere perturbatio videtur. Oportet igitur mores priùs virtuti esse accommodatos, & vt honestatem diligant & abhorreant turpitudinem. Vt autem à pueritia quis institutione recta ad virtutem instruatur, difficilè est, nisi sub talibus legibus fuerit educatus: nam temperanter tolerantérque viuere plerisque, & præsertim adolescentibus iucundum non est. Quocirca est opus vt educatio & studia constituta legibus sint: ita enim fiet, vt consuetudine tractata molesta esse desinant; neque satis tamen fortasse est, si quando adolescentes sunt homines educationem rectam & curam consequantur, sed cùm in viros quoque adulti debeant ipsa hæc exercere, atque assuescere, ad hæc etiam, & omnino ad omnem vitam opus legibus est: plerique enim necessitati potiùs quàm rationibus, & mulctis quàm honestati obediũt. Quapropter sunt qui legislatores censeãt inuitare ad virtutem, ac prouocare homines honestatis causa debere, eò quòd probi ex cõsuetudine

ſuetudine præcipuè obtemperaturi ſint; illis verò qui non parent,ſintque naturâ inertiores, caſtigationes, & pœnas irrogare. Qui autem inſanabiles ſunt, prorſus exterminare: probum enim, & qui ad honeſtatem viuit, rationi eſſe obediturum; prauam autem voluntatem appetentem, non ſecùs ac iumentum dolore puniri. Vnde etiam tales dolores exhiberi oportere inquiunt, qui voluptatibus, quæ amantur, maximè aduerſentur. Quòd ſi, quemadmodum dictum eſt, eum, qui bonus futurus eſt, honeſtè educatum eſſe, & aſſuetum oportet, deinde ita in honeſtis ſtudiis viuere,& neque inuitum, neque ſponte praua agere; id autem fieret, ſi ex intellectu quodam, & recto ordine vim habente,vita traduceretur:paterna quidem iuſſio neque vim,neque neceſſitatem habet: ſícque omnino viri vnius, niſi Rex, aut talis aliquis ſit. At lex cùm ex prudentia quadam ex mente profecta oratio ſit,cogendi vim habet; atque homines quidem,qui appetitionibus aduerſantur,etiamſi rectè id faciant,plerique odio proſequuntur: at lex cùm probitatem iubet,odio non eſt.]

Vides quantum legum,Principúmque vel ignauia ad malum, vel ſedulitate ad bonum homines inflammentur, qualemqualem naturam nacti ſint. Si hoc non vides, pudendam prodis rerum ciuilium, & publicarum imperitiam; ſi vides,agnoſce in homine principatum etiam in ſydera,ſiquidem ſapiens domiminabitur aſtris. Deſine in nos agitare cæleſtes Leones, Tauros,Capricornos, Scorpiones, Vrſos. Fictis terriculamentis opponimus publicam poteſtatem, Conſulum faſces, & ſecures, Regum ſceptra, & nudatos gladios, Principum ſatellitium. Vincentur autem ficta à veris, cedétque volens nolens naturalis propenſio poteſtati publicæ.

CAPVT TRIGESIMVMTERTIVM.

Conſcientiam etiam obſtare prauis corporis propenſionibus.

T nullus ſit ſupplicij metus in ipſo rationis lumine, ex qua omnis humana actio deducitur,magnum eſt aduerſus corporis prauas propenſiones virtutis præſidium,quod vt planum faciamus,paulò altiùs repetendum eſt exordium. Sunt enim hominis propenſiones quædam,quæ corpori inſident,& ad res corporatas vergunt; quædam contrà non ex corporis temperamento,neque ex ſyderum afflatu,ſed ex animorum noſtrorum natura ortum habent, quæ nihil humile, aut abiectum ſpectant; ſed in ſublime feruntur. Sicut enim animus noſter extrinſecùs aduenit corpori, auctore etiam Ariſtotele,ita defert ſecum proprietates,& facultates quaſdam à corpore alienas:quarum tam valida,& vehemens eſt natura,vt corporum propenſiones ſæpenumerò vincat, frangátque eius petulantiam, aut certè labefactet plurimùm. Huius generis ſunt ſemina illa virtutum,quæ humanis mentibus inſita ſunt ſine vlla diſciplina, quæ animorum propenſiones ad honeſtatem,licèt dum inualeſcunt affectus,dum corporales appetitiones inſoleſcunt, tardiores,ac debiliores ſint; cùm tamen deferbuêre perturbationes, & corporales motus, animúſque ſibi redditus eſt, obiicit ſeſe nobis etiam nolentibus lux quædam, & ſpecies honeſtatis, ratióque ipſa, tamquam poſtliminio in locum, vnde deiecta fuerat, redit, & ſanioris conſilij ſementem facit: ita vt

nefarium quemlibet, licèt obluctante corporis temperamento, ac peccandi libidine, à facinorosis actionibus reuocet. Hinc angores, qui peccantem excruciant, hinc suffusus rubor, & pudor, hinc seipsum increpantis pœnitentia, hinc admissi sceleris occultatio, hinc permolesta anteactæ vitæ recordatio.

[Quòd si homines (inquit Marcus Tullius libro 1. de legibus) ab iniuria pœna, non natura arcere deberet, quænam sollicitudo vexaret impios, sublato suppliciorum metu? quorum tamen nemo tam audax vnquam fuit, quin aut abnueret à se commissum esse facinus, aut iusti sui doloris causam aliquam fingeret, defensionémque facinoris à natura iure aliquo quæreret. Quæ si appellare audent impij, quo tandem studio colentur à bonis? Quòd si pœna, si metus supplicij, non ipsa turpitudo deterret ab iniuriosa, facinorosáque vita, nemo est iniustus, at incauti potiùs habendi sunt improbi. Tum autem qui non ipso honesto mouemur, vt boni viri simus, sed vtilitate aliqua, aut fructu, callidi sumus, non boni. Nam quid faciet is homo in tenebris, qui nihil timet nisi testem, vel iudicem? quid in deserto loco nactus, quem multo auro spoliare possit, imbecillem, atque solum? Noster quidem hic naturâ iustus vir, ac bonus, etiam colloquetur, iuuabit, in viam deducet; is verò, qui nihil alterius causa facit, & metitur suis commodis omnia, videtis, credo, quid sit acturus.]

Pleni sunt Philosophorum, Oratorum, Poëtarum libri conscientiæ angoribus, qui nefarios homines diu, noctúque exedunt.

Iuuenalis satyra 13.

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi
Displicet auctori. Prima hæc est vltio, quòd se
Iudice, nemo nocens absoluitur, improba quamuis
Gratia fallaci Pretoris vicerit vrnâ.
Quid sentire putas omnes, Caluine, recenti
De scelere, & fidei violatæ crimine?

Idem ibidem:

——————— *Cur tamen hos tu*
Euasisse putes: quos dixi, conscia facti
Mens habet attonitos, & surdo verbere cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multò sæuior illis,
Quas & Ceditius grauis inuenit, aut Rhadamanthus,
Noctedieq; suum gestare in pectore testem.

Lucanus libro 7. Phars.

——————— *Omnes in Cæsare manes*
Hunc omnes gladij, quos vt Pharsalia vidit,
Aut vltrix visura dies stringente Senatu
Illa nocte premunt, hunc infera monstra flagellant.
Heu quantum misero pœnæ mens conscia donat!

Seneca in Hippolyto:

Quid pœna præsens, conscia mentis pauor,
Animusq; culpa plenus, & timet timens?
Scelus aliqua tunc nulla securum subit.

Statius libro 3. Thebaidos:

——— *Inuigilant animo, scelerisq; patrati*

Supplicium

Supplicium exercent curæ, tunc plurima versat
Peßimus in dubiis timor.

Plautus in Milite:

At hoc me facinus miserum macerat,
Meumq́, cor, corpusq́, cruciat.

Cùm itaq; & animo, & corpori insint propensiones, & vires, & impellant illæ huc, hæ illuc propendeant; vincat autem sæpe recta ratio, diuinis præsertim firmata præsidiis; quale tandem Astrologus habet vaticinium, quod capiat ex temperamento corporis? Fidit corporeis cupiditatibus, quid si animus præualeat, omnia sine dubio aberrant Astrologica instrumenta. At si conscientiæ voces non audiunt omnes, ita fit, audiunt tamen plurimi; si non audiunt vbique, at alicubi; si non quouis tempore, aliquando tamen, & quidem frequenter, & vt plurimùm; si non in leuibus, at in valdè facinorosis. Itaque cùm ab iis, qui suapte natura placerent, absterreat conscientia, incertum sine dubio, & mendax fit omne iudicium, quod ex sola corporis constitutione desumitur.

CAPVT TRIGESIMVMQVARTVM.

Multæ prætereà causæ, quæ efficiunt, ne quis sequatur syderum impulsum.

VID ego loquar de parentum, liberorum, fratrum, sororum, propinquorum omnium charitate? Quàm multa in horum gratiam gerimus, aut patimur, ab iis moribus, & studiis, quæ nascendo hausimus, abhorrentia? Quid de coniugibus, quorum primam esse societatem, & generis humani conseruatricem scribit Aristoteles in Occonomicis: Quàm innumerabilia sunt, quæ quotidie coniux coniugi præstat officia aliena ab iis, in quæ natura fertur sua, cùm vnus alteri placere præcupiat, sibi displicere necessariò cogitur? Pleni sunt Platonis dialogi, Lysis & conuiuium, Aristotelis Ethicorum libri duo, 8. & 9. Lælius Ciceronis de amicitia, quæ cogit nos plurima in amicorum gratiam facere, aduersante, & renitente natura. Quid non amicus amici gratia profundit, opes, honores, vitam, cuius amor videtur maximus. Studium prætereà societatis quàm aduersetur priuatis commodis, intelligi potest ex eo, quòd si articulus aliquis incidat, quo quis vel suæ patriæ euersionem pati, vel iis, quæ priuatim appetit, carere oporteat, nullum reperies, nisi perditissimum, qui patriæ salutem suis rationibus non anteponat, sicut pars quælibet agente natura pro totius incolumitate se vulnerandam exponit.

Vitæ quoque amor syderali impulsui obstat non rarò. Quas non subimus acerbitates, quem lapidem non mouemus, quibus rebus quamquam nostro genio consentaneis, non remittimus nuncium, vt salutis expediendæ vias, ac rationem aliquam ineamus? Nihil hîc sibi vendicant astra: nam quocumque cælo nati, quacumque radiante stella geniti homines experiuntur hoc vitæ tuendæ studium, & propensionem.

Vnum aliquod membrum ita diligimus, vt illi æquari posse putemus nihil. [Adrianus Imperator (inquit Galenus libro de curandis animi morbis) cùm stylo serui oculum vulnerasset, atque eruisset, ac pòst illum vidisset

ex eo vulnere factum vnoculum, ad se vocauit, fecitque ei potestatem, vt pro illa calamitate munus à se peteret: cùm autem ille miser taceret, rursus hortatus est Adrianus, vt quidquid vellet peteret; at ille negauit se aliud quidpiam petere, optare verò se oculum, quem amiserat.] Enimverò quod tandem munus inueniri possit, quo oculus amissus rependatur? Rectè Iurisconsultus l. ex hac. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. & l. cùm liberi. ff. de iis, qui deiecerunt, vel effuderunt cicatricum, & deformitatis. dicit, nullam fieri æstimationem, quia liberum corpus nullam recipit æstimationem. Quare melior Theologorum pars, quos citat noster Leonardus Lessius lib. 2. de iustitia, & iure, cap. 9. dubio 23. docet bona corporis non posse bonis externis compensari.

Honoris prætereà, & gloriæ appetentiam ad res agendas maximum esse calcar, testis est Aristoteles libro 4. Ethicorum, cap. 3. & 4. lib. 2. Rhetoricorum, cap. 15. Plutarchus libro de liberis educandis, Plato in Memnone, & in Alcibiade, primo. Hinc illud:

Excitat auditor studium, laudataq; virtus
Crescit, & immensum gloria calcar habet.

Ad quos labores, pericula, contentiones, æmulationes suæ naturæ licèt dissentaneas abiicit se gloriæ cupidus? Neque verò hanc ipsam cupiditatem stellarum sementem esse iactent Genethliaci: nam commune omnibus est studium honoris, & animis ipsis insitum, non corporibus. Quàm multos ignominiæ metus auocat à libidinibus, à furtis, inimicitiis, à vindicta, à latrocinio, à stupro, ad quæ procliues in primis sunt?

Pone tibi ob oculos quemcumque velis ex iis, quos sub mitissimo sydere genitos aiunt Astrologi, lacesse hunc probro, baculo, verbere, experire an excandescat. Cur ita? quia studium honoris tuendi consignatum animo nulla syderum vi deleri potest, quia cupiditas honoris potentior est omni syderum lenitate.

Agedum, studium sciendi éstne haustum è cælo? [Omnes homines (inquit Aristoteles in proœmio Metaphysices) naturà scire desiderant, quæcumque nimirùm nascantur stella.] Et quamuis sicut ingenium, ita & sciendi cupiditas non par sit in omnibus, voluptas tamen partæ iam scientiæ maxima est, auctore Aristotele, libro 10. Ethicorum, cap. 6. 7. & 8. libro 12. Metaphysic. text. 39. quæ facilè sapientem abstrahit ab iis, quæ iucunda sunt corpori: multas quidem fateor occupationes alios discendi labor deterret à studio sapientiæ; nullus tamen est, quem sciendi cupiditas non teneat. Varia sunt hominum studia, alios rerum cælestium contemplatio habet, alios Iurisprudentia, alios Mathematicæ disciplinæ, alios Comicorum fabulæ, alios Poëtarum flores, alios dicendi ars, omnes tamen aliqua sciendi cupiditas tenet, & ad ea commoda contemnenda, quorum est natura appetentissima, impellit. Hæc vna cupiditas adeò in humano pectore exardescit aliquando, vt omnes propensiones alias absorbeat, clarescente iam passim Astrologorum inepria, qui ex corporis constitutione omnia metiuntur, vel potiùs mentiuntur.

Vis alia, quæ, ne quis procliuitatem corporis sequatur, impedimento sunt. Do beatæ prætereà vitæ appetitionem, qua nihil communius, nihil minus syderali subiectum imperio, nihil vehementius ad res vniuersas agendas. [Nam si vltimo nos agente fine, vt ait Aristoteles primo Ethicorum, cap. 1. agimus quidquid agimus, constat nullam appetitionem venire posse in disceptationem

cum

cum vltimo fine,sed frustrari oportere omnem aliam propensionem,quæ cum ea contemnat qua beatitudinem expetimus.]

Audiui aliquem huius farinæ hominem docentem, ea fere fœlices opinari cunctos, ad quam vehementiùs ex Genethliaco propendent, cuius improba vox Christiano ferenda non est, vnus enim est omnium finis æterna beatitudo, nec Christianus vllus alium vltimum finem aut agnoscit, aut agnoscere potest. Si Genethliaci propositum habent alium vltimum finem,viderint ipsi quid de religione sentiant, quid de Christi verbis Ioannis 17. [Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.]

Addo experimento quotidiano compertum esse, plerosque omnes eam religionem sectámque profiteri, ad quam parentum cultu, & vsu appulsi sunt. sectas fere omnes vnum præstituere finem animi ex corpore egressi beatitatem, quæ sicut est ab omni corporis concretione seiuncta,ita est supra omnem propensionem corporis. Quis ergo ita desipiat, vt ex syderali propensione potiùs dicat homines finem præstituere quàm ex maiorum decretis, ex religione, ex rationis ductu, ex sapientiæ placitis? Quòd si perditi aliqui homines à Christiana religione deflectunt, vel à vero hominis fine, nónne ad institutum cursum reuocantur cogitatione desertæ religionis, rationis admonitu, vsu populi, exemplo meliorum, ex quo fit, vt interpolatis saltem vicibus, recurrant ad vitæ genus quod deseruerant, & ad finem in quem homines conditi sunt à Deo; quod sanè non fieret, si vnusquisque illud vltimum finem sibi constitueret,ad quod syderali temperamento maximè propendet: quilibet enim suo fini adhæresceret,in quem syderum vi & naturali temperatione corporis propellitur: nemo enim recedere potest ab eo, quod tanquam vltimum finem amplexus est,nisi amore alterius finis. Quare si id vniuscuiusque finis vltimus est, in quod corporis temperatio maximè propendet, aut inde recedere nequit, aut si illud deserere potest, non id solùm est vltimus finis, in quod natura maximè vergit, sed aliud etiam cuius desiderio disceditur ab eo in quod corporalis temperies sponte fertur. Quare in deligendo beatitudinis genere (si eligi potest vltimus finis, in quem ita natura humana fertur, vt ab eo recedere nequeat) rationis magisterium nos sequi potiùs quàm stellarum ductum, ita euidens est, vt id qui non videt, ne stellas quidem aut Solem ipsum videre possit.

Tandem, ne morosior sim, libertas ipsa, quam nullus inficiari potest, corporis propensiones ludificat, Astrologorúmque prædictiones ridet effusè. Quid enim, licèt temperamento suo genióque maximè aduersum,non subit ac perfert vnusquisque ne redigatur in seruitutem? quot vrbium & gentium extremæ clades, studio tuendæ libertatis, ídque sub omni cœlo, & sub quauis potestate stellarum? Tantus est amor libertatis,vt quod placebat,maximè fiat, si imperetur, ingratum, gratissimum verò quod vetatur, etiam si per se molestum sit; hinc illa:

Cui peccare licet peccat minus,ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Nitimur in vetitum semper,cupimúsque negata,
Sic interdictis imminet æger aquis.

Nec id ignorauit Seneca in Hercule Oethæo:

Illicita amantur (inquit) *excidit quidquid licet.*

Etiámne hæc ex temperamento corporis? quomodo temperamentum se vertit in omnes partes? quomodo idem placet, quod paulò antè displicebat? quomodo nunc huc, nunc illuc propendet eadem temperatio corporis?

Quid quod aggredimur ac molimur aliqua nonnunquam nullo alio fine proposito, nemine suadente, nulla alia vrgente causa, quàm vt libertate nostra fruamur, & videamur omnia posse quæ volumus? Hinc illa S. Augustini querimonia lib.3. Confess. c.6.] Quid ergo miser in te amaui: ô furtum meum! ô facinus illud meum nocturnum sextidecimi anni ætatis meæ? non enim pulchrum eras, cum furtum esses, aut verò aliquid es vt loquar ad te. Pulchra erant poma illa, quæ furati sumus, quoniam creatura tua erāt, pulcherrime omnium, Creator omnium, Deus bone, Deus summum bonum, & bonum verū meum, pulchra erant illa poma, sed non ipsa concupiuit anima mea miserabilis: erat enim mihi meliorum copia, illa autem decerpsi tantùm, vt furarer, nam decerpta proieci, epulatus inde solam iniquitatē, qua lætabar fruens: nam & si quid illorum pomorum intrauit in os meum, condimentum cibi facinus erat, & nunc Domine Deus meus, quæro quid me in furto delectauerit, & ecce species nulla est, non dico sicut in æquitate, atque prudentia, sed neque sicut in mente hominis, atque memoria, & sensibus vegetante vita, neque sicut speciosa sunt sydera & decora locis suis, & terra & mare plena fœtibus, qui succedunt nascendo decedentibus, non saltem vt est quædam defectiua species, & vmbratica vitiis fallentibus: nam & superbia celsitudinem imitatur, cùm tu sis super omnia Deus excelsus. Et ambitio quid nisi honores quærit & gloriam, cùm tu sis præ cunctis honorandus vnus, & gloriosus in æternum? Et sæuitia potestatum timeri vult, quis autem timendus nisi vnus Deus, cuius potestati eripi, aut subtrahi quid potest? quando, aut vbi, aut quo, aut à quo potest? & blanditiæ lasciuientium amari volunt, sed neque blanditius est aliquid tua charitate, nec amatur quidquam salubrius. Illa præ cunctis formosa & luminosa veritas tua, & curiositas videtur affectare studium scientiæ, cùm tu omnia summè noueris. Ignorantia quoque ipsa atque stultitia simplicitatis & innocentiæ nomine tegitur, quia te simplicius quidquam non reperitur. Quid te autem innocentius? Quandoquidem opera tua malis inimica sunt, & ignauia quasi quietem appetit, quę verò, quies certa pręter Dominum? Luxuria satietatem, atque abundantiam se cupit vocari, tu autem es plenitudo, & indeficiens copia incorruptibilis suauitatis. Effusio liberalitatis obtendit vmbram, sed bonorum omnium largitor effusissimus tu es. Auaritia multa possidere vult, & tu possides omnia. Inuidia de excellentia litigat, quid te excellentius? Ira vindictam quærit, te iustius quis vindicat? Timor insolita & repentina exhorrescit rebus quæ amantur aduersantia, dum præcauet securitati, tibi enim quid insolitum, quid repentinum? aut quis à te separat quod diligis, aut vbi nisi apud te firma securitas? Tristitia de rebus amissis tabescit quibus se oblectabat cupiditas, quia ita tibi nollet: sicut sibi auferri nihil potest, ita fornicatur anima cùm auertitur abs te, & quærit extra te, ea quæ pura & liquida non inuenit nisi cùm redit ad te, peruersè te imitantur omnes, qui longe se à te faciunt, & extollunt se aduersùm te, sed etiam si imitando indicant te Creatorem esse omnis creaturæ, & ideo non esse quo à te omni modo recedatur. Quid ergo in illo furto ego dilexi? & in quo Dominum meum vel vitiosè atque peruersè imitatus sum? An libuit facere contra legem saltem fallacia, quia potentatu non poteram, vt

mancam

mancam libertatem captiuus imitarer faciendo impunè, quod non liceret tenebrosa omnipotentiæ similitudine.]

Idem 12. de Ciuit. cap. 6. in finem. [Si enim (inquit) aliqui duo æqualiter affecti animo & corpore videant vnius corporis pulchritudinem, qua visa vnus eorum ad illicitè perfruendum moueatur, alter in voluntate pudica stabilis perseueret, quid putamus esse causæ, vt in illo fiat & in illo non fiat voluntas mala, quæ illam res effecit in quo facta est? neque enim pulchritudo illa corporis, nam eam non fecit in ambobus, quandoquidem amborum non dispariliter occurrit aspectibus, an verò intuentis causa est, cur non & illius? an verò animus cur non vtriusque? ambos enim & animo & corpore æqualiter affectos fuisse prædiximus, an dicendum est alterum eorum occulta maligni spiritus suggestione tentatum, quasi non eidem suggestioni & qualicumque suasioni propria voluntate consenserit. Hanc igitur consensionem, hanc malam quam malè suadenti adhibuit voluntatem, quæ in eo fecerit res quærimus: nam vt hoc quoque impedimentum ab illa quæstione tollatur si eadem tentatione ambo tentemur, vt vnus ei cedat atque consentiat, alter idem qui fuerat perseueret, quid aliud apparet, nisi vnum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere? Vnde, nisi propria voluntate, vbi eadem fuerat in vtroque animi & corporis affectio? Amborum oculis pariter visa est eadem pulchritudo, ambobus pariter institit occulta tentatio. Propriam igitur in vno eorum voluntatem malam quæ res fecerit scire volentibus, si bene intueantur, nihil occurrit: nisi enim dixerimus quod ipse causa fuerit, quid erat ipse ante voluntatem malam, nisi natura bona cuius auctor Deus, qui est incommutabile bonum. Qui ergo dicit eum qui consentit alius ad illicitè vtendum pulchro corpore quod videndum ambobus pariter afficit, cùm ante illam visionem ac tentationem similes ambo animo & corpore fuerint, ipsum sibi fecisse voluntatem malam qui bonus vtique ante voluntatem malam fuerit, quærat cur ea fuerit vsus, quia natura est, an quia ex nihilo facta est, & inueniet voluntatem malam non ex eo esse incipere, quia natura est: nam si natura causa est malæ voluntatis, quid aliud cogimur dicere nisi à bono fieri malum? & à bono esse causam mali, si quidem à natura bona fit voluntas mala? quod vnde fieri potest, vt voluntas bona siue natura bona quamuis mutabilis ante quam habeat voluntatem malam, faciat aliquid mali, hoc est, ipsam voluntatem malam? Hæc ille.

Atque hæc Astrologorum præsagia ex constitutione corporum è stellis deducta, euidentissimæ vanitatis conuincunt. Si enim nulla est in temperamento, corporis causa appetitionum voluntatis, omnia autem quæ agimus voluntate imperante agimus, euanuerunt omnes Mathematicorum prædictiones. Rectè quidem Carneades apud Tullium libro de fato, ne Apollinem quidem futura posse dicere, nisi ea quorum causas natura continet.] Quomodo igitur Astrologus spectans corporis temperamentum videre potest quid agitetur animo? Quomodo in corporis constitutione videt ea quæ nullo temperamento continentur, sed liberis fiunt voluntatibus?

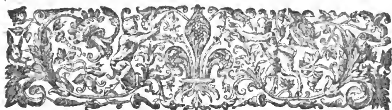
Sed audiamus M. Tull. libro de fato. [Similiter ad animorum motus voluntarios non est externa causa requirenda. Motus enim voluntarius eam naturam in se ipso continet, vt sit in nostra potestate, nobisque pareat, nec id

sine

fine causa: eius enim rei causa ipsa natura est.] Ex quo ediscere possunt Astrologi motum voluntatis non esse aliam causam, quàm ipsam voluntatem.

Frustra tentas certis prædictionum legibus lubricum voluntatis arbitrium deuincere: si enim voluntas suspicari posset à cœlo sibi retia intendi, ne viueret ad cœli præscriptum, toto impetu in aduersa prosiliret, quid vrges? Protei caput vertet se continuò in leonem, in aprum, in draconem, in ignem, in quercum, quid agitis, venatici canes post volubilem vulpem? voluit ac reuoluit illa pedes quò non putatis, rectà procurrit, flectit repentè in sinistrum latus, apparet subirò, præter spem deliresci t, petit salebras, mæandros, labyrinthos, Clusino Ægyptio Cretensi Lemnio, de quibus Plinius lib.36.c.13. magis implicatos mutat subinde libera voluntas appetitiones, & ne ad astrorum imperium reuocari possit, vertit se in omnem partem.

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER QVARTVS.

Quo Astrologia Astrologicis conclusionibus exagitatur.

PROOEMIVM.

AGNO illo consilio, quo Antiochus de inferendo Romanis bello cum suis ducibus egit, Hannibalis, qui ad eius fidem, ac præsidiũ post euersas Carthaginis opes confugerat, vna atque eadem sententia fuit, inquit Liuius Decadis quartę libro 4. vt in Italia bellum gereretur, Italiam, & commeatus, & militem præbituram externo hosti, si nihil ibi moueatur, liceátque populo Romano viribus, & copiis Italiæ extra Italiam bellum gerere, neque Regem, neque gentem vllam parem Romanis esse, sibi centum tectas naues, 16. millia peditum, mille equites poposcit, ea se classe, primùm Aphricam petiturum, magnopere confidere Carthaginenses ad rebellandum compelli posse; si illi cunctentur, se aliqua parte Italiæ bellum excitaturum Romanis.

Atque hæc, quæ grauiter Hannibal orauit, certissimis antè fuerat expertus euentis. Primum namque bellum Punicum, quod longè ab Vrbe fuerat confectum, leuioribus Romanos, maximis Pœnos cladibus afflixerat. At per initia secundi belli Punici, postquam suas Hannibal copias in Italiam traiecit, multis exercitibus, multis Con-

ſulibus cæſis, cœperat res Romana ad extremum penè diſcrimen inclinare.

Quorſum iſta inquies? Aduersùs Aſtrologos huc vſque pugnauimus, nec, vt opinamur, infœliciter, longè tamen ab vrbe, atque arce Genethliaca per Medicorum, Philoſophorúmque regiones vagati ſumus, multas quidem ex horum caſtris auxiliares copias in hoſtem eduximus, quibus, licèt non inauſpicatò dimicatum ſit, & verò debellatam eſſe Genethliacam exiſtimabunt non pauci. Verùm quoniam nondum cominus ſigna collata, nondum conſertæ manus è propinquo, nondum irruptio facta in vrbem, nondum perfractæ fores, nec demolitæ ſunt arces; periculum eſt, ne hoſtes inueteratam adhuc retineant opinionem de firmitate murorum, de vallorum præſidiis, de opum amplitudine, de robore ciuium, de omni Genethliacæ gentis inſtrumento militari. Nunc in ipſam vrbem arma ferenda ſunt, in turres, in aggeres, in forum, in ærarium, in delubra; flammis autem decertandum eſt, vt eorum caſtra tabulis, non ſaxis munita eſſe palàm appareat: euertendi receſsus, ac latibula, ad quæ ſe recipere ſolent, cùm noſtris armis vrgentur; penetrandum ad ipſas ſecretiores tripodas, ex quibus oracula populis reddunt, vt artes omnes, fraudéſque, ac doli, quibus hæc ars ſuſtinetur, pateſcant, aperiendæ cortinæ, quas Genethliacæ obtendunt: aperienda arcana omnia, & mortalibus vniuerſis exponenda; ne quemquam in poſterum imprudentem fallant. Minus hoc quàm cæteris libris laboris, ac ſtudij erit; aduerſarij enim ipſi nobis militabunt; ipſi ferent arma aduersùs Aſtrologiam, ipſi in Genethliacas vineas plateáſque agent: ipſi miniſtrabunt tela, quibus hæc bellua confodiatur; Cardanus contendet cum Ptolemæo de motu Solis, de anni longitudine, de motu Lunæ, grauiſſimiſque Aſtrologiæ principiis; cum Cardano decertabit Bellantius; cum Bellantio Gauxius, duces cum ducibus concurrent, nobis etiam ceſſantibus conficietur bellum, delucеſcet veritas.

* * *

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Quæ sint Astrogiæ firmamenta.

HVIVS disciplinæ firmamenta primaria duo sunt, experimentum, & ratio. Et quanquã rationibus Astrologi confidunt parum, gloriantur tamen insolenter experimentis. Quare, vt iugulum causæ petatur, ab his ducemus initium quorum examen anceps sanè, & lubricum videtur; propterea quod aduersis vtrinque certatur exẽplis. Proferunt Astrologi, Cardanus in primis, exempla non pauca verarum prædictionum, quæ & priscis experimentis fidem conciliant, & in posterũ benè prædicendi spem faciunt. Nos vicissim obiicimus innumerabilium rerum euentus longè alios ab eo, quod Astrologi præsignificauerunt, vt prorsus apud Cardanum ad libr. 1. Ptolemæi de Iudiciis, t. 13. Ioannes Marlianus acerrimi vir iudicij asseuerare non dubitarit, eum, qui diuinare velit, oportere contraria prædicere iis, quæ aut pollicentur, aut minantur Astrologi. [Quàm multa (inquit Tullius lib. 2. de Diuinatione) ego Pompeio, quàm multa Crasso, quàm multa huic ipsi Cæsari à Chaldæis dicta memini. Neminem eorum nisi senectute, nisi domi, nisi cum claritate esse moriturum? vt mihi permirum videatur, quemquam exstare qui etiam nunc credat iis, quorum prædicta quotidie videat re, & euentis refelli. Itaque cùm aliqua veræ, innumera falsæ diuinationis exempla proferantur, vtriusque causas quærere solent, qui Genethliaca tractant, & Astrologi quidem veras prædictiones proficisci putant, ex suæ artis, & dogmatum veritate; falsas verò non ex artis vitio, sed ex incuria, vel imperitia artificum, hoc est, Astrologorum, qui quoniam paucissimi sunt, quales oportet esse, idcirco infamia ars ipsa apud multos laborat, crebérrimíque illi obiiciuntur errores. Alij contrà Astrologorum ignauiam, & inscitiam, & agnoscunt, & confitentur, sed addunt præterea artem ipsam inanem esse, nec vllis constare posse præceptis. Horum nos sententiæ euidentissima veritate coacti subscribimus; nihil enim in tota hac arte inuenimus, quod non sit commentitium, & pro arbitrio confictum. Quare ostendendum est, nulla esse huius artis satis præuisa, aut explorata principia, sed diligentissimum quemque Astrologorum, & artis obseruantissimum oportere labi & decipi vt plurimum. Si quando verò (quod rarò contingit) ad veritatem dirigat, id referendum esse ad humanas coniecturas, ad fortuitum aliquem euentum (nam & cingari multa inter quæ mentiuntur aliquid, diuinant) ad malorum dæmonum occultiorem afflatum, ad eorum vafrum falláxque ingenium. Totus igitur huius causæ status positus est in præuestigandis causis cur Astrologi bene nonnumquam, perperam verò quotidie prædicant, cuius rei duas esse causas ostendemus, Astrologorum imperitiam, Astrologiæ vanitatem.

CAPVT SECVNDVM.

Astrologorum imperitia.

ET Astrologorum quidem impetitia, non ab aliis quàm ab Astrologis ipsis discere volumus; sanè vnaquæque disciplina rudes aliquos, & imperitos alumnos patitur, ipsa tamen apud ingenio præstantes, & solertes suā retinet dignitatem. Non fuerunt Philosophiæ probro Bernardini Thelesij deliramenta, quia illa in Aristotelis libris omnibus ornamentis splendescit; at Astrologiæ magistri, qui sunt, & familias ducunt, ipsorum etiam Astrologorum testimonio, grauissimis tenentur erroribus. Et in leuioribus quibusdam decipi nonnunquam, humanæ est imbecillitatis, at si probatum fuerit, Astrologorum principes & antesignanos in primis ipsis principiis, è quibus omnis Genethliacæ disciplinæ ratio pendet, longiùs aberrasse à vero, non solùm declarata fuerit Astrologorum incuria, & væcordia, sed ipsius etiā Astrologiæ vanitas. At vnde sumemus tātæ rei principium? ab ipso Astrologiæ exordio. A Chaldæis igitur, & Ægyptiis ad reliquas gentes Astrologiam defluxisse omnibus compertum, & exploratum est. Chaldæos verò, & Ægyptios in obseruatione stellarum, in metiendis earum motibus, in dispositione tabularum, in constituendo omni spatio, aliisque pluribus, quibus præsensiones Astrologicæ, & experimenta quæ hanc artem pepererunt innituntur, deceptos esse, & Ptolemæus, & Albumazar, & Alchibitius, & Cardanus & Alphōsinæ tabulæ, & Astrologorū natio vniuersa, & recipit, & profitetur. Ab his quot proseminati postea fuerint errores, difficile est assequi coniectura. Astrologi omnes Principe Claudio Ptolemæo Alexandrino gloriantur, eique Astrologiā ipsam acceptam referunt, quem lapsum sæpius constat, & circa Astrologiæ principia, quibus Genethliaca omnis disciplina continetur, deerrasse in confesso est; nam permutatione absidum auctore Cardano Sect. 1. Aphor. 37. Regna & regiones, & religiones mutantur. Errores Ptolemæi de Solis abside describit idem Cardanus lib. de restitutione temporum, & motuum cælestium cap. 6. Præterea Astrologiam constare scientia motuum cælestium exquisita, vt docet idem Card. sect. 1. Aph. 33. at errationes manifestas Ptolemæi circa motum Lunæ, Martis, Saturni, leges apud Card. lib. de rest. temporum & motuū, c. 7. & 8. vt mirum omnino sit, esse vllum Astrologorum, qui Astrologicas sanctiones, & pręcepta veterum experimentis confirmata esse asserat; cùm constet veterum obseruationes longè diuersas esse ab iis, quæ nunc emēdato syderum cursu sub alia astrorum constitutione contingunt.

Denique sect. 1. Aphor. 71. hæc de Ptolemæo habet Card. [Quatuor sunt ex quibus contingit errare, falsa ratio, falsa computatio, falsa obseruatio, falsa temporum enumeratio, his duobus vltimis Ptolemæus errauit, aut altero eorum.]

Proximum à Ptolemæo locum apud Astrologos obtinuit Albumazar, qui familiam ducit non solùm inter Arabes, sed inter Latinos etiam, quippe qui & magnarum reuolutionum auctor fuit de quibus infrà, & primus Saturnias reuolu

reuolutiones inuenit, multáque alia addidit, quibus labantem Genethliacam sustinuit, quemque ipsi Ptolemæo prælatum suo tempore scribit Albertus Pighius Campensis Astrologus Parisiensis in Astrologica defensione aduersùs Gasparum Laerth. Physicum Antuerpiensem, aliósque sui temporis Astrologos, qui ex concursu omnium planetarum in Piscibus futuro anno Domini, 1524. vniuersalem totius orbis alluuionem minabantur mortalibus.

Albumazaris autem grauissimos errores describit idem Albertus loco citato, his verbis: [Vt paulò (inquit) euidentius faciamus, quàm ingeniosè hi astrologentur, qui per magnos hos orbes nobis prædicere conantur euentus mundanos, paulò altiùs exordiendum est. Finxerũt quemlibet ex planetis, & vnumquodque item signorum mundi imperium tenere annis 360. quibus exactis nouum aiunt incipere orbem magnum cui, & planeta priori proximus, & signum quod deinceps hæret signo priori, pariter præsunt, atque ita qualis prædominantis syderis, atque signi natura est, talia euenire in eo annorum spatio, quamquam nemo ex his ita deliret, vt particulares euentus, & maximè, quæ per singulos dies fiunt, aëreas mutationes putet ex his orbibus pendere. Sed hæc quàm fabulosa, quàm obtusissimis etiam ingeniis conficta, ex eo patet, &c.] Iulium quoque Firmicum, qui Genethliacam disciplinam octo libris complexus est, fabulari scribit Card. lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 6. quod est de significatis reuolutionum, & modo iudicandi ex propria sententia, & lib. de restitutione temporum, & motuum cœlestium, capit. 11. Firmicum allucinatum esse grauissimè confirmat.

Idem ad lib. 1. Ptol. t. 14. cùm reprehendisset Astrologos, qui ex leuissimis signis captant euentuum coniecturas, quod familiarissimum (inquit) est Iulio Firmico; is enim ex minimis causis, atque configurationibus, putà accessu Lunæ plenæ luminis, ad Iouem, Prouincias, & administrationes, Regna etiam decernit nescio an impudentiùs, an stolidiùs.] Hæc ille. Et verò digna est Astrologo commendatio, neque vnquam Cardanus præclariùs.

Ipsum denique Cardanum, qui Astrologiæ reparator, & amplificator haberi vult lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 26. lib. de reuolutionibus, cap. 1. ad prima principia artis offendisse contendant alij ferè omnes. Ipse verò obscuréue prodit inscitiam suam, libr. centum geniturarum, genit. 19. qui in suo horoscopo triginta annis se laborasse ait? ibidem titulo de parentibus hanc artem à nemine cumulatè tradi, à nemine addisci pro dignitate scribit, libr. de Iudiciis geniturarum, capit. 21. nullam docet esse vim eclipsis vel Solis, vel Lunæ. Albertus Pighius Campensis in apologia illa Astrologica aduersùs suæ ætatis Genethliacos p. 2. docet defectiones Solares, & Lunares principes exercere vires in res inferiores, idque grauissimo Ptolemæi libro 1. Apotelesmatum cap. 4. testimonio confirmat, cuius hæc sunt verba. [Sol, & Luna rebus inferioribus præsident, & cæterorum vbi principes habentur, suntque totius operis etiam causæ, veluti, & prædominij stellarum, & prædominantium, tum fortitudinis, tum imbecillitatis, &c.] Sed ad intelligendum huius viri petitiam satis fuerit legere quæ libr. de restitutione temporum, & motuum cœlestium cap. 11. scribit: [Honores (inquit) & diuitias, & quodcumque labile est, & vna hora abduci potest, hominibus quidem non paruam pariunt admirationem, verùm causas vix vllas habent cœlestes; nisi maxima hæc sint, & incomparabilia. Quamobrem

si de euentibus fortunæ quis iudicauerit ex genitura tantùm,non secus ac sortilegus ex interrogatione pronunciabit, &c.] Idem verò libro de genituris, cap.1. nihil frequentiùs,aut magis affirmatè ex stellis pollicetur quàm opes, & honores: & cap.10. eiusdem libri, totus est in opibus,& diuitiis prædicendis, sed inscitiam Cardani quadringentis & ampliùs exercitationibus complexus est Iulius Cæsar Scaliger.

Sed vtinam paucorum hic morbus esset: Vtinam non esset ex epidemiis,& popularibus. Cardanus sanè Astrologiæ patronus sect. 3. Aphor.155. [Astrologi (inquit) vt diuinatores, pessimi homines sunt, deceptores, ac malorum morum; philosophi naturales,veritatis studiosi, ac probi, ob hæc Astrologus tantùm verax est, ac probus, quantùm in sua diuinatione adhæret principiis Philosophiæ naturalis.] Et libro de restitutione temporum,& motuum cœlestium cap.11. omnes qui ante se hanc artem exercuère, maxima stellarum fixarum inscitia laborasse ait; & cap.9. & 10. veterum omnium inscitiam castigat, quos Lunæ,Saturni, Martis motus transuersos egit, & lib.de Iudiciis, cap.27. Antiquitatis omnis terminos refellit fingitque nouos. Quæ libro de reuolutionibus tradidit tanti ait esse momenti, vt sine illis nihil possit ex genituris sumi coniecturæ,ea verò à se reperta,& obseruata, antiquis fuisse ignorata penitus. Idem sect.1. Aphor. 33. [Manifestum (inquit) est Astrologiam constare ex scientia motuum exquisita, & naturali philosophia, quorum neutrum cùm plerique habeant, & vtrumque ante hæc nemo habuerit, nihil mirum est, infamiam arti prædecessores nostros addidisse.] O magnum testimonium! Ante Cardani ergo tempora nulla fuit Astrologia, sed si quæ fuit, mentita quædam larua fuit, non fuit vera Astrologia, & affirmant adhuc artem hanc quamuis rationibus parum firma sit, vetustate tamen, & diuturnis experimentis esse robustam. Rursus idem libro de Iudiciis geniturarum, capite vigesimosexto. [Ex hoc patet causa cur ante nos nemo de his quidquam rectè pronunciauit; est enim res laboriosa valde, & ipsi volunt leui labore rem ingentem perficere. Ex hoc etiam patet causa, cur tot inuenerint nugas, partes, facies, nouenatias, quia non poterant tot rebus, quæ homini eueniunt, situ solùm septem planetarum satisfacere; vnde hæc figmenta inuenerunt,&c.] Vnde nosti,Cardane, hæc solùm esse conficta, non ea etiam, quæ ipse capite sexto tradis ex propria sententia,quæque libro toto de reuolutionibus,cùm magna causarum inopia laborares, primus inuenisti? Vnde nosti commentitias esse partes, facies,nouentitias, domos cœlestes, stellarum gaudia, familiaritates, domicilia, ducatus,fines,& terminos,antiscia, auditum, quibus vniuersa Astrologia referta est non esse somniantium ludibria? Denique sect.4. Aphorism.141. [Causa autem (inquit) quòd mille nugas inuenerint Ptolemæo posteriores, fixas autem reliquerint fuit, quòd plurimi ex his ex Grammatica translati, artem penitus ignorauerunt, vt Firmicus, Albumazar, Albubater, Bonatus, atque Pontanus, &c.] & Aphorism. 145. [Antiqui (ait) huius artis scriptores adeò opinanter, ac ludibrio artem hanc tractauerunt, vt in eorum libris exempla inuenias, quæ syderum lex non admittit, vnde non solùm illos fugere decet,sed qui eorum libris inniti se fingunt,artem ignorant, & plerique eorum sycophantæ sunt.] Hæc Cardanus de veterum Astrologia, de Astrologis sui temporis, ita scribit Albertus Pighius libro suprà citato parte prima initio. [Vt quàm breuissimè ostendamus (inquit) quæ fiunt in dies annorum progno

prognostica minimè Astrologica esse, sed merissimas esse nugas, operæpretium erit venire ad fundamenta eorumdem, vt cùm ea monstrauerimus inania esse, nec Astrologiam quidquam in eis recognoscere, de suo commonstratum sit id quod proposuimus. Inuenimus itaque vulgatam horum omnium prognosticantium viam esse ex cœli themate in Solis interitu in punctum verni æquinoctij, quod esse autumat, cùm Sol numeratur in tabulis in principio Arietis, hinc anni dominium constituunt, qui in themate vites obtinet pollentiores: hinc bella: hinc paces prædicunt: hinc caritatem rerum omnium, fertilitates, pestes atque infirmitates, tam horrendas nobis comminantur ex statu videlicet domini anni, & planetarum in ea cœlesti figura, & in omnibus his supponunt semper deuolutionem magnorum orbium, Saturnias deuolutiones, directiones, perfectionésque à minimis, mediísque coniunctionibus. Hæc trita est via, & Albumazaris, cæterorúmque Punicorum doctrina, quorum fabulis omnes hi ad vnum sunt instituti, quorum vnus ex his, cuius nomen est apud Gallos celebre, & primus, præcipuúsque Astrologus habetur Gaspar Laeth Physicus Antuerpiensis, in huius anni 1519. prognostico, quod ex more edidit, vulgatam hanc viam, quam in omnium præcedentium annorum prædictionibus secutus est prætermittens, veluti conscius falsitatis earum omnium, aut quia nouum aliquid afferre voluit, quo à cæterorum prognosticis sua internoscerentur; tantus enim est numerus istorum diuinaculorum. Præcipuum fundamentum, & rationem ferè totam prædictionum suarum ab orbibus magnis deducit, &c.]

Et paulò infrà: [Vt itaque (inquit) paulò euidentius faciamus, quàm ingeniosè hi astrologentur, qui per magnos hos orbes nobis prædicere conantur euentus mundanos, paulò altiùs exordiendum est. Finxerunt quemlibet ex planetis, & vnumquodque item signorum, mundi imperiũ obtinere annis 360. quibus exactis, tunc nouum incipere orbem magnum, cui & planeta priori proximus, & signum quod deinceps hæret signo priori pariter præsunt, atque ita qualis dominantis syderis, atque signi natura est, talia euenire in eo annorum spatio, quamquam nemo ex his adeò deliret; vt particularis euentus, & maximè, quæ per singulos dies fiunt, aëreas mutationes, putet ab his arboribus pendere, nisi Gaspar ille, qui his suis ineptiis prolixiùs me agere de his magnis arboribus coëgit: Dicunt insuper cœpisse nouum orbem magnum, quo tempore ea fuit Saturni, Iouísque coniunctio, quæ cataclysmum præcessit annis, vt aiunt, 279. huic autem orbi præfuisse ex planetis Saturnum, ex signis Cancrum, & ab eo veluti supputationis cardine magnos orbes ad nos vsque reuoluunt, sed hæc quàm sanè mendacia, quàm fabulosa, quàm obtriissimis etiam ingeniis conficta ex eo patet, &c.]

Hæc Albertus Pighius de inscitia Astrologorum sui temporis, cui licuit, & integrum librum edere de ignorantia, & erroribus Astrologorum, quos etiam ex Alphonsenarum tabularum principiis ostendit in temporibus æquinoctiorum vernorum, & solstitiorum, plus quàm quinque diebus aberrare. Sed fœlicior hac in re fuit Gaspar Laeth, qui deprehendit Astrologum quemdam duobus mensibus, & vno die in hyberno solstitio assignando decrrasse. Sed quid Ptolemæus de suæ ætatis Genethliticis li. 1, de Iudiciis, c. 2. dicat, audiamus. [Primùm quidem (inquit) intelligendũ, multa errata eorum, qui parũ accuratè in re magnæ, & multiplicis considerationis versentur, derogare

gare fidem scientiæ, & facere, vt fortuita videantur etiam quæ veritatẽ complectuntur. Quod rectè fit; nam hæc imbecillitas non est artis, sed professorum. Præterea bona pars quæstus causa huius scientiæ nomen, & dignitatem, alij artibus vaticinatricibus prætendere consueuêre, qui, cùm fidem apud vulgus inuenerint, illis quidem imponunt, cùm videantur prædicere plurima, atque ea quoquè, quibus nulla naturalis ratio subsit. Si hæc à Pico Mirandulano Astrologiæ osore, vel à Sexto Empirico scientiarum hoste diceretur iure hæc ars odium testium, & infestum animum exciperet. Nunc verò cùm Astrologi ipsi Astrologorum imperitiam testatam faciant, quo tandem malo nostro fato adhuc eos consulimus, eorum vaticiniis habemus fidem, pretio mereamur mendacia.]

Audiamus quibus instructum oporteat esse præsidiis Astrologum, ne diuinet in incertum; inde enim planum fiet, nullum esse Astrologum, qui suæ artis inscitia non laboret. [Oportet (inquit Cardanus libr. 1. Ptolemæus de Iudiciis, tit. 13.) eum, qui vult hanc artem profiteri cum honore, & laude, vt has omnes conditiones habeat. Prima, vt sit valde ingeniosus; Secunda, vt sit valde memor: Tertia, vt sit prudens, & boni iudicij; Quarta, vt veritatem omnibus aliis præponat: Quinta, vt sit bonus Dialecticus: Sexta, vt sit bonus Philosophus naturalis: Septima, vt optimè polleat astrorum scientiam, quæ motus, & loca docet eorum: Octaua, vt sit bonus arithmeticus: Nona, vt clarissimos sui temporis viros audierit, & qui experimenta artis de se egregia, & admiranda dederint, similiter, vt operam iis libris dederit, qui à clarissimis eius artis auctoribus conscripti fuerunt: Decima, vt sit assiduus in laboribus, & studiis, atque illi arti fermè totus intentus: Vndecima, vt diu, ac longo tempore operam dederit ipsi arti, multáque per se experimenta collegerit: Duodecima, vt agriculturæ, nauticæ, militaris, ac medicinæ artis, tum situs locorum habitus hominum, morum illius regionis, legum & religionis, consuetudinísque ventorum, & generaliter omnium rerum quamdam habeat mediocrem cognitionem; nam si architecto hæc necessaria sunt, teste Victruuio, qui de Solis ædificiis tractat, & quæ tractat sub sensibus habent, quid de Astrologo dicendum est, cuius contemplatio est de omnibus absque sensus auxilio? itáque quantum, & qualiter peccent, qui hanc artem tractant, & quàm pauci sint ad illam idonei, manifestum esse existimo, &c.] Ecce quot, & quanta in Astrologo requirit Cardanus, quæ cùm in nullo reperiantur omnia, vt idem testatur, omne Astrologorum genus magna artis suæ imperitia laboret necesse est.

Magis adhuc declarat Astrologorum inscitiam Cardanus eodem libro 1. Ptolemæi de Iudiciis, tex. 14. [Similem (inquit) hunc errorem præcedenti docet Ptolemæus ex hoc, quòd artificis errores in artem reiici non debent, verùm dissimilem, quia præcedens error ad negligentiam, aut naturæ defectum pertinet; hic verò ad mores: nam lucri causa alias artes malas tractando, illas Astrologiæ velamine muniunt, quemadmodum Geomantici, qui primam figuram certo Signo tribuunt, vt gratia exempli, minori fortunæ Taurum, atque inde secundæ Geminos, at tertiæ Cancrum, & ita vsque ad duodecimam figuram, & similiter Planetas eis adscribunt impudentissimo mendacio; alij verò, quòd natus sit in die Martis, vel Mercurij, Luna quinta, vel sexta, mense Octobri,
gratia

gratia exempli, fabulosam texentes historiam de futuris, artem naturalem, & egregiam infamem reddunt; quidam nomen proprium, & matris in numeros digerunt, & numeris Planetas, & Signa adscribunt, mendaciis absurdis artem vituperantes; sunt & qui, cùm non sint Mathematici, videri volunt, lucríque sapiditate artem profitentur, quam vix à limine salutarunt, velut de illo refert Haly, qui, quòd vellet egregius Astrologus videri, dixit se mirari, quòd cor Leonis (stella hæc est egregia Signiferi) ad quintamdecimam partem Leonis peruenerit, quòd mundus conflagraret, stultissimam hanc vocem audiens quispiam, ab eo, quem peritissimum in arte iudicat, præsertim cùm eo tempore, quo fortè fortuna maximè sæuit hyems, quis (inquit) non irrideat meritò artis tam egregia, & præclara iudicia? Neque id raro euenit, vt rectè Petrus Aretinus scurra famosissimus, dixerit, Astrologos pulchrè prædixisse diluuium anno 1514. mense Februario, quo mense nullus vnquam serenior extiterit: neque enim Februarius eo anno pluuias dedit, vel etiam saltem nebulas, cùm soleat reliquis annis pluuiosus mensis esse, atque id egregium vaticinium, è sex errantium syderum concursu (omnibus quippe, præter Lunam, quod mirum est, in Piscibus existentibus) ortum habuit. Tertium genus est eorum, qui, quæ præstari non possunt arte, per artem pollicentur, vnde ridiculi cùm euadant, ipsi arti infamiam tribuunt; veluti de quodam recitat Haly, qui in Marte secundo loco, volebat propriarum vestium furtum significari; cùm neque hoc de furtis propriarum vestium ab Astrologo possit prædici, quippe nimis singulare est, nec si possit prædici ex tam generali causa prædicere licebit. Igitur hæc supra artem sunt, quæ tamen lucri causa illi præstare pollicentur. Quartum genus est eorum, qui ob eiusdem lucri cupiditatem res inanes confinxerunt, vt partes, & gradus debilitatis, & putei, aliáque multa, quæ non solùm ab Arabibus, verùm neque à Guidone Benato, atque conditoribus Ephemeridarum descripta sunt, atque his, & huiusmodi rationibus interrogationes, atque electiones finxerunt, quibus pecunias corraderent. Vnde tecum existima, lector, qualem risum mouerint, qui vendita electione infœlicissimum illi exitum pepererunt, cùm multi in eadem causa, nullo vtentes Astrologico consilio, fœlicissimè rem peragant, atque, vt ex multis vnum euidentis, atque præclari exitus exemplum referam hominis à me cogniti. Fuerat Princeps Mediolanensis prouinciæ, Ludouicus Sfortia, qui quæstuosum Astrologum, qui nihil minùs, quàm Astrologiam sciret (erat enim ex iis, quos meritò Ptolemæus hîc suggillat) aleret, eúmque ditauerat egregiè centum, atque plus magnis auri talentis, ab hoc pro tanta mercede tempus pro vnoquoque negotio inchoando præscribebatur, adeò ridiculè, vt sapientissimus alioquin Princeps cogeretur tempestatibus maximis equum conscendere, totámque aulicam cohortem, & stipatores per medios imbres, per cœnum, atque lutum, tamquam hostes vel insequuturus, vel fugaturus, deducere: nescio an Astrologi amentia, an ambitione summa, an potiùs irrisione, vt qui Principi ipsi talibus commentis per flagitium illuderet. Atque ei, quod nullis aliis prouinciæ nostræ Principibus euenit, vt Regno ab inimico Rege spoliatus, & captus, miserè vitam in carceribus, etiã colapho accepto, & in clatrata ferrea dormiens, finierit. Vnaquæque enim ars quanto nobilior est, tanto est perniciosior, si per sycophantos administretur. Quid enim sanctius Religione? Quid iniquius perdito Sacerdote? Quid melius Iurisprudentia? Quid deterius improbo Iurisconsulto? Medicina

vtilissima est humano generi; venefici & ipsi titulo sanctissimæ artis, pessima admittunt flagitia. Sextum genus hominum, qui eadem causa peccant, eorum est, qui seruientes Principibus, magnis viris, vt pecuniam extorqueant, leuissima quæque, & quæ nullius propè sunt momenti, fœlicitatis indicia pro maximis, & securissimis ducunt, quod familiarissimum est Iulio Firmico: is enim ex maximis causis, atque configurationibus, putà accessione Lunæ plenæ luminis ad Iouem, Prouincias, & administrationes, & Regna decernit, nescio an impudentiùs, an stolidiùs; cùm multi talem habentes configurationem vomere terram vertant, aut in parua nauicula operam menstruam aliis locent. Ptolemæus tamen primi generis tantùm meminit, tamquam notissimi, & cuius medio cum causa, vt dictum est, nota sit, atque eumdem scilicet lucrum alia membra nota fiant, &c.]

Denique nullum omnino existere posse, qui hanc artem vel cumulatè tradere, vel planè addiscere queat, testatur Cardanus lib. de genituris. [Ideò scias, (inquit) lector, quòd hæc sola ars est adeò sublimis, quòd, vt illa gemmariorum nunquam planè tradi potest, sed præter ea, quæ scribuntur in hoc libro, indiget homo singulari quodam lumine, magna, & longa experientia, animo veritatis studiosissimo.] Quid alios desideramus testes? Ipsi Astrologorum Principes, & Antistites suæ diffidunt arti, eiúsque profitentur imbecillitatem, noua quotidie condunt præcepta, nouas tradunt obseruationes, damnatis prioribus iam, & receptis, nouos condunt canones, & leges, veterum improbatis placitis, & iactant omnia experimentis esse comprobata. Itaque constitutissimum sit Astrologorum partem maximam esse suæ artis ignaram, immò omnes incredibili quadam rerum maximarum imperitia laborare, nihilque habere aliud venale, nisi impudentissima mendacia, neque id ætatis nostræ vitium esse, sed omnium temporum, nec vulgi solius, sed Antistitum etiam Astrologiæ: nullus enim Astrologorum est, qui Astrologis sui sæculi non obiiciat otium, oscitantiam, inertiam, ignauiam, adulationem, quæstus cupiditatem. Id facit Ptolemæus, vt vidimus: id facit Iulius Firmicus: id facit Bellantius lib. 1. Apologet. aduersus Picum Mirandulanum: id facit Bonatus passim: id facit Albertus Pighius: id facit Cardanus: id facit Augustinus Niphus: id facit Gauricus: id facit Cyprianus Leouitius: id facit Hieron. Volphius lib. de Astrologiæ vsu: id facit Pontanus: id facit Iunctinus: quibus de se quoque ipsis, dum vniuersè loquuntur, testimonium ferentibus denegare fidem non possumus.

CAPVT TERTIVM.

Astrologorum fraudes.

GENETHLIACI omnes non vulgò solùm, sed probis etiam viris malè audiunt, vel quòd inanem, & temerariam profitentur scientiam, vel quòd mala fide, quod artis suæ est exercent: id quod Ptolemæus libro 1. cap. 2. obiicit Astrologis sui sæculi: aliíque in aliis suæ ætatis Genethliacis notarunt: vel quòd inanem, & futilem doctrinam mendaciis, & fraudibus, quibus rudiorum ingeniis ludificantur, sustineant; & sanè non bona fide Astrologos agere declarant abundè, quæ ex superiori capite ex eorum libris descri-

deſcripſimus; ſubiiciemus tamen adhuc pauca quædam, quæ fraudulentum horum hominum ingenium ponant ante oculos.

Et vt vnus omnium fraudes declaret Iulius Firmicus, is,cùm rerum omnium ſublunarium, cùm omnium humanarum actionum, cùm totius vitæ noſtræ rationes deducat è ſtellis, de Imperatoris tamen vita, de Reipublicæ ſtatu, à quibus Aſtrologorum fraudes iuſtas pœnas timere ſibi poſſunt, nihil è cælo pronunciari poſſe affirmat. An non idem eſt Imperatoris,cęterorum hominum ortus,& natiuitatis ratio?an non iiſdẽ conſtant cauſis,& principiis?non iiſdem vtuntur alimentis,& voluptatibus? Quid ſi quis humili loco natus ad imperium peruenerit? Quod de Iuſtino Iuſtiniani Imperatoris affini, aliiſque multis legimus;deſinent aſtra ius in illum exercere? [Caue (inquit lib. 2. cap. vlt.) ne quando de ſtatu Reipublicæ,vel de vita Romani Imperatoris aliquid interroganti reſpondeas: non enim oportet,nec licet, vt de ſtatu Reipublicæ aliquid nefaria curioſitate dicamus; ſed & ſceleratus, atque omni animaduerſione dignus eſt, ſi quis interrogatus de fato dixerit Imperatoris; quia nec dicere poteris de eo aliquid, nec inuenire: ſcire enim te conuenit, quòd haruſpices quotieſcumque à priuatis interrogari de ſtatu Imperatoris fuerint,& quærenti reſpondere voluerint,exta ſemper,quæ fuerint deſtinata, ac venarum ordines, inuoluta confuſione turbent; ſed nec aliquis Mathematicus verum aliquid de fato Imperatoris definire potuit. Solus enim Imperator non ſtellarũ ſubiacet curſibus, & ſolus eſt, in cuius fato ſtellæ decernendi non habent poteſtatem: cùm enim ſit totius orbis dominus, fatum eius Dei ſummi iudicio gubernatur; & quia totius orbis terrarum ſpatium ſubiacet Imperatoris poteſtati, etiam ipſe in eorum deorum numero conſtitutus eſt, quem facienda, & conſeruanda omnia diuinitas ſtatuit principalis. Hæc ratio, & haruſpices turbat quodcumque ab iis interrogatum fuerit numinum, quia minoris eſt poteſtatis, maioris poteſtatis, quæ eſt in Imperatore, non poterit explicare ſubſtantiam:cui enim omnia ingenia,omnes ordines, omnes diuites, omnes nobiles, omnes honores,omnes ſeruiunt poteſtates,diuini Numinis,& immortalis ſortitus licentiæ poteſtatem in principalibus ordinibus collocatur. Quare quicumque de Imperatore aliquid quæſierit, nolo vt eum truci, ac ſeuera reſponſione conturbes,ſed eorum docili ſermone perſuade,quòd nullus poſſit de vita Imperatoris aliquid inuenire,vt perſuaſionibus tuis monitus cœptum furorem temeritatis,correcto mentis errore, deponat.]

Et hîc multa deſpicienda ſunt,adulatorum dedecus,multiplex mendacium, fraudulentum ingenium, meretricia impudentia, publicæ poteſtatis timor, concupiſcentiæ ludibria,venale vaticinium,artis improbitas,diſciplina Principibus inuiſa,Reipublicæ pernicioſa,in qua ſi quid contineretur veri, ac ſolidi, ſi quæ eſſent futurorum præſenſiones, ſi non eſſet planè conficta,& tota commentitia, Imperatoribus illa in primis deſeruire deberet,& Reipublicæ:præuiſione enim futurorum maximè iuuaret Imperij adminiſtrationem,& regimen, vt nullum poſſit eſſe aut maius, aut firmius argumentum vanitatis huius artis, quàm quod in adminiſtratione Reipublicæ, in qua præcipuæ eius partes eſſe deberent, nullum habet locum: non enim alia de cauſa vetant quidquam de Imperatore ex huius artis præſcripto pronunciari, niſi quia ſibi conſcij ſunt fictitiæ artis,& ſuarum in prædicendo fraudum, ac mendaciorum; timéntque iure, ne non liceat Imperatoribus, ac Reipublicæ, ſicut priuatis hominibus,

impunè mentiri; cuius rei testem locupletem habemus Cardanum Initio centum geniturarum: [Nullus Astrologorum est, qui Astrologos non accuset, quòd lucri cupiditate, non ex fide, tractent ea, quæ artis sunt, dolcántque illos alienis potiùs loculis, quàm Genethliacis libris incubare.]

Hieronymus Cardanus, vir in Astrologia Princeps, interrogatus de Edoardi VI. Anglorum Regis genitura, his verbis respondit: [Vita debilis omnino erit: nam luminaria infra terram sunt, & Venus, quæ in ascendente est, infœlix est. Ascendens ad Saturnum peruenit in annis 23. mensibus 9. diebus 22. & tunc animi, & corporis languorem patietur. Saturnus quoque ad Martis sextilem in annis 34. mens. 5. diebus 20. & significat morbum in cute, & febrem leuem. Sed & ad Lunæ quadratum in annis 55. mens. 3. diebus 17. post quod tempus diuersis conflictabitur morbis, & erit mors cum sanguinis profluuio, & feruore maximo.

Cæterùm Edoardo mortuo ætatis suæ anno 16. enimverò fraudes, & imposturæ Cardani enituêre, quare vt existimationi consuleret suæ, Epignosticon edidit de vita Edoardi VI. Regis Anglorum, quo ostendit ex astrorum constitutione, & decretis illi migrandum necessariò è vita fuisse anno ætatis 15. mens. 8. diebus 28. scilicet anno Domini 1553. die 6. Iulij. Sic ludunt Astrologi, nobisque illudunt.

Quibus fraudibus vsus sit Paris Ceresarius, magni nominis Astrologus, in celeberrimo vaticinio de Paulli III. Pontificatu, scribit Cardanus lib. 3. Quadripartiti, cap. 14. & Sixtus ab Hemminga lib. Astrologiæ refutatæ, genitura 8.

CAPVT QVARTVM.

Astrologicæ obseruationes ridiculæ.

INNVMERABILIVM annorum obseruationibus artem hanc collectam, & infinitis propemodùm experimentis tempore immenso comprobatam fuisse, scribunt Astrologi, & à Chaldæis præsertim, & Ægyptiis obseruata, & significatione euentus animaduersa, & notata: in patentibus enim campis, cùm stellarum motus, vias, dissensiones, & cœtus commodè viderent, & iisdem Signis antegressis easdem res, & eodem modo euenire animaduerterent, artem effecerunt.

Non erit igitur iniucundū, quæ de huius disciplinæ ortu scribuntur ridicula, hoc loco percensere; ita autem artem hanc à Chaldæis notatam tradit Sextus Empyricus lib. 1. contra Mathematicos, cap. 21. [Noctu (inquit) sedebat Chaldæus in alto aliquo promontorio stellas spectans, alius autem assidebat parturienti, donec peperisset; cùm primùm autem peperisset, id significabat magistro, qui erat in promontorio. Is autem cùm audisset, obseruabat ipse quoque Signum, quod oriebatur, tamquam horoscopum, interdiu autem attendebat horoscopos, & motus Solis.]

Rursus infrà: [Quando dicunt (inquit) quòd qui parturienti assidet, disco partum significat Chaldæo aspicienti stellas in promontorio, & ille cælum aspiciens obseruat Signum, quod oritur; primùm quidem eis ostendemus, quòd cùm partus non sit definitus, sicut paulò antè monstrauimus, nec facile sit cum disco

disco significare. Deinde, esto posse comprehendi partum, non tamen eius tempus potest perfectè adnotari; accidit enim vt disci sonitus, qui potest longiori tempore sensui distribui, moueatur ad promontorium, signum autem est huius id, quod cernitur in his, qui ligna secant in montibus; nam satis longo tempore postquam inflicta est securis, exauditur ictus vocis, vt qui longiori tempore veniat ad eum, qui audit; propterea non possunt Chaldæi perfectè sumere tempus signi exorientis, quod est horoscopus. Præterea non solùm post partum transit multum temporis, in quo emittitur sonus ab eo, qui assidet parturienti ad eum, qui aspicit stellas, sed etiam interim dum sursum aspicit, & considerans examinat in quo signo sit Luna, & vnaquæque stella euadit diuersum, quod ad stellas attinet, thema motus mundi, qui perpetua circumagitur celeritate, priusquam horæ eius, qui natus est obseruando affixerit, & accommodauerit ea, quæ cernuntur in cœlo. Et alioquin hæc obseruatio nutu fortasse solet procedere Chaldæis, quando cernuntur, quæ sunt in circulo zodiaco, & sunt manifestæ stellarum confirmationes; cùm autem nascantur nonnulli interdiu, quando nihil potest adnotari eorum, quæ priùs dicta sunt, sed solus Solis motus, si is quoque potest, dicendum est in quibusdam quidem posse procedere methodum Chaldæorum, in quibusdam verò minimè. Vide autem, num etiam noctu non possint certas, & non errantes stellarum facere obseruationes; sæpe enim nubilosæ, & caliginosæ sunt noctes. Benè autem cum eis ageretur, si ablato omni huiusmodi prætextu, firmum aliquid, & stabile inuenirent in disciplina, tantum abest, vt possint inuenire, si sit aliquod impedimentum ad perfectam, & absolutam cœlestium comprehensionem. Cùm autem Chaldæorum fregerimus, & aboleuerimus horoscopum, & paucis ostenderimus id non posse comprehendi tempore ortus, pergamus ad reliquam promissi partem, &c.]

Hæc demum sunt accurata illa, & certissima experimenta, quibus hæc disciplina parta fuit; hæ fœlices illæ, & nunquam errantes obseruationes, quibus fuit Astrologia collecta: hoc fuit orta naturali, quàm incertis orta principiis, quàm ineptis notata hominibus, quàm rudibus, & crassis obseruationibus innixa, viderint alij; ego rationem referam, qua Zodiaci signa imminuta diuisêre ij, qui hanc artem pepererunt apud eundem Sextum Empiricum lib. 1. c. 2.

Nam cùm non esset certa animaduertendi, & inspiciendi ratio, quod non contemplarentur signa ex propria circumscriptione, sed septem dispersarum stellarum obseruatione, venit eis in mentem in duodecim partes totum diuidere circulum. Ostendentes autem viam, ac rationem, dicunt, quòd cùm veteres obseruassent vnam quamdam lucidam stellam, ex iis, quæ sunt in circulo zodiaco, & deinde perforatam amphoram aqua implessent, siuerunt fluere in alterum vas subiectum, donec eadem stella oriretur, coniectantes ab eodem signo ad idem signum fuisse circuli circumuolutionem. Rursus sumpserunt duodecimam partem eius, quod fluxit, & considerarunt quanto tempore hoc fluxerit, dicebant enim tanto rediisse duodecimam partem circuli, & eandem habere reuersam partem ad totum circulum, quantam habet pars aquæ, quæ fluxit ad totam aquam.

Ex hac relatione duodecimæ partis signabant vltimum finem ab aliqua insigni stella, quæ eo tempore spectabatur, aut ab aliqua ex iis, quæ simul

oriebantur magis Boreales, aut magis Australes. Hoc ipsum faciebant in aliis duodecim partibus,&c.]

Sed non possumus prætermittere ea, quæ aduersùs hæc Empyricus eodem loco scribit. [Dicimus ergo(inquit) quòd non facilè possunt inter se definiri, immo ne posse quidem perfectè definiri partes signorum; sit verisimile exortum signum nondum videri esse exortum. Neque enim priùs dicta hydriarum ratio potest aliquid Chaldæis afferre adiumenti, nam & ex aqua defluente, & ex aëris temperatione fluxus est inæqualis tempore, & ea quæ fluxui obsistunt; aquæ enim motionem verisimile est esse dissimilem in principio, quando fluit pura, & postea quando est limosa & fluens difficiliùs; aëris autem temperationem est probabile si sit quidem caliginosus, & paulò crassior resistere effluxioni eam quodammodo obstruendo, si sit autem clarus, & subtilis, magis adiuuare. Porro autem ipsa quoque amphora non similiter fluet, si sit plena, & si sit inanis, aut si sit in eo, vt exinaniatur, sed aliquando quidem celeriùs, aliquando verò tardiùs, aliquando verò mediocriter, cùm cœlestis motus semper feratur pari celeritate. Quod est autem in omnibus præcipuum, vniuscuiusque signi non est corpus continuum, neque veluti cum præcedenti compactum, coniunctum est; cùm id sequitur nullo interiecto spatio, sed constat è stellis dispersis, & quæ quædam intermedia, & discreta habent spatia, partim in medio, & partim in fine, vnde cum partibus signorum Zodiaci omnino describatur necesse est, vt sit error in iis, qui obseruant à terra; cùm eos lateat occurrens interstitium, siue sit finis præcedentis signi, siue initium ascendentis. Tumuli autem, ex quibus stellæ aspiciuntur, non semper manent iidem, sed cùm in parte diuersus sit, & mutetur mundus, aut imbrium inundationibus, aut terræmotibus, aut aliis huiusmodi casibus vexentur. Quo fit, vt ex eorum mutatione non sint eædem stellarum obseruationes, sed alia sit ex loco excelso aspicientibus obseruatio, alia verò ex humili,&c.]

Ecce tibi sapientes illi viri huius artis Principes, & auctores, qui & astrorum congressibus subtiliter notatis, & animaduersis euentis, Astrologiam certis, & exploratis monumentis consignarunt, nobisque Genethliacas præceptiones nunquam fallentes prodiderunt, his instrumentis cœlum partiti sunt, qui Astrologiam primi certa ratione, & via tradiderunt: instrumentorum autem vitium magnos in Astrologia parere errores scribit Ptolemæus lib.3. cap.2. [Instrumentis (inquit)horarum, quæ per aquarum decursus adaptantur, euenit ex aquarum retentione, & decursus differentia, quæ per differentes occasiones, vel per quamlibet vllam occasionem & contingentem, ei aduenit, necessariò conuenit, vt via, qua gradus circuli singulorum, qui secundùm naturalem rationem consecutiua debet esse ascendens deprehendi posse iudicemus, &c.] Horum obseruationibus nituntur quicumque Astrologiam profitentur. Quid veri, aut verisimile effici possit his principiis, nemo non videt, vt iam planum sit quemadmodum id præstigiarum, atque offuciarum genus homines commenti sunt, rudes, & cœlestium, terrestriúmque rerum imperitissimi, ita eas non exercere, nisi ærusçatores, & nugiuendulos qui cibum,quæstúmque mendaciis quærunt.

Iam verò quòd Chaldæi iactant quadringenta septuaginta millia annorum monumentis, huiusmodi obseruationibus Astrologicis comprehensa se habere,

bere, mediocréne est mendacium? Incredibilibus hisce figmentis nos credere iubent? & nisi credamus, iniuriam sibi fieri arbitrantur? Arbitrentur quodcumque voluerint: nos veris, & verisimilibus fidem habemus, iis qui nullam præferunt speciem veritatis fidem adiungere, etiam si maximè velimus, non possumus.

Si quis dicat hæc fuisse prima huius disciplinæ rudimenta, & balbutientis adhuc Astrologiæ incunabula, cæterùm stellarum postea motus, ortus, & occasus ita numeris comprehensos, vt Mathematici quo die, qua hora, quo momento earum congressus, digressus, defectus futurus sit sine vllo errore, certissimísque monumentis tradant. Hinc Alphonsi Copernici tabulæ, hinc ephemerides per singulos annos, menses, diésque ductæ. His verò tempore immenso notatis, & animaduersis, obseruatum quoque quo habitu, qua forma, quáque constitutione stellarum aliquis nasceretur, tum deinceps vitam, fortunam, mores, & ingenium, & ad extremum finem etiam vitæ, eáque omnia, vt vsu euenerant literis mandata, deprehensúmque fuisse, eos qui sub eodem stellarum habitu prodeunt in lucem, parem, vel non admodum dissimilem fortunam nancisci, & ita artem hanc esse conditam, si quis, inquam, ita disputet, conuinci potest apertissimi erroris; siquidem non esse adhuc ab Astrologis exactè notatos syderum congressus, declarant eclipses, quarum nullam adhuc vidimus eorum tabulis ita respondentem, vt non vna aut altera hora à præstituto tempore desciuerit. Declarant ephemerides ipsæ variæ inter se, & multis horis dissidentibus. Declarant ea quæ Ticho-Brahe de Martis & Saturni motu scribit lib. de noua stella pag. 648. incertos adeò esse Astrorum congressus, vt tres & quatuor dies à calculo aberrent. Deinde is deserit inueteratam Astrologorum opinionem de artis suæ antiquitate, quam, & vetustate ipsa robustam, & innumeris à Chaldæis, & Ægyptiis experimentis confirmatam fuisse tradunt. Deinde quo errore, aut fraude Chaldæos, & Ægyptios, qui primi hanc artem coluerunt, fusam, & vagam disciplinam nullo certo fundo conceptam professos esse concedit, & à cœlo duxisse, quæ à cœlo non dependent, eodem cogitur fateri Astrologos nostrates laborare posse, & è cœlo deducere, quæ aliunde proficiscuntur. Postremò cùm constet inter Astrologos stellas, aut nunquam, aut infinito propè annorum interuallo ad eundem locum regredi, quo pacto Astrologi notare potuerunt eos qui sub eodem cœlo nati, aut geniti sunt, eundem vitæ tenorem sortitos, quæ tempora satis esse potuerunt ad obseruandum, quid aut efficiant, aut præmonstrent singuli astrorum congressus. Hactenus à Chaldæis, & Ægyptiis artis suæ originem Genethliaci repetiuerunt. Claudius Ptolemæus nihil ex propria, omnia se ex Chaldæorum Ægyptiorúmque obseruationibus scribere affirmat. Ex eorumdem notationibus Iulius Firmicus, & Albumassar huius artis præcepta tradiderunt, nunc si Chaldæi, & Ægyptij vera, & solida Astrologia caruerunt, doceant, vbi, quando, apud quos cœperit vera Astrologia; Nos certè non habemus aliam, quàm quæ à Ptolemæo, ab Arabibus, à Latinis, à Græcis tradita fuit, quam ab Ægyptiis, & Chaldæis profectam esse constat, si quæ fuerunt obseruationes factæ post Ptolemæi, & Arabum tempora, diuturnis illæ experimentis confirmari non potuerunt.

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

Astronomicis experimentis nihil esse fidendum.

IN experimentis Astrologi suorum Apotelesmatum summam, & ferè vnicum posuêre præsidium, experimenti porro vis in similitudine est, eorum quæ experimur. [Multæ (inquit Arist.in procemio Metaph.) eiusdem rei memoriæ vnius experientiæ vim efficiunt, quare experientia penè simile quid scientiæ, & arti esse videtur; per experientiam autem ars,& scientia hominibus efficitur; Experientia enim, vt rectè ait Polus,artem efficit, in experientia autem fortunam. Fit autem ars, cùm è multis experimentalibus conceptibus vna de similibus vniuersalis opinio fiat; opinari enim quod Calliæ hoc morbo laboranti hoc conducit similiter Socrati, ac sigillatim aliis multis experientiæ, quod autem omnibus huiuscemodi secundùm vnam speciem determinatis hoc morbo laborantibus conduxit vtpote pituitosis, aut biliosis, aut febre ardente febricitantibus,hoc artis proprium est,&c.]

At in astrorum iudiciis dissimillima sunt priscorum,recentiorúmque experimenta atque exempla, ipsius quoque Ptolemæi confessione lib.1.de Iudiciis, cap.2. [Hoc quoque accidit (inquit) vt configurationes, quas veteres tradiderunt, & quibus nos iudicia accommodare consueuimus,pronunciantes de iis, quæ nunc obseruamus, vt illi olim. Hæ igitur configurationes, ne semel quidem cum nostris similes, & congruentes repertæ sunt; nam magis quidem,aut minùs concordare possunt,atque id quidem imminentis temporis ambagibus, prorsus autem conuenire nullo modo, cùm omnium rerum cœlestium simul, ac terrestrium instauratio (nisi cui libet, inanitate quadam gloriosa, ostentare scientiam, & perceptionem earum rerum,quarum nulla esse potest)aut non sit prorsus expectanda, aut non intra tempus quod humano intellectu comprehendatur; si quando igitur in prædicendo erratum fuerit commissum ex eo vsu venit, quòd subiecta exempla dissimilia inter se fuerint, atque hæc vna est in aëris exploratione difficultas, ad quam nulla accedit causa comperiendorum motuum cœlestium.

Iulius Firmicus lib.8. Matheseos,c.5. nouas obseruationes Græcis & Latinis inauditas, se traditurum his verbis profitetur. [Accipies nunc Mauorti decus nostrum plenissimam huius operis disciplinam,Græcis multis & omnibus fermè Romanis incognitam, ad quam vsque ad hodiernum diem nostrum aspirauit ingeniū,&c.]Rursus lib.4.c.16.[Istam rationem(inquit)veteres inuolutā variis obscuritatibus reliquerunt ne ad hominū notitiam perueniret,&c.]

Quid Cardanus lib.de restitutione temporum,& motuum cœlestium: nonne veteres omnes in motu Solis,Lunæ,Saturni,Martis,obseruādo deceptos esse docet,eorum propterea experimenta sub alio astrorum statu,& constitutione facta esse quam contingant nostro tempore? Et sect.1. Aphor. 27.] Nullus planeta(inquit)in æternum redibit ad pristinum locum, nec etiam in longissimis temporum spatiis secundùm sensum alius à Sole.Quantò id magis de Ægyptiorum, Chaldæorum experimentis fatendum non contigisse sub eodem cœlo,in quod cadunt nostra ætate?]

Victus

Victus hoc argumento Lucius Bellantius libro de Astronomiæ veritate, quæst. 1. art. 1. fatetur experimentis deesse similitudinem perfectissimam, sed eam negat esse necessariam, cùm de genere vniuerso iudicent, & prædicant Astrologi, de singularibus autem non nisi imperfectè, ac timidè, propter cœlestium configurationum dissimilitudinem. [Qualis imperfectio (inquit) aliis etiam doctrinis ac disciplinis accidit, sed aliis maior, minor aliis.] Hæc Lucius Bellantius, quàm lucidè, quàm bellè, viderint alij: ego multa in his desidero.

Ac primùm non video, quid discriminis inter generalia ponat, & singularia: quæ enim vocat generalia, cáne quæ non vni hominum, sed toti cuidam populo, seu regioni eueniunt? nam hæc generalia appellat Ptolemæus libro primo de Iudiciis, capite tertio. At hæc quoque pendent, si pendent, à singularibus astrorum congressibus, qui si nunquam redeunt iidem, vt verè non redeunt, non minùs generalium, quàm singularium obseruationem faciunt inconstantem, & lubricam. Quare generalium etiam experimenta vacillant, labántque. An aliter generalia intelligit, posse nimirum ab Astrologo prædici, quod genus, aut species euentorum impendeat, non posse verò definire euentorum circumstantias, quæ singularium complent propriā rationem, ac formam.] Hoc magis ipse significat artic. 2. ad 3. hoc modo etiam Ptolemæus in centiloquio, can. 1. in generali, non in particulari prædicere posse Astrologum scripsit.

At neque id probare possum, quia Astrologorum prædicunt singulares euentus mortem violentam ex veneno, ex insidiis: diuitias ex hæreditate, ex industria, ex matrimonio, amicitias Principum: cædes fraternas, maternas profitenrur, & tempus, & annum, & diem singulorum euentuum à se præsciri posse: pleni sunt libri: plenæ genituræ.

Præterea duo sunt euentorum genera, quędam simplicia, copulata quædam; morietur cras Socrates simplex res est, huic siue quid accidat, siue nihil finitus est moriendi dies; Philippus gignit Alexandrū ex Olympiade, copulata res est, non potest dici siue fuerit Philippus cum Olympiade, siue non fuerit, gignet Alexandrum. Simplicia quæ sunt non à quocumque astrorum congressu dimanant, sed à definito, & indiuiduo, qui si nec vnquam idem reuertitur, nec idem simplex effectus redire potest, nec confici experimentum. Quæ sunt copulata, & , vt Chrysippus vocabat, confatalia, vnum sine alio effici non potest, vtrumque à certo, & definito syderum aspectu dependet: vbi igitur sunt generica ista experimenta?

Adhæc circumstantias istas, & accidentia euentorum, quæ vocas, vel ais esse à syderum efficientia, vel non. Si secundùm rerum partem multò maximam à cœli potestate subducis, non sine Astrologicarum prædictionum incertitudine, & incredibili ambiguitate. Si ais, & horum experimenta facta esse oportet ab Astrologis, non generica; eadem enim quæstio rediret.

Rursus minima ea stellarum commutatio, & quælibet quamquam exigua configurationis variatio, effectuum non solùm circumstantias, sed & genus euariat; lege Card. libro de Iudiciis geniturarum, cap. 1. 3. & 6. & lib. de reuolutionibus, cap. 7. [Quatuor modis (inquit) planeta iuuat, vel nocet. Primus est ex natura propria, secundus ex qualitate dispositionis, tertius ex irradiatione.]

Infrà: [Ptolemæus (inquit) posuit Lunam significantem corpus, deinde animi mores, deinde vitam, & vxorem, & natum, & ancillas, & filias, & sorores. Quomodo ergo erit disposita, cui in partu moritur vxor, & ipse longæuæ

vitæ,& filiæ eius plures incolumes, & ancillæ fugitiuæ, & mater mortua citò, & corpus salubre,& intellectus inconstans, & malus? propter hæc in capitulo sequenti subiiciam vnam,aut alteram figuram.]

Idem eodem libro capite quinto. [Quinta, & Venus, & Luna dant filios, Mars cum nona, & Luna dant itinera, Luna Venus dispositores dant, matris fortunam, Luna Mercurius,& tertia dant fratres,& consanguineos,&c.] Multa itaque & genere diuersa, cùm ab eodem astro pro vario congressu cum aliis astris proueniunt: eadem verò cœli constitutio redeat nunquam, quamuis enim annis triginta Saturnus, Iupiter duodecim, Mars duobus, Sol, Mercurius,Venus vno, Luna viginti septem diebus, & octo horis absoluant suum cursum, Ptolemæo auctore, ad eamdem tamen constitutionem, eo temporis spatio non reuertuntur, vnde Astrologi desumpserunt experimenta, quibus suam disciplinam fulcire solent,vnde hauserunt obseruationes quas adeò munificè iactitant.

Agè verò, vndénam duxit hanc differentiam Bellantius? stellarum sanè constitutiones in schemata vel recurrunt, & secundùm substantiam, & secundùm accidentia similia, vel vtroque modo dissimilia, vel vno modo similia, dissimilia altero.

Si vtroque modo similia,id primò aduersatur Ptolemæo,id aduersatur omnibus,qui astrorum motus numeris,& ratione complexi sunt. Deinde vtraque obseruari potuerunt,& generalia quæ sunt,& priuata, & in artem redigi, nam licèt euentus alicuius circumstantias operosius sit notare, quàm genus, præcipuarum tamen circumstantiarum notatio non superat periti ac solertis Astronomi diligentiam, nam & historici sæpe plerasque circumstantias complectuntur in bello quopiam, seu pace,seu fœdere, seu fame describenda, si vtroque modo dissimilia sunt neque generalia,neque singularia, & quæ accidentibus circumscribuntur sub experimentum veniunt. Sin tandem substantia similes, dissimiles accidentibus sunt stellarum congressus, quamnam, obsecro, intelligit substantiam? astrorúmne? verè quidem, sed nihil ad rem; id enim si satis esset idem genere semper cœlum præstaret. An aspectuum, & virium quæ pro vario aspectu stellis insunt? nihil his variabilius, nihil minùs constans, in errantibus præsertim, quæ nunc in sextilem conueniunt, aliàs in trigonum recurrunt, mox in quadratum cedunt, aliàs ex altera parte sibi respondent, quam inconstantiam abundè declarat effectuum varietas quos singulis momentis fundunt, declarat geminorum partus qui breuissimo temporis interuallo contrariis temperamentis,contrariis moribus prodeunt. Sed fac vel vna hora non mutari cœli efficientiam,vnde deduces diuersam eorum naturam qui eo tempore oriuntur? vnde rerum varietatem incredibilem, quæ per id tempus prodeunt in lucem? An signa dicit Bellantius, vel domos similes esse substantia? nihilo meliùs; cùm enim astrorum tardiora quædam,velociora sint alia, modò in his, modò in aliis, modò in vno, modò in alio gradu sibi obuiant; vbi, Bellanti, pones tuam illam generis, seu substantiæ similitudinem? Denique cùm varientur signa,& signorum gradus,congressus, stationes,retrogradationes,directiones,ortus,occasus,omnia denique, ex quibus simile quoddam genus fingi potest, vbi tandem existet ista similitudo?

Ex hac re duo consequuntur necessariò; vnum quidem syderum omnes congressus cùm infiniti propemodum sint,obseruari non potuisse,nec esse,nec

fuisse

fuiſſe vllos Aſtrologos, qui ſui ſæculi quotidianos congreſſus aſtrorum, eorúmque effectus obſeruauerit; vt prorſus oporteat hanc ſcientiam eſſe mancam, deſtitutam nimirum experimentis innumeris,& notationibus quæ ſæculo quolibet,immo quolibet anno & die fieri potuiſſent,& facta non ſunt; vnde ſequitur omnes obſeruationes fallaces,incertas,ambiguas,dubias eſſe: cùm enim non fuerint ſemper obſeruati aſtrorum concurſus, incertum oportet eſſe an eoſdem ſemper effectus,an verò aliquando hos, aliquando contrarios fundant.

Alterum, experimenta quæ facta ſunt (ſi vlla tamen ſunt facta) non dare ſcientiam aut generalem rationem, qua in poſterum pronunciari quidquam poſſit, aut prædici; quia nullæ ſunt aſtrorum configurationes aliis prioribus ſimiles,ex quibus generalia ſumi poſſint ſcita,& pronunciata,quæ ad iudicandum de aliis,& ſimilibus iuuare poſſint.

CAPVT SEXTVM.

Tria Aſtrologorum ſuffugia.

TRIPLICI via huius rationis vim declinare poſſunt Aſtrologi. Primò quidem docendo, non indigere Mathematicos congreſſuum ſimilitudine, ſcire ſe Solem eſſe calidum, frigidum Saturnum, Lunam humidam, ſiccum Martem, & ſic de reliquis. Deinde ex opticæ præceptis commodè diiudicari poſſe, quantum maioris, minoríſve diſtantiæ, & propinquitatis ratio valere poſſit,vt aſtrum vnum vim alterius,aut retundat,aut exacuat, in mutuis congreſſibus.Quare poſito quolibet aſtrorum interuallo,non ægerrimè coniici poſſe,quid ex his, & iis viribus parū, multúmque ſemotis aptum ſit conſequi.

Exiſtimare ſecundò poſſunt Mathematici accidere quidem his obſeruationibus, ac menſuris diuerſitatem, & errorem aliquem, non magni tamen momenti, ſatíſque eſſe Aſtrologo paulò plus, minúſve verum attingere, quod & Bellantio viſum eſt,quæſt.citata diluente ſecundum argumentum.

Tertiò contendunt plerique nihil opus eſſe anxiè diſquirere qualibus experimentis Aſtrologia parta fuerit experimenta, qualia oportebat fieri, facta iam eſſe,ídque conſtare, tùm Aſtrologorum omnium vnanimi conſenſu, tum quotidiana prædictionum veritate; videmus hæc prædicta nunquam ferè ementientia, quod non eueniret, niſi legitimis experimentis Aſtrologorum ſcita collecta fuiſſent. Quamuis ergo cognitioni hominum obſcura ſit ratio, qua hæc animaduerſa,& notata ſunt, notata tamen eſſe, & obſeruata,vt oportuit, perſpicuum eſt. Ita ferè fugiunt Aſtrologi,nos ſequamur fugientes;nondum enim argumenti, quod propoſuimus, vim declinarunt, immo nec declinare poſſunt. Sed vt certo ordine diſputatio procedat, oſtendendum eſt non potuiſſe planetarum vires Aſtrologos experiri.

CAPVT SEPTIMVM.

Non potuisse Astrologos Planetarum vires experiri.

VONIAM planetarum præcipuè viribus confidunt Astrologi, eásque totius Astrologiæ quasi fundamenta construunt, placet ab his initium ducere, planúmque facere, non potuisse eorum vires experimentis notare. [Saturni stella (inquit Ptolemæus libro quinto de Iudiciis, cap. quarto) maximè frigidifica est, sed & nonnihil arefacit; Stella Iouis temperatæ naturæ est; media enim fertur inter frigidificam Saturni, & æstuosam Martis: Martis stella, & arefacit, & vrit, sicut congruit igneo ipsius colori: Stella Veneris eosdem habet effectus, quo ad temperationem, quos Iupiter, sed ratio est diuersa; nam quòd vicina est Soli non nihil calidifica est, sed multò vehementiùs humectat: Mercurij stella ferè quidem non minùs aliquando arefacere quàm humores absorbere, propterea quòd non longè à Sole recedat; aliquando tamen & humectare deprehenditur cùm superposita sit terræ proximè orbi Lunæ, subitarum autem mutationum in vtramque partem effectrix est inflata quasi celeritudine comitatus solaris, &c.]

Quid Cardanus libro de supplemento Almanachi, capite decimooctauo? [Saturnus frigidus est, maximè Orientalis, siccus maximè Occidentalis. Iupiter calidior, quàm humidior: calorem auget Occidentalis, humiditatem Orientalis. Mars siccior longè quàm calidus, Orientalis calorem, Occidentalis siccitatem auget. Sol calidus valde in passiuis paululùm declinat ad siccum. Venus humida plurimùm, maximè Orientalis calida paululùm, magis tamen Occidentalis. Mercurius siccus, plus tamen Occidentalis, temperatus in actiuis, Orientalis tamen modicè calidus. Luna humida vehementer maximè Orientalis, id est, post Solem calida paulùm, magis tamen Occidentalis.]

Tantum autem Genethliaci Planetarum viribus tribuunt, vt reliquarum omnium stellarum virtutes ad eas reuocent; quare Ptolemæus libro primo de Iudiciis, capite octauo. [Stellæ in capite Arietis (inquit) effectus habent commistos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore sunt, idem possunt quod Mercurius, & nonnihil quod Saturnus, quæ in posteriori pede Martiæ, quæ in cauda Venereæ sunt. Vbi Tauri signum quasi amputatum cernitur, ibi stellæ sunt naturam sapientes Veneris, & Saturni, at Vergiliæ Lunam, Martémque referunt in capite inter succulas vna luce rutila excellens, quæ & facula dicitur Martia est. Geminorum signum in pedibus stellas habet, quarum natura similis est naturæ Mercurij, & nonnihil Veneris. In femoribus lucidæ stellæ Saturniæ sunt, in capitibus duæ nitent, quarum prior Mercurialis est cognomento Apollinis, posterior Martia cognomento Herculis, percussit denique omnes Zodiaci stellas, deinde omnes stellas fixas, cásque aut Saturnias, aut Iouias, aut Martias, aut Mercurias, aut Venereas, aut Lunares, aut Solares facit.] Ptolemæum sequuntur minorum gentium Astronomi, & ad septem planetas reuocant cæterarum omnium stellarum vires, & efficientiam. Quo fit, vt si probatum fuerit, non potuisse Astronomos experiri vires Planetarum

tarum, Astrologiæ vniuersa, & Genethliaca omnia scita vocentur ad certissimum interitum; nam astrologia non habet alia præcepta, quàm quæ experimentis sancita & collecta sunt, itaque si probatum fuerit, eius dogmata nullis niti experimentis, artem totam fabulosam esse, & fictitiam constabit.

Agite ergo, si placet, in ipsam Astrologiæ arcem expediamus arietem; non leui, ac ludicra de re disceptatur, sed de disciplina, quæ certis, & indubitatis experimentis orta, aucta, confirmata dicitur, quæ rerum maximarum, vtilissimarum, difficillimarum certam scientiam profitetur.

Principio itaque sciscitari libet, vndénam Astrologis primis innotuerint, Saturni frigiditas, siccitas Martis, aliæque aliorum Planetarum priuatæ vires? Experimentis, inquies; bene est, & quidem de Solis calida, de Lunæ humida vi, inter omnes meritò conuenit, ex quotidiano, perpetuóque sensu, de aliis quæro. Saturnum, gratia exempli, nemo solùm vidit in cœlo, vnde sibi constet de eius frigiditate. An quia sentimus frigus? quid si frigiditas, quam experimur, non sit Saturni, sed aliorum syderum, quæ cum Saturno feruntur in orbem? Experimur, inquies, semper gelidum aërem præsente Saturno, licèt aliis, & aliis semper stellis cósocietur, Nihilne ergo faciũt ad frigus reliquæ stellæ, quas tu dicis habere naturam Saturni, naturáque frigidas esse? Quo pacto probas frigus à Saturno defluere, non ab aliis astris? Nonne quotidie siue noctu, siue interdiu, nostrum hemisphærium Saturnus pertransit? nónne rapitur diurno motu supremi cœli? num sentimus quotidie frigus? etiámne furente Leone, etiam latrante Canicula? ánnon id ais, sed ais tunc quoque minùs æstuare cœlum, quando maximè æstuare videtur, obsistente Saturno Leonis, & Caniculæ calori? vnde id nosti? an Saturni absentiam de cælo vidisti? & tunc maiorem calorem expertus es? non inquies. Vnde igitur probas minus nunc esse in mundo caloris, quàm esset, si Saturnus cœlo abesset? quibus leuum caput id probas certis experimentis?

Vt paucis rem conficiamus, bipartitam facio quæstionem, ac interrogo, Habésne huius frigiditatis experimentum perpetuum, & numquam interruptũ, an quorumdam dumtaxat temporum? Si perpetuum, hoc aliunde non potest deduci, quàm ex eo quòd cùm perpetuò Saturnus è cœlo fulgeat, qualibet hora frigidiorem reddit mundum, quàm esset, si Saturno cœlum careret; at id nullam vim habet, nisi apud eos qui sibi iam persuasere frigidum esse Saturnum; alij enim id inficiabunt, & experimentum requirent. Quî igitur detrahes Saturnum de cœlo, vt experimentum exhibeas frigiditatis, qua sub Saturno, & sine Saturno mundus vtitur?

Sin quorundam temporum affers experimenta, & non continua, quorũnam? quatuor, inquies, potissimùm: nam interest primo cum quibus aliis stellis congrediatur: secundò, interdiu, an noctu fulgeat: tertiò, quam hemisphærij nostri partem, seu situm occupet: quartò, quantum denique per Zodiacum ad nos accedat, vel recedat. At nihil horum certam Saturno frigido fidem faciunt.

Et de primo quidem experimento nihil in præsentiarum laboramus, conuenit enim nobiscum, variabiles esse congressus astrorum, nunc autem similia quærimus, & vniusmodi non varia, & inconstantia, quæ ad secundum effugium pertinent, de quo suprà disseruimus, & cap. sequenti redibit disputatio.

 Dein

Deinde vel Saturnus quibuscumque iunctus stellis fundit frigus, vel cum quibusdam solùm, non cum aliis. Non primum: non enim cum Sole, non cũ Canicula, non cum Leone, non cum Marte, vt satis constat ex capitulo præcedenti. Dices, cum his quoque exhibere frigus, sed tenue, & vix sensile: nugæ. Experimentum quærimus sensibile, & certum. Affirmabis ab his astris eius efficientiam impediri; rectè quidem, sed non habes adhuc experimentum quod profetas quod inquirimus. Vnde enim nosti illum natura sua frigefacere, ab aliis astris impediri, ne fundat frigus?

Cum quibusdam verò astris si Saturnus frigefacit, non cum aliis. Primum quidem tam possum Saturno frigus, quod è cælo defluit, tribuere, quàm tali syderum compositioni: nam, si eadem redire posset compositio absente Saturno, redargueretur forrasse; nam si semoto Saturno aliorum astrorum consus frigefaceret, nihil certissimo comprobares experimento à Saturno potiùs, quàm ab astrorum congressu frigus proficisci; quo enim separato nihil fit, constat in eo aliquid esse causæ, cur res fiat. At syderum compositio cum Saturno, qua posita expertus sum frigus, non est separabilis à Saturno, nec redire potest sine Saturno, quomodo igitur redargues eos, qui contendunt non à Saturno, sed à congressu stellarum frigus delapsum esse, quod proferebas? quo experimento suadebis Saturnum esse frigidum? Saturnus verò separatur quidem, & redit, sed cum aliis stellis, sub quo congressu, vel experimur frigus, & redargui nequit, qui id tribuit nouæ constitutioni astrorum, sicut, & priori, & non Saturno, vel nihil sentimus frigoris, & experimentum destruit potiùs quàm astruat Saturni frigiditatem. Deinde, vel Saturnus cum quibuscumque stellis tantundem fundit frigoris, vel cum vnis aliquid, cum aliis plus, plurimum cum aliis; non primum, quia volunt modò plus, modò minus frigescere mundum, volunt variabiles, & inconstantes esse astrorum vires, nec posset deprehendi à Saturnóne an à coniunctione stellarum promanaret frigus; si cum quibusdam nihil vis, cum quibusdam aliquid, cum quibusdam plus, cum quibusdam plurimum Saturnum efficere frigoris, probandum tibi erit hanc frigoris inconstantiam non proficisci à varia syderum constitutione, & proferendum experimentum, quod concludat à Saturno, non autem à cõfigurationе stellarum, hanc varietatem prouenire, quod experimentum quia non reperies succumbas necesse est probando per experimenta Saturni frigiditatem. Video quid acutè alicui venire possit in mentem: dicet nõ posse quidem Saturni seorsim vim, & efficientiam concludi, probari tamen stellarũ congressu & constitutione frigescere hæc sublunaria; ne id quidem. nam sub eadem constitutione stellarum, non experimur idem frigus noctu, & diu, æstate, & hyeme, quo modo itaque ostendes frigus illud à stellis dilabi, non ab aliis causis propter quas plus frigoris experimur noctu, quàm interdiu, hyeme, quàm æstate, in montibus, quàm in aliqua planitie.

Ad secundum quod attinet, si contendas noctes, vel dies frigidiores esse præsente Saturno, quàm eodem absente, res tibi erit cum Astrologis tuis, non enim potest aliter abesse Saturnus, nisi quia dum nox nostro hemisphærio incubat, ille infra Orizontem oberrat, vel dum nos dies luce perfundit, Saturnus infra terram commoratur. At Astrologi stellas sub alio hemisphærio dum sunt, suas exercere vires volunt; nam alias nocturnas, diurnas alias faciunt, quod nocte nobis dominentur quædam vbi eo tempore existant aliæ diu

diu quocumque tandem loco fulgeant, & Lunam certis noctium, dierúmque interuallis docent concitare maria, morborum humores, arborum temperamentum; conchylia vbicumque illa sint, & cùm alicui syderi dominationem in annum tribuunt, non cùm interrumpunt per noctis, & diei vices, denique cùm natalitiam alicuius configurationem discutiunt errantium omnium stellarum per domos diuisarum, & signorum statum, siue supra nos, siue infra contemplentur, omnibúsque astris, siue in nostro siue in altero hemisphærio suas tribuunt vires.

Rursus si noctes, diésve frigidiores esse aiunt, cùm nostrum decurrit hemisphærium Saturnus qui è propinquo efficaciùs agit, id quidē affirmare possunt, experimentis comprobare non possunt: cùm enim Saturnus quolibet anno sex menses noctu, totidem menses interdiu, nostrum percurrat hemisphærium, atque hi menses iidem semper non sint sed aliquando æstiui, aliquando hyberni, aliter oporteret nunc sex mensium dies, nunc sex mensium noctes subitò esse frigidiores; id verò quis notauit aut notare possit, in tanta præsertim temporum mutabilitate, vt quolibet etiam mense experiamur nunc noctem, nunc diem magis minúsque frigidam, seu calidam?

Aliorum dices Astrorum vi impeditur Saturnus, ita vt aliquando frigefaciat minùs, aliquando penè nihil, crederem id sanè libenter, si iam probasses esse per se frigidum; tunc enim consequens esset quando non fundit frigus ab aliis impediri, id verò nondum probasti, immo nec probare potes; nam vel impeditur semper, & eius vis sub experimentum nunquam cadet, vel aliquando, & ab aliquibus: à quibus igitur, ab iisdem, an à diuersis, non ab iisdem, quia nunquam Saturnus bis eodem modo congreditur; non à diuersis, seu iisdem diuerso modo compositis, quia nondum fecisti experimentum, ac proinde tam liberum est mihi negare Saturno frigus, quàm tibi concedere.

Quæro præterea an velis à solo Saturno fieri frigus, an ab aliis etiam causis: Et Auerr. quidem lib. 2. cœli tex. 94. infima elementa terram, & aquam ait frigida esse, quia plurimùm à cœlo distant: remotio enim à motu (inquit) dat grauitatem, quietem, frigiditatem, id quod fusiùs prosequitur Iacobus Zab. libro 1. de qualitatibus elementorum, capite vltimo lib. de regionibus aëris, c. 6. & 7. quin & Aristot. lib. 1. Meteor. sum. 1. c. 4. [Oportet (inquit) intelligere sic, & hinc cum incœperimus, quod enim sub ea quæ sursum est circulatione, corpus veluti materia quædam existens, & præsentia calida, & frigida, & sicca, & humida, & quæcumque alia has sequuntur passiones, fit talis, & est à motu & immobilitate; cuius causam, & principium diximus priùs, in medio igitur & circa medium est grauissimum, & frigidissimum segregatum terra & aqua, &c.] Alij terram & aquam natura sua frigidas esse contendunt, ab extrinseco interdum calefieri, vel igitur solo Saturno tribuis frigus, vel aliis præterea causis. non prius: quo enim experimento efficies nullum esse aliud nisi Saturni frigus? non secundum: quo enim experimento ostendes si noctes aliquas, vel dies sentias frigidiores, id Saturno auctore fieri, non aliis causis? nemo quidem metiri potest dierum, noctiúmque frigus, & ita inter se Saturnias noctes cum iis quæ Saturno non subsunt conferre, vt certò possit affirmare has illis esse frigidiores.

(sed

(sed largiamur Astrologis quod probare non possunt) quaniam ratione efficient non ob aliam causam nisi ob Saturni efficientiam esse frigidiores?

Mutant sine dubio Astrologica omnia experimenta,& in vtramque partem claudicant,omniáque adhuc ambigua sunt & incerta, quod planius faciet sequens argumentatio.

Postremò Saturno desunt ea quæ Solis,& Lunæ experimentum facile reddunt,& certum, auctore Ptolemæo lib. 1.c. 2. nam Sol diurnus semper nobis est, dies verò noctibus calidiores experimur quouis anni tempore. Saturnus modò est diurnus, modò nocturnus, nec proprium vllum sibi vendicat tempus, ex cuius perpetuo temperamento eius vis deprehendi possit. Interdiu quoque cùm lumen Solis distinctè possit ab aliis secerni luminibus, accessu ad ipsum periculum de eo facimus, calemus enim eò magis, quò magis applicamur, eùm in vmbram secedimus frigemus,ideo vis Solis non ignauis, & ambiguis, sed certis & exploratis experimentis comperta est. At Saturni siue lumen,siue arcana vis,cùm seorsim ab aliis ad nos non perueniat experimenti incapax est. Conueniunt eadem in Lunam: nam distinguimus eius lumen ab aliis,& crebro recursu manifestam vim prodit, conspicuísque accessionibus, & decessionibus afficit maria, arbores, conchylia, & alia id genus humida. Saturni tardissimus est motus, lumen exiguum, & minimè sensibile, alia virtus abdita, & arcana, vnde itaque desumas experimentum, habes nihil.

Quoad tertium si contendas deprehendi Saturni frigidam naturam ex vario eius ascensu per partes hemisphærij nostri,eamdem tibi rationem obiicio: Solem enim quo magis ad nostri cœli verticem accedit, sentimus feruentiorem quotidie, propterea calidam vim Soli addicimus; nihil tale de Saturno proferre potes: quotus enim quisque obseruauit horas nocturnas diurnásque solito magis frigescere quoad cœli meditullium proprius Saturnus ascendit, planè si eius ad nos propinquior accessus maiorem afferret frigiditatem per ætates, & fere quotidianas vices ex vario situ, & partibus hemisphærij, quas occupat, magnum frigiditatis sumeretur experimentum, quod modò nullum planè est,quod sensu saltem deprehendatur, quia incrementa frigiditatis non fiunt quotidie per maiorem Saturni ab Oriente distantiam.

Possumus & eodem modo quartum diluere experimentum ex accessu & recessu à Tropicis,& motu Saturni:nam Sol quia in reditu ad Cancrum, Zonámque nostram auget anni calorem menstruis ferè incrementis, quæ paribus propè interuallis deferuescunt, & abscessu, quapropter animaduertere potest etiam vulgus, qui sit fons, & origo caloris quem sentimus. Iam verò Saturnus, qui totos quindecim annos consumit versùs Cancrum progrediendo, totidémque reuertendo ad Capricornum, quod aut quale præbet experimentum suæ frigiditatis? quis vnquam distinxit quindecim annos frigidos à quindecim calidioribus, quibus ad nos propiùs Saturnus accedit, quis notauit frigiditatem gradatim crescẽtem per quindecim annos, & sensim decrescenrem per alios quindecim? ne cogitatum quidem fuit vnquam de huiusmodi incremento,& decremento,addo nec potuisse cogitari, quia inter annos quindecim, quibus Saturnus prope nos circumfertur, multi sunt calidiores iis annis,quibus idem longiùs à nobis agit, & multi anni, quibus longiùs à nobis distat frigidiores nonnullis, quibus prope nos moratur,interturbante alio

aliorum ſyderum congreſſu, conſtantem vnius ſyderis obſeruationem. Multis aliis cauſis augeſcente calore eo tempore, quo Saturni frigus experiendum eſſet. Dormitaſſe, aut, etiam ſomniaſſe Bellantium oporteat loco ſuprà citato, diluendo decimum argumentum; qui ait, ex conſortio aliarum ſtellarum magis clareſcere vim Saturni, ſeu alterius in ſua actione perſiſtentis, locum, & aſpectum aliis ſubinde commutantibus: quomodo enim in eadem perſiſtit actione, in tanta temporum inconſtantia, quantam experimur quindecim annis, in tanta annorum varietate, quantam videmus inter huiuſmodi temporis interuallum; quo experimento probas Saturnum perſiſtere in ſua actione, an contra omnium Mathematicorum ſcita negas vnius aſtri vim poſſe ab aliis ex contrariis debilitari, frangi, impediri? ne Sol quidem Saturni frigus retundere valet? quod promis rei incredibilis experimentum? & quidem triginta annos, quibus quindecim Saturni frigus mundus algere magis dicitur, quàm alij quindecim, quis memoria complecti poteſt, & conferendo perpendere, qui frigidiores ſint; idque ſi ſemel in vita, aut bis fecerit nimium quantum eſt, at non vna, aut altera eiuſdem rei memoria, ſed multæ, auctore Ariſtotele in prooemio Metaphyſic. ad experientiam requiruntur centies. Verſa igitur centies, aut millies Saturnum, deinde profeſtes eius frigiditatis experimentum. Mathuſalem anni tibi non ſatis eſſent, vt Saturni frigoris caperes certum experimentum.

Quæ de vno Saturno dixi, de aliis Planetis intelligi velim: multo enim maiorem hæc vim habent aduerſus Iouem, cuius natura temperata dicitur, & actio exigua, ac procliuis ad aliorum efficientiam, multò verò magis hæc quadrant in Venerem, & Mercurium, quorum hic non longiùs à Sole, quàm vnius Signi interuallo, ſiue illum antecedat, ſiue ſubſequatur, illa nunquam à Sole duorum Signorum interuallo longiùs abeſt, & antecedens, & ſubſequens: nam cùm tam parum à Sole diſcedant, dignoſci vix poteſt quid ipſi, quid Sol efficiant. Vidit hæc Cardanus quoque ad lib. 1. Ptolemæi, cap. 10. [Syderum aliorum (inquit) quàm Lunæ, ac Solis opera obſcuriora ſunt tribus de cauſis: Prima, quòd propter tarditatem non adeò frequenter licet obſeruare earum actiones. Secunda, quòd tempus acquiſitum non adeò licet habere declinationis, aut coniunctionis, aut cùm primùm operari incipit, propter motus tarditatem, vnde certa fit obſeruationis ratio. Tertia, quia eadem tarditate fit, vt opus ipſum ſenſim fiat; quod autem ſenſim fit, occultius eſt, quàm quod ſtatim, etiamſi longè ſit maius, veluti de motu Solis in cælo, & lapidis proiecti in aëre, ſi alter ad alterum comparetur, liquet.] Hæc ille. Addere poſſum quartam: ea enim, quæ tardè, & longo temporis tractu fiunt multarum cauſarum interuentu, aut præpediri, aut promoueri poſſunt, vt non liceat diſpicere, à qua potiſſimùm cauſa promanent. Concidit igitur primum Aſtrologorum effugium, quod nitebatur ſolertia, ſtudióque obſeruandi, quid ſtellarum per ſe vnaquæque valeret, vt inde daretur poteſtas coniiciendi, quantum longa, breuíque diſtantia cæteratum impediri quælibet poſſet, aut iuuari. Concidit & Aſtrologiæ primum, & maximum fundamentum experimentis compactum: ſi enim ſtellarum priuatæ vires non potuerunt ſub experimentum venire, neque potuerunt communes.

CAPVT OCTAVVM.

Errores, qui contingunt Astrologis, in sydera obseruationibus, esse maximi momenti.

X tribus effugiis, in quæ Astrologi recipiunt se, quoties dissimilibus astrorum congressibus vrgentur, primum iam deiecimus,

Et specus, & Caci detecta apparuit ingens
Regia, & vmbrosæ penitùs patuêre cauernæ.

Aliud superest, quo aiunt errores, qui in syderum obseruando congressu contingunt, non esse magni momenti, nec quidquam officere Astrologiæ, aut experimentis, aut obseruationibus, aut prædictionibus, aut scitis. [Leuis (inquiunt) fit euentuum commutatio ex priorum, posteriorúmque configurationum dissimilitudine: nam cùm hæc dissimilitudo perexigua, & notatione indigna paruam effectuum variationem facit, quæ Astrologicarum prædictionum veritati nihil detrahit.]

His tria ego oppono. Primum, si quid euenit, exempli gratia, sub coniunctionem Solis, & Iouis in primo gradu Libræ, non inde continuò fieri, vt propter huiusmodi coniunctionem id euenerit. Quid enim si id accidat vi aliarum causarum, quæ minùs obseruatæ fuerunt? cùm præsertim libro 1. demonstratum sit sublunarium causarum effectrices facultates instrumenta cæli non esse, sed efficere quod suum est, aliquando sine ope cæli, aliquando cum cælo quidem, sed pro ipsarum, non pro cæli conditione, & statu, vt omnis effectuum varietas principiis debeatur proximis, non cælo.

Qua igitur temeritate, quóve cæco casu eam effectuum varietatem Soli, & Ioui in Libra consociatis tribuimus, quæ ex tot, támque dissimilibus superiorum, & inferiorum efficientiis accidere potest? quid magis arduum, quàm in tanto causarum concursu despicere, quid vnaquæque efficiat? quid difficilius in tanta multitudine euentuum vni causæ priuatim, ac certò tribuere? Id planè facere non potest, nisi qui sæpiùs obseruauerit eumdem effectum sequutum esse, Sole, & Ioue in eadem cæli parte agentibus, quamuis aliò alij Planetæ diuertissent, id verò obseruare potest nemo.

Secundò, ne id quidem, quod modò dixi, satis esse, vt constet effectum à Sole, & Ioue in Libra existentibus esse profectum, nisi constet iterum atque iterum Solem, & Iouem recurrentibus in Libram idem euenisse, quod priùs etiam variato cæterarum sublunarium causarum statu: si enim eædem causæ inferiores persistant, iure dubitabitur, sítne id, quod tunc accidit, profectum à Solis, & Iouis coniunctione simili, an ex aliis proximis causis similiter affectis, an ex illarum, harúmque mutuo congressu. Quare, nisi seiungantur ea, quæ rei cuiuspiam causa esse possunt, experiri nequimus quid quidque rei illi conferat, vel non conferat.

Postremò, aio solum hoc experimentorum genus infirmum esse, non modò propter concursum sublunarium causarum, sed etiam (quod magis ad rem nostram facit) ob syderalium configurationum maximam dissimilitudinem: modica enim diuersitas, quam Astrologi nobis obtendunt, & qua se tuentur,

raro;

rarò; permagna verò frequentiſſimè contingit, vt obſeruationes priores nihil à poſterioribus iuuentur, neque poſterioribus quidquam roboris accedat à prioribus, nec ex vtriſque poſſit quidquam vniuerſi colligi, quo ars comparetur, vel præcepta rectè iudicandi, quam ſanè rem nobis declarant.

Primum, orbis Aphanis conuerſio ab Occaſu in Ortum, ex quo ſæpiſſimè contingit non redire in idem Signum aſtrorum concurſum. Audiamus noſtræ ætatis Mathematicorum iuratum Principem Chriſtophorum Clauium ad cap. 1. Sphæræ Ioannis de Sacro Boſco: [Diſtantia ſtellarum fixarum (inquit) à punctis ſolſtitialibus, æquinoctialibus, non manet eadem ſemper, ſed creſcit, & augetur ſecundùm ſucceſſionem Signorum, id eſt, verſus Orientales partes progrediendo; ita vt ſtellæ, quæ verbi gratia antiquo tempore fuerunt ante puncta ſolſtitialia, æquinoctialia modò reperiantur poſt ipſa puncta ſolſtitialia, æquinoctialia, vt ex obſeruationibus antiquorum, & recentiorum liquidò conſtat, &c.] Itaque ſi qui Planetæ ſub æquinoctij verni puncto quondam conuenire, cùm Aries eidem puncto ſubiaceret, retrocedente mox Ariete ex Occidente in Orientem, fit æquinoctij vertex Occidentalior, quàm Aries, in eiúſque locum ſubeunt Piſces, auctore Ptolemæo in Almg. diſt. 7. cap. 2. Quare quæ aſtra coïerunt olim ſub æquinoctium, in Ariete ſi iterum conueniant ſub æquinoctio, non Arieti, ſed Piſcibus ſociabuntur. Vnde vna coniunctio differet ab alia bifariam, abſceſſu prioris Signi, & aduentu noui: plurimum verò intereſſe, in Arieténe, an in Piſcibus coitiones fiant, patent ex horum Signorum diuerſitate maxima. [In capite Arietis (inquit Ptolemæus libro 1. de Iudiciis, cap. 8.) ſtellæ effectus habent commixtos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore ſunt, idem poſſunt, quod ſtella Mercurij, & nonnihil, quod Saturnus, quæ in poſteriore pede Martiæ, in cauda Venereæ ſunt.] Quid de Piſcibus? [Stellæ (inquit) in capite Piſcis Auſtrales, Mercurij vires repræſentant, habéntque Saturni quippiam in huius corpore ſtellæ Mercuriales, & Iouiales ſunt, quæ ſunt in cauda, & filo Auſtrali, cùm naturam referant Saturni, accedunt ſenſim tamen ad Mercurium, quæ ſunt in corpore, & ſpina Piſcis Septentrionalis, Martiæ ſunt, valent tamen & Venereum quiddam; quæ in filo Septentrionali, Saturniæ ſunt, & Iouialis illa in nodo ſplendida Martis naturam, & Mercurij quoque nonnihil habet.

Quid his vtriuſque Signi ſtellis diuerſius? quid magis diſſitum? quid ex congreſſu Solis, & Iouis in Ariete, & ex coniunctione eorumdem in Piſcibus colligi, aut ſtatui poteſt? vnúmne experimentum præbent coitiones adeò diuerſæ, quando erunt diuerſa experimenta? quando diuerſa configuratio ſtellarum, ſi hæ non ſunt diuerſæ, vnde tanta effectuum varietas, multitudo, contrarietas, diſcrepantia, ſi coniunctiones in Ariete, vel Piſcibus factæ, nihil afferunt varietatis: congredi verò Planetas eoſdem in Signis diuerſis, quotidianum eſt propemodùm in iiſdem terrarum: id enim aliis non conuenit, niſi poſt annos ferè duos, vt Soli, & Marti, Marti, & Saturno; aliis poſt annos viginti, vt Saturno, & Ioui; aliis poſt annos 199. vt Saturno, & Ioui ex trigono in trigonum; aliis poſt annos 795. vt Saturno, & Ioui in Signo Arietis; aliis poſt tantum temporis, vt multi congreſſus in eodem Signo, (multis enim opus eſt ad experimentum) vix ſub humanam cadant obſeruationem.

Vultis hæc eadem ex ipsis Astrologiæ magistris audire? Referam verba Hieronymi Cardani lib. de Iudiciis genitur. c. 22. [Neque enim eadem ad vnguem significant (inquit) fixæ, vel erraticæ, vel cæli partes, quæ Romanorum temporibus: nam nec in eis vera erraticæ locis sunt, nec æquali motu mouentur, nec erraticas eodem modo excipiunt: aliæ enim latitudinem erraticæ, aliæ longitudinem variam suscipiunt. Hæc eadem in erraticis motis absidibus, & signiferi rursus, alia natura est: nam calidæ, & vehementes, quæ aliàs in Leone erant, nunc sunt in Virgine, vnde vtraque figura temperatiora, &c.] Quàm mira prædicant Astrologi de coniunctionibus Planetarum, sub idem Signum, nec minùs asseueranter, quàm si ea quotidie experirentur, non minùs constanter, quàm si obuium id cuique esset experiri. Vix primus Ptolemæus priscorum collatis obseruationibus Planetarum coniunctiones, & situs constabiliuit in Almagesto. Quid igitur antiquiores, à quibus manu traditam Genethliacam accepimus, obseruare potuerunt, de Planetarum sitibus, de euentis ex variis Planetarum constitutionibus, & congressibus modò cum his, modò cum illis pendentibus.

Non pudet adhuc Genethliacos de admirandis harum coniunctionum potestatibus inflare buccas? onerare aures? implere libros? quibus hæc scribuntur? rudibus opinor, & rerum cælestium imperitis. Istæ nimirùm sunt artes, quas suprà commemorabamus Astrologorum, circumuenire ignaros, imponere rerum insciis. O artem excogitatam non in commodum, sed in fraudem, & captionem mortalium! Quid Cardanus? lib. 2. Ptolem. text. 54. mira, & inusitata quædam futura denunciat sub coniunctionem capitis Arietis octauæ sphæræ cum capite Arietis nonæ, quæ fieri non potest, nisi post triginta sex millia annorum. Hæc sunt experimenta Mathematicorum, hæc obseruata tempore immenso; hæc significatione euentus animaduersa, & notata. Pudeat aliquando mendaciorum. Et in cuius, nisi in Cardani caput Arietes hi duo octauæ, & nonæ sphæræ concurrerunt? Quid iuuat quod Cardanus idem eodem libro secundò Ptolem. text. 63. ait non loqui se de experimentis, omnibus numeris absolutis, & quæ recta ratio præscribit, sed rudi quodam experimentorum genere, quod vulgò circumfertur, experimenta nos quærimus, eáque recepta, & probata, & omnino qualia ipsi iactant se habere, quando experimentis hanc artem constare affirmant. Ea experimenta requirimus, quæ inficiari non possint, qui huic arti denegant fidem. Hæc si promere non possunt, fateantur aliquando, nec ratione, nec experimentis Genethliacam constare, sed rudi quadam persuasione, & voluntaria otiosorum quorumdam hominum asseueratione.

CAPVT NONVM.

Syderum configurationes Astrologis perspectas non esse.

VOD generatim docuimus ignorare Mathematicos astrorum situs, & constitutiones, illustri exemplo, & Astrologorum irrefragabili testimonio confirmare licet. Nam cùm à vernali illi æquinoctio ducant

ducant temporum, annorúmque initia, si probatum fuerit eos nunquam potuisse verum æquinoctium notare, effectum erit neque cæterorum astrorum situs perspectos habere. Vernum porrò æquinoctium ignorari adhuc Mathematici omnes recipiunt, & profitentur hinc annorum inconstantia, hinc castigatio temporum toties repetita, hinc delapsus sacrorum dierum, à Concilij Niceni veterúmque Patrum constitutione; qua de re ita disputat Albertus Pighius Apologia pro Astrologia, p. 2. Quicumque vernum æquinoctium tenere se putant, existimant introitum Solis in punctum æquinoctij contingere, cùm in tabulis Alphonsinis vel aliis Sol constituitur initio Arietis: sed quàm falsum id sit, & quantùm in ea re fallantur, tametsi euidenter demonstrare possumus ex ipsamet Alphonsina Theorica, & modernorum omnium, de qualitate motus octauæ sphæræ, quæ Alphonsinarum, imò omnium nostrarum tabularum fundamentum est, & qua negata omnes simul nostræ tabulæ de stellarum motibus inueniendis corruunt, sicut & alibi id demonstrauimus euidenter, pro nunc tamen ne prolixior sim, hoc enim tractationem requirit prolixiorem, sufficit id ostendisse auctoritate Georgij Burbachij tract. vlt. Theor. Planetarum, de qualitate motus octauæ sphæræ, cui nunc omnes Astronomi moderni consentiunt. Hic post expositam ibidem Alphonsi, & modernorum omnium Theoricam, de qualitate motus octauæ sphæræ, ex ipsa inter alia plura hoc infert, quòd variationem sectionis eclipticæ, octauæ sphæræ, & Æquatoris respectu Arietis primi mobilis, necessariò sequatur æquinoctia, & solstitia continuè diuersificari, ob id non semper cùm Sol in capite Arietis primi mobilis fuerit æquinoctium occidere, sed stare ipsum præcessisse, aut subsequi. Hæc ille. Constat autem in tabulis Alphonsinis, & aliis omnibus loca Planetarum in ecliptica nonæ sphæræ, aut primi mobilis, quod idem est (nam vel nona sphæra primum mobile est, vel si aliud est, eorum tamen eclipticæ semper sibi vniformiter respondent) computari, non autem in ecliptica octauæ sphæræ, quæ mobilis ecliptica ab Astronomis appellatur, ad quam ob sui mutabilitatem nullæ tabulæ perduraturæ fieri possent; si itaque non semper æquinoctium est, cùm Sol in capite Arietis primi mobilis fuerit, hoc autem est, veluti diximus, cùm Sol in tabulis in capite Arietis numeratur, sequitur manifestè, non semper Solem ingredi punctum verni æquinoctij, quando in tabulis initio Arietis computatur, sed stare ipsum æquinoctium, vel præcessisse iam, vel adhuc futurum esse. Si quis fortè inter istos paulò arguitur, respondeat verum id quidem esse, quòd cùm Sol in tabulis initio Arietis computatur non semper sit in puncto verni æquinoctij, quemadmodum dicit Burbachius, sed tamen differentiam esse perexiguam, & ob id, tametsi non ad punctum, saltem prope, verùm ipsos annuæ conuersionis tempus introitum videlicet Solis in Verni æquinoctij punctum, & cœlestem harmoniam, quæ eo tempore viget, semper attingere per introitum Solis in caput Arietis primi, vt in tabulis computatur. Quibus id dicimus in primis, quòd nemo est eorum, qui sciat quanta sit differentia, magnáne an exigua: deinde, quòd non parua sit, sed magna differentia, manifestè demonstraui in tractatu quodam, quem de ignorantia, & erroribus Astrologorum nostræ tempestatis conscripsi, in quo demonstraui ex ipsis Alphonsinarum tabularum principiis, nostros Astrologos omnes in temporibus vernorum æquinoctiorum, & solstitiorum plusquam quinque diebus aberrare. Demon-

strani insuper in eodem tractatu, non esse ea Planetarum, & stellarum loca in vero signifero quæ in tabulis Alphonsinis, & aliis numerantur, immò hoc tempore quinque gradibus,& ampliùs à veris earumdem locis discrepare,quo fit vt nec coniunctionem, nec eclipticam, loca vera tametsi tempora ex tabulis assequantur.

Sed à quo audire hæc libentiùs debemus, quàm à Cardano Astrologorum nostrarum magistro, & Astrologiæ restauratore? Sect. 1. Aphor. 21. [Quædam (inquit) sciantur perfectè, vt circulorum assensiones, quædam propinquo modo, vt Solis reuolutio, quædam sciri possunt, & si non sciantur, vt reuolutio superiorum quædam sub scientia sunt, sed nunquam sciri poterunt, vt ingressus Solis in æquinoctij punctum, quædam nec sciuntur, nec sciri possunt,vt mixtiones syderum,ac vires.

Nemo maiori cura ac solertia astrorum cursus obseruauit quàm Ticho Brahe. is verò libro de noua stella, pag. 648. ita scribit. [Satis mirari non possum Appianum non saltem diem sed notam atque minutum huic coniunctioni præfinisse, cùm Martis præsertim motus, vt de Saturno nunc nihil dicam hactenus non ita sit exploratus quod intra tres vel quatuor dies, eorum copulationem è calculo præsertim Alphonsino, quo ille vsus est, imò ne quidem Copernico, hoc paulò exactiore, notam reddere tutò liceat.] O perspectas Astrorum congressiones! ô congressionũ notatas vires! ô virium cœlestium certa, & explorata experimenta! Ita igitur, quod vnaquæque stellarum ad alias relata efficere possit, Astrologi notarunt. Ita domorum,finium, terminorum, graduum, minutorum Zodiaci animaduerterunt. Ita singulorum signorum decanos, dominos constituerunt! Nec cùm mecum ipse reputo, mirari satis non possum, esse homines, quos non pudeat scribere, disciplinam hanc certis experimentis collectam. Quî potuerunt stellarum efficientiam per singula Zodiaci signa, per singulas signorum partes,& minuta experiendo notare, qui ignorant Planetarum ingressum in signa,& in gradus signorum? Apud rude vulgus iactent Astrologi experimenta,quæ sapientes viri iamdudum exsibilarunt.

CAPVT DECIMVM.

Syderalium configurationum alia magna dissimilitudo.

VERVM estò recurrant aliquando errantes stellæ aliquæ saltem nouo congressu in idem signum, & rarò in eumdem signi gradum, nunc ante, nunc post conuenient quatuor, sexdecim, quindecim, viginti gradibus, quæ non leuis, sed magna est diuersitas duabus de causis. Primum, quia variis eiusdem signi gradibus variæ stellæ sunt insitæ, quarum quædam Saturni, quædam Iouis; aliæ Solis, Martis aliæ, aliorum sequuntur naturam. [In cancri oculis, (inquit Ptolem. libro 1. de Iudiciis, capite 8.) stellæ duæ effectum similem habent Mercurij,

curij, & aliquantum Martis in brachiis stellæ Saturniæ sunt, & Mercuriales, illæ verò in pectore quasi gyrus nebulosus persequi cognomento Martius, & Lunaris est, iuxta quem vtrinque positi, vt vocantur, Asini Martij sunt; & Solares duæ stellæ in Leonis capite idem possunt, quod Saturniæ, & paulatim accedunt ad Martem, in ceruice tres Saturniæ sunt, & aliquantulum Mercuriales, at illud in corde lucidum sydus, regulum vocant, æquale est Marti, & Ioui, aliæ in illo ex vna in cauda splendida Saturniæ, & Venereæ, aliæ in femoribus Venereæ, & non nihil Mercuriales sunt.] Pergit verò & aliarum stellarum, quæ in aliis signis insunt vires explicare, in quibus vix reperias duas, aut tres, quæ consentiant, quare si multum refert sub Saturnóne an sub Ioue quis nascatur, multum etiam interfit, necesse est siátne coniunctio syderum cum eiusdem signi stella Saturnia, aut Iouia, vel cum alia Martia, aut Venerea.

Deinde quia multi simul gradus Zodiaci, licèt in eo signo multùm variare possunt Aquilonarem, aut Australem Planetarum declinationem, facta præsertim comparatione cum terra, in qua quilibet gradus cœlestis occupat, auctore quidem Fernelio Ambiano in sua Cosmatheoria 68. milliaria, auctore Ptolemæo Astrologorum magistro 62. Ex recentiorum obseruatione, qui non semel Oceanum traiecerunt 53. prorsus vt denis quibúsque gradibus respondeant plus quàm quingenta milliaria, quo interuallo, quæ distant ciuitates sub eodem meridiano, diuersissimas experiuntur mutationes aëris; argumentum sanè maximum valde referre in quoto gradu declinationis Australis, seu Borealis fiat Planetarum coniunctio: nam in aëris qualitate constituenda, variandáque positàs esse stellarum efficientias docet Ptolemæus libro 1. de Iudiciis, capite 2. & 3. & nos planè cumulatè perfecimus libro 1. capite 3. & 5. Quia Ptolem. libro 1. de Iudiciis, capite 10. capite 16. libro 2. capite 2. 3. & 4. præcipuam in prædictionibus, & genituris rationem habendam esse præcipit declinationis Planetarum. Hinc Planetarum exaltationes, & casus, altitudines, & eleuationes, ex quibus omnem mortalium fœlicitatem deducunt Astronomi. Ptolem. libro 1. de Iudiciis, cap. 18. Card. libro de mutatione aëris, capite 12. Iulius Firmicus libro 2. cap. 3. & reliqui Astrologiæ scriptores, quibus vel leuiter euariatis maximas his inferioribus fieri commutationes contendunt. Audiamus Cardanum libro de Iudiciis geniturarum, capite 26. [Ex quo patet quomodo quod à multis quæsitum est nati eadem hora, eodem momento, habent diuersam fortunam, nam cùm loco distant reuolutiones, & comparationes ad verticales stellas, sunt necessariò diuersa, &c.] Pertinet ergo maximè ad rem, de qua agimus, Astrologorum quoque sententia, quilibet maior, minor, minimus stellarum accessus, vel abscessus à verticali. Quare Cardanus libro de mutatione aëris, capite 12. [Saturnus (inquit) in Ariete significat aëris corruptionem, si sit Borealis, si Australis, frigoris magnitudinem. In Tauro Borealis præter stellas siccitatem & tranquillitatem aëris, Australis corruptionem aëris, in Geminis Borealis terræmotus facit, & ventos, Australis corrumpit aërem & calefacit ad tempus, &c.] Firm. loco cit. [Tunc verò (inquit) homines infœlicitatum infortuniis opprimuntur, quoties stellarum pars maxima in iis partibus constituta fuerit, in quibus

bus humili deiectione multum de sua potestate demittunt, altitudines autem dictæ sunt ab hoc quod cùm in ipsa parte fuerint stellæ, in qua exaltantur in opportunis scilicet geniture locis homines faciunt beatos, deiectiones autem earum homines faciunt miseros, pauperes, ignobiles, inopes, &c.]

Quid ergo ais? quamuis non in eodem signi gradu conueniant Planetæ leues esse euentuum commutationes, itáne? quinquaginta, & tria, vel sexaginta, & duo milliaria exiguam efficiunt mutationem? at diuersarum ciuitatum longè minùs distantium, diuersas aëris constitutiones, diuersos ciuium mores ex diuerso climate deducitis, eorum qui eadem hora in eadem vrbe nascuntur contrarij mores, propensiones, naturæ ex diuersitate loci quamquam minima nascuntur apud Astrologiæ peritos, & nunc nihil ad euariandos affectus valet integer gradus, & magnum locorum interuallum; amoto tandem quæramus seria ludo: facessant aliquando nugæ.

Huc accedit, si raró in eumdem gradum signi recurrunt coniunctiones, multò rariùs in idem eiusdem gradus minutum, quod quia sexagies est in quolibet gradu, minutorum numero non parum syderum declinatio variatur. Conuenerit aliquando Sol & Iupiter in Arietis primo gradu, primóque eius gradu minuto, & ex eo loco Romæ nascentes affecerint. Rursus in minuto decimo quinto, vigesimo, vel 29. congrediantur plusquam quindecim viginti, aut viginti & quinque miliaribus vna coniunctio quàm altera ab vrbe distabit. Quare posterior non afficiet genituram, vt ptior, sed tanquam si translatum fuisset multis miliaribus versùs Austrum, aut Boream, at intercapedo quindecim, vel viginti, vel vigintiquinque miliarium non modicas parere solet apud Astrologos differentias, & quinque interdum aut sex millia passuum faciunt aëris, morum, valetudinis, ingeniorum dissimilitudinem maximam.

Hanc rationem vrget Phauorinus Philosophus apud Aulum Gellium libro 14. capite 1. his verbis: [Si Principes Chaldæi, qui in patentibus campis colebant stellarum motus, & vias, & decessiones & cœtus intuentes, quid ex iis efficeretur obseruarunt, procedat hæc sanè disciplina, sed sub ea modò inclinatione cœli, sub qua tunc Chaldæi fuerunt, non enim potest ratio Chaldæorum obseruationis manere, si quis ea vti velit sub diuersis cœli regionibus; nam quanta partium, circulorúmque cœli ex diuergentia, & connexionibus mundi varietas sit, quis non videt? Eædem igitur stellæ, per quas omnia diuina, humanáque fieri contendunt, sicútne vsquequaque pruinas, aut calores cient, sed mutant, & variant, tempestatésque eodem tempore alibi placidas, alibi violentas mouent, cur non euenta quoque rerum, ac negotiorum alia efficiunt in Chaldæis, alia in Getulis, alia apud Danubium, alia apud Nilum? Per autem consequens ipsum quidem corpus, & habitum tam profundi aëris sub alio, atque alio cœli curuamine non eundem manere, in hominum autem negotiis stellas istas operari idem semper ostendere, si eas in quacumque terra conspexeris.] Hæc ille, & disertè; quis enim non videt, quantum momenti sit in natura loci ad moderandos cœli influxus, ad concipiendum calorem, frigus, ventos, nebulam? Præclarè & Tullius lib. 2. de diuinatione, [Quæ tanta

ta(inquit)dementia est, vt in maximis motibus, mutationibúsque cœli nihil intersit, qui ventus, qui imber, quæ tempestas vbique sit? quarum rerum in proximis locis tantæ dissimilitudines sæpe sunt, vt alia Tusculi, alia Romæ eueniat sæpe tempestas. Quod qui nauigant maximè animaduertunt cùm in flectendis promontoriis, ventorum mutationes maximas sæpe sentiant. Hæc igitur cùm sit tum serenitas, tum perturbatio cœli, éstne sanorum hominum, hoc ad nascentium ortus pertinere non dicere, quod non certè pertinet?] Hæc Tullius. Quare cùm modò hoc, modò illo nascentium naturas, & ortus astra temperant, adhuc desideramus ea experimenta, quorum tantam apud se copiam aiunt esse Astrologi; nisi enim astra ad idem planè minutum redeant, quî potuerunt eorum vires experiri, aut quid effectura alio loco sint, certò statuere?

CAPVT VNDECIMVM.

Epicyclis, & eccentricis euariari syderum constitutiones in vno, eodémque signi minuto.

SI quando in idem minutum sese recipiunt errantes stellæ, quod vel rarò vel nunquam cótingit, obseruántne id Astrologi aliis etiam rebus intenti frequentiùs, quàm astrorum congressibus? Deponúntne vnquam è manibus Quadrantes, & Astrolabia? Quomodo ergo obseruant omnia minuta? noctè, diéque, hyeme, æstate, sereno & vdo cœlo. Sed nihil illis aliud sit negotij, vigilent noctu, nec dormiant diu, an habent paratos mulierum vteros per singula momenta, qui ea hora, atque puncto temporis fundant partum, quo ipsi egent ad experimentum? Nugæ istæ sunt attellanæ. Sed hæc omnia mittamus, concedamus ad eumdem signi gradum, idémque minutum astra redire, idque ab Astrologis obseruari potest, tamen earum epicyclus, vel eccentricus absidem habere non ea parte in qua priùs: Quare humiliora, vel altiora erunt, quàm priori coniunctione, & nihil experiri potest Astrologus: id enim adeò permutat Astrorum congressus, vt contrarios planè effectus excutiat.

Duplex enim astri vicinitas esse potest; vna, quando Tropicum Cancri repetens, aut ex Oriente conscendens rectiores radios demittit ad nos; altera, qua ex sublimiori sui orbis parte delabitur ad infimam terræ propinquiorem. Atque harum quidem si ambæ pari fiant gradu, efficacior est posterior. Quare si prioris habenda est ratio, vt docent Astrologi, multò maior habenda est posterioris, quæ multò plus valet ad dissimiles nascentium temperationes, maximè verò spectandum est, quando Astrum vtroque modo, aut distat, aut appropinquat; quare si hæc omnia expetenda sunt Astrologis, vt experiantur Astrorum vires, canescent sine dubio expectando.

Neque verò contendendum est discrimen, quod oriri potest ex latitudine

Zodiaci, quæ cùm duodecim pateat gradibus, etiamsi redeant eorumdem syderum congressus in idem minutum longitudinis, potest tamen à priori dissidere sex, vel octo, vel decem, & ampliùs gradibus latitudinis, quæ cùm multò nobis viciniorem, vel seiunctiorem faciunt stellam, multò aliter efficiet eorumdem Astrorum congressus partum nunc quam prius; fieri enim potest, vt ait Cardanus ad librum primum Ptolemæi de iudiciis, t.15. vt quæ in Gallia circa Religionem significabantur in priori congressu, significentur supra discordias in posteriore, & quæ eadem sunt obiecto, vt putà circa Religionem in Palæstina per primam coniunctionem, in Gallia per secundam expectare oporteat. Idem lib. de Iudiciis, c.8. [Minima coniectura ex Astris in Gallis significabit adulteram, maior in Italia erit necessaria, maior etiam in Germania, & Hispania, &c.]

Quamquam non ex pluribus modò Zodiaci, sed multò magis ex numero Planetarum, qui conueniunt, grauis oritur diuersitas, in eumdem sanè confluūt locum modò duo, modò tres, modò quatuor, modò plures, si duo in pari gradu latitudinis, in diuerso alij, & si tres longitudine consentiunt, vnus discrepabit, aut plures, quæ sanè res tot modis variari potest, & pro eorum multitudine & varietate hæc omnis ars, vel nullis, vel paucissimis pateat experimentis.

CAPVT DVODECIMVM.

Non posse Astrologos vires stellarum sæpius experiri in vna, eadémque materia.

EVICIMVS, ni fallor, non potuisse Astronomos obseruare omnes Astrorum in quolibet Zodiaci gradu & minuto congressus: nunc largiamur illis quidquidè cœlo notari potest esse obseruatum sine errore. quid tum? nisi cum cœlestibus consentiant sublunares causæ, ex quarum nihilo minus, quàm ex Astrorum opera stabiliuntur euentus, nónne inanis est omnis experiendi labor, nónne omnium Astrologorum experimenta acescunt, secundæ nauigationis exitum si quis existimet ex vento dumtaxat nulla nauis, & nautarum habita ratione, quos illum nauigandi canones conditurum putamus? vehemens incumbit Auster, oneraria nauis resistit sua mole, quin & nautarum solertia ita vicissim velum obuertit, laxauit, continuit, erexit, vt ad nauigationis celeritatem potiùs, quàm ad periculum vllum ea vis Austri pertinuerit: sanciatur inde præceptum Austro sæuiente fœliciter, & sine periculo nauigari. experiantur illud naues aliæ, licèt onerariæ, sed nautarum peritia destitutæ, experientur cymbæ, quarum nulla firmitas est ad obluctandum ventis, suóque malo discent nauigandi præcepta non esse solo vento metienda.

Quid toti è superiori pendetis Astrologi? quid occinitis collecta experimēta hoc, vel illo syderum congressu? sub eadē Astrorū constitutione fuitne eadē etiam materia, fuitne idem sublunarium causarum concursus? fuit idem pater, eadem mater, eodem modo affecta, eiusdem ætatis, & roboris, idem semen quod variari solet in humano corpore singulis momentis? Si quid ex his defuit

defuit (& non possunt adesse omnia) omnia experimenta concidunt. Dicam euentorum quæ obseruastis causam, non aduentum solùm, sed multò etiam magis ad nautas,& nautarum pertinuisse industriam.

Responsuri estis veteres experiendo contulisse causis cum cœlestibus sublunares, & examinatis vtrarumque ponderibus, artis præceptiones condidisse.Non credimus,& magna ratione non credimus; nam & qui nunc vigent Astrologi,stellas obseruant, præterea nihil,quod & Cardanus ingenuè profitetur:quin si dicant se nihil experiri, sed priscorum experimentis niti, qui possunt veterum experimentis vti, quæ ex supernarum, infernarúmque causarum concursu desumpta sunt,nisi post obseruatum cœli statum perquirant etiam,num sublunarium status is sit, quem veteres experiendo seruarunt, & antiquiores,vt Bonatus, Albumazar,Alchibitius, & huius farinæ alij, non tradunt, quæ stellarum vires sublunarium causarum effectionibus intercipi possint,aut promoueri, sed cœli solùm cardines obambulant: de cæteris scribunt nihil, nec aliquid in hoc genere memorant se accepisse à prioribus,at neque obseruare hæc veteres potuerunt, nec fœtus expectat Astrologos, vt prodeat in lucem, nec ex Astrologorum præscripto concipiunt matres, nec elementa, tempestatésque aëris audiunt Genethliacos. Quomodo ergo inferiora attemperarunt Astrorum congressibus, vt experirentur quid illa virium haberent in hac, quid in illa materia?

Verùm enimuerò,ne quis rem totam ad priscos illos reuocet,ij sanè vel Ægyptij,vel Chaldæi fuêre; apud hos enim hæc syderalis scientia orta est. Quid de Ægyptiis? ex illis hausisse præceptiones suas,Iulius Firmicus, & Manilius affirmant,vt quis vnquam in toto Firmico,vel Manilio legit vllum verbum de supernis infernísque causis in effectum aliquem consociandis.Iam verò Chaldæos, qui apud Tullium lib 1.de Diuinatione cccclxx. millia annorum monumentis comprehensa continent; nunquam de sublunaribus causis fuisse sollicitos perspicuè declarant,quæ idem auctor libro 2.de Diuinatione his verbis scribit: [Quid? cùm dicunt id, quod iis dicere necesse est, omnes omnium ortus, quicumque gignantur in omni terra, quæ incolatur, eosdem esse, eademque omnibus, qui eodem statu cœli, & stellarum nati sunt, accidere necesse esse, nónne eiusmodi sunt, vt ne cœli quidem naturam interpretes istos cœli nosse appareat? cùm enim illi orbes, qui cœlum quasi medium diuidunt, & aspectum nostrum definiunt, qui à Græcis ὁρίζοντες nominantur, à nobis finientes rectissimè nominari possunt, varietatem maximam habeant, alíique in aliis locis sint: necesse est ortus,occasúsque syderum non fieri eodem tempore apud omnes. Quòd si eorum vi cœlum modò hoc,modò illo modo temperatur, qui potest eadem vis esse nascentium, cùm cœli sit tanta dissimilitudo?In his locis, quæ nos incolimus, post solstitium Canicula exoritur,& quidem aliquot diebus apud Troglodytas, vt scribitur, ante solstitium: vt, si iam concedamus aliquam vim cœlestem ad eos qui in terra gignantur pertinere, confitendum sit illis; eos,qui nascuntur eo tempore,posse in dissimiles incidere naturas, propter cœli dissimilitudinem. Quod minimè illis placet; volunt enim illi, omnes eodem tempore ortus,qui vbique sint nati, eadem conditione nasci, &c.]

Quare à cœlo sine dubio voluerunt prisci Astrologi ita hæc inferiora effici,vt eius efficientia à nullo præpediri, aut aliò,quàm eius natura ferat, trahi

 possit.

possit. Nullam ergo inferiorum causarum rationem habuerunt, nec aliud experiendo spectarunt, quàm constitutionem syderum.

Quid reliquum est? Ab Ægyptiis & Chaldæis profecta est omnis hæc Astrorum præsaga vis, & qualem illi proximis causis destitutam collegêre, talem suis tradidêre Gentilibus, qui eam postmodum in Græciam, in Italiam, totumque orbem terrarum disseminarunt, inferiorum causarum præsidio planè destitutam.

Vnus Ptolemæus, qui pro singulari sua modestia, & ingenij perspicuitate rem, de qua nunc agitur, sapienter intellexit, & sub initium lib. 1. grauiter suæ ætatis Astrologis succenset, quòd artis existimationem obscurarent negligentia, & ignoratione causarum, quæ sub cœlo sunt, quamquam & ipse rei difficultate superatus, & quia nihil de his acceperat à maioribus, de iis breuissimè, & vniuersim disserit, nec postea canones iudicandi, quos illis quatuor libris sanxit, tradit rationem qua illi variari possint causarum dissimilitudine, quæ apud nos sunt, sed totus ipse quoque in tradenda arte cœlo defixus est. Itaque in tenebris ea res tota delituit, nullis veterum experimentis, nullis illustrata præceptis, nulla recentiorum animaduersione comprehensa. Tametsi quid miramur factum non esse, quod fieri non potuit? nam ne proximarum causarum vires comprehendantur, efficiunt multa circumstantiarum diuersitas, & multitudo, quarum quidem genera si spectes, paucæ sunt, sin cuiusque generis partes, inexplicata varietas quot in sæculo anni, menses in anno, hebdomadæ in mense, in hebdomada dies, ex tot diebus, quis vnum alteri planè similem vidit? quid de locis dicam? mitto Europam, Asiam, Aphricam, Nouum orbem terræ, partes primarias; nihil de nationibus, quas sermonis, & linguæ discrimen internoscit; prætereo prouincias, regna, ditiones. De vna aliqua loquor ciuitate, oppido; quot tribus, viciniæ, fora, theatra, officinæ, templa, curiæ, domus, prata, campi, lacus, colles, valles? ex iis aliqua duo, si quis inter se conferat, quàm dissimilem comperiet esse ambarum faciem, altitudinem, planitiem, latitudinem, temperiem, feracitatem, cœli vim, celebritatem opificum, ornamentum, opportunitatem?

Iam verò quid de personis, & adiunctis personarum dicam? quorúmnam vnquam duorum omni ex parte consenserunt, conceptus, ortus, mores, vires, ingenia, ordines, fortunæ, vultus, studia, amicitiæ, propinquitates, temperationes, valetudo, procliuitates? Sileo circumstantias alias, in quibus dissensiones & dissimilitudines nihilo minores quàm in syluarum fundis, in animantium pilis, in maris arenis reperies, vt illarum nequidquam expeditior, quàm harum obseruatio sit. Distingue mihi horum omnium rationes, & Astrologicis experimentis præstabimus fidem; nisi enim omnia vocata fuerint ad calculum, fallax est experimentum, & multis expositum erroribus.

Quid attinet (inquies) tot prosequi minutias, præcipua rerum capita obseruasse satis est, ad experimentum. nihil minus est, & in minutiis mira vis, & potestas commutandi res humanas: dum obambulas vrbem, ecce tibi repentè præteruolat grauis trochus contortus à ludentibus, si dextrorsum vno amplius digito pedem posuisses, actum fuisset de vita, oppressit alterum prætereuntem, qui si paulò lentiùs ingressus fuisset, seriùs ad periculum peruenisset, & incolumis. Dum ad Syphacem ex Hispania P. Scipio nauigat,

si semihorula tardiùs subiisset portum, in Asdrubalis potestatem venisset. In C. Cæsarem sexaginta, & amplius conspirarant, viginti & quatuor vulneribus in curia confossus vnum duntaxat lethale accepit à Bruto. Quot inter coniuratos in vno Bruto? inter tot vulnera quantum momenti in vno fuit? vnus si Brutus abfuisset, vno si minus vulnere cæsus fuisset, vigintiquatuor scias, sexaginta sicarios elusisset? quàm levi ex ictu fortuna Antonij, Octauij Reipub. Rom. Imperatorum orbis terrarum pependit! Quid de Alexandro Magno? Concidit telo confossus, & si paulò maior fuisset in iaculante vis, ad cor Regis telum penetrasset. Quid? dum telum à medico extraheretur, si Rex, qui vinciri noluit, leuiter se commouisset imprudens, & nolens, telo cor pupugisset. In leuissimo igitur impetu, & motu salus Regis, & Monarchia Persarum tanquam in parua lance pependit. Plenæ sunt iis euentis historiæ gentium. Quid historias dixi? quotidie & in horas cernere est, quantum ad vtramque fortunam valeant tenuissimæ circumstantiæ, quæ quamlibet diligentiam fugiunt, nec ad experimentorum leges reuocari queunt.

Neque circumstantiarum numerus solùm, earúmque vis eludunt facilè experientis industriam, sed multò etiam magis earumdem abditissimæ causæ, & humanis vel sensibus, vel rationibus incomprehensæ penitus, & inaccessæ, tegula diu pependit, ex impluuio, decidit tandem in Aristippi caput: cur casura foret tunc potiùs quàm antè, vel postea? causam præsagiri quis possit? In campo dum applicaretur Sophocles iam senectute caluus, an aliquis præsentire valuit eò potiùs quàm aliò volaturã aquilam, & sub id temporis potiùs, quàm aliàs testudinem rapiendam, & in senis potiùs caluitium quàm in saxum deiiciendam? Cùm cæsim ferires Calliam grauissimo ictu auriculam, solum abscidisti, si paulò magis sistrorsum vibrasses ensem, caput medium secasses ad mortem, an astra ictum vltro citroque librarunt ad numerum? an potuit quisquã notare stellarum constitutionem, quæ causa fuit, vt ictus ne lato quidem vngue in alteram partem deflexerit? Horum similiúmque causas si quis deprehendisse se putet, is etiam omnem fortunæ, omnem casus temeritatem suis se legibus obstringere posse confidat. Vanissimum igitur est omne in ea re studium. Quod si latent nostrísque se abdunt experimentis rerum sublunarium & humanarum in primis actionum causæ, quantò obscurior erit earumdem causarum cum cœli syderúmque effectionibus comparatio; at ea sublata fluctuat omnis mathesis, vt vidimus, & non secus Astrologus, sine harum causarum peritia & obseruatione nihil præuidere, ac præsagire potest, quàm venator nihil consequi prædæ qui sagittam habeat, ad collimandum arcum non habeat.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Suffugium tertium refellitur.

XPERIMENTORVM, quibus hanc disciplinam Mathematici ortam contendunt, nullam esse fidem luce palam, cùm ostenditur, nihil dicere solent opus esse anxiè disquirere qualibus experimentis Astrologia parta sit Astrologorum quotidianam veritatem in prædicendo

Astrologicis præceptionibus fidem amplissimam astruere, à veteribus experimenta pro vt oportebat facta iam esse; hoc enim erat, vt vidimus cap. 6. tertium Astrologorum suffugium, &, vt ait ille:

Dirarum nidis domus opportuna volucrum.

Cæterùm volucri fortasse opportuna, de qua idem Poëta:

Quæ quondam in bustis, aut culminibus desertis
Nocte sedens serum canit importuna per vmbras.

Astrologiæ verò opportuna parum, si enim veteres non potuerunt syderum vires experiri, quod hactenus docuimus, quo tandem modo recentiores experiuntur eorum obseruationes respondere euentis? si nequiuerunt veteres certis experimentis stellarũ vires notare, nec obseruatione certa huius artis præcepta condere; propterea quòd nec eadem omnino astrorum institutio redeat vnquam, quod necessarium est ad longam obseruationem, & ad experimẽtum, nec si redeat eamdem offendat materiam, in quam agat, nec vlla ope subiici illi possunt eædem prorsus inferiores causæ, aut dispositiones, quibus effectus mirificè euariari solent, quo tandem pacto Astrologi nostrates veterum obseruationes respondere euentis animaduerterunt? an his aliter astra decurrunt, quàm antiquis? an materia, quæ priscis Astrologis obstitit, his parit ad nutum? an redeunti astrorum configurationi hac tempestate præstò sunt iidem parentes, eodémque modo affecti, idque non bis, térve, sed sæpius, vt eodem planè temporis momento coëant, nec coëant solùm, sed etiam concipiant, quod priscis temporibus contigit nunquam? Iam verò, si non potest sine errore notari astrorum situs, quo quis nascitur, vel gignitur, interest autem plurimùm non solùm, quo quis anno, aut mense, sed etiam quo die, immò qua hora, & incunte hora, an media, an excunte ortus sit; momentum verò illud, quo quis aluo matris fusus, spiritum primò duxit, nec parentes, nec obstetrix subtiliter notare possint, quo pacto Astrologus experitur veras esse Astrologicas obseruationes? quæ non indefinitæ sunt, sed certæ astrorum configurationi astrictæ, hæc verò per singula ferè momenta diuersa sit & varia?

Hoc loco venit mihi in mentem Sanctus Basilius homilia sexta in Genesim. [Genethliacæ artis inuentores (inquit) cùm in temporis amplo spatio complures figuras suam ipsorum conscientiam fugere percepissent, in angustum admodum temporis contraxêre mensuras; vt minutissimo quoque, & subitaneo articulo, quale est, quod Apostolus dicit, in momento temporis, in ictu oculi, plurimum differentiæ sit inter natiuitatem, & natiuitatem, vt is quidem, qui hoc in momento genitus est, tyrannus sit, Rex ciuitatum, populorúmque Princeps, locupletissimus, præpotens: Is autem, qui natus est temporis sequentis momento, pauper quidam sit futurus, aut mendicus circulator, vel præstigiator, ex ostiis ostia permutans, quotidiani consequendi causa victus. Quamobrem eo orbe, qui signifer appellatur, duodecim in partes diuiso, cùm in triginta dierum spatio, partem Sol eius globi transeat duodecimam, quem inerrantem appellant, triginta in portiones singulas illas duodecim partes secuerunt. Tum singulis portionibus illis in sexaginta minuta diuisis, minuta hæc singula horum sexaginta rursum in alia sexaginta modo simili diuisêre. Posito igitur enixu eorum qui in lucem eduntur, videamus obsecro si hanc exactissimam temporis diuisionem auctores hi sibi valeant conseruare. Nam simul atque editus pusio est, mas an fœ-

mella

mella sit, obstetrix explorat, tum vagitum expectat infantis, nimirum iudicium vitæ eius qui natus recens est. Quot hoc tempore vis sexagesima prætereiisse minuta? Dicit obstetrix deinde Chaldæo partum, qui editus est, quot minutissima momenta vis, interea dum obstetrix loquitur, prætercurrisse? præsertim si fortè fortuna fuerit non in conclaui mulierum Chaldæus ille præsens, sed in ædium atrio, aut vestibulo tempus horámque reponens. Et cùm eum, qui definiturus est diligenter tempus, ac horam exploratoria nimirum horarum percipere oporteat instrumenta, siue diurna sint, siue nocturna, quot minutorum hoc quoque tempore quæso præteruolat, præteritque examen? Compertam enim eam esse stellam, qua tempus, horáque sit exploranda, non solùm quanta in parte sit duodecima, sed etiam quàm iuxta duodecimæ portionem partis, in quotóque minuto sexagesimæ eorum, in quam, in quæ diuidi diximus portionem: aut vt exactissimè comperiatur, quoto in sexagesimo eorum, in quæ subdiuisa sunt singula sexagesima illa prima, necesse est. Atque hanc tamen adeò tenuem, subtilémque temporis inuentionem quamquam attingere nequeunt singulis in stellis errantibus, faciendam esse necessariò dicūt, vt qualem ad adhærentes cœlo fixásque stellas ipsæ dispositionem habitudinémve haberent, qualisque ipsarum esset inter sese figura, cùm in lucem edetetur fœtus, compertum sit tandem, ac exploratum. Quæ cùm ita sint, si fieri non potest, vt tempus illud exactissimè quisquam attingat, variationéque, vel breuissimi temporis fit, vt tota via penitus aberretur, deridendi profectò non mediocriter esse videntur, tam ij, qui studio huius indulserunt artis, quam in ratione rerum nunquam esse constat, quàm ij, qui hiantes ab illorum ore pendent intenti perinde quasi omnia illi scire possint, quæ ipsis sunt euentura.] Hactenus Basilius.

Cùm res ita se habeat, vrgent Astronomi multa Astrologica prædicta certissimis euentis confirmata, quæ sanè veritatem consequi nō potuissent, nisi præcepta artis ritè fuissent constabilita, & hæc aiunt esse experimenta illa, quibus artem suam quotidie confirmari contendūt, quæ calumniādo velle peruertere, genus quoddā affirmant esse insaniæ. Quibus nos vicissim innumera eorumdē prædicta, quæ quotidie re, & euentis refelluntur obiicimus. Quare cùm aliqua veræ, innumera falsæ diuinationis exempla, Astrologis quoque fatentibus, promere liceat, cur quæso aiunt veras ex certis obseruationibus esse, falsas eut negant esse ex vanitate artis? an quia notationes Astrologicæ certæ, & exploratæ sunt fidei, ideóque si aliquando peccatur, in artem peccatur, ars verò ipsa errat nunquam? Id dubium est; id demum est, quod iam dudum inquirimus. Vnde id probabunt? experimentis? redeunt eædem ambages. an quia id tradunt veteres Astrologi? vidimus neque illis constare potuisse de veritate Astrologiæ. An quia ita persuasum est omnibus Astrologis? id scire auemus cur sibi persuaserint? An quia id supponendum est tanquam primum principium naturæ ipsi notum? at multis, & sapientissimis viris, quos nemo dicet naturali lumine orbatos, tam falsum est, quàm quod falsissimū. Cur ergo veras prædictiones volunt esse ab arte, falsas ex aliis causis? cur falsas nō tribuūt artis inanitati, quam ostendimus nullis potuisse experimētis comparari, verásque aliis causis? quales ostendemus c. 31. 32. 33. 34. 35. reddi per accidens interdum præsensiones veras.

Huc accedit quòd Ptolemæi, & recentiorum ferè omnium Astrologorum confessione cœli efficientia, à causis sublunaribus, & proximis impediri potest, & quo

& quoquo versùs trahi. Quare & Astrologicarum prædictionum veritatem non solùm à cœlo, & iis, quæ ab euentu longè dissita sunt, sed à coniunctis etiam causis pendere fatendum est necessariò; à duplici igitur causarum genere cœlestium, & sublunarium prædictiones cùm dependeant, cur veras auctore cœlo, veras esse, falsas proximis causis impedientibus, falsas esse contendunt? affirmantes præsensiones veras à proximis causis mutuari veritatem, falsas à falsis Astrologiæ præceptionibus falsitatem haurire: quomodo redarguent? ô mira artis vanitas! ô leuissimam disciplinam! Aliqua in ea vera, innumera sunt falsa: sed id vitio illi non vertimus, illud sciscitamur solum, cur vera quæ sunt, non ab aliis causis, sed astrorum vi vera sint? & quod respondeant habent nihil. Quid opus est amplius vannis has paleas agitare? Nihil subest tritici, nihil firmi, ac solidi, tota hæc ars est extra aream disciplinarum.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Experiendi difficultas ex Cardano.

QVAM arduum sit astrorum vires, si quas habent, experimentis assequi, intellexit ipse quoque Cardanus Astrologorum nostratum coryphæus: Libro siquidem de Iudiciis geniturarum, cap. 22. disserens de electionibus, difficiles eas esse docet quatuor de causis. [Prima (inquit) ob multitudinem negotiorum, vni non possumus esse intenti, nec etiam illam eligere facilè, quæ sit excellentioris conditionis. Secunda, quia non est facile eligere ex significatoribus, quid propriè decernat; nam iam pluribus annis, sicut in quinquagesima genitura, aliquid magnum, vt in tua pollicebamur, & sperabamus, quale autem hoc futurum sit, planè fateor, me vix assequi posse. Tertia verò, quæ maxima est, ea est; quòd congressus rerum perpendere non possumus: præcessit enim primò trini Solis ad Lunam accessus, tum illico oppositi Solis ad ascendens iter significans. Post hæc autem simul Mercurij ad Solis corpus auctionem dignitatis decernentis, erat autem simul, & reliqua paulò post cor cœli, trinus Solis attigit, & Martem Solis quadratus. Itaque iam peracta re facile est causas, & etiam naturales inuenire, ante difficillimum, nam nisi fiant congressus, non perficiuntur res, congressus autem temporum rationem supponunt. At longissimus est hic labor, tum magis me aliis in rebus, etsi non dignioribus, attamen mihi necessariis, intento: hæc enim ars plurimum, & negotiis vacuum, vt quisque hìc scripta assequatur postulat. Quarta, quæ omnibus aliis adhuc difficilior est causa, quòd quantitatem rerum attingere non possumus, atque in hac omnes fermè laborant artifices, qui coniectura vtuntur, vt medici, nautæ, imperatores exercituum, veterinarij, tamen eò magis quòd non minùs in hac arte quàm in aliis accidunt diuersitates ex regionibus, & ciuitatibus, & legibus, & temporibus. Neque enim eadem ad vnguem significant fixæ, vel erraticæ, vel cœli partes quæ Romanorum temporibus, nam nec in eisdem erraticæ locis sunt, nec æquali motu mouentur, nec erraticas eodem modo excipiunt, aliæ enim latitudinem erraticæ, aliæ longitudinem va-

riámque

tiamque suscipiunt. Hæc eadem in erraticis motis absidibus, & Signiferi alia natura est; nec calidæ, & vehementes stellæ, quæ aliàs in Leone erant, nunc sunt in Virgine, vnde vtraque Signa temperatiora. Ergo rerum initia à genitura pendent tribus modis, vel ab ipsa, vel à directione, vel à reuolutione; hæc verò generalibus causis comparari debent. Cæterùm electio in his aliquid facit, sed quis scit eligere? indicat tamen satio, & insitio prodesse electionem, in rebus tamen voluntariis parum prodest, & difficillima est, cùm iam ad genituras respicimus faustis temporibus, id est, annis, magnum aggredi bonum est: non enim astra, quantum necesse est, impellunt, &c.]

Quod si adeò difficile est experiri quid astra valeant in electionibus, quæ sunt in nostra potestate, & in iis rebus, quas singulis diebus pro arbitratu licet astris subiicere, & obseruare quid in iis iuris exerceant, quanto difficilius fuerit notare astrorum vires, quas in generationibus obtinent, & sæpe nolentibus nobis peraguntur, & optantes, ac votis omnibus exposcentibus deludunt?

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Electiones, quas vocant inanes, ex Astrologorum confessione, & Ludouici Sfortiæ exemplo.

QVICVMQVE res omnes, quæ terra, marique, quæ mundo vniuerso fiunt, cælo auctore fieri sibi persuaserunt, auspicatò volunt negotia quælibet suscipienda esse, & obseruanda sydera apta ad vnumquodque negotium fœliciter peragendum: interesse enim aiunt plurimùm, quibus astris præsidibus vnumquodque negotium suscipiatur, qua cæli constitutione adeatur Princeps, agatur iter, suscipiatur bellum, nubatur, accedatur ad mercaturam, ad studia literarum, ad vrbem, ad aulam: eligenda idcircò tempora vnicuique negotio peragendo accommodata: Ex huiusmodi enim electionibus rerum omnium euenta pendere: illum enim, qui bonis astris iter ingreditur, fœlici euentu ad sua rediturum; contrà illum, qui se viæ dat dominantibus malignis stellis, difficili, ac periculoso itinere vsurum. Tradunt hæc astrorum intimi consiliarij, quæ nec ipsa per se cohærere, nec consentire cum iis, quæ de natalitiis astris ijdem scribunt, planum est: nam vel rem, quam aggrederis, fœlicem tibi, & ex voto natalitia astra pollicentur, vel infœlicem, & inauspicatam, vel nihil natalis horoscopus de ea habet. Si primum, quocumque astro rem aggrediaris, prospero, secundóque exitu negotium tractabis. Si secundum, nullæ stellæ aduersus natalitia decreta rem tibi prosperabunt; si res ad genitalia sydera non pertinent, perit omnis Genethliaca disciplina, quæ ex astris, quæ conceptui, & ortui præsident, res omnes deducit: nam ex rebus etiam minimis, vt suprà planum fecimus, rerum omnium, & publicarum, & priuatarum momenta dependent. Quare si singula negotia natalitia astra effugiunt, pendéntque ex horarum, & dierum electionibus, quibus suscipiuntur, nihil certi ex genituris intelligi, aut coniici potest. Quòd si negotium vnum ex astrorum dominatu eximis, eximere cogeris & alterum, & tertium, & quartum, & omnia; quó admisso, genitalium astrorum vis eludetur omnis: nam

Ee res

res ex rebus,& euenta ex euentis nascuntur, vt suprà dicebamus. Vnde commutatis vel leuissimis rerum momentis, maximarum quoque seriem perturbari necesse est, omniáque contrario cursu fieri, quàm natalitia astra sponderent. Nihil verò iuuat Cardanum, quod ipse ait lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 22. non semper natale sydus inclinare mortales, quantum necesse est; ideò iuuari genituras electionibus, & faustis stellis aggredienda ea, ad quæ genitura propendet: nam si non satis sunt ad negotia peragenda sydera, quæ genituræ præsunt, quod ex iis colligere possimus, habemus omnino nihil; omnia ex electionibus petenda nobis sunt, in quibus rerum omnium rationes continentur, quas cùm nullus fermè obseruare soleat, consequens est, nihil ex astrorum præscripto mortalibus accidere.

Sed faciamus eo cæli habitu aliquem iter capessere, quo ad iter auspicandum nihil desiderari possit magis faustum, huiusmodi cæli constitutio perdurárne toto longissimi itineris tempore? stare igitur oportet cælum, quamdiu homines mouentur; quis feret huiusmodi deliria? an tempus dilabitur? quo tandem modo sospitabit multorum dierum, aut etiam mensium longum iter? an dicturus es afflari hominem ab astris, quando primò equum conscendit, cúmque afflatu sospitabilem perdurare toto viæ tempore, faustitatémque præstare? itáne verò? qui iter facit, nónne quotidie equum ascendit? cur non aliis, & aliis quotidie astris efficitur, quæ sibi succedunt in rerum sublunarium dominatu: iam verò si variè singulis diebus, immò singulis horis afflatur, quid proderit fausta, aut infausta itineris auspicatio? Nec illud explicabunt Astrologi, quomodo iter agenti stellæ sternant viam, abigant à via latrones, discussis nubibus temperent Solis ardorem, sustineant equos, ne offendant, exæquent montes, vallésque: quæ omnia præstare debet cælum, si prosperum iter præstat.

Quanta verò superstitione, & quàm inani, nedum ridicula, huiusmodi electiones obligent mortales, declarant ea, quæ de Ludouico Sfortia Mediolanensium Duce scribit Cardanus ad text. 14. Ptolemæi de Iudiciis. [Atque vt ex multis (inquit) vnum euidentis, ac præclari exitus exemplum referam hominis à me cogniti: Fuerat Princeps Mediolanensis prouinciæ Ludouicus Sfortia, qui quæstuosum Astrologum, quíque nihil minùs quàm Astrologiam sciret, (erat enim ex his, quos Ptolemæus hîc meritò suggillat) aleret, cúmque ditauerat egregiè, centúmque, atque ampliùs magnis aureis talentis, ab hoc pro tanta mercede tempus vnicuique negotio inchoando præscribebatur; adeò ridiculè, vt sapientissimus alioquin Princeps cogeretur tempestatibus maximis equos conscendere, totámque aulicam cohortem, & stipatores per medios imbres, cœnum, atque lutum, tamquam hostes vel insequuturus, vel fugaturus deducere. Nescio an Astrologi amentia, an ambitione summa, an potiùs irrisione, vt qui Principi ipsi talibus commentis per flagitium illuderet, atque ei, quod nullis aliis prouinciæ nostræ Principibus contigerit vnquam, euenit, vt regno ab inimico Rege spoliatus, & captus, miserè vitam in carceribus, etiam colapho accepto, & in clatatra ferrea dormiens, finierit, &c.]

De quo Ludouico idem Cardanus libro centum geniturarum, genitura 9. scribit: [Ruente regno, bello spoliatus, fraude captus, mortuus autem in carcere, vt fama etiam quinquagesimoquarto ætatis anno, cùm septem annis miseram in latomiis transisset vitam.]

En exitus fœliciores Astrologicarum electionum, id demùm assequutus est clarissimus

clarissimus Princeps obseruando apta negotiis astra, & non intelligimus adhuc huius artis varietatem, non intelligimus Astrologorum ludificationes.

Scio multis Astrologorum non probari electiones, rem inutilem, & confictam ad corradendam insipientium Principum pecuniam. Legi enim quæ aduersus hanc Astrologiæ partem scribit Haly Ptolemæi interpres; vidi quæ scribit Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 22. [Cæterùm electio in his aliquando facit, sed quis sciet eligere? indicat tamen satio, & insitio prodesse electionem, in rebus tamen voluntariis parum prodest, & difficillima est; cùm tamen ad genituras respicimus faustis temporibus, id est, annis, magna aggredi bonum est: non enim semper astra, quantum necesse est, impellunt; dierum autem, & horarum electio absurdissima est, nisi naturalibus deligentur perpetua Lunæ ratione; quandoquidem nec eò perfectionis deuenimus, vt dierum decreta possimus attingere, &c.]

At si electiones commenta sunt Astrologorum, cur non & genituræ? an comminisci potuerunt Astrologi electiones, genituras non item? an fallere voluerunt, qui electiones inuenerunt, non ij, qui genituras? cur ita? an qui singula negotia à stellis auspicantur, non bona fide artem tractant, Genethliaci sine fraude exercent artem? quis credet? cur credet? an decipiuntur errore magno, qui negotia singula ex astris aptè deduci posse existimant? qui ex iis astris, sub quibus ortus quis est, iudicant de rerum omnium euentis, non decipiuntur? quibus id persuadebis? an hi certò vident se artem tenere? at illi quoque videntur sibi rem aeu attingere, an hi experimentis nituntur, non illi? vtrique experimentis artem suam tuentur, sed vera experimenta vtrique desiderant; an Genethliaci vera, qui electiones sectantur, falsa effantur? sempérne vera? an semper falsa? vtrumque falsum: an vtrisque veræ, & falsæ prædictiones contingunt? cur electionum disciplina commentum dicitur esse, ad ludificandum mortales excogitatum, quæ genituras tradit omnes veritatis numeros habere? Quare concludamus, sicut electiones ipsorum quoque Astrologorum testificatione fictitiæ sunt, ita Astrologiam vniuersam commentum esse omni veritate destitutum.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Pugnantes Astrologorum sententiæ de Alfridariis.

NON ægrè ferent Astrologi, si Hieronymi Cardani rationem Alfridariorum describemus priùs, quàm Ptolemæi: nam neque natura semper incipit à perfectioribus, &, vt verum fateamur, explicatius nescio quid hæc contineat, quàm illa, propter quod non incongruè à faciliori auspicamur. Cæterùm, ne vlla sit imposturæ suspicio, quæ in tam apertis nugamentis cuitari vix posset, verba ipsa, & Ptolemæi, & Cardani describere non grauabimur. [Alfridaria (inquit Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 2.) experimento, & ratione cōstant, anni septem primi Lunæ, tunc corpus molle, & conuulsioni paratum, licèt Princeps dicat ad quintum vsque tantùm. Septem sequentes, vsque ad quartumdecimum Mercurij, tunc fit agilis, & rationis capax. Septem alij ad vigesimumprimum Veneris, tunc fit formosus, & Veneris potens. Septem alij vsque ad vigesimum-

octauū Solis, crescere desinit ob siccitatem honoris agit curam, robur crescit. Septem alij ad trigesimumquintum Martis, tunc ad laborem, audaciámque vertitur, statúmque roboris assequitur. Septem alij Iouis vsque ad quadragesimumsecundum, tunc consilium, sapientia, & cura rei familiaris superuenit. Septem alij ad quadragesimumnonum vsque sunt Saturni, tunc sollicitudine, & timore, & auaritia vexantur homines. Pòst reuertitur ad Lunam vsq; ad quinquaginta, & sex, & incipiunt repuerascere. Vnde attonitus morbus maximè, à quadragesimosecundo ad quinquagesimumsextum aduenit, Luna, vel Saturno dominante. Et qui in genitura fœlicem habet Planetam, fœliciùs aget, dum sub illius custodia anni labuntur, meliùs verò, si per reuolutiones rectè se habuerit, vt in decimanona genitura, à quadragesimosecundo ad quadragesimumnonum mediocriter sub Saturno, à trigesimoquinto ad quadragesimumsecundum benè sub Ioue, à quadragesimonono ad quadragesimumsextum, malè sub Luna. Horum igitur Alfridariorum si genitura diurna sit, primus annus Soli, secūdus Veneri, tertius Mercurio, sicque descendendo, vt vltimus Martis sit: si autem nocturna, primus Lunæ, secundus Mercurio, atque sic ascendendo, donec Saturnus vltimus sit, dedicatur; quamobrem vltimi climatrici semper sunt infortunatarum Saturni in nocturna, Martis in diurna, vt septimus, decimusquartus, vigesimusprimus, & alij deinceps, vnde fit quinquagesimussextus in nocturnis genituris propter frigiditatem Saturni duplicatam, & sexagesimustertius in diurnis ob siccitatem Mercurij, & Martis, vtroque subscribente iam ætate frigida, & sicca maximè periculosi sint; si tamen Saturnus in nocturna, aut Mars in diurna dominentur principalibus vitæ locis, nunquam meliùs se habebunt, quàm his temporibus. Si autem quis moritur in climatrico Saturni, frigida aliqua causa comes est morbi, etiamsi calidus sit, qui in climatrico Martis causa aliqua calida. Vnde plerumque in his causa in diuturnam versa, in aliis ex diuturna, cui vita coniuncta est, moriuntur. Cùm verò ambo domini generalis, & proprius benè dispositi fuerint, natus benè viuet, etiamsi directio mala occurrat, & quæ mortem significet: poterit enim anno integrō product vita. Sunt autem bene dispositi, vel genituræ tempore, vel reuolutionis, directio autem non immutat Planetas, sed solùm loca eorum, plurimùm autem potest in vita, valetudine, honoribus, ducenda vxore, & filiis procreandis, & moribus, minimùm autem in diuitiis. Alfridaria igitur ingenij sunt à septimo ad vigesimūoctauum annum, medij tamen à decimoquarto ad vigesimumprimum sunt debiliores, quia Veneris, & est tempus res voluptatum. Alfridaria honoris à vigesimoprimo ad trigesimumquintum, sed generationis filiorum à vigesimooctauo ad quadragesimumsecundum, & hoc intellexit Plato subobscuris verbis. Alfridaria diuitiarum à trigesimoquinto ad quadragesimumnonum: tunc enim Iupiter, & Saturnus dominantur, à quadragesimosecundo ad quadragesimumnonum est propriæ astutiæ, & consilij, &c.]

Hæc Cardanus de Alfridariis. Contraria planè scribit Ptolemæus lib. 4. de Iudiciis, cap. 9. [Hæc autem via, (inquit) siue ordo à primis annis, & à sphæra nobis affiniori, scilicet lunari, sumit exordiū, & in extremis annis ab vltima Planetarum sphæra, quæ Saturni dicitur, explicatur. Sciendum est etiam singulis annis res accidere cum illius Planetæ natura, qui in illius anni decreto fuerit, similitudinem sortientes. Huius autem obseruatio rei necessaria est ad generalis horum vniuscuiusq; temporum qualitatis cōprehensionem, quorum

differentiæ

differentiæ particulares ex eis in habentibus proprietatibus cognoſcentur. Nam quia Luna ad plus quatuor primorum annorum, infantis diſpoſitioni dominatur,quo numero per quem quatuor primos annos intelligimus aſſimilatur infans ſui corporis teneritudinem, & infirmitudinem, feſtinúmque excrementum ſuſcipit, cuius etiam maior, & frequentior eſt aquoſa cibatio, eiuſdémque formæ leuis alteratio, necnon ipſius anima debilis, imperfectáq; tenetur, ſecundùm quod ex his, qui propter opificem infantis animæ partem accidunt conueniens eſt. Et quoniam ſecundus Planeta, qui Mercurius appellatur, dominus exiſtit diſpoſitionis decem annorum ſequentium, qui & pueritiæ ſunt, & ſecundi nominantur, propter hoc, inquam, quod numeri medietatis viginti annorum ipſe dominus eſt, infra hoc annorum ſpatium effectum intellectus, & ratiocinationis animæ manifeſtum puer ingreditur, veluti ſi quaſi eruditionis planta, & qualitatum animæ radices in eo plantarentur. In his etiam annis ex eorum, quæ aptantur proprietatibus, caſtigatio, nec non & doctrina ſplendeſcit, & ad primi exercitij modos expergefactos inſurgit. At quia diſpoſitioni ſubſequentium annorum octo, qui & adoleſcentiæ ſunt, & tertij nominantur, Venus dominando præſidet, & qui numero annorum eius propriè circumuolutionis æquantur motus, decurſus ſpermatis, eiuſque multitudinis adunatio ſumit initium, & ad actus vſque Venereos adoleſcens ipſe mouetur: hoc autem tempus eſſe dicimus, in quo animæ quaſi boliſmi ſimilitudinem ſortiuntur, & vix minimam abſtinentiæ portionem tangentes, ad plurimúmque cupidinis impetum in omnibus ex rebus Venereis contingere poſſibilibus peruenientibus tempeſtuoſam lunariam deceptionem, mentíſque cæcitatem in optanti omnibus incurrunt.

Et quia Sol medialis ſphæræ dominatur diſpoſitioni annorum viginti, qui quarto loco notati & ordine ſunt medij, & iuuentuti deputati, præeſſe dicitur in operibus potentiæ, & fructuoſa diſpoſitione vitæ, nec non eiuſdem directione ſollicitudine iuuenilem habere animam ſancimus, & ex qualitatibus decretoriis, ludicris,& deceptibilibus ad animæ ſalutem pudoríſque conſeruationem,ac honoris affectum eam adulterari dicimus.

Poſt Solem autem quia Mars quindecim annis,quinto loco conſtitutis dominatur, qui ſunt anni roboris, atque vigoris, numero propriæ rationis ipſius æquantur vitæ grauitas, ac impedimentum, & aduerſitas incumbunt; animæ verò cum corporibus anxietates, & impedimenta ſuſtinent, & corporis declinatio ferè ſentitur, & intelligitur; operabitur etiam homo grandia; vnde ſibi ſummus labor eueniit, quorum explicationem ante ſuæ mortis acceſſum expetit. Deinceps autem Ioui ſentiloci ſenem vindicanti ſenectutis annos duodecim ſuæ propriæ circumuolutionis æquales aſſignamus, in quibus homo ab operibus corporis, & laborioſis, necnon ab anxietate manum retrahit, animámque ſuam deinde periculo non committat: pro quibus omnibus ſanum mentis habitum induens bonæ conſeruationi ſtudebit, & præ ſua magnanimitate turpia negligens in omnibus rebus deſiderando prouidus, necnon ſermocinatur conſolator habebitur: In hoc etiam tempore circa libertatem, & honorificentiam, bonámque famam cum pudore, & reuerentia maximè ſollicitabitur. Poſt hos autem anni Saturni, veluti in extremo poſiti, qui ſunt ſenij, nec ante vitalis loci egreſſum terminati, ordinati eueniunt:Nos frigidior, corporíſque motus grauedo delectationis,& aſpectus di-

minutio, necnon & naturæ festina declinatio comitantur. Hæc autem qualitas vitam hominis exuit impedimentum, & tristitiam, modicámque rerum sustentationem propter suorum motuum debilitatem imprimit. Hæ sunt igitur qualitatum temporum proprietates, quæ secundùm generales res naturæ apparent. Particulares verò temporum proprietates quoniam non nisi ex natiuitatis proprietatibus obseruare debemus id quod in eis vniuersale apparuerit nobis ab Astri leg. dominatrice considerabimus, &c.]

Hæc Ptolemæus, hæc Cardanus. Ab vtroque dissentit Firmicus lib. 2. c. 29. [Initium (inquit) temporis in diurnis genituris Sol accipit, in nocturnis Luna, nec aliam rationem admittas; quia hæc ab omnibus approbatur. Cum itaque Sol dominus temporum fuerit, tenet dominatum annos decem, menses nouem; simili modo, & Luna, cùm domina temporis fuerit, tenebit annos decem, menses nouem; in diurna igitur genitura primum decennarium Sol accipit; secundum, qui in genitura per signorum cursum in secundo loco fuerit inuentus; tertium qui post secundum fuerit, & simili modo cæteri, quod vt manifestiùs intelligatur, hoc docemus exemplo. Si in diurna genitura Sol in Ariete fuerit inuentus, ipse erit decennij dominus, sic & in quocumque alio signo fuerit. Quicumque ita in Tauro fuerit, ipse erit in secundo loco; qui post Taurum fuerit, ipse erit tertius, & sic in cæteris hoc modo, & etiam in nocturnis genituris à Luna inchoantes faciemus, &c.]

Deus Optimus Maximus bene faciat Genethliacis, qui tot, & tam manifestis mendaciis artem suam onerarunt, vt nihil in ea nisi fictum, nihil nisi commentitium appareat. Huius generis esse Alfridaria, de quibus agimus non solùm declarant contrariæ, & pugnantes de eis Astrologorum sententiæ, sed etiam illud quòd cum præcipuis Astrologiæ placitis non cohærent.

Eamus per omnem Astrologiam, decurramus Domos, Antiscia, Fines, Horoscopos, Cardines, Signa, Configurationes, Triangula, stationes, directiones, retrogradationes, irradiationes, currus, carpenta, reperiemus sine dubio varias esse Astrorum vires, pro varietate signorum, domiciliorum, triangulorum, antisciorum, cæterorúmque, quæ recensuimus. Et Iulius quidem Firmicus lib. 3. Matth. singulorum Planetarum potestatem, quam per singulas cœli stationes obtinent, accuratè persequitur: Lib. verò quinto eorumdem decreta per singula Zodiaci signa tradit, torúsque in reliquis libris est in eo, vt doceat varias Astrorum vires in variis cœli partibus, variísque domiciliis.

Ptolemæus verò lib. 1. cap. 21. [Atque hoc fermè modo (inquit) se habent familiaritates stellarum, locorúmque duodecim. Dicuntur autem stellæ, & suas quasi personas gerere, quod videre facie ad faciem vulgus vocat, cùm singulæ eo modo cum Sole, aut etiam Luna configurantur, quo domicilia ipsorum cum domiciliis luminum, vt verbi causa, Venus in sexangula configuratione, cum luminibus, sed cum Sole vespertina, cum Luna matutina esse debet, pro eo atque etiam domicilia collocata sunt, suis autem quasi in regiis curribus, & carpentis inuehi, & soliis insidere, & in huiusmodi excellentiis tunc esse dicuntur cum duobus, aut pluribus nominibus declaratis in superioribus familiaritatis ius exercuerint in iis locis stellæ in quibus institerint. Nam quia tunc maximè efficaces eorum vires fiunt propter conuenientiam, & similitudinem, & quasi collatam operam duodecim locorum, ideo soliis suis considere & illustres dicuntur. Gaudere etiam volunt cùm loca, in quibus stella fuerit,

tit, non ipsi sed alteri suæ conditionis obnoxia, quæ quidem satis è longo congruitatis ratio dicitur, sed similitudo illum efficere putatur. Contrà autem si in locis alienis, & contrariis conditionis suæ inueniatur, valde diluitur peculiaris ipsarum vis, diuersarum naturarum confusione propter dissimiles signorum constitutiones.] Pergit cap. 22. [In vniuersum (inquit) intelligimus applicari præcedentes sequentibus, defluere autem præcedentibus sequentes, sed non oportet longum esse interuallum, idque intelligitur in corporeis congressibus, & configurationibus illarum. Nisi quòd in corporeis congressibus applicationis, & defluxus etiam latitudines conuenit notari, nam non nisi eos, qui in linea per media signa ducta existunt admittere consueuimus, quod in configurationibus obseruare superuacaneum fuerit, cùm radij vniuersi eodem, id est, in terræ punctum tendant, atque ita vndecumque existit semper concurrant. Ex quibus omnibus euidens fit, habitudines stellarum singularum exquirendas cùm ex propria natura earum, tum ex natura signi in quo fuerint, necnon secundum configurationem ad Solem, & cardines, quæ cuncta à nobis indicata sunt, sed vires assumunt, primò si Orientales sint, & cursum suum intendant, tum etiam plurimum possunt; sicut minimum, si occiduæ sint, & remittentes cursum suum. Deinde proposito suo, & respectu erga finitorem: nam in medio cœlo, aut succedente illi loco, potentes maximè, sed potentes etiam sunt in ipso finitore, & succedenti loco, plurimum autem possunt in finitore Orientali, contrà verò vicinus in imo cœlo, aut alio conformi finitori Orientali loco, sed extra hæc omnia reperti imbecilles, & prorsus infirmi habentur.] Hæc Ptolemæus, nec vllus dissentit Astrologorum.

Reuertamur ad rem nostram. Qui aiunt Lunam primis quatuor, aut septem annis ab ortu præesse, non docent, opinor, eo toto tempore affixam illam esse vni cœli parti, aut seruare eandem semper constitutionem cum reliquis Astris, sed admittunt aliquando ex sua, aliquando ex aliena domo, terras spectare, aliquando proprio curru vehi, nunc vnum, nunc aliud Zodiaci signum occupare, nunc Orientalem, nunc esse Occidentalem, & quod hinc necessariò fit fatebuntur iis annis, quibus pueris præesse dicitur, interdum maiorum, interdum minorum, interdum nullarum esse virium. Quid igitur aiunt, quando aiunt Lunam primis septem annis à natiuitate puero dominari? Astra his inferioribus non alio, quàm actionis iure dominãtur, actio Lunæ singulis momentis varia est. Quid ergo est dominium istud, quod illa septem integros annos in puero obtinet? nónne eundem sequentibus annis, & mensibus retinet cursum eandémque constantiam? Cur igitur primi anni Lunæ tribuuntur potiùs quàm reliqui? Cæteri Planetæ interim cessántne, an aliquid agunt? non otiantur domi, præsertim suæ, in suis soliis, in finitore, & succedente loco, in finitore maximè Orientali, vbi præcipuè suas exercent vires auctore Ptolemæo. Agunt igitur non minùs, quàm Luna: plus etiam, si Luna in iis locis existat, in quibus minimum, aut nihil obtinet virium; alij verò Planetæ, vel in suo domicilio, vel in finitore sunt, alióque loco, ex quo in hæc inferiora vehementiùs cogere solent, aliarúmque stellarum efficientiam impedire: pugnare inter se Astra, & nunc hæc, nunc illa superare pro varia constitutione, & situ, primum est Astrologiæ principium: singulis diebus, singulis horis, singulis transuolantis temporis momentis variantur Astrorum congres-

congressus,& constitutio. Quid ergo est iste Lunæ dominatus in puerum per septem integros annos? qualem exerceat potestatem, quam non exerceat reliquo vitæ tempore? quid iuris obtineat primis annis, quid non obtineat in sequentem ætatem. Nugamenta hæc sanè sunt,& ludibria puerorum bullas cœlo toto sectantium. His accedit, quòd cum singulis diebus alij pueritiam, alij adolescentiam,alij virilitarem, alij senectutem ingrediantur, si Alfridaria starent, oporteret pugnantes stellas vno eodémque tempore, decani, ducatus, domini,iura obtinere contra omnia Astrologica decreta.

Dicent fortè, non ideirco Lunam præsidere pueritiæ,quia toto eo tempore inter reliqua omnia sydera Imperij iura obtinear; sed quia, cùm ea ætas humida in primis sit, humor verò à Luna præcipuè defluat, Luna illi ætati maximè censeatur salutaris,& accommodata; idémque de Saturno, reliquísque existimandum, quæ aliis ætatibus præesse dicuntur. Argutè hi quidem disputant,sed non soluerunt adhuc modum difficultatis,non solùm enim humore,sed etiam calore, & multò magis,auctore Arist.lib. de Iuuentute,& Senectute,c.14.ætas illa continetur,Soli igitur tribuēda potiùs, quàm Lunæ.Quin si pueritia abundat humore,siccitate potiùs indigebit,& Saturnum agnoscet principem, non Lunam;humorem enim à se,non à Luna,siccitatem à cœlo, non aliunde obtinet. Præterea soláne pueritia redundat humore?non sanè, toto adolescentiæ tempore, quod minimum viginti, & vnum annum continet,exuberare humore,scribit Arist.lib.de Iuuentute,& Senectute;quin & Cardanus lib.de Iudiciis geniturarum, cap. 2. qui circa 21. annum tradit cessare augmentum propter siccitatem, supponit non septem primis annis,sed viginti,& ampliùs redundare humiditatem.

Quid Aristoteles? [Oportet (inquit lib. de Longitudine,& Breuitate vitæ, c.5.)accipere quòd animal est natura humidum,& calidum,& ipsum viuere tale est,senectus autem frigida,& sicca,& quod mortuum videtur enim sic. Materia autem corporum existentibus hæc, calidum, & frigidum, siccum, & humidum. Necesse igitur est senescentia exsiccari,&c.] Tota igitur vita dominari oportet Lunam, non solùm in primis annis, si foret humidum radicale. Iam verò quod aiunt Venerem præesse ab anno decimo quarto ad vigesimum primum, quòd eo præsertim tempore genitale semen oriri soleat,quantum continet leuitatis? nónne ad quinquagesimum,& sexagesimum annum humor hic perdurat?cur & eius vis ad eam vsque ætatem non perdurat?

Denique quæ Genethliaci tradunt de chronocratore, & temporum moderatore,nónne funditùs Alfridaria euertunt?[Initium temporis(ait Firmicus lib. 2.Matheseos, c.29.) in diurnis genituris Sol accipit, & cæteris diuidit; in nocturnis Luna, nec aliam rationem admittas, quia hæc ab omnibus probatur; cùm itaque Sol dominus temporum fuerit,tenet dominatum annos decem, menses nouem;simili modo,& Luna cùm domina temporis fuerit,tenebit annos decem,menses nouem. In diurna itaque genitura primum decennium Sol accipiet,secundum qui in genitura per signorum cursum in secundo loco fuerit inuentus, tertius qui post secundum fuerit,&c.] Quî fit vt primum decennium Soli subsit, si Luna sibi septem primos annos vendicat?nimirum, vt in prouerbio est, oportet mendaces esse memores. Si facessant fabulæ, & commenta, tota hæc disciplina tanquam inane figmentum euanescet. Sed nos Alfridariis relictis,ad reuolutiones veniamus.

CAPVT

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Magnas reuolutiones confictas esse Astrologorum testimonio probatur.

IN quamcumque Astrologiæ partem incido, infinitas fabularum inanitates, & commenta offendo: ab Alfridariis degressus magnas statim reperio reuolutiones, rem commentitiam planè, & omni chimæra magis inanem.

Verùm quos excitabimus huius rei testes, aut iudices? Non alios quàm Astrologos ipsos, & Astrologiæ Magistros, & Albertum Pighium Campensem, & per se, & Augustini Niphi Astrologiæ restauratoris testimonio, Mathematicum clarissimum. In Apologia enim, quam pro Astrologia edidit anno 1518. parte prima. Vt itaque paulò euidentiùs faciamus quàm ingeniosè hi astrologentur, qui per magnos orbes nobis edicere conantur euentus mundanos, paulò altiùs exordiendum est. Finxerunt quemlibet ex Planetis, vt vnumquodque item signorum, mundi imperium obtinere annis 360. quibus exactis nouum aiunt incipere orbem magnum, cui, & Planeta priori proximus, & signum quod deinceps hæret signo priori pariter præsunt, atque ita qualis dominantis syderis atque signi natura est, talia euenire eo annorum spatio; quanquam nemo ex his vsque adeò deliret, vt particulares euentus, & maximè quæ per singulos dies fiunt veras mutationes putet ab his orbibus pendere, nisi Gaspar ille, qui nobis his suis ineptiis prolixiùs agere de his magnis orbibus coëgit. Dicunt insuper cœpisse nouum orbem magnum, quo tempore ea fuit Saturni, Iouísque coniunctio, quæ præcessit annis, vt aiunt, 279. huic autem orbi præfuisse ex Planetis Saturnum, ex signis Cancrum, & ab eo veluti supputationis cardine magnos orbes ad nos vsque reuoluunt. Sed hæc quàm sint mendacia, quàm fabulosa, quàm obtusissimis etiam ingeniis conficta, ex eo patet: nam auctores huius figmenti Albumazar, Aomar, & reliqui dicunt, sicut post eos Alphonsus, fuisse ab initio ad diluuium annos 2228. à coniunctione autem illa, cum qua nouus ille cœpit orbis, annos 1947. ex quo numero, quinque orbes conflari necesse erit, adhuc annos superesse 147. sexti orbis imperfecti, & ita necesse erit, vel mundi creationem non cum nouo orbe cœpisse, aut præteriisse orbis primi 213. annos antequam essent anni, hoc est, ante ipsius mundi primordia. Quare quid potest esse delirius, aut amentius? Deinde vt Saturnum, Cancrúmque orbi illi præfecerunt, qui cœpit ab ea Saturni, Iouísque coniunctione, quam dicunt præcessisse diluuium, ea ratione, vt causam in cœlo haberent, à qua inundationem illam deducerent, ita quia consonum videbant, vt gubernationem mundi à Sole inter Planetas, ab Ariete inter signa exordirentur, Solem mundi Planetam fecerunt, Arietem autem signum. Hæc enim scribunt Haly Habenzagel, & Albumazar lib. 1. de magnis coniunctionibus, tamen hæc manifestissimè inuicem pugnant, atque contradicunt: nã cùm sint ante orbem diluuij ad mundi initia iuxta eorum computationem, orbes quinque perfecti, sex autem imperfecti, veluti antè diximus, siue quinque, siue

sex numeremus, necesse est orbem diluuij, aut sextum, aut septimum fuisse; eapropter si primo orbi Aries dominetur, sexto, aut septimo, qui diluuij est, non Cancer, sed aut Virgo, aut Libra necessariò præfuerit; & si primũ rexit orbẽ, Solare sydus, orbi diluuij, non Saturnum, sed aut Iouem, aut Martem præfuisse necesse erit. Quàm igitur sibi sit consona ista de magnis orbibus fabula, imo quàm obtusissimo ingenio eius fuerint auctores, vel ex hoc cuilibet euidentissimum esse potest, quòd tot repugnãtia includat; Qui etenim ingeniosè mentiri volunt, saltem mendaciorum suorum memores esse debent, ne sibi ipsis contrarij inueniantur. Postremò videamus quàm ingeniosè, ac diligenter hos orbes reuoluat iste, qui illos orbes tam efficaces nobis adducit: Putat enim hunc, qui nunc reuoluitur, decimum quartum esse ab orbe diluuij, & agi annum eius 221. sed cùm à diluuio ad Christum secundùm sacras Hebræorum historias anni sint 2300. erunt ab orbe diluuij ad annũ præsentem anni 4098. Hos autem annos, si per annos magni orbis partiaris, inuenies orbem præsentem duodecimum esse, non decimum quartum, nec Leonem cum Luna, sed potius Geminos cum Venere nobis præesse. Et ita manifestum est, etiam si essent aliquid hi magni orbes, falsum tamen necessariò esse oportere quidquid iste, & sui similes ex iis nobis prædicere contendunt: sed nimis multa contestatur clarissima voce Astrologia, nihil horum omnium pro suo se recognoscere, sed teratissimata hæc esse, nugamentáque, Syracusanis illis vaniora; quemadmodum & ea, quæ dicũt Albumazar, & cæteri hi fabulatores de maximis, quas appellant coniunctionibus Saturni, & Iouis, quibus tam pollentes effectus tribuunt, dogmata, sectas, Religiones, Regna, diluuia, portenta, & omnia miracula ante Christi aduentum, fines religionum omnium. Sed vtinam verum prædixisset Albumazar, de termino impiissimæ suæ sectæ Mahometanæ, quæ iam longo tempore vltra terminum ab eo præfixum perdurat.

Adhæc & Christum coniunctionibus his subiiciunt, & ipsam nostram sanctissimam Christianam religionem, ipsum etiam diluuium vniuersale, quod Deus ob hominũ peccata induxit, &, ne parũ impij Christiani sint, ipsa etiam Christi miracula, quæ hoc ipso miracula esse desinunt. Hæc, & multa alia impiissima contra Deum, & nostrã sanctam Religionem, blasphema fabulantur. Inter quos maximopere admiror Dominum Petrum Aliacensem Cameracensem Cardinalem, qui his tam impiis fabulis in sua senectute, & iam Episcopus Cardinalis factus subscripsit: sed his omnibus Astrologia constantissimè contradicit, neque vnquã tam impiis istorum fabulis contra Deum, & Religionem Christianam, se cõsensisse palam protestatur, falsò sibi hæc adscripta: paratum se ab omni hæreseos suspicione purgare, si quid præter communem naturæ cursum fiat, vel in peccatorum vltionem, vt illud diluuium, vel in veritatis alicuius supernaturalis confirmationem, ea se libenter Deo permittere qui cœlorum legibus non constringitur, in his nihil se velle vindicare, & si quid eorum ab impiis hominibus iniustè sibi tribuatur, se donationẽ illam minimè ratam habere. Quæ autem de maximis coniunctionibus isti fabulantur, quorum effectus in tam multa sæcula extendunt, è quibus orbes magnos, & Saturni reuolutiones confingunt per omnes cœlos, deierat; se omninò ignorare, imo omnino se non intelligere, quod hi loquantur, vt qui se ipsos non intelligunt, ingenuè confitetur nihil posse scire, nisi quod obseruatione deprehendi potest: Obseruationem omnium Apotelesmaticarum, aut Astrologicarum veritatem

vnicum

vnicum principium esse, quod nisi præcesserit, fabulosum esse quidquid dicitur, & fictitium necesse est. At constellationem aliquam cœlestem (accipiant quam voluerint) post tamen multa tempora aliquid efficere, vt est à ratione alienissimum, ita nec aliqua experientia aut obseruatione deprehendi possibile est. Constat enim & testatur Aristoteles experientiam, obseruationémve non nisi ex pluribus singularibus effici. Quis autem hominum, imo qui plures homines tanto vixerunt tempore, vt multas eiusmodi singulares obseruassent, ex quibus talem aliquam v. g. vniuersalem deducere potuissent: maximam videlicet coniunctionem, quam vocant Saturni, & Iouis, si cum Solari aliquo deliquio fortè acciderit, in tria, aut quatuor millia annorum suum effectum extendere? sed do eis ampliùs vnum, scilicet hominem tribus, aut quatuor millibus annorum vixisse, imo si volunt, à mundi initio ad præsens vsque, impossibile tamen erit, vel vnicam huiusmodi singularum obseruationum veram deprehendere. Quî enim certificari poterit ea, quæ nunc videt accidere, ab aliqua coniunctione prouenire, quæ hos mille annos præcesserit, & non potiùs à præsentibus constellationibus, quas fortasse ipse ignorat? potissimum cùm medio interim tempore tot coniunctiones, constellationésque extiterint primæ illi contrariæ, & repugnantes, quæ aut mutauerunt quidem, aut ex toto irritauerunt, quod à prima illa significabatur. Manifestum itaque est, hæc somnia esse, & anilibus fabulis inaniora.]

Hæc Astrologię Magister, & Patronus. Vtinam reliquas huius disciplinę fabulas persecutus fuisset, pro ea auctoritate, quã apud Astrologos obtinuit maximã; facilè eos ab inani hac arte reuocasset, magno humani generis bono: laboraremus enim minùs Astrologorum imposturis, minúsque mortales paterent Astrologiæ fraudibus; vt enim sumus abditarum rerum scientiæ immodicè appetentes, ita nescio quo modo iis etiam, quæ inconstanter, & incredibiliter dicuntur, non denegamus fidem, & quamquam singulis diebus mentientes stellarum vates deprehendamus, vix tamen quotidianis experimentis, vix sensibus ipsis credimus vanitatem huius artis.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Videntium, & audientium stellarum fabella.

SPERABAM Astrologos aliquando à fabulis redituros ad sapientum hexedras, sed spes egregiè me fefellit: fabulantur adhuc, quæque astra se videant, aut non videãt, audiant, aut non audiãt, impudenti ore narrant.

[Nunc quæ stellæ (inquit Iulius Firmicus) alias videant, & quæ audiãt, breuiter explicabo. Aries Leonem non videt, sed audit, Leo autẽ Arietem videt, sed nõ audit. Aries Cancrũ videt pariter & audit. Cancer autẽ Arietem non videt, sed audit. Taurum & videt Leo pariter, & audit. Similiter Leo, Aries, Gemini, Virginem vident leuiter, & audiunt. Virgo Geminos leuiter videt, sed plenissimè audit. Cancer Libram, & videt pariter, & audit, Leo Scorpium nec videt, nec audit. Scorpius verò Leonem videt pariter, & audit. Virgo Sagittarium ex obliquo respicit, sed eum nõ libenter audit. Sagittarius Virginem, & audit pariter, & videt. Libra Scorpium, & audit pariter, & videt, atque à Capricorno auditur pariter, & videtur. Scorpiũ Aquarius nõ videt, sed audit, simili modo &

Aquarium Scorpio non videt,sed audit. Sagittarius Pisces nō videt,nec audit. Pisces verò Sagittarium, & vident pariter, & audiunt. Pisces Geminos non vident, sed audiunt. Capricornus, & Aries, nec audiunt se, nec vident. Aquarius, & Taurus ex obliquo se respiciunt,& audiunt. Gemini Libram vident pariter, & audiunt. Similiter Libra Geminos audit pariter, & videt Sagittarius, & Leo se pariter vident, & audiunt. Virgo Capricornum quidem respicit, sed non audit. Libra Aquarium videt, sed ipsa ab Aquario non videtur,audiunt se tamen inuicem.Et pariter Scorpio quidem Pisces videt,sed non audit, Pisces similiter Scorpium vident,sed non audiunt. Sagittarius,& Aries ita sunt collocati,vt nec videre se, nec audire queant. Capriconus, & Taurus, nec audire se possunt, nec videre. Aquarius & Gemini vident quidem se, sed omnino separantur auditu. Pisces, & Cancer, non se quidem vident, sed audiunt. Vt enim formas integras ordinationis acciperes,& scires quatenus sint in Zodiaco circulo signa disposita, hac ex causa,istius rei secreta tractauimus, neque enim certo ordine, & gradu,hæc duodecim signa sunt collocata, nec sic sunt posita, vt quæ posteriori loco oriuntur præcedentia, vel sequentia signa semper aspiciant. Nam vt non argumentis, sed re ipsa hoc tibi ostenderem, tractatum istum ex Abrahæ libris excerptum edimus, vt ea, quæ diximus, sermo noster manifestis tibi interpretationibus intimetur.] Hæc ille.

Lymphaticas quasdam plantas esse legeram, quæ hominem mente primum mouent,tum audire, & videre faciunt incredibilia quædam, at ij quorum in mentibus Astrologia insedit, sydera sibi audire, & eorum interesse sermocinationibus videntur. Asino illi Apuleio fabulæ,quibus nihil non permissum est, non sunt ausæ tribuere loquelam, Astrologia, & Arietes, & Tauros, & Cancros, & Leones, & Scorpios, &, quod maius est, mutos Pisces facit loquentes. Et quomodo vna stella audit alteram nisi loquatur, aut sonum edat aliquem? Fac voluisse fabulas narrare, non tradere Genethliaca præcepta, quid fabulosum magis excogitari poterát, quàm astra audire, & audiri, blandè, toruéque aspicere, gaudere, lætari? Sileat iam quercus Rodonea, de qua Lucianus in Micillo; Argus Carina, de qua Apoll. in Argonauticis; Vlmus Gymnosophistarum,quæ Apollonium salutasse fertur; Caucasus fluuius, qui auctorem Philosophiæ Pyctharum allocutus dicitur; Achillis equus Pegasus; sola loquantur astra,solus Cancer,Capricornus,Aquarius audiatur. Quid audit stella, quando alteram dicitur stellam audire, & non videre? qua lingua loquitur Aries quem Cancer audit, non audit Leo? aut quid loquitur stella, quæ dicitur audiri? quî fit vt stella vnam stellam videat,non videat alteram? quo experimento Astrologus rem est assecutus tam abditam, tam ab humano sensu remotam, tam miram, támque incredibilem? cur vna dicitur stella audire, non videre, alia contrà videre,non audire,alia audire vnam, sed eam non videre, rursus alteram videre non audire, alia nec audire, nec videre, alia toruè, alia blandè videre, alia leuiter, alia plenè audire? Quomodo in astris intelligis distinctum sensum oculorum,& aurium,quomodo distinguis leuem, & plenum auditum, blandum, & toruum visum? Midæ illi fuisse aures oportuit, qui quid sydera audiant, aut non audiant, hausit è cœlo.

* * *

CAPVT

CAPVT DECIMVMNONVM.

Duodecim locorum significationes.

DVODECIM locorum vires ex Iulio Firmico referemus lib. 2.c.22. tum rationes subiiciemus, cur ita de locorum facultatibus à Mathematicis putatum sit; etsi enim non eodem modo omnes de locorum vi censeant, nos tamen ea solùm referemus, quæ magis recepta, & communia sunt, quare vt ad rem veniamus.

[Primus locus (inquit Firmicus) est pars illa in qua horoscopus est constitutus. In hoc loco vita hominum, & spiritus continetur: hic locus ab ea parte in qua fuerit horoscopus, vires suas per residuas partes triginta extendit; est autem cardo primus, & totius genituræ compago, atque substantia, quæ reliquis auditum præbet.

Secundus ab horoscopo locus in secundo loco constituitur, & accipit initium à trigesima horoscopi parte, & vires suas per triginta residuas partes extendit. Ex hoc signo spei, ac possessionis incrementa noscuntur. Est autem piger locus ab horoscopo alienus, ideo & inferna porta appellatur, quod nulla cum horoscopo radiatione coniungitur, nec aliquo miscetur aspectu.

Tertius locus est, qui in tertio ab horoscopo signo constituitur, qui à sexagesima ab horoscopo parte initium accipiens in nonagesima desinit. Ex hoc loco de fratribus, & amicitiis cuncta dicemus: huic loco Rea nomen est, est autẽ peregrinationis locus, hic primus cum horoscopo tenui societate coniungitur; respicere enim horoscopum de hexagono videtur.

Quartus ab horoscopo locus, id est, imum cœlum, in quarto ab horoscopo constituitur signo, cuius initium à parte nonagesima profectum vsque ad partem centesimam vigesimam peruenit. Hic locus ostendit nobis parentes, patrimonium, substantiam, fundamenta, mobilia, & quidquid ad latentes, vel repositas patrimonij pertinet facultates. Est autem hic genituræ cardo imum cœlum, ideo dicitur quòd in diametro medij cœli constituitur. Sed hic locus cum horoscopo maxima societate coniungitur, quia de quadrato horoscopum respicit, & per quadratum aspectum ab horoscopo videtur.

Quintus locus ab horoscopo in quinto ab horoscopo signo constituitur; quia a centesima vigesima parte ab horoscopo initium accipiens, vsque ad centesimam quinquagesimam extenditur. Ex hoc loco filiorum numerus, & generis æqualitas inuenitur; appellatur autem bona fortuna, quia locus est Veneris, &c.

Sextus locus in sexto ab horoscopo signo constituitur, qui à centesima quinquagesima parte initium accipiens, vsque ad centesimam octuagesimam extenditur. In hoc signo causam vitij ac valetudinis inuenimus, qui locus mala fortuna appellatur, ab hoc, quòd locus est Martis, &c.

Septimus locus in septimo ab horoscopo signo collocatur, quia à centesima octuagesima parte profectus ad ducentesimam decimam extenditur, & illis desinit. In hoc loco alius est cardo genituræ; appellatur autem occasus à

 nobis.

nobis.Ex hoc loco qualitatem, & quantitatem quæramus nuptiarum, sed & hic locus violenta cum horoscopo societate coniungitur, & de diametro ab horoscopo videtur.

Octauus locus in octauo ab horoscopo signo constituitur. qui à ducentesima decima parte ab horoscopo profectus vsque ad ducentesimam quadragesimam partem extenditur.Est autem piger locus, quia nec ipse aliqua cum horoscopo societate coniungitur. Ex hoc loco mortis qualitas inuenitur; scire autem nos conuenit quòd nulla in hoc loco gaudent stella,nisi sola Luna, sed nocturnis solummodo genituris,&c.

Nonus locus in nono ab horoscopo signo constituitur,cuius mensura à ducentesima quadragesima profecta vsque ad ducentesimam septuagesimam partem extenditur; est autem diei, ac Solis locus. In hoc loco hominum sectas inueniemus, est autem de religionibus, & peregrinationibus, &c.

Decimus locus in decimo ab horoscopo signo constituitur, qui à ducentesima septuagesima parte initium accipiens vsque ad trecentesimam partem extenditur; sed hic locus principalis est,& omnium cardinum potestate sublimiorum. Hic locus medium cœlum appellatur, in hoc loco vita, spiritus, actus etiam omnes,patriam,domicilium,totámque conuersationē inuenimus, artes etiam, & quidquid nobis artis suffragio confertur. Ex hoc loco animi vitia facili ratione perspicimus,&c.

Vndecimus locus in vndecimo ab horoscopo signo constituitur, qui locus à trecentesima parte profectus vsque ad trecentesimam trigesimam partem constituitur; appellatur autem à nobis hic locus bonus dæmon. In hoc loco medium cœlum frequenter parsiliter inuenitur; est autem locus Iouis, &c.

Duodecimus locus in duodecimo ab horoscopo constituitur signo, qui à trecentesima trigesima parte profectus, vsque ad trecentesimam sexagesimam partem constituitur. Hic locus malus dæmon appellatur. Ex hoc loco inimicorum qualitas,& seruorum substantia facili nobis significatione monstratur, visitur etiam in hoc loco, & ægritudines inueniemus,&c.]

Hæc sunt locorum cælestium significata,quæ legere etiā potes apud Card. lib.de Iudiciis geniturarum,c.6.Audiamus nunc rationes quibus permoti Genethliaci singulis locis has significationes tribuerint.

Primo itaque loco,qui in Oriente constitutus est,tenebris prodit in lucem vitam, & spiritum aiunt contineri. Cæterùm quia post vitam maximè diligimus diuitias,& opes, proximo loco, id est, secundo, aiunt opes, & substantiam significari. Ex tertio loco, quia henagena radiatione, quæ est amica cum ascendenti iungitur, de fratribus & amicis iudicari volunt. Quarto loco, qui est principalis, & imum cœlum, de parentibus prædicunt. In quinto de filiis, qui parentes proximè sequuntur. Sexto docent significari seruos, propterea quòd septimus locus indicat pares, quare sexta necesse est indicari impares, & seruos. Septimo, quod patres, vt dicebamus, signat, iudicatur de vxore & nuptiis. Ex octauo mortem aiunt pendere, & exilia; quia maligna radiatione ascendens intuetur. Horum dicunt portendi religionem, itinera, dignitates. Itinera quidem, quia Sol in diurno loco positus, inquit Auenazdra libro rationum, ad nonum descendens

dens mouetur. Decimo loco, qui est medium cœli, & maximè ad nostrum verticem accedit, artes, & omnes disciplinas docent contineri, tum mores, & dignitates. Vndecimo Card. loco citato scribit indicari amicos, gaudia, voluptates, quia locus Iouis, & bonus dæmon appellatur. Duodecimo tradunt aliqui significari animalia, quibus vehimur, quoniam coniunctus est cum ascendente. Ridiculus sit, quicumque ridiculas has rationes nostra refutatione egere existimarit. Quare ad alia pergamus.

CAPVT VIGESIMVM.

Directionum commentum.

ECce tibi aliud commentum Planetarum, partiúmque Zodiaci directiones, vt vocant: aiunt enim horoscopum quamuis natiuitatis tempore longiùs à Planeta aliquo distet, peruenire tamen aliquando ad illum locum in quo erat tempore natiuitatis Planeta, & tunc & nato, vel creare periculum vel tribuere incolumitatem. Exempli gratia, sit alicuius genituræ horoscopus Leonis pars decimaquinta, & Saturnus partem sextam Virginis teneat, vt Saturnus horoscopo, nec aspectu, nec alia re iungatur, vel ad illum pertineat, manifestum est illi non posse nocere, quia tamen volunt obesse, aiunt peruenturum aliquando horoscopum ad Saturni locum, & quo anno eò perueniet, periculum nato imminere à Saturno; peruenire autem horoscopum ad Saturnum aliumve Planetam existimant hoc modo: singulis annis singulæ signorum partes tribuuntur, & primo anno vitæ designant gradum, in quo est horoscopus, in quo si Planeta existat, vel si illum locum respiciat, vel ex quadrato, vel ex trigono, &c. eo anno vim exercet suam; secundo anno attribuunt secundum gradum ab horoscopo, tertio tertium, & reliquis reliquos. Quare si Saturnus, gratia exempli, primum, & vigesimum gradum ab horoscopo occupauit, qui anno vigesimo primo tradunt Saturnum, anno illo virus suum effusurum. Quare eos, qui tempus inquirunt, quo euentus aliquis bonus, malúsque expectandus sit, iubent numerari gradus inter loca principalia genituræ, & corpus, aut radios Planetæ interceptos, & pro numero graduum iudicare quo anno effectus futurus sit. Huiusmodi delapsus horoscopi ad Planetarum loca vocant directiones, ex quibus Ptolemæus vitæ spatium, reliqui rerum omnium euentus prædicunt.] Lege Iulium Firmicum libro secundo capite tertio.

Hinc Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, capite 6. [Cùm aliquis Planeta ad locum Martis, vel Saturni peruenerit, nec cum illo concordia iunctus ab initio fuerit, in eo significato res, quæ significatur, non leue detrimentum patietur, maius quidem si in angulo in genitura, minus si in reuolutione.] Rursus post aliqua. [Planetæ (inquit) cùm ad locum coniunctionis luminarium peruenerint, quæ in genitura præcessit, debiliùs operantur, quàm si ad locum Lunæ venissent. Ascendens cùm ad Saturnũ venerit, vel Iouẽ, aut illi in eo

fuerint dum anni initium est, erit res composita ex significato Saturni vel Iouis, & dispositionis eorum, & significationis eorumdem. &c.] Hæc ille. Nos requirimus quid sit Planetæ locus, quem dicunt: nam à Philosophiæ Magistro accepimus libr. 2. cœli, à t.43.ad 51. Astrum à suo orbe non separari, aut seiungi, sed vnà cum orbe circumferri, sicut cùm lignea rota à figulo circumagitur etiam nodus qui in ea est; quid itaque est locus Astri, quod nihil est aliud quàm pars quædam crassior orbis? Finge quod vis, non poteris locum fingere, qui complecti debet, & continere locatum libro 4.Phys.t.43. Quamquam autem minores orbes à maioribus contineantur, non migrant tamen ex vno in alium locum, partes verò in orbes, & nullæ sunt nisi mente, & cogitatione fingantur libr.4.Phys. tit.11. Et si vllæ essent in perpetua, & in requisita agitatione certum nullum locum, & adæquatum admitterent: nullum siquidem corpus dum mouetur æqualem locum occupare euincunt physicæ demonstrationes: quare etiam si fingere velis in tanta agitatione, non potes locum Planetæ tribuere, nobis quidem eminus illos spectantibus videntur nunc in vno, nunc in alio Zodiaci signo esse, sicut & montes videntur cœlum attingere, sed multò plus ab orbe signifero distant, quàm montes à Luna, quam vertice contingere videntur. Quare eadem insania qua montium locus diceretur Luna, aut orbis Lunæ dicitur Planetæ locus Zodiacus, & Zodiaci signa, aliud porro quod dici aut cogitari possit Planetæ locus nihil occurrit. Partitio præterea signi in gradus triginta potiùs, quàm in viginti mente tota concepta Mathematicorum Hircoceruos, Hydras, Chimæras omnis leuitate superat: Atellanæ fabulæ nihil ad hæc. Scribunt præterea, quo anno, vel die horoscopus peruenerit ad locum, quem natali hora Saturnus occupabat, Saturni secuturũ effectum. abscessit longè Saturnus, deseruit multos annos ante locum illum. si vllus est Saturni locus, quid agit locus ille, qui viginti ante annos Saturnum non attigit, non audiuit (nam & sydera vultis audire) non vidit? aut quo tandẽ modo exercet Saturni actionem & munus? Spero Mathematicos non dicturos infestam fuisse partem illam cœli à Saturno, quando ibi fuit, & tanquam veneno quodam imbutam: Spes me fefellit, Cardanus enim sect.1. Aphor.38. [Impressiones (inquit) à genitura, quæ in loco remanent vsque ad tempus, in quo perfici debet, sunt partim in loco, partim in materia: ergo cœlum imperuium contrariis qualitatibus ista peste inficitur. Quomodo ista contagio tot annis delituit, quo modo, aut à quo suscitatur post vigesimum annum? Cur Saturnus non perpetuo huiusmodi vim fundit? aut cur cœlum vniuersum per quod transit non inficit, sed certam solùm partem orbis quam occupat, aut occupare videtur, ortus, & conceptus tempore? quolibet tempore, & quolibet temporis momento homines nascuntur, perpetuo itaque vim suam Saturnus fundat necesse est: non ergo eo solùm loco quo Saturnus fuit ortus tempore horoscopus inuenit vim à Saturno cœlo inditam sed toto cœlo, quare non vigesimo primo anno, sed sequentibus etiam & antecedentibus annis præstabit id quod vigesimo primo dicitur efficere. Denique motus iste horoscopi ad locũ Planetæ Astrologis etiam fatentibus nudis cogitationibus fit, reapse horoscopus nó mouetur ad locum Planetæ, nec vllus inter orbium cœlestium motus hunc horoscopi motum numerauit, quod sola cogitatione hominum est nihil efficere recipiũt Astrologi omnes, omnes Philosophi, omnes sanæ mẽtis. Quid igitur potuit hac fabula magis insanũ mente concipi, quid potuit magis deli

delirum cogitari, locus omnis Planetarum fictitius est, fabulosus motus, quo ad illum acceditur excogitata graduum diuisio, commentitia vis, quam Planeta tribuere dicitur loco, in quo est ortus tempore potiùs, quàm vllo alio. Et ex his ludibriis casus omnes, viresque rerum, vitæ spatium, mortis tempus, morborum causas, omnia negotiorum momenta pendere contendunt. O beata ingenia, quibus comminisci tanta fœlicitate licet, ô fœcunda Astrologorum commenta, quibus rerum omnium, quæ mari, quæ terra fiũt, causæ cõtinentur.

CAPVT VIGESIMVMPRIMVM.

Duodecim Zodiaci partibus nullam inesse vim.

VODECIM Mathematici numerant Zodiaci partes, duodecim item in eo formant stellarum schemata, vtrisque eadem faciunt nomina communia, Arietis, Tauri, Geminorum, Cancri, & reliquorum; aliud tamen nescio quid mente sibi informant, quando Signa Zodiaci, ac quando eiusdem schemata, & imagines describunt. Nam primùm quidem stellæ, quæ imagines constituunt, excurrunt sæpe vltra terminos Signi, sæpe non occupant id totum spatium, quod occupat Signum. Hinc Manilianũ illud,

Scorpios in Libra consumit brachia.

Præterea Signa inter se æqualia sunt, astrorum asterismi non item. Adde quòd Signa inter puncta æquinoctiorum, solstitiorúmque, immobilia hærent, neque ad puncta cardinalia accedunt vnquam, aut ab eisdem recedunt: asterismi ab Occasu in Ortum iugiter deferuntur: spicam Virginis, quæ Thimocharis ætate octo gradibus autumnale æquinoctium antecedebat, & Hipparchi tempore sex tantùm, viuente Ptolemæo tribus dumtaxat gradibus æquinoctium præibat, nostra ætate æquinoctium iam transgressa versus brumam, octodecim gradibus ab eodem distat. Rursus stellæ, quæ aliquando in Ariete fuêre, nunc in Tauro visuntur. Denique Planeta, qui cum stellarum asterismo congruit, sæpe non congruit cum Signo. Tauri enim stellæ magnam habent cum Marte cognationem, nulla tamen est Marti cum Signo Tauri societas, in quo deiici dicitur. De asterismis differendum infrà, de Signorum potestate hîc disputamus: neque enim frustrà duodecim Zodiaci Signa à stellarum imaginibus longè diuersa, in Astrologiæ censum induxerunt Genethliaci; sed multa illa per se fundere, multa efficere voluerunt, temperando Planetarum efficientiam. Manilius lib. 2.

Non licet (inquit) *à minimis animum deflectere curis,*
Nec quidquam rationis eget, frustráq; creatum.
Fœcundum est propriè Cancri genus, acer & ictu
Scorpios, & partu complectens æquora Piscis.
Sed sterilis Virgo est, simili coniuncta Leoni.
Nec capit, aut captos fundit Aquarius ortus.
Inter vtrumque manet Capricornus corpore mixto.
Et qui Cretæo fulget Centaurus in arcu.
Communisq; Aries, æquantem tempora Libram,
Et Geminos, Taurumq; pari sub sorte recenset.

Atque ita se habent Signa infœcunda,& fœcunda; describit idem Auctor fœminina, & masculina, his versibus:

———— Namq́; mascula sex sunt,
Diuersi totidem generis sub Principe Tauro,
Alternant genus, & vicibus variantur in orbem.

Nocturna prætereà alia,alia Signa dicuntur esse diurna, de quibus idem:

Nec te prætereat nocturna, diurnaq́; Signa
Quæ sint, prospicere, & propria ducere lege.

Item alia terrestria,alia vocantur aquatica:

Quin,nonnulla sibi (ait idem)*nullo monstrante loquuntur*
Neptuno debere genus ,scopulosus in vndis
Cancer,& effuso gaudentes æquore Pisces.
Vt quæ terrena censentur sydera sorte,
Princeps armenti Taurus ,regnoq́; superbus
Lanigeri gregis est Aries.

Rursus alia Signa amica,alia censentur inimica:

Quin etiam propriis inter se legibus astra
Conueniunt,vt certa gerant commercia rerum,
Inq́; vicem præstant visus, atque auribus hærent,
Aut odium,fœdusq́; gerunt, conuersaq́; quadam
In semet proprio ducuntur plena fauore:
Idcircò aduersis nonnunquam gratia signis,
Et bellum sociata gerunt,alienaq́; sede
Inter se generant coniunctos omne per æuum,
Vtrique & sorti pugnant ,fugiuntq́; vicissim:
Quod Deus in leges , mundum cùm conderet omnem,
Affectus quoque diuisit variantibus astris,
Atque aliorum oculos, aliorum contulit aures,
Iunxit amicitias horum,sub fœdere certo
Cernere,vt inter se poßint, audireq́; quadam,
Diligerent alia,& noxas, bellumq́; mouerent.

Denique Signorum apotelesmata persequitur idem Auctor lib. 4.

Nunc tibi(inquit)*Signorum mores, summumq́; colorem,*
Et studij varias artes ex ordine reddam.
Diues fœcundis Aries in vellera lanis,
Exutusq́; nouis rursus spem semper habebit.

Omnino duplex actionis genus Signis Mathematici attribuunt: alterum,quo astra ipsa afflantur, eorúmque vis aut promouetur, aut retardatur, aut in contrariam planè cōmutatur:aiunt enim Planetas nouas subinde,& ascititias vires assumere à Signo, in quo versantur,& ex bonis fieri malos,ex beneficis maleficos,ex fortunatis infortunatos.Hinc gloriosa illa nomina,retrogradatio,statio, velocitas, tarditas, motus æqualitas, longitudo, latitudo, aspectus Orientalis, Occidentalis,combustio,eclipsis,directio,progressio,reuolutio,transitus.Item gaudium,detrimētum,exaltatio,casus,triplicitas,terminus,peregrinitas,facies, situs,receptio,applicatio,separatio,prohibitio,translatio,pulsatio, refrænatio, contrarietas,abscissio,frustratio,& id genus plura superstitiosæ artis vanissima instrumenta,quæ Planetarum vocant accidentia,quæ sine dubio præcipui sunt Astrologiæ

Astrologiæ fontes, è quibus Genethliaca vaticinia promanant. Alterum actionis genus, quod Signis Mathematici tribuunt, est, quo in hæc inferiora agunt per se, & sine ope stellarum; quò pertinent ea, quæ scribit Cardan. lib. de reuolutionib. c. 11. si ascendit Aries, erit natus in timore mortis violentæ; si Taurus, ægrotabit ex libidine; si Gemini, sollicitabitur in secretis perquirendis; si Cancer, erit amator rerum publicarum. Item Manilius lib. 4.

Nec te perceptis (inquit) *Signorum cura relinquat*
Partibus, in tempus quædam mutantur, & ortu
Accipiunt proprias vires, vltraq; remittunt.
Namq; vbi se summis Aries extollit ab vndis,
Et ceruice prior flexa, quàm cornibus ibit,
Non contenta suo generabit pectora censu:
Et dabit in prædas animos, soluetq; pudorem.
Tanta audere iuuat: sic ipse in cornua fertur,
Et ruit, & mutat non vllis sedibus idem.
Mollia per placidas deludunt otia curas,
Sed iuuat ignotas semper transire per vrbes,
Scrutariq; nouum pelagus, totiúsq; & esse
Orbis in hospitio, testis sibi laniger ipse.

Item Iulius Firmicus lib. 8. Matheseos, à cap. 19. [Prima pars Arietis (inquit) si in horoscopo fuerit inuēta, & beneuolarum stellarum radius accesserit, nascentur Reges, Duces, & quæ prosperè semper suúm ducant exercitum; si secunda pars Arietis in horoscopo fuerit inuenta, cōtumaces erunt, fures, & qui semper præpostero furore grassentur, quíq; domiciliū suū transferant ad exteras nationes.

Quid multa? vniuersa sua apotelesmata ita à Signis pendere volunt Genethliaci, vt si constiterit nulla esse eorū iura, non recusaturi sint profiteri artis suæ vanitatem. Agè ergo, quoniā in magnū Astrologię locū incidimus, nec leuiter, nec cursim prætereamus, quæ veteres, quæ recētiores Astronomi de Signorum natura tradiderunt. Primùm itaq; ij, qui ante Alphōsi Regis tēpora octo solùm numerarūt orbes, illúmq; fecerūt supremū, quo astrorū cœtus, & quasi coloniæ visuntur: qualem quæso Zodiacū cogitarūt diuersū à Zodiaco octauæ sphæræ mobili, & variis stellis apto? quæ Signa animo agitarūt, alia ab illis, quæ octauo orbe stellę cōstituuntur, nihil suprà octauū orbē, qui innumeris clarescit stellis, existimarūt esse, Zodiacū octaui orbis stellis insignem, & mobilē esse intellexerūt: alterū itaq; immobilem nullis conspicuū astris, nudis sine dubio Mathematicorū cogitationibus cōstare existimarūt; & qua ergo ratione, quibúsve naturæ legibus, iis ludibriis, quorū nulla est natura, veram, & physicam efficiētiam tribuerūt? O egregij Astrologiæ magistri, & digni, quibus Genethliaca ipsa loquuta credatur! Hæc veteres; recentiores verò, hoc est, Alphōsus, & qui post Alphōsi tēpora iniêre cęlestiū orbiū numerū, vt expedirent rationem, qua octauus orbis motu diurno ab Ortu fertur in Occasum, & rursus alio motu, quo stellæ fixæ à pūctis cardinalibus æquinoctiorū, & solstitiorū recedūt ab Occasu in Ortum, duos adhuc orbes supra octauū excogitarūt, nulli planè sensuū conspicuos, sed sola mente perceptos, quorū decimū vniformi, regularíq; motu ab Oriente in Occidentem spatio 24. horarū ferri existimarūt; nonū verò motu quodā librationis agitare putarūt, de quo fusiùs noster Clauius ad c. 1. sphęræ Ioānis de Sacro Bosco; Motū illū quo stellas fixas diximus recedere à pūctis cardinalibus, &

ab vno Signo sensim delabi in aliud octauæ sphæræ tribuerunt. Recentiores, inquam, qui hunc cælestium orbium ordinem constituerunt, duos finxerunt Zodiacos, alterum in octaua sphæra mobilem, duodecim stellarum asterismis illustrem, alterum in decimo, & supremo orbe immobilem, stellis destitutum, solum animo conspicuum, & in priori quidem duodecim illas collocarunt imagines stellis aptas, Arietem, Taurum, &c. in posteriori duodecim Signa iisdem nominibus notata distinxerunt, quæ cum Planetis consentire, & dissentire, & Planetarum vires acuere, vel retundere, & propriis, priuatisque facultatibus ad rerum omnium effectionem venire docuerunt. Atque ita professi illi quidem sunt veterum Astrologorum errorem, qui imaginarium quemdam Zodiacum, veram, & physicam causam fecerunt, tota reclamante natura: sed Genethliacæ nihil tulerunt opis, quod ita planum facio.

Singulos cælestes orbes vnius esse naturæ, & vndequaq; sibi similes receptũ est in Philosophorũ scholis: docuit sanè Plato in Timæo astra esse animata, & lib.10.de legib. vniuersa, quæ cælo cõtinentur, ignem etiã, & aërem, animo esse prædita, simplicia illa tamen non minùs quàm elementa putauit; quod Carpentarius notauit cõment. ad c.12. Alcinoi de doctrina Platonis, idem docet Aristoteles bonus Auctor lib.1.cæli, t.7. lib.2.cæli, t.41. & seqq. id euincit ratio, motus simplex debetur corpori simplici; motus diurnus, cuius decimus orbis auctor dicitur, simplex est, à simplici itaque corpore proficiscitur: corporis simplicis vnam tãtùm esse naturam quis ambigat? vnam itaq; decimi orbis naturam esse fatendum est. Specie præterea, & natura disiunctas partes non posse cohærere inductione apud Physicos cõpertum fuit: quare orbes cælestes discreti inter se sunt, nónne quòd naturâ dissident; mẽbra certè animalis animo, qui est forma corporis organici, coagmẽtãtur? vnde & eius abscessione soluũtur: si cæli partes naturâ essent diuersæ, quo tandẽ glutino cohærerent? aut qua cõtinerentur, ne à seipsis desciscerent, forma? hac ratiocinatione Aristoteles lib.1. de an. effecit, animum non cõstare ex elemẽtis; quia ab alio oporteret ea cõtineri, ne diffluerent. Deniq; si decimus orbis vniusmodi non est, sed variis cõstat partibus, non posset illi motus diurnus esse naturalis, vt disputat Arist. lib.1. cæli, t.9.13.14. siquidẽ vnaquæq; natura propriũ sibi, & singularem motũ poscit lib.2. phys. t.1. Si ergo in cælo plures sunt naturæ, & plura motus principia, vna natura hũc, alia alium postulante motũ; quî fieri potest, vt motus diurnus decimo orbi sit naturalis? si vni ille parti cõgtuit, violentũ oportet esse aliis, at nihil violẽtũ perpetuũ lib.1. cæli, t.15. Cõstitutissimũ itaq; sit singulos orbes cælestes vniusmodi esse, omníq; partium diuersitate carere. In corpore porrò simplici, in quo nullas natura fecit partes, cuiusmodi est decimus orbis, nullus à natura Zodiacus esse potest, sed si qui est, Mathematicorũ cogitatione est. Ecquis enim discreuit Zodiacũ à reliquo orbe, si in orbe nulla est partiũ discretio? Quis diuisit Zodiaci Signa, si totus decimus orbis vnius est naturæ, nisi Astrologorũ mens, & cogitatio? Ergo partibus decimi orbis solo animo informatis, eas vires asciscere non vereris, quas reliquo orbi negas? ergo partium Zodiaci, quarũ vna est natura, quasdam fœmininas, alias terrestres, aquaticas alias, has diurnas, illas nocturnas facies? Quis præscripsit Zodiaco fines, ne vltra 23. gradũ, & aliquot minuta excurrat? Quis Zodiaci partibus terminos fixit? nónne sola mens? Vnde ergo diuersæ, & contrariæ vires? Et cuius est tanta potestas, vt sola cogitatione vim tribuat rebus, & efficientiam, aut adimat? Eamdem rationem alio modo versabo. Partitio

Zodiaci in 12. signa non naturalis, sed voluntaria est, quod lectissimis rationibus probauit, Ioannes Kepplerus ætatis nostræ Astrologus inter Principes lib. de noua stella c. 4. quódque scriptum nobis reliquit Abraham à Venesdra initio libri Astrologicarum rationum. [Aliqua (inquit) dicuntur de signis, quæ probantur, alia verò ex arbitrio;] declarat quæ sint arbitraria; [Diuisiones (inquit) signorum, cur tantum in trecentas, & sexaginta, tantum partes sint, arbitrium fecit; quoniam hic numerus diuisionibus est accommodatior.] Idem profitetur Alis Auerrosdan ad librum Apotelesmatum Ptolemæi. [Diuisimus (ait) Zodiacum in partes duodecim, quæ signa nuncupantur, & vnumquodque signum in partes triginta, quæ dicuntur gradus, & partem quamlibet in minutias sexaginta, quoniam hi numeri diuisionibus idonei magis reputantur.] Ipsa sanè cœli natura vnius modi & simplex, non patitur aliam partium diuersitatē, quàm quæ arbitraria sit. furor furor esset partibus in Decimo Orbe Mathematicorum, arbitrio confictis variam agendi potestatem tribuere. Ergo si aliter Zodiacum partiri libuisset, alias cœlum habuisset vires? quid magis absonum, imò quid magis delirum dici aut cogitari potest?

Hoc ipsum adhuc angustiùs vrgeo. Nam vis illa, quæ signis tribuitur, aut profluit ab Orbis natura, & hæc cùm vna eadémque sit toto Zodiaco, non potest esse ratio, cur vni signorum vna, alteri altera insit virtus. aut proficiscitur ab externo aliquo principio. at qualitas ab externa causa profecta, diuturna esse nequit, potestates verò signorum perpetuas volunt esse Astrologi. Accedit huc, quòd supremus Orbis longè se motus est ab omni contrariorum impulsu; aut denique tribuitur à Mathematicorum cogitatione, quæ signa secernit à signis, at cuius cogitatio tantas habet vires vt pro arbitrio commutet cœlum?

Dabo & aliud argumentum, quod appositè declarat fabulosa esse omnia quæ de signorum potestate Genethliaci mentiuntur. Nam ea quæ veteres Astronomi de Asterismis Octauæ sphæræ prodiderunt, recentiores transtulerunt in signa Zodiaci Decimi Orbis, nupertimè, id est, Alphonsi tempestate, excogitati: Quæ signa apud veteres Astronomos Octauam sphæram supremam esse existimantes, erant fœcunda, sterilia, humana, ferina, terrestria, aquatica, muta, vocalia, diurna, nocturna. Eadem nunc in Decimum Orbem translato Zodiaco, sunt fœcunda, infœcunda, humana, ferina, aquatica, terrestria, nocturna, diurna: Itaque Aries, quem veteres libidinosum, & oculis languidum esse scripserunt, nunc quoque quamquam in Decimum Orbem migrarit, libidinosus oculísque languidis dicitur. & vsque eò hac licentia progressi sunt, vt sicut in octauo cœlo stellis apto partes quædam lucidæ, quædam sunt tenebrosæ, vel puteales, ita in Decimo Orbe, renitentibus oculis reclamante ratione, dicant esse partes lucidas & tenebrosas. Non licebat vobis, ô Genethliaci, quæ veteres Astrologiæ Magistri de Zodiaco Octaui Orbis, & eius signis scripserunt ad Decimum Orbem transportare; sed qua licentia eiusdem Orbis signis, quibus summa est naturæ communio, diuersas attribuitis vires? eadem & fortasse maiori diuersis Orbibus, quibus nulla est naturæ societas, easdem communicatis potestates? nónne tantum Decimi Orbis signa distant ab imaginibus octauæ sphæræ, quàm Orbis ipse Octauus à decimo dissidet? vnde ergo tanta virtutum, proprietatúmq; communio? Sempérne hærebimus in fabellis? nunquam lux aliqua veritatis nobis illucescet?

Si quis adhuc est qui non intelligat, quantum signa huiusmodi ad ineptiarum naturam accedant; ablegabo illum ad Chaldæos Authores illos Astrologiæ, qui in patentibus campis multis annorum millibus cœlum obseruasse dicuntur: quos solis Asterismis contentos, nullam signorum, quæ carent stellis, rationem habuisse constat. Cur Chaldæi diuturnis accuratissimisq; obseruationibus, non deprehenderunt Martem deiici in Tauro, exaltari in Scorpio, inter Saturnum & Capricornum magnam intercedere affinitatem, Veneri nõ exiguas accedere vires ex Libra? Astrorum iura accuratè perscrutati sunt, vt si vsquam alij, cur nihil de signorum potestate memoriæ prodiderunt? Notarunt diligentissimè omnes cœli angulos, exagones, tetragones; oculatissimi denique in cæteris omnibus, hac solum in re cæci fuêre: quis credat?

His accedit quòd Astra quoque Octaui Orbis, quæ fixa vocantur, ab vno signo in aliud demigrãt, Cor Leonis notissimũ sydus, & innumeris Astrologorum laudibus celebratum, in vltimo gradu Cancri aliquando fuit, nũc ad vigesimumquartum gradum Leonis peruenit; & stellæ, quæ aliàs in Ariete, nunc in Tauro videtur. Astra fixa non afflantur à signo, sed easdem prorsus vires in illis agnoscunt recentiores & veteres Mathematici, quãuis alia signa occupẽt nunc quàm horum tempore occuparent. Quî itaq; fit, vt à signis supremi Orbis afficiantur Planetæ, nihil patientibus Astris fixis, nihil recipiente Zodiaco stellato, per quem defluere debet quidquid à supremo Orbe ad Planetas descendit?

Sciscitabor etiam ex Genethliacis quando aliorum Orbiũ vires, Iouis putà, Saturni, Martis, cæterorúmq; in solo Astro residere docent, qua consequentia in decimo cœlo Astris orbato vllas vires cõstituant: imò cùm duos faciant Zodiacos, alterũ in decima, alterũ in octaua sphæra, requiro, cur hic nihil efficiat, nisi stellarũ vi, cur partes, quæ inter Astra iacẽt inertes & otiosas esse velint, illius virtutẽ non Astris contineri, quæ nulla habet, sed toto signo fusam velint?

Duos dixi à Mathematicis fingi Zodiacos, nimis parum dixi, tot illi fingunt, quot sunt cœlestes Orbes; sicut enim in decimo, & in octauo, sic in nono, septimo, sexto, reliquísq; varios sibi formant Zodiacos, vnũ tamẽ decimi orbis faciunt rerum omnium causam, reliquis vim omnem & efficientiam adimunt.

Sed largiamur Mathematicis quæcumq; hactenus de Zodiaco, & Zodiaci signis cõmenti sunt; demus varias esse signorũ proprietates; concedamus Planetas varios fundere effectus pro conditione signi, in quo versantur; tribuamus tãtum Mathematicorũ commentis, quantum veris causis, alij concedũt, adhuc nihil obtinuerũt, quod ad causam faciat; quamuis enim magna esset signorum vis, & potestas, non possent tamen ex iis vllam probabilẽ coniecturã de futuris euentis ducere. Nam si Planetę efficacitatẽ omnẽ mutuantur à signis, vt Genethliaci somniãt, perspicuũ est nõ posse quid illi facturi, vel non facturi sint, cogitatione præire Mathematicos, nisi eis cõstet, quæ singulis tẽporis momentis Planetæ percurrãt; id verò ignorãt, ergo & ignorare eos oportet, quid Planetæ per singula tẽporis momenta moliantur. Res illustrior fiet exemplo. Iupiter in 29. gradu, & 59. minuto, & 59. secundo Geminorũ, censetur in detrimento suo esse, versari in signo inimico, & quinq; atros calculos habere; post minutũ temporis, trãsitione facta, ad Cãcri gradũ. ô minutum, ô secundum, i. iam fœlix, iã in exaltatione sua esse, & quatuor albis calculis gaudere putatur. at Genethliacos latet tẽporis illud minutũ, quo Iupiter ex Geminis in Cancrum demigrat, latere ergo eosdem oportet, quid Iupiter ex Geminis, quid præstet ex Cancro.

Nega

Negabunt opinor ignorare se transitum Astri ab vno in aliud signum, sed cui negabunt? Hieronymóne Cardano, qui Astrologiæ agit Magistrum lib. de temporum, & motuũ erraticorum restitutione? An Tychoni Brahæ lib. de noua stella c. 2. cui omnes recentiores Astronomi iam submisêre fasces? & vnde quæso tot, támq; discrepantes tabulæ Ptolemæi, Alphonsi, Copernici, Tychonis Brahæ, aliæque per multæ; vnde tantũ inter Astrologos dissidium? Nuperrime Tycho Brahæ lib. de noua stella tabulam nobis confecit, ingressus Solis in quatuor puncta Cardinalia; qua 24. & 26. horarum spatiũ veteres Astronomos Alphonsum & Copernicum fefellisse demonstrat; quam ipse ad veritatẽ proximè collimarit, demonstrabũt alij. De vno Marte idẽ Auctor lib. de noua stella pag. 649. scribit, Mirari satis non possum Appianum non solùm diẽ, sed horam atque minutum (alias enim cuspides domorum vti vocãt cœlestium adaptare nequiuisset) huic coniunctioni præfiniuisse, cùm Martis præsertim motus, vt de Saturno nũc nihil dicam, hactenus non sit exploratus, quòd intra tres vel quatuor dies eorũ copulationẽ, è calculo præsertim Alphonsino, quo ille vsus est, imò ne quidem Copernico hoc paulò exactiore notam reddere tutò liceat.

Sed faciamus certa numerorum ratione posse Astrologos ingressum Planetarum in Zodiaci signa assequi; quis non intelligit quantum instrumentorum iniquitas numerorum rationibus officere possit? horologiorum præterea malignitas, quæ nunquam ex fide & sine errore tempus reddũt quod requirimus, quàm transuersos agit Astrologos certas Astrorum sedes cognoscere cupientes? Legantur quæ Tycho Brahæ lib. 1. de stella noua, pag. 140. scribit de instrumentorum & horologiorũ tarditate & ignauia, cessabit eorum insolens iactatio qui non minus fidenter cœlũ, quàm cãpos certo limite partiri cõsueuerunt.

CAPVT VIGESIMVMSECVNDVM.

Rationes ob quas Astrologi varias signis vires attribuêre.

PRODEANT iam rationes, ob quas Astrologi absonas signorũ potestates in Genethliacam artem inuexêre; & quibus veluti mõtibus quibusdam, montibus impositis, Gigãtum exemplo cœlum in minutissimas partes discindire aggressi sunt. Inuexit enim non parum ad veritatem dispiciendam, ea expendere rationum momenta, quibus sibi primò, deinde plerisque aliis Astrologi rem tantam persuasêre.

Primum itaque, id quod experimur, Planetas aliud ex vna, aliud ex alia cœli plaga efficere. Sol enim ex Ariete vernum illum teporem omnia pertingentem edit, quo mũdus ipse hyberno rigore soluto iam reuirescere, & quodammodo reuiuiscere videtur. Contra vero ex Leone aërem quemdam & noxium fundit calorem, qui absumit, & exurit vniuersa: abundè declarare existimant quantum virium Astra mutuentur à signis in quibus morantur: Quod autem in Sole animaduertimus, probabili coniectura ad alia quoque Astra transferendum putant, vt cum vno signo vnum, cum alio præstent alium effectum.

Deinde, quod scribit Ptolemæus, Solem in Ariete edere tonitrua, fulgura, fulminare, miscere, non modò Græciam, sed mundum vniuersum, negant aliò referri posse, quàm in naturam & proprietatem illius signi. Accedit quòd signa mobi

mobilia non alia de causa id nomen assecuta sunt, nisi quia magnarum mutationum sunt causa, vt ait Christophorus Clauius ad c.1.sphæræ.

Tertiò videmus subitas interdum aëris mutationes, media æstate repentè ingruit frigus, decidunt imbres, salit grando, furit ventus, in hyeme ingruunt calores non modici: quouis tempore inopinati seruiunt venti, nubes extemplò nigrescunt, ruunt imbres, quæ non possunt aliunde proficisci, nisi ex subito transitu alicuius Astri ex vno in aliud contrarium signum, vel ex vno in alium eiusdem signi gradum.

Denique qui eodem positu nascuntur, sæpe nascuntur vita, moribus, studiis, corpore, animo dissimillimi: id quod clarissimo exemplo illustrat S. Augustinus lib.5.de Ciuit. Dei, c.2. Sæpe verò adeò prodeunt similes vt ne natura quidem eos internoscere videatur. Cuiusmodi fuerunt, qui apud eundem auctorem loc. cit. simul valere & ægrotare, eadem pati incrementa & decrementa valetudinis, eodem morbi genere afflictari, iisdem medicamentis leuari soliti sunt; inter horum illorúmque ortum diuersitas aliunde esse nequit, nisi ex eo, quòd hi dum oriuntur astra ex vno signo, in aliud transuolant, quando illi prodeunt in lucem easdem signi partes, aut signi gradus similes natura & viribus decurrunt. Hæc Astrologiæ Magistri ad stabiliendam signorum potestatem afferre solent, quæ trutina egere videntur.

Quid aitis? dicitis ex eo quòd Sol nunc acriùs nunc temperatiùs agit, colligi diuersas signorũ vires. Cur ita? quia nisi aliquid ex signis Soli accederet, semper eandem promeret actionem. O lepida ratiocinatio! non intelligitis quòd Sol nunc magis, nũc minùs, nunc ferè nihil calefaciat, ex eo oriri quod nunc magis, nũc minùs, nunc minimè à nobis recedit? quid opus est secretis signorũ viribus vbi causa est aperta? si nullũ esset cœlũ, si nullus Zodiacus, Sol tamen accederet ad nos, & recederet, sicut accedit, & recedit. nónne eodem pacto calefaceret, ac calefacit? quò magis accedis ad ignem, nónne maiorem experiris calorem? Qui sunt ignis Zodiaci, quæ signa quibus eius actio promoueatur aut retardetur? Quo tempore nos Sol acriter vrit ex Leone, nónne leuissimè afficit eos, qui ad alterum polum spectant? Rursus quando ex Aquario illos magno ardore exurit, nónne imbribus, & frigore nos perfundit? Vnde hæc varietas? à signóne, an ab accessu & recessu Solis? Consule, quæ scribit Aristoteles lib.2. de genet. à t. 56. Nos friuola hæc nihil morantur.

Quod ex Ptolemæo proferunt, Solem, dum Arietem percurrit tonitrua edere, & fulgura, eãdem habet rationem: abscessu enim Solis hyems frigúsq; conualescũt, quæ glacie gelúq; spiritibus qui intra terræ viscera sunt exitum intercludunt. Reuertente ergo Sole, vbi ad Arietem peruenit, omnia calore perfundit, quare spiritus, qui hyberno tempore frigore prohibente exitũ, intra secreta terræ continebantur, glacie gelúque soluto, patefactis terræ meatibus, vbi Sol propiùs ad nos accessit, vbi terras vberiori calore perfudit, liberi iam & soluti, attenuati præterea & excalefacti, in sublime feruntur; ibíque calidis cum frigidis, humidis cum siccis pugnantibus, fulgura, tonitrua, procellæ, venti existunt, vt ait Ptolemæus. Quid hic opus est occulta signorum vi, omnia præstare potest Sol auctor caloris, qui laxat spiritibus huiusmodi vias.

Dicuntur autem hæc signa mobilia, quia ad ea quando Sol peruenit magnas efficere solet tẽpestatum mutationes, nulla signorum vi, sed accessu, aut recessu, & terræ præparatione quam inuenit. Audiamus quid scribat Aristoteles li.2.

Meteo

Meteororum summ.2.c.2.de ventis,& intelligemus quæ causa sit huiusmodi mutationum:[Sol autem(inquit)cessare facit,& cõmouet flatus; debiles enim & paucas existentes exhalationes, extinguit, & ampliori calido, illud quod in exhalatione minus existit, disgregat;adhuc autem & ipsam terram præuenit exiccans,antequam facta fuerit multa simul excretio, sicuti si in multum ignem inciderit modicum exustibile, præuenit sæpe antequam fumum faciat, exustum esse:propter has igitur causas cessare facit ventos, & à principio fieri prohibet consumptione quidem cessare faciens, celeritate autem siccitatis fieri prohibens. Quapropter & circa Orionis ortum maxima fit tranquillitas,& vsque ad Ethesias, & Prodromos. Vniuersaliter autem,fiunt tranquillitates propter duas causas;aut enim propter frigus, cùm extinguitur exhalatio, veluti cùm fuerit gelu forte,aut cùm marcescit à suffocatione;plurimæ autem & intermediis temporibus,aut eo quod nondum facta sit exhalatio, & alia nondum aduenit,incertus autem & molestus Orion esse videtur:& occumbens,& oriens,quia in transmutatione tẽporis accidit occasus & ortus,æstate aut hyeme,& propter magnitudinẽ astri dictũ fit aliqua pluralitas;transmutationes autẽ omniũ turbulẽtæ sũt,propter indeterminationẽ,ethesię autẽ flãt post versiones,& Canis ortũ,& neq; tũc,quãdo maximè prope fuerit Sol, neq; quãdo lõgè; & dieb.quidẽ flãt,noctibus autẽ cessant. Causa autẽ est;quia prope quidẽ existẽs;pręuenit exiccãs,antequã fiat exhalatio,cũ autẽ abscesserit modicũ, mediocris iã fit caliditas,adeò vt cõgelatæ aquæ liquescãt,& terra exiccata,& à propria caliditate,& ab eaquę Solis est, quasi ardescãt & exhalẽt.]

Rursus infra,de hyemali conuersione.[Similiter autem(inquit)& post hyemales versiones flant ornithiæ,septuagesimo enim die incipiũt flare; propterea quòd longè existens Sol inualescit minùs;non continui autẽ similiter flant quia quæ in superficie,& debilia, tunc segregãtur,magis autem congelata ampliori indigent caliditate: quapropter interpolantes isti flant, donec sub versionibus iterum æstiualibus flauerint Ethesiæ, quoniam vult quã maximè cõtinuè hinc semper flare ventos. Auster autẽ ab æstiua versione flat & non ab ab altera Vrsa:duabus enim existentibus sectionib.possibilis habitari regionis, hac quidẽ ad superiorẽ Polum,qui secundum nos est,illa autem ad alterum, & ad meridiem;eo existente veluti tympano,talis enim figura terræ, excidunt ex centro ipsius ductæ faciunt duos conos.] Iterum sectione 26. probl. 13. quærit cur omnibus Astris tum orientibus, tum occidentibus aër soleat mutari; sed Cane præcipuè,& respondet;[Quòd cùm æstus tunc vigeat spiritus calidissimos per idẽ tẽpus oriri congruũ est; Auster autem calidus est, & cùm ex contrariis in contrariũ maximè commutari solitũ sit,ortúmque Canes præuij nũcupati,antecedant qui Aquilones sunt,meritò post eam Auster spirat,quandoquidem assignati necesse est,idque Austris fieri orientibus.]

Et infrà:[Quin etiã dies post brumam quintus decimus Austrũ præ se fert, eò quòd bruma initium quoddam est;mouetur que à Sole his potissimum aër, qui brumæ vicinus est;Solem autem tunc ad Austrum vergere certum est.] Rursus problemate 14.quærit qua de causa,Orionis ortu dies maximè variẽt: aitque [Id ex eo oriri,quòd Orion oritur ineunte Autumno, occidit hyeme, quo tẽpore magnæ fieri solẽt mutationes.]Nihil Arist.his locis de signorũ potestate,omnia refert vel in dispositionẽ terræ,vel in accessũ vel recessũ Solis.

Eodem sine dubio reuocandæ sunt subitæ mutationes aëris, quod enim æ-

stare subitę interdū cōtingāt mutationes,nō è cælo sed è terra repeto: ex copia vel inopia spirituū,ex præparatione terræ,ex antiperistasi,ex aliis sexcētis causis proximis immediatis,veris,physicis,nō commētitiis,fabulosis, imaginariis.

Postrema deniq; ratio,quæ ex Geminorū simili aut dissimili natura ducitur, sumit id,quod maximè cōtrouersum & anceps est;hominū ortum atq;naturā à cœli cōstitutione pēdere; & quoniā eorū,qui sub eodē stellarū cōgressu veniūt in lucē,varia temperatio,nō potest in diuersos astrorū cōgressus referri,reuocandā aiunt in cōiunctionem eiusdē astri,cum alia atq; alia cœli particula. Id verò est quod toto hoc opere improbamus,quod sexcētis modis ostendimus à veritate alienū;à proximis ego causis, à dissimili materia, à vi procreatrice, ab alimento,à loco,ab extrinsecis,& adiunctis causis,aio esse diuersam constitutionē eorum qui eodem partu dissimiles nascuntur; quemadmodum qui similes prodeunt,à simili materia, & efficiente similitudinem habent.

Statuamus itaq;cū Aly Auenrodā signorū nullas esse vires,nullā potestatē: [Signa(inquit)māsiones sunt quæ nihil operātur;operātur autē stellæ fixæ,quę sunt in eis.Nā quia Sol ea singulis annis percurrit, ex operationib. quas in eis constitutus Sol operatur, signa ipsa nomina accipiunt,& agere putantur.Hinc Aries,Cancer,Libra,Capricornus,signa mobilia nuncupantur,quia Sol in illis signis constitutus mutare solet tempestates. his proxima signa fixa dicuntur, quia in illis tempus mutari non solet.]

Quæ Aly verba duas euertunt mendaciorum opulentissimas officinas, quarū altera illud axioma continetur,Luna existente in signis mobilibus,quicquid auspicatus fueris caducum ac fluxum fore;altera docet,quicquid Luna existēte in signis immobilibus fixis aggressus fueris,fixum ac diuturnū futurum, propterea cauendū ne Luna in Tauro,Leone, vel alio signo fixo morante incidātur vel consuantur vestes, quia signa hæc fixa significant id, quod eorum auctoritate factum fuerit,firmum ac ratum futurum,vestes autem diuturnæ esse non possunt,nisi dominus aut lecto decumbat, aut mortem obeat.Nos ad alia festinantes aniles superstitiones retardare non debent.

CAPVT VIGESIMVMTERTIVM.

Zodiaci asterismis nullas inesse vires.

NON iniuria sanè semper boni auctores succensuêre Astrologis, qui Barbaris figmentis cœlum diuinitatis domicilium deformarunt: quid enim oportuit Medusæ cruentum caput,Orionis arma, Cassiopeæ,vel Andromachæ fabulas cœlo inferre? quid habuit Sagittarius ex homine in equum per posteriora membra degenerans, quid Capricornus caper ex Pisce cum astris commune? Cæterùm non fuit satis Genethliacis huiusmodi figmentis cœlum inspergere, his ludibriis, & fabellis tantum arrogarunt auctoritatis,vt totius illis mundi imperium & iura tribuerint, nec puduit homines qui arcanam quandam & planè cælestem doctrinam profitentur, fabellas à poëtis animi causa cōfictas & temere in cœlū illatas rerū omniū facere auctores:Hæc nobis temeritas hoc loco castiganda est, & docendū nihil huiusmodi imaginibus subesse potestatis,sicut ostendimus c.24.nullas esse signorum vires.

Ac primum quidē astra vnius imaginis non omnia easdē habere vires, Mathematicis ipsis auctoribus didicimus: tradunt enim in vnoquoq; signo tres esse decanos variis respondentes planetis,variis præditos viribus. Rursus in

vno

vnoquoq; signo alij Dodecatemoria diuersa: alij Monomerias: alij Nouenias, fines alij, alij facies cum varia potestate proficiunt; hinc signorum variæ partes. [Arietis (inquit Firmicus li.8.c.3.) primæ & secundæ partes in cornib. sunt cõstitutæ; 3ᵃ. 4ᵃ. 5ᵃ. in capite, 6ᵃ. 7ᵃ in facie, 8ᵃ. 9ᵃ. 10ᵃ. in ore, 11ᵃ. & 12ᵃ. in pectore; 13ᵃ. 14ᵃ. 15ᵃ in ceruice; 16ᵃ. 17ᵃ in corde; 18ᵃ 19ᵃ in armo dextro; 20ᵃ. 21ᵃ 22ᵃ in armo sinistro, 23ᵃ 24ᵃ 25ᵃ in vẽtre, nouissimi. verò pedes 26ᵃᵐ. & 27ᵃᵐ habent; in renib. 28ᵃᵐ & 29ᵃᵐ. in cauda trigesimam partem; & sic hæ partes per totũ Arietis corpus tali ordine diuidũtur.] Hæc Firmicus, qui sequitur aliotũ signorũ partes, & partiũ proprietates. Idẽ facit Ptolemæus Astrologorũ Princeps qui alia Arietis astra facit Iouia, alia Martia, alia Saturnia; quo recepto firmamẽto, aut doceãt Mathematici vbi vis illa signi resideat, quã ab Astrorũ virtute & à partium signi facultate diuersam esse dicunt, aut si id docere non possunt, vt verè nõ possunt, discedant aliquando ab ea, de signorum potestate sententia, quam hactenus innumeris aluere mendaciis.

[Humana (inquit Ioa. de Sacrobosco) persuasio stellis numeros & nomina fecit nõ ex sua natura, sed significatione distinctionis accõmodata. Vnde Bernardus Syluest. dicit: [Quæ modò sunt stellis nomina, fecit homo.] Et Vir. Geor. 1.

Nauita dum stellis numeros, & nomina fecit

Pleiades, Hyades, claramque Lycaonis & Arcton.

Licuit Chaldæis solertissimis astrorum obseruatoribus ex Libra, & Scorpione vnam efficere imaginẽ, & vndecim tantũ Zodiaci asterismos numerare, licuit Arabis, qui humanã effigiẽ referre religioni sibi ducunt, omnes Ægyptiorum Chaldæorũq; imagines euertere. Aquarius n. illis est mulus clitellatus, Gemini duo pauones, Virgo spicarũ manipulus, Centaurus vrsus equo cõmissus, Ophiacus ciconia, Sagittarius pharetra, Cassiopêa canis in seliquastro, Andromeda Phoca aut vitulus marinus, Cepheᵘˢ canis, Bootes barbara figura. Deniq; dũ humanas effigies fugiũt, omnes Ægyptiorũ, & Chaldæorũ asterismos cõmutãt. Licuit Ptolemæo Hipparchi asterismos commutare, licuit Hebræis non imagines, sed literarum elementa cœlo figere. Licuit aliàs Persis, aliàs Indis, alias auctoribus sphæræ Barbaricæ cœlo figere imagines, vt refert Aben-Ezra apud Iosephũ Scaligerũ in notis Manilianis. Et dubitamus adhuc an arbitraria sint stellarum schemata nullo certo fundo concepta.

Ipsi quoq; Astrologiæ Magistri agnoscũt cœlestiũ imaginũ arbitrariã rationẽ. Cur enim tradũt pro distãtiarũ opportunitate imagines finiẽdas esse, si duæ stellæ humeros v.g. corporis humani designãt, aliæ verò duæ pedes referãt, lõgiᵘˢ autẽ distẽt quàm vt vlla symmetria corporis humani seruari possit? Reiicienda aiũt astra illa in aliã figurã, quæ cõmodè ad humanã imaginem referri nequeũt; intelligentes nimirum pro arbitrio ad hanc, vel ad illam imaginẽ astra referri.

Quid multa? fabulæ, ex quibus desumptæ sunt cœlestes imagines, declarant abundè arbitrariam esse stellarum diuisionẽ: nam Cassiopêa quod Nereidibus se præferre ausa sit, inter sydera relatam ad perpetuum vitandæ temeritatis exemplum, scribit Aratus apud Tullium his verbis & versibus:

Labitur illa simul gnatam lachrymosa requirens
Cassiopêa, neque ex cœlo depulsa decoro
Fertur, nam verso contingens vertice primùm
Terras, post humeros euersa sæpe refertur,
Hanc illi tribuunt pœnam Nereides almæ,
Cum quibus, vt perhibent, ausa est contendere forma.

Tauri fabellam describit Ouidius lib.5.Fastorum.

Idibus ora prior stellantia tollere Taurum
Indicat, huic signo fabula nota subest:
Prabuit vt Taurus, Tyria sua terga puella
Iuppiter & falsa cornua fronte tulit:
Illa iubam dextra, laeua retinebat amictum:
Et timor ipse noui causa decoris erat.
Aura sinus implet, flauos mouet aura capillos,
Sidoni sic fueras conspicienda Ioui.
Sepe puellares subduxit ab aquore plantas,
Et metuit tactus assilientis aqua.
Sape Deus prudens tergum demisit in vndas:
Hareat vt collo fortius illa suo.
Littoribus tactis stabat sine cornibus vllis
Iuppiter, inque Deum de boue versus erat.
Taurus init cœlum: te Sidoni Iuppiter implet:
Parsque tuum terra tertia nomen habet.
Hoc alij signum Phasiam dixere iuuencam,
Qua bos ex homine est: ex boue facta Dea, &c.

Sed cœlestium imaginum fabulas exequitur Ioannes Staflerinus in sphæra Procli, vt nulla maior imaginum cœlestium vis esse possit quam sit fabularum, quas poëtæ narrant: Addam S. Augustini testimonium lib. 2. de doctrina Christiana c. 21. qui cum docuisset veterũ mathematicorum arbitrio astris nomina imposita fuisse subdit: [Nõ enim mirũ est, cũ etiã propioribus recẽtioribúsque tẽporibus sydus, quod appellamus Luciferũ honori & nomini Cæsaris Romani dicare conati sunt, & fortasse factũ esset atque esset in vetustatẽ, nisi quia eius Venus præoccupasset hoc nominis prædiũ, neq; iure vllo ad hęredes traiiceret quod nunquã viua possederat, aut possidendum petiuerat, nã vbi vacabat locus neq; alicuius priorum mortuorum honore tenebatur, factũ est quod in rebus talib. fieri solet. pro Quintili enim & Sextili mensib. Iuliũ atq; Augustũ vocamus, de honorib. hominũ Iulij Cæsaris & Augusti Cæsaris nuncupatos, vt facilè qui voluerit intelligat, etiam illa sydera priùs sine his nominibus cœlo vagata esse, &c.

Atque hinc Genethliacæ vanitas lõgè lateq; clarescit: cùm enim hominum arbitria has aut illas imagines cœlo finxerit, & pro libidine homines Tauros, Arietes, Geminos, Virgines, Leones, Scorpiones, potiùs quàm alias animãtes in cœlum euexerint, per summam delirationẽ proprietates, quas huiusmodi animantes nactæ sunt, ad astra & astrorũ schemata translatæ fuerunt, & alia signa vocata ferina, alia humana, alia aquatica, alia terrestria, alia muta, alia vocalia, alia fœcunda, alia infœcunda.

Hinc illa arcanis recõdita istis oracula, Luna in Tauro cõmorante non esse medicinam sumendam. cur ita? quia Taurus cibũ, semel in ventrem trãsmissum reuocare solet, quare Luna dũ Tauri signũ decurrit si medicinã sumas periculũ est ne eã reiicias. Itáne fulmenta lectũ scannũt? obaudite astrorũ internuncij: Taurus non medicinã sed cibũ reuocat, dũ itaq; Luna in Tauro oberrat supersedendũ vobis à cibo potiùs quàm à medicina cẽseo. cúmq; Aries quoq; ruminare soleat, & reuocare cibũ, auctor vobis prætereà sũ, vt ab omni edulio caueatis

uatisquādiu Luna in Ariete & Tauro moratur. quod si diligēter præstiteritis, satis vobis,& nobis consultum fuerit. Ex eodem fonte manauit & illud. Ædes, quæ Scorpione quarto cœli loco existente, exædificatæ fuerint, fore Scorpionibus obnoxias. Eodem pertinent etiam illa; Qui corona horoscopante nascitur,futurum Regem; Qui oriente Lyra prodit in lucem euasurū Musicum. aliáque plurima Astrologiæ principia, quæ non alio nituntur fundamento, quàm tenuissimæ cuidam & arbitrariæ nominis societati, quæ inter astra & res sublunares aliquando intercedit, quàm Poëtarum fabulis, qui hæc aut illa stellis nomina fecerunt pro arbitrio. Quam rationem si sequamur, nihil est causæ cur non dicamus eos, qui oriente Aquila nascuntur,volaturos; vsuros quatuor pedibus qui sub Cane eduntur in lucem; qui sub Cancro,futuros sine sanguine,vt alia huius generis innumera.

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

Monomeriarum lepidissima fabula.

QVANTAM Deus bone Astrologica noualia ferūt ludibriorum & commentorum copiam, quorum infœlicium herbarum purgatio nos diutius quàm vellemus detinet, dissimulare tamen non licet splendidiora quædam & incredibilia mendacia.

Nihil autem tam repugnans,nihil tam delirum cogitari potest,quod Astrologi cœlo non finxerint. Præter eas, quas ex stellis finxerunt rerum alienissimarum imagines, aliàs adhuc commenti sunt formas inuisibiles, in vnoquoque enim decano formas quasdam comminiscuntur nullis subiectas sensibus sola Mathematicorum cogitatione efformatas, quas vno aut altero exemplo ex Ægyptiorum monomeriis explicandas suscepimus.

Primum ergo decanum Arietis aiunt esse Martis. In primo gradu huius decani, qui omni stella caret, aiunt esse virum dextera falcem, sinistra balistam tenentem.

In secundo gradu, virum item, sed capite canino, dextera protensa, læua baculum tenentem.

In tertio gradu, virum quoque, qui sinistra manu zonæ apposita, dextra ostendat varia mundi regna.

In quarto gradu virum crispo capillo, qui dextra accipitrem, sinistra flagellum teneat.

In quinto gradu duos viros constituunt, quorum alter ligna scindat, alter dextra sceptrum gerat.

In sexto gradu Regem coronatum, dextra pomum imperiale, sinistra sceptrum sustinentem.

In septimo Cataphractum sagittam manu tenentem.

In octauo virum galeatum cætera inermem, balistam dextra gerentem.

In nono gradu virum capite nudatum, cætera vestitum.

In decimo virum qui vrsum transuerberat.

Longum esset percensere omnes decanos. Transeamus ad alia signa.

Tauri primum decanum tribuunt Mercurio, in cuius primo gradu aiunt

 esse

esse virum, qui Taurum agit ad macellum.

In secundo mulierem, quæ manu equi caudam apprehendit.

In tertio mulierem subligaculo tectam.

In quarto mulierem dextra flagrum tenentem.

In quinto bouem in aheno sedentem.

In sexto virum tribus capitibus dextera porrecta.

In septimo mulierem stantem.

In octauo mulierem tristem in seliquastro sedentem.

In nono virum qui flagello agnos, & capras agit.

In decimo duas mulieres stantes, inter quas catellus ludit.

(Hæc mirantur homines, hæc stupent qui ignorant Genethliacam vanitatem, hac disciplina gloriantur Astrologi.)

Has & huiusmodi comminiscuntur imagines Genethliaci alienissimas à sensu, alienissimas à ratione. Cæterùm vt sunt mendaces omnes, inconstantes, ita dissentientes sunt de his imaginibus Astrologorum sententiæ. Nam Ægyptij in primo gradu Cancri, virum, & mulierem fingunt manibus se apprehendentes, sibíque gratulantes. Arabes formosum iuuenem, eleganter amictum, qui digitos habet contortos, reliquo corpore equum vel Elephantem referat.

In primo gradu Leonis, Ægyptij faciunt virum dextera caput Leonis tenentem. Arabes arborem, cuius ramis insidet Canis.

Non minorem his imaginibus Genethliaci atrogant auctoritatem, quàm Zodiaci asterismis, vt nulli dubium esse possit tam nullas esse vires imaginum Zodiaci, quàm vanæ sunt formæ inuisibiles quas recensuimus.

Ex quibus rideas quod scribunt nonnulli, Christum Dominum natum oriente primo gradu Virginis, in quo Astrologi dicunt esse virginem puerum recenter natum lactantem. Ægyptij enim in primo gradu Virginis collocant mulierem bene ornatam, quæ virum expectat, non Virginem qualem recentiores fingunt. Alij contrà, alia ibidem somnia vident, quæ non est necesse recensere; æquè enim commentitia sunt omnia. Rogatos autem velim Astrologos ne ægrè ferant somniorum & ludibriorum nomina, quæ frequenter hoc opere vsurpata vident: hæc enim nugamenta aliis nominibus exprimi non potuerunt.

CAPVT VIGESIMVMQVINTVM.

Alia Zodiaci ludibria, & ridicula Astrologorum commenta.

MVLTA in Zodiaco, & Zodiaci signis lusit Genethliaca, sed nondum satis sibi luxuriata videtur; quare quemadmodum signa in triginta gradus, ita in tres decanos diuisit, denos gradus singulis decanis attribuens, singulósque decanos vni Planetarum ascripsit. Primus itaque decanus Arietis apud Ægyptios est Martis, secundus Solis, tertius Veneris. Primus decanus Tauri Mercurio, secundus Lunæ, tertius Saturno ascribitur. Primus Geminorum Iouis, secundus Martis, tertius Solis dicitur. Primus Cancri Veneris, secundus Mercurij, tertius Lunæ, & sic in reliquis: sed aliter Chaldæi, aliter Arabes, aliter alij, qui primum cuiusque signi decanum patrifamilias, id

eſt, ei qui in ſigno Dominus eſt tribuunt. His accedunt Dodecatemoria, de quibus Manilius lib.2. Aſtronomicon:

Perſpice nunc tenuem viſu rem, pondere magnam,
Et tantum Graio ſignari nomine paſſam,
Dodecatemoria in titulo ſignantia cauſas;
Nam cùm tricenas per partes ſydera conſtent,
Rurſus bis ſenis numerus deducitur omnis;
Ipſa igitur ratio binas in partibus eſſe,
Dimidiaſque docet partes bis finibus eſſe
Dodecatemorium conſtat, bis ſenáque cunta,&c.

Duo autem genera Dodecatemoriorum reperies. Alterum Planetarum, alterum ſignorum: quemadmodum enim notauit Ioſeph Scaliger in Manilio pag. 129. vnum ſignum dicitur habere Dodecatemorion in alio, pars decimatertia Geminorum in ſexta parte Libræ Dodecatemorion habet.

Indi porrò ne Græcis cederent commẽtis, ſigna non in decanos,nec in Dodecatemoria; ſed in nouem partes tribuerunt, quas noueniꝫs appellarunt, & primam domino ſigni,reliquas ſecundùm ordinem reliquis Planetis conſignarunt, ita vt ſi prima ſit Martis, ſecunda tribuatur Veneri, tertia Mercurio. Et ſic deinceps.

Rurſus Ægyptij alia ſomniarunt ſomnia, ſingulas partes Zodiaci in mononmerias fecerunt, quæ variis Planetis donarunt; quæ omnia miris modis exagitauit Ptolemæus, ſed neſcio quî fiat vt quæ magis inepta ſunt, magis admirẽtur mortales,capiantúrque fabulis magis quàm veris & ſolidis diſciplinis. Pudet me generis noſtri,apud quos video tã ridiculas fabellas reperiſſe fidem.

CAPVT VIGESIMVMSEXTVM.

De gradibus lucidis, tenebroſis, plenis, vacuis, & aliis id genus nugamentis.

ATQVE has ſectiones Zodiaci Aſtrologi referunt ad Planetas, ſed ne quis ſit finis ludibriorum, rurſus illum diuidunt, nulla relatione facta ad Planetas,in partes lucidas,& tenebroſas, fortunantes & plenas, maſculinas,& fœmininas,valetudinis & morbi.

[Cœlum(inquit Cardanus librorum Ptolemæi quos quadripartitos vocant locupletiſſimus interpres)ſe habet vt terra; ſtellæ ſicut montes & lapides, ipſa cœli ſubſtantia(riſum teneatis amici)quædam affert bona malave, calidior frigidior, ſiccior, humidior, pinguis, macilenta, arida, fœcunda, fœlix, infœlix, æqualis,inæqualis,pertinax,mutabilis,ferax,ſterilis,turbida,perſpicua,&c.]

Triginta ſex itaque decani (inquit Iulius Firmicus lib. 4. cap. 16.) omnem Zodiaci poſſident circulum, ac per duodecim ſignorum numerum, Deorum, ſeu decanorum hæc multitudo diuiditur; ſed cùm ſint inſignes ſinguli terni decani, non in omnibus triginta partibus eorum, eſt numen conſtitutum, ſed per ſingula ſigna terni decani,quaſdam partes poſſident, quaſdam verò relinquunt. Plenæ ſunt itaque partes,in quibus decani fuerint inuenti,vacuæ verò, ad quas nunquam decanorum numerus accedit. Quicumque igitur in genitura ſua

ra sua Solem, Lunam, & quinque Planetas, in plenis partibus habuerit, erit quasi Deus maximæ maiestatis præsidio subleuatus, sed nunquam fieri poterit, vt in hominis genitura, Sol, Luna, & quinque Planetæ in plenis partibus constituantur, qui ergo vnam stellam, præter Solem, & Lunam, in plenis partibus habuerint, mediocres erunt; qui duas, ad omne fœlicitatis genus accedent; qui tres, vltra modum multiplicata fœlicitatis ornamenta accipient, qui verò quatuor, ad potentiam Regiæ fœlicitatis attingent: vltra autem hunc numerum in nullis genituris plenas stellæ possident partes. Qui verò in horoscopo nec Solem, nec Lunam, nec aliquam stellam in plenis habuerint partibus, erunt miseri, destituti semper, & pauperes, & ad omne infœlicitatis discrimen miseriarum continuationibus applicati. Sanè in omnibus locis, ac stellis rationem istam debes diligenter inspicere: si enim horoscopus in plenis partibus fuerit, erunt vitæ virtute, animi æqualitate, corporis, & auctoritatis potestate præualidi; qui verò in partibus vacuis horoscopum habuerint, erunt corpore miseri, animo deiecti, inualidi viribus, ac semper potentioribus deseruientes, &c.]

Tantum Genethliaci tribuunt partibus plenis, & vacuis; sed quid de masculinis, & fœmininis idem auctor scribat, videamus.

[Nũc (inquit l.4.c.17.) masculinas & fœmininas signorũ partes referabo: sũt enim tã in masculinis, quàm in fœmininis signis, & masculinæ similiter & fœmininæ partes; ex iis verò partibus, cuius genitura sit masculina, cuiúsve fœminina ita reperitur; sunt itaque masculinæ partes 197. fœmininæ verò 163. Quomodo autem facillimè dignoscantur, per sequentem tabulam explicabo.]

Hæc omnia ratione destituta, solis experimentis constare aiunt Astrologiæ Magistri; sed quam habebimus fidem istorum experimentis, qui contrarias partium vires experti sunt? quas enim partes Firmicus facit masculinas, Albumazar dicit esse fœmininas; Auenradam non consentit cum Alcabithio, ab vtroque dissentit Abraham, alij duodecimam cuiusque signi partem alternis vicibus masculinam, & fœmininam esse docent. Alij primos duodecim gradus sexui signi tribuunt; nam si signum sit masculinum, primos duodecim gradus masculinos docent esse sequentes fœmininos, reliquos sex æqua partitione diuidunt.

Sic Astrologi inter se digladiantur, ita nihil inter eos certi, & constituti est; & adhuc iactant artem suam experimentis partam. Scilicet pugnantia placita, certis experimentis stabilire potuerunt, quibus habebimus fidem? quos sequemur duces? quorum experimentis orta est hæc disciplina, quæ nutat inter contrarias sententias?

Non minor inter Astrologos dissensio est de plenis, & vacuis partibus; multas, quas Firmicus vocat vacuas, Albumazar dicit esse plenas, & quas Elphestion Thebanus inter plenas numerat, Alcibithius recenset inter vacuas.

Denique nil dico de partibus lucidis, & tenebrosis, quàm multis eas tenebris offuderunt Genethliaci; veteres eam partem lucidam vocabant in qua est stella, obscuram quæ stellarum splendore caret, at postquam Zodiacus translatus fuit in decimam sphæram omni luce orbatam, recentiores Genethliaci easdem signorum partes lucidas retinere volentes, in decimo etiam orbe partes lucidas, & tenebrosas collocarũt. In orbe omni luce destituto quid lucida pars, quid obscura sit, adeò obscurum est, vt cymmerias superet tenebras.

CAPVT

CAPVT VIGESIMVMSEPTIMVM.

Cælestium domorum, locorumque nugamentum.

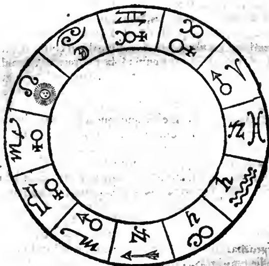

VLLVS sit scribendi finis, si omnia persequi velim, quæ ab Astrologis dolosè conficta fuerunt. Condonabo igitur reliqua libenter breuitati; sed quæ de astrorum domiciliis, de cælestibus domibus commenti sunt, prætererire omnino non possum: si enim domos, quibus omnia Astrologiæ arcana mysteria continentur, figmentum esse ostendero, & inane ludibrium, astrorum, & Astrologorum penetrales, ædes euersæ fuerint, ex quibus tamquam ex occultioribus delubris, populis reddere responsa consueuerunt.

Ad quod efficiendum, domorum descriptionem non ab alio, quàm à Ptolemæo lib. 1. de Iudiciis, cap. 16. desumere placuit. [Domus autem ratio naturalis (inquit) hæc est, quia ex duodecim Signis duo proximè accedunt ad verticalem nobis punctum, ideò calores, & æstus generant. Ea sunt, Cancer, & Leo. Placuit attribuere illa duobus præcipuis, & maximis, hoc est, ipsis luminibus, Soli quidem Leonem, propterea quod masculinum est Signum; Lunæ verò Cancrum, quòd fœmininum esset. Atque ita factum est, vt conuenienter dimidium orbis, à Leone vsque ad Capricornum, solare vocaretur; dimidiúmque, ab Aquario vsque ad Cancrum, lunare, vt in vtroque possent singula loca suis stellis assignari, quarum alia figura cum Sole, alia cum Luna describerent pro conuenientia orbium motus ipsorum, & naturæ proprietate. Nam Saturno, quòd natura maximè frigidificus esset, quódque supremum à luminibus remotissimum haberet orbem, ob contrarietatem caloris opposita Signa tributa fuêre: Cancro, & Leoni, Capricornus, & Aquarius, quæ Signa & ipsa sunt frigida, & hyberna, & propter oppositionem maleficam. At Ioui, qui esset temperatæ naturæ, & subiectus Saturni globo, data sunt proxima illi Signa spiritu, & fœcunditate præstantia. Sagittarius, & Pisces, quæ cum luminum Signis triquetram figuram describunt, quæ conueniens est beneficentiæ. Post quem Marti desiccatori, & subdito sphæræ Iouiali, similiter proxima his adscripta sunt, quæ & ipsa similem haberent naturam, Scorpio, & Aries quadrata dispositione, vt congruebat illius corruptrici, & noxiæ constitutioni. Veneri verò, quòd natura esset temperata, & sub Marte, dederunt coniuncta his Signa, quòd fœcundissima esset, Libram, & Taurum, in quibus & ipsis situs constituitur sexangularis, neque ipsa hæc stella ampliùs duobus Signis vnquam ne anteit, neque subsequitur Solem. Mercurio, qui & vltimus, neque vnquam vltra vnum Signum abesset à Sole, omniúmque aliarum stellarum infimo in loco data fuêre proxima Signa luminum Signis Gemini, & Virgo, quibus, & ipsis ambobus ferè in primis vicinus ferretur.] Hæc Ptolemæus, quem in hac domorum diuisione, non experimenta, sed leuissimas coniecturas, & suspiciones sequutum videmus, vt vbique appareant Astrologorum pudenda mendacia, qui Astrologiæ omnia dogmata certis, exploratis, & minimè fallentibus experimentis collecta esse spurcissimo ore confirmant; sed & rem hanc totam memoriæ causa his versibus Astrologi commendarunt:

Saturni domus est noctis Caper, vrna diei,
Huic dolor est Aries, gloria Libra seni.
Iuppiter Arcitenentis habet cum Pisce Sagittam,
Cui tamen in Cancro, sors bona, iniqua Capro.
Sed Martis domus est Aries, & Scorpio pugnax,
Húncque Caper tollit, Cancer ad ima premit.
Sol habet hospitium sibi solus in æde Leonis,
Atque illi est Aries gloria, Libra dolor.
At Venus in Tauro, Libraque per atria versat,
Piscibus exultat, Virgine pressa iacet.
Mercuriusq́; habitat Geminorum in sede, triumphat
Virgine, & est mœstus Pisce adeunte caput.
Luna domum Cancri tenet, illam Taurus honorat,
At supra hanc versans Scorpio sorte premit.

Nobis, ne à proposito longiùs dilabamur, rem, Mathematicorum more, sequenti schemate oculis subiicere placuit.

His ita explicatis, tradunt Genethliaci non solùm varias, sed & contrarias vires astra sortiri in variis domiciliis. Quare Iulius Firmicus lib.3. Mathem. c.3. [Saturnus (inquit) per dies in horoscopo partiliter constitutus, id est, in ea parte, in qua est horoscopus, faciet cum summo clamore edi partum; erit autem iste, qui nascitur, maior omnibus fratribus; aut si quis ante eum natus, à parentibus separabitur; semper autem iste per diem in omnibus quatuor cardinibus facit primos nasci, aut primos nutriri, aut eos fratres, qui ante se nati fuerint, recedere; facit quoque inflatos, ac superbiæ spiritu elatos.

In secundo loco ab horoscopo, Saturnus facit ægritudines graues, euersiones maximas, vxorum etiam, & filiorum interemptor est, & maximarum turbarum

turbarum, frequentiúmque concitator, ſed & paternam,& maternam ſubſtantiam diſſipat; ipſum verò, qui natus fuerit, tardiorem in omnibus motibus facit, quibuſdam etiam perpetuas incidit corporis valetudines.

In tertio loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, facit pigros, tardos, & nullam patrimonij ſubſtantiam requirentes; ſi verò cum Mercurio, ac Luna in hoc loco fuerit, facit cum ſtultitia malitioſos, ſacrilega contra diuinitatem verba iactantes, &c.

In quarto loco Saturnus ab horoſcopo partiliter conſtitutus, id eſt, in imo cælo, ſi per diem hunc locum tenuerit, faciet pecuniarum auidos, cuſtodes auri, & argenti; per noctem verò ſi fuerit in hoc loco, paternum patrimonium diſſipat, & citam patris mortem; facit ægritudines etiam graues, & frigidos humores corporis,& infirma ætate,faciet ſemper infames.

In quinto loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, ſi per diem in iſto loco fuerit,Reges faciet,& Duces,& maxima largitur inſignia poteſtatis; ſi verò ſic Saturno poſito, Sol in parte horoſcopi fuerit inuentus, & coniunctionem Lunæ creſcentis Saturnus exceperit,perpetuas tribuit fœlicitates,& maiorum poteſtatum ornamenta decernit.

In ſexto loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus omne patrimonium diſſipat: malè enim ſemper in iſto conſtituitur loco; facit etiam ægritudines, præſertim ſi deficiens ſe ei Luna coniunxerit, vel ſi quadrata ei deficiens fuerit; facit enim infœlices, infames, erraticos, qui ſcilicet in vno nunquam poſſint conſiſtere loco.

In ſeptimo loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, id eſt, in occaſu partiliter, ſi matutinus fuerit, in diurna ſcilicet genitura bonus erit,& hominibus maximam decernit ſubſtantiam,ſed tunc cùm fuerint limen ſenectutis ingreſſi: maximam enim ſic poſitus ſenectutis largitur ætatem,& pecuniarum cuſtodes facit, latentes verò corporis dolores incidit: facit enim hæmorrhoicos, aut neruorum dolore contractos. Si verò in hoc loco veſpertinus fuerit, fiſtula circa podicem facit, & ſimili modo hæmorrhoicos,&c.

In octauo loco ab horoſcopo conſtitutus Saturnus, ſi per diem fuerit hactenùs collocatus,procedente ætatis tempore, augmenta patrimonij largitur; quibuſdam verò ſi in hoc loco conſtitutus in Martis Signo fuerit, vel in Martis finibus, ex alienis mortibus pecunias decernit,&c.

In nono loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus Magos fumoſos faciet, vel Philoſophos opinatos, vel Sacerdotes, temporum in magica ſemper opinione clariſſimos, facit etiam pro qualitate Signorum haruſpices, vates, Mathematicos, ac vera ſemper interpretatione fulgentes, & quorum reſponſa ſic ſint quaſi quadam diuinitatis auctoritate prolata; quoſdam autem facit in templorum cultu ſemper perſeuerare, ac præpoſitos interdum Religionum, ſomniorúmque diuinos reddit interpretes,ſed & frequenter facit Philoſophos capillatos. Si verò per noctem in hoc loco fuerit conſtitutus, faciet iras Deorum, Imperatorum odia, &c.

In decimo loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, hoc eſt, partiliter in medio cælo, faciet Imperatores, Duces, Præfectos, Prætores, ſi ſic poſito Saturno in his locis, in quibus exaltatur, Sol in horoſcopi parte fuerit conſtitutus, Saturnus autem, ſicut antè diximus, in medio cæli ſi per diem fuerit inuentus, faciet honeſtos, ac honeſtis moribus agricolas, ſed locupletes, &

quorum possessiones aut mari, aut fluuiis, aut syluis semper adiaceant; dabit etiam substantias maximas, magnam gloriam, & à maioribus personis hæreditates,&c.]

[In vndecimo loco ab horoscopo constitutus, mediocria decernit bona; & quando aliquid malignum fuerit largitus, eum, qui natus fuerit, in eo loco, & in eo ordine collocabit, in quo fuit pater eius antè collocatus, sed post trigesimum ætatis annum: nam ante illum quidquid quæsierit amittet, nec poterit dignitatem, vel patrimonium consequi, nisi prima triginta annorum spatia transierint.

In duodecimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus, tumultus, sermonis discrimina, vel propter seruos pericula decernit seruitio, qui sic eum in genitura habuerit collocatum; faciet etiam maximas ægritudines, sed & valetudines non modicas, &c.] Hæc Iulius Firmicus, qui eodem libro persequitur cæterorum Planetarum per singulas cæli stationes, potestates, & effectus varios, qui ab eis dimanant.

Quid magis receptum apud Genethliacos, quàm quædam astra esse benigna, quædam maligna; & ne id quidem perpetuum, & constans est, sed bonum sydus ex malo loco obesse plurimum malum, ex bono loco prodesse putatur. Itaq; Iupiter, qui in Oriente magna bona decernit, in duodecima domo, quæ Orientem attingit, magna incommoda denūciat, opes, amplásq; diuitias idem Iupiter largitur; at in tertio, octauóq; loco patrimonium profundit. Quod de Ioue tradunt, tradunt de cæteris astris, mutare subinde vires, & tamquam Camæleontes induere colores, & virtutem loci. Quare Cardanus lib. de reuolutionib. c. 12. [Planetæ mali (inquit) domibus nocent, in quibus sunt; & boni iuuant eas, si in eis sunt.] Et infrà: [Cùm fuerit dominus domus in opposito domus, cadet ille magna ex parte à dispositione significata per illam domum. Iterum Sol, & Iupiter, vel eorum alter, cùm in septima fuerint, & Saturnus, & Mars, vel alter eorum in medio cæli dominum ascendentis, vel ascendens violauerit, vel Lunam, morietur publica morte; si verò infortunæ in septimo loco Solis, & Iouis solùm, occidetur.]

Eædem leges apud Ptolemæū lib. 3. de Iudiciis, pręsertim c. 10. quo de spatio vitæ disserit, c. 12. quo de morbis, c. 13. quo de animi qualitatibus, & sequētibus.

Adeò minutim has cæli partes Genethliaci metiti sunt, vt singulis non solùm domibus, sed etiam minutis Planetarum vires euariari dicant; quod suprà c. 25. & 26. vidimus. [Singula Signa in tres partes diuiduntur (inquit Firmicus lib. 2. cap. 4.) singulæ autem partes singulos habent decanos, vt sint in singulis Signis terni decani, quorum singulis ex triginta partibus denas possideant, & dominium suum, & potestatem in decem partes eximunt; sunt autem infinitæ potestatis, & licentiæ, & qui facta hominum potestatis suæ auctoritate designant, sed & ipsi decani singulis stellis deputantur; & cùm in ipso decano stella fuerit, licèt sit in alieno domicilio constituta, sic tamen est habenda, quasi in suo sit domicilio, &c.] Cùm verò Planetæ ex vno ad aliud Signum transeuntes contrarias sortiuntur vires, declarat exemplum Iouis: is enim in quinquagesimonono gradu, & 59. minuto, & 59. secundo Geminorum, censetur nactus vtros calculos quinque in suo detrimento post minutum temporis, transitione facta in 0. 0. 1. Cancri iam fœlix, iam exaltatus, quatuor albis calculis gaudeat.

Confictas

Confictas verò esse huiusmodi domos, quibus tantum Astrologia tribuit, & nullum illis fundamentum in cœlo esse, vel ex eo constat, quòd neque inter Astrologiæ Magistros conuenit de hac ædificatione domorum: alij enim diuidendo cœlum in duodecim spatia seu domicilia Zodiacum, alij Æquatorem, alij Verticalem circulum, alij Parallelum per gradum eclipticæ orientem Meridiano circulo interceptum, assumunt. & alij Abraham, Auenezram & Monteregium, alij Alcabitium, Firmicum, Ioannem Sconerum, Cardanum sequuntur decempedatores. Porro in tam varia cœli partitione, vt constare possunt domorum fines? His ignoratis, quomodo Astrologi norunt qua in domo Planetæ existant? Qui ignorant ad quam domum Planetæ pertineant, quomodo notarunt quid ex vna, quid ex alia domo Astris accedat aut decedat vitium? Hoc si perspectum Astrologi non habent, qua fronte Astrorum vires per singulas cœli stationes tradunt tanquam rem omnium consensione receptam, & certis experimentis conspicuam?

His accedit quòd huiusmodi Astrorum sedes, & domicilia fixa faciunt Mathematici & immobilia: prima enim domus est in Oriente, sexta in Occidente, quarta in imo cœlo, decima in medio cœlo. At nulla est cœli pars Orienti, vel Occidenti, medio vel imo cœlo affixa, quæ vnà cum diurno motu non ferantur ab Oriente in Occidentem. Figmenta itaque necesse est esse has Astrorum ædes, quæ mente, & cogitatione cœlo esse intelliguntur, cùm re vera nihil huiusmodi cœlo sit. Verùm quoniam per signa Zodiaci Planetarum domos diuidunt Astrologi, videamus qualem Zodiacum dicant, & quæ signa adhibeant ad constituendas stellarum domos, quoniam cùm hæc imaginaria, & mente conficta esse ostenderimus, domos etiam ipsas ludibrium aliquod, & figmentum esse oportet. Et quidem octaua sphæra, qua stellarum cœtus varij visuntur, duodecim esse signa certis quibusdam Astris notata Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum, Leonem, Virginem, Libram, Scorpionem, Sagittarium, Capricornum, Aquarium, Pisces, quæ Zodiacus dicuntur, in confesso est: cæterùm cùm hæc Astrorum schemata ab Oriente in Occidentem circumferantur, non sunt domus illæ, quas Astrologos fixas esse tradunt, vel Orienti, vel Occidenti, vel imo, vel medio cœlo. Quare & duodecim hæc signa in domibus morantur, & ex vna in aliam transire dicuntur. Alium itaque Zodiacum, alios Arietes, alios Tauros, alios Geminos, alios Cancros, Leones, Virgines, Libras, Scorpiones, Sagittarios, Capricornos, Aquarios, Pisces, Astrologi finxerunt in decimo orbe, vt vidimus suprà cap. 21.

Qua de re Christophorus Clauius, is, qui clarissimi ingenij plurimis monumentis Mathematicas disciplinas in lucem, hominúmque admirationem reuocauit, ad c. 1. sphæræ Ioannis de Sacro Bosco, hæc scribit: [Duo sunt in corporibus cœlestibus Zodiaci concipiendi, vnus quidem in primo mobili seu decimo cœlo, qui solus est verus, ac proprius Zodiacus, quem Astronomi intelligunt; quando de Zodiaco absolutè loquuntur, constans duodecim partibus æqualibus, quæ signa cœlestia vocantur, &c.] Alter verò Zodiacus concipiendus est in nona sphæra priori Zodiaco directè suppositus, cum eisdem duodecim signis. Primus ille Zodiacus dicitur ab Astrologis immobilis, & fixus, non quòd non moueatur ad motum sui orbis, in quo est, sed quòd eius signa semper eodem modo se habeant ad æquinoctialem, & coluros primi mobilis, ita vt semper principium Arietis sit in æquinoctiali circulo, similitérq; principium

Libræ vbi nimirum colurus æquinoctiorum æquinoctialem intersecat. Rursus principium Cancri reperiatur semper in coluro solstitiorum, similitérque principium Capricorni, idémque de reliquis signis & punctis primariis illius Zodiaci proportione quadam dicendum erit. Secundus autem Zodiacus dicitur mobilis, & non fixus, non ea solùm ratione, quòd ad motum sui orbis in quo est moueatur; hoc enim commune est etiam primo illi Zodiaco, qui tamen immobilis appellatur; sed quòd eius signa non semper eodem modo se habeant ad æquinoctialem, & coluros primi mobilis; non enim principium Arietis, & Libræ huius Zodiaci semper reperitur in æquinoctiali circulo siue coluro æquinoctiorum primi mobilis, neque principium Cancri, & Capricorni in coluro solstitiorum mouetur, neque posterior hic Zodiacus sub illo primo paulatim versùs signa Orientalia prioris Zodiaci, hoc est, versùs signa illa quæ posteriùs oriuntur.

Ne hoc quidem Zodiaco, qui nusquam consistit, figi possunt domus, quas Astrologi fixas, & immobiles esse volunt: nam præterquam quòd commentitia esse omnia signa, quæ in decimo orbe esse Mathematici cogitarunt, docuimus suprà cap. 21. Domos & sedes Planetarum immobiles volunt Astrologi, decimus autem orbis motu diurno ab ortu fertur in occasum. Quæ ergo sunt in tanta orbium cœlestium cõuersione ratæ, ac stabiles Planetarum ædes? Qui sunt Leones, Cancri, Virgines, Gemini, Libræ, Tauri? Vbi sunt Arietes, Scorpij, Pisces, Sagittarij, Capricorni, Aquarij, quibus æthereæ domus definiuntur? Vbi cogitant mirificam illam vim; quam cœlestibus domibus tribuunt Genethliaci? Interuallum quoddam inter Orientem, & Meridiem, inter Meridiem, & Occidentem, inter Occidentem, & imum cœlum, inter imum cœlum, & Orientem, illi cogitare possunt omni corpore denudatum, firmum ac stabile, in quo orbes cœlestes moueantur, in eóque Astrorum domicilium fundare: nam & veteres Philosophi, quos refert Aristoteles lib. 4. Phys. T. 36. cùm capere non possent, quid sit locus immobilis, quique motis corporibus idem semper permaneat, interuallum quoddam, seu intercapedinem inuexerunt in naturam à corporibus seiunctum, firmum, ac stabile, in quo corpora omnia tamquam in loco sint, & moueantur. Verùm cùm non in rerum natura, sed solùm in nudis hominum cogitationibus huiusmodi commentum reperiri lectissimis rationibus eicerit Aristoteles, figmentum quoddam esse oportet Planetarum domicilia non minùs, quàm interuallum illud, ex quo tamquam ex cæmentis coagmentata dicuntur. His accedit, quòd huiusmodi interuallo nulla agendi vis congruere potest; omnis siquidem effectio, aut à substantia, aut ab accidente proficiscitur; hoc interuallum non est substantia corporalis, aut spiritualis, neque accidens, cùm per se sit; nulla itaque actionis potestas tali interuallo inest, quam inesse volunt cœlestibus domibus Genethliaci. Vnde Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, c. 9. [Inter domos robustior est in hoc significato (agit autem de vita) vt apparet, prima inde, septima inde, decima inde, nona inde, vndecima, &c.] Et Ptolemæus lib. 3. de Iudiciis, cap. 10. [Fortioris auctoritatis esse dicitur quod est cœli medium super terram, post hæc Ascendens, deinde id quod cœli medium ascendit, & post ipsum Occidens ad quod cœli medium præcedit; omne autem quod sub terra moratur, hac in re, tam præclara, & tam excellenti prætermittendum fore decreuimus, præter id quod Ascendens super terram apparuit, &c.] Infrà:

[Conue

[Conuenit vt ex luminaribus illud, quod loco maioris, & fortioris potestatis fuerit sumamus, dispositorem autem eligere superluminaria nullatenus conuenit, nisi cum loco maioris, & fortioris dignitatis fuerit, &c.] Hinc mortis domus, hinc domus laboris, bonæ, malæque fortunæ, filiorum, diuitiarum, dignitatum, quæ à Poëtis crediderim Genethliacos mutuatos, & ab inferis ad cœlum, à ludicris licenter transtulisse ad res serias. Hinc ille:

Vestibulum ante ipsum, primisq; in faucibus Orci
Luctus, & vltrices posuêre cubilia vera,
Pallentésque habitant morbi, tristísque senectus,
Et metus, & malesuada fames, & turpis egestas,
Terribilis visu formæ, lethúmque, labórque.

Quæ est domus Solis, nisi illa?

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammásque imitante pyropo,
Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat,
Argenti bifores radiabant lumine valuæ.

His magistris profecerunt Genethliaci, ab his didicerunt Planetarum domos. Egregiam verò disciplinam fabulosis ortam natalibus, fabulis auctam, & nutritam. Iam verò, quæ de syderum soliis scribit Ptolemæus lib. 1. cap. 21. & 22. nónne ex iisdem Poëtarum fontibus promanarunt?
In solio (inquit Ouidius eodem lib. 2. Metamorphoseon)

Phœbus claris lucente smaragdis:
A dextra, leuáque dies, & mensis, & annus,
Sæculáque & positæ spatijs æqualibus horæ;
Vérque nouum stabat cinctum florente corona;
Stabat nuda Æstas, & spicea serta gerebat:
Stabat & Autumnus calcatis sordidus vuis,
Et glacialis Hyems, canos hirsuta capillos.

Quæ de carpentis, & curribus Astrorum, & Ptolemæus, & Firmicus scribunt, ex iisdem fabularum campis orta sunt.

Ergo qua licuit genitor cunctatus ad altos
Deducit iuuenem Vulcania munera, currus
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summa
Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo
Per iuga chrysoliti, positaq; ex ordine gemmæ.

I nunc, & nega hanc disciplinam fabulam quamdam esse ab otiosis hominibus confictam. Equidem nullum existimo Mathematicorum esse adeò væcordem, cui persuasum sit huiusmodi commentis agitari res mortalium; sed miror eorum impudentiam, qui sapientibus viris persuadere conantur, ab hisce ludibriis pendere exædificationes vrbium, itinera, & nauigationes, honores, & dignitates, filiorum procreationem, ortum, & interitum, prosperam, & aduersam valetudinem, fratrum, sororum, vxorum numerum, ampla patrimonia, opimas hæreditates, diuturnam, aut breuem vitam, membrorum integritatem, & vitium, robur corporis, & imbecillitatem. Cum notionibus illis hæc pugnant, quas nostris mentibus natura ipsa non vsus aut disciplina consignauit. Vel abstergendæ

ergo

ergo illæ sunt, vel nunquam Astrologi adducent mortales vt credant vera quæ sunt, & solida à fictis fabulis pendere, & ea quæ nusquam sunt, sed Astrologorum solùm cogitatione coaugmentantur, aliquid efficere, aut moliri posse. Facit ad declarandam earumdem vanitatem domorum, quod Augures quoq; malorum dæmoniorum interpretes simili cœli partitione vsi dicuntur ad fallendos mortales. [Cœlum (inquit Tull. li. 2. de Diuinatione) in sexdecim partes diuiserunt Etrusci. Facile id quidem fuit, quatuor, quas nos habemus, duplicare: post idem iterũ facere, vt ex eo dicerent, fulmen qua ex parte venisset. Primum id quid interest? deinde quid significat? &c.] Nam qua vanitate Augures, dæmoniorum internuncij, super hac cœli sectione auguriorum vanissimam superstitionem collocarunt, eadem Astrologis licuit cœlo in duodecim domos diuiso, nugas vendere, & pro aëre lupinos.

CAPVT VIGESIMVMOCTAVVM.

Ratio, quam Astrologi secuti sunt, tribuendo Planetis domos.

HACTENVS quales Planetarum domos Genethliaci finxerint, exposuimus; nunc quo iure eas Planetis distribuerint, exponendum est. Et quoniam Claudium Ptolemæum omnes magistrum agnoscunt, prætermissis aliorum sententiis rationem expendemus, qua Ptolemæus lib. 1. de Iudiciis, c. 16. tradit, æthereas domos Planetis distributas; est autem huiusmodi, Capricornus, & Aquarius hyemalia signa sunt; & frigida, Saturnus quoq; natura frigidus est, iure itaque debebantur hæc signa. Quæ ratio fuit vnquam adeò à ratione aliena, quamquam non id Ptolemæo acerrimi ingenij viro, vitio vertendum, qui Astrologorum placita retulit, non sua. [Verisimile est (inquit Sixtus ab Hemminga) Ptolemæum libros suos quadripartiti, siue de prædictionibus Astrologicis, maximè verò duos posteriores scripsisse, nõ vt artem illam ex professo doceret, sed vt ostenderet Astrologiam re vera nullã esse, sed si quæ statuenda sit, eam talem esse debere qualem ipse describit.] Primùm consueuerunt Astronomi Planetarum vires præsertim noxias contrariis temperare; ideo Saturnum frigidum diurnum, Martem calidum nocturnum fecerunt. Cur ergo Saturno signa calida non imbuerũt potiùs quàm frigida? Deinde si congruas Planetis sedes tribuere voluerunt, cur Saturno siccum, Aquarij humidum domicilium dederunt? Adhæc Marti sicco, & calido Aries tributus est humidus, & Veneri humidæ, & calidæ Libra signum Autumnale, siccum videlicet, & frigidum. Præterea Iouis natura temperata, & benigna nullam habet communionem cum Sagittario, & Piscibus. Cancri denique calor magnus non congruit frigori Lunæ, & Leonis signum nobis calidissimum iis qui sub alio polo degunt frigidum est, non minùs quàm nobis frigeat Capricornus. Vidit & Ptolemæus Astrologorum hanc rationem non posse per omnes Planetas deduci, ideo alteram addidit à Planetarum constitutione desumptam. Saturno, qui à nobis longissimè distat, iure Capricornus ab orbe nostro longissimè etiam dissitus. Lunæ terræ citimæ Cancer, qui ad nos proximè accedit, consignatus fuit. Cæterùm ratio hæc infirma, & imbecillima

sustinere

ſuſtinere priorem non potuit: poſt Lunam enim non ſequitur Sol, ſed Mercurius. Cur ergo Leo Cancro proximus, Soli potiùs quàm Mercurio tribuitur? A nobis non magis Gemini quàm Leo diſtat. Cur igitur Sol in Leone non in Geminis domicilium ſibi conſtituit? Sit Capricornus à nobis maximè diſſitus, ſicut Saturnus, Aquarius, qui non adeò diſtat, cur Saturni domus dicitur? quæ cùm explicare Aſtronomi nequeant labantes, & ad interitum ruentes, Planetarum ædes tertio fulcire Ptolemæus aggreſſus eſt conſtituto; ſiquidem Sole in Leone, Luna in Cancro reliquis ait conſtituta eſſe domicilia pro benignitate, aut malignitate naturæ. Saturno Capricornus, & Aquarius tributi ſunt, qui Leoni, & Cancro opponūtur. Ioui verò Piſces, & Sagittarius, qui triquetra Leoni, & Lunæ irradiatione, quæ ſalutaris eſt; reſpondent Marti Scorpius, & Aries, qui ex quadrato Leonem, & Cancrum proſpectāt, Veneri Libra, & Taurus, quòd fœcundiſſima ſint ſigna, & in quibus ſitus conſtituitur ſexangularis; Mercurio denique, qui eſt vltimus, data fuère proxima ſigna Solis, & Lunæ, Gemini, & Virgo, ſed adhuc malæ fundatæ domus non perſtant: domus enim illa Planetæ congruit, vt ſuprà vidimus, quæ eſt illius naturæ maximè accōmodata, & in qua ille vires meliùs exerceat ſuas: at Marti obeſt plurimum quadrata radiatio luminarium, Saturno nocet oppoſitio cum iiſdem. Neque igitur Saturnus in Capricorno, & Aquario, neque Mars in Ariete, & Scorpione opportunum habent domicilium. Quòd ſi addas, quod docet Ptolemæus, fœlices eſſe omnes Planetas, quando tanto interuallo à Sole ſeiungūtur, quantò eorum domus diſtant à domo Solis (quòd Arabes amulgeum vocant) neceſſariò efficitur, Saturnum oppoſitum luminaribus, Martem ex quadrato iiſdem reſpondentem fortunatos eſſe, contra omnium Aſtrologorum ſcita, quæ volunt infortunatos hos eſſe ſyderum concurſus, & calamitatis pleniſſimos. Poſtremò, quando aiunt has, vel illas domus quadrangulas, vel triquetras eſſe domibus luminarium, vel aiunt vtrique, Leoni, & Cancro, quadratas eſſe, aut triquetras, vel alteri ſolùm, & ei quam ſecundùm ordinem ſequuntur, ita vt à Leone ad Capricornum, ad Leonem à Cancro, ad Aquarium à Cancro referantur: non primum; ſiquidem domus Veneris tam quadrangulæ quàm triangulæ dici poſſunt, Libra enim eſt quadrata Cancro, Taurus Leoni, Libra triangula eſt Leoni, Taurus Cancro. Idem de cæteris dici poteſt: non ſecundum; quoniam neque Aquarius Cancro, neque Capricornus Leoni opponitur. Cùm nullo igitur fulcimento ſuſtineri poſſint malè fundatæ Aſtrologorum domus, eas veſpertilionibus, & muribus locamus.

CAPVT VIGESIMVMNONVM.

Quid aſtrorum congreſſus ſit, quàm nouis aſtris varius, & nouus.

PLVRIMA hactenus ex Aſtrologis audiuimus de ſyderum congreſſibus, & concurſu, expēdere oportet quid tandem ſit iſta ſtellarum coniunctio: Docet enim ratio Mathematicorum (inquit Tullius lib. 2. de Diuinatione) quam Chaldæis notam eſſe oportebat, quanta humilitate Luna

feratur, terram penè contingēs, quantum absit à proxima Mercurij stella, multò autem longiùs à Veneris, deinde alio interuallo distet à Sole, cuius lumine illustrare putatur, reliqua verò tria interualla infinita, & immensa à Sole ad Martis; Vnde ad Iouis ab eo ad Saturni stellam inde ad cœlum ipsum quod extremum atque vltimum mundo est. Quis ergo est iste astrorum congressus? quæ coniunctio? in tanto locorum interuallo quantum animo & mente cogitare difficile fuerit, nisi oculorum fallacissimo sensui species quædam eminus obiecta coniunctionis eorum quæ infinitis interstitiis inuicem separantur, itáne visu iudicamus ea quæ ratione atque animo videre debemus?

Quid, quòd neque stellas omnes perspectas habent Astrologi? Quare Cardanus ad lib. 1. Ptolemæi com. 3. apertè profitetur incertam hanc artem esse, & quòd plura sint astra, quàm Astrologi norint, & quòd eorum, quæ norunt, natura perspecta non sit, & quòd eorum, quorum natura perspecta sit, ignoretur modus agendi, an per circulum positionis, an per locum, an per antiscia, an per declinationem.

Iam verò quod Phauorinus apud Gellium lib. 14. cap. 1. suspicatus est, fieri posse, vt alij quidam Planetæ essent, quos cernere homines non possint propter exuperantiam altitudinis, factum iam vidit nostra ætas. Galilæus Mathematicus Florentinus thelescupio, quod nuperrimè hominum solertia excogitarat, ad minima quæque in magna distantia videnda, quinque propter Iouem Planetas superioribus sæculis inuisos conspiciendos dedit, & circa Solem maculas quasdam, vel stellas deprehēdit errare, quarum nulla apud veteres Astrologos mentio extat. Qui fit verisimile omnibus aliis astris in hæc inferiora agentibus, hæc sola otiari prorsus, & nihil efficere, si hæc quoque agunt quorum nulla hactenus habita est ratio ab Astrologis, & quorum nullus congressus, aut digressus hactenus obseruatus fuit. Planè fit, siue perspectos Genethliaci habeant astrorum congressus, siue non, siue obseruent astra, siue non obseruent eodem modo diuinare.

CAPVT TRIGESIMVM.

Pugnare ea, quæ Astrologi tradunt de obsessione, & aspectu astrorum.

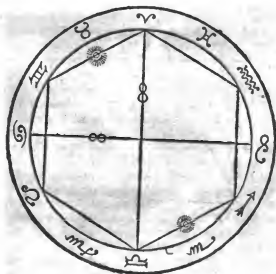
QVONIAM in variis astrorum congressibus, omne artis suæ præsidium collocarunt, qui Astrologicas rationes sequuntur, in eo toti sunt vt doceant, multas, variásque esse syderum constitutiones.

Etiam inprimis (ait Firmicus lib. 2. cap. 25.) illud docere debemus quid sit triangulum, quid trigonum, quid quadratum, quid hexagonum, quid abiectum, quid sit etiam trigonum dextrum, quid sinistrum, quid hexagonum dextrum, quid sinistrum. Diametrum est Aries, & Libra, Tauri diametrum est Scorpio, & cætera signa simili modo, à signo ad signum septimum quod fuerit hoc est diametrum. Sed hæc semper maligna radiatio est, & minax. Trigonum est à signo à quo initiamus signum quintum, quod hoc docetur exemplo,

exemplo, ab Ariete vſque ad Leonem. Trigonum eſt, & ſimiliter à Tauro vſque ad Virginem, & ſic per omnia ſigna quodcumque in ſigno quinto fuerit, hoc eſt trigonum. Scire etiam debemus, quid ſit dextrum trigonum, quid ſit ſiniſtrum. Dextrum eſt, quod ab eo ſigno à quo incipimus, retro eſt; ſiniſtrum verò, quod antè, vtputà Arietis, dextrum trigonum eſt Sagittarius, ſiniſtrum verò Leo, & ſimili modo Leonis dextrum trigonum eſt Aries, ſiniſtrum verò Sagittarius, Sagittarij verò Leo dextrum trigonum eſt, Aries verò ſiniſtrum, ſic & in cæteris omnibus trigona quæres. Et hæc eſt proſpera fœlixque radiatio.

Quadratum eſt ab eo ſigno, à quo inchoamus quod quartum fuerit ſignum, quod hoc docetur exemplo Arietis, quadratum eſt Cancer, & Cancri Libra, & Libræ Capricornus, Capricorni Aries; ſed quod ſit quadratum dextrum, quod ſiniſtrum, ſimili ratione, ſicuti in trigonis diximus, inuenies: nam quodcumque retro fuerit, quadratum dextrum eſt, vt Arietis Capricornus ſiniſtrum Cancer, ſic & in cæteris omnibus quadratis quod retrò fuerit dextrum, & quod antè ſiniſtrum, & hæc minax eſt radiatio, malitioſa poteſtate compoſita, ac inimicitiæ liuore plena.

Hexagona hoc idem ſunt quod trigona, ſed minoris poteſtatis hexagonum eſt ab eo ſigno à quo initiamus tertium, vt Arietis ſunt hexagon Gemini, quod autem ſit hexagonum dextrum quod ſiniſtrum, ſicut cætera inuenies.] Hæc ille. Leges eadem apud Cardanum libro de Iudiciis, capite ſeptimo. [Aſpectus oppoſitus (inquit) fit ad oppoſitum ſignum ſub eadem parte in longitudine, & in totidem partibus latitudinis in parte contraria, quod ſubiecta tabella ſubiiciet etiam oculis.

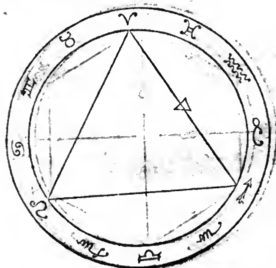

 Quadra

Quadratus aſpectus eſt per nonaginta partes eclipticæ antè, & retrò, & ipſa ecliptica abſque latitudine.

Trinus autem eſt addendo partes centum viginti, exceptis quibuſdam minutiis, quas deſcribemus in tabula ſequenti, & eſt dexter anterior, & ſiniſter, ſecundùm ſignorum ſucceſſionem.

Per has tabulas, & ſequentes abſque computo colliges ſimilem partem in ſuo ſigno reſpiciente, diminuendo pro trino ſecundum latitudinem Planetæ, minuta

minuta in tabula vltima,& ponendo in opposito aspectu, vt dictum est totidem partes latitudinis in parte opposita,& pro quadrato sine latitudine,& pro trino dimidium latitudinis in parte opposita, prout dictum est, sed pro sextili accipies consimilem partem in signo sextili,sinistro quidem secundùm successionem signorum,aut dextero in parte anteriori, addendo minuta contenta in tabula præcedente pro parte latitudinis,&c.

Et infrà:[Scias quòd vires aspectuum sunt velut labor flectendi balistam; nã coniunctio,vel aspectus ex duabus partibus est decuplus illi qui fit cum distantia decem partium, & qui ex eadem parte decuplus, ei qui fit cum distantia duarum partium,& qui per sex minuta decuplus, ei qui fit per distantiam fermè vnius partis, vnde maximi euentus.]

Eadem habet Ptolemæus lib.1.de iudiciis,c.12. 13.14.quibus addit c.15.hos solùm quatuor esse stellarum aspectus, quibus se mutuò,aut iuuant,aut impediunt;in reliquis signis astra nec videre se,nec audire,ideóque ea signa vocari inconiuncta.

Ea verò(inquit)quę nullam habent numeratarum societatum rationem,loca inconiuncta,& aliena nominamus, quæ nec imperant,neque obediunt,neque se intuentur, neque idem possunt.Atque insuper nullam quatuor illarũ figurarum describunt, quas diximus esse dimetientis triquatram, quadratam, sexangulam,sed vel secunda,vel sexta numerantur,nam illa si à se mutuo detorquentur,& cum bina sint singulos angulos complectuntur; illa verò, quæ sexta numerantur, totum orbem in partes inæquales secant, cùm aliæ figuræ omnes in partes æquales illum diuidant.]

Nec passi sunt desiderari rationes,cur quatuor hi congressus aliquá sint radiationis societate coniuncti,reliqui abiuncti,& nullo necessitudinis vinculo deuincti. Ptolemæus lib.1.c.15.& Firmicus lib.2.c.26.

Atque hæc de Astrorum aspectu. Quid de obsessione? Pugnantia planè,& quæ maligna irradiatione hæc intuentur,Aiunt enim Planetam obsideri,quoties illũm vtrinque ex proximis signis maligna duo sydera circumstant,Exempli gratia, aiunt Iouem obsessum à Marte, & Saturno, quando ille est in Libra,Mars verò in Virgine,Saturnus in Scorpione.At tunc sunt in proximis signis quæ vocantur loca inconiuncta.Quomodo ergo hæc cohærent? itáne nõ solùm astra,sed etiam Astrologia est inconiuncta? vnde tanta disciplinæ dissensio:qui syderum concursus, aperuit tantos in hac disciplina hiatus? Non dico quàm absurdè proxima signa dicantur inconiuncta, nullum sit incommodum; quòd reclamante natura coniunctorum, quæ maximè distant conficta proxima, quæ sunt vocantur inconiuncta.Si Mars ex Virgine non aspicit Iouem in Libra existentem quomodo illum obsidet? vel quando duo Planetæ sunt in duobus proximis signis, aliqua actione copulantur,& perit ratio aspectuum explicata, aut nulla inter eos intercedit vis, & euertitur tota ratio obsessionis. Constantiam hîc requiro, & cohærentem disciplinam. An dicturus es nihil quidem Martem ex Virgine agere aduersùs Iouem in Libra commorantem,ideóque loca esse inconiuncta, quando tamen ex altera parte in Scorpione correspondent Saturnus, tunc enim vero circumsistere Iouem, & constare obsessionem? Oportebit te docere,cùm Ioui nihil impedimenti prouenirec à Marte in virgine existenti Saturno egrediente Scorpionem, & nihil in Iouem moliente,quod Marti accedat ratione cuius incipiat Iouem ob-

sidere, cui nequidquam priùs officiebat.

Quid? mediocréne est deliramentum, quod aiunt Planetam sub Solis radiis constitutum comburi? quò abit cinis? quò fumus? quæ nugæ sunt istæ?

Quid sibi volunt quadrata triangula hexagona? putántne Planetam in Planetam fundere vim aliquam, aut vnum ab alio affici, aut mutua actione pugnare? sibilo excipientur à scholis Philosophorum; quî enim fit, vt quando eodem, vel proximis signis astra continentur, nihil inuicem agant, aut patiantur? quando vnum ab altero longiùs recessit, tunc demum mutua se actione petant? Magnes qui trahit ferrum nónne è propinquo trahit potiùs, quã è longinquo? Sol astrorum decus proximus calefacit nos magis, quàm vbi abiit longiùs? quòd si aliquod adhuc interuallum requirunt inter astra, vt mutuò agere, patique possint, meminerint quantis inter se Planetæ distincti sint interuallis, intelligent multò magis quando in proximis signis sunt, infestari mutuò debere, quàm longè distantes.

Quòd si astrorum natura huiusmodi est, qualem Peripatetici tradunt, qualem docent Theologi, qualem agnoscunt sapientes, qualem probat experimentum ab omni vi extrinseca immunis, & libera, & quæ nihil admittit sibi contrarium, doceant, si possunt, cur astra ab aliis astris obsideri, vel maligna radiatione affici dicantur, si sempiterna illa, & immortalis natura à nullo violari, aut vlla ex parte labefactari potest, quo modo maligna radiatione afficitur, quomodo comburitur, quo modo à loco ab aliarum stellarum aspectu debilitatur? Respondebis, opinor, nil astra ipsa pati, sed eorum actionem in subiecta corpora infringi, ius, quod in hæc inferiora habent, violari, quam in mundum hunc inferiorem effundere solent vim præpediri. Commodè id quidem dicitur, cæterùm virtutem, quæ à Ioue defluit, dum in Libra moratur, multò magis impediri oporteret ab influentia Saturni, dum est in Scorpione, quàm postquam inde longiùs recessit, & physicis rationibus, & certissimis experimentis compertum est, causam, quæ alteram prohibere potest, & solet, ne aliquid efficiat, eo plus exhibere expedimenti, quo propiùs accesserit. Noxij humores, qui actiones vitales præpedire solent, tantò eas interturbant magis, quantò propiores fuerint cordi, quod est fons vitæ & origo; nec Remora retardat magis nauis cursum è longinquo, quàm è propinquo, & ignis propiùs admotus meliùs prohibet hyemalis frigoris actionem. Soláne sydera à naturali agentium lege eximes, & in proximis signis dices esse inconiuncta, nec iuuare se, nec impedire, vbi longiùs discesserint, præstare vtrumque? Accedit eodem, quòd ex quacumque cœli plaga, cùm vim aliquam semper Planetæ fundant, etiam ex proximis signis effundere oportet; sit verbi gratiâ Iupiter in Libra, Saturnus in virgine, Mars in Capricorno, Iupiter ex quadrato respicit Martem, Saturnus quoque ex Virgine ex trino respicit alium Planetam in Cancro existentem, vterque igitur agit & Iupiter, & Saturnus, virésque suas fundunt per medium, aut itaque huiusmodi vires similes sunt, & coniunctæ, & se mutuo iuuabunt, aut contrariæ, & pugnantes, & se necessariò impedient, & retardabunt; cur ergo proxima signa, cuiusmodi sunt Libra, & Virgo, vocantur inconiuncta? Verisimilem aliquam rationem, & Philosophiæ principiis congruentem expectamus. Anilium nugarum iam nimium habuimus. Sed nimirum in delirantium ludibriis rationem exquirere insanire est. Pergamus ad reliqua.

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVMPRIMVM.

Vrbium ridiculas esse genituras.

QVi verecundiæ fines ſemel tranſierit ſuæ, bene & nauiter oportet eſſe impudentem, vt eſt in Prouerbio; ergo Genethliaci, quos nunquam ſuorum mendaciorum puduit, eò mentiendo ſunt progreſſi, vt non ſolùm hominum, ſed etiam vrbium ortus & interitus, omnémque fortunam à ſtellis deduxerint. Quare Cardanus lib. centum geniturarum, non dubitauit Venetiarum ædificationem, Bononiæ, Mediolani, Florentiæ inſtaurationem inter genituras numerare. Et Mediolano quidem hęc denunciat. [Mars (inquit) in Iouis Trigono non conueniens, & Luna in oppoſito Veneris, in Scorpione multa dettimenta bellorum cauſa oſtendit, atq; in his aliquando infœlices, & multam ſobolem; mulieribúſque deditos nimis, atque ea cauſa infortunatos. Porro Mercurius in domo propria, in Saturni trigono, ipſo in Aquario exiſtēte, diuina prorſus ingenia, tum etiam ad artes pręſtantiſſima. In cæteris valde diſſita eſt hæc cœli conſtitutio, quā vix veriſimilem eſſe crediderim, homines miſericordes, laborioſi, ingenio magno prædìti, minimè concordes, publicæq; vtilitatis cuſtodes, populus ſimplex, ac leuis, benefici tamē, ac ciuiles. Vrbs ipſa talis eſt, quæ ſi optimè regatur nulli alteri veniet poſtponēda, nec vlla alia eruditorum maiorē copiā virorum, nec inſigniorum edidit vel fortiorum. Iacet tamen ſuo olim inteſtino iactata malo, quo & Roma iā gentium domina, & ipſa exteris ſeruire cogitur. Cacodæmonis locus vnus Saturni, alter Mercurij tertius Iouis. Cacodæmon octaua Leonis pars, alter Scorpij pars vigeſima prima, quadratū Solis, ac Iouis, non ex conuenientibus ſignis ſeruire alienis cogit.] De Florentia hæc addit [Ciuitas hæc Martem habet cadentem, vnde non multum bello proficere poteſt. Oſtenſum eſt autem, Mercurium in Piſcibus dominari, vnde ad literas non adeò, vt Mediolanenſes apti. Diu libertatē retinuit, nuper amiſit, cauſam in lib. de arcanis æternitatis aperuimus, Luna etiā à Saturno, & Sole infortunata. Saturnus in cœli meditullio, & domo propria, & mobili ſigno mutationes multas à ſeipſis oſtendit, ſeditionéſque. Cùm igitur Saturnus, & cœli medium peruenerunt ad Iouis quadratum, hoſtilē in vltima parte Capricorni amiſit Vrbs libertatem, in 26. anno Saturni, nec recuperabit donec vterque manſerit ſub radiis Iouis, id eſt, per annos 24. Saturni, & ſic de aliis, &c.]

Nec Romę Principis vrbium udituram veteres deſiderarunt. Tarutius Firmanus (inquit Tullius 2. de Diuinatione) familiaris noſter in primis Chaldaicis rationibus eruditus, vrbis etiam noſtræ natalem diem repetebat ab iis parilibus; quibus eam à Romulo conditam accepimus, Romamque cùm eſſet in iugo Luna, natam eſſe dicebat, nec eius fata canere dubitabat. O vim maximam erroris! etiámne vrbis natalis dies ad vim ſtellarum, & Lunæ pertinebat? fac in puero referre, ex qua affectione cœli primum ſpiritum duxerit, num hoc in latere, aut in cæmento, ex quibus vrbs effecta eſt, potuit valere?]

Et quando vultis vrbem ædificari? quando effoditur terra? vno die an vna hora id peragitur? an quando iaciuntur fundamenta? quæ fundamenta vnius, aut alterius domus, quotidie cùm fundentur noua ædificia, nouos horoſco

horoscopos quærere vos oportet: singulis diebus ciuitas tota non construitur vnica ædificatione, & vetera ædificia vetustate confecta quoniam corruunt, nouáque eriguntur: nulla est vrbs hodie eadem, quæ condita fuit à suo fundatore; vbi quæso remanent Astrorum Apotelesmata?

CAPVT TRIGESIMVMSECVNDVM.

Cur Astrologi nihil de mutis animantibus aut stirpibus, sed de hominibus solùm, præsertim opulentis, pronunciant è stellis.

DABO adhuc fraudum Astrologorum non leue argumentum; nam fortuitos, repentinósque euentus, abdita, & arcana consilia, voluntatis arbitria, & appetitiones, quibus nihil dici, aut cogitari potest magis incertum, & ab agente corporato magis alienum, moueri agitaríque desuper à cœlo contendunt: Stirpium, & animantium fortunam, ortum, casus, & euenta Astrologicis rationibus non persequuntur, qui tanto studio Astrorum ducatus, dominia, cognationes, aspectus, gaudia, domicilia, fines, pigra, deiectáque loca, antiscia obseruarunt. Cur animantium, quæ magis cælo subiecta sunt, quàm humanæ mentes etiam & euentus, vitam, & mortem ex syderum congressu non prædicunt? cur non denunciant quis equus senio, quis morbo, quis bello interiturus sit? quos editurus fœtus? quod munus obiturus? ex iisne futurus sit, quos describit Vates?

Stabant trecentum nitidi in præsepibus altis,
Aurea pectoribus demissa monilia pendent,
Tecti auro fuluum mandunt sub dentibus aurum.

An ex iis,

Quos legere duces, & pecori duxère maritos.

[Si vitæ (inquit Phauorinus apud Gellium lib. 14. c. 1.) mortísque hominũ, rerúmque humanarum omnium, tempus, & ratio, & causa in cœlo, & apud stellas foret, quid de muscis, aut vermiculis, aut echinis, multísque aliis vermiculis terra maríque animantibus dicerent? An ista quoque iisdem quibus homines legibus nascerentur, iisdémque itidem extinguerentur, vt aut ranunculis, & culicibus nascendi facta sint de cœlestium syderum motibus attributa, aut si id nõ putarent, nulla ratio videtur cur ea syderum vis in hominib. valeret, deficeret in cæteris?]

Vrbium nimirum, & diuitum virorum, à quibus certum sibi lucrum pollicentur natalitia astra, Genethliaci diligenter obseruant; cæterorum, quibus nihil est causæ cur mentiantur, negligunt horoscopos, & genituras, vt vel ex hoc solùm constare possit prudenti viro huic arti fallaciis inuentæ nihil aliud propositum esse, nisi lucrum, nihil aliud Genethliacos spectare, nisi quæstũ, quibus Ennij vetustissimi poëtæ carmen aptissimè congruit:

Sui quæstus causa fictas suscitant sententias.

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVMTERTIVM.

Geminorum dissimiles exitus.

VVLGARE illud argumentum & omnium sermone contritum aggredimur, quod quotidie magis vrere solet Genethliacos, cur Gemini qui eadem sortiti sunt astra genitalia, parémque ortum, disparem sæpe nanciscantur fortunam, sexum, corporis temperiem, & formam, mores, vitia, statum, & conditionem; si enim perinde, vtcumque temperatum cœlum fuerit, ita pueri orientes animantur, atque formantur, & ex eo ingenia, mores, animus, corpus, vitæ ratio, casus cuiusque, euentúsque finguntur. Vnde quæso est, eorum, qui simul nascuntur, sexus disparitas, formæ dissimilitudo, morum diuersitas, contraria corporum constitutio, vitæ, mortísque genus diuersum? [Vno eodémque corporis puncto nati (inquit Tullius lib. 2. de diuinat.) dissimiles & naturas, & vitas, & casus habent, Proclus, & Eurysthenes Lacedæmoniorum Reges gemini fratres fuerunt. At hi nec totidem annos vixerunt; anno enim Procli vita breuior fuit, multúmque is fratri rerum gestarum gloria præstitit.] Nouimus Geminos (inquit S. Augustinus lib. 5. de Ciuit. Dei, capite sexto) diuersi sexus, ambo adhuc viuunt, ambo ætate vigent adhuc, quorum cum sint inter se similes corporum species, quantum in diuerso sexu potest, instituto tamen, & proposito vitæ ita sunt dispares, vt præter actus, quos necesse est à virilibus distare fœmineos, ille in officio comitis militat, & à sua domo penè semper peregrinatur; illa de solo patrio, & de rure proprio non recedit. Insuper (quod est incredibilius, si astra fata credantur; non autem mirum, si voluntates hominum & Dei munera cogitentur) ille coniugatus, illa virgo sacra est, ille numerosam prolem genuit, illa nec nupsit, &c.] Vrget eumdem locum Plinius libro septimo naturalis historiæ, cap. 49. qui postquam multa falsè in Astrologos fudit ad extremum, [Homerus (inquit) eadem nocte natos Hectorem, & Palydamanta tradit, tam diuersæ sortis viros C. Mario, & Cn. Carbone B. tert. Consf. ad Quintum calendas Iunias. Marcus Cæcilius Rufus, & Cn. Licinius Caluus eodem die geniti sunt oratores quidem ambo, sed tam dispari euentu. Hoc etiam iisdem horis nascentibus in toto mundo quotidie euenit, paritérque domini, ac serui gignuntur, Reges, & inopes.] Quin & Poëtæ quoque hoc loco insultant vehementiùs, & Genethliacos omni præsidio destitutos exagitant insolenter.

Vna eadémque dies (inquit non aliquis) *eadem quoque protinus hora,*
Atque idem minimi temporis articulus,
Humana, in lucem, duo corpora protulit almam:
Patria sic natis vna duobus erat.
Fulserunt eadem nascentibus astra duobus,
Atque vno radios conseruêre modo;
Idem syderibus positus, respectus, & idem,
Diuersum mundi nil habuêre plagæ.
Iam qua natalis pars sit violentior hora,

Quo cœlúmve illis ordine fata dicent?
Desine scrutari numeris Babylone petitis,
Atque polos bis sex stringere cardinibus.
Alter ad eximios maturè euectus honores
Firminus fati munere magnus erit.
Nobilitate, opibúsque potens augebit heriles,
Alter in attrito tegmine verna latet.
Atqui non alius respexit Iuppiter illum:
Non alia effluxit Luna, Venúsque domo.
Non alios cœlo satus, aut Cyllenius ignes
Extulit, aut aliam Martia stella facem.
Excepit radiis Titonia lampas iisdem
Impositum gremio matris vtrumque sua.
Non alius vita ordo, non porta planetas
Infera non densa ianua noctis habet:
Non media cuspis lucis, non templa potentis
Fortuna: genij siue dicata loca:
Nil non ambobus commune volubilis æther
Affectaq; astris continuêre domus.
Quòd si fata hominum facie natalis Olympi
Monstrantur, nulla vana futura die.
Cur in Firminum cœlum nil iuris habebit,
Seruitio collum qui premit alterius?
Cur miser obscœnos tolerabit verna labores,
Firminum fato tot cumulante bonis?
Cur simile est illis eadem, quos astra tuentur
Totius vita conditione nihil?
Scilicet æterni qua sint decreta parentis,
Arbitrio ostendit linea ducta tuo?
O vani studiorum, ô sese fallere sueta
Pectora, & infami decipere arte modi!
Quid duodena poli templa, astrorúmque meatus
Et formidatis quid fatui radios?
Cogitis in numerum, & mortalibus ardua fata
Ambiguis trepidi quæritis in tabulis?
Gratia, fama, valetudo, genus, & pudor, & res,
Et status, & vita conditio, soboles,
Et quæcumque homini contingunt aspera, siue
Prospera, mortali dum pede calcat humum,
Soli nota Deo sunt, quem penes omnia solum
Nutibus hic fatum temperat omne suis.
Non illos stella, aut genitalis angulus hora,
Aut positu variant astra notata suo.
In corpus, mentémque tuam, quod fingis, & horres,
Nullum is corporibus ius dedit æthereis.
His qui detulerit liquet, ipsáque nomina rerum
Prisca relliquias impietatis habent.

Auctoris

Auctoris documenta, suisque amplissima prebent
Vnum qua potuit non tolerare Deum.

Ita Poëta rudis satis,& impolitus,non poëtica quidem leuitate, nec felicitate ingenij, sed rei euidentia Astrologiam pessumdat, & Astrologis artis suæ vanitatem pudendam exprobrat, adeò non sapientibus modò, verum etiam vulgaribus hominibus Genethliaca habetur ludibrio, hoc Geminorum argumento. Quare plerique Astrologiæ Patroni, vt fugientem artis suæ dignitatem vtcumque retineant, negare aggressi sunt Geminos sub eodem cœli positu oriri: Inter Geminorum enim ortus,cùm aliquid semper temporis intercedere oporteat, quouis autem, vel breuissimo temporis momento rapidissima cœli conuersio insignem faciat astrorum variationem: Ex ea aiunt oriri dissimiles Geminorum mores, dispares casus, vitam, mortem diuersam. Refert enim Petrus Aponensis Arabi cuiusdam sententiam, cœlum qualibet hora ascendere viginti quatuor millia Robuth,hoc est,decem millia stadiorum,stadium quodlibet continere 10000. momenta, & momenta singula propriam habere vim, & potestatem. Itaque negant in tam præcipiti cœli vertigine, Geminos sub eodem astrorum ducatu nasci. Id quod P. Nigidius is de quo Lucanus lib.1. canit:

At figulus,cui cura Deos secretáque mundi
Nosse fuit, quem non stellarum Ægyptia Memphis
Æquaret visu, numerisque mouentibus astra.

Is, qui Augusto nato orbis terrarum imperium prædixit, declarauit exemplo rotæ à figulo quàm citissimè contortæ, quam currentem cum bis quanta maxima potuit celeritate atramento signasset, reperissétque descitcente motu magno quodam interuallo duo illa signa distare. [Sic (inquit) minima etiam momenta ingentes cœlo faciunt mutationes, nec si alter post alterum tanta celeritate nascatur, quanta rota bis percussa fuit, propterea Gemini eadem cœli, aut stellarum constitutione nascuntur.] Hinc ille, quæcumque dissimilia perhibentur,in moribus casibúsque Geminorum deduxit.Sed quid agit hìc rota figuli? Figmentorum habemus satis ab Astrologis, non egemus figulorum opera. Cœlestium conuersionũ celeritatem maiorem esse intelligimus, quàm vt quisquam consequi possit cogitatione. Variari per singula momenta astrorum situs fatemur libenter;sed si transuolantis temporis leuissimum momentum, tantas cœlo facit mutationes, cur Astrologiæ Magistri in genituris prætermissis momentis dierum solum & horarum rationem habent? Legantur centum genituræ Cardani, videantur quæ vulgo circumferantur natalitia schemata, mentior, si pleraque eorum quæ diuinant, notata solum die, & hora ortus,non diuinãt. Quòd si tantas vtriusque fortunæ commutationes faciunt, vel leuissima temporis momenta, nemo autẽ notare potest transuolantis temporis citatissima momenta, nónne consequens est, Genethliacos non posse obseruare natalitia astra,hísque ignoratis non posse quidquam ex astris præsagire?Quid quod Hippocrates,Medicorum parens,scriptum reliquit, inter geminos quosdã fratres,tantam corporis animíque cõsensionem intercessisse,vt altero ægrotante, alterum morbus idem continuò corriperet, altero grauato, grauari & alterum,conualescente altero,alterũ quoque leuari?nónne Posidonius, cæteríque Astronomi in astra retulerunt? eodémne momento, an diuersum,hos mater fuderat in lucem?si diuersis orti sunt astris,vnde tanta naturæ

cognatio: si eodem dicas ortos momento, mulierum conuitiis obrueris.

Præterea cùm generatim eam similitudinem, quæ inter Geminos interdum maxima intercedit, natalitiis astris tribuant huius disciplinæ Magistri, & rursus quando moribus, sexu, forma dissimiles prodeunt gemelli, negent iisdem eos ortos stellis, & nunc negent magni esse momenti breue temporis interuallum, nunc maximam contendant vim esse vel leuissimi momenti, quod inter Geminorum ortus intercipitur, nónne apertè nugas agunt? Confugient fortasse ad varias graduum, minutorum, particularum proprietates de quibus cap. 22. 23. sed frustra: nam cum non possint Astrologi syderum congressus ita certò prædicere, quin vna aut altera hora aberrent, quod declarant eclipses quæ nunquã tabulis perfectè respondent, quod ostendunt dissentientes Astrologorum tabulæ, Alphonsi, Copernici, Tychonis, & aliorum, quod omnium Astrologorum confessione constare ostendimus suprà c.22. Si ergo tantum est momenti in quacũque vel minima tẽporis varietate, consequens est non posse Genethliacos obseruare astrorũ congressus, quib. infantes prodeunt in lucem.

Denique quando suprà docebamus nõ potuisse Genethliacos syderum vim experiendo obseruare, propterea quòd experimentum nascitur ex eiusdem rei sępius iterata actione, & Genethliacos nõ potuisse notare minutissima temporis momenta, per quæ variantur astrorum congressus, & constitutiones, idcirco non potuisse sæpius experiri quid singuli astrorum congressus valeant, nóune responderunt nihil ad rem facere temporis momenta? oportebat mendaces esse memores.

Id velim (inquit Phauorinus apud Gellium lib.4.cap.1.) vt respondeant, si tam parum, atque rapidum est momentum temporis in quo homo nascens fatum accipit, vt in eodem illo puncto, sub eodem circulo cœli, plures simul ad eamdem competentiam nasci non queant, & si idcirco Gemini quoque non eadem vitæ sorte sunt, quoniam non eodem temporis puncto editi sunt; peto respondeant cursum illum temporis transuolantis, qui vix cogitatione animi comprehendi potest, quónam pacto aut assequi queant, aut ipsi perspicere, & deprehendere, cùm in tam præcipiti dierum noctiúmque vertigine minima momenta ingentes dicant facere mutationes? Hæc expediant, si possunt: si nequeunt, desinant hominum fata decantare, quæ eorum sententia ex minutissimis momentis, & ab humana mente incomprehensis dependent.

CAPVT TRIGESIMVMQVARTVM.

Qui dissimilem sortiti sunt ortum, similem sæpe sortiuntur interitum.

MIRVM est, quàm multis argumentis patefiant Astrologorum, & Astrologiæ fallaciæ. Vidimus superiori capite, quàm perspicuè Astrologicæ rationes aberrent in iis, qui eodem editi sunt partu, nec eumdem tenuêre vitæ cursum, nec idem obiêre mortis genus.

Ecce tibi ex aduerso multi dissimillimis orti natalibus, qui idem sectantur vitæ institutum, eamdem profitentur religionem, idem suscipiunt iter, eadem feruntur naui, eamdem sequuntur militiam, eodem occumbunt mortis genere.

Nauigent

Nauigent ergo in aperto, & procelloso mari, vnde facultas errandi nulla sit quingenti diuersis regionibus orti, Germani, Galli, Græci, Arabes, Ægyptij, Angli, Itali, inter quos duo, tresve sint, quibus ex astris tunc sit fatale naufragium, cæteris fœlicē astra spondeant nauigationem, mergetúrne nauis? quadraginta, & amplius horoscopi fallaces erunt, enauigabit incolumis? mentientur aliorum astra. Dices, opinor, emersuram nauem, si plurium horoscopi sospitatem polliceantur, interituram, si plures ij sint, qui malignis astris vrgentur; nec mirum si duo, trésve horoscopi vincantur fœlicitate, vel malignitate multorum. Sed temerè id dices; nam quis nisi insanus iuraucrit quoties merguntur naues in alto mari, vectores, & nautas omnes, vel maiorem eorum partem agente Genethliaco reos esse naufragij? sed estò, vincant plures; pauci igitur, quos astra damnauerant naufragio alióve periculo multorum liberantur facta, nihil ergo Astrologi ex singularibus genituris diuinare possunt de vita & morte, de itineribus & exercitatione nati, quæ dependent non ab vnius sed à multorum horoscopo: omnium enim qui sunt in mari, vel naui diuersis cùm sint nati regionibus, genituras perspectas habere non possunt, naufragium, vel incolumitas nauis dependet à plurium horoscopo, à naufragio, & incolumitate nauis vniuscuiusque vita, & mors, à vita, & morte reliqua omnia. Ignorato itaque vel vnius horoscopo, nihil Astrologus de vllius vita, aut interitu, de compendio, aut dispendio, de liberis, aut vxoribus prædicere potest. Quod de naufragio diximus, de communibus aliis calamitatibus dictum volo, quas necessariò plures subire oportet. Cogitent igitur Genethliaci, quid responsū velint M. Tullio lib. 2. de Diuinatione interroganti, Omnésne, qui Cannensi pugna ceciderunt, vno astro fuerint orti? quid Phauorino obiiciant apud Gellium requirenti cur homines vtriusque sexus omnium statum, diuersis stellarum motibus in vitam editi, regionibus geniti longè distantibus, aut hiantibus terris, aut labētibus tectis, aut oppidorum oppugnationibus, aut tēpestate, aut fulmine, eodem genere mortis, eodémque ictu temporis intereant? quod scilicet inquit nunquam eueniret, si momenta nascendi singula attributa, suas vnumquodque leges haberet. [Quòd si quædam (inquit) in hominum morte, atque vita etiam diuersis temporibus editorum per stellarum pares quosdam postea conuentus, paria nonnulla, & consimilia posse dicuntur obtingere; cur non aliquando possent omnia quoque paria vsu venire, & existant per huiusmodi stellarum concursiones, & similitudines, Socrates simul, & Antisthenes, & Platones multi genere, forma, ingenio, moribus, vita omni, & morte pari? quod nequaquam (inquit) prorsus fieri potest. Non igitur hac causa probè vti queunt aduersūm hominum impares ortus, interitus pares, &c.]

Vidit huius rei difficiles explicatus Hieronymus Cardanus, timuítq; Astrologiæ extremam euersionem, idcirco annorum, mensium, dierum reuolutiones instituit, quibus generales quosdam euentus, & pluribus communes expediret. [Longa (inquit lib. de reuolutionibus, c. 1.) satis serie à nobis pertractatum est de futurorum generibus, & qualitatibus, sed cùm distinctio temporū rei veritatem indicet (nam cunctis cuncta conueniunt, aut non) fit vt solùm in genere æstimatiuo collocetur Astrologia; si temporum determinata conditio auferatur, multa etiam ab euentis vniuersalibus permutantur eorum quorum ratio ex singularium genituris omnino non pendet; nam non potest vnum genus mortis tot, tantísque viris diuersis regionibus, temporibúsque or-

tis vna hora conuenire, nisi à quadam vniuersali causa complectantur. Ideo ratio etiam vniuersalium semper habenda est, &c.] Item lib. de Iudiciis, c. 23. [Cùm pestis (inquit) bellum, naufragium originem à syderibus accipit, communis fit constellatio, seu syderum congressus, rapit autem eos, cum quibus conuenit regione; nam belli quod apud Italos celebratur, Indi, & Æthiopes omnino sunt experres; deinde itinere, neq; enim fieri potest, vt Romanus Romę existens Cannensi clade cadat: Necessarium est autem, vt signa itineris conueniant; sed non semper signa itineris apparent; nam ex ordine illo ab initio fuit, erat enim eques, aut legionarius miles. Rursus violentia causæ generalis tum singularis genitura sunt comparandæ, vis autem generalis, singulari æqua lance præferri debet, quis enim vitæ significator proderit illi qui medio mari periclitatur? ob hoc aduersùs fatum nulla prouidentia, aduersùs syderum decreta, magna frequenter prodest.] Rursúsque li. de reuolutionibus c. 3. [Secundum quod quæritur est, an cuiuslibet euentus, qui per reuolutionem ostenditur, significatum in genitura sit constitutum, an verò reuolutio per se sit sufficiens aliquid omnino ex nouo condere? Respondemus in genere quidem esse necessariū, in specie autem nequaquam. Vnde cùm cuilibet in genitura mortis significata sint constituta, non inconuenit quolibet tempore, & mortis genere mori; cùm autem non in omni genitura cōiugis significata sint, nulla poterit efficere reuolutio, vt illud eueniat, cuius ne significatum quidem in genitura sit constitutum, minimum tamen vestigium sufficiet validæ reuolutioni, debili autem reuolutioni validæ genituræ indicatio requiretur.

Itaque si quis genituram reuolutionibus comparauerit, cùm per æternos motus sit connexio, meritò potuit quis dicere, in genitura quæcumque ventura sint perfectè contineri, &c.]

Iterum infrà: [Superuenientibus reuolutionibus, malum conuertitur in bonum, vel bonum in malum, &c.]

Hæc Cardanus, & videtur sibi nouus Hercules Taurū interemisse qui Cretam Insulam deuastabat: sed fallitur, siquidem annuæ reuolutiones non probantur Astrologiæ Principibus, vt videre est apud Albertum Pighium Apologia pro Astrologia, Augustinum Niphum lib. de causis calamitatum nostrorum temporum, apud Picum Mirandulanum libr. 7. cap. 5. 6. 7. Et magna ratione non probantur, quia, vt ait Ptolemæus libr. 2. Apotelesmatum, nullum certum constitui potest anni principium, vnde reuolutio desumatur in circulo, inquit Ptolemæus, nullus cogitare principium simpliciter poterit, in Zodiaco autem ea quidem principia iure quis constituet, quæ æquinoctis, atque solstitiis terminantur, quæ sunt quatuor, duo scilicet æquinoctia, & duo solstitia. Verùm hic locus hæsitationis aliquid habet, an aliquid horum quatuor sit præponendum, nam si ipsam quidem circularem naturam spectes, nullum eorum singulare principij priuilegium obtinebit. Vtuntur autem, qui de his scripserunt, aliquid supponentes diuersimodè vnoquoque illorum quatuor quasi principio moti ab aliquibus eorum propria ratione, naturalíque consensu; habet enim vnaquæque illarum partium particulare aliquid, & excellens, vnde sibi principij & noui anni auctoritate videatur vendicare, vt vernum æquinoctium, quòd tunc primum dies nocte incipiet longior fieri, & quia tempus id anni abundat humiditate, quæ qualitas, & natura, vt suprà diximus, in omni principio gerendarum rerum plurima

tima est. Æstiualis Solstitij prærogatiua hæc est, quod tūc maximè dies in suo quasi fastigio, consummationéque producitur, tum verò apud Ægyptios inundat Nilus, & Canicula exoritur. In Autumnali æquinoctio fructus omnes colliguntur, & terræ semina iaciuntur. In Brumali Solstitio post decrementum incipit dies tunc primum augeri, quod autem mihi conuenientius, & naturæ consonum magis videtur, hoc est, vt in obseruatione rerum anni quatuor illis principiis vtamur, obseruantes quæ ante illa proximè fiant Solis, & Lunæ, vel coitus, vel oppositiones, & præsertim eclipticas, ita vt ex principio, quod sumitur ex Ariete, Ver quale futurum sit præuideamus, ab eo verò quod à Cancro Æstatem, à Libra Autumnum, Hyemem à Capricorno.] Hæc Ptolemæus.

Cardanus verò, qui fatetur reuolutiones non esse ad mentem veterum Astrologorum, sed se earum auctorem gloriosè facit, & c.6.li.de Iudiciis: magnifico titulo de significatis reuolutionum, & de modo iudicandi ex propria nostra sententia, non dubitauit prænotare. Nónne veterem omnem Astrologiam veterúmque Genethliacorum experimenta repudiauit? repudiauit ille quidem, sed nondum quem susceperat explicandum nodum soluit; reuolutiones enim nihil efficere posse quod in genitura non contineatur docet Cardanus lib. de reuolutionibus, c.3. & lib. de iudiciis, c.6. [Scire debet (inquit) naturam reuolutionum sequi naturam genitutarum, sed debilius, veluti si Mercurius & Venus in genitura fuerint, in ascendente faciunt habilem ad tractanda negotia lenia, & artes, & ad conuersandum cum hominibus. Si igitur mihi idem contingat in reuolutione quamuis in genitura fuerit in sexta, non in prima, & Iupiter fuerit in prima, ero tamen habilior ad hæc illo anno respectu dieo mei, non tamen aliorum, &c.] Et qui Cannensi pugna ceciderunt diuersis regionibus, & temporibus orti, qui non potuerunt eiusdem mortis signa in genitura habere, non ergo astrorum, sed pilorum telorumque reuolutiones eos interemerunt.

Cur non omnes ea clades deleuit Romanos? nullus erat alius his reuolutionibus subiectus? cur Romanos magis, quàm Pœnos afflixit? an quia Pœnorū genituræ illius diei reuolutioni resistebant, non Romanorum? ô lepidum commentum? Cur viros potiùs, quàm mulieres Romana, ea reuolutio transuersum egit? nugæ nugarum. Ad hæc reuolutiones quas inuexit Cardanus, in dubiam incertámque fidem Astrologorum omnes prædictiones adducunt; & Astrologiam ipsam ab humano captu longè repellunt; cùm enim genitalium syderum, cùm reuolutiones annuæ vel retundant, vel acuant, vel infirment, vel confirment, vel temperent, vel reprimant, vel infringant, vel tollant, rursus annuæ reuolutiones simili ratione à menstruis dependeant, & hæ à nocturnis, & diurnis, hæ denique ab horariis, & momentaneis, nemo autem præcurrendo omnes vnius hominis annos, menses, dies, noctes, horas, momenta, inire possit rationem omnium reuolutionum, quæ ad eum pertinent, necessariò efficitur Astrologicas prædictiones esse humanis mentibus planè inaccessas. Quod nec Cardanus inficiari potuit libro de reuolutionibus, cap. 8. [Scias (inquit) quòd qui fecerit omnes reuolutiones à principio natiuitatis vsque in finem sine intermissione, & experientia compararit tria, vel quatuor accidentia illius, & veritatem illorum quæsierit per reuolutionem anni; mensis; & diei; & horæ; solus ille exactè iudicabit

de

de tota vita illius sine errore,& confusione,& omnis alius deuiabit à recto iudicio,&c.]Rursus c.3.eiusdem libri.[Cùm autem optimus Astrologus(inquit) natiuitatem sine reuolutionibus considerauit,dupliciter continget ipsum longè falli, & optimam genituram pessimam iudicare,pessimam verò summis extollere laudibus.Primò,cùm optima promissa,vel pessima ad similem referunt ætatem, ipse verò occurrente reuolutione,vel directione præuenitur, non habebit ille vestigium eorum quæ à genitura promissa sunt: secundum est,cùm superuenientibus pluribus reuolutionibus,malum conuertitur in bonum, vel bonum in malum,&c.

Nihil præterea reuolutiones efficere posse, cuius signũ aliquod in genitura nõ existat, auctor est Cardan.li.de reuolutionibus,c.3.li. de Iudiciis,cap.23.At multi in mari, in bello,in peste perierunt,non solùm sine vlla geniturę significatione,sed etiam contra eiusdem decreta, vt fatetur idem Cardanus libr.de Iudiciis,c.23. Non itaque reuolutionibus intereunt, qui vel clade,vel peste,vel naufragio pereunt, sed aliis causis.Quid multa:Non est necesse rationibus vrgere reuolutiones, quas res ipsæ,euentáque quotidie refellunt. Legantur eorum prædicta,qui per singulos dies temporum vicissitudines diuinant; ex huiusmodi reuolutionibus facilè patiar tantum fidei genituris haberi, quantum in his prædictionibus veritatis quotidie deprehendimus.

CAPVT TRIGESIMVMQVINTVM.

Quodlibet ex qualibet genitura conficere posse Astrologos.

In tanta euentuum varietate,qui terra,mari,aëre,ad Septentrionem,ad Meridiem,ad Orientem,ad Occidentem,in vrbibus,in pagis,in agris, in syluis, inter homines, inter muta animantia,singulis annis, mensibus,diebus,horis, momentis,publicè,& priuatim,domi, militiæ, principibus viris,& populo,Magistratui,& plebi, Regibus,Prælatis ecclesiasticis,& laicis, rei priuatæ,& publicæ eueniunt,quia magna Genethliaci laborabant causarũ inopia:intelligebant enim signorum Zodiaci,& Planetarum numerum imparem esse multitudini rerum, quæ toto mundo fiunt, coacti sunt varia cœlo fingere astrorum gaudia, Absides,Antiscia,nouenarias facies, currus, carpenta,familiaritates,odia, exaltationes,deiectiones,Alfridaria, fines, decanatus, ducatus, defluxus, domicilia,loca,pro quorum varietate,varios stellæ funderent effectus.Quare Cardanus lib.de Iudiciis geniturarum, c.26. Ex hoc(inquit) patet causa, cur tot inuenerint nugas,partes, facies nouenarias; quia nõ poterant tot rebus,quæ homini eueniunt,situ solùm septem Planetarum satisfacere, vnde hæc figmenta inuenerunt.

Sed nimirum inciderunt in Scyllam,cupientes vitare Charybdim,tam multa toto cœlo collocarunt commenta, tam varias, & contrarias singulis cœli particulis vires attribuêre,vt ex qualibet genitura, quælibet quamquam prodigiosa euenta deduci possint,liceátque Astrologis ex qualibet genitura nos magnis onerare promissis.

Quemadmodum marmora quædam sunt multis natura imbuta coloribus, variis

variísque aſperſa maculis,in quibus qua vndatim,qua criſpatim excurrentibus coloribus, interuenientibus etiam, & ſibi occurrentibus venulis quibuſdam, & lineis, alij equum, nauem alij, alij arbores, alij ſerpentem, alij piſcem, alij Apollinem cum Muſis,alij Auguſtum Cæſarem,alij Tiberium,alij Nilum cum ſexdecim liberis, alij alia ludibria ſibi ſpectare videntur, cùm tamen in marmore nihil aliud ſit, niſi commiſtio quædam diuerſorum, variorúmque humorum. Ita in genituris, in quibus nihil eſt aliud, quàm ſtellarum ſitus, & lineamenta quædam, Aſtrologi & Reges,& Pontifices,& Poëtas,& Hiſtoricos, & honores,& dignitates, & opes, & vxores, & liberos vehementi agitatione mentis ſibi fingunt. Hoc ipſum alio exemplo docet S. Auguſtinus lib. 2. de doctrina Chriſtiana,cap.24. [Sicut vna figura literæ (inquit) quæ decuſſatim notatur, aliud apud Græcos, aliud apud Latinos valet, non natura,ſed placito, & conſenſione ſignificandi; & ideò qui vtramque linguam nouit, ſi homini Græco velit aliquid ſignificare ſcribendo, non in ea ſignificatione ponit hanc literam,in qua eam ponit, cùm homini ſcribit Latino. Et beta vno eodémque ſono apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen eſt: & cùm dico, Lege, in his duabus ſyllabis aliud Græcus, aliud Latinus intelligit. Sicut ergo hæ omnes ſignificationes pro ſuæ cuiuſque ſocietatis conſenſione animos mouent;nec ideò conſenſerunt in eas homines,quia iam valebant ad ſignificationem; ſed ideò valent, quia conſenſerunt in eas: ſic etiam illa Signa, quibus pernicioſa dæmonum ſocietas comparatur, pro cuiuſque obſeruationibus valent,&c.] Quid igitur mirum,ſi non eadem ſunt de eadem genitura iudicia, &, vt ait Cardanus lib. de reuolutionibus, cap. 3. ſi optima genitura peſſima iudicatur,peſſima iudicatur optima?

Res exemplo fiet manifeſta magis. Tradunt Genethliaci aſtrorum vires debilitari, aut confirmari, acui, vel retundi, extingui, vel excitari, tolli, aut corroborari,quando exaltantur,aut deiiciuntur,vel quando ſunt nocturna,aut diurna, quando ſunt domi ſuæ, aut demorantur in aliena, quando ſuos habent fines,aut ingrediuntur alienos,quando matutina, aut veſpertina ſunt, quando Auſtralia ſunt, aut Septentrionalia, quando in Signis maſculinis, aut fœmininis, pigris,aut deiectis, quando iuuantur aliorum benigno aſpectu, aut maligna radiatione perſtringuntur,quando gaudent,aut triſtantur,quando veſpertina, aut matutina ſunt, quando genituræ dominantur, aut aliis deſeruiunt, quando ſupra, aut infra terram diſcurrunt, quando in loco ſunt à maligna ſtella infecto,vel ſoluto,& libero, aliíſque ſexcentis modis.

Rurſus cælum vniuerſum in duas partes ſecant, ab Ariete ad Libram aiunt Solem exaltari,à Libra ad Arietem deiici; Lunam verò exaltari à Tauro vſque ad Scorpium, deiici à Scorpio vſque ad Taurum; alióſque Planetas in aliis Signis deiici,vel exaltari,vt videre eſt apud Ptolemæum lib. 1. de Iudiciis,cap. 18.Et in exaltatione aſtrorum maximas eſſe vires,in deiectione exiguas. Idem cælum iterum alia ratione diuidunt in duodecim domos, vt ſuprà retulimus cap.27. Soli tribuentes Signum Leonis, Lunæ, Cancri, aliáſque domos aliis Planetis, qui in illis potiſſimùm vires ſuas exercent. Iterum ſingula Zodiaci Signa in tres partes tribuerunt, eíſque tres decanos attribuêre: quod ex Firmico deſcripſimus ſuprà cap.21.22.24.Quamuis igitur totum Signum domus ſit Saturni, Martis, & alterius, in ea tamen admittit alios decanos, qui in ſuo decanatu, & finibus tantumdem valet, quantum domi ſuæ; ſingula prætereà

Mm Zodiaci

Zodiaci Signa vni ex his quinque Planetis, Saturno, Ioui, Marti, Veneri, Mercurio deputauerunt. His addiderunt directiones varias, multiplicésque reuolutiones, Alfridaria, & Absides, caudam, capútque draconis, triangula, dextra, sinistra, ignea, aërea, aquea, hexagona, tetragona, item dextra, sinistráque, quadrata, antiscia, dodecatemoria, aliáque innumera, quibus referti sunt libri Cardani, Liuij, Bellantij, Gaurici, aliorúmque.

Itaque quodcumque astrorum, quacumque cæli parte constitutum sit, tam multis obnoxium faciunt extrinsecis causis, quibus in omnem partem eius virtus trahitur, vt nullus sit adeò prodigiosus euentus, quem sagax, & paulò acutior Astrologus ad illud referre nequeat. Quo fit, vt qui genituras obseruant, cùm alius vnum, alius aliud triangulum, alius vnam, alius aliam directionem, aut reuolutionem, aut antiscia, aut radiationem spectat, nullus autem omnia, quæ in vna genitura insunt, aut mente complecti, aut consideratè expendere possit, contraria de eadem genitura ferant iudicia, & cui vnus Nestoris pollicetur annos, alter breuissimam præscribat vitam, cui vnus Crœsi decernit opes, alter extremam præuideat egestatem. Facile mihi esset genituras percurrere omnes Bellantij, Iunctini, Gaurici, Cardani, Firmici, & docere astrologicas prædictiones, quas magna hominum admiratione exitus aliquando comprobauit, non fuisse ex Astrologiæ præceptis explicatas, potuisséque longè aliter, quàm factum sit, exponi; potuisse alias ex eis prædictiones commodè colligi: sed quia Sixtus ab Hemminga Frisius Astrologiæ laude longè clarissimus id nobis laboris præripuit, & triginta geniturarum exemplis ostendit, quàm varios Genethliaca syntagmata explicatus habeant, & Astrologis res est manifesta, sine exemplis; alij verò, qui hanc disciplinam non attigerunt, non possunt sine molestia in huiusmodi geniturarum labyrinthos induci, in quibus infinitæ sunt ambages, cuniculi inaccessi, creberrimæ fores, occursus, & recursus, infiniti errores, denique inextricabiles, breuitati hæc omnia concedemus, cùm præsertim qui synceræ Astrologiæ magistrum vbique agit, Hieronymus Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 43. ea, quæ de Francisco Sfortia Mediolanẽsium Duce, anno 1401. die 23. Iunij, hora 0. minuto 20. post Occasum nato, ex natalitiis stellis deduxerunt, fateatur ingenuè eadem de eo enunciari potuisse, si vno die antè eadem hora natus fuisset. Martini Lutheri hæresiarchæ variæ circumferuntur genituræ, diuersæ ab ea, quam ponit Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 11. ex omnibus tamen eamdem vitæ improbitatem, proditionem Religionis, eamdem impietatem, eamdem labem morum, eumdem vitæ exitum deducunt. Audiamus Tychonem Brahe lib. de noua stella, pag. 777. hac de rè differentem: [Silentio (inquit) præterire non possum, quàm inconsideratè, & perperam tam Gauricus, quàm Cardanus natalitium Lutheri tempus, vnà cum huic superinstructo cælesti schemate designarit: natus est enim anno 1483. die 10. Nouembris, hora 1. ante mediam noctem sequentem, vt habet Kalendarium Eberi, cùm tamen Gauricus integro anno pòst natiuitatem eius assignet: & licèt Cardanus quoad annum ipsum rectiùs sentiat, tamen quia tam is, quàm alter diem 22. Octobris illi natalitium faciunt, ambo nouemdecim dies anticipando aberrant. Taceo, quòd Gauricus vnam horam à meridie, alter decem elapsas habeat, &c.] Viuit etiam nunc Princeps clarissimus, quem virtus, & probitas in altissimo dignitatis gradu collocarunt; huius tres diuersæ genituræ prodierunt, ex qualibet Genethliaci

nostrates

nostrates eum eodem anno, eodémque die ad illum dignitatis gradum, quem magno iam Christianæ Reipublicæ bono obtinuit, euehunt. Quæ est igitur ista ars? quæ ista disciplina, quæ Astrologorum declarat ingenium potiùs, quàm astrorum vim, & potestatem? Quid aliud significant contrariæ de eadem genitura sententiæ, vel de diuersis eadem iudicia, nisi ingeniorum acumen, coniecturas, huc, illúcque ducentium?

CAPVT TRIGESIMVMSEXTVM.

Astrologorum veras prædictiones nihil fauere huic disciplinæ.

VLLA res maiorem Astrologiæ conciliat auctoritatem, quàm prædictiones quædam admirabiles, quas præter omnium opinionem euentus confirmant. Quo die natus est Augustus, in curia agebatur de Catilinæ coniuratione. Octauius pater cùm seriùs in Senatum venisset, & vxoris puerperium excusasset, P. Nigidius clarissimus per ea tempora Mathematicus cùm partus horam accepisset, affirmauit dominum terrarum orbi natum. Itaque Augustus imperium adeptus thema suum vulgauit, nummósque argenteos Capricorni Signo, quo editus est, notauit, descriptúmque stellarum ordinem, sub quibus natus erat, in vulgus dedit. Sub eadem fermè syderum constitutione Cosinus Medices, qui Florentinorum Dux electus fuit, natus Capricorni Signo, non solùm in nummis, sed etiam in vexillis, & publicis operibus vsus est. [Tiberius Nero ab Augusto in Rhodum insulam relegatus, ibi plurimam huic arti Thrasyllo magistro operam dedit, quem in rupes quasdam inductum interrogauit, ecquid sibi astra portenderent. Imperium, respondit Thrasyllus, magnámque fœlicitatem. Percuntatur rursus, an suam quoque genitalem horam comperisset, quem tum annum, quam diem ageret. Ille positus syderum, & spatia dimensus hærere primò, deinde pauere, & quantum introspiceret magis, tantò magis sibi timere cœpit, tandem exclamat ambiguum sibi, ac propè vltimum discrimen à Tiberio instare: tum complexus eum Tiberius præscium periculorum etiam incolumem fore affirmauit, cùm idem, die quadam iuxta mare ambularet, & Tiberium ægrè exilium illud ferentem hortaretur, vt meliora speraret; ille iracundiâ percitus, in mare vanum Astrologum agere voluit. Tum Thrasyllus conuersis ad mare oculis vidit nauem Rhodum venientem, affirmauítque eam nauem fœlicia Tiberio allaturam. Naue in portum delata, Tiberius literas ab Augusto, Liuiáque accepit, quibus Romam reuocabatur.] Dion in Augusto.

[Idem Tiberius rerum potitus, nihil habuit antiquius, quàm Romanorum ciuium genituras introspicere, atque animaduersa eorum fortuna, & moribus, multos necari iussit, quos suspectos habuit; & Galbæ, qui posteà imperium obtinuit, prædixit, Et tu aliquando principatum degustabis: significans eum serò, & breui tempore regnaturum; quod & euentus comprobauit.] Cornelius Tacitus lib. 6. annal.

Neronem Claudium Cæsarem 18. Kalend. Ianuarias natum ante Solis ortum Astrologus, qui conspexerat syderum cursum, Romæ regnaturum respondit, sed occisurum matrem. Quod cùm Agrippina mater audiisset, Interficiat,

respondisse fertur, modò imperet. [De genitura eius (inquit Suetonius) statim multa, & formidolosa multis coniectantibus, non fuisse coniecturas vanas, euentus declarauit. Vespasianus verò Astrologiæ peritissimus suæ geniture tantum fidit, vt inter continuas coniurationes Senatui affirmarit, aut neminem, aut filios sibi in imperio successuros; & Domitiano apud se cœnanti, & fungos tamquam venenatos respuenti respondit, à ferro sibi esse cauendum. Rectè sanè: nam à Stephano Domitillæ procuratore, Saturio decurione cubiculariorum, aliisque iuratis sociis septem vulneribus confossus interiit.

Nec Domitianus ipse minùs, quàm pater, aut Astrologia valuit, aut Astrologicas prædictiones veras comperit: pridie enim quàm periret, vt scribit Suetonius, affirmauit fore vt sequenti die Luna se in Aquario cruentaret, factúmq; aliquod existeret, de quo loquerentur homines per terrarum orbem.

Nerua Domitiano ab Astrologis relatus, quòd Imperatoriam genesim haberet, non euasit mortem, nisi quia vnus ex iis affirmauit, eum non diu victurum. Id quod euentus comprobauit: vno enim anno, & quatuor mensibus imperium tenuit.

Adrianus item Imperator singulis annis Astrologicas prædictiones comparauit, eásque eo anno, quo è vita excessit, vsque ad mensem tantùm extendit, quo mortuus est, intelligens sine dubio non licere per sydera sibi vlteriùs fatum extendere.

Et ne omnia ad veteres illos Gentilium Imperatores superstitionis plenissimos reuocentur, nostra ferè ætate Ioannem Picum Mirandulæ Comitem, virum & generis nobilitate, & ingenij splendore, & doctrinæ copia posteris omnibus commemorandum, cùm duodecim libris Astrologicas rationes vanitatis accusasset, Astrologi ad experimentum prouocarunt, & inspecto eius Genethliaco, trigesimotertio ætatis anno illum à viuis migraturum pronunciarunt. Vaticinium comprobauit euentus: quo experimento existimarunt duodecim libris, quos aduersus Astrologiam vulgauerat, responsum satis.

Mortuo Leone X. Pont. Max. quæsitum fuit ex Paride Cerasario Mantuano Astrologo per ea tempora celeberrimo, an Cardinali Farnesio vlla ex astris summi Pontificatus adipiscendi spes affulgeret. Qui in hæc verba, vt refert Cardanus, respondit, Sydera pro nunc non sunt disposita, sed in aliud tempus erunt benigniora: pollicentur enim assumptionem ad summum gradum anno Domini 1534. quo ille anno renunciatus fuit summus Pontifex. Nec minùs illustris fuit, vt ait Cyprianus Leouitius lib. 8. suorum Aphorism. de morte violenta, Hieronymus Cardanus, aliique recentiores Astrologi, Petri Aloysij Pauli III. filij genitura, ex qua Lucas Gauricus, Lucius Bellantius, aliique permulti eius necem die 10. Septembris anno 1547. Placentiæ patratam multò antè prædixerunt: quorum suasu Paulus III. literas illi dedisse fertur, quibus significauit, vt caueret à die 10. Septembris.

Rursus Cyprianus Leouitius, Hieronymus Cardanus, Lucas Gauricus, Ioannes Sleidanus lib. 10. Commentariorum, describunt Alexandri Medices Florentinorum Ducis genesim, in qua luce clariùs aiunt videri cædem, quam à Laurentio Medices passus est.

Mitto Caroli V. Imperatoris, Francisci II. Galliarum Regis, Edoardi VI. Regis Angliæ, aliorúmque Principum genituras, Astrologorum libris explicatas, non sine magna omnium admiratione.

Cùm

Cùm Mediolani magni nominis Astrologus, Galeatio Mariæ Vicecomiti Mediolanensium Duci denunciasset, illum interiturum ex vulnere à suo vassallo infligendo, iracundia percitus Dux, ex Astrologo tunc quæsiuit, quod mortis genus ipse esset obiturus. Cui Astrologus fidenter respondit, se in publico ex casu trabis excessurum; tunc Dux vt falsas eius præsagitiones ostenderet, iussit illum capite plecti. Paratur locus, pulsatur campana, concurritur vndique ad funestum Astrologię spectaculum, occupantur fenestræ, onerantur tecta, refertæ domus, oppletæ viæ expectantium miserrimi Astrologi supremum opprobrium, educitur reus è carcere, ducitur ad certissimam necē, dum ante Ducis ipsius ædes ingreditur, è sublimi cadit trabs, & è viuis tollit Astrologum cum carnifice; tunc enim verò timere sibi Dux, & obseruare Astrologiam, populus malè illi ominari, & cruentam Ducis mortem expectare. Nec Astrologia eos fefellit. Die festo S. Stephani in Ecclesia eiusdem inuictissimi Martyris, vniuerso astante populo, spectantibus aulicis, Dux à suo vassallo multis vulneribus confossus interiit.

Irrideamus nunc Astrologos; vanos, futiles esse dicamus; differamus contra Astrologica placita; ludicra, & cōmentitia esse ostendamus; appellemus Astrologos vaniloquos, fallaces; condemnemus illos stultitiæ, fraudis, imprudentiæ; inuehamur in hexagona, tetragona, quadrata, triangula, domos, signa, gradus, ducatus, decanatus, doceamus hanc artem incertis ortam natalibus, nihil nisi futile, nihil nisi fabulosum continere: potuissént ne tot præsagia tā variis edita temporibus, eam veritatem consequi, quam consecuta sunt, nisi Astrologia certis constaret præceptionibus, & ars esset veritatis plena? Possumúsne vanam eam disciplinam iudicare, quam re, & euentis quotidie confirmari videmus? Pleni sunt veterum Annales, plenæ historiæ, referta hominum vita huiusmodi prædictionibus. Nobis de multis paucas retulisse satis est.

At ea nonnunquam, quæ prædicta sunt minùs eueniunt: Ita sanè, sed errata hæc sunt Astrologorum non Astrologiæ, cuius præceptionibus si quis ritè vteretur, nunquam à vero aberraret. Nunc verò cùm multi Astrologiæ præcepta non teneant, & qui ea callent non obseruent omnia, quæ ex arte obseruanda essent, quid mirum si ea prædicunt, quæ nunquam eueniunt? Quæ tandē ars id non habet (inquit Q. Frater apud M. Tull. lib. 1. de Diuin.) earum dico artium, quæ coniectura continentur, & sunt opinabiles? An medicina ars non est putanda? quam tamen multa fallunt. Quid? gubernatores nónne falluntur? An non Achiuorum exercitus, & tot nauium rectores non ita profecti sunt ab Ilio, vt profectione læti piscium lasciuiam intuerentur, vt ait Pacuuius, nec tuendi satietas capere posset?

Interea propè iam occidente Sole inhorrescit mare, Tenebræ conduplicantur, noctísque, & nimbum occæcat nigror.

Num igitur tot clarissimorum Ducum, Regum naufragium sustulit artem nauigandi? aut num Imperatorū scientia nihil est, quia summus Imperator, nuper fugit amisso exercitu? Aut num propterea nulla est reipublicæ gerendæ ratio, atque prudentia, quia multa C. Pompeium, quædam M. Catonē, nonnulla etiam te ipsum fefellerunt? Similis est omnis opinabilis diuinatio; coniectura enim nititur, vltra quam progredi non potest. Ea fallit fortasse nonnunquam; sed tamen ad veritatem sæpissimè dirigit: est enim ab omni æternitate repetita, in qua cùm penè innumerabiles res eodem modo euenirent, iisdem signis

antegressis ars est effecta eadem sæpe animaduertendo, atque notando.

Neque verò errata, quæ contingunt Astrologiæ, possunt derogare fidem, quæ etiam si semel tantùm verum præuidisset, vera ars censenda esset diuinandi, vt disputat Cratippus apud M. Tull. lib.1. de Diuinatione his verbis: {Si sine oculis non potest constare officium, & munus oculorum, possunt autem aliquando oculi non fungi munere suo, qui vel semel ita est vsus oculis, vt vera cerneret, is habet sensum oculorum vera cernentium. Item igitur si sine diuinatione non potest officium, & munus diuinationis constare, potest autem cùm quis diuinationem habet errare aliquando, nec vera cernere, satis est ad confirmandam diuinationem, semel aliquid ita esse diuinatum, nihil vt fortuitò cecidisse videatur; sunt autem huius generis innumerabilia; esse igitur diuinationem confitendum est.]

Hæc fermè Genethliaci pro sua Genethliaca disputant, nec intelligunt, Si ista conclusio vera esset, eadem vti posse Haruspices, Fulguratores, Caballistas, Sortilegos, Zingaros, Coniectores somniorum, quorum generum nullum est, ex quo non aliquid, sicut prædictū fuerat, euaserit, an tu cernes veteres Romanos, tam superstitiosè auguriis daturos fuisse operam, nisi vidissent multa ita euenisse vt Augures prædixerant? Calchantem, quem Augurem fuisse longè optimum, scribit Homerus, ad eam opinionē peruenisse putamus, ob quam classis Dux constitutus fuit, nisi per multa vaticinia, quæ euentus confirmauit? Numquam Amphiaraüs, qui auibus, & signis admonitus futura dicebat, tantam apud Græcos famam consecutus fuisset, vt ab eo etiam post mortem, & ex sepulchro oracula peterentur, si verum nihil vnquam prædixisset. Quid Helenus Priami filius, quem Æneas de suo in Italiam aduentu his verbis consulit:

Troiugena interpres diuûm, qui numina Phœbi,
Qui tripoda Clarij lauros, qui sydera sentis,
Et volucrum linguas, & prepetis omnia penna
Fare age, &c.

Nihilne vnquam verum vidit? Quid Druidas Gallis, Persis Magos, quid Etruscos Romanis commendauit, nisi multæ, & admirabiles prædictiones euentis confirmatæ? Vnde orta esse exticina, haruspicina, nisi quia aliqua in auguriis, & haruspiciis aliquando veritas eluxit? Cùm Lucius Vitellius contra Arabes exercitum duceret, Aretæ Arabum Regi Romanorum arma extimescenti responderunt Arioli, vt refert Ioseph. lib.18. cap.7. exercitum illum non peruenturum ad Petram, sed priùs excessurum è vita, aut qui exercitum parauit, aut cuius iussu paratus fuerat. Præsagium euentus comprobauit, mortuus est Tiberius Cæsar, & exercitus dimissus. Caio Iulio Cæsari prædixit. Spurina proximos triginta dies quasi fatales caueret, quorum vltimus erat Idus Martiæ. Eo cùm fortè manè vterque in domum Caluini Domitij ad officium conuenisset, Cæsar Spurinæ, Ecquid scis, inquit, Idus Martias iam venisse? Et is, Ecquid scis, respondit, illas nondum præteriisse? Eodem die interfectus fuit Cæsar, nec augurium Spurinam, sed securitas Cæsarem fefellit. Valerius Max. lib. 8. & Suetonius in Iulio Cæsare. Agrippa Herodis nepos à Tiberio Cæsare in vincula coniectus, quòd Caio fauere videretur, ab Augure audiuit breui se è vinculis ad regnum peruenturum. Post sex menses, Tiberio vita functo, Caius successit in Imperio, qui Agrippam Regio titulo, & dignitate cohonestauit. Ioseph. lib. 18. c. 8. Alexandro Magno Oxydracarum

Indorum metropolim oppugnaturo Demophon, qui ex ostentis diuinare solebat, prædixit vulnus, quod in ea oppugnatione accepit. Diodorus Siculus lib. 17. Cœlio Pontico ius dicenti picus supra caput insedit, tunc Haruspices responderunt, Si auis libera euolaret, victuros hostes, si interficeretur, à Ciliciis victoriam staturam, sed moriturum qui interemisset; ita res euenit, oppressa aue, qui interfecerat, illico interiit. Volater. lib. 14. c. 2. Referta huiusmodi exemplis vetustas. Lege veterum monumenta historiarum, nullam victoriam, nullam cladem, nullius Principis ortum, aut mortem reperies, quem augures non præsagierint; non potuerunt tamen huiusmodi prædictiones impetrare à Christianis hominibus, vt vllum esse Augurum, Haruspicúmque disciplinam existimarent, nec efficere vt ex his auium volatui, aliisque Gentilium superstitionibus fidem adiungeremus. Iamdudum sublatum est collegium Augurum, iam interierunt Haruspicini, Augutales, Rituales libri, quos Tullius commemorat. Age verò, si Auguriis, Auspiciis, extis nullam conciliare potuerunt fidem prædictiones quædam, quæ verè euaserunt, cur Astrologiam paucis quibusdam, & ex omni æternitate repetitis prædictis confirmamus? Nónne qua ratione Astrologia inducitur, eadem induci possent Auguria, Auspicia, cæteræque Gentilium superstitiones? Nónne Zingari quoque, quos vocant, aliquando diuinant? nónne sortilegis etiam nonnunquam aliqua contingit veritas? Quo die interfectus fuit Tiberius Gracchus è domo egrediens, grauissimè ad limen offendit; idem accidit Crasso eo die, quo infausto prælio cecidit, an propterea Tibullo fidem habemus canenti:

O quoties ingressus iter, mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem?

Aut Laodomiæ scribenti marito:

Cùm foribus velles ad Troiam exire paternis,
Pes tuus offensus limine signa dedit.
Vt vidi, ingemui, tacitóque in pectore dixi:
Signa reuersuri sint, precor, ista viri.

Huiuscemodi etiam nugis fidem me habere coges? coges sine dubio, si hanc Astrologorum rationem recipimus. Faciamus Astrologiam confictam esse, faciamus excogitatam esse ad quæstum, nónne ex innumerabilibus, quæ quotidie Genethliaci prædicunt, oporteret adhuc aliqua interdum vera euadere? posséntne semper falsa enunciare, etiamsi maximè vellent mentiri? Quæ est igitur ista conclusio, aliquæ Astrologorum denunciationes euentis responderunt; Astrologia itaque certis, & exploratis præceptionibus constat? Quæ est ista ratio? Quæ si quid efficit, efficit ea, quæ commentitia sunt vera esse? At si oculis quamuis aliquando peccent, quia tamen vera aliquando vident, necesse est inesse vim vera videndi, cur ergo Astrologum, qui vera aliquando præuidet, tametsi nonnunquam peccet, diuinandi arte pollere non putamus? Ea de causa quòd oculi vera cernentes vtuntur natura, atque vi sua; Astrologi, si quando vaticinando vera prædicunt, non vtuntur Astrologia, sed cæco casu, & fortuna, nec eorum præsagia ab Astrologia veritatem repetunt suam, sed aliunde. Soláne Genethliaca obnunciationes veras reddere potest, si aliunde prædictiones haurire possunt veritatem, quàm ab Astrologia, quam nullam sexcentis argumentis iam

cuicimus? Vnde norunt Astrologi sua præsagia non ab alio, quàm ab Astrologia mutuari veritatem? Qui videt, non nisi oculis videt; idcirco, qui vel semel vsus est oculis, vt vera cerneret, cum oportet habere sensum vera cernentem. Qui verum enunciat, si alio quopiam verum enunciare potest (sicut verè potest) qua licentia veras præsensiones ad Astrologiam refers? cur falsa vaticinia aliis causis vera Astrologiæ solum tribuis? an respósurus es, quia Astrologia est veri disciplina; id demum est de quo disceptamus, an Astrologia disciplina vera sit, an commentitia, pones ne tanquam certum, & exploratum de quo maximè ambigitur? quo te conuertes? quomodo expedies hûc nodum? Dices fortasse, Astrologorum prædictiones huiusmodi esse, quæ non aliunde, quàm ab Astrologia communicare possint veritatem. Vnde id planum facies? quomodo probabis? vnde id efficies? assuméſne quod dubium, & anceps est, pro certo atque concesso? quid inde efficies? aio quamuis nullum esset Astrologiæ nomen, nulla natura, sed temere, & cæco casu Astrologi enunciarent, quæ prædicunt aliqua necessario euentura ex iis, quæ prædixerunt, non secus ac nunc eueniant, quomodo ergo ostendes ea, quæ Astrologi prædicunt, non posse nisi Astrologiam auctorem habere? si sine Astrologia rerum omnium ratio constat, quomodo, aut vnde doces eam veri esse disciplinam? Omitte tandem perspicuas Astrologorum prædictiones iactabundè percensere. P. Nigidius Octauio Augusto orbis terrarum dominatum, Thrasyllus Tiberio reditum in Italiam, & summam rerum Tiberius Galbæ serum, & breue Imperium prædixit; quid tum? perspicuas alias Astrologorum narras præsagitiones, quid est perspicuum interdum eorum obnunciationes veras euadere, quid ad rem de qua agimus? Hæc præsagia ab Astrologia mutuari veritatem? quid magis ambiguum, quid minùs perspicuum? P. Clodius Augur (vt apud Tull. lib. 1. de Diuinat.) Consuli nunciauit addubitato salutis augurio bellum domesticum triste, ac turbulentum fore, quod paucis post mensibus exortum est; num propterea augurum disciplina vera fuit?

Addam ad extremum, mirum esse cùm mendaci homini ne verum quidem dicenti credere iure soleamus, Genethliacos vna, aut altera prædictione, quæ vera euasit velle Astrologica dogmata confirmare. Nos innumera, quæ longè aliter quàm ipsi prædixerint, quotidie euenire videmus, proferre possumus aduersùs pauca quædam quæ fortuitò vera euaserunt; & nihil esse causæ contendimus, cur his potiùs Astrologia confirmari, quàm illis labefactari dicatur.

CAPVT TRIGESIMVMSEPTIMVM.

Prædictiones, quibus Genethliaci suam artem confirmare solent, non esse Astrologicas.

ASTROLOGORVM præsensiones, si quæ veræ sunt, nullam huic disciplinæ conciliare auctoritatem, satis docuimus superiori capite, ea præsertim de causa, quòd cùm aliunde quàm ab Astrorum scientia habere possint veritatem nullam, vera præsagia huic arti astruere possint fidem, nisi planum fiat, quod non potest, huiusmodi

iusmodi prædicta non ab aliis causis, sed ab Astrologia petere veritatem quam habent. Nunc ostendendum restat, prædictiones illas, quibus suam artem Astrologi confirmari existimant non esse Astrologicas, id est, ex Astrologiæ præscripto, quod cùm probatum fuerit, perspicuum erit in iis prædictionibus, quas nobis obtrudere consueuerunt, tanquam vnicum, & firmissimum artis suæ firmamentum, nullum Astrologiæ collocari posse præsidium; non abibo autem longiùs, sed ex Astrologorum decretis rem deducam.

Primum quidem Mathematicis rationibus, & quibus ne Genethliaci quidem negare possunt fidem, id euincit Sixtus ab Hemminga Astrologorum facilè Princeps, libro Astrologiæ refutatæ, qui præcipuas genituras, quibus Astrologi suam artem confirmare solent, luce clarius ostendit alienas esse à scitis Astrologorum & Astrologiæ decretis. Deinde non posse Astrologos ex arte enunciare, nisi generalia quædam, & indefinita auctor est. Ptol. in cent. numero 1. qui & lib. 2. quadripartiti, sic ait: [Fieri autem nequit, vt qui sciens est particulares rerum formas pronunciet: sicuti nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit, sensibilis rei formam, oportétque tractantem hæc rerum coniectura vti: soli autem numine afflati prædicunt particularia.] Hinc Pontanus in dialogo quodam. [Illi ipsi (inquit) qui ad particulares delabuntur prædictiones ab ipso etiam Ptolemæo habentur derisui, &c.] Consentit Hieronymus Volphius de Astrologiæ vsu. Cõsentit Franciscus Iunctinus in Defensione Astrologorum. Consentit Cyprianus Leouitius in doctrina de iudiciis natiuitatum. Consentit Cardanus sect. 1. Aphoris. 3. lib. de temp. & motu erraticarum stellarum restitutione, c. xi. Consentit Lucius Bellantius q. 1. a. 1. & a. 2. ad 3. qui indefinitè solùm aiunt Astrologum cognoscere natum futurum Principem, diuitem, militem, literis deditum, non posse autem ex astris deduci futurum Imperatorem Romanorum, & non Græcorum. Item diuinare posse Astrologos aliquem obiturum morte violenta, non autem à quo inferenda illa sit, aut quo instrumento, aut quo loco subeunda. Prædicere etiam posse itinera, nauigationes, vxores, non posse tamen præscire, quo equo, quibus sociis, quot diebus iter sit facturus, quam ducturus sit vxorem, aliásque circumstantias. Hinc Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, capite 8. negat eadem astra idem præsignificare in Germania, in Gallia, in Italia, in Hispania, quia stella quæ in Galliis significat adulteram, non efficiet adulteram in Italia, vbi minùs viget hoc vitium. Et congressus stellarum, qui apud Romanos significabant dignitatem Consulis, Tribuni plebis, nunc extinctis huiusmodi dignitatibus constat inter omnes non posse hoc ipsum indicare, neque sydera quæ nunc Cardinalatum spondent, potuerunt apud antiquos eamdem dignitatem portendere. Dignitatem ergo indefinitè significant astra, non hanc aut illam certam & constitutam.

Quare, ne rem manifestam onerare videar non necessariis exẽplis, constitutissimum est apud Astrologiæ magistros, & receptum, non posse Genethliacos nisi generalia quædam, aut præsentire, aut prædicere, at ea quæ proferunt Astrologi ad confirmandam artem suam sunt certa, ac definita singularia, & determinata. Publius Nigidius Octauio Augusto, Thrasyllus Tiberio non vagam, & incertam dignitatem, sed imperium Romanum dicuntur prædixisse; neque qui Neronem Romæ regnaturum, sed oc-

cisurum matrem responderunt, generalem sed singularem, pronunciarunt euentum. Vbi didicerat Mediolanensis Astrologus, qui Galeatij Ducis necem prædixit, se ex casu trabis, non lapidis, non tegulæ, alteriúsve rei interiturum? Qui astrorum congressus, quæ domus, qui aspectus talem mortem portendit? Vbi Ptolemæus, aut alius vllus Astrologiæ magister disputauit de trabium casu, aut morte ex casu trabis? Quib. auctoribus cognouerat, quando Princeps occidendus sit à vassallo, & quando ab alio quopiam? Quibus astris nascuntur ij, qui à vassallis perimendi sunt? Qua Astrologiæ parte disseritur de morte à vassallo inferenda. Nullus à plebe, aut eorum, qui in alios dominij iura non exercent, nascitur sub huiusmodi stellarum cœtu? Certum itaque, & exploratum est, eos non vti Astrologiæ arte, qui istiusmodi prædictiones fundunt. Constat transcendere Genethliacæ fines quicumque ad euentus particulares descendunt. Et his prædictis confirmamus Astrologiæ disciplinam? Quid? nónne Cardanus sect. 1. Aphor. vltimo docuit Principum successus astris non subiacere? nónne lib. centum geniturarum, genit. 7. quæ est Caroli V. Imperatoris, affirmat ex genitura non posse de publicis negotiis ferri iudicium? nónne Iulius Firmicus lib. 2. cap. vltim. non licere de statu Reipublicæ, vel de vita, & negotiis Romani Imperatoris ex astris cognoscere? Quid ergo pertinuit ad natalitia astra Principatus Augusti, Tiberij, Neronis, Adriani, Vespasiani, Domitiani? quid clamat Cardanus sect. 1. Aphor. 59? Artis veritatem ostendunt Tiberij, Claudij, Neronis, Adriani, Gordiani Cæsarum experimenta, præter ea, quæ Piccinino, & nostris temporibus acciderunt.

En tibi quod tibi suprà dicebamus, Genethliacos perinde diuinare, si seruant Astrologiæ præcepta ac si negligant. Addo nunc, ad veritatem magis accedere, quando artis spretis legibus fortuito, & cæco casu fundunt quidquid venit in buccam, id cuincunt Augusti, Tiberij, Claudij, Nerones, Domitiani, Galbæ, Gordiani, si quid cuincunt.

Veniamus ad Octauium Augustum, cui Nigidius Principatum prædixit. Non potuit ille ad imperium peruenire, nisi orbatis Iulio Cæsare, & Pompeio, aut vita, aut ea auctoritate, quam maximam in republica obtinebant, at Astrologi, & Cæsari & Pompeio eadem obseruatione, qua Nigidius Augusto, & haud scio an etiam maiori, pollicebantur principatum. [Quàm multa, (inquit Tullius lib. 2. de Diuinat.) ego Pompeio, quàm multa huic ipsi Cæsari à Chaldæis dicta memini? neminem eorum nisi senectute, nisi domi, nisi cum claritate esse moriturum.

Persimiles fuisse Augusti, & Cosmi Medices genituras, scribunt ferè omnes, qui hac de re scribunt, quare Capricorni signo quo Augustus in nummis argenteis vsus est, Cosmus quoque vsus dicitur. In Cosmi porro genitura Hieronymus Cardanus nullum Principatus indicium, sed solius prudentiæ signa vidit libro centum geniturarum, genitura 49. [Sol in Septimo loco (inquit) fortunam, quæ ex prudentia oritur, præstat: Luna in ascendente magnã fœlicitatem; quia verò cum Saturno iuncta est, & ad Iouis trinum vadit, separans se à Saturno, & signo igneo, ostendit maximum consilium, quod si Iouis radij abessent, æquando tantæ prudentiæ stultitiam, nunc vides quantum referat immutatio, quæ poterat esse stultissimi si soli Saturno applicasset, sic posita sapientissimi est. Sol autem fuit iuxta Virginis spicam per duas cœli partes;

tes; cætera,ingenuè fateor, tanto viro vix consentiunt, &c.]Hæc Cardanus de genitura,in qua alij innumera alia,& incredibilia viderunt, sed nimirum, vt suprà cap.28.dicebamus de eadem syderum constitutione, contrariæ sunt Astrologorum sententiæ;quemadmodum enim in nubibus ventorum vi huc, & illuc agitatis alius sibi nauem, alius montem, alius arborem, alius milites armatos videtur videre, ita Genethliaci in genituris varia sibi somniantium ludibria fingunt.Quod spectat ad Tiberium, Thrasyllus ex vaferrimo eius ingenio,ex beneuolentia Augusti erga Liuiam eius matrem,ex Liuiæ dolis, ac fraudibus,quibus duo Augusti filij interiisse dicuntur, multò faciliùs quàm ex astris præsagire illi potuit imperium. Periculum verò quod Tiberio interrogante quod genus mortis esset subiturus, sibi imminere cognouit in Tiberij truculento ingenio, in animo ira percito, in vultu, in oculis vidit ille potiùs,quàm in stellis,quæ nec liberas Tiberij voluntates agere poterant in Astrologum, nec certam, ac indefinitam illius periculi horam significare. Denique quod de naui nunciauit ad littus maris, excogitatum crediderim à Thrasyllo ad compescendam Tiberij iracundiam, à quo sibi extrema timebat, casúsque vt aliàs sæpe fecit,confirmauit denunciationem,non ars, neque consilium.Nil necesse habeo dicere de iis,quos genituris inspectis,Tiberius è medio tolli iussit; res enim ipsa declarauit vanas fuisse astrorum vires, quæ pollicebantur Imperium.Nil de Galba, quem verbis, vt multos alios Senatores permulcere voluit Tiberius.Nil de Neronis natali, cuius truculentia cùm pertinuerit ad multos, non potuit ex vnius horoscopo cognosci. Nil de confidentia Vespasiani: Astrologia enim, quæ est coniecturalis, & probabilis solùm,non potuit certò cognoscere filios sibi in imperio successuros. Nil de Domitiano natura timido, & suspicioso, qui non ea solùm nocte, sed toto Imperij tempore cruentam mortem sibi timuit. Nil de Neruæ genesi, quam aliis negantibus, aliis affirmantibus esse Imperatoriam, necesse fuit alterutros diuinare.Nil de Adriani morte, qui alia de causa fortasse intercidit Astrologica stegmata, quàm quia putaret eum mensem sibi fore supremum. Certè si sui excessus tempus præsciuisset, num meliùs domui suæ, amicis, Imperio, Vrbi, Militibus consuluisset? Num Claudium Cæsarem hominem stolidissimum, de quo hæc Suetonius Tranquillus? multos ex iis quos capite damnauerat, postero statim die, & in conuiuium, & ad aleæ lusum admoueri iussit, & quasi morantur vt somniculosos per nuncium increpuit,mortis suæ ignarum fuisse existimabis,qui cùm Consules designaret, neminem vltra mensem quo obiit designauit, an casu factum dicemus,vt immemor externæ necis quam mandauerat nō extenderit vltra mensem quo electus fuit reipublicæ ministris. Nihil de Galeatio Vicecomite, de quo plura superius disputata sunt.

Ad Ioannem Picum Mirandulanum venio, cuius genituram describit Cardanus lib.centum geniturarum, numero 65.his verbis: [En eius, qui per calumniam Astrologiam insectatus est genitura,verùm non absq; ratione Luna in Saturni & Mercurij quadrato,cum ipsa atque Saturnus in domibus, ac fixis signis sint, ipseque Saturnus genituræ dominus, profundissimam memoriam, acre ingenium ad studia, incorruptamque perseuerantiam decernunt;tum verò quia Luna in octauo loco erat,turbidū ingenium,& quia radiatio quadrata est,iudiciū tollit. Manifestū est autem & luce clarius quod diuitias spargeret:

nam Mars in secundo loco; non tamen deficiente crumena; nam Sol in eius trino,& ipse in domo sua. At quia ambo in triplicitate aquea, nomen decernunt gloriosum. Deiectum verò animum à generis origine alienum faciunt cadentes omnes Planetæ ab angulis præter Iouem, qui in Capricorno cadit, necesse verò est breuis vitæ hominem fore, cum sola Luna, quæ super terram est, à Saturni, & Mercurij radiis, tum etiam à Martis impedita vitam adimat: quæ nisi Solis sextili foueretur, atque in Tauro domo sua esset, mortem in infantia decreuisset. Vixit igitur annis 33. cum eius obitum Astrologus eodem anno prædixisset, qui etiam aduersùs illum scripsit.] Ita Card. Ex quibus constat, nihil potuisse aliud Bellantium ex genitura de Mirandulano præsentiscere, nisi futurum illum breuis vitæ. Itaq; quod addidit, excessurum anno 33. ætatis, non ex Genethliacis fontibus hausit, sed aliunde; vnde verò, ipse nouit.

Planiùs adhuc facere possum, non fuisse hanc prædictionem ex artis Genethliacæ præscripto, Ptolemæi clarissimi Astrologiæ magistri testimonio, qui lib. 1. de Iudiciis, c. 3. negat posse quidquam certò, & indubitatò de vita & morte statui ex solis astris. [Non autem existimandum est (inquit) omnia à supernis causis in res humanas deriuari, támque inuiolabili, & diuino quodam edicto, vt nulla alia vis obsistere possit, quin illa grauentur: nam ipse quidem cœlestium corporum motus sempiternus est, & procedit diuino, & inuariabili ordine, ac lege. Inferiora verò mutationibus subiiciuntur, de superioribus quidem, & primis causis, sed accidit hoc illis per consequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis.]

Rursus ibidem: [Atque ita par est existimare naturæ studiosos prædicere hac scientia euenturas res hominibus, non inanitate quadam opinionum ingredientes: quæ enim habent multas, & ingentes effectionum vires, euitari non possunt, cùm alia, quibus illud non accidit, facilè conuersiones admittāt, hoc modo & medici, si qui in notandis morbis exercitati sunt, præuident, qui lethales sint, quíque curabiles. De his igitur, quæ mutationibus obnoxia sunt, ita audiemus differentem Genethliacum, vt si verbi causa talem rationem habeat, quoniam talis est, de quo loquor, constitutio fiet, si proprietates aëris tali modo conuertantur, magis quidem aut minus ad subiectas congruentias, vt illinc talis quispiam morbus existat, &c.]

Quid moror in re certissima? constans est omnium Astrologorum sententia, hanc artem coniecturalem esse, & probabiles sequi coniecturas, vltrà progredi non posse; noster verò Bellantius certò, & affirmatè Mirandulano mortem à se prædictam fuisse gloriatur, quare vel non est vsus Genethliaca arte, quādo tanta confidentia pronunciauit Mirandulanum obiturum anno 33. ætatis, vel temerè id affirmauit, & euentus cæco casu rem confirmauit. Nos porrò non facimus controuersiam, an multa Astrologi prædicant auctore malo dæmone, neque an Astrologorum prædictiones casu aliquando veræ euadant. Id tam certum est, quàm quod certissimum. Negamus huiusmodi prædictis vllam Astrologiæ accedere auctoritatem. Denunciarit Bellantius obitus annum, mēsem, diem Mirandulano, quid postea? num propterea Astrologia est veri disciplina? nihil minùs. Adhuc dubiū est, casúne & fortuna, aliáve arte, an Astrologica ratione id præsagiū verū fuerit. Nisi autem Genethliaci perspicuū fecerint Genethliaca ratione vsos eos qui vera prædixerūt, nullis prędictis suæ arti

con

conciliabunt fidem: nihil enim Astrologiam iuuant obnunciationes, quæ Genethliacos fines transgressæ fortè fortuna veritatem assequuntur. Quid si hoc præsagium, cui tantum Astrologi nostrates tribuunt, vt vel hoc vno firmamento Genethliacam constare posse scribant, non solùm Astrologica præcepta non confirmet, sed etiam labefactet? Ita res habet. Denunciatio, quam aduersùs Astrologicas sanctiones veritatem adeptam videmus confirmat id quod suprà dicebamus Astrologos perinde præsagire, siue artis suæ rationes sectentur, siue non, nimiumque multum detrahit auctoritatis syderali disciplinæ, & magisterio.

Et illud quod Ptolemæus lib. 1. de Iudiciis, cap. 2. scribit his verbis: [Quis nesciat quantum seminum diuersitas ad proprietatem generis vniuscuiusque momenti habeat? cùm & hoc ipsius cœli circumfusi, & definiti omnibus terris hemisphærij ambitus opus sit vt vires omnibus seminibus instruantur, quibus vnumquodque in sui generis effectione, & informatione excellat, vt hominis, equi, & cæterorum.] Dilucidè belléque declarat Lucij Bellantij temeritatem ex natalitiis astris definientis Pico Mirandulano certum vitæ spatium, si enim ea est seminum vis, quam describit Ptolemæus, nec Bellantius perspectum habere potuit semen, quo Mirandulanus effectus fuit, non nisi temere potuit ex astris deducere vitæ, mortísque rationes: cùm enim & bonitas seminis, & multa alia possint stellarum malignitati obstare, fortuitò in veritatem incidit, qui Mirandulano mortem ex stellis denunciauit.

Quid cessatis? me ipsum vobis scitote natum anno 1563. die 7. Iulij, secunda hora noctis. Si tam animosum vobis pectus est, si tantum bonæ fiduciæ in Genethliacis rationibus, vertite iam Astrolabia, suspendite quadrantes, expedite circinos, existat Bellantius, aliquis definiat vitæ supremam diem, hoc experimento orbis terrarum discet vim Astrologiæ, hoc vno prædicto absterrere vobis licet mortales, ne in posterum audeant scriptis vestram artem lacessere, hoc nisi præstiteritis, casu Bellantium diuinasse Mirandulani mortem, æstimabunt omnes mortales. Videte quale recepi experimentum: nihil tamen dubito: exploratissimum habeo quid astra efficere, quod Astrologi in astris cognoscere possint.

Iam verò Pauli III. genituram à Paride Ceresario perperam explicatam fuisse, probat Sixtus ab Hemminga certissimis Astrologiæ decretis.

Petri Aloysij Parmæ & Placentiæ Ducis genesim cùm Lucas Gauricus exposuisset, nec vllas eius necis causas in ea animaduerteret, professus est non astra, sed peccata miserandi interitus causam fuisse.

Alexandri Medices genitura tam aliena fuit à morte, quam illi Astrologi præsignificarunt, vt necesse fuerit Gaurico detrahere ex hora natiuitatis minuta 4. secund. 20. vt tempus ortus congrueret cum eo genere mortis. Quod vitium frequens est apud Astrologos: ex euentis enim rectificant tempus natiuitatis, & rursus ex hora natali, pudenda nugatione, de euentis decernunt. Huiusmodi nos udadmiramur, huiusmodi illi genituris Astrologiam confirmant, huiusmodi sunt syntagmata quæ in eorum videmus libris.

Denique Caroli Quinti, Ferdinandi Imper. Henrici II. Francisci II. Caroli IX. Galliarum Regum, Henrici VIII. Edoard. VI. Regum Angliæ genituras alienissimis interpretationibus ab Astrologis deprauatas fuisse, & aduersùs omnes Astrologiæ tabulas, declaratas ab Astrologis leges apud Sixtum

ab Hemminga lib. Astrologiæ refutatæ, Cosmi Medices Florentinorum Ducis genesim omnium Astrologorum literis illustratam, Cardanus lib. centum geniturarum, ingenuè fatetur cum eius rebus gestis non congruere.

CAPVT TRIGESIMVMOCTAVVM.

Prima ratio, ob quam Astrologi verum aliquando denunciant.

QVAMVIS nihil possem disputare quamobrē obnunciationes Astrologorum veræ aliquando euadant, & tantummodo docere eas non esse ex Astrologiæ præscripto, nullaque huiusmodi prognostica huic disciplinæ facere fidem, quemadmodum neque auguriis, neque sortibus, neque caballæ, neque Poëtis conciliant tales prædictiones vllam auctoritatem, abundè sine dubio satisfecissem iis, qui re, & euentis quotidie hanc artem confirmari contendunt: verùm ne summo Dialecticorum iure secum agi Astrologi ægrè ferant, non grauabor causas aliquas exponere, ob quas euenit vt nonnunquam à veritate non omnino abertent.

Principio casu, & fortuna id euenire censent grauissimi viri, & cùm tam multa quotidie fundant prognostica, nihil mirum esse putant aliquid aliquando perinde ac prædictum est euenire, sed mirandum potiùs esset, inquiunt, si in tanta prædictionum multitudine, & varietate nulla euaderet vera. Quis enim est (inquit Tullius) qui totum diem iaculans non aliquando collimet? Quid est tam incertum, quàm talorum iactus? tamen nemo est, quin sæpe iactans, Venereum aliquādo iaciat, nonnunquam etiam iterum, & tertiò. Aspersa temerè pigmenta in tabula oris lineamenta effingere possunt; suem rostro A, literam imprimere quid prohibet?] Tradidit Carneades in Chiorum lapicidinis saxo defosso caput extitisse Panisci, nulla est tam delita anus, quæ aliquid interdum non diuinet, quid miramur igitur Genethliacos aliquid diuinare? Et quidem nobis conuenit cum Astrologis aliqua quæ ab iis prædicuntur euenire, multa, plurima longè aliter contingere, quàm Genethliaci prædixerunt, quare cùm aliqua vera, multò plura falsa sint Astrologorum responsa, nónne ipsa varietas, & inconstantia, quæ est propria fortunæ, & casus, declarat fortunam, & casum, non artem causam esse cur Astrologi verum aliquid fundant; quòd si in aliis rebus multò plura, & magis mirabilia, quàm in Genethliaca casu effici videmus, cur is inter prædictiones quoque Astrologicas locum non habeat? Sumenti Octauio virilem togam cùm tunica lati claui resuta ab vtraque parte ad eius pedes decidisset, exclamauit sutor futurum aliquando, vt is ordo, cuius illud insigne esset, ei subiiceretur, diuinasse sutorem dicemus, an fortè fortuna eius verba vera fuisse? Thrasyllus, qui Tiberio affirmauit ea naui, quam appellere videbant, literas vehi læta, & fœlicia nunciantes, arténe, an casu vsus est?

At non potest casu fieri, inquies, quod omnes in se habet numeros veritatis. [Aspersa (inquit Q. Frater apud Tullium lib. 1. de diuinat.) temere pigmenmenta in tabula, oris lineamenta effingere possunt, num etiam Veneris Cnidiæ,

diæ, Coæque pulchritudinem effingi posse adspersione fortuita putas? Sus rostro si humi A, literam impresserit, num propterea suspicari poteris, Andromacham Ennij ab ea posse describi? Fingebat Carneades, in Chiorum lapicidinis saxo diffisso caput extitisse Panisci. Credo, aliquam non dissimilem figuram, sed certè non talem, vt eam factam à Scopa diceres: sic enim se profectò res habet, vt nunquam perfectè veritatem casus imitetur.] Enimuerò, hoc ipsum declarat fortuitam esse Astrologicarum prædictionum veritatem: quemadmodum enim sus vnam, aut alteram literam humi imprimere solet, Virgilij Æneadam describere non potest, & aliqua oris lineamenta casu fieri nihil prohibet, Veneris tamen pulchritudinem casus non potest exprimere, ita Genethliaci vnum, aut alterum euentum diuinant, omnia quæ in vita eueniunt assequuntur nunquam. Ex quadraginta rebus (inquit Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 6.) vix eueniunt decem. Legantur centum genituræ Cardani, quæ confictæ sunt, & aptè excogitatæ ad eorum vitam, & mores, quorum res gestæ iam perspectæ erunt, tam paucos tamen continent euentus, vt si conferantur cum infinita rerum multitudine, quas viri clarissimi in vita gesserunt, sus aliquam literam humi impressisse videatur, ipsimet Astrologi nihil in suis libris inculcant frequentiùs quàm non posse omnes vitæ actiones ex astris prædici, nec eas quæ prædicuntur certa, sed probabili quadam coniectura prædici. Quod Tullius lib. de fato his verbis declarat: [Vt igitur ad quasdam res natura loci pertinet, & operatur aliquid, ad quasdam autem nihil: sic affectio astrorum valeat, si vis, ad quasdam res, ad omnes certè non valebit. At enim quoniam in naturis hominum dissimilitudines sunt, vt alios dulcia, alios subamara delectent; alij libidinosi, alij iracundi, aut crudeles, aut superbi sint; alij à talibus vitiis abhorreant; quoniam igitur, inquit, tantum natura à natura distat, quid mirum est, has dissimilitudines ex differentibus causis esse factas? Hæc disserens, qua de re agatur, & in quo causa consistat, non videt. Non enim si alij ad alia propensiores sint propter causas naturales, & antecedentes, idcirco etiam nostrarum voluntatum, atque appetitionum sunt causæ naturales, & antecedentes: nam nihil esset in nostra potestate, si res ita se haberet, &c.]

Aut ergo omnia quæ fiunt, quæque futura sunt, ex omni æternitate definita esse, fataliter confitendum est, quo nihil potest esse magis alienum, aut recipiendum (quod res est) Astrologicas præsensiones non habere perfectam, & omnibus numeris absolutam veritatem, sed fortuitam, incertam, opinabilem, ex qua nulla planè huic disciplinæ accedat auctoritas.

Assidebat (inquit Gellius lib. 7. noctium Atticarum, cap. 1.) P. Scipio Africanus, oppugnabátque oppidum Hispaniæ, situ manibúsque ac defensoribus validum, & munitum, re etiam cibaria copiosum, nulláque eius potiundi spes erat, & quodam die is in castris sedens dicebat, atque ex eo loco ad oppidum procul videbatur, tum è militibus, qui in iure apud eum stabant interrogauit quispiam ex more, in quem diem, locúmque vadimonium promitti iuberet, & Scipio manum ad ipsam oppidi, quod oppugnabatur arcem protendens, Perinde, inquit, se se sistant illo in loco, atque ita factum est die tertio, in quem vadari iusserat oppidum, captum est, eodem die in arce eius ius dixit.] Hæc ille. Num Scipionem diuinatione vsum existimamus? Nihil minùs, id casu contigisse dicimus libentiùs, nec huiusmodi vaticinium aut

vatis

vatis illi conciliauit auctoritatem, aut inter Vates illum reposuit, & Astrologo satis est, semel vera præsentire, vt inter Vates numeretur. Est tanta hominum post Astrologorum ludibria insanientium væsana cæcitas, vt nec experimentis, nec exemplis reuocari possint ab errore. Sane mirari satis non possum, cùm mendaci homini ne verum quidem credere soleamus, cur Genethliacis quotidie mentientibus adhuc habeatur fides.

CAPVT TRIGESIMVMNONVM.

Altera causa, ob quam Genethliaci aliquando diuinant.

ON solùm casus aliquando, sed Astrologorum vafrum ingenium, qui ita Genethliacas prædictiones cōponere consueuerunt, vt quodcumque euenerit, prædictum videatur, efficere solet vt Genethliaci vera præsagire non raro putentur.

Primum quidem generatim, & indefinitè Astrologi enunciare consueuerunt quæcumque denunciant è cœlo. Quare Ptolemæus in Centiloquio num. 1. [Fieri (inquit) nequit, vt qui sciens est, particulares rerum formas pronuncier, sicut nec sensus particularem, sed generalem quamdam suscipit sensibilis rei formam, oportet tractantem hæc, rerum coniectura vti, &c.] Et Cardanus sect. 1. Aphor. 3. cùm artes, quæ propriis subiectis inhærent, nihil certi polliceri de futuris posśint, Astrologus nunquam absolutè quidquam de futuris pronunciare debet; generalia verò cùm trahi in varia posśint, nihil mirum, si Genethliaci vera denunciare putentur. Sumam exemplum ex Cardani genitura, quam ponit lib. centum geniturarum, genitura 83. quæ est Herculis Ferrariæ Ducis. [Hæc genitura (inquit) est Principis viuentis, & cùm habeat Iouem in Veneris opposito, significat abundantem luxum, fœlicitatémque, Sol cum Mercurio in Ariete discurrendi per singula rationem bonam, Mars, & Saturnus in Sextili Iouis potenti; Saturno cadente aliqua decernit pericula ex occultis insidiis, ipsúmque ad aliqua peragenda disponunt, quæ non adeò quandoque à cæteris probentur.]

Rursus genitura 85. [Vitam habebit laboribus plenam, nam maximi superiores sunt in cœli medio, & retrogradi, &c.]

Item genitura 50. [Luna Veneri iuncta in Cancro (inquit) & caput in prima fortem decernunt vitam, amplámque fortunam, &c.] Lib. de Iudiciis, cap. 6. Quia Mercurius (inquit) & Iupiter in genitura sunt significatores substantiæ, & Promissor, est Venus, & hi tres sunt in trino ac sextili, hoc anno aliquid inchoabo, quod erit causa lucri non mediocris.]

Et cui hæc non possunt accommodari, in quem non cadunt, quæ adeò indefinitè dicuntur, quid est quod adeò generali obnunciatione non contineatur? Nullus planè eodem actu, & fraude sæpe denunciant imminere periculum aliquod, & siue offendamus ambulantes per vrbem, siue calce petamur ab equo, siue sella decidat in cubiculo, siue aliud quodcumque contingat, id demum esse contendunt, quod prædicebant. Pollicentur alias dignitates, & honores, cui

prædictioni

prædictioni incredibile est quàm multis euentis concilient fidem, siue quis ab amicis honorarius arbiter in causa aliqua constituitur: siue quis sacris initietur, siue donatur laurea doctoratus, siue à Principe honorificè excipiatur, siue vrbi, aut oppido præficiatur, siue in Principis aulam asciscatur, siue alia quacumque ratione splendoris aliquid, & dignitatis consequatur, insolenter iactant id esse à se multò antè præuisum.

Quare quod Cardanus ait genitura 31. stellas decernere Hieronymo Morono gratiam apud Principes, potestatémque maximam, quandoque etiam supremam, quàm multis modis verum esse potuit? Quod Philippo Archinto genitura 32. canit, cùm Sol ad Lunæ quadratum peruenerit, merito honore decorabitur, quot habere potuit veritates? Cauere prætereà solent tam callidè suis prædictis, & tam multa ad ea requirere, vt mira quadam arte ab Astrologia planè diuersa, vera denuncient: nam cùm omnia fermè, quæ mundo toto fiunt, naturali quadam colligatione copulata sint; vt, Inuenies thesaurum, nimirum si terram effoderis, si sanus, non æger fueris, si per Principem licuerit, si veneris ad eam ætatem, qua astra thesaurum pollicentur, si id non prohibuerit violentus aliquis casus, deinde reliqua. Item suscipies liberos, copulata res est: non enim potest dici, siue vixeris, siue non, si duxeris vxorem, siue non duxeris, siue vxor sterilis fuerit, siue fœcunda, siue cõcubueris cum vxore, siue non, suscipies liberos, vno verbo ita muniunt suas prædictiones, & in ea se allidunt penetralia, quibus nonnisi vera responsa prodire possunt: nam si ea omnia, quæ requirunt ad sua prædicta, confertè, contextéque conueniant ad rem efficiendam, non potest id, quod denunciatum fuit, non esse verum: si aliquid desit ex iis, quæ Astrologus exigebat, vera adhuc eius est enunciatio, quæ rem antecedentibus omnibus causis, & re nulla impediente dixit esse futuram. Prædicit exempli gratia Astrologus, Conualesces è morbo, ita accipiendum aiunt, si adhibueris Medicum gnauum, solertem, peritum, si Medico obtemperaueris, si pharmaca non fuerint vitiata, si alius non intercesserit grauis error, deinde reliqua. Siue itaque conualesces, siue non, Astrologus vera vidit: si enim non sequitur sanitas, aliquid defuit ex iis, quæ necessaria erant ad valetudinem. Si conualueris, rectè Astrologus vaticinatus fuit, qui sanitatem pollicebatur. O præclaras prædictiones! ô admirabilem disciplinam! Quorsum tot Astrolabia, tot Quadrantes, tot Tabulæ, tot Alfridaria, tot Absides? Quilibet è vulgo certò, & indubitatè salutem polliceri potest, sine vlla astrorum scientia: si enim nihil eorum desit, quæ ad sanitatem conducunt, sine dubio sequetur salus.

Quo loco admirari satis nequeo Astrologorum inconstantiam: quando enim eis ostendimus, nihil posse certò ex astris cognosci, proptereà quòd ea, quæ fiunt, non solis astris agentibus fiunt, sed concurrentibus etiam sublunaribus causis, quas Astrologi nec obseruant, nec obseruare possunt, respondent ab astris moueri, & aptari reliquas causas ad id efficiendum, quod astra portendunt.

Rursus quando re, & euentis eorum prædicta quotidie refelli luce palam ostendimus à proximis, & coniunctis causis, aiunt astra prohiberi, ne id præstent, quod Astrologus pollicebatur. Egregiam verò disciplinam!

Quid dicam de verborum inuolucris, & inaccessis latebris, ita interdum loquuntur, vt Chaldæos, aut Ægyptios loqui putes: hinc creberrima Arabicarum vocum vsurpatio, *Allilage*, *Almugea*, *Rabut*, hinc flexiloquæ orationes, hinc

obscura prædicta,& quæ astrorum perlucido aspectu egeant, vt intelligantur; hinc ambiguæ prædictiones,& quæ ad Dialecticos referendæ, hinc amphiboliæ tales, quas nec dæmones in Gentilium oraculis adinuenerunt; hinc verborum tricæ inexplicabiles, & æquiuocationes, C.Caligulam monuit Astrologus, vt à Cassio caueret: qua de causa Cassium Longinum Asiæ tunc Proconsulem occidendum delegauit,sed à Cherea tribuno, qui alio nomine Cassius nuncupabatur, occisus fuit. Ioanni Manardo Ferrariensi Medico prædixerat Astrologus non ignobilis, in fouea periturum, exinde Medicus cauere omnes foueas,superstitiosè obseruare scrobes,quoad ducta vxore,nomine Fouea immodico coitu extinctus fuit,in quem Paulus Iouius non insulsè lusit:

In fouea qui te periturum dixit haruspex,
Vates verus erat, coniugis illa fuit.

Quid opus est circuitu, & anfractu verborum? quid ambiguis prædictis, si è stellis præuident, imminent? cur non apertè denunciant quæ clarè intuentur? quorum tot ambages? quò pertinent tot obscuritates,& ænigmata verborum? qua mente Astrologi denunciant ea, quæ intelligi non possunt, nisi euentu sequuto? Nónne perspicuum est,nihil eos habere certi,& constituti? idcircò ea quærere verborum inuolucra,quæ aptari possunt quibusque euentis.

Scitè sanè Phauorinus apud Gellium,lib.14.cap.1.[Extremò nos monet,vt caueamus, ne qua nobis isti sophophantæ ad faciendam fidem irrepant,quòd videntur quædam interdum vera effutire, aut spargere: non enim comprehensa, inquit,neque definita,neque percepta dicunt, sed lubrica, atque ambagiosa coniunctione nitentes,inter falsa,atque vera pedetentim, quasi per tenebras ingredientes eunt, & aut multa tentando incidunt repentè imprudentes in veritatem; aut ipsorum, qui eos consulunt, multa credulitate ducente, perueniunt callidè ad ea, quæ vera sunt,& idcircò videntur in præteritis rebus, quàm futuris veritatem faciliùs imitari; ista tamen omnia, quæ aut temerè, aut astutè vera dicunt, præ cæteris (inquit) quæ mentiuntur, pars ea non fit millesima, &c.]

His fallaciis Genethliaci confidunt magis, quàm astris; hæc sunt triangula, & tripodes, quibus eorum vaticinia insistunt: his eorum responsa coagmentantur fallaciis.

CAPVT QVADRAGESIMVM.

Multa Astrologos diuinare ex prudentia,& vsu rerum, quàm ex arte Astrologica.

ON pauca diuinant, qui Astrologi habentur, ingenij quodam acumine, & peritia rerum humanarum potiùs, quàm astrorum admonitu: qui enim ingenio valent, & prudentia, perspecto vniuscuiusque temperamento, ex corporis habitu, & constitutione,ingenio,consiliis,opibus,studio, animiq; propensione, instituto vitæ genere, consuetudine, familia, domo,patria, maioribus, parentibus, vxore, liberis, dignitate, munere, potestate, cæterisque huius generis, sagaci

ſagaci quadam ſolertia,& rerum vſu multa præuident futura, quæ rude vulgus ex aſtris deduci magno errore exiſtimat:quid enim eſt facilius,quàm graſſatori prædicare violentam mortem, furi præſagire ſuſpendium, aleatori vappæ, nebuloni rei domeſticæ euerſionem, auaro, & qui argento poſt omnia ponit, canere Horatianum illud:

Non vxor ſaluum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, cùm tu argento poſt omnia ponas:
Si nemo præſtet, quem non merearis, amorem?
Vmidius quidam(inquit Horatius)*non longa eſt fabula,diues,*
Vt metiretur nummos;ita ſordidus,vt ſe
Non vnquam ſeruo meliùs veſtiret:ad vſque
Supremum tempus, nec ſe penuria victus
Opprimeret,metuebat;at hunc liberta ſecuri
Diuiſit medium.

An aſtris opus fuiſſet, vt huic quiſquam necem comminaretur? ex pecunia, quam congeſtam habebat, nónne ſatis coniecturæ ſumi poterat multorum illum inſidiis expoſitum eſſe?

Quid Virgilium? ex aſtríſne,an ex proximis, coniunctíſque cauſis, ex genere vitæ,ex negotiorum natura deduxit ea,quæ lib.2. Georgicorum ſcribit?

O fortunatos nimiùm,ſua ſi bona norint,
Agricolas,quibus ipſa procul diſcordibus armis,
Fundit humo facilem victu iuſtiſsima tellus,
Si non ingentem foribus domus alta ſuperbis
Manè ſalutantum totis vomit ædibus vndam,
Nec varios inhiant pulchra teſtudine poſtes,
Illuſaſq; auro veſtes, Ephyreiaq; æra:
Alba nec Aſſyrio fucatur lana veneno,
Nec caſia liquidi corrumpitur vſus oliui:
At ſecura quies,& neſcia fallere vita,
Diues opum variarum; at latis otia fundis,
Speluncæ, viuiq; lacus;at frigida Tempe,
Mugituſq; boûm, molléſq; ſub arbore ſomni.
Non abſunt illic ſaltus,ac luſtra ferarum,
Et patiens operum, paruoq; aſſueta iuuentus,
Sacra Deûm, ſanctiq; patres:extrema per illos
Iuſtitia excedens terris veſtigia fecit, &c.

Hæc ſpectant, qui vera præſagire ſolent, & ex his coniecturam faciunt, non ex aſtris,vt perſpicuum iam ſit, ſublato caſu,ſublata fraude, ſublata coniectura, quæ ex conſuetudine, & vſu rerum deſumitur, mendaces omnes Aſtrologorum præſagitiones eſſe, & Aſtrologiam, qua Aſtrologia eſt, & ab aliis coniecturis ſeiuncta, nihil fundere niſi mendacia. Quare omittant iam Aſtrologi vrgere ſua prædicta euentis confirmata: hæc enim aliunde, quàm ab Aſtrologia veritatem deducunt. Quare aut oſtendendum eſt, quæ vera Aſtrologi prædicunt, non aliunde vim, & veritatem habere, quàm ab Aſtrologia; quod efficere poterunt nunquam: aut fatendum Aſtrologiam nullis certis

Oo 2 experi-

experimentis, aut prædictis confirmari; quod si vel semel admittatur, nullis machinis sustineri illa poterit, quin ad exploratissimum interitum ruat.

CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Leuitate consulentium vera prædicere Astrologi putantur.

HÆc nimia consulentium credulitas, & leuitas in credendo iuuat parum Astrologorum prædictiones. Hæc in bello (inquit Tullius lib. 2. de diuinatione, de prodigiis loquens) plura, & maiora videntur timentibus eadem, non tam animaduertuntur in pace, accedit illud etiam, quòd in metu, & periculo, cùm creduntur faciliùs, tum finguntur impuriùs: tunc enim maximè Genethliacos consulere solemus, quando vel periculi aliquid imminet, vel quando magna aliqua spe erecti ingens aliquod bonum anxiè expectamus; inter hos animorum fluctus, & agitationes, nimirum quantum fidei tribuimus rebus etiam falsis: quemadmodum enim ebriis, & mente motis multa falsa pro veris videntur; ita ij, qui timore, aut spe vehementi agitantur, falsa pro veris crebrò admittunt. Huc accedit, quòd Genethliaci mali, boníque opiniones excitant: pollicentur enim aliquando opes, dignitates, ampla matrimonia, Principum gratiam, cæteráque huius generis; aliquando comminantur egestatem, exilia, carceres, morbos, mortem, similésque calamitates, opinione porrò imminentis boni, aut mali, duo existunt animi motus, spes, & metus, quibus duobus animi motibus inuehunt sæpe casus, quos prædicunt, efficiúntque verius id, quod fit, quàm ex astris diuinent. Multi namque, qui ne cogitassent quidem de Principis aula, excitati Astrologorum amplis, certísque pollicitationibus, se Principi dant seruitio; eáque, quam conceperunt, maximarum rerum spe diu, noctúque stimulante animum, tantum adhibent curæ, laboris, vigiliarum, munerum, officiorum, obsequij, industriæ, ita omnes neruos, omnes cogitationes intendunt in procuranda Principis gratia, in assequenda dignitate aliqua, vt labori aliquis tandem respondeat fructus. Et tu huiusmodi euentum ab astris deduci potiùs, quàm à muneribus, ab officiis, à studio, quibus hi operam suam Principi probarunt. Rursus prædicunt iidem alicui magnas opes ex mercatura, accendúntque vehementem quæstus cupiditatem, quæ permeat in venas, hæret in medullis, altè in visceribus insidet. Ardet ille mercaturæ desiderio, curas omnes, & conatus dirigit in mercimonium; quid multa? tradit se totum mercaturæ, non parcit labori, non somno, non sanitati, non vitæ, omnes quæstus rationes init; peruenit ad amplas opes, parat diuitias; diuinauit Astrologus, diuinauit quidem, sed non è cælo.

Contrà verò denunciant alicui infaustam aulam, mercaturam, literarum studium, cúmque à negotio, ab aula, à literis absterrent. Ille viuit inglorius, inops, rudis literarum. Conclamata res est. Genethliacus multò antè diuinauit. Egregium planè vaticinium, & in quo magnam vim habent astra.

Sic

Sic P. Nigidij vaticinium Octauium Augustum, Thrasylli Tiberium erigere potuit ad spem Imperij, qui ad illud postea non syderum ductu, sed proprio consilio, & industria peruenerunt.

CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Auctore dæmone interdum Genethliacos diuinare.

AGNA inter Genethliacos cum humani generis hoste intercedere solet consuetudo, eóque vtuntur sæpe familiariter, quo auctore mira quædam, & quæ humanam superant coniecturam præsagire nonnunquam consueuerunt. [His omnibus consideratis (inquit S. Augustinus lib. 5. de Ciuitate, c.7.extremo) non immeritò creditur; cùm Astrologi mirabiliter multa vera respondent, occulto instinctu fieri spirituum non bonorum, quorum cura est has falsas opiniones de astralibus fatis inserere humanis mentibus, atque firmare, non horoscopi notati, & inspecti aliqua arte, quæ nulla est.]

Rursus lib.2.de doctrina Christiana,c.22.& 23.[Quare istæ quoque opiniones quibusdam rerum signis humana præsumptione institutis ad eadem illa, quasi quædam cum dæmonibus pacta, & conuenta referenda sunt; hinc enim fit, vt occulto quodam iudicio Diuino cupidi malarum rerum, homines tradantur illudendi, & decipiendi pro meritis voluntatum suarum, illudentibus eos, atque decipientibus præuaricatoribus Angelis, quibus ista pars mundi infima secundum pulcherrimum ordinem rerum diuinæ prouidentiæ lege subiecta est; quibus illusionibus, & deceptionibus euenit, vt istis superstitiosis, & perniciosis diuinationum generibus multa præterita, & futura dicantur, nec aliter accidant quàm dicantur, multáque obseruationibus secundùm obseruationes suas eueniunt, quibus implicati curiosiores fiunt, & sese magis, magísque inserant multiplicibus laqueis perniciosissimi erroris. Hoc genus fornicationis animæ salubriter diuina Scriptura non tacuit, nec ab ea sic deterruit animam, vt propterea negaret talia esse sectanda, quia falsa dicuntur ab eorum professoribus, sed etiam si dixerint vobis, & ita euenerit, ne credatis eis; non enim quia imago Samuelis mortui, Saüli Regi vera pronunciauit, propterea talia sacrilega, quibus imago illa præsentata est, minùs execranda sunt; aut quia in Actibus Apostolorum ventriloqua fœmina verum testimonium perhibuit Apostolis Domini, ideo Paulus Apostolus pepercit illi spiritui, ac non potiùs fœminam illius dæmonij correctione atque exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi ex quadam pestifera societate hominum, & dæmonum, quasi pacta infidelis, & dolosæ amicitiæ constituta penitus sunt repudianda, & fugienda Christiano.] Hæc ille. Vix autem reperies Genethliacum vllum qui arctissimo necessitudinis vinculo cum dæmone non sit coniunctus; iusto enim Dei iudicio (quod docebat paulò antè S. Augustinus) fit, vt qui perquirunt, quæ humanum captum excedunt, in dæmonum consuetudinem dilabantur: ille enim admiscere se solet magnis ausibus, & conatibus eorum inserere, qui aliquid humano fastigio maius moliuntur.

Multi quidem secretas dæmonum amicitias colunt, multi non quidem explicitè, sed tacitum cum illis fœdus habent; multi fortasse nec animaduertunt dæmonum operam, qua vtuntur prædicendo multis nullo inito pacto. Sponte sua dæmones duces sunt ad diuinandum, verásque immittunt futurorum præsensiones, vt illi illecti, & irretiti ad venerationem suam, & cultum sensim, & paulatim pertrahātur. Hac ratione vaferrimus anguis superioribus sęculis idolorum cultum inuexit; hac ratione ante Euangelij lucem frequenter effudit vera oracula, quibus cultum suum & venerationem retinuit.

At ego ipse, qui Astrologorum insipientiam coarguo, videar desipere, nisi intelligam profligatam iam eorum causam: vnicum enim est huius artis firmamentum præsensiones quas Genethliaci fundunt à veritate non abhorrentes: at euicimus iam ea, quæ nonnunquam ita eueniunt vt prædicta sunt, à Genethliacis præsensa, & præuisa fuerunt multis aliis causis ita euenire: consequens igitur est, turbidam hanc esse disciplinam, & sine certo fundamento.

Multa illi quidem cœlo finxerunt Astrorum gaudia, simultates, consensiones, dissensiones, odia, amicitias, antiscia, alfridaria, signa, domus; multa somniarunt de arcanis, & abditis cœli viribus, de horoscopo, de triangulis, tetragonis, hexagonis, quadratis; multa aduersùs Philosophiæ tabularia, de fœtu, de temperamento corporis, de animi propensionibus, commenti sunt, quæ dum à nobis validis cuiusque rationibus euerterentur, dum singulorum rationes exquireremus, in mirificam se latebram coniecerunt, rem se videre, rationem causámque ignorare, quid fieret, non cur fieret, ad rem pertinere, experimentis suam artem constare, non rationibus, sed iam Deo auctore ostendimus, nullum eos aut proferre, aut proferre posse præsagium, quod ab astris, non ex aliis causis deducat veritatem. Quid igitur superest, nisi vt ab omnibus scriptoribus, ordinibus, sæculis, linguis, legibus, Academiis, populis, Regibus, nationibus, eorum ludibria, & commenta exsibilentur, explorentur aliquando, Deo duce, & liberabitur genus hominum innumeris sollicitudinibus, & curis, quas nobis iniiciunt Astrologorum vanæ præsensiones.

CAPVT QVADRAGESIMVMTERTIVM.

Nihil posse Astrologos de summo Pontificatu ab astris decernere.

VLLA in re ludunt magis Genethliaci, quàm in summo Pontificatu. Non solùm promittunt eam dignitatem, quæ est maxima, sed & annum, & diem, & horam prædicunt electionis. Hinc illud Paridis Astrologi Mantuani, de quo superiùs c. 36. de Pauli III. Pontificatu memorabile vaticinium, omnium Astrologorum libris, & linguis celeberrimum. Hinc Cardanus genitura 47. de Leone X. scribit. [Sol verò existens (inquit) in ea constellatione trium fixarum, cùm peruenit ad Iouis locum, & Iouis quadratum ad cœli medium, quod est cor, dedit Pontificiam maximam dignitatem, & hoc cum radicibus nostris concordat.] Et Genitura 48. de Iulio II. Quid mirum (inquit) hunc stirpe quamquam ignobili, ad summum fastigium euectum

euectum fuisse tanto syderum consensu. Quid ais, syderum impulsu Paulum III. & Leonem X. & Iulium II. Christi Domini Vicarios electos? Enimuerò Christianis tanta impietas ferenda non est; astrorum ergo afflatu potiùs quàm diuina prouidentia fiunt nostræ Religionis Antistites? Quid est Christiana Religio? nónne à Christo Domino diuinitus instituta, nónne supernaturalis, nónne supra omnium naturalium causarum efficientiam? Quid est summus Pontifex? Christi Vicarius, moderator huius Religionis, quam supernaturalem esse profitemur. Stellarum itaque naturales vires quam habent communionem cum ea dignitate, quam Euangelij auctor Christus Dominus vltra omnes naturæ leges gratuitò & liberaliter in sua Ecclesia instituit? Christiani haberi volumus? fidem Catholicam profitemur, & pronis auribus audimus eos, qui ex astris religionis moderatores, quotidie spondent? Video fontem, & originem, vnde tanta impietas defluat. A stellis docent humanis mentibus religionem ingenerari, à stellis varias seri religiones, congressúque vario stellarum varias identidem leges excitari. Et quoniam Iouem aiunt auctorem esse Religionis, qui pro vario congressu cum alio, & alio Planeta varias religiones efficit; sunt autem sex solum Planetæ cum quibus Iupiter ingredi potest, quare sex etiam species religionum, non plures, non pauciores esse posse contendunt. Quare Albumazar Mahumetanam superstitionem ex concursu Iouis & Saturni in Scorpione ortam scribit, Christi Euangelium, ex magna quadam coniunctione, quæ in Leone contigit Christi Domini ætate, non Arabes solùm mendaces, sed Christiani etiam Astrologi (si tamen Christo credunt) religionem omnem astris subiiciunt. Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 8. quæ est Francisci Gallorum Regis: [Porro (inquit) Christianam legem fouet igneus triginus Mahumeti Aqueus, vnde à centum quinquaginta annis circiter secta illa inualuit: fundata enim est post Saturni Iouísque congressum in Scorpione factum in anno 630. Annis autem post mundum quatuor legem promulgauit, vel, vt quidam volunt, promulgata est ex anno 619. coniunctio autem præcesserat in anno 616. in Piscibus. Porro Christianam legem præcessit eodem anno promulgationis magna coniunctio in Leone Christum exorientem sex annis; exorientem Mahumetem in initio Cancri anno Domini 590. non maxima, sed magna tantùm coniunctio.] Rursus genitura XI. quæ est Martini Lutheri: [Porro quod ad Religionem attinet (inquit) iam sæpius adeò dictum est propter spicum Virginis, & repetere pigeat.] Incredibile igitur quantum augmenti breui tempore habuerit hoc dogma; nam Germaniæ magnam partem adegit, Angliam totam, multásque alias regiones, cùm adhuc viuat, nec vlla est ab huius sectatoribus immunis præter Hispanias. Feruet mundus huius schismate, quod quia Martem admixtum habet, & candam, soluitur in se ipso, infinitáque reddit capita, vt si nihil aliud errorem conuincat, multitudo ipsa opinionum ostendere possit, cùm veritas vna tantùm sit. Scitè & verissimè Tycho Brahe lib. de noua stella scripsit: [Certum est astrorum decreta, in veram Religionem & pietatem nihil iuris habere, cùm hæ non ab vlla Astrali influentia, aut naturali lumine, sed solius Dei Spiritu & dispositione procedunt.] Cùm ergo omnem Religionem impia temeritate ex Astris deducant, & ne Euangelio quidem parcant, quod Christus Dominus diuinitus supra omnes naturæ gradus, trans omnem naturalem vim, & potestatem collocauit. Christianæ quoque religionis moderatorem maximum Astrorum

naturali vi, non diuina prouidentia eligi impiè existimant; quid expectamus? an dum in foro, in plateis, in theatro clament contra Euangelium, contra sacras, diuináſque literas, nullam eſſe ſummi Pontificis poteſtatem, aut eſſe humanam ſolùm, non diuinam illius auctoritatem? an nihil in Chriſti Eccleſia eſſe ſupernaturale, nihil arcanum, & diuinum? an coërcebimus aliquando tantam licentiam, quæ per ſacra omnia & diuina dibacchatur? Sed ad Theologiam per imprudentiam delapſus, ad Philoſophiam, ex cuius principiis quatuor hiſce libris aduersùs Aſtrologorum vanitates diſputauimus, reuocabo orationem.

Euectio alicuius ad ſummum Pontificatum non ex vnius, ſed ex omnium Cardinalium genituris pendet (ſi pendet ex genituris) cùm enim omnes ad eam dignitatem euehi poſſint, ſi ſtellarum ductu ad eum gradum dignitatis perueniretur, nemo iudicare poſſet quis futurus ſit ſummus Pontifex, niſi qui omnium Cardinalium natalitia aſtra perſpecta habuerit, expenderítque diligenter cuius ſydera cæteris præpolleant: omnium verò Cardinalium genituras cùm nullus Aſtrologorum habere poſſit, nugas eos vendere neceſſe eſt, & ſomniantium deliria.

Nec ſatis fuerit omnium Cardinalium genituras perſpectas habere, ſed cùm ſingulis fermè annis aliis demortuis, alij ſuccedunt Cardinales, eum, qui Pontificatum alicui vaticinaturus eſt, oportet omnium qui poſſunt ad Cardinalatus dignitatem euehi, genitalia ſydera noſſe, eáque conferre cum eius aſtris cui Pontificatum decernit; alioquin pugnantibus multorum genituris, & impedientibus ſe mutuò aſtris, præſagire nihil poteſt Aſtrologus.

Præterea vnius Pontificatus pertinet ad plurimos, ad cognatos, ad affines, ad amicos, ad Reges, ad Principes, ad Chriſtianos omnes, ad Chriſtianorum hoſtes; & cum quibus Chriſtiani bellum gerunt, horum quoque omnium genitalia ſydera ſpectare oportebit, & animaduertere, quæ eius promotioni aduerſentur, vel faueant. O delirationem maximam! neque enim omnis error ſtultitia dicendus eſt.

Adhæc profitetur Hieronymus Cardanus in genitura Caroli V. Imperatoris, quæ eſt ſeptima in libro centum geniturarum, ex natalitiis aſtris nihil poſſe de Imperatorum, aut Regum negotiis publicis decerni, ſed ea pendere ex Regnorum, & Statuum ſtellis, ſed ſolùm coniecturas fieri poſſe, de vita priuata, de temperamento corporis, de ſanitate, & morbo, de prudentia, & conſilio. At Pontificatus non pertinet ad vitam priuatam, ſed ad publicam Chriſtianæ Reipublicæ adminiſtrationem: non ergo ex genitura cuiuſquam de eo iudicari poteſt Aſtrologorum ſententiâ, ſed ex ſtellis Regnorum, Prouinciarúmque illis ſubiectarum.

Poſtremò Aſtrologiæ profeſſores tradunt, genitalia ſydera non vagè, ſed certo ac definito tempore agere, quæ pollicentur, promittant ergo alicui Pontificatum 60. aut 70. alio quocumque ætatis anno, manifeſtum eſt quòd eo anno ad Pontificatum euehunt aſtra, ſi quid valent, & non alio, quando maligna irradiatione percelluntur, quando premuntur aduerſa reuolutione, quando ſigno, vel domo infortunantur; at fieri poteſt, vt per id tempus non vacet ſedes Pontificia, Cardinales non agant de Pontifice eligendo. Quid ergo proderunt ſtellarum ſuffragia? Quid vaticinari poteſt Aſtrologus ex Aſtris? Nugæ ſine dubio, & mendaciſſima commenta ſunt, quæ Genethliaci per aulas venditare

ditare consueuerunt, nec ego cognoui quemquam, qui maiori auctoritate venderet deliria; sed ego insipientior sim, quam illi, qui Astrologorum fabellis aures præbent, qui contra tam aperta mendacia diutius disputo. Quare vt aliquem nostra oratio finem reperiat, si aduersùs Astrologos stant omnium iudicia sapientum; si contra eos faciunt ratio, experientia, Philosophorum decreta, eorum in primis, qui familias ducunt, & quibus alij omnes fasces submisère; si non potuerunt sæpius iidem syderum congressus obseruari; si nunquam redeunt iidem astrorum cœtus, & si redirent, nunquam eamdem offenderent materiam; si veterum, recentiorúmque Astrologorum obseruationes contrariæ & pugnantes sunt; si ex qualibet genitura quodlibet confici potest; si vnam eandémque syderum constitutionem vnus in vnam, alter in alteram, atque adeò contrariam partem deducit; si incredibilis est eorum, qui hanc artem profitentur, rerum cœlestium ignoratio; si non habent Astronomi perspectos planè astrorum motus: si Astrologorum pars maxima suæ artis est ignara, & ipsimet auctores artis negant posse quemquam eam consequi: si iidem profitentur tam se diuinare posse seruatis quàm neglectis artis suæ præceptis; si mala fide tractant artem suam; si dolis, fallaciis, & fraude vtuntur; si dæmonum operam adhibent frequenter; si nihil aliud propositum habent, quàm mendaciis sibi cibum quærere, corradere alienam pecuniam; si nihil astra efficere possunt sine ope sublunarium causarum, quas Astrologus nec memoria complecti, nec obseruando notare potest; si hæc ars nullis nititur experimentis; si nulla certa obseruatione constat; si tota commentitia est; si omnibus sæculis, omnibus gentibus, populis, linguis, iure suspecta, atque infensa fuit; si omnia, quæ de domibus, de signis, de directionibus, de reuolutionibus, de principio anni, de stellarum gaudiis, odiis, antisciis, combustione docet, fictitia sunt, & ebriorum somnia; quid superest, nisi vt hæc ludibria omnium sapientum vocibus, libris, disputationibus, scriptis, lucubrationibus explodantur, vt hoc genus hominum fallax, & Reipublicæ perniciosum Principum omnium legibus, decretis, constitutionibus in vltimas terras amandetur, & tandem aliquando pellatur ex aulis, ex vrbibus, è Republica, vt omnes communi studio, parique conatu enitamur Astrologica vaticinia, quæ imperitam multitudinem, hoc est, hominum imbecillitatem per summam fraudem occuparunt, funditus euertere. Ego quidem Philosophorum, Theologorúmque omnium postremus in tanta ingenij, doctrinæque mediocritate, rei indignitate commotus, postquam Astrologicas vanitates, postquam Astrologorum fraudes perspexi, debere me hanc disputationem imperitæ multitudini intellexi, cui per summam fraudem Astrologorum astus imponit. Cessarunt veterum Romanorum augures, recessère Prænestinæ sortes, sublata sunt haruspicina, siluerunt Apollinis oracula, nemo ampliùs consulit exta, sublatæ sunt diuinationes, ex auium volatu, cantu, pastu, tripudio, solistimo, ex prodigiis, somniis, spero fore vt Astrologia quoque, quæ nullo fermè innititur fundamento, Deo auctore tandem aliquando euanescat.

* * *

CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Nil Astrologos de futuris humoribus dicere posse ex astris.

De summo Pontificatu nulla certa arte pronunciare Genethliacos, cumulatè (ni mens vehementer nos fallit) superiùs docuimus: restat vt generatim ostendamus nihil è cœlo decerni posse de dignitatum gradibus, quas iidem ex natalitio themate passim pollicentur iis præsertim qui honoris appetentiores animaduerterunt. Qua de re Claudius Ptolemæus in hæc verba scribit lib.4.de Iudiciis, cap.5.

[Quæ ad dignitatem pertinent, & hanc beatitudinis partem à luminum statu, & satellitum astrorum accipimus, obseruantes eorum familiaritates: nam si in masculinis signis fuerint ambo luminaria, & in angulis, siue alterum horum maxime conditionarium, & stipatum quinque erronibus, erga Solem quidem matutinis, vespertinis verò erga Lunam, Reges erunt qui nascentur. At si satellites Planetæ, vel in angulis ipsi fuerint, vel ad superiorem cœli cardinem configurati, magnam decernunt ac stabilem potentiam, orbísque Imperium.] Hæc ille. Quæ dum explicat Hieronymus Cardanus, affirmare non dubitat talem astrorum constitutionem, non solùm Principis viri, aut Regis filio, sed rustico etiam cuiuis, & mendico indubitato regnum conferre, neque nudum solum quemdam præbere accessum ad huiusmodi fastigium, sed perdurabilem stabilémque potestatem, regnúmque florentissimum. Quale, inquit, est Galliæ, Hispaniæ, Angliæ, negátque ad extremum Ptolemæum in opere, quod de Iudiciis inscripsit, quidquam veriùs docuisse.

Ego verò omnia quæ Ptolemæus in fœlicissimi Regis ortu desiderat in Francisci Vallesij, Henrici II. Gallorum Regis filij genitura reperio, qua vix vllus vnquam Astrologorum fortunatã magis vidit syderum compositionem, hic porro cui tam præclarè cœlum effulsit, vt omnes fœlicitatis gradus polliceretur, hic fortunæ filius in ipso iuuentutis flore anno ætatis 16. & regni primo magno Galliæ mœrore, ac damno excessit è viuis vix inter Reges numerandus, si Reges dicuntur, qui populos regunt, & supremi imperij iura administrant. Confer eius natale schema cum Francisci Vallesij eius aui, cum Henrici II. patris, cum Henrici III. fratris, Henrici IV. Gallorum Regum clarissimorum, cum Caroli V. Ferdinandi II. Maximiliani II. Imperatorum, cum Philippi II. & III. Hispaniarum Regum geniturís, videbis nullam ex his, si Ptolemæo habemus fidem, posse cum Francisci genesi comparari. At is qui omnes nostri æui Principes syderum claritudine antecessit, idem omnibus fœlicitate concessit, quo vix alterum legimus Rege patre ortum, & primogenitum, minori fortuna ad hæreditarium regnum peruenisse. Contrà porro multos vidimus diutissimè regnasse, quorum genituras Lucas Gauricus, Hieronymus Cardanus, Cyprianus Leouitius, clarissimi astrologorum, accuratè descripsère, nihil huiusmodi in natalitio themate præferentes.

His accedit, quòd ea cœli compositio sæpe visa fuit, qua vtrumque luminare in signo masculino, & in cardine aliquo exstiterunt, Planetis omnibus, aut Solem ab Oriente, aut Lunam ab Occidente stipulantibus, & in angulis, nul

lis, nullus tamen per ea tempora, & sub tali cœlo, proditur natus Rex. Atque ne longè abeamus eodem mense quo Franciscus II. Gallorum Rex venit in lucem ab ingressu Solis in Aquarium, signum masculinum, vsque ad ingressum in Pisces, triginta ipsis diebus, Planetæ omnes Orientales fuêre Soli, Lunáque interea plura masculina signa peragrauit, quo tempore multos per Galliam, per Germaniam, per Hispaniam, per Italiam, ortos constat, quorum nullus ad Regiam dignitatem peruenit. Et non dubitat Hieronymus Cardanus scribere, tam exploratæ fidei Ptolemæi esse doctrinam, vt huiusmodi genitura humili etiam loco natos, & filios, si Deo placet, terræ ad opulentissima regna indubitato euehat! cui ista arrident, meis non gaudeat.

Hæc & huiusmodi recentiores Astrologi animo reputantes variis modis Ptolemæi doctrinam vndique diffluentem confirmare conantur.

Placet primùm dignitates significari à luminaribus, præsertim à Sole, & Planetis medietate suorum orbium circumstantibus, aut aspicientibus vtrumque luminare, præsertim Solem, & à medio cœlo, & Planetis constitutis in medio cœlo.

Secundò, si huiusmodi significatores dignitatum reperiantur in proprio domicilio, exaltatione, aut mutua receptione essentiali, natum consecuturum amplas administrationes, munera publica, magnos honores; si fuerint in triplicitatibus, in terminis, in faciebus, mediocria fore omnia; si fuerint peregrini, in suis deiectionibus, vel detrimentis absque essentiali receptione, exiguas aut nullas decernere dignitates.

Tertiò, si dignitatum auctores ex angulis prospectent partum, futuras magnas dignitates; si ex succedentibus mediocres; si ex octaua domo & succedentes, exiguas aut nullas; si honorum significatores sint in proprio domicilio, in angulo duplici testimonio magnas dignitates designari.

Quartò, si honorum moderatores iuncti sint, aut certè non plus distent quàm quinque gradibus ante aut retro à stellis fixis Regiis primæ aut secundæ magnitudinis, & quæ parum ab ecliptica deflectunt decernere magnos honores; huiusmodi stellas esse:

Regulum siue cor Leonis, in 23. ferè gradu Leonis.
Oculum Tauri in 3. ferè gradu Geminorum.
Herculem in 3. ferè gradu Cancri.
Spicam Virginis in 18. ferè gradu Libræ.
Illustriorem lancem Meridionalem Libræ in 18. ferè Scorpij.
Antares in 3. ferè gradu Scorpij.

Quintò, Planetas beneficos in decima domo promittere magnos honores, maleficis negare, mediis mediocres signare.

Sextò, Dominum horoscopi in medio cœli, vel contrà dominum medij cœli in horoscopo indicium esse magnarum dignitatum.

Ex his quasi honorum promptuariis Cyprianus Leouitius & plerique recentiorum vatum, expromunt sceptra, coronas, purpuras, fasces, Pontificatus, Cardinalatus, Episcopatus. Quare si probatum fuerit, multos, qui maximas amplissimásque dignitates assecuti sunt, nihil huiusmodi stellis debuisse, contrà verò multos, quorum genituræ tali stellarum compositione illustres fuerunt, nullos aut exiguos adeptos honores, euersa fuerit Astrologiæ pars

multò præcipua, quæ in prædictionibus honorum versatur, constitetítque eos qui Augusto, Tiberio, Claudio, Neroni, Ottoni, Galbæ, Neruæ, Macrino, Diocletiano, Vespasiano orbis terrarum Imperium prædixerunt, non ex arte vaticinatos fuisse, sed aut casu & fortuna, aut humana aliqua coniectura, aut dæmonum opera vsos. Item eos qui Leonis X. Iulij II. Pauli III. Sixti IV. Marcelli II. Pontificatus vaticinati sunt, nihil certi habuisse vnde huiuscemodi præsagia deduxerint, sed fortè fortuna in veritatem incidisse, quod & Zingaris, & agyrtis, & olitoribus aliquando vsuuenit: nam sæpe & olitor est opportuna locutus.

Ad hoc autem demonstrandum non est necesse nouas cudere genituras, sed vulgatæ satis sunt; & receptæ, quas Lucas Gauricus, Hieronymus Cardanus, Cyprianus Leouitius, aliíque Astrologiæ sine controuersia Magistri descripserunt.

In genitura Pauli II. Pontif. vt hinc initium sumatur, videre est Solem in deiectione sua in Aquario, in opposito Saturni in termino Martis, Lunam peregrinam in Piscibus in termino Martis in octaua domo, Venerem dominam medij cœli, in sextili Lunæ, in Capricorno positam peregrinam, in cadenti cœli loco, in termino Saturni, Caudam Draconis in medio cœli. Tempore electionis, hoc est anno Domini 1464. die 31. Augusti ætatis annò 46. expleto, mense 6. & die 14. medium cœlum peruenerat directione ad gradum 19. min. 2. Geminorum, in quem nulli cadunt radij beneficorum reuolutione peruenerat ad gradum 20. minut. 46. Piscium.

In genitura Alexandri VI. Sol est in Capricorno, Mars Dominus medij cœli in Aquario, domo secunda, sine vlla prærogatiua, Luna est iuncta Ioui debili, peregrina in domo cœli cadente tertia. Tempore electionis, hoc est, ætatis anno 61. mense 7. die 17. medium cœli peruenerat directione, ad gradum 1. minut. 1. Capricorni reuolutione ad sextilem Martis, & Veneris in Sagittario, quod parum ad rem facit.

In genitura Iulij II. cernimus Solem dominum medij cœli peregrinum in Cancro in domo octaua, Lunam in Aquario, in quo nullam habet dignitatem, in domo cadente tertia, Martem in trigono Lunæ in Geminis & domo octaua. Tempore electionis, anno ætatis 58. mense 3. die 26. medium cœli peruenerat directione ad 23. gradum, min. 0. Libræ. Reuolutione ad gradum 3. minut. 5. Canceri. Regulus quidem fuit in medio cœli, & illustrior lanx Libræ Meridionalis in horoscopo, sed Sole & Luna præcipuis honorum auctoribus malè constitutis, quid facere potuerunt stellæ fixæ, quæ auxiliares solùm vires habere dicuntur?

In genitura Leonis X. indices dignitatum fuerunt Sol, Luna & Iupiter respiciens Lunam ex trigono, Saturnus Lunam aspicit ex sextili, Venus domina medij cœli, quorum nullus in propria domo, aut in sua exaltatione fuit, Saturnus in suo detrimento, & octaua domo exstitit, Luna in abiectissimo cœli loco & domo sexta, Iupiter oppositus Saturno in domo secunda. Tempore electionis ætatis anno 37. mense 2. die 22. peruenerat medium cœli directione ad gradum 22. minut. 33. Scorpij, qui gradus nullis beneficorum radiis illustratur. Venus quidem domina medij cœli in horoscopo fuit, & spica Virginis in apice medij cœli: at contradicentibus aliis pluribus & potentioribus astris tanti effectus causa esse nequiuerunt.

In genitura Clementis VII. Pont.Max, nulla cernitur de amplis honoribus significatio.

De genitura Pauli III. in qua multi multa luserunt, quot capita, tot sententiæ. Paris Ceresarius, vt refert Cardanus ex directione solis ad trigonum Mercurij, futurum illum summum Pont.anno ætatis 66.die 253.hora 9.minut. 34.multò antè prædixit, cuius vaticinium cùm euentus confirmasset, anno Domini 1534. mira Genethliacæ disciplinæ per ea tempora auctoritas accessit. Alij verò Astrologorum longè Principes nihil Mercurio in bonis fortunæ iuris esse contendunt, pro quibus & Ptolemæus & Arabes testimonium ferunt. Alij Pauli Pontificatum tribuunt directioni Solis ad Iouem quæ in eundem annum, Cardano teste quoque incidit. Alij, inter quos Sixtus ab Hemminga nullos in ea genitura magnos vident honores. Alij directiones & reuolutiones quibus mortuo Leone x. anno Domini 1521. & ætatis 54. Paulus ad Pont.ferebatur præferunt iis, sub quibus anno 1534. ætatis 66. Pontifex renunciatus fuit, vt omnia alia, quàm astra spectasse oporteat Ceresarium illum, qui mortuo Leone x. affirmasse fertur anno 1534. Paulum futurum Pontificem, non anno 1521. vel 1522. In tot tamque variis Mathematicorum sententiis de genitura Pauli III. illud certò constat, nihil Genethliacos ex arte de eius Pontificatu pronunciare potuisse.

Mortuo Paulo III. anno 1550.Patres ex more conuenerunt pro electione summi Pont. quorum aliis Cardinali Polo Anglo & Regio sanguine orto, aliis Cardinali Saluiato Florentino Pontificatum deferentibus, magna in conclaui coorta dissensio est, quæ vt componeretur die 7. Februarij omnium suffragiis Ioannes Maria Cardinalis de Monte Pontifex dictus fuit & Iulius III.appellatus.Nemo ambigit, aut ambigere potest Cardinalis Saluiati genesim etiam ex descriptione Lucæ Gaurici, in dignitatum negotio longè præstare genituræ Iulij III.

Genitura Marcell.II.qui & pater ipse è cœlo auguratus dicitur Pontificatum à præcipuis Genethliacis descripta vix vllas dat honorum significationes.

In Themate Pauli IV.tres fecerunt periti honorum significatores, Solem peregrinum in Cancro & domo succedente, Lunam in Aquario domo cadente, Saturnum Dominum medij cœli, in suo detrimento.

De Cardinalium genituris, quas plurimas descripsit Lucas Gauricus nihil attinet dicere, non enim eos puto esse Astrologos, cui cùm Pontifex vno eodémque tempore, vno eodémque temporis momento viginti aut triginta Cardinales dicit diuersæ ætatis, gentis, nationis, velint eorum omnium directiones & reuolutiones, Solis, Lunæ, medij cœli eodem temporis momento ad radios beneficorum peruenisse.

Euicimus iam plurimos ad supremos honores peruenisse, quorum genituræ honorum significatione illustres non erant; restat eorum genituras nunc percensere, in quibus amplissimas dignitates sine vllo successu astra spoponderunt.

Georgius Trapezuntius, vir doctissimus in natalitio Themate, Solem habuit in Ariete domo propria, iuxta gradum imi cœli, Venerem dominam medij cœli, & Sextili Lunam aspicientis in domo propria Tauro, constitutam in angulo imi cœli, & Iouem quadrato Lunam aspicientis

iuxta Aldebaram insignis magnitudinis stellam, Martem quoque dominum signi intercepti in decima domo, positum in Ariete domo propria. In tanta syderum claritudine per Italiam professione literarum Trapezuntius victitauit, donec à Nicolao V. scriba Apostolicus factus fuit fame alioquin periturus.

In Genesi Andreæ Alciati Iurisconsultissimi, vt si in vllą alia conspicuæ visuntur maximarum dignitatum significationes, is tamen, præter eum qui ex Iurisprudentiæ magna opinione, apud omnes obtinuit honorem, qui ad exercitationem pertinuit, nullo gradu dignitatis claruit.

Edidit Lucas Gauricus genituram Romuli Vtinensis oratoris eximij, summorum honorum significatione clarissimam, sed tanta syderum benignitas nihil homini eloquentissimo præstitit.

Petrei Tyara Medici ac Philosophi non postremi Thema Sixtus ab Hemminga ab significatione honorum mirificè commendat, quem medicè nihilominus vixisse, & Medicum mortuum esse constat.

Idem alterius genituram conscribit, qui natus est anno 1509. die 20. Martis hora 11. minut. 50. tanta (quod ad honores attinet) syderum claritudine, quanta vix in alterius ortu visa fuit: qui iam senex in diuitum mensis aliena coactus fuit viuere quadra. Matthæus ille Thaphurius literis & Græcis & Latinis, omníque liberali eruditione penitus imbutus, cuius genituram honorū significatione insignem Lucas Gauricus vulgauit, obscurus & inglorius vixit.

Cernere est apud eundem genituram Francisci Roscij Rauennatum quondam oratoris ad Leonem x. Pont. Max. cui honorum significatione non facilè parem reperies, qui vix honestam duxit vitam, quam abscissione sinistræ manus & violenta morte finiuit.

Francisci Monzæ Mediolanensis musici genituram magnis laudibus celebrant & Lucas Gauricus, & Hieronymus Cardanus: quatuor enim in ea Planetæ sunt in dignitatibus suis essentialibus, qui honores designant, vt Cardanus non dubitarit affirmare, vix posse meliorem syderum constitutionem optari. Monza verò præter Musicæ laudem, quæ ad dignitatem non pertinuit honorum, assecutus est nihil.

Lucas Gauricus quantus in Genethliacis vir hoc de Henrico I I. Gallorum Rege præclarum vulgauit vaticinium: Inuictissimus Gallorum Rex Henricus II. Christianissimus erit Regum quorumdam Imperator, ante supremos cineres ad rerum culmina perueniet, fœlicissimámq;, ac viridem senectam, vt colligitur ex Sole in suo throno partiliter supputato; in ciuitatibus Arieti subiectis maximum sortietur dominium. Ita verò Henricus nullum adeptus est Imperium, vt anno ætatis 40. paternum Regnum infœlicissima morte amiserit.

Atque his tam clarè probatum esse confido, nullam Genethliacis præceptis, quibus de futuris dignitatum gradibus vaticinari solent Mathematici, subesse fidem, vt superuacaneum putem percurrere omnes genituras à Cardano, à Gaurico, à Bellantio, à Iunctino, à Leouitio descriptas, in quib. splendidas cernimus honorum sponsiones, omni effectu destitutas.

CAPVT

CAPVT QVADRAGESIMVMQVINTVM.

Nihil Astrologos ex natalitiis astris decernere posse de cuiusque prospera aut aduersa fortuna.

[OTO mundo (inquit Plinius libro 1.c.7.& locis omnibus, omnibúsque horis, omnium vocibus fortuna sola inuocatur, vna nominatur, vna accusatur, vna agitur rea, vna cogitatur, sola laudatur, sola arguitur, & cum conuitiis colitur, volubilis; à plerisque verò, & cæca etiam exstimata, vaga, inconstans, incerta, varia, indignorum fautrix: huic omnia expensa, huic omnia feruntur accepta, & in tota ratione mortalium, sola vtramque paginam facit, &c.] Et Horatius lib.1.ode 35.

O Diua gratum qua regis Antium
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
Quicumque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
Vrbésque gentésque, & Latium ferox,
Regúmque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni.
Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet, imperiúmque frangat.
Te semper anteit sæua necessitas,
Clauos trabales, & cuneos manu
Gestans ahena: nec seuerus
Vncus abest, liquidúmque plumbum.
Te spes, & albo rara fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat,
Vtcumque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.
At vulgus infidum & meretrix retro
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis, amici
Ferre iugum pariter dolosi, &c.

Hoc quoque ludibrium vagum, volubile, inconstans, cæcum, varium, incertum, ad ratos cœli motus referunt Genethliaci, & quasi virgula quadam diuina

diuina è cœlo deduceret; quid tam contrarium rationi & constantiæ, quàm casus & fortuna? quid magis ratum, ac definitum quàm astrorum motus inuiolabiles? quis ergo sit adeò à veritate auersus, qui dicat fortuitos euentus ab astris, hoc est, sempiterna causarum serie pendere, & ea quæ temere, cæco casu, & volubilitate fortunæ fiunt, certas cœlo habere causas, cur rato tempore fiant? hoc verò est quod volunt Mathematici, qui è cœlo de cuiusque prospera aut aduersa fortuna diuinant: quorum duo præcipua sunt placita. Primum quatuor, aut plures Planetas in suis dignitatibus essentialibus constitutos prosperam spondere fortunam; secundum, totidem aut plures in suis deiectionibus positos aduersa omnia indicare. Ad duo hæc principia referunt quæcumque de prospera aut aduersa fortuna dicuntur, his quasi fortunæ fanis tamquam in Delphico templo superstitiosa oracula concipiunt: ex his duabus speculis vniuscuiusque vitæ cursum, multò antè præuideri posse contendunt.

Nos contrà infœlicissima duo hæc principia putamus, certissimisque experimentis ex eorummet libris petitis euerti. Ludouicus siquidem Sfortia, Mediolanensium Dux, natus anno 1452. die 3. Augusti, in genitura habuit Solem in gradu 19. Leonis minut. 20. Iouem in Piscibus, Venerem in Libra, Martem in Ariete, Saturnum in Libra, id est, quinque Planetas in dignitatibus suis essentialibus. Aluit præterea domi Astrologum non infimæ conditionis, ex cuius præscripto omnia egit. In tanta syderum fœlicitate infœlicissimus semper vixit: perpetuis diuexatus bellis à Ludouico XII. Gallorum Rege, tandem bello captus fuit, & in vinculis aliquot annis ignominiosè habitus, omnium malorum lernam expertus migrauit è vita.

Franciscus Sfortia Ludouici filius natus anno 1495. die tertia Februarij, nullum Planetam, præter Martem, in sua dignitate habuit; quin etiam in eius genitura videmus Solem in suo detrimento in fine Aquarij in domo 11. termino maleficæ, quadrato Martis, in domo hæreditatis positi, Lunam in quadrato Saturni, tanto verò patri fœlicitate præstitit, vt quem ille Ducatum amiserat, hic Caroli V. Imperat. auspiciis receperit, & ad paternam ditionem & opulentiam reuocatus bonis omnibus affluentem vitam duxerit.

In Ferdinandi Gonzagæ Mantuæ Ducis genitura anno 1507. die 27. Ianuarij nati, quinam Planetæ sunt in suis dignitatibus? Solem cernimus in grad. 17. Aquarij minut. 54. Venerem in Ariete, Saturnum in Leone, Mercurium in Piscibus, quatuor videlicet Planetas in suo detrimento. Vixit tamen ille fœlix vt si vllus alius Mantuæ Ducum, domi militiæ clarus à Carolo V. Roman. Imper. summo loco habitus, Ducali dignitate auctus, & Insubriæ cum summo Imperio præfectus fuit.

Alexander Virellius dux militari laude longè clarissimus in secundo ac prospero rerum omnium cursu Lunam habuit in sua deiectione in gradu 19. Virginis, Iouem in Capricorno, Martem in Libra, Mercurium in Sagittario, quatuor Planetas extra dignitates essentiales.

Adulphus Holsatiæ Princeps, natus anno 1527. die 25. Ianuarij, quo tempore quinque Planetæ in suis detrimentis versabantur, quam tandem calamitatem subiit? aut quam est aduersam fortunam expertus?

Ioannes

Ioannes Picus Mirandulanus, malleus ille Astrologorum, Lunam habuit in Tauro, Venerem in Piscibus, Martem in Scorpione, Saturnum in Aquario, nullo prosperæ, aut aduersæ fortunæ notabili euentu.

Michaël Angelus Bonarota, pictor, sculptor, architectus nobilissimus, ortus dicitur Sole peregrino in Piscibus, Luna in Capricorno, Venere in Ariete, Saturno in Cancro; de eius aduersa fortuna nullus fando audiuit,

Sixti ab Hemminga Frisij nobilis mater quinque Planetas sortita est in propriis domiciliis, & quidem omnes, si Venerem excipias in angulis constitutos, vt cernere est in themate à Sixto filio exposito, quæ multorum exercita calumniis, perpetuis diuexata litibus, multorum appetita insidiis, infœlicem duxit vitam.

Matthæus ille Taphurius, cuius suprà meminimus, quatuor Planetas in suis dignitatibus essentialibus nactus, nonne sæuientis fortunæ ludibrium fuit?

Atque hæc ita conuellunt Astrologorum de prospera, & aduersa fortuna apotelesmata, quæ retulimus, vt superuacaneum sit alia exempla recensere, hoc ipsum conficientia, quæ in Gaurici, in Cardani, in Sixti, in Iunctini genituris visuntur.

Iam verò si quis respondeat, propria hæc esse apotelesmata Cypriano Leouitio, & aliis quibusdam non probari omnibus Astrologis, alios aliis vti principiis, aliis niti apotelesmatibus, quando de alicuius fortuna coniectant, vrbem ipsam Astrologiæ funditùs euertet: si enim alia cudit Leouitius, alia Rantzouius, alia Bellantius, alia Cardanus, vnus his, contrariis alius vtitur obseruationibus. Vnus hos, alter contrarios canones condit, sic vnus, aliter alter obseruauit: fateri profectò cogimur, nihil Genethliacos certi habere, vnde de secunda, aut aduersa fortuna diuinent; arbitraria esse omnia fortunæ apotelesmata.

CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Nihil Astrologos prædicere posse ex arte de vita, aut morte.

IAM metimus messem Astrologicas vanitates; sed quoniam cœpimus, non pigebit me dicere, quanta temeritate de cuiusque vita, & morte Mathematici decernant. [Addam (inquit Sixtus ab Hemminga, clarissimus Astrologus, in genitura Caroli à Brimeu) insuper argumentum, quod refutari non potest, inspecto themate cælesti natalitio infantis alicuius, non possunt Astrologi affirmare, aut artificiosa assequi coniectura, vtrùm viuat, nécne. Quòd si viuat, vtrùm superuicturus sit, ad mensem vnum, ad diem vnum, aut horam vnam; multò minùs de morbis, de vitæ longitudine, de genere, & qualitate mortis, laudabile iudicium ferent.]

Hæc vir in Mathematicis rationibus versatissimus, post diuturnum experimentum, post multorum annorum studium in Genethliaca collocatum, omnibus testa[illegible]a esse voluit.

Et verò [illegible]n omnia, quæ de vita, & morte Genethliaci edunt prognostica, ex direct[illegible]ibus significatorum vitæ, ad promissores eiusdem ducantur, tres

autem in vniuersum esse possint significatores vitæ, Sol, Luna, horoscopus, etsi aliqui addunt etiam sortem, siue partem fortunæ, & dominum horum locorum, & difficile admodum sit ex his verum significatorem eligere, difficilius verò signare promissorem, quis non videt, nec exploratis, nec satis prouisis principiis Mathematicorum præsagia de vita, & morte firmari? Contingit porrò hæc incertitudo tam in existimatis, quàm in veris genituris: in vtrisque enim par est designandi promissores, & significatores difficultas.

Vsu prætereà venit id, quod ne Mathematici quidem inficiari possunt, vt multi sine manifestis causis directionum, & reuolutionum moriantur, vt infinitus sit eorum numerus, qui eo tempore è viuis excesserunt, quo neque vlla erat aut reuolutio, aut directio suspecta, neque vllus luminarium ominosus defectus præcesserat, neque anni ingressum maleficorum aspectus macularant.

Plurimi quoque morte naturali extincti fuêre, quibus apertè astra violentam portendebant; contrà verò alij, quibus sydera violentam mortem minabantur, naturalem oppetierunt, vt in tanta, & tam perspicua inconstantia luce clarius sit, nihil certi habere Astrologos, vnde fundant præsagia. Res euadet exemplis manifestior.

De Henrico II. Gallorum Rege Christianissimo Hieronymus Cardanus, ille astrorum fœlicissimus interpres, illud Astrologiæ prodigium, illud Astrologorum lumen, tale edidit oraculum: [Vetor (inquit) à fatis quidquam dicere, sed Iupiter in Occidente regnum decernit, erit certè senecta tantò fœlicior, quantò etiam plura expertus fuerit, &c.]

De eodem Lucas Gauricus, alterum Astrologiæ columen, ita vaticinatus est: [Inuictissimus (inquit) Gallorum Rex Henricus erit Regum quorumdam Imperator, ante supremos cineres ad rerum culmina perueniet, fœlicissimámque, ac viridem senectam, vti colligitur ex Sole, Venere, & Luna horôscopantibus, & potissimùm Sole in suo throno partiliter supputato in ciuitatibus Arieti subiectis maximum sortietur dominium, si fortè superauerit suæ ætatis annos 56. 63. 64. ad annos 69. menses 10. dies 12. facili, ac fœlici tramite perducetur, &c.] Papæ quàm præclarè summi vates! quanta consensione viridem, fœlicémque senectam pollicentur ei, qui anno 40. in ipso flore ætatis extinctus est, eóque genere mortis, quo vix aliud miserum magis cogitari potest.

De Francisco II. item Gallorum Rege, & Henrici II. filio sic vaticinati sunt: [Spes est fore, vt significationes reuolutionum, principalium locorum, ad maleficorum corpora, vel radios, & ingressum ab anno 1562. vsque ad annum 1571. quàm minima mala adducant, &c.] O rem dignam, in qua non modò docti, sed etiam agrestes erubescant! mortuus enim Franciscus est anno 1560. die 4. Decembris; quam mortem cùm Mathematici non possent vlla malitia ad Astrologicos calculos reuocare, coacti sunt ad solitum asylum confugere, dicentes falsatam esse genituram. Sisyphi artes: cur enim priùs, quàm quidquam pronunciarent, non rectificarunt genituram per accidentia, per Hermetis trutinam, per Aminodar, & huiusmodi. Quis credat in genitura tanti Regis prætermisisse Astrologos quidquam aut artis, aut diligentiæ, aut studij?

Carolus IX. Gallorum Rex, qui Francisco fratri in regno successit, natus est anno 1550. die 26. Iulij, hora 10. minuto 30. obiit, nihil cælo mali ominante,

nante, anno 1574. die 30. Maij, ætatis anno 23. menſ. 10. die 4. ex febri acuta, & magna ſanguinis effuſione. Cuius euenti cùm nullam cælo toto cauſam Mathematici repererint, genituram ex aliis euentis conſtitutam per ſupremum vitæ actum conuellere coacti ſunt, haud obſcurè profeſſi, veram genituram haberi non poſſe, niſi poſt ſupremos cineres.

Iſabella Valleſia Henrici II. Chriſtianiſſimi Regis filia, & Franciſci, ac Caroli ſoror, Philippi Regis Catholici coniux clariſſima, nata anno 1546. die 2. Aprilis, hora 11. minut. 26. ſecund. 44. mortua eſt ex difficultate partus anno 1568. die 7. Octobris, nil tale ſuſpicantibus Mathematicis.

Petrus Aloyſius, Parmæ, & Placentiæ Dux, diem obiit anno 44. ætatis, 1547. die 10. Septembris, repugnantibus aſtris, quæ robur corporis, & longam vitam ſpondebant, vt Lucas Gauricus primæ auctoritatis Aſtrologus, inſpecto natalitio themate, pĕſitatis directionibus, & reuolutionibus omnibus, in hæc verba proruperit: [Non ſtellæ, ſed ipſius Aloyſij peccata huius cædis cauſa fuerunt.] Scio poſt Petri Aloyſij necem Hieronymum Cardanum, Aneretis quibuſdam, & Aphetis tribuiſſe Aloyſij obitum, nauſeantibus cæteris Aſtrologis. Scio monitum Aloyſium à Paulo III. per literas, vt caueret à 10. die Septembris. Sed hæc nihil ad rem, ex aſtris nihil illi eo tempore timendum fuiſſe, fatentur præcipui Aſtrologorum. Alexandro Medices Florĕtinorum Duci Lucas Gauricus, aliiq; principes Aſtrologorum, introſpecta genitura, expenſis reuolutionibus, & directionibus, timendum cenſuerunt annum 1. 29. 42. 59. 64. vltra negarunt illum viuerè poſſe: is verò à Laurentio Medices è medio ſublatus fuit anno ætatis 25. quem nullus Aſtrologorum inter fatales numerauerat. Itaq; ipſorum Mathematicorũ confeſſione conſtare poteſt, Baſilium, & alios Genethliacos, qui Alexandro prædixiſſe dicũtur imminere necem ab affine quopiam corpore gracili, taciturnitate ſuſpenſo, moribus inſociabili, humanam aliquam coniecturam ſequutos fuiſſe, ex ſimultatibus, quæ inter Alexandrum, & Laurentium Medices, à quo interfectus fuit, intercedebant, deductam, non Aſtrologicas rationes, in quibus, vt demonſtrat Sixtus ab Hemminga, nihil huiuſmodi erat, quod violentam mortem portenderet.

Henricus VIII. Anglorum Rex obiit anno ætatis 55. menſ. 7. 1547. ita nihil natalitiis aſtris de morte ſignificantibus, vt Lucæ Gaurico, de horoſcopo loco mutando cogitandum fuerit ad tuenda aſtrologica decreta. Sed fruſtrà eam ſuſcepit cogitationem: in vita enim Henrici ſæpiùs per accidentia rectificata fuit eius geneſis. Alterum ergo fatendum eſt, aut eam fuiſſe veram Henrici genituram, ſed morti non reſpondiſſe, aut non potuiſſe Aſtrologos Henrici genituram rectificare per accidentia, quæ multa, & maximè inſignia in viro illo fuerunt, quorum vtrumque Genethliacam artem conuellit.

In Edoardi Anglorum Regis, & Henrici VIII. filij genitura interpretanda centum horas ſe poſuiſſe ſcribit Hieronymus Cardanus, poſt quod ſtudium ſic ſtatuit: [Vita debilis omnino erit: nam luminaria infra terram ſunt, & Venus, quæ in aſcendente eſt, eſt infœlix, & Saturnus illi ſuccedit, aſcendens quoq; ex Signis minimè vitalibus; Saturnus tamen, aut Venus Apheta eſt. Aſcendens ad Saturnum perueniet in annis 23. menſ. 9. dieb. 22. & tũc animi, & corporis languores patietur. Saturnus quoq; ad Martis ſextilem in annis 34. mĕſ. 5. dieb. 20. & ſignificat morbum in cute, & febrem leuem. Sed & ad Lunæ quadratum in annis 55. menſ. 3. dieb. 17. poſt quod tempus diuerſis conflictabitur morbis; &

Mars cùm sit Anæreta, erit mors cum sanguinis profluuio, & feruore maximo.) Hæc Cardanus ille, qui lib. 1. com. cap. 2. scribit: [Nostra certè quantulacumque sedulitate effectum est, vt si ars gloriæ esse non potuerit, tam profligatis eius rebus, saltem dedecori non fuerit. Atque pro vna genitura centum coronatos habuerimus, aliásque reiecerimus non minori honorario remunerandas, &c.] Hæc Cardanus ille, qui acriter in eos inuehitur, qui hanc artem oscitanter tractant. Atqui omnia, contrà ac prædixerat ter maximus vates, euenerunt: Rex enim variis morbis diuexatus fuit annis maximè salutaribus, & anno 16. ætatis, 1553. 6. Iulij, sine vlla astrorum significatione, excessit febre tabifica. Quare Cardanus in tam apertis, & tam splendidis deprehensus mendaciis, Epignosticon edidit de longitudine vitæ Edoardi Regis Anglorum, quo palinodiam recantauit, excusauitque fatum, quod Aphetas non direxerit. Sed hoc familiare est Astrologis fatum ad astra reuocare. Egregiam verò artem, quæ post rerum euenta vaticinatur!

Ferdinandus Romanorum Imperator natus anno 1503. die 10. Martij, hora 9. minut. 50. cùm multos superasset annos infaustos, tandem anno 1564. die 20. Iulij sub integris, & fœlicissimis astris obiit.

Mauricius Saxonum Dux, sub tanta cæli benignitate interiit, vt ne post obitum quidem eius mortis toto cælo Mathematicis causam comminisci licuerit.

Carolus à Brimeu Frisiæ Præfectus mortuus est anno ætatis 47. mens. 11. die 7. otiantibus stellis, & nihil aduersi molientibus.

Quid ad hæc Genethliaci? (vt prætermittamus alia innumera, quæ nobis & quotidianus vsus, & Astrologorum libri suppeditant.) An responsuri sunt, Astrologorum hæc esse errata, non Astrologiæ? Et qui erunt Astrologi, quibus habenda sit fides, si iis, qui omnium consensione principem locum obtinent, nemo tutò credit? Vbi residet vera Astrologia, si apud eos non residet, quos duces, & magistros omnes agnoscunt: quos audiemus Mathematicos, si eos audire tutò non possumus, quorum ore ipsa Astrologia loquuta putatur?

An dicturi sunt id, quod tradit Ptolemæus lib. 1. Quadripartiti, Initio, eos etiam, qui singulari diligentia hanc artem tractant, sæpe falli, non quòd Astrologica præcepta non sint certissimæ fidei, sed propter imbecillitatem humani ingenij, quod magnitudinem artis non consequitur? Ita sit. Sed meminerimus tenuitatis nostræ. Quid cæco cum speculo? nónne perinde nobis est, siue nulla sit Genethliaca, siue sit supra nostrum captum, & longiùs ab humano sensu seposita? Delphinum patina non capit. Cur sequimur quæ consequi non possumus? nostra mediocritate contenti nihil vltrà quæramus.

At cur admittimus hæc errata esse Astrologorum? nónne ostendimus multos tunc oppetiisse mortem, quando ars ipsa Genethliaca maximam pollicebatur incolumitatem?

Quæ nos commemorauimus, leges ipsas Astrologicas petunt, non arguunt Astrologos iniuriæ, aut negligentiæ; artem ipsam hæc euertunt, non accusant artificum oscitantiam. O maximam Astrologiæ labem! sublatis iis obseruationibus, è quibus de vita, & morte Mathematici diuinant; quid tandem reliquum est, quo de magisterio, de liberis, de seruis, de honoribus, de diuitiis, de itineribus, de coniugiis vaticinentur?

CAPVT

CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Non licere Astrologis per accidentia rectificare genituras.

ITA omnes Astrologicas præsensiones à natalitio Themate dependere volunt Mathematici, vt eo vel leuissimè commutato, eorum sententia totius vitæ cursum, omniúmque rerum ordinem mutari oporteat. Cùm autem difficillimum sit notare illud temporis momentum, quo ex materno vtero infans egressus primò spiritum ducit, varias adinuenerunt rationes ad verum natiuitatis tempus deferentes: æstimatas enim genituras,& à veritate dilapsas, per Aminodar, per Hermetis trutinam, hoc est,per moram fœtus intra viscera matris, demum per accidentia,restituere solent. Sed priùs cancer rectà incedet,quàm Astrologi ad verum natiuitatis tempus perueniant; priùs lupus ouem ducet vxorem, quàm Genethliaci,lapsam genituram in suum domicilium larémque reducant. Atque vt alias prætereamus artes, quibus Astrologi ad verum horoscopum perueniri contendunt, postremam, quæ ex accidentibus verum natiuitatis Thema conficit, exponere hoc loco decreuimus, vt ex vna,quæ omnium certissima putatur, & cui recentiores omnia sua vaticinia credunt, de aliis coniecturam facere liceat; Quoniam vim quandam esse aiunt in Zodiaco, quod suprà retulimus, talem vt eius orbis vnaquæque pars aliam & aliam vim obtineat, quam variè moueant Planetæ & in contrarios deducant effectus, perinde atque stellæ in iis finitimísque partibus sint quoque tempore, varios à cœlo docent dimanare effectus. Quare cùm Planetæ in eam partem orbis incidunt, in qua est ortus eius, cuius fata quæruntur, aut in eam quæ coniunctum aliquid habet, aut consentiens,quæ triangula & quadrata nominant,non verisimile solùm, sed etiam necessarium censent, tunc eum qui sub tali horoscopo ortus sit afflari à syderibus iis, immutaríque: quare, vt inueniatur verus horoscopus,aiunt tempore alicuius accidentis,putà morbi,casus, periculi,& huiusmodi,obseruandum esse locum Martis aut Saturni,aut vtriusque. Quòd si eorum alter vel vterque repertus fuerit in eodem gradu, in quo in existimata natiuitate est horoscopus, rite natalem horam notam fuisse existimant; sin autem Saturni, aut Martis, aut vtriusque locus longè distat ab eo gradu, qui censetur horoscopus, nec cum eo coniunctum aliquid habet, falsatam aiunt esse genituram, relictóque priori horoscopo, locum quo tempore accidentis vel hi Planetæ occupant,vel aliqua irradiatione attingunt,pro vero horoscopo habent; quo fit vt in existimata genitura si gradus 20.Virginis censeatur horoscopus, Mars verò tempore mortis non in 20.sed in 17.gradu Virginis reperiatur secundum artem 17. gradus Virginis statuatur verus horoscopus, & tempus illud quo 17. gradus Virginis fuit in horoscopo censeatur verum tempus natiuitatis.

Cyprianus Leouitius hanc restituendi horoscopum, rationem ad omnes Planetas pertinere putat. [Dato (inquit) tempore alicuius accidentis, vide in Ephemeridibus vtrum eo ipso tempore Planeta, cui significatio talis accidentis conuenit, transeat gradum horoscopi, aut aliquo aspectu eum irradiet,

quod si fiat, gradum & minutum eius Planetæ verum ascendens natiuitatis esse scias,&c.]

Rursus si Planeta, qui effectum quempiam significat, huiusmodi accidentis tempore non reperiatur quidem in gradu qui pro horoscopo habetur, sed certo aliquo aspectu eum irradiet, putà ex trigono, quadrato & huiusmodi verum in genitura tempus natiuitatis contineri existimant. At si neque aspectu vllo, neque corpore, vt loquuntur, horoscopum attingit, tempore accidentis falsam genituram putant, & ex aspectu, vel loco Planetarum genesim restituendam censent, gradúmque illum faciendum horoscopum ad quem Planetam talis euentus auctor, accidentis tempore, vel corpore, vel aliquo aspectu peruenit. Hæc Genethliaci, qui tanquam ardeliones huc & illuc volitantes, nunc ab horoscopo ad futuros euentus, nunc ab euentis ad horoscopum progrediuntur: sed nimirum telas texunt aranearum, tricas nent apinas.

Primùm cùm alij per Aminodar, alij per trutinam Hermetis, alij hoc, alij alio modo restituendum horoscopum censeant, hæc inconstantia declarat nihil Genethliacos adhuc certi habere quo ad natalem horam perueniatur.

Deinde constat maleficos Planetas sæpius transgressos esse horoscopum, eiúsque triangula & quadrata, consentientibus etiam annorum initiis, sine vllo omnino effectu; id quod multis exemplis planum facit Sixtus ab Hemminga in genitura Ferdinandi Imperatoris, Federici Saxonum Ducis, Isabellæ Hispaniarum Reginæ, Pauli III. Pont. Petri Aloysij Parmensium Ducis, Alexandri Medices, Mariæ Reginæ Angliæ, Elisabethæ Reginæ Angliæ, Henrici VIII. Anglorum Regis, Bernardi de Merode, Caroli à Brimeu, nobis ex Caroli V. Imper. geniti per accidentia à Mathematicis restituta, plures maleficorum coitiones cum horoscopo proferre licet sine vllo successu. In ea siquidem genitura alij 6. alij 7. alij 8. alij 11. gradum Capricorni constituunt horoscopum: at Saturnus mense Decembri anni 1517. mense Ianuario anni 1518. in eisdem gradibus hæsit nequidquam Carolo V. incommodi patiente. Iterum anno 1547. ab ineunte Ianuario spatio sex mensium, Saturnus per initium Capricorni delatus nullum malignitatis suæ vestigium reliquit, quin is annus præ cæteris Carolo fœlix fortunatúsque illuxit ob insignem memorabilémque victoriam, quam de Principibus Germaniæ reportauit.

Hieronymus Cardanus, qui triginta ipsos annos in sua genitura exponenda laborauit, apud Sixtum ab Hem. horoscopum ponit Aphetam siue vitæ significatorem, cuius gradum 7. Tauri permeauit, Saturnus anno 1528. mense Aprili, anno 1557. mense Maio & Iunio, anno 1558. mense Februario, sine vlla Cardani noxa. In genitura Alexandri Medices, quam ex morte, quæ accidit anno 1537. ætatis 24. Mathematici restituerunt, Directio horoscopi ad quadratum Saturni, quæ incidit in annum 1519. Ianuario mense irrita fuit, alia quæ accidit eodem anno mense Iulio sine effectu effluxit. In genitura Doconis ab Hemminga Sixtus eius frater enumerat 20. huiusmodi coniunctiones sine effectu vllo.

His si addas quod Genethliaci profitentur, non omnia, quæ hominibus contingunt, defluere ab Astris, sed multa à liberis proficisci voluntatibus, multa à sublunaribus & proximis causis, nec vlla nota internosci ea quæ ab Astris, quæque à sublunaribus causis efficiuntur, intelliges nihil tam præposterè, nihil tam monstruosè cogitari potuisse, quàm ex rerum euentis, verum horoscopum

horoſcopum deducere. Fateberis & illud non minùs temere ex incertis euentis de natalitiis aſtris, quàm ex natalitiis incertis aſtris de euentis fieri coniecturam.

Quamquam Cyprianus Leouitius in doctrina de iudiciis natiuitatum ſcribit quendam ex directione horoſcopi ad Solis ſextilem dextrum lucratum eſſe Carolinos aureos 20. Et Franciſcus cognomento Monachus, magni nominis Aſtrologus, ex occurſu medij cœli ad radium benefici Planetæ nouum, par calceamentorum ab amico ſibi dono datum tradit. Conſentiunt tamen probati Aſtrologi, quod videre eſt apud Card. lib. de temp. & mot. errat. reſtitut. cap. 11. plurimos euentus non pendere à cœlo. num fortuitos etiam & repentinos animi impetus in leuiſſimis rebus moueri deſuper, agitaríque putabimus? num ſi fortè ire in forum volueris, ac deinde nolueris, atque id rurſus volueris ex errantium quadam ſyderum reciprocatione contingere potiùs exiſtimabimus, quàm ex varia diſparíque animi agitatione? ſtudeátne quis, an otietur, legat, an ſcribat, ſedeat, an ſtet, vigilet, an dormiat, comedat, an bibat, ne Mathematici quidem profitentur ſe dicere poſſe. In tanta accidentium varietáte, quis non videt aleam quandam in iis deligendis, per quæ verus horoſcopus requiratur?

Quid? quòd euentus ſæpe non conſentiunt, ſed vnus hunc, alius alium horoſcopum poſtulat? Quod videre eſt in genitura Caroli V. Imper. quam ad vnguem reſtitutam ex electione ad Imperium, ex coronatione Aquiſgranenſi, & Bononienſi, cùm animaduerteret nobilis quidam Aſtrologus non congruere cum aliis Caroli euentis; hæc ſcripta reliquit. [Neceſſariò (inquit) vel hoc ipſum tempus ſtatuendum eſt, vel aliud ab hoc diuerſum, ſi aliud non conuenient cum electione directio longè præcipua medij cœli ad trigonum Veneris, nec reuolutio Solis ad medium cœli. Neque cum coronatione Aquiſgranenſi reuolutio medij cœli ad trigonum Veneris, Lunæ ad oppoſitum Veneris. Neque cum inauguratione Bononienſi directio medij cœli ad quadratum Iouis, reuolutio ad ſextilem Iouis, neque Lunæ reuolutio ad trigonum Iouis & medij cœli, ſed ſine vllo effectu præteriiſſe videntur. Si ſtatuendum hoc tempus eſt occurſus Lunæ ad trigonum Saturni ac Martis, breuium aſcenſionum horoſcopi ad eundem trigonum Lunæ, & horoſcopi ad quadratum Saturni & Martis, horoſcopi ad quadratum proprium Solis ad Saturnum & Martem, irriti fuerunt; nulla autem numeratarum directionum, aut ſimilis fuit tempore mortis.]

Sed diſputauit hæc ſubtiliùs Sixtus ab Hemminga in ſua genitura, c. de rectificatione horoſcopi: ex morbis enim quibus laborauit anno ætatis 26. menſ. 10. & anno 33. menſ. 10. euidentiſſimè conficit, non poſſe vnum horoſcopum pluribus accidentibus accommodari. [Quòd ſi (inquit) ex priori directione ſtatuamus gradum 23. minut. 6. Scorpij in horoſcopo, iam altera directio ſeptem menſibus & diebus aliquot anticipauit aſſignatum effectum, & differt verum momentum ab exiſtimato minutis plus minus 7. ſi verò ex altera ponamus gradum 22. minus 40. in horoſcopo, iam prior directio totidem menſibus & diebus euentum aſſignatum ſubſecuta eſt, & differt verum momentum ab exiſtimato minutis plus minus 9. ſi inter duos hos locos medium eligamus gradum 22. minut. 53. iam prior directio euentum ſubſecuta fuit menſibus ferè 4. altera totidem menſibus præceſſit, &c.]

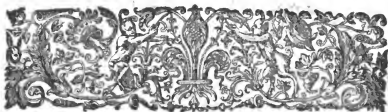
Non

Non faciam longius. Legimus plurimas genituras à Gaurico, à Bellantio, à Iunctino, à Cardano, à Leouitio, ab Astrologiæ magistris rectificatas per mortem, quas nimirum restituere nequiuerunt per accidentia vitæ. Si ex postremo solum vitæ actu de vero horoscopo decernere licet, iam Astrologiæ nomen euanuit, omnia Mathematicorum Apotelesmata conciderunt; nihil enim Astrologi prouidere possunt futurum ignorato vero ortus tempore, hoc nosse nequeunt ante obitum; ea ergo quæ facta sunt aliqua illi interpretatione ad Astrorum compositionem reuocare possunt, quid futurum aut non futurum sit dicere non possunt. Ex quo efficitur, genituras, quas in Astrologorum libris legimus, ex amussim respondentes euentis, compositas esse, & accidentibus accommodatas, & non huiusmodi, ex quibus præsensum aliquid, aut præuisum fuerit.

* * *

IN

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER QVINTVS.

Qui & exotericus.

RVTVLI auxilium petiuere à Diomede, arbitrati eum, qui Troianorum fuerat hostis, in acie Troiana in Italia quoque prono futurum animo in Troianorum internecionem.

Mittitur(inquit Virg.)*& magni Venulus Diomedis ad vrbem*
Qui petat auxilium, & Latio consistere Teucros,
Aduectum classe Aeneam, victosque Penates
Inferre, & fatis Regem se dicere posci
Edoceat, multósque viro se adiungere gentes
Dardanio, & latè Latio increbescere nomen.

At res longè aliter euenit quàm putarant, Diomedes in contrariam abiuit sententiam, cedendum Troianorum armis censuit, absterruítque Rutulos quibus potuit modis à bello suscipiendo.

Hos inter motus (ait idem) *medio fragrante tumultu*
Ecce super mœsti magna Diomedis ab vrbe
Legati responsa ferunt, nil omnibus actum
Tantorum impensis operum, nil dona, nec aurum,
Nec magnas valuisse preces: alia arma Latinis
Quærenda.-----

Haud aliter Genethliaci aduersùs eos qui in Astrologiam arma sumpserunt à Philosophis & Philosophorum Principe Aristotele suppetias implorant, opinati illos, qui tantam cœlo auctoritatem arrogarunt, vt eius motum omnium motuum principem & causam fecerint, l. 8. Phys. t. 75. 76. 77. libr. 2. de Gen. à t. 56. li. 2. Cœl. t. 17. Astrolo

strologorum quoq; consiliis & conatibus subsidio futuros, sed lõgè alia Aristoteli & Philosophis mens est, neq; enim qui anni tempora vicésque generationum sine definito quodam cursu recursúq; Solis per Tropicos & Æquatorem constare posse negant, continuò astrorum conciliis, congressibus & consistoriis res omnes humanas administrari affirmant, & quidem Solis ac Lunæ imperium, quod in res sublunares exercent, internoscit etiam vulgus Nautarum, Agricolarum, Pastorum, Saturni, Iouis, Martis, Mercurij, Veneris arcana iura delitescunt in Astrologorum scriniis, & in inuolutis planè voluminibus, quare videamus, si placet, & quid sapientum Senatus de Astrologia & Astrologorum gente censuerit.

CAPVT PRIMVM.

Nullam sapientes viri Genethliacæ disciplinæ habuerunt fidem.

SI vlla Genethliacæ disciplinæ subesset veritas, sine dubio non neglexissent rem tantam viri ingenio, & doctrina præstantes, Socrates, Plato, Aristoteles, Hippocrates, Galenus, cæterique sapientiæ antistites: cur enim ij, qui in veri peruestigatione omne æuum consumpserunt, qui ad omnia naturæ arcana aditũ sibi patefecerunt, præteriissent eam disciplinã quæ miris vaticiniis & præsagitionibus omnium ad se animos mentésq; conuertit? At nullus eorũ aut in iis ineptiis versatus est, aut inter Mathematicas disciplinas Genethliacã numerauit. Socrates sanè qui in Phædone Mathematicas omnes disciplinas recẽset, Geometriam, Arithmeticam, Astrologiam, Musicã, quamobrem in Mathematicum censum Genethliacam non refert, nisi quia veritate planè destituta indigna est, quæ in disciplinarũ numero censeatur? Plato verò, qui li. 7. de Repub. in fœlicissima illa sua Repub. quam omnibus cõmodis affluere, omnib. ornamẽtis efflorescere cupiebat, reliquas Mathematicas disciplinas retinendas censuit, Arithmeticã, Musicam, Geometriam, Sterometriam, Astronomiam, vnam Genethliacam neglectui habuit, qua rude vulgus humanæ vitæ rationes, & rerum summam cõtineri existimat. Multum ille quidẽ Astronomiæ tribuit, quæ astrorum cursus numeris, & ratione prosequitur, quòd rei militari, quòd nauigationi, quòd agriculturæ apprimè sit necessaria. Cur Genethliacã silentio præteriit, quæ si adesset veritas, vel si abesset vanitas, omnes alias disciplinas vtilitate, vsu, splendore, dignitate longè antecelleret, à qua innumera commoda in omne genus vitæ manare ab Ægyptiis, ad quos studij causa peregrinatus dicitur, sine dubio acceperat?

Quid Alcinoum, quid Proclum, quid Plotinum, quid reliquos Platonicæ disciplinæ alumnos cõmemorẽ, qui innumeras cõplexi fabulas & vanissimas superstitiones, Genethliacas tamẽ nugas, Philosopho homine indignas duxerũt.

Aristoteles Stagirites vberrimum, & fœlicissimum ingenium, ad omnia sũma factũ, omnes alias disciplinas arctissimè cõplexus vnam Genethliacam neglexit, non quòd eam consequi nõ potuerit, consecuti enim sunt alij ingenio, & doctrina infinitis interuallis inferiores; nõ quòd per ea tempora nulla esset

Ge

Genethliaca; lōgè enim altiùs hęc ars ortū reperit suū,& iā per ea tēpora quod videre est apud Tulliū li.1.de Diuinat.multi Philosophorū in Græcia illā vallicabant; sed quòd meracissimis ineptiis constare animaduertisset, & quā ille artiū omisit,vel earū,quæ in inspectione & existimatione rerū positæ sunt,vel earum quæ in agēdo cōsistūt?quā multa de Theorica, de Poëtica , de Politica, de Oeconomica,Ethicis,de Physica,de Cœlo , de rerum ortu , & interitu , de Meteoris,de anima,de historia animalium,de eorundem generatione,de sanitate,& morbo,de Metaphysicis scripsit?Vnde in tot & tam luculētis voluminib.tā altū Menethliacæ silentiū? vnde tantus præstantissimæ disciplinarū neglectus? cur nihil de cœlestiū domorum potestate,de signorū virib. de astrorū congressibus,de stellarū gaudiis,antisciis,auditu , visu tradit, vbi de cœlo, vbi de stellis,vbi de Zodiaco differit?quānto acumine à Physica,li.2.Phys. tex.16. 17.18.19.20.lib.11.Meta,summa 3. c. 1.secernit Perspectiuā,Harmonicā, Geometriam,Astrologiam? quàm accuratè Mathematicarum naturam discutit toto lib.13.Metaph.? quantam tribuit Astrologiæ lib.2.Cœli, tex.57.58.59.li.12. Metaph. tex.44.?quantis laudibus eandem effert lib.12.Meta.tex.44.45.?quàm multa ibidē tex.46.47.& lib.2.Cœli,tex.41.& sequent.de orbium cœlestium numero,ordine,motu,de Zodiaci obliquitate,de Astrorū motu,figura,natura, disputat:de natalitiis astris,de diurnis,& nocturnis,de fœmininis, & masculinis,de fœcundis,& infœcundis, vbi differit?lib.2.de ortu, & interitu inquirit causas, quibus existant ea quæ singulis annis , & statis temporibus gignuntur fruges, arbusta, herbæ , plantæ , nihil tribuit astris , nihil signis, nihil domib. cœlestib.sed rem totā reuocat in auctorē luminis Solem, qui nūc accedendo, nunc recedēdo quatuor anni tempora,ver,& æstatē,autumnū,& hyemem efficit,& ea quæ ortus habēt,& interitus statas vices lib.2.Meteororum summa 2. c.2.interrogāti cur circa Canis ortū Etesiæ vēti incipiant flare, quā facilè erat Procionē in causam vocare & respondere, eius occulta vi ventū illū concitari? nihil tamen huiusmodi respondet,sed Solē facit huius rei auctorē.[Etesiæ (inquit)flāt neq; tūc quādo maximè propè fuerit Sol,neq; quādo longè,quia propè fuerit Sol,neq;quando longè,quia propè quidem existens præuenit exiccās, antequam fiat exhalatio , cùm autem abscesserit modicum, mediocris iam fit caliditas, &c.]

Requirēs ibidem,qua de causa Orion,& occūbens,& oriens molestus esse soleat,nō cōmemorat astri iura,& imperium,sed rē totam ad tempus hybernū & æstiuū,in quod huius syderis ortus & occasus incidit reuocat.Sect.1. probl. 17.sciscitatur cur à Vergiliarum occasu ad Fauonis vsq; flatus,ij potissimū pereāt,qui diuturno morbo laborarunt, omnia alia,quā astra vocat ad calculum? Probl.26.cur circa vtrumque solstitium per centum dierū spatiū mori maximè contingat:non Astrorum ortus,aut occasus, sed temporis versiones , & commutationes aëris in causa esse docet.

Libro 4.de Generat.animalium,quàm anxiè perquirit causas ob quas filij vt plurimū parentib.similes prodeant,ob quas alij fœcundi,infœcundi alij sint, ob quas alij integri,& valētes,alij nascātur debiles,aut māci,nec implorat stellarum opem,non confugit ad Cācri,Tauri,aliorúmq;signorū naturam, nō spectat astrorū congressus,& cōpositionē,sed omnia ad materiā,ad vim effectricē, ad proximas causas refert. Vt multa paucis cōplectamur, omnia quæ ad hominis constitutionē,ad tēperationē humani corporis pertinent,executus est Arist.

 libris

libris de historia, de partibus, de generatione animalium, nec quidquam à Marte, à Ioue, à Saturno, à Tauro, à Geminis, à Cãcro, à Leone, à Vergiliis, à succulis emendicauit, nõ quòd Genethliacas rationes ignoraret, quas rude etiã vulgus per ea tempora callebat, vt videre est apud Tullium 2. de Diuinat. sed quòd eas ad retinendas otiosorum aures, ad fallenda tardiorum hominum ingenia, ad deriuandam ex impudentium loculis pecuniam, confictas esse intelligeret.

Quid Hippocrates, quid Galenus? quàm multa disputant de septimestri partu, de partu octomestri, de genitura sterilibus, de fœtatione, de formatione fœtus, de natura humana, de semine, de natura pueri, de causis morborum, de temporibus morborum, de morbis vulgaribus, quæ omnia è stellis Genethliaci pendere contendunt, nec in tam luculentis disputationibus vel fando audiuntur Alfridaria, directiones, reuolutiones, aspectus, congressus, digressúsq; stellarum? cur in formatione fœtus conticescunt astra genitalia, fœminina, masculina, benigna, maligna, signa contorta, integra? cur in partu silent horoscopi, fortunæ, dæmones, geniturarum cardines, Mars quadratus, Saturnus trigonus? cur inter morborum causas non censentur dilapsus Planetarum, locorũ congressus, & huiusmodi sexcenta? Hippocrates aureo libello de Aëre, aquis, & locis obseruanda Medico præcipit solstitia, & æquinoctia, quorundam præterea astrorũ ortũ, & occasũ Arturi, Canis, Pleiadũ. [Multi (inquit) in his maximè diebus iudicantur, alij enim perimũt, alij desinũt, aut in aliam speciẽ, aliũve statũ trãsmutantur, idque nõ horũ syderum arcanis viribus, non Planetarum congressibus tribuit, sed mutationib. aëris, quæ his maximè temporibus cõtingere solẽt, à quib. constitutio humani corporis mirificè afficitur, astrorũ aspectus, domicilia, fines, antiscia, exaltationes, deiectiones, gaudia, cæteraq; Astrologorũ commenta, ne nominanda quidem sapientibus viris, existimauit. Nullas Philosophi, nullas Medici in hominis constitutione agnoscunt astrorum partes, rudes solùm Astrologi, & qui ne à limine quidẽ salutarũt Philosophiã, à stellis & stellarum vario congressu aiunt humana corpora efformari.

CAPVT SECVNDVM.

Sapientum consensu Genethliaca damnatur.

ITA Philosophorum Medicorúmque Principes de Astrologia censuerunt, quorum iudicia omnium sapientum suffragatio comprobauit. Et Socrates quidem negabat, vt refert Eusebius Cæsariensis lib. 4. de præparatione Euangel. cap. 4. [homini per cælestia corpora, futurorum, quæ in potestate diuina sunt, cognitionem esse quærendã: nec enim possũt homines illa cognoscere, aiebat, nec diis gratum est, si quæ illi occultarũt, ea tu diligenter inquiras, possẽtque facile ira deorũ in insaniam Anaxagoræ cadere, qui cùm cælestium scientiam profiteretur, in id amentiæ incidit, vt Solem ignem esse putaret, &c.] Eudoxus, Platonis auditor, in Astrologia iudicio doctissimorũ hominum facilè princeps, sic opinatur (id quod scriptum reliquit) Chaldæis in notatione cuiusque vitæ ex natali die maximè esse credendum.

Panætius quoque Stoicus vt est apud Tull. li. 2. de Diuinatione, Astrologorũ prædicta reiecit. Archelaus præterea, & Cassandrus, sũmi Astrologi eiusdẽ ætatis, cũ cæteris Astrologiæ partib. excellerẽt, hoc prædictionis genere nõ sũt vsi.

Item

Itẽ Scylax Halicarnassæus, familiaris Panætij excellẽs in Astrologia, idéq; in regenda ciuitate sua princeps, totũ hoc Chaldaicum negotium repudiauit.

Phauorinus Philosophus apud Aulum Gellium, lib. 14. Noctium Atticarum, cap. 1. Genethliacam ait esse offuciarum genus ab erulcatoribus excogitatum, ad eradendam ex alienis loculis pecuniam. Sapienter & Dion ridiculos Astrologos esse pronunciauit, qui non videntes pisces iuxta se ad littus nantes, profitentur se videre pisces cœlo labentes. Nec magis acutè quàm verè Diogenes Cynicus cuidam ostendenti in Astrologorum egregia concione depictas stellas errantes, respondisse fertur, Ne mentiaris, bone vir, stellæ nequidquam errant, Astrologi insaniũt potiùs. Intellexit Alexandria, vrbs celeberrima, eorum insaniam & tarditatem ingenij, qui Genethliacos consulunt, & hac de causa vectigal quoddam eos persoluere iussit, quod fatuũ appellauit, vt vel ipso nomine moneret non nisi fatuos homines huiusmodi ineptiis vti solere.

Bardassenus Syrus, Genethliaca doctrina longè clarissimus, apud eundem Euseb. lib. 6. de præparat. Euangelica, c. 8. luculẽta oratione Astrologos proditæ veritatis crimine cõuincit; quod & à Marco Tullio factũ leges lib. 2. de Diuin.

Lactantius noster lib. 2. de origine erroris, cap. 17. dæmonum inuentum esse Astrologiam, scripsit.

Tertullianus lib. de Idololatria, [De Astrologis (inquit) ne loquendum quidem est, sed quoniã quidem istis diebus pronunciauit defendens sibi perseuerantiã professionis istius, paucis vtar. Non allego quòd idola honoret, quorum nomina cœlo inscripsit, quibus omnem Dei potestatem addixit, quod propterea hominis non putant Deum requirendum, præsumentes nos stellarum immutabili arbitrio agi, vnum propono, Angelos esse illos desertores Dei, amatores fœminarũ, proditores etiam huius curiositatis, propterea quoq; damnatos à Deo. O diuina sentẽtia vsq; ad terrã pertinax, cui etiã ignorãtes testimoniũ reddũt! Expellũtur Mathematici sicut Angeli eorũ. Vrbs Italia interdicitur Mathematicis, sicut cœlũ Angelis. Eorũ eadẽ pœna est exilij discipulis, & Magistris.]

Tatianus orat. contra Græcos figuras positionis inquit syderum hominibus dæmones ostendentes, tanquam in tesserarum ludo fatum, rem prorsus iniquam introduxerunt.

Cyrillus Alexandrinus lib. 10. in Iulianum sic de Mathematicis loquitur. [Vides illos habere erroris officinas, mendaciorum fora. hi admirantur semper astrorum cursus, & pro minimis obolis interdum cœlestia loquuntur sacramenta, mulieres autem comprehendentes, & plebeiorum mentem demulgentes, extenuant marsupia, & suffurantes paruos quæstus, suæ frigidæ vaniloquentiæ mercedem lucrantur, &c.]

Idem lib. 4. in Esaiam cap. 47. extremo. [Si verò putas meum sermonem à veritate aberrasse, stent, & seruent te Astrologi cœli, qui censuerunt stellas, annuncient tibi, quid tibi sit venturum, alius hic est ordo nugarum, &c.]

Eodem pertinent quæ S. Gregor. disserit homil. in cap. 2. Matth. S. Chrysost. hom. 2. ad 2. c. S. Matth. S. Hieron. lib. 2. in Ierem. c. 10. in c. 2. Sophoniæ, & quæ ex S. Aug. S. Basil. S. Ambros. Orig. Euseb. referemus sequentibus capitulis.

In horum sententiam turmatim iêre Theologi quoque Scholastici, & S. Thom. Aquin. in primis 1. p. q. 115. 2. 2. q. 85. a. 5. Alexand. Alensis, S. Thomæ Magister 2. p. summæ, q. 164. in 6. reos, ait, esse, qui huiusmodi nugis fidem habent, & S. Bonauentura in 2. d. 14. art. 4. q. 3. qui non obiter, sed ex professo rem hanc

discutit. Scotus in 2.d.19. q.3. S.Antoninus 2.p. sum.tit.12. cap.1.§.6. Ioannes Bauonius in 4.quæst.9. prolog.art.3.& 4. Heruæus tract. de materia cœli,q.9. Richard. 2. d.14.art.3. q.5. Mairon. 2.d.14.q.4. Gabriel 2.d.14.q.vnica,dub.vlt. Argentina in 2.d.14.q.1.art.3.& 4. Dominicus Dagnes 1. p.q.115. art.4. dub.1. Franc. Zumel, 1.p.q.57.art.3.§.ad tertium. Franc.Ouandus in 2.d.7.q.1. Ioan. Cælaia in 2.d.14.q.4.& qui subtilius rem hanc limarunt Gulielmus Parisiensis tract.de legibus,& Michaël Medina lib.2.de recta in Deum fide,cap.1.

Eandem sententiam frequenti suffragio Philosophi firmarunt Iulius Firrenus lib.9.de fato,cap.29. Georgius Trapezuntius lib.cuius titulus, cur Astrologorum iudicia,vt plurimum sint falsa, Franciscus Valesius lib. de sacra Philosophia,cap.31. Cornelius Dorecensis lib.de superstitione,par.2.cap.3. Marsilius Ficinus com.ad librum Plotini. [Vtrùm stellæ aliquid (inquit) agant quæritur inter sapientes, sed omnium quæ nobis accidunt, fiúntve à nobis, manifestas sufficientésque causas apud nos reperimus in propria generis nostri natura, in consuetudine, affectu, consilio, actione, occasione, concursu circumstantium causarum, neque vnquam sine his causis è cœlo fit aliquid: vt nihil opus sit horum in cœlo causas perscrutari, quæ sæpe in terra patent,neque tamen inueniuntur in cœlo, &c.] Ioannes Picus Comes Mirandulanus libris duodecim contra Astrologos,Franciscus Picus eius nepos libris 5.de prænotat. Longum esset Philosophos omnes percensere, qui Astrologicas rationes damnarunt, quotquot lib.1. huius operis, cap.5. influentiarum iniquum philosophiæ forum eiurarunt,Genethliacæ vanitatem professi sunt.

Ad hos accesserunt Iurisconsulti, prudentissimi viri,Ioannes Andreas Anchar. Abbas ad c.ex tract. de sortilegiis, Ioannes Cardinalis Turrecremata ad c.illos, eodem titulo, & iterum in summa de Ecclesia, Albericus Rosatus verbo,sortilegus.Trailus Maluetius tract.de sortibus,p.1.Baldus,Salicetus,aliíque permulti ad l.artem, & l.nemo,C. de maleficiis, & Mathematicis. Girardus de sortilegiis quæst.3. num.8.quæst.11. num.16.

Sed quis maiori fide testificari potest Genethliacæ vanitatem quàm Mathematici ipsi Astrologicis præceptionibus egregiè instructi,& arcanorū omnium mysteriorū conscij?quos si omnes turpis egestas,aut iniquus quęstus pateretur, id quod sentiūt ingenuè fateri nullos iam haberemus Astrologicarum fabularū patronos.Certè ij qui procul fraudes,procul habuerūt mēdacia luce palam artis suæ vanitatē professi sunt, ex quorū infinito numero vt præcipuos proferamus,Claudius Ptolemæus lib.2. quadripartiti.[Fieri autem nequit(inquit)vt qui sciens est,particulares rerū formas pronunciet: sicut nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit formam,oportet autem tractantem hæc rerum coniectura vti,soli autem numine afflati prædicunt particularia.]

Rursus Pontanus in dialogo quodam sic scribit: [Quid quòd rem certa cognitio,cáque quæ scientia dicitur, generalibus versatur in perscrutationibus? quis igitur humorum, è quibus constamus, singulas assequi possit siue commistiones,siue temperaturas? quis rursus syderum particulares vires, quæ tum abstrusissimæ sunt, tum penè infinitæ? quis item aduersantium inter se gladiationes particulatim cognitas & obseruatas habeat, & quantum, & quousque? Itaque illi ipsi, qui ad particulares delabuntur prædictiones, ab ipso etiam Ptolemæo habentur derisui, cùm necesse sit eorum coniecturas obseruationésque hac in parte vacillare,ipsósque non solum errare è via,verùm turpissimè

pissimè dilabi, déque vestigio ruere, &c.] Ioannes Kepplerus, & propter ingenij magnitudinem, & propter doctinæ copiam, iure inter Astrologiæ Principes numerari potest; at hic lib.1. de stella noua, cap.2. extremo, repudiatis omnibus Astrologiæ instrumentis, solos stellarum aspectus retinẽdos censet. [Atque hoc genus rerum (inquit) aspectus duarum stellarũ, quarum vel vtraque vel altera sit immobilis, illud est, quod ego penè solum, in Astrologia retinendum censeo, quod quidẽ tanta contẽtione contra Philosophos artis penitus ignaros philosophicè, & ex doctrina harmonica (penè in solidũ ignorata) defendo, quãta fidentia reliquam Astrologorum supellectilem penè omnem eliminandam esse censeo, idque in omnib. meis scriptis Astrologicis indesinenter protestor.]

Sixtus Hemminga Frisius in Astrologicis disciplinis apprimè versatus recenti opere cui Astrologiæ refutatæ titulũ fecit, multis geniturarũ allatis exemplis diuturno vsu & experientia edoctus, Astrologorũ deliramẽta patefecit.

Tycho Brahæ lib.1. de noua stella, pag. 612. astrorum vires Astrologis perceptas negat, & Astrologiã, si quæ est, à mortalibus longè abesse contendit, & pag. 648. docet astrorũ congressus non posse certò Astrologos notare. Pag. 650. [Frustra (inquit) pro se Arabum, atque aliorum Astrologotum placita veritatibus implicita allegat Appianus, &c.] Astrologorum futilitates appellat, & pag. 777. ita aduersùs .... & Cardanum Astrologos agit, vt planè ostendat Astrologiam nõ esse humanã disciplinã. Neque Ioanni Pico Mirandulano Comiti, neq; Francisco eius nepoti obiici potest Astrologiæ ignoratio, tam multa, tam accuratè huius disciplinæ placita, & arcana mysteria referunt, vt facilè pateat omnes Genethliacę latebras & abditos recessus illis perspectos fuisse, tã multis tamẽ modis Astrologicas fabulas exagitat, vt longè, latéque veritas colluceat.

His addo Eudoxum Archelaum, Cassandrum, Scylacem, Halicarnassæum Astrologiæ scientissimos, qui apud Tullium, lib.2. de Diuinatione Genethliacæ vanitatem profitentur, tam denique sapientum omnium testificatione manifesta, tam Mathematicorum confessione certa sunt Astrologiæ ludibria, tam pudenda sunt Genethliaca commenta, & mendacia, vt Poëtæ etiam fabularum, mendaciorúmque Magistri Genethliacis superbè illudere, & subtilitatem artis exprobrare non dubitarint.

Non habeo denique (inquit Ennius) *nauci Marsum augurem,*
Non vicanos Aruspices, non de circo Astrologos,
Non Isiacos coniectores, non interpretes somniũm;
Non enim sunt hi, aut arte diuini, aut scientia,
Sed superstitiosi vates, impudentésque arioli,
Aut inertes, aut insani, aut quibus egestas imperat,
Qui sui quæstus causa fictas suscitant sententias,
Qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam,
Quibus diuitias pollicentur ab his drachmam petunt,
De his diuitiis deducant drachmam, reddant cætera.

Mitto quæ Iuuenalis ludit lib.2. sed non possum omittere quatuor aureos versiculos inuictissimi, clarissimíque Martyris Mori in vatem fama inclytum:

Astra tibi, inquit, *æthereo pandunt sese omnia vati*
Omina, vel quæ sint fata futura monent.
Omnibus ast vxor quod se tua publicat: id te
Astra licèt videant omnia, nulla docent.

Quare

Quare in tanto omnium disciplinarum, omnium Academiarum, Scholarum omnium, omnium ætatum, temporum omnium, Philosophorũ omnium, omnium sapientum de Genethliaca vanitate consensu, neminem reperiri arbitror ita stolidum, ita ad intelligẽdum hebetem, qui huius artis incredibilem leuitatem non videat; ipsimet hostes veritatis, etiam si insanire velint, quòd omnium sapientum iudiciis respondere possint, repetient nihil. Verùm ne sola auctoritate sapientum circumuentos se Genethliaci querantur, aliquot disertissimorum hominum luculentas disputationes his attexam, quibus rationes continentur, ob quas sapientiæ optimates iure Astrologos tamquam veritatis hostes à republica literaria amouerunt.

CAPVT TERTIVM.

Disertissima S. Ambrosij in Genethliacos disceptatio.

ADVERSVS eos qui se Chaldæos seu Genethliacos appellant, & de motu positúque stellarum quæ futura sunt, dicere se posse profitentur, omnes qui literis & doctrina pollent stare, superiori capite docuimus, verùm ne quis existimet sapientes viros temere, nec satis perspecta causa in Genethliacam leuitatem tulisse sententiam, placuit eorum hoc loco adscribere disputationes, vt planum fiat eos nõ ignorasse Astrologorum scita, sed improbasse. Initium autẽ faciemus à S. Ambrosio, qui lib. 4. hexameron, c. 4. descripsit S. Basilij disputationẽ ho. 4. in hexamerõ. Sic autẽ ait: [Denique nonnulli natiuitatum tentauerunt exprimere qualitates, qualis futurus sit vnusquisque, qui natus sit: cùm hoc non solùm vanum, sed etiam inutile sit quærentibus, impossibile pollicentibus. Quid enim tam inutile, quàm vt vnusquisque persuadeat sibi hoc esse, quòd natus est? Nemo ergo debet vitam suam, statum, moréisque mutare, neque eniti quo melior fiat. Sed in ea persuasione neque probum potes laudare, nec condemnare improbum, cùm necessitati natiuitatis suæ respondere videatur. Et quomodo Dominus aut bonis præmia proposuit, aut improbis pœnas, si facit necessitas disciplinam, & conuersationem stellarum cursus informat? Et quid est aliud, quàm hominem de homine exuere, si nihil moribus, nihil institutioni, nihil studiis derelinquitur? Quàm multos videmus ereptos criminibus, atque peccatis, in meliorem statum esse conuersos? Redempti sunt Apostoli, & congregati ex peccatoribus: non vtique natiuitatis suæ hora, sed Christi eos sanctificauit aduentus, & hora Dominicæ passionis redemit à morte. Latro ille damnatus, ille cum Domino crucifixus, non beneficio natiuitatis suæ, sed fidei confessione ad Paradisi æterna transiuit. Ionam in mari non ius natiuitatis, sed dissimulatæ diuinæ præceptionis præcipitauit offensa, eumdémque cetus excipiens ad indicium futuri mysterij post triduum reuomuit, & prophetica merito gratiæ reseruauit. Petrum de carcere imminenti morte perimendum Angelus Christi, non stellarum series liberauit. Paulum cæcitas conuertit ad gratiam, & percussum à vipera, turbatúmque naufragio, non remedia natiuitatis, sed deuotionis merita seruauerunt. Quid de illis dicimus, qui eorum precibus, cùm fuissent mor-

tui

mi,reuixerunt? Vtrùm illos sua natiuitas,an Apostolica gratia suscitauit? Quid opus fuit,vt se ieiuniis,periculísque committerent,si quò volebant natiuitatis beneficio poterant peruenire? Quòd si credidissent, dum expectant fatorum necessitatem, nunquam ad tantam peruenissent gratiam. Inutilis igitur ista persuasio. Quid, quòd etiam impossibilis? Nam vt de eorum aliquid disputatione sumamus redarguendi gratia,non probandi, magnam vim dicunt esse natiuitatis, eámque minutis quibusdam, & certis colligi oportere momentis: ac nisi vetiùs colligatur summam esse distantiam. Breui enim atomo, exiguóque momento distare natiuitatem inopis, & potentis, egentis, & diuitis, innocentis,& noxij;& plerumque eadem hora generari,longæuitati debitum, & prima pueritiæ ætate moriturum, si reliqua disparia sint, & aliquo puncto discreta.Hoc quemadmodum possint colligere,respondeant. Constituent partum fœminæ;obstetrix vtique eum primò recognoscit, explorat vagitum,quo natiuitas colligitur, attendit vtrùm masculus sit, an fœmina. Quot vis inter has moras præterire momenta? Pone Mathematicum præparatum, nunquid potest vir interesse puerperio? Dum mandat obstetrix, audit Chaldæus, ponit horoscopum, in alterius sortem iam nati fata migrarunt: de altero quæritur, & alterius genitura proponitur. Pone veram esse eorum opinionem de natiuitatum necessitatibus, non potest vera esse collectio. Puncta transeunt, fugit tempus irreparabile. Non est dubium, quod tempus in atomo, & momento oculi sit: adducor, vt credam quando omnes in atomo, in momento, in ictu oculi resuscitamur, vt Apostolus protestatur, dicens: Ecce mysterium vobis dico, omnes quidem resurgemus, non omnes autem immutabimur, in momento,in ictu oculi,in nouissima tuba, (canet enim tuba) & mortui resurgent incorrupti,& nos immutabimur.Inter effusionem,& susceptionem,depositionémque pignoris, fletum eius,& nuncium quot atomi transierunt? Et hoc, vt simpliciter ista texuerim. Nam & ipsi vitalem illum Signorum duodecim circuitum in duodecim partes diuidunt, & quia triginta diebus Sol duodecimam partem sphæræ eius, quæ inerrabilis habetur, egreditur, quo gyrus Solis anni circuitu compleatur, in triginta portiunculas, quas μοῖρας Græci vocant, vnamquamque duodecim illarum distribuunt portionem, ipsam quoque portiunculam in sexaginta vices conferunt. Rursus vnumquodque de illis sexaginta sexagies secant.Quàm incomprehensibile est in quoto sexagesimo sexagesimæ portiunculæ natiuitatis momenta consistant;& qui singulorum Signorum sit aut motus,aut species in natiuitate nascentis! Vnde cùm impossibile sit tam subtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem mutatio inuehat vniuersitatis errorem,totum negotium plenum est vanitatis. Disputatores eorum quæ sua sunt nesciunt, quomodo alia nouerunt? quid sibi immineat ignorant,quomodo possunt aliis quæ sibi futura sunt denunciare? Ridiculum est credere, quia si possent,sibi potiùs prouiderent. Iam illud quàm ineptum, vt si quis signo Arietis ortum se dicat, ex vsu pecudis æstimetur præstantissimus consilio, quod in grege huiusmodi emineat pecus; aut locupletior, eo quòd vestitum habeat Aries naturalem, & quotannis lucrum capiat indumenti, eóque vito illi familiaria videantur quæstuum esse compendia? Similiter & de Tauri & de Piscium signis argumentãtur, vt ex natura vilium animantium cœli motus, & signorum interpretandas existiment potestates. Cibus ergo noster viuendi nobis decreta constituit, & alimenta nostra nobis, id est, Aries,

Taurus, & Piscis, morum imprimunt disciplinam? Quomodo igitur de cœlo nobis causas rerum, & substantiam vitæ huius accersunt, cùm ipsis cœlestibus signis causas motus sui ex qualitatibus escæ vilis impertiant? Liberalem aiunt signo ortum Arietis, eo quòd lanam suam Aries non inuitus deponat: & huiusmodi virtutem vilis animantis malunt naturæ deputare, quàm cœlo, vnde & serenitas nobis fulget, & pluuia sæpe descendit. Laboriosos, & patientes seruitij, quos nascentes Taurus aspexerit, quia animal laboriosum, & assuetum iugo spontanea seruituti colla submittat. Percussorem quoque, cuius natiuitatem Scorpius in sua parte complexus sit, & malitiæ venena reuomentem, eo quòd animal venenatum sit. Quid igitur auctoritatem viuendi daturum te signorum cœlestium dignitate prætendis, & de nugis quibusdam argumentum assertionis assumis? Nam si de animalibus assumptæ huiusmodi morum proprietates cœli motibus imprimuntur: & ipsum videtur bestialis naturæ potestati esse subiectum, ex qua causas vitalis substantiæ, quas hominibus impertiret, accepit. Quòd si hoc abhorret à vero, multò magis illud ridiculum veri subsidio eos destitutos, hinc fidem suæ disputationis accersere. Deinde illud consideremus, quòd Planetas illa signa appellant, quorum motibus formari asserunt vitæ nostræ necessitates. Siue igitur, vt nomen sonat, semper vagentur: siue, vt ipsi dicunt, quod concito motu ferantur, & decies millies in die, aut, si hoc incredibile videtur, multiplicem speciem innumera sui conuersione commutent: fide caret, quòd tam vago sui errore, & tam celeri motu fixam nobis, atque immobilem viuendi substantiam, sortémque decernant. Ferunt tamen non esse æquales omnium motus, sed aliorum celeriores, aliorum tardiores esse circuitus, vt in eadem hora & videant se frequenter, & frequenter abscondant, dum aliud ab alio præteritur. Aiunt autem plurimum referre, ortum generati benefica Signa videant, an malefica, & noxia: & in eo natiuitatis esse distantiam, quòd benefici Signi aspectus plurimum conferat, malefici, & noxij plurimum noceat. Sic enim eadem Signa, quæ venerantur, appellare consueuerunt. Necesse enim habeo eorum vti nominibus, quorum vtor assertionibus, ne ignorata magis, quàm vacuefacta, atque destructa sua argumenta commemorent. Itaque cùm illum vagum, celerémq; motum non queant comprehendere, sæpe fit, vt per illam puncti, & momenti incóprehensibilis subtilitatem ponant, benefici Signi aspectum, vbi grauis, atque nocitura incurrat offensio. Et quid mirum, si ibi luduntur homines, vbi Signa innoxia blasphemantur? Quæ si natura noxia esse creduntur, Deus ergo summus arguitur, si fecit quod malũ est, & fuit improbitatis operator. Si verò ex sua volũtate putantur assũpsisse quod noceat insontibus, & nullius adhuc facinoris pessimi sibi cõsciis, quibus pœna adscribitur, antequã culpa: quid tam irrationabile, quòd etiam irrationabilium bestiarũ excedat immanitatem, vt vsus fraudis, aut gratiæ, non meritis hominũ deputetur, sed Signorũ motibus deferatur? Nihil (inquit) ille deliquit, sed noxia eum stella conspexit, Saturni ei sydus occurrit, auertit se paululũ, & ærumnam abstulit, & crimen aboleuit: sed hæc eorũ sapientia telæ araneæ comparatur, in quam si culex, aut musca inciderit, exuere se non potest: si verò validiorum animantiũ vllum genus incurrisse visum est, pertransiuit, & casses rupit infirmos, atq; inanes laqueos dissipauit. Talia sunt retia Chaldęorũ, vt in his infirmi hæreant, validiores sensu offensionem habere non possint. Itaq; vos, qui validiores estis, cùm videritis Mathematicos, dicite: Telam araneæ texunt, quæ nec vsum aliquem

aliquem poteſt habere, nec vincula, ſi tu non quaſi culex, aut muſca, lapſu tuæ infirmitatis incurras, ſed quaſi paſſer, aut colūba caſſes inualidos præpetis volatus celeritate diſſoluas. Etenim quis prudentiū credat, quòd Signorū motus, qui ad diem ſæpe mutantur, & multipliciter in ſe recurrunt, inſignia deferant poteſtatum? Nam ſi ita eſſet, quantæ ad diem regaliū natiuitatū exprimerentur figuræ? Quotidie ergo Reges naſcerentur, nec Regalis in filios tranſmitteretur ſucceſſio, ſed ſemper ex diuerſo ſtatu, qui ius imperiale acquirerent poteſtatis, orirentur. Quis igitur Regū genituram filij ſui colligit, ſi ei debeatur imperiū, & non proprio ſucceſſionem regni in ſuos tranſcribit arbitrio? Legimus certè, quòd Abia genuit Aſa, & Aſa genuit Ioſaphat, & Ioſaphat genuit Ioram, & Ioram genuit Oziam: & reliqua omnis vſque ad captiuitatem per Reges generis pariter, & honoris ducta ſucceſſio eſt. Nunquid quia Reges fuerunt, Signis cæleſtibus formandos motus ſuos imperare potuerūt? Quis enim hominū poteſt habere in his dominatū? Deinde ſi ad neceſſitatem genitalem, non ad inſtituta morū actus noſtri, factáq; referantur, cur leges propoſitæ ſunt, iura etiā promulgata, quibus aut pœna improbis decernitur, aut ſecuritas defertur innoxiis? Cur non venia datur reis, cùm vtique, vt ipſi aiunt, non ſua volūtate, ſed ex neceſſitate deliquerint? Cur laborat agricola, & non magis expectat, vt inelaboratos fructus priuilegio ſuæ natiuitatis inuehat receptaculis horreorum? Si ita natus eſt, vt ei diuitiæ, atq; opes affluant, vt ſibi ſpontaneos reditus ſine vllo ſemine, atq; opere terra parturiat: non vomerem aruis imprimat, non curuæ manū falci admoueat, non legendæ vindemiæ ſubeat expenſam, ſed vltrò ei in omnes ferias vina fundantur fluentia, ſpōte ei oleum nullis inſerta caudicibus ſyluestris oleæ bacca deſudet, nec diffuſi æquoris transfretaturus periculum, propriæ ſalutis ſollicitus mercator horreſcat, cui otioſo poteſt, vt aiunt, quadam ſorte genitali diuitiarum theſaurus illabi. Sed non hoc eſt vniuerſorum ſententia. Deniq; impiger depreſſo aratro terram ſcindit agricola, nudus arat, nudus ſerit, nudus Sole feruente toſtas æſtate colligit fruges, & negotiator impatiens flantibus Euris, in tuto plerumq; nauigio ſulcat mare. Vnde importunitatem eorū, temeritatémq; condemnans Propheta ait: Erubeſce Sidon, dixit mare: hoc eſt, ſi pericula vos non mouent, vel pudor comprimat, verecundia confundat. Erubeſce Sidon, in qua nullus virtuti locus, nulla ſalutis cura, nulla iuuentus pro excubiis patriæ bello dedita, armíſq; exercita, ſed omnis ſollicitudo de quæſtu, omne ſtudium mercaturæ. Semen, inquit, mercatorum ſicut meſſis. Quæ autem merces homini Chriſtiano, ſi non ex voluntate, ſed ex neceſſitate curas ſuas, & opera componit? Vbi enim directa neceſſitas, ibi inhonorata induſtria.] Hæc S. Ambroſius mellita quidem, ſed neruoſa æquè, & aculeata oratione.

CAPVT QVARTVM.

Diſceptatio S. Auguſtini aduerſus Aſtrologos coniectores.

DEBEO & S. Auguſtini lectiſſimam de Genethliaca leuitate diſputationem hîc ponere: is enim & propter magnitudinem ingenij, & propter incredibilem doctrinæ copiam, & propter ſingulare huius diſciplinæ ſtudium, quod tum lib. 4. Confeſſ. cap. 3. tum lib. 7. cap. 6. profitetur,

meritus, vt eius testimonium omnium rationum momenta contineat: Libro ergo 2. de doctrina Christiana, cap. 21.22.23. sic scribit: [Neque illi (inquit) ab hoc genere perniciosæ superstitionis segregandi sunt, qui Genethliaci propter natalium dierum considerationes, nunc autem vulgò Mathematici vocantur. Nam & ipsi, quamuis veram stellarum positionem, cùm quisque nascitur, consectentur, & aliquando etiam peruestigent; tamen quòd inde conantur vel actiones nostras, vel actionum euenta prædicere, nimis errant, & vendunt imperitis hominibus miserabilem seruitutem. Nam quisque liber cùm ad huiusmodi Mathematicum ingressus fuerit, dat pecuniam, vt seruus inde exeat, aut Martis, aut Veneris, vel potiùs omnium syderum, quibus illi, qui primi errauerunt, errorémque posteris propinauerunt, vel bestiarum propter similitudinem, vel hominum, ad ipsos homines honorandos, imposuerunt vocabula. Non enim mirandum est, cùm etiam propioribus, recentioribúsque temporibus sydus, quod appellamus Luciferum, honori, & nomini Cæsaris Romani dicare conati sunt. Et fortasse factum esset, atque isset in vetustatem, nisi auia eius Venus præoccupasset hoc nominis prædium, neque iure vllo ad hæredes traiiceret, quod nunquam viua possederat, aut possidendum petiuerat. Nam vbi vacabat locus, neque alicuius priorum mortuorum honore tenebatur, factum est, quod in rebus talibus fieri solet. Pro Quintili enim, & Sextili mensibus, Iulium, atque Augustum vocamus, de honoribus hominum Iulij Cæsaris, & Augusti Cæsaris nuncupatos, vt facilè qui voluerit intelligat etiam illa sydera priùs sine his nominibus cælo vagata esse. Mortuis autem illis, quorum honorare memoriam, vel coacti sunt homines regia potestate, vel placuit humana vanitate, nomina eorum imponentes, syderibus eos ipsos sibi mortuos in cælum leuare videbantur. Sed quomodolibet vocentur ab hominibus, sunt tamen sydera, quæ Deus instituit, & ordinauit, vt voluit, & est certus motus illorum, quo tempora distinguuntur, atque variantur. Quem motum notare, cùm quisque nascitur, quo modo se habeat, facile est per eorum inuentas, conscriptasque regulas; quod sancta Scriptura condemnat, dicens: Si enim tantum potuerunt scire, vt possent æstimare seculum, quomodo eius Dominum non faciliùs inuenerunt?

Sed ex ea notatione velle nascẽtium mores, actus, euenta prædicere, magnus error, & magna dementia est. Et apud eos quidẽ, qui talia dediscenda didicerunt, sine vlla dubitatione refellitur hæc superstitio. Constellationes enim, quas vocant, notatio est syderum, quomodo se habebant, cùm ille nasceretur, de quo isti miseri à miserioribus consuluntur, fieri autem potest, vt aliqui gemini tam sequaciter fundantur ex vtero, vt interuallum temporis inter eos nullum possit apprehendi, & constellationum numeris annotari. Vnde necesse est, nonnullos geminos easdem habere constellationes, cùm paria rerum, vel quas agunt, vel quas patiuntur, euenta non habeant, sed plerumque ita disparia, vt alius fœlicissimus, alius infœlicissimus viuat: sicut Esaü, & Iacob geminos accepimus natos, ita vt Iacob, qui posterior nascebatur, manu plantam præcedentis fratris tenens inueniretur. Horum certè dies, atque hora nascentium aliter notari non posset, nisi vt amborum constellatio esset vna. Quantum autem interfit inter amborum mores, facta, labores, atque successus, Scriptura testis est, iam ore omnium gentium peruagata. Neque enim ad rem pertinet, quod dicunt ipsum momentum minimum, atque angustissimum

temporis

temporis, quod geminorum partum disterminat multum valere in rerum natura, atque cœlestium corporum rapidissima velocitate. Etsi enim concedam vt plurimum valeat, tamen in constellationibus à Mathematico inueniri non potest, quibus inspectis se fata dicere profitetur. Quod ergo in constellationibus non inuenit quas necesse est vnas inspiciat, siue de Iacob, siue de eius fratre consulatur, quid ei prodest, si discat in cœlo quod temere securus infamat, & non discat in tabula, quam frustra solicitus intuetur? Quare istæ quoque opiniones quibusdam rerum signis humana præsumptione institutis ad eadem illa quasi quædam cum dæmonibus pacta, & conuenta referendæ sunt.

Hinc enim fit, vt occulto quodam iudicio diuino cupidi malarum rerum homines tradantur illudendi, & decipiendi pro meritis voluntatum suarum illudentibus eos, atque decipientibus præuaricatoribus Angelis: quibus ista pars mundi infima secundùm ordinem rerum diuinæ prouidentiæ lege subiecta est. Quibus illusionibus, & deceptionibus euenit, vt istis superstitiosis, & perniciosis diuinationum generibus multa præterita, & futura dicantur, nec aliter accidant, quàm dicunt, multáque obseruantibus secundùm obseruationes suas eueniāt, quibus implicati curiosiores fiant, & sese magis magísque inserant multiplicibus laqueis perniciosissimi erroris. Hoc genus fornicationis animæ salubriter diuina Scriptura non tacuit, neque ab ea sic deterruit animam, vt propterea talia negaret esse sectanda, quia falsa dicuntur à professoribus eorum. Sed etiam si dixerint vobis (inquit) & ita euenerit, ne credatis eis. Non enim quia imago Samuelis mortui, Saüli Regi vera pronunciauit, propterea talia sacrilegia, quibus imago illa præsentata est, minùs execranda sunt, aut quia in Actibus Apostolorum ventriloqua fœmina verum testimonium perhibuit Apostolis Domini, ideo Paulus Apostolus pepercit illi spiritui, ac non potiùs fœminam illius dæmonij correptione, atque exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi, vel nugatoriæ, vel noxiæ superstitionis ex quadam pestifera societate hominum & dæmonum, quasi pacta infidelis, & dolosæ amicitiæ constituta penitus sunt repudianda, & fugienda Christiano: non quòd idolum sit aliquid, vt ait Apostolus, sed quia quæ immolant idolis, dæmoniis immolant, & non Deo: nolo autem vos socios fieri dæmoniorum. Quod autem de idolis, & de immolationibus, quæ honori eorum exhibentur, dixit Apostolus, hoc de omnibus imaginariis signis sentiendum est, quæ vel ad cultum idolorum, vel ad creaturam, eiúsque partes tanquam Deum colendas trahunt, vel ad remediorum, aliarúmque obseruationum curam pertinent; quæ non sunt diuinitus ad dilectionem Dei, & proximi, tanquam publicè constituta, sed per priuatas appetitiones rerum temporalium corda dissipant miserorum. In omnibus ergo istis doctrinis societas dæmonum formidanda, atque vitanda est, qui nihil cum principe suo diabolo, nisi reditum nostrum claudere, atque obserare conantur. Sicut autem de stellis, quas condidit, & ordinauit Deus humanæ, & deceptoriæ coniecturæ ab hominibus institutæ sunt: sic etiam de quibusdam nascentibus, vel quoquo modo diuinæ prouidentiæ administratione existentibus rebus multi, multa humanis suspicionibus, quasi regulariter coniecta literis mandauerunt, si fortè insolitè acciderint, velut si mula pariat, aut fulmine aliquid percutiatur.

Quæ omnia tantùm valent, quantùm præsumptione animorum quasi communi quadam lingua cum dæmonibus fœderata sunt. Quæ tamen omnia plena sunt pestiferæ curiositatis, cruciantis sollicitudinis, mortiferæ seruitutis. Non enim quia valebant, animaduersa sunt, sed animaduertendo, atque signando factum est, vt valerent, & ideo diuersis diuersè proueniunt secundùm cogitationes, & præsumptiones suas. Illi enim spiritus, qui decipere volunt, talia procurant cuique, qualibus eum irretitum per suspiciones, & consensiones eius viderint. Sicut enim, verbi gratia, vna figura literæ, quæ decussatim notatur, aliud apud Græcos, aliud apud Latinos valet, non natura, sed placito, & consensione significandi; & ideo qui vtramque linguam nouit, si homini Græco velit aliquid significare scribendo, non in ea significatione ponit hanc literam, in qua eam ponit cùm homini scribit Latino. Et beta vno eodémque sono, apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen est. Et cùm dico lege, in his duabus syllabis aliud Græcus, aliud Latinus intelligit. Sicut ergo hæ omnes significationes pro suæ cuiusque societatis consensione animos mouent: & quia diuersa consensio est, diuersè mouent: nec ideo consenserunt in eas homines, quia iam valebant ad significationem: sed ideo valent, quia consenserunt in eas: sic etiam illa signa, quibus perniciosa dæmonum societas comparatur, pro cuiusque obseruationibus valent. Quod manifestissimè ostendit ritus augurum, qui, & antequam obseruent, & posteaquam obseruata signa tenuerint, id agunt, ne videant volatus, aut audiant voces auium, quia nulla ista signa sunt, nisi consensus obseruantis accedat.]

CAPVT QVINTVM.

Alia S. Augustini grauissima in Astrologos coniectores disputatio.

NCREDIBILE est quàm multis variisque modis S. Augustinus Astrologiæ futilitatem ostendat, & cùm ea sit mendacij natura, vt multis se prodat argumentis, non vnam aut alteram, sed plurimas, vir ingenio & doctrina incomparabilis, in Astrologos contorquet rationes. Quare lib. 7. Confess. cap. 6. [Iam (inquit) Mathematicorum fallaces diuinationes, & impia deliramenta reieceram. Confiteantur etiam hinc tibi de intimis visceribus animæ meæ, miserationes tuæ Deus meus. Tu enim, tu omnino, nam quis alius à morte omnis erroris reuocat nos, nisi vita, quæ mori nescit, & sapientia mentes indigentes illuminans, nullo indigens lumine, qua mundus administratur vsque ad arborum volatica folia? Tu procurasti pernicaciæ meæ, qua obluctatus sum, Vindiciano acuto seni, & Nebridio adolescenti mirabilis animæ: ille vehementer affirmanti, huic cum dubitatione quidem aliqua, sed tamen crebrò dicenti, non esse vllam artem futuro præuidendi, coniecturas autem hominum habere sæpe vim sortis, & multa dicendo dici pleraque ventura, nescientibus eis, qui dicerent, sed in ea non tacendo incurrentibus. Procurasti ergo tu hominem

amicum,

amicum, non quidem segnem consultorem Mathematicorum, nec eas literas bene callentem, sed (vt dixi) consultorem curiosum, & tamen scientem aliquid, quod à patre suo se audisse dicebat, quantum valeret ad illius artis opinionem euertendam ignorabat. Is ergo vir nomine Firminus liberaliter institutus, & excultus eloquio, cùm me tanquam charissimum de quibusdam suis rebus, in quas secularis spes eius intumuerat, consuleret quid mihi secundùm suas, quas constellationes appellant, videretur. Ego autem, qui iam de hac re in Nebridij sententiam flecti cœperam, non quidem abnuerem coniicere, ac dicere quod nutanti occurrebat: sed tamen subiicerem, propè iam esse mihi persuasum ridicula esse illa, & inania. Tum ille mihi narrauit patrem suum fuisse librorum talium curiosissimum, & habuisse amicum æquè illa simúlque sectantem, qui pari studio, & collatione flagrabant in eas nugas igne cordis sui, ita vt mutorum quoque animalium, si quæ domi parerent, obseruarent momenta nascentium, atque ad ea positionem cœli notarent, vnde illius artis, quasi experimenta colligerent. Itaque dicebat audisse se à patre suo, quòd cùm eundem Firminum prægnans mater erat, etiam illius paterni amici famula quædam pariter vtero grandescebat, quod latere non potuit dominum, qui etiam canum suarum partus examinatissima diligentia nosse curabat. Atque ita factum esse, vt cùm iste coniugis, ille autem ancillæ dies, & horas, minutioresque horarum articulos cautissima obseruatione numerarent, enixæ essent ambæ simul, ita vt easdem constellationes vsque ad easdem minutias vtrique nascenti facere cogerentur, iste filio, ille seruulo. Nam cùm mulieres parturire cœpissent, indicauerunt sibi ambo quid in sua cuiusque domo ageretur, & parauerunt quos ad se inuicem mitterent, simul vt natum quod parturiebatur esset cuique nunciatum, quod tamen vt continuò nunciaretur tanquam in regno suo facilè effecerant. Atque ita qui ab alterutro missi sunt, tam ex paribus domorum interuallis sibi obuiam factos esse dicebat, vt aliam positionem syderum, aliásque particulas momentorum, neuter eorum notare sineretur: & tamen Firminus amplo apud suos loco natos, dealbatiores vias seculi cursitabat, augebatúrque diuitiis, sublimabatur honoribus: seruus autem ille conditionis iugo nullatenus relaxato, dominis seruiebat, ipso indicante, qui nouerat eum. His itaque auditis, & creditis, talia quippe narrauerat, omnis illa reluctatio mea resoluta concidit: & primò Firminum ipsum conatus sum ab illa curiositate reuocare, cùm dicerem constellationibus eius inspectis, vt vera pronunciarem, debuisse me vtique videre, ibi parentes inter suos esse primarios, nobilem familiam, propriæ ciuitatis, natales ingenuos, honestam educationem, liberalésque doctrinas. At si me ille seruus ex iisdem constellationibus, quia & illius ipsæ essent consuluisset, vt eidem quoque vera proferrem, debuisse me rursum ibi videre abiectissimam familiam, conditionem seruilem, & cætera longè à prioribus aliena, longéque distantia. Vnde autem fieret vt eadem inspiciens diuersa dicerem, si vera dicerem: si autem eadem dicerem, falsa dicerem. Inde certissimè collegi ea, quæ vera consideratis constellationibus dicerentur non arte dici, sed sorte: quæ autem falsa non artis imperitia, sed sortis mendacio. Hinc autem accepto aditu, ipse mecum talia ruminando, ne quis eorundem delirorum, qui talem quæstum sequerentur, quos iam iámque inuadere, atque irrisos refellere cupiebam, mihi ita resisteret, quasi aut Firminus mihi, aut illi pater falsa narrauerit, intendi considerationem

rationem in eos qui gemini nascuntur: quorum plerique ita pòst inuicem funduntur ex vtero, vt paruum ipsum temporis interuallum quamtamlibet vim in rerum natura habere contendant, colligi tamen humana obseruatione non possit, literísque signari omnino non valeat; quas Mathematicus inspecturus est vt vera pronunciet. Et non erunt vera, quia easdem literas inspiciés, eadem debuit dicere de Esau, & Iacob, sed non eadem vtrique acciderunt. Falsa ergo diceret. Aut si vera diceret, non eadem diceret, si eadem inspiceret. Non ergo arte sed sorte vera diceret. Tu enim, Domine iustissime, moderator vniuersitatis, consulentibus, consultísque nescientibus occulto instinctu agis, vt dum quisque consulit, hoc audeat quod eum oportet audire occultis meritis animarum ex abysso iusti iudicij tui, cui non dicat homo: quid est hoc: aut vt quid hoc? Non dicat, Non dicat: Homo est enim, &c.]

CAPVT SEXTVM.

Rursus S. Augustinus aduersùs Genethliacos differit.

NON piget me sæpius S. Augustinum in Genethliacam palæstram deducere: nam neque illum piguit sæpius cum huiusmodi monstro congredi. Rursus itaque lib. 5. de Ciuit. c. 5. cùm de geminis quibusdam retulisset ex Possidonio Astrologo, quòd simul ægrotare, simul conualescere solerent. [Si ergo hæc (inquit) ad illas pertinent minutias temporum, quæ inter se habent gemini, & constellationibus non ascribuntur, quare aliorum constellationibus inspectis, ista dicuntur? si autem ideo dicuntur, non ad minuta incomprehensibilia, sed ad temporum spatia pertinent, quæ obseruari notaríque possunt: quid hîc agit rota illa figuli, nisi vt homines luteum cor habentes in gyrum mittantur, ne Mathematicorum vaniloquia conuincantur? quid denique iidem ipsi, quorum morbum, quòd eodem tempore grauior leuiórque apparebat, amborum, medicinaliter inspiciens Hippocrates, geminos suspicatus est, nónne satis istos redarguunt, qui volunt syderibus dare quod de corporum simili temperatione veniebat? cur enim similiter eodémque tempore non alter prior, alter posterior ægrotabant sicut nati fuerant: quia vtique simul nasci ambo non poterunt? aut si nihil momenti attulit, vt diuersis temporibus ægrotarent, quòd diuersis temporibus nati sunt: quare tempus in nascendo diuersum, ad aliarum rerum diuersitates valere contendunt? cur potuerunt diuersis temporibus peregrinari, diuersis temporibus ducere vxores, diuersis temporibus filios procreare, & multa alia, propterea quia diuersis temporibus nati sunt, & non potuerunt eadem causa diuersis tẽporibus ægrotare. Si enim dispar nascendi mora mutauit horoscopum, & disparitatem intulit cæteris rebus, cur illud in ægritudinibus mansit, quod habebat in temporis æqualitate conceptus? aut si fata valetudinis in conceptu sunt, aliarum rerum verò in ortu esse dicuntur, non deberent inspectis natalitiis constellationibus de valetudine aliquid dicere, quando eis inspicienda conceptus hora non datur. Si autem ideo prænunciant ægritudines non inspecto conceptionis horoscopo: quia indicant

eas

eas momenta nascentium quomodo dicerent cuilibet eorum geminorum ex natiuitatis hora quando ægrotaturus esset, cum & alter qui non habebat eandem horam natiuitatis, necesse haberet pariter ægrotare? Deinde quæro si tanta distantia est temporis in natiuitate geminorum, vt per hanc oporteat eis constellationes fieri diuersas, propter diuersum horoscopum, & ob hoc diuersos omnes cardines, vbi tanta vis ponitur, vt hinc etiam diuersa sint fata, vnde hoc accidere potuit, cùm eorum conceptus diuersum tempus habere non possit? aut si duorum vno momento temporis conceptorum, potuerunt esse ad nascendum fata disparia, cur non & ad duorum vno momento temporis natorum possint esse ad viuendum atque moriendum fata disparia? nam si vnum momentum quo ambo concepti sunt, non impediuit vt alter prior, alter posterior nasceretur, cur vno momento si duo nascuntur, impediat aliquid, vt alter prior, alter posterior moriatur, &c.] Hæc ille.

CAPVT SEPTIMVM.

Alia S. Augustini cum Astrologis congressio.

NVLLVS aut sæpiùs aut acriùs in Astrologos inuectus est quàm sanctus Augustinus, à quo vt verum fatear, inuitus discedo, sed nimis ille multa aduersùs Astrologorum vanitatem nobis scripta reliquit libro 4. Confess. c. 3. lib. 5. c. item 3. in Psalm. 31. lib. 5. de ciuitate Dei, cap. 2. 3. 5. 6. 7. quare omissis aliis ea postremò referam quæ habet lib. octuaginta trium quæstionum, quæstione 45. [Non eos (inquit) appellarũt Mathematicos veteres, qui nunc appellantur, sed illos qui temporum numeros, motus cœli, ac syderum peruestigarunt, de quibus rectissimè dicitur in Scripturis sanctis. Iterum nec his debet ignosci, si enim tantum potuerunt scire, vt possent æstimare seculum, quomodo huius dominum non faciliùs inuenerunt? mens enim humana de visibilibus iudicans, potest agnoscere omnibus visibilibus seipsam esse meliorem, quæ tamen cum etiam se propter defectum, præfectumque in sapientia fatetur esse mutabilem, inuenit supra se esse incommutabilem veritatem, atque ita adhærens post ipsam, sicut dictum est, adhæsit anima mea post te, beata efficitur intrinsecus inueniens etiam omnium visibilium creatorem atque dominum, non quærens extrinsecus visibilia, quamuis cælestia, quæ aut non inueniuntur, aut cum magno labore frustra inueniuntur, nisi ex eorum, quæ foris sunt, pulchritudine inueniatur artifex, qui intus est, & priùs in anima superiores, deinde in corpore inferiores pulchritudines operatur. Aduersùs eos autem, qui nunc appellantur Mathematici, volentes actus nostros corporibus cœlestibus subdere, & nos vendere stellis, ipsúmque pretium, quo vendimur à nobis accipere, nihil verius & breuius dici potest, quàm eos non respondere nisi acceptis constellationibus: In constellationibus autem notari partes æquales trecentas sexaginta dicunt habere signiferum circulum. Motum autem cœli per vnam horam fieri in quindecim partibus, vt tanta mora quindecim partes oriantur, quantam tenet vna hora, quæ partes singulæ sexaginta minutas ha-

Iudicium, quo alij ad æterna supplicia, alij ad æternam beatitudinem destinantur falso fore prædicaretur. Quid plura? ipsa quoque fides, & Saluatoris nostri aduentus, & omnis Prophetarum labor, ac Apostolorum in constituendis Ecclesiis prædicatio, inania erunt, nisi fortè Christum quoque quis audeat dicere cœlestium corporum vi coactum, fecisse, quæ fecit, passúmque fuisse, quæ passus est, nec suæ deitatis, sed stellarum cuncta virtute euenisse. His impiis verbis etiam illud conficitur, vt fideles fato ducti in Christum credant: quos libenter interrogabimus, quamobrem Deus huiusmodi mundum produxit. An vt in eo alij absque vlla culpa muliebria paterentur, alij immanes bestias crudelitate vincerent, homicidio, & rapina gaudentes? Quid oportet hæc innumerablia dicere? in quibus non hominibus, sed Deo culpam attribuunt, quem nullo modo iustum esse ostendere poterunt? Quomodo enim qui tot tantáque mala produxit, iustus esse dicetur? Præterea interrogandi sunt, vtrùm etiam ipsi, qui hæc dicunt, stellis subiecti sunt, an Soli miseriam effugerunt. Si primum, manifestum est, quia à stellis etiam hanc opinionem consecuti sunt: quæ si vera est, cur omnibus insita similiter non est? sin alterum, cur non omnes simpliciter ab huiusmodi necessitate liberamur? Ad hæc si fato res humanæ aguntur, cur orant? cur vouent? cur temere aliquid à Deo petunt? quid plura? abundè namque his paucis patet temere susceptam à multis opinionem de fato, &c.] Hæc Origenes, qui multò plus hac in re vidit quàm quisquam existimare possit: quare apud eundem Eusebium loco citato paucis interpositis iterum repetit Astrologicum certamen, iterum in Genethliacam arma mouet.

[Nunc ostendamus (inquit) nihil humanarum rerum à stellis effici, sed tantummodo significari.

Primum igitur illud patet, si quid à stellarum sextili aspectu, qui hodie fiat, efficeretur, nullo posse illud pacto præteritum esse, prius enim efficiens effectum est. Non ignoramus autem eos, qui hanc scientiam profitentur, multa præterita hodierna stellarum positione prædicere. Nam cum positionem Zodiaci diligenter in duodenas sedes diuiserint, gradúsque, ac minuta singulis conuenientia domibus perspexerint, ac erraticas stellas, cæteraque vt solent aptè collocauerint, & ortus atque occasus, aspectus, & coniunctiones considerauerint, non solum futura, verum etiam ea, quæ natiuitatem hominis, & conceptionem præcesserunt, dicere conantur. Patris enim fortunas, & corporis eius prosperas, aut è contra dispositiones, similiter matris, atque fratrum, ab hodierna positione percipi posse putanr. Verùm de gradibus domorum, aliísque huiusmodi postea dicemus.

Nunc quasi exquisitissime omnia possint inuenire interrogentur. Si res humanas necessitate agi stellarum putatis, quomodo talis hodiernus aspectus, ea quæ præcesserunt potuit efficere. Quod si hoc impossibile simpliciter est, inuenitur autem vera dixisse Astrologus de præteritis, patet non à stellis illud effectum fuisse. Si quis igitur non nihil veri eam rem putat continere, certe necesse est vt concedat, non fecisse id stellas, sed solummodò significasse. Quod si quispiam obiiciet, præterita quidem significari, futura vero à stellis effici, differentiam ostendat, causam discriminis afferat. Quare quæ ad patrem, matrem, fratrésque pertinent, præteritáque sunt, hæc positio significauit, futura vero quasi efficiens causa producit. Sed nullam

huius rei causam afferre vnquam verisimilem poterunt. Quare nisi pertinaces sint, nihil humanarum rerum à stellis effici, sed forsan significari concedent, tanquam si non à stellis tam præterita, quàm futura, sed ab ipso Deo per propheticam orationem quamdam quispiam perciperet. Nam quemadmodum potestas humana, vt diximus, minime tollitur, quamuis Deus quæcumque facturi sumus præuideat: sic etiam signa, quæ ad significandum diuinitus ordinata sunt, libertati nostræ nequaquam officiunt: sed est vniuersum cœlum, quasi liber apertus, omnia futura in se conscripta continens. Idcirco in oratione Ioseph quod à Iacob dicitur, sic intelligi potest: Legi enim, inquit, in tabulis cœli quæcumque contingent vobis, & filiis vestris. Forsan autem etiam illud: Complicabuntur cœli: vt liber significatiuas futurorum rationes consummatas, & vt ita dixerim adimpletas fore ostendit, sicut prophetias etiam adimpletas dicimus, cum iam euenerint. Hoc modo in signa secundum Scripturæ vocem stellas factas arbitramur. Hieremias autem vt homines ad seipsum conuertas, vtque formidinem, quæ à signis impendet auferat, ac vt omnem forsan huiusmodi opinionem ab hominum animo eiiciat, A signis, inquit, cœli non timeatis. Sed rursus alia ratione non efficientes stellas esse ostendamus. Concedentes igitur interim posse ab hominibus hanc scientiam comprehendi, quærimus, quomodo à multis natiuitatibus eandem rem contineri contendunt? Nam si patibulo moriturum aliquem dixerint, non à natiuitate sua id solummodo, verùm etiam fratrum, filiorum, aliorumque attinentium, imò verò etiam interfectorum posse intelligi credunt. Stultum mihi certè videtur, in vnaquaque tam multarum natiuitatum mortem vnius esse contentam. Nescio autem quomodo respondere poterunt, si quis eos interroget, in vnane vniuersi positione, Iudæi omnes in lucem eduntur; vt necesse sit in octauo die omnes circumcidi, & statim in hanc vitam ingressi, malè vulneribus affecti, medico egeant? Ismaelitas autem, qui in Arabia degunt tredecennes cunctos circumcidi? ita enim de ipsis traditum est. quomodo enim hæc in quibusdam gentibus stellæ perpetuo faciunt, in quibusdam nunquam, & nulla profectò ratio verisimilis; vt mihi quidem videtur, afferri potest. Verum cum multæ prouidendi viæ ab hominibus excogitatæ sint, vt augurium, auspicium, somniorum interpretatio, nescio cur alias omnes vias significare tantum, Genethlialogiam verò efficere putarunt. Si enim futura cognosci possunt, vt hoc sibi gratis concedamus, fiunt autem inde, vnde cognoscuntur. Quare à stellis potius quàm ab extis, aut auibus, aut somniis, aut fulguribus, & tonitruis producuntur. His satis demonstratum esse puto stellas non esse causas humanarum rerum. In præsentiarum perscrutemur, an verum sit exquisitè loca stellarum, & domorum posse ab hominibus inueniri, quod superiùs (nihi enim oberat) dedimus. Afferunt enim Genethlialogici, Planetarum loca exactissimè inuenienda, vt & gradus, & minuta, & minutorum minuta non ignorentur. Similiter non signum solummodo, verum etiam gradum, & gradus minuta primæ domus, quam ascendentem appellant rectè teneri oportere. Quomodo igitur cum vna hora largo modo mediam signi occupet partem, ascendentis minutum inuenies, cum tam minutam diuisionem temporis habere nequeas? Opus enim esse scire quota hora, & minutis, minutorumque minutis, ex vtero puer effusus sit.

Alia

Alia enim, atque alia posse significare volunt minimo temporis discrimine habito. In Piscibus verò atque Ariete per obliquam istorum ascensionem signorum (hora enim & tertia horæ parte ascendere penè videntur) minimam temporis partem magnam mutationem facere non ignoramus, vt vel vigesima horæ vnius pars gradum ascendentis immutet. Sed hoc etiam eis cócedatur. Demonsttatum autem esse scimus, quemadmodum erraticæ ab occasu ad ortum feruntur. Sic & fixas centum annis vno gradu moueri, & in hoc spacio temporis positionem signorum mutari, cum aliud sit intelligibile signum, aliud quod quasi figura quædam est. At non ad figutam sed ad intelligibile aiunt omnia signa esse referenda. Quod nescio quomodo comprehendere queant. Sed hoc etiam sibi condonemus, vt aut intelligibile signum comprehédere, aut à sensibili veritas haberi possit. Quę autem commixtione, compositione, ac cum temperie diuersorum aspectuum vim fieri asserunt, profectò concedent nullo modo scire posse. Quomodo enim quantum diminuatur à læsione maligni propter inspectionem benigni percipies? Et vtrum auferat malignus, quod à benigno conceditur, quoniam locum eius aspexerit, aut mutet, aut imminuat, aut mixtura quædam inde fiet, quis percipiet? Quæ omnia si quis altius inspiciat facilè credat non posse ista humano ingenio penitus percipi. Vnde si quis harum rerum periculum fecerit, videbit in pluribus errare, quam veritatem consequi Genethlialogicos. Quamobrem Esaias etiam quasi hæc omnibus impossibilia sint, ad filiam Chaldæorum, qui maximè ista profitentur ait: Adsint, & saluam te faciant Astrologi, cœli annuncient tibi quid tibi accidat. His enim verbis docemur, vel diligentissimos in hac re Chaldæos non posse prædicare quæ velit vnicuique genti Deus attribuere, &c.] At Origenem, sicut æquum est, cum bona gratia dimittamus, & ad Bardasenem Syrum Astrologum eruditum sanè & apud suos probatum veniamus.

CAPVT NONVM.

Disertissima Bardasenis oratio in Astrologos.

DICAMVS igitur, ait Eusebius Cæsariensis, lib. 6. de præparat. Euang. cap. 8. non mea, sed ea, quæ de eo Bardasenes vir genere quidem Syrus, doctrina verò omnium Chaldæorum excellentissimus, in dialogo, quem sciscitantibus amicis composuisse ait, hoc modo scribit: [Natura homo nascitur (inquit) alitur, crescit, comedit, bibit, dormit, senescit, moritur: quæ omnia sibi cum cæteris animalibus communia sunt. Sed bruta quidem cum animalia sint coniunctione procreata, natura omnino feruntur. Leo carneus est: saluti suæ propugnat, si quis iniuriam infert. Oues fœnum edunt, carnes non tangunt, nec ab iniuria se defendunt. Scorpio terram comedit, & pestifero non iniuriantes stimulo petit. Formica natura duce hyemem suspicatur, idcirco summis laboribus futura sibi alimenta in æstate recondit. Apes mel operantur &

lùm, verùm etiam quicumque Perſarum ad alia climata orbis è patria exiuerunt, nefanda hæc diligenter matrimonia celebrarunt, quos aliæ gentes hoc ſcelus abominatæ, Maguſſeos appellant, ſuntque ad hodiernum diem in media Ægypto, Phrygia, Galitiáque plurimi Maguſſei ſucceſſione patrum, eiſdem ſceleribus contaminati. Nec dicere poſſemus in terminis, & domo Saturni cum Saturno ipſo in natiuitatibus omnium, Marte aſpiciente Venerem fuiſſe. Apud Getulos lex eſt, à mulieribus agros coli, ædes ædificari, huiuſmodíque cætera opera fieri, & ad hæc, vt quibuſcumque velint conueniant, nec à maritis accuſantur, nec adulteræ appellantur, cùm paſſim omnibus miſceantur, ac præcipuè aduenis. Aſpernantur quoque apud eos fœminæ vniuerſos odores, nec tinctis veſtibus induuntur, & nudis omnes pedibus degunt: cùm viri apud eos è contrà, & veſtibus, & odoribus, & coloribus variis gaudeant, nec id mollitie faciunt. Fortes enim, & bellicoſiſſimi præter cæteras gentes ſunt; nec omnes apud eos natæ fœminæ in Capricorno, aut Aquario malè affectam Venerem habuerunt; nec viri omnes in Ariete vnà cum Marte conſtituta Venere nati ſunt, quod fortes ſimul, & delicatos efficere viros, Chaldæorum nugæ conclamant. Mulieres in Bactris præſtanti ornatu, atque vnguentis vtuntur, & ab ancillis, & ſeruis multò magis, quàm earum mariti cultæ, ſingulari quadam pompa equitantes exeunt, auro, atque lapidibus, phaleris equorum ornatis: nec caſtè viuunt, ſed tam ſeruis, quàm conſeruis permiſcentur: nec à viris accuſantur, quippe cùm eorum dominari videantur. Nec Bactrianarum omnium natiuitas Venerem cum Ioue, ac Marte in medio cœli, & terminis Veneris habuit. Apud Arabes adulteræ omnes interimuntur, & ſuſpectæ ſolummodo puniuntur. In Barchia verò, atque Armenia interdum à iudicibus, interdum occiſi à cognatis homicidæ necantur. Qui autem vxorem, aut filium, aut filiam, aut cælibem fratrem, aut innuptam ſororem interfecerit, nec accuſatur quidem: lege namque ita ſancitum eſt, cùm apud Græcos, & Romanos videamus maiori ſupplicio parricidam expiari. In Atriis qui aliquid vel minimum furatus eſt, lapidibus obruitur. In Bactris qui pauca furatur, ſputis dedecoratur Romanorum cædibus vulneribus cæditur. Ab Euphrate fluuio vſque ad Orientalem Oceanum, cui cædes, vel furtum obiicitur, non magno mœrore torquetur. Qui verò pudorem maſculi eripuit, ſi res in lucem venerit, magnitudine ignominiæ ſeipſum interficere cogitur. Græcorum etiam ſapientes ſpecioſos ſequi pueros non verentur. In eadem Orientis plaga parentes, atque cognati ſi cognouerit filios aut agnatos turpitudini ſe ſubiecſſe, & interficiunt, & ſepulturæ tradere non dignantur. Apud Gallos autem pueri publicè nubunt, nullóque dedecore propter legem notantur; nec eſt profectò poſſibile omnes, qui apud Gallos produnt florem ætatis, Venerem, & Mercurium in domo Saturni & Martis termino occidentes habere. Multi apud Britannos vnam vxorem habent: apud Parthos contra multæ fœminæ vnum maritum, caſtéque omnes viuunt, legibus obtemperantes. Amazones viros non habent, ſed tempore veris fines ſuos egredientes cum vicinis conueniunt. Vnde omnes naturali lege eodem tempore pariunt, maſculíſque interfectis, ſolas

concursu,& antecedentibus causis, ita naturali colligatione consertè, contextéque omnia fieri tradunt, vt fati necessitatem inducant, illorúmque disputationes in eos valere, qui fato recepto, libertatem arbitrij aut funditùs euertunt,aut magnoperè labefactant;eos verò,qui sublato fato, verisimili quadam coniectura de futuris euentis è cælo prædicunt , alienos esse à sanctorum Patrum insimulatione. Quare eos,qui probabiliter solùm è cælo vaticinantur, qui fati necessitate suas prædictiones liberant , nihil à sanctorum Patrum disciplina alienum , nihil aduersus sapientum placita aut sentire , aut docere contendunt ; sic vt feminæ vulpes sapientissimorum hominum retia eludere conantur , sed frustrà : tenentur enim adhuc disertissimis disputationibus vndique implicitæ, nec vllus apparet euadendi exitus:nam cùm eamdem nostrates Astrologi profiteantur artem , quam veteres Mathematici,Chaldæi,Ægyptij, Gentiles , qui sine dubio fatali vsi sunt necessitate , cùm iisdem nitantur obseruationibus , & præceptis , eadem obseruant astra , & astrorum influxus, non video quomodo suam Astrologiam expedire possint à laqueis fati,aut cur in eos etiam cadere non debeant ea , quæ sancti Patres grauiter in Astrologos disputant,ita ne tardi,ac stupidi fuerunt viri ingenio,& doctrina principes, vt non viderint quid ex Astrologorum scitis,ac placitis sequatur , non intellexerint,vtrùm ij, qui Astrologicas prædictiones sequuntur, cogantur fati necessitatem recipere; aut si id constabat,cur læsæ humanæ libertatis reos illos fecerunt,qui ad tuendam, quam profitentur , artem nequidquam coguntur libero arbitrio detrahere ? per calumniámne,& malitiosam quamdam artis interpretationem viri integerrimi Genethliacis fati necessitatem obiectarunt ? non ita se res habet,sed intelligebant fœlicissima illa,& inclyta ingenia, verbis Astrologos humanæ mentis libertatem profiteri,re,& factis,fatalem vim,& necessitatem asserere:id quod planum fecimus lib.3.huius operis,cap.1. extremo:non enim possunt Astrologi artis suæ firmamenta stabilire , nisi infirmata mentis nostræ libertate nascantur,obstetricantibus astris,alij libidinosi, alij iracundi, aut crudeles , aut superbi,aut auari ; ique Astrologi cælitùs cognoscunt : quid tum?si liberæ voluntatis nostræ appositiones sunt,si eorum,quæ agimus, nihil stellis definitum, & constitutum est, quod è cælo vaticinari possint Astrologi, habent planè nihil : si enim in voluntate, non in astris positum est, quid quisque facturus , aut non facturus sit, quis non videt frustrà ab astris peti nostras actiones? At sequuntur homines vtplurimùm corporis propensiones naturales: quid vt plurimùm ? liberæ si sunt nostræ mentes , ad vtrumlibet se habeant oportet , in causis verò liberis , & æquè in vtramque partem paratis , ne Deus quidem quid futurum sit cognoscere potest,auctore S.Thoma 1.part.quæst.14. art. 13. in cap. Hinc Tullius lib. 2. de Diuinatione , Mihi ne in Deum quidem cadere videtur , vt sciat quid casu , & fortuitò futurum sit. Itaque Carneades dicebat, ne Apollinem quidem futura posse dicere, nisi ea , quorum causas natura contineret:quid enim potest prouideri,quidque futurum esse,quod neque causam habet vllam,neque notam,cur futurum sit?[Solis(inquit Tullius lib.2. de Diuinatione) defectiones,itémque Lunæ,prædicuntur in multos annos ab iis, qui syderum cursus, & motus numeris prosequuntur : ea enim prædicunt, quæ naturæ necessitas perfectura est , vident ex constantissimo motu Lunæ, quando illa è regione Solis facta incurrit in vmbra terræ,quæ est motu noctis, vt cùm obscurari necesse sit quandoque eadem Luna subiecta Soli , atque op-

posita nostris oculis, eius lumen obscuret, quo in Signo quæque errantium stellarum quoque tempore futura sit, qui exortus quoque die Signi alicuius, aut qui occasus futurus sit. Hæc qui antè dicunt, quam rationem sequantur, vides, qui thesaurum inuenturum, aut hæreditatem venturam dicunt, quid sequuntur, aut in qua rerum natura inest id futurum, &c.] Hæc Tullius, quæ multò magis valent in liberis appetititionibus: nihil enim habent causæ, cur ita fiant, vsque adeò hæc ratio permouit multos Philosophorum, & Theologorum, vt negarint vllam veram, aut falsam esse enunciationem, quæ aut ait, aut negat id esse futurum, cuius nulla adhuc causa est, cur futurum, aut non sit futurum. Ita Aristoteles lib. 1. Periermen. cap. 8. ita Aureolus apud Gregorium in 1. dist. 38. quæst. 2. art. 1. ita Ambrosius Catherinus opusc. de veritate enunciationum, aliique permulti. Non iniuria itaque sapientissimi mortalium Astrologos semper insimularunt, quòd humanas mentes fati necessitate deuinciant: nam quamuis in speciem illi libertatem arbitrij retineant, re tamen, & factis, vt suarum prædictionum, vt artis Genethliacæ fides constet, eam è medio tollunt. Hinc illæ nefariæ voces,

Si te fata vocant.
Astra viam inuenient.
Sic mea me fata trahunt.
Sic erat in fatis.
Fata volentem ducunt, nolentem trahunt.
Fatorum immobilis ordo.

Hinc Poëtæ, Virgilius:

Testatur moriturâ Deos, & conscia fati
Sydera.

Ausonius:

Te cœli numeros, & conscia fati
Sydera.

Manilius:

Carmine diuinas artes, & conscia fati
Sydera.

Idem lib. 2.

——————— *Vt vitas, ac fata ministret*
Gentibus.

Hinc Petro Castellæ Regi crudeli, cui plurimum ex astris pollicebatur Astrologus fœlicitatis, & gloriæ, desperatis iam rebus, requirenti vt prædictionum fides constaret, respondisse Astrologus fertur, Si quis rigente cælo in balneo lauaret, sudaturum nihilominùs, vt legere est apud Marianam, lib. 17. de rebus Hispaniæ, cap. 14. significans, nihil astrorum decretis obsistere posse. Cur Astrologicarum prædictionũ creberrimos errores non in liberas hominum mentes, quę Astrorum impulsus ludificentur, sed in Astrologorũ imperitiã, socordiam, incuriã reiiciũt. Ptolem. li. 1. de Iudiciis, c. 1. & 3. Firmicus li. 1. c. 2. & 3. Cardanus lib. 1. Ptolemæi de Iudiciis, text. 14. Iunctinus, Bellantius, reliqui omnes, nisi quia eum, qui cæli constitutionem ritè obseruauerit, qui Genethliaca scita tenuerit, nunquam à vero aberrare existimant, contenduntque, nequidquam humanas mentes syderali imperio obstare posse; sed disputationem hoc loco suscepi minimè necessariam: non enim sancti Patres eo solum nomine in

Astrologos

Astrologos inuehuntur, quòd nostras mentes fatali necessitate obligent, vt aduersarij putant, sed etiam quòd futilem, fallacem, seditiosam, mendacem, circulatoriam, vaniloquam artem profiteantur, quòd innumeris mendaciis, erroribus, fraudibus scateant. [Incomprehensibile est(inquit S. Ambrosius)in quoto sexagesimo sexagesimæ particulæ natiuitatis momenta consistant, & qui singulorum Signorum sit aut motus, aut species in natiuitate nascentis. Vnde cùm impossibile sit tam subtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem mutatio inuehat vniuersitatis errorem, totum negotium plenum est vanitatis, &c.) Nihil hîc audiatur de fatali necessitate, nihil de læsa libertate arbitrij.

Item sanctus Augustinus lib. 5. de Ciuitate, cap. 5. [Si hæc (inquit) ad illas pertinent minutias temporis, quæ inter se habent gemini, & constellationibus non ascribuntur, quare aliorum constellationibus inspectis ipsa dicuntur; si autem ideò dicuntur non ad minuta incomprehensibilia, sed ad temporis spatia pertinent, quæ obseruari, notarique possunt, quid hîc agit rota illa figuli, nisi vt homines luteum cor habentes, in gyrum mittantur, nec Mathematicorum vaniloquia conuincantur, &c.] His, & aliis multis sancti Patres coarguunt Genethliacam vanitatem, quibus clarius constat, eos non solùm fati naturam, & nomen in Genethliaca arte improbare, sed etiam leuitatem, commenta, futilitatem, ineptias, vanitatem. Stant itaque sanctorum Patrum decreta aduersus Astrologos, nec vlla ea licet tergiuersatione eludere. Stant sapientiæ optimates aduersus leuissimas ineptias, stant grauissimi quique aduersus Genethliacam leuitatem. Stat Philosophia vniuersa aduersus mendacem, & ludicram disciplinam. Rude solum, & imperitum vulgus, facilè mobile huiusmodi fabellis, & commentis capitur. Sed quoniam de sapientum sententia iam satis constat, videamus & quid Rerumpublicarum moderatores, & Principes viri de hoc hominum genere censuerint.

CAPVT VNDECIMVM.

Astrologos sæpe è Republica pulsos fuisse.

PRÆSTIGIATORES hi, & infunabuli, qui ex astris homines suspensos habent, & stellarum impulsu huc, & illuc res omnes mortalium agitari contendunt, tamquam publicæ quietis euersores, & qui exerceant artem publicis rationibus infensam, sæpiùs à Republica amoti fuerunt. [Expelluntur(inquit Septimius Tertullianus lib. de Idololatria) Mathematici, sicut Angeli desertores eorum magistri. Vrbs, & Italia interdicitur Mathematicis, sicut cælum Angelis eorum, eadem pœna exilij est discipulis, & magistris.]

Primùm itaque Marco Popilio, & Cn. Calpurnio Coss. publica lege vrbe, & Italia hæc pestis amota fuit, quam iterum Marcus Agrippa Ædilis anno vrbis 721. magno Reipublicæ bono exulare iussit. Rursus anno 761. vetita fuerunt omnia vaticinia, auctore Dion. lib. 56. Seueriùs autē, & maiori cum cura Tauro, & Libone Coss. facta de Mathematicis, Magisq; Italia pellendis Senatusc ōsulta. Atque vt ostenderent Patres, quanto studio hoc genus hominum cauendum censerent, Lucium Pisciarium saxo eiecerunt, & in Martium extra portam Esquilinam,

quilinam, cùm classicum canere Consules more prisco iussissent, grauiter animaduerterunt. Denuò Cn. Pomponio, & Rufo Coss. Mathematicis, & Chaldæis Senatusconsulto aqua, & igni interdictum fuit. Iterum Vitellius Cæsar iussit Roma, & Italia excedere omnes Mathematicos intra Calend. Octobris. Et Imperatores Diocletianus, & Maximianus l. artem. C. de maleficis, & Mathematicis: Artem, inquiunt, Geometriæ discere, atque exercere publicè interest, ars autem Mathematica damnabilis est, & interdicta omnino. Rursus Imperatores Constantius Augustus, & Iulianus Cęsar eodem tit. l. nemo: Nemo haruspicem consulat, aut Mathematicum, nemo ariolum, augurum, & vatum praua confessio conticescat. Chaldæi, ac Magi, & cæteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. Sileat omnibus perpetuò diuinandi curiositas: etenim supplicio capitis ferietur, gladio vltore prostratus, quicumque iussis nostris obsequium denegauerit.] Iterum l. etsi. eodem tit. dicitur: [Si quis Magus, vel magicis carminibus assuetus, qui maledicus vulgi consuetudine nuncupatur, aut haruspex, aut ariolus, aut certè augur, vel Mathematicus, aut enarrandis somniis occultam artem aliquam diuinandi, aut certè aliquid horum simile exercens, in comitatu meo, vel Cæsaris fuerit deprehensus, præsidio dignitatis exutus, cruciatus, & tormenta non fugiat: si verò conuictus fuerit, & ad proprium facinus, detegentibus repugnauerit, pernegando: sic equuleo deditus, vngulisque sulcantibus latera perferat, pœnas proprio dignas facinore.] Honorius item, & Theodosius l. Mathematicos. C. de episcopali audientia; aduersus eosdem ita sanxerunt: [Mathematicos, nisi parati sint codicibus erroris sui sub oculis Episcoporum incendio concrematis, Catholicæ Religionis cultui fidem tradere, nunquam ad errorem pristinum redituri, non solùm vrbe Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus depelli decernimus.] Quas obsecro ob causas tot, támque sapientes viri toties, tam multis propositis pœnis, per singulas ferè ætates, Genethliacam artem è Republica eiecerunt, nisi quia experimento didicerunt illam publicis, priuatísque rationibus aduersari? Intellexit & Iulius Firmicus, quàm seditiosa sint Astrologorum præsagia, & quàm infensa Principibus: idcircò lib. 4. Mathem. cap. 33. scribit: [Caue, ne de statu Reipublicæ, vel de vita Romani Imperatoris aliquid interroganti respondeas: non enim oportet, vel licet, vt de statu Reipublicæ aliquid nefaria curiositate dicamus; sed & sceleratus, atque omni animaduersione dignus est, si quis interrogatus dixerit de Imperatore: quia nec dicere poteris de eo aliquid, nec inuenire, &c.] Si Firmici consilium sequuti fuissent ij, qui Tiberio Roma in Campaniam proficiscenti, reditum astris negari vulgarunt, næ ipsi meliùs saluti suæ consuluissent. Dedit & Parmenes Chaldæus, is, qui Neronis tempore de imperij mutatione ex astris pronunciauit, suæ temeritatis iustissimas pœnas. Asceltarion quoque Mathematicus, qui de Domitiani exitu vaticinari ausus fuit, igne crematus illustre posteritati tumultuariæ disciplinæ reliquit exemplum. Quis hoc loco ferat Ioannis Fordiensis Franch. Decani pudenda mendacia, qui, vt est apud Dominicum Bagnes 1. part. quæst. 155. art. 4. dub. 1. negat Astrologorum placita improbata aliis, quàm Romanis Pontificibus, & Theologis scholasticis. Nónne proferant Imperatorum decreta, rescripta Principum, Romana Senatusconsulta, vnde tanta mentiendi libido, vnde tam splendida mendacia, nisi ex odio Romani Pontificis? Sed hæc aliàs.

CAPVT

CAPVT DVODECIMVM.

Quàm ſeuerè olim Eccleſia in Genethliacos animaduerterit.

NON modò Rerumpublicarum Præſides, verùm etiam ſacrorum Antiſtites, & œcumenica concilia iſtiuſmodi Aſtrologos humanæ ſocietatis infenſos hoſtes iudicarunt: nam Aquilam Ponticum diuinarum literarum attentum interpretem, ob eam maximè cauſam à Patribus ex Eccleſia eiectum accepimus, quòd geniturarum interpretationibus impensè vacaret, & libros illos, quos combuſtas memorat S. Lucas Actorum c. 19. ad Aſtrologicam geniturarum obſeruationem, & curioſitatem pertinuiſſe auctor eſt S. Auguſt. Pſal. 61. Quo loco refert Chriſtianum quemdam, qui eo tempore ſecutus fuerat Aſtrologicas rationes, non fuiſſe in Eccleſia receptum, niſi publica peracta pœnitentia. Sic autem ait: [Iſte (inquit) ex Chriſtiano, & fideli pœnitens redit, & territus poteſtate Domini, conuertitur ad miſericordiam Domini: ſeductus enim ab inimico, cùm eſſet fidelis, diu Mathematicus fuit, ſeductus, ſeducens, deceptus, decipiens, illexit, fefellit, multa mendacia locutus eſt contra Deum, qui dedit hominibus poteſtatem faciendi quod bonum eſt, & non faciendi quod malum eſt; iſte dicebat quòd adulterium non faciebat voluntas propria, ſed Venus; homicidium non faciebat voluntas propria, ſed Mars: & iuſtum non faciebat Deus, ſed Iupiter, & alia multa ſacrilega non parua. Quàm multis eum putatis Chriſtianis nummos abſtuliſſe? Quàm multi ab illo emerunt mendacium? quibus dicebamus, filij hominum vſquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? modo ſicut de illo credendum eſt, horruit mendacium, & multorum hominum interitum, ſe aliquando ſenſit à Diabolo illectum, conuertitur ad Deum pœnitens. Noſtis in Actibus Apoſtolorum eſſe ſcriptum cap. 19. quia multi perditi, id eſt, talium artium homines, & doctrinarum nefariarum ſectatores, omnes codices ſuos ad Apoſtolos attulerunt, & incenſi ſunt libri tam multi, vt pertineret ad ſcriptorem, exiſtimationem eorum facere, & ſummam pretij conſcribere. Hoc vtique propter gloriam Dei, ne tales etiam deſperarent ab illo, qui nouit quærere quod perierat; perierat ergo iſte, nunc quæſitus, inuentus, adductus eſt, portat ſecum codices incendendos, per quos fuerat incendendus, vt illis in ignem miſſis ipſe in refrigerium tranſeat. Ante Paſcha enim cœpit quærere de Eccleſia Chriſti medicinam, ſed quia talis eſt ars, in qua exercitatus erat, quæ ſuſpecta eſſet de mendacio, atque fallacia, dilatus eſt, ne tentaret, & aliquando tandem admiſſus ne perículoſiùs tentaretur.] Hactenus S. Auguſtinus.

Fertur & Alexander Papa III. Presbyterum, qui conſuluerat Aſtrologos de furto quopiam in ſua Eccleſia admiſſo, per integrum annum amouiſſe à Diuinis.

Secunda Decreti parte, cauſa 26. q. 2. c. ſed & illud: vnà cum S. Hieronymo Eccleſia conuerſa damnat eos qui ſtellarum curſus, & ex illis futurorum euentus rimantur.

Rursus ibid.q.3.c. Illud. decretum est Mathematicos, qui ex Astris conantur actiones nostras,vel actionum euenta prædicere,nimis errare.Item c.Illos. dicitur Planetarios à Christiana,& vera Religione damnari.

Denique ne omnia illius quæstionis capitula percenseamus,q.5.c.non liceat. statuitur non licere Christianis obseruare Lunæ, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam, pro domo facienda, vel coniugio sociando.

Concilium item Bracarense I. Can.9. [Si quis (inquit) animas & corpora humana, fatali signo credit adstringi, sicut pagani & Priscillianistæ dixerunt, anathema sit.] Et Can.10. [Si quis (ait) duodecim signa, quæ Mathematici obseruare solent, per singula animæ, vel corporis membra disposita credit, anathema sit.] Iterum Lateranense Concilium sub Leone X. & Iulio II. coactum Astrologorum licentiam inhibuit, & contra Arnoldum Villanouensem,aliósque huius farinæ homines,grauiter censuit.

Concilium Tridentinum De libris prohibitis regula 9. ita Episcopis præcipit:[Episcopi diligenter prouideant, ne Astrologiæ iudiciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, successibus, fortuitísque casibus,aut iis actionibus,quæ ab humana voluntate pendent certò aliquid euenturum affirmant,&c.]

Concilium Prouinciale Mediolanense sub S. Carolo Card. Borromeo celebratum p.1. ferè extrema. [Astrologi (inquit) qui ex Solis, Lunæ,& aliorum astrorum motu, figura, & aspectu de hominum actionibus, quæ à libero voluntatis arbitrio proficiscuntur, certò aliquid euenturum affirmant, grauibus pœnis plectantur, quæ pœnæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de huiusmodi rebus detulerint, &c.]

Sixtus Quintus vir humanarum, diuinarúmque literarum scientissimus, Reipublicæ administrandæ laude, & ciuilium rerum vsu, ac prudentia incomparabili ad Pontificiam dignitatem euectus, nihil habuit prius, quàm Christi Domini Ecclesiam ab Astrologicis lappulis,tribulis,lolio repurgare, primo siquidem ipso Pontificatus anno, Astrologiæ vsum planè interdixit.

[Nec verò (inquit in saluberrima constitutione aduersùs Astrologos lata) ad futuros euentus & fortuitos casus prænoscendos vllæ sunt veræ artes, aut disciplinæ, sed fallaces, & vanæ, improborum hominum astutia, & Dæmonum fraudibus, introductæ, ex quorum operatione, consilio, vel auxilio, omnis diuinatio dimanat, siue quòd expressè ad futura manifestanda inuocentur, siue quòd ipsi prauitate, & odio in genus humanum occultè etiam præter hominis intentionem, se ingerant, & intrudant, vanis inquisitionibus futurorum, vt mentes hominum perniciosis vanitatibus, & fallaci contingentium prædictione implicentur, & omnis impietatis genere, deprauentur, quæ quidem ipsis cognita sunt, non diuinitate aliqua, nec vera futurorum reminiscentia, sed naturæ subtilioris acumine, & aliis quibusdam modis, quos hominum obtusior intelligentia ignorat. Quamobrem dubitandum non est, in huiusmodi futurorum contingentium & fortuitorum euentuum inquisitione, & præcognitione diaboli operam se fallaciter immiscere, vt sua fraude, ac dolis, miseros homines, à via salutis auertat, & laqueo damnationis inuoluat. Quæ cùm ita sint, non nulli hæc fideliter & religiosè, vt debent, non attendentes, sed curiosa sectantes, grauiter Deum offendunt, errantes ipsi, & alios in errorem mittentes. Tales in primis sunt

Astrolo

Astrologi, olim Mathematici, Genethliaci, Planetarij vocati, qui vanam, falsámque ſyderum, & aſtrorum ſcientiam profitentes, diuinæque diſpoſitionis ordinationem, ſuo tempore reuelandam, præuenire audaciſſimè ſatagentes, hominum natiuitates, & genituras ex motu ſyderum, & aſtrorum curſu metiuntur, ac iudicant futura, ſiue etiam præſentia, & præterita occulta, atque ex puerorum ortu, & natali die, ſiue quauis alia temporum, & momentorum, vaniſſima obſeruatione, & notatione de vniuſcuiuſque hominis ſtatu, conditione, vitæ curſu, honoribus, diuitiis, ſobole, ſalute, morte, itineribus, certaminibus, inimicitiis, carceribus, cædibus, variis diſcriminibus, aliiſque proſperis & aduerſis caſibus, & euentibus præcognoſcere, iudicare, affirmare, temere præſumunt, non ſine magno periculo erroris, & infidelitatis, cùm S. Auguſtinus, præcipuum Eccleſiæ lumen, eum qui hæc obſeruat, qui attendit, qui credit, qui in domum recipit, qui interrogat Chriſtianam fidem, & baptiſmum præuaricaſſe affirmet, &c.]

Ruſus infrà: [Hac perpetuò (inquit) valitura conſtitutione, Apoſtolica auctoritate ſtatuimus, & mandamus, vt tam contra Aſtrologos, Mathematicos, alióſque quoſcumque dictæ iudiciariæ Aſtrologiæ artem, præterquam circa agriculturam, nauigationem, & rem medicam, in poſterum exercẽtes, aut facientes iudicia, & natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus ſucceſſibus, fortuitíſque caſibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus, aliquid euenturum affirmare audent, etiam ſi id ſe non certò affirmare aſſerant, aut proteſtentur, quàm contra alios cuiuſque ſexus, qui ſupradictas damnatas rationes fallaces, & pernicioſas diuinandi artes ſiue ſcientias exercent, profitentur, & docent, aut diſcunt, quíve huiuſmodi illicitas diuinationes, ſortilegia, ſuperſtitiones, veneficia, incantationes, ac deteſtanda ſcelera & delicta, vt præfertur, faciunt, aut in eis quomodolibet ſe intromittunt, cuiuſcumque dignitatis, gradus, conditionis, exiſtant, tam Epiſcopi, & Prælati, ſuperiores, ac alij ordinarij locorum, quàm Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vbique gentium deputati, etiam ſi in pleriſque ex his caſibus, antea non procedebant, aut procedere non valebant, diligentiùs inquirant, & procedant, atque in eos ſeueriùs Canonicis pœnis, & aliis eorum arbitrio animaduertant. Prohibentes omnes, & ſingulos, libros, opera, tractatus, huiuſmodi iudiciariæ Aſtrologiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Ouomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, Artis Magicæ, aut in quibus ſortilegia, Auguria, Auſpicia, éxecrabiles incantationes, ac ſuperſtitiones continentur, ac ſuper in memorato indice interdictos, ſub cenſuris, & pœnis in eo conſtitutis, à quibuſcumque Chriſti fidelibus legi, aut quomodolibet retineri, ſed illos Epiſcopis, & ordinariis locorum, vel Inquiſitoribus prædictis præſentari, & conſignari debere. Et nihilominus eadem auctoritate ſtatuimus, & mandamus, vt contrà facientes, legentes, aut retinentes, libros, & ſcripta huiuſmodi, ſeu in quibus talia continentur, ſimiliter iidem Inquiſitores liberè, & licitè procedant, ac procedere, & pœnis dignis punire, & coërcere poſſint, &c.]

Hæc ſunt Philoſophorũ, Medicorũ, Iuriſconſultorum, Theologorum, ſanctorum Patrum, Principũ, Pontificum, Conciliorũ de Aſtrologia iudicia. Inſaniat itaq; oportet, qui tot, tantóſq; aduersùs viros pro Genethliaca ſtare audeat, ergo eruſcatoribus, qui mẽdaciis quęſtũ faciũt, credendũ eſt potiùs, quàm Philoſophis

sophis omnibus, omnibus Medicis, Theologis vniuersis, sanctis Patribus, Iurisperitis, omnibus qui ingenio & doctrina pollent. Existimabimus totam Græciam, vniuersam Italiam in Medicina delirasse, damnabimus doctissimos viros stultitiæ, temeritatis, vanitatis, ignorantiæ, fraudis. Solis Astrologis habebimus fidem? Ad ægros non Medicos, sed Genethliacos vocandos; de Reipub. statu Astrologos non rerum ciuilium peritos consulendos censebimus? Nimium sibi arrogant, si auctoritatem supra omnes mortales sibi sumunt Astrologi. Quis credat solos Astrologos verum vidisse, acerrimi ingenij viros nihil intellexisse? Quis sibi persuadeat sapientes omnes à veritate defecisse, solos mendaces Astrologos pro veritate stare? Iactent iam experimenta, dicant suam artem certis & nunquam fallentibus constare obseruationibus. Scilicet acerrimi doctissimíque mortalium ignorarunt. Hæc experimenta ne fando quidem de iis quidquam audierunt. Cur fidem illis fecerunt nullam, cur perstiterunt in sententia de vanitate Astrologiæ? Est in huiusmodi notationibus longè plus deceptionis, & fraudis, quàm vulgus existimare valeat, plus in hac arte sapientes viderunt offuciarum, quàm vulgus suspicetur.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Genethliacam artem exitio fuisse multis Principibus.

VR miramur & Rerum publicarum moderatores, & sacrorum Antistites, semper Astrologiæ fuisse infensos? Multis illa Regibus, & Imperatoribus exitio fuit, magnas Rebuspublicis intulit calamitates. Et quis percensendo numeret Imperatores, & Reges, quos rerum maximarum inani expectatione, & spe tanquam hiantes coruos, delusos, Astrologi ad certum, & exploratum exitium summa cum Imperij Regníque ruina duxerunt? Quis inire potest eorum numerum, quos in postremum excidium Astrologorum præsagia egerunt? Simeon Bulgarorum Princeps, Mathematicorum suasu in Crobatos validum exercitum duxit, certissima cum victoriæ spe, sed inter angustias montium à Crobatis profligatus incredibilem cladem accepit. Emanuel Comnenus Imperator audita clade, quam in Sicilia acceperant sui, rem in malè auspicatum classis egressum retulit, quare vt in posterum fœliciùs bellum administraretur, Astrologorum pensitatis rationibus, nouam classem adornauit, & quam opportunissimo Astrorum congressu Angelo Duce è portu dimisit. Sed ea vbi ad Siculum fretum peruenit, à Rogerio Rege capta planè demonstrauit quantum Principes, atque Imperatores fallant Astrologorum præsagia. Petrus Castellæ Rex, cui Iudæus Astrologus gloriæ plurimum, & fœlicitatis, noua regna, & imperia ex Astrorum rationibus pollicebatur, omnibus quæ eo auctore susceperat bella infœliciter gestis, nónne tandem in Henrici fratris nothi, potestatem venit: multísque vulneribus confossus, vitam miserè amisit? Ludouicus Sforzia Mediolanensium Dux, qui nihil vnquam aggressus dicitur, nisi ex Astrologorum præscripto, Ducatu priuatus in carcere apud Gallos miseram mortem obiuit. Plenæ sunt huiusmodi exemplis historiæ, referta eorum hominum vita, qui Astrolo

Astrologorum vanis pollicitationibus delectantur: quot enim vidimus Astrologorum prædictis à suis sedibus excitos ad aulam, ad militiam, ad mercaturam, ad forum, accessisse, qui infœlici, ac miserando exitu decesserunt? O magna priuatarum rerum calamitas! ô postremum Rerumpublicarum excidium! Adhuc habemus fidem ludibriis, adhuc huiusmodi nugiuendulis credimus: non ita qui sapiunt prudentia & virtute vtuntur; procul Genethliaca præsagia habent, longè hoc genus hominum repellunt.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Astrologiam nullius esse frugis.

SI vlla ex astris aptè duceretur futurorum præsensio, constaret sanè aliquis Astrologiæ fructus, nec esset Astrologorum gens, egestate, mendicitate, ærumnis, calamitatibus infamis: quæ enim ars reperiri potest humanis rationibus magis accommodata, quàm hæc de qua agimus, quæ rerum euenta in multos annos præuidens, quo modo nostra consilia temporum momentis attemperanda sint ostendit, aperitque nobis multò ante vitæ cursum quid prospera aduersáque astra spondeant, aut minitentur, vt cautiores simus in bonis procurandis, reiiciendis contrariis. At nihilo meliùs rebus suis consulere eos, qui Astrolabia adhibent in consilium, quàm cæteros mortales, per quotidiana experimenta comperimus. Quid attinet tot cœlo machinas adhibere, tot distinguere Zodiacos, tot signa constituere, astrorum consensiones, & dissensiones, amicitias, dissidia anxiè peruestigare, syderum rimari abditas vires, arcana consilia, si fortunæ ludibriis æquè expositi sunt, qui hæc obseruant, ac qui contemnunt? Mihi quidem non solùm nihil prodesse, sed etiam obesse plurimùm Genethliaca videtur: serit enim rerum alienissimarum varias opiniones, quibus concitatus animus, nunc absonus concipit appetitiones, nunc suscipit futilem timorem, pollicetur interdum montes aureos, accendítque maximarum rerum spem, à qua plerique deiecti aut mœstissimam egerunt vitam, aut mortem sibi consciuerunt. Rursus variis terriculamentis absterret à literarum studio, à militia, ab aula, à matrimonio, à religione: magno salutis, honoris, rei familiaris, dispendio. Quot illa angoribus, curis, molestiis, sollicitudinibus, eos cruciat, quibus aut occultas insidias, à domesticis, ab amicis, à ciuibus, à Principe minitatur, aut bonorum publicationem, & paternæ domus comminatur excidium? Fac alicui promisisse Astrologum opulentam hæreditatem, à fratre, à sorore, à consanguineo; quas illi animo subiecit faces? quas accendit alieni patrimonij cupiditates? quàm illi difficile erit modum adhibere? Fac alteri in Romana Curia pollicitum esse primam dignitatem Astrologum, quas ille opes non fundet, quos non suscipiet labores, quas non perferet molestias, quid non aget, aut patietur, vt ad aulam perueniat? Non abibo longiùs. Astrologorum pollicitationibus plerique inflammati, à ratione desciscunt, atrocissima quæque aggrediuntur scelera, parentibus, vxoribus, liberis, patriæ, Reip. exitium moliuntur. Sedandæ sunt hominum effrænatæ cupiditates, non incitandæ

tandæ præsagiis, conseruanda sunt sedata mentis iudicia, non conturbanda vanis prædictis, quæ si animi appetitiones incitauerint vehementiùs, difficile erit rationis præscriptionem tenere, & appetitiones regere, ne in omne flagitium erumpant. Nec illud postremum est Astrologiæ præconium, quod omnes Astrologos ad postremam redegit egestatem. Nullum sanè reperies scriptorem, qui huic hominum generi probrosam non obiiciat mendicitatem; nam, vt prætermittamus Astrologiæ osores, quibus fidem eleuare posset suspicio, nullus Mathematicorum est, qui sui seculi coniectoribus non exprobret infamem egestatem, & inopiam. Facit id Ptolemæus Astrologorum Princeps libro 1. de Iudiciis, cap. 3. facit Iulius Firmicus libro 1. Mathes. facit Hieronymus Cardanus ad librum 1. Ptolemæi text. 13. & 14. facit Franciscus Iunctinus libro defensionis Astrologiæ, facit Bellantius libro 1. Apologiæ contra Mirandulanum, facit Bonatus, facit Albertus Pighius Apologia pro Astrologia, faciunt denique omnes, qui Astrologicas rationes attigerunt. Ex rei familiaris inopia ortæ sunt fraudes, fallaciæ dæmonum, familiaritates, mendacia, quibus vniuersa Astrologorum natio infamis est. Equidem Genethliacam in partem fœlicitatis collocarem multò maximam, si Genethliacis nihil nisi meditatum, nihil nisi animo prouisum, contingere animaduerterem; nunc verò cùm constet non minùs quàm cæteros, eos improuisis vrgeri euentis, subitis casibus transuersos agi, multas grauissimásque nequidquam tale cogitantibus accidere calamitates, impetrare (fateor) à me non possum, vt credam, aut istas noctilucas aliquid præsagire posse, aut illius frugis earum esse præsagia: nam si totius vitæ cursum in natalitio schemate (vt profitentur) tanquam in leuissimo speculo viderent, si rerum omnia euenta anticiparent cognitione, si tanta animi prouisione anteuerterent quæcunque euentura sunt; nónne aut prouisione aliqua auerterent, aut aliqua declinatione effugerent grauissimos, & exitiales casus, qui sibi impendent? At eorum alios videmus in crucem actos, alios necatos suspendio, alios vnco impactos, alios præfocatos aquis, alios igne exustos, alios securi percussos, alios è Tarpeio saxo deiectos, alios demersos mari, alios insidiis oppressos, alios grauissimis afflictatos morbis, alios fame, sitíque enectos; alios subita ruina obrutos, alios carceris macie, & ærumnis confectos, alios pulsos in exilium, alios aliis innumeris exagitatos modis. Tragœdias loquimur aut fabulas? An rem omnium gentium, omnium ætatum, omnium temporum, omnium scripturarum, omnium mortalium testificatione certissimam? Recenti memoria Lucas Gauricus Genethliacæ fama nobilis, à Ioanne Bentiuolo Bononiæ viro Principe, cuius fatalem horam vulgarat, magnis cruciatibus diuexatus, est extinctus.

Bartholomæus Cócles Bononiensis, quem in astra ferunt laudationes Astrologorum, adacta in occipitium securi, ea sola de causa à Capono extinctus fuit, quòd eum homicidam fore prædixerat.

Antiochus Tibertus Cæsenas à Pandulpho Malatesta in carcerem coniectus, viderat ne sibi securi pereundum, quando à custodis filia resti impetrata, fugam adornabat?

Qui Ioannem Galeatium Mediolanensium Ducem adhuc florentibus annis è vita cessurum, ex natalitiis eius astris cognouerat, cognouerat ne suspendio sibi vitam finiendam esse?

Parme

Parmenas Chaldæus, qui de Neronis Imperatoris cæde vaticinari non dubitauit, ignorauit sine dubio suum caput Neroni deuotum à stellis.

Domitianus Augustus Mathematicis prædictionibus vsque ad superstitionem obligatus, nónne à Pantheniano aliisque domesticis misere interfectus fuit, nequidquam Genethliacis præsagiis iuuantibus?

Quis Hieronymo Cardano magis varia vsus est fortuna? quot illum morbi ad mortem vsque diuexarunt, quot vitæ discrimina adiuit? quoties in carcerem coniectus, quoties insidiis appetitus fuit? magisterij dignitate, qua in Papiensi Academia fungebatur, per summum dedecus expoliatus. Romam religionis causa sæpius accersitus, malè apud plurimos audiuit. Is in sua genitura exponenda triginta annis se laborasse scribit lib. de iudiciis, cap. 6. Quo autem operis pretio tantum studium susceperit, quid emolumenti cœperit ex tam sedula commentatione, intelliges ex iis, quæ libro centum geniturarum, genitura 19. scribit. Profitetur enim nihil à se alienum fuisse eorum, quæ Genethliaca astra portendebant, eadem nimirum subiturus incommoda, si Genethliacam planè ignorasset. Liuium Pituarium magni nominis Mathematicum, qui iussu Tiberij Imperatoris è rupe Tarpeia deiectus fuit, quid iuuarunt Astrolabia, stellarum exaltationes, retrogradationes, pigris deiecta signa præualuerunt?

P. Martium Astrologiæ peritissimum nullum sydus docuit, quod illi extra Exquilinam partem supplicium esset subeundum.

Quoties Mathematici omnes amoti ab vrbe, è Repub. eiecti, amandati ex Italia, exclusi ex vrbibus in exilium acti fuerunt nihil huiusmodi metuentes.

Placétne igitur eos habere vates & nosse quæ aliis imminent pericula, quos in suis rebus cæcutire certum est? Credemus eos futurorum conscios, qui instantia, & præsentia non vident? ab iis aliorum exitus requiremus, qui ignorant suos?

Negabit aliquis multos ex iis quos commemorauimus ignorasse quæ sibi instabunt pericula. Lucam enim Gauricum Bartholomæus Cocles eius discipulus monuit, vt fuga suæ saluti consuleret. Domitianum Imperatorem Mathematicis rationibus cognouisse fatalem sibi noctem illam futuram, qua contrucidatus fuit, scribunt omnes qui eius res gestas scribunt. Nil in præsentiarum moror, dummodo constet nullam ex Astrologorum præsagiis percipi vtilitatem, id verò perinde sequitur, si dicas Astrologos conscios quidem esse impendentium sibi calamitatum; sed eas nulla procuratione aut declinare, aut auertere posse, ac si admittas, eos rerum suarum infœlices exitus ignorare. Addo si priùs illud recipitur, Astrologos præsentiscere suas ærumnas, & infœlices casus, multò magis miseram ac miserabilem esse eorum, quàm cæterorum conditionem: hos enim instantes solùm & præsentes afficiunt calamitates, illos impendentium etiam malorum opinio, & anxia ærumnarum expectatio perpetuò cruciat: itaque quod Poetæ Tantalo apud inferos ob scelera animíque impotentiam excogitarunt supplicij genus maximum, saxum quoddam impendens, quod nullam illi quietis partem relinquat, id experiuntur, & qui Astrologiæ dant operam, & qui Astrologorum prædictis fidem adhibent: suscepta enim impendentium malorum opinio, perpetuis cruciat curis, continuis angoribus premit, diu noctúque molestiis affligat,

tunæ, nec satis pudicam, à patre propterea domo eiectus, rei familiaris inopia laborare cœpit, cùm enim nullum ex arte, (erat enim medicus) quam exercebat quæstum faceret, quòd stupidi esset ingenij, & à patre destitueretur necessariis, in summa versabatur rerum inopia; cogebatur tamen non solùm vxorem, sed etiam socrum, socerum, sorores aliquot, & fratres vxoris alere, in tanta egestate vxor quæ luxuria & procacitate nulli cedebat mulierum, maritum maledictis proscindere, impetere conuitiis, lacessere adulteriis, corporísque prostitutione propemodum publica, quotidiana iurgia in capitale odium abierunt, quod cùm toto biennio perdurasset, neque finem vllum res habitura videretur, consilij expers veneno vxorem è medio tollere constituit, vt ea se ratione aliquando molestia liberaret. Quare vxori decumbenti ex puerperio, placentam exhibuit veneno infectam, quam cum illa degustasset, mortem obiit, & maritum ea cura exoluit, qui cùm intolerabilem sarcinam deposuisse sibi videretur, perbellè secum actum existimauit. Sed non ita multò post publica potestate comprehensus,& in carcerem coniectus fuit,& quæstionibus addictus non solùm factum professus est, sed addidit præterea bis sine successu priùs miscuisse venenum: quare capite damnatus, securi percussus obiit anno 1560.die 7.Aprilis ætatis anno 26.nec dum exacto.

Vnde hæc habemus? à Cardano ipso patre, qui lib. de vtilitate ex aduersis capienda, præcipuè ex tractatu de luctu, & oratione pro filio ad Senatum Mediolanensem habita, vbi fœmineo vlulatu deplorat miserrimi filij calamitatem: sic enim ad Iudices ait: [Vultísne, vt apud omnes gentes, & omnia secula, legantur hæc, sapientissimus, iustissimus, æquissimus Senatus Mediolanensis sub Clementissimo Rege Philippo, maioris partis orbis Domino, Ioannem Baptistam Cardanum medicum, filium Hieronymi, optimæ spei adolescentem, capite puniuit, hoc ipso, quòd vxorem obstinatissimo animo veneno necauerit, quoniam illa cum socru sæpius obiecerant adulterium se perpetrasse, atque etiam liberos duos genitos masculum, & fœminam ex adulteriis,non ex ipso procreatos. Quid dicent Gentes? quid dicturi sunt posteri? an hunc adolescentem iustè damnatum? nequaquam: qui tantam caussam, & tam atrocem habuerit se ipsum vlciscendi: an Senatum iniustè egisse, aut minùs prudenter? multò minùs, quandoquidem tanta sapientia, tam confirmatus æquitatis animus vno actu vitiari non possit. Quid ergo dicent, dicturíve erunt, vt monstrosus hic casus est, ita fuisse prodigiosam damnationem, &c.]

Quid agis Cardane? quid tot annorum studio in Genethliaca collocato assecutus es? quid centum genituris explicatis, quid tot clarissimorum Regum, & Imperatorum natalibus notatis, quid septem Aphorismorum libris, quid tot commentariis in Ptolemæum editis adeptus es? cur à filio non excussisti securim? cur non cauisti ne vxorem duceret impudicam? qui omnes naturæ latebras perlustrasti, cur non vidisti filij pudendum matrimonium? alterum hic fatendum est, aut ignorasse te miserrimi filij infœlicissimam fortunam, & non credimus tibi patere ex genituris futuros euentus: aut præscium te multò antè filij miserabilis exitus fuisse, sed non potuisse quidquam afferre opis ei quem Astra ferro deuouerant: & inutilem istiusmodi artem esse ac nullius frugis iure contemnimus, qui sibi nequam, cui bonus? consule primò rebus tuis, deinde magna animi

Xx 3 proui

prouisione aliorum casus anteuertes. Non possumus credere eos esse futurorum conscios, quos videmus, earum quæ sibi impendent calamitatum inscios.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Astrologorum dissensiones.

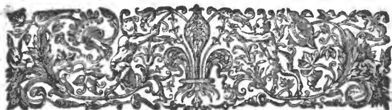
NON vna est Astrologiæ ratio, sed multiplex, & varia, mutat enim monstrum istud subinde formas,& tanquam nouus Proteus vertit se in Leonem, in Aprum, in Draconem, in ignem, in quercum, in auem, in aquam, non tot Cameleon animal, induit colores, quot Astrologia suscipit à loco, in quo versatur, ab opifice, à tempore formas, alia est apud Hebræos, alia apud Chaldæos, apud Ægyptios alia, alia apud Persas, ab his omnibus dissentiunt Arabes, Albumazar, Auerodan, Atamar, Mazanalla, Zahel, nec Arabes probant Græci, nec Græcos Latini: Aduersus antiquos Astrologos stat Ptolemæus Alexandrinus; hunc refellit Albumazar, aduersus vtrumque disputat Auenazra, veteres omnes reiicit Cardanus libro de Iudiciis Geniturarum, cap. 16. lib. de reuelationibus, cap. 1. lib. de restitutione temporum, cap. 11. Contra Cardanum faciunt omnes recentiores Tycho Brahæ lib. 1. de noua stella, cap. 2. & hominem Astrologiæ quam venditat ignarum,& eius obseruationes non dubitat appellare ridiculas. A Bellantio dissentit Michaël à Petrasancta, ab hoc Franciscus Iunctinus, nec leui aliqua & ludicra de re dissentiunt, sed lis est de toto asse, de ipsa Astrologiæ forma, de constituendo natalitio schemate, ex quo de totius vitæ cursu statuitur: vnde omnes prædictiones, tanquam à fonte promanant. Ioannes Antonius Maginus libro Isagogico, p. 2. cap. 10. refert tres modos construendi syntagma Montiregij,& Rainaldi, quem vocant rationalem, Arabum, & Iulij Firmici: Alchibitij quem Ioannes de Saxonia in commentariis Alchibitij contendit esse Ptolemæi.

Domos cœlestes, à quibus astra vim,& efficientiam mutuantur, quæ totius Astrologiæ sunt fundamentum, aliter antiqui, aliter nostrates, aliter Arabes, aliter Ægyptij, aliter Græci, aliter Latini constituunt: alij enim signiferum, alij æquatorem, alij verticalem circulum, alij parallelum per gradum eclipticæ orientem meridiano circulo interceptum diuidendo domos cœlestes, assumunt, qua in re cæteros omnes errore deceptos scribit Ioannes Antonius Maginus loco citato, nouas tabulas, quæ solæ ad veritatem accesserint, pollicetur his verbis. [Igitur neglectis domorum tabulis perperam supputatis, quæ aliorum Ephemeridibus præfigi consueuerunt, nouas & correctiores nostris diariis apposuimus.] Non minor inter Astrologiæ magistros dissensio est de domorum potestate, & iure. Mallius enim totus à cæteris diuersus abit. Ptolemæus dissidet à nostratibus omnibus. Arabes & Latini seruos à sexta domo diiudicant, Ptolemæus & Ægyptij ab ea quæ à sexta distat plurimum, morbos à septima, & à prima significari putat Ptolemæus; cæteri à sexta: in quinta domo Arabes,& Latini quærunt filios. Ptolemæus in decima, & vndecima. Mallius ab Oriente. Porphyrius à decima domo natorum fortunam, & parentum

tum vota suspendit: secunda domus significat subitam spem recentioribus, vt Cardano lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 1. apud veteres diuitias, de coniugiis ferè omnes ab Occidente diuinant, Heliodorus à medio etiam cœlo: à tertia Cardanus, & recentiores, itinera coniectant, & labores, alij hæc petunt, à nona. Denique ne singula persequamur, non minor inter Astrologos est de præcipuis Astrologiæ capitibus disceptatio, quàm inter insanientium delirationes dissensio. En ars certis obseruationibus constituta. En quibus habemus fidem, en quibus vitæ nostræ rationes credimus, en qui iactant diu se in experiendo & obseruando laborasse, contraria & planè pugnantia, sunt eorum scita, & omnes experimentis ad arcanam disciplinam peruenerunt. Quid alios desideramus testes? ipsimet Astrologi, cùm alij vnam, alij aliam sequantur rationem, alij has, alij illas seruent obseruationes, vni negligant vnas, alij alias sanctiones, nónne profitentur ita diuinari posse conseruatis quàm neglectis Astrologiæ præceptis? Claudat hoc opus Sixtus ab Hemminga Frisius, qui cùm meliores annos in Genethliacæ studio collocasset, hæc immortalitati testata reliquit. [Hoc à primis annis in votis maximè habui, vt cognoscere possem an hæc inferiora omnia ab Astris gubernarentur, ac ipsorum quasi Imperio administrarentur, quòd si non omnia, quæ? quousque? quantum? deinde an hoc ipsum posset ab humano ingenio exactè deprehendi ac percipi, tum an ea ipsa cognitio vtilis esset humano generi: cui indagationi cum non exiguum temporis, sumptuum, & laboris plurimum impendi. Cùm autem longo vsu, & experientia multa doctus, rem penitus inspexissem, comperi Astrologorum doctrinam, cui priùs, antequam nota esset, impensè fauebam, esse impossibilem, falsam, nulla fide dignam, & inutilem.]

Laus Deo, Beatæq; Virgini Mariæ.

INDEX

INDEX RERVM, VERBORVMQVE COPIOSISSIMVS, QVÆ IN HIS quinque libris contra Aſtrologos coniectores continentur, ordine alphabetico diſpoſitus.

A

Yy

Astrologi

Calculi

Chaldæi

D

E

G

Horo

M

N

Q

Qua

Siciliæ

T

X

Z

Finis Indicis Rerum & Verborum.